

Yan Lianke

LENIN

CSÓKJAI

X286745

Yan Lianke

LENIN

CSÓKJAI

X

SZTE Klebelsberg Könyvtár

J001298963

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

阎连科: 受活 北京十月文艺出版社, 2009

[Yan Lianke: Shouhuo, Beijing Shiyue Wenyi Chubanshe, 2009]

Fordította: Nagy Mariann

A borítón Chen Yu *Untitled –No. 15* című festményének részlete látható.

© Yan Lianke, 2004–2019

Hungarian translation © Nagy Mariann, 2019

© Méry Ratio Kiadó, 2019

ISBN 978-615-5700-57-6

X 286775

Előszó a magyar kiadáshoz

MESSZI HEGYEKEN ÉS VIZEKEN TÚL KERESSEM AZ OLVASÓMAT

Egy élet szökken újra szárba valahol, egy távoli országban. Mintha csak magyar almafát ültetnénk át kínai földbe, hogy ott újra kihajtszon, a fényben erőre kapjon, és ontsa gyümölcsét. Arra gondolok, mikor először olvastam Petőfi verseit, Kertész Imre sorait, Kristóf Ágota történeteit – ott éreztem mindegyikben a vér lüktetését, de olyan heveset, hogy az erek majd' szétpattannak tőle. Azon tűnődöm, vajon ha Magyarország fáinak felszakad a kérge, abból is a magyar emberek vére buggyan-e ki. S hogy mikor a hajnali szél sodrásában hullámszerűen kezd a fű a mezőn, nem a világ magyarjainak kiáltásait és sóhajait visszhangozza-e. Az elmúlt években olvastam Márai Sándor *A gyertyák csonkig égnék* című regényét, Krasznahorkai László *Sátántangóját*, Szabó Magda és Máriás Béla írásait, melyeken keresztül megtapasztalhattam a magyar irodalom végtelenbe nyúló terebélyességét, robosztus erejét és lágy szépségét. Mintha a puszták, a hegyek és a folyók csavarodtak volna egymásba, hogy összefonódásukból megszülethessen az irodalomnak e különleges világa. Ez a sok nehézséget megélt Magyarország bizony kis ország létére kimagasló irodalommal büszkélkedhet, s ha népességével nem is, de számtalan remekművével a legnagyobb országokkal vetekedhet.

A magyar irodalom Kínában is széleskörű elismerésnek örvend, ami nagyrészt köszönhető egyedülálló szépségének és sokszínűségének, ugyanakkor annak is, hogy a két ország történelme és kultúrája a köztük lévő távolság ellenére számos hasonlóságot mutat. Nem csoda tehát, hogy Kínában értő olvasókra találunk a magyar művek.

Felnézünk az égre, és mint ahogyan a császárt éljenző nép, azt kiáltjuk:

Tízezer évig éljen Magyarország!

Tízezer évig éljen a magyar irodalom!

Ezúttal pedig a *Lenin csókjai* utazik egy távoli vidékre, keresztül a nyelv hegyein és vizein, hogy magyar földben szökkenjen újra szárba. Micsoda boldogság ez ennek a bizonyos Yan Lianke nevű figurának! Amikor ez a regény

tizenöt évvel ezelőtt megjelent Kínában, szerkezete és gondolatvilága miatt úgy tekintettek rá, mintha nyílt sértés volna a realista irodalomra nézve. Emiatt aztán olyan hangos vita alakult ki körülötte, hogy az máig nem tudott egészen elhalkulni. Nem is beszélve a regény tartalmáról, amit egyenesen a kínai valóságra és történelemre vonatkozó görbe tükröként olvastak, s így nem egyszerűen vita tárgya lett, de engem bizony miatta penderítettek ki a hadseregből huszonhat évnyi szolgálat után. Ez a regény tehát gyökeresen megváltoztatta az egész életemet.

De hogy megint az olvasókra tereljem a szót, ők nem csupán azzal vádolják a *Lenin csókjait*, hogy a kínai irodalom, történelem és a valóság ellen intéz támadást, szerintük ugyanis a regény még ennél is messzebb megy: magát az embert, illetve egészen pontosan a kínaiakat állítja pellengérre. Összegezve tehát, erről a könyvről elmondtak már mindent, amit lehetett, a bírálói fintorral az arcukon utasítják el, sűrű ellenkezések közepette. Ennek a regénynek köszönhetően egycsapásra heves viták ösztüzébe kerültem, ez pedig mára odáig fajult, hogy nem reménykedhetem a könyv újabb kiadásában – legalábbis Kínában. A magyar olvasók tehát egyből megérthetik, miért tölt el ekkora örömmel az, hogy a regényem ezúttal magyar nyelven lát napvilágot. Az igazat megvallva, akármilyen nyelvről is legyen szó, valahányszor egy olvasó felüti ezt a kötetet, a fülembe száll egy ének, melyet a viták elnémította irodalomért dúdolnak el.

Éppen ezért az énekért szeretnék most köszönetet mondani Yu Zeminnek, aki fordításaival elhozta nekünk Kínába a kortárs magyar irodalmat, és ugyanígy hálával adózom magyar fordítómnak, Nagy Mariann-nak, valamint a Méry Ratio Kiadónak, amiért a *Lenin csókjait* Magyarországra vitték.

Talán akad egy olvasó ezen a távoli, magyar földön, aki csendesen felüti majd a lapjait.

2019 tavasza

Yan Lianke

Yan Lianke

Első könyv

GYÖKÖCSKÉK

Első fejezet

HŐSÉG VOLT, HÓ ESETT, BOLOND IDŐK JÁRTAK

No, nézd csak, a tikkasztó nyári hőségben ugyebár az ember egyébként sem igen élvend,¹ és akkor még ráadásul jön egy hóesés. Egy nagy forró havazás.³

Egy éjszakán a tél visszalopódzott. Lehetséges persze az is, hogy a nyár il-
lant el egy szempillantás alatt, az ősz pedig lemaradt, mire a tél gyors léptekkel
idesietett. Az idei nyári hőségben az időrend teljesen összezavarodott; roham
fogta el, mígnem egyik éjjel szanaszét repült a rend, a szabályok mind odalettek,
és nagy hó esett.

Ej-ej, hát micsoda bolond kór sújtja az időt, hogy így megrébolyult? Hiszen
már beérte a búza! Csakhogy a földeket elárasztó forró párát most mind be-
fedte a hó.

Az élvendbeliek⁵ alváshoz készülődve meztelenül feküdtek az ágyon, nagy
gyékény- vagy papírlegyezőket rázogatva. A takarónak odakészített lepedő
érintetlenül hevert mellettük. Ám ahogy az éjszaka a második feléhez ért, szél
kerekedett, és hunyorogva nyúltak mindannyian a lepedőért, magukra húzták,
de még így is érezték, hogy a lepedő hasadékein át a hideg csontjaikig hatol és
zsigereikben kavargó. Felkeltek hát ismét, és felforgatták a ládákat meg a szek-
rényeket takaró után kutatva.

A következő napon aztán, ki-ki ajtót nyitott, s a nők azonnal felsikkan-
tottak:

– Á, esik a hó! Forró havazás kánikula idején!

Mikor a férfiak is ajtót nyitottak, nagyot sóhajtottak és azt mondták:

– A fene vigye el! Forró havazás van! Megint rossz lesz a termés!

A gyerekek pedig a boldogságtól ragyogva kiabálták:

– Jé, esik a hó! Juhú! Esik a hó!

Mínta csak ismét beköszöntött volna az újév.

A falu szilfái, pagodafái, platánjai és nyárfái most voltak csak igazán fehér-
rek. Amikor télen esik a hó, a fáknek csupán az ágait színezi fehérre, de nyáron
dúsan borítja őket a falevél, lombjaik áthatolhatatlanul sűrűek, így a fehérség

egy nagy csomóvá áll össze rajtuk. Épp olyan fehérek, mint amilyenek a hegy-csúcsok, úgy néznek ki, mintha egy-egy nagy vaskos fehér ernyőt nyitottak volna fel. A súly alatt meg-megrozkodó falevelekről aztán darabokban csúszik le a hó és nagy huppanásokkal ér földet, mintha egy halom lisztet öntöttek volna ki, melyből vakítóan fehér foltok sülnék ki a talajon.

A búzaéréskor jött forró havazás megannyi teret⁷ lepette be fehér hidegével a Balou-hegységben. Az eredetileg egymás mellett sorakozó búzamezőkön a búza most mind lehanyatlott, csüggedten hevert el a földön, a hó leple alatt. Volt ugyan egy-két tő, amelyik kidugta kalászát a hó alól, de a legtöbb a kalász tövénél így is el volt törve, és együtt olyan torzonborz látványt nyújtottak, mintha csak szélvihar tépázta völgy lapulna a hótakaró alatt. A hegytetőn, vagy a földek végében állva, még mindig érezni lehetett a búza illatát, mint amikor a ravatalozót még belengi a füstölők illata, miután a koporsót már elvitték.

No, nézd csak, a nyári hőségben jön egy forró havazás, és ameddig a szem ellát, minden csupa fehér.

Patyolatfehér egy világ ez.

Elég az hozzá, hogy az 1998-as tigris év hatodik hónapjában a Balou-hegységben történt váratlan hóesés a hegyoldalban és a völgyben élő élvendieknek óriási károkat okozott.

Magyarázatok

¹ Élvend: északi nyelvjárásbeli tájszó, leggyakrabban a Henan tartomány nyugati részén élők, valamint a Balou környékiek nyelvhasználatában fordul elő. Jelentése: jól érzi magát, élvezzi az életet, boldogan él, minden szempontból elégedett. A Balou-hegység lakóinak nyelvhasználatában utalhat arra is, ha valaki a nehézségek dacára él boldogan, ha élvezzi az életét az őt erő csapások ellenére is.

³ forró havazás: tájszó, jelentése: nyári hózápor. Mivel a helyiek a nyarat gyakran említik forró évszakként, így a forró évszaki hóesést röviden forró havazásnak nevezik. Megkülönböztetnek továbbá forró hóesést és forró hózáport. A nyári hózápor ugyan nem éppen gyakori, de helyi krónikákban akadtam rá, hogy egy vagy néhány évtizedenként bizony elő szokott fordulni egy. Történt olyan is, hogy egy-egy nagy forró havazás sorozatban egymást követő évek tikkasztó nyári napjaira esett.

⁵ Élvendfalva: a legenda szerint Élvendfalva létrejött a Ming-dinasztia Hongwu és Yongle császárainak uralkodása alatt zajló nagy jinbeli (mai Shanxi tartomány) áttelepítéseknek köszönhető, amikor is a következő törvényeket szabták: a négytagú családokból egy személy maradhat hátra, a hattagúakból kettő, a kilenctagúakból

pedig három. A családok így aztán maguk mögött hagyták az időseket és a rokkantakat, csak az erejük teljében lévő fiatalok kerekedtek fel. Az elvándorlók rengetegen voltak, naponta tízezren is útnak indultak, s álló nap hallani lehetett a búcsúzkodók szünni nem akaró zokogását. Ez így ment néhány napig, amikor aztán a nép ellenkezése erőre kapott. A Ming-kormányzat ekkor a következő bejelentést tette: aki nem szeretne elvándorolni, három napon belül gyülekezzen a Hongtong járásbeli nagy pagodafa alatt, akik pedig hajlandóak, otthonaikban várakozhatnak. A hírnék gyorsan szárnya kelt, a jinbeliek pedig mind a pagodafa alá igyekeztek.

Azt mondják, volt egy család; az apa vak, az idősebb fivér meg béma, születésétől fogva nem tudott lábra állni. A fiatalabb fiú szülőtisztelő gyermek lévén székéren tolt el az apját és a bátyját a Hongtong járásbeli pagodafa alá, ő maga meg hazament, várva az áttelepítést. Csakhogy aztán három nap elteltével, mikor a pagodafa alatt már tengerré duzzadt a várakozók tömege, hirtelen feltűnt a Ming-sereg, és a fa alatt gyülekező százezer embert egytől-egyig elvándorlásra kényszerítette. Akik meg otthon maradtak, a földeket művelték tovább.

Az áttelepítés fejkvóta alapján működött, és mindegy volt, hogy a fej vaké-e, bénáé, öregé, nőé vagy gyereké – egy fej az egy embernek számított, akárhogy is. Nem volt hát mit tenni, a világtalan öregember hátára vette béma fiát, és úgy vonult a sorban. Az utat a fiú két szeme diktálta s az apa két vén lába taposta. Látványuk elkésztően hatott. A menet nappal haladt, éjszakára megpihent, így telt minden álló nap, egyik a másik után, mire a shanxibeli Hongtongból a henanbeli Yuxi és Balou hegyekhez értek. Az öregember lábai bedagadtak a sok gyaloglástól, talpa több helyen vérzett, a fiúnak pedig egyre csak potyogtak a könnyei apja hátán, és jó néhányszor próbált véget vetni saját életének. Aki csak látta őket a menetelők közül, annak a szíve összeszorult, és közösen kérték a menetparancsnokot, hogy kegyelmezzen az apának és fiának, hagyja őket békében letelepedni. A menetparancsnok továbbította is a kérelmet felfelé, sorban haladva a ranglétrán, egészen addig, míg az az áttelepítésért felelős miniszter, Hu Dahai fülébe jutott. Válaszként viszont a következő dörgedelmet kapta vissza: „Aki akár egy embert is el merészel eresztetni, azt meg kell ölni! Telepíttessék át továbbá az egész családja idegen vidékre.”

Shandongtól Henanon át egészen Shanxiig jól tudta mindenki, ki is az a Hu Dahai. Azt mondják, eredetileg Shandongból származott, aztán a Yuan-dinasztia végén Shanxiba menekült az éhínség elől. Ugy mesélik, csúf ember volt, de dőlceg termetű; vaskalapos, de a gonoszságot nem tűrő; lompos külsejű, de mégis hősies megjelenésű; másokkal egyenes, viszont kicsinyes is; erőteljes duzzadó, de léha. Akármilyen tett vagy mondott, azzal csak az emberek ellenszenvét vívta ki. Mikor alamizsna után kajtatott, úgy tértek ki az útjából, mintha csak valami gonosz démon lenne, s gyakran inkább hagyták pocskékba menni az ételt, mintsem hogy neki adtak volna belőle, ha pedig épp étkezés idején tűnt fel, sorra csukták be előtte a házak ajtaját.

Azt beszélnek, egy napon, amikor szomszójához és éhesen átlépte a shanxibeli Hongtong járás határát, előkelő házat pillantott meg, egy jókora téglaházat cserép-

tetővel, s azt gondolta, végre jól fog lakni. Csakhogy amikor koldulásra nyújtotta a kezét, a ház ura nemhogy ételt nem adott, de még meg is szégyenítette: az unokája fenekét törölte ki egy frissen sült hagymás lepénnyel, amit aztán a kutya elébe hajított, s a tetejébe még ki is engedte a kutyát a kapun, hogy elkergettesse vele a koldust. Innentől kezdve Hu Dahai gyűlölettel gondolt a hongtongbeliekre. Koldusútja ezek után Shanxi Hongtong járásától egészen a Henan nyugati részén fekvő Balou-hegységig vezetett. Csakúgy, mint azelőtt, egyszerre kínozták az éhség és a szomjúság, s úgy tűnt, bármelyik lépésnél összerogyhat. Ekkor aztán a völgy közepében megpillantott egy szalmakunyhót, és látta, hogy a kunyhóban egy öreganyó főz éppen. Szegényes egy ebéd volt az, héjakból és vadfüvekből, de Hu mégis tétovázott, s végül le is tett róla, hogy kérjen belőle, mert hát ki tudja, mennyi jóság szorult a henani emberekbe. Már épp indult volna, mikor az öreganyó észrevette, és intett neki, hogy jöjjön csak be. A kunyhóban aztán helyet kínálta, vizet hozott neki, hogy arcot moshasson, majd konyhájának teljes kis készletét előkotorva kiadós ebédet készített neki. Miután jól belakott, Hu ezerszer is hálát mondott, az öreganyó azonban egy szót sem szólt. Süketnéma volt ugyanis, s a tetejébe még olyan sovány, mint egy piszkafa. Húra épp olyan mély hatást gyakorolt a baloui emberek jósága, mint a hongtongiak gonoszsága, s mindezek fényében elhatározta, hogy kinek meghálálja, kinek pedig megbosszulja majd tettét.

Később aztán felhagyott a koldulással, és beállt a majdani Ming császár, Zhu Yuanzhang seregébe. A csatatéren rettenthetetlenül küzdött, az életét sem féltve egyre-másra kaszabolta az ellenséget, mintha csak száraz kőrök között lengetné a kardját. Katonai sikereinek következtében végül az egykori koldusból a Ming-birodalmat megalapító jeles vitézek egyike lett. Uralkodásának első évében Hongwu császár, vagyis Zhu Yuanzhang kétségbeesetten kiáltott fel a háború okozta károk láttán. A nagy vérengzések és zűrzavar elmúltával a Középső Síkságot ellepte a gaz, ember pedig alig maradt arrafelé. Az éveken át folyó háború ezt a területet sújtotta leginkább, dombok nőttek ki az elesettek poraiból, s a lakosság megtizedelődött, sürgető feladat volt tehát, hogy a földeket ismét megműveljék, s a területet mielőbb újból benépesítsék. A császár meghirdette hát az áttelepítéseket, és Hu Dahait nevezte ki áttelepítésért felelős miniszternek. Így történt, hogy a sűrűn lakott Hongtong járás vált az áttelepítések központjává, amikor megkezdődött a shanxibeli Shandongba költöztetése. Elsőként persze annak a falunak a lakóit vezényelték el otthonaikból, ahol az a bizonyos gazdag úr élt, aki évekkorábban az unokája fenekét törölte azzal a bizonyos hagymás lepénnyel, amit végül a kutyával etetett meg. Ő és családja, meg a falu egész népe batyuval a hátán indult útnak egy ismeretlen vidékre; idős és fiatal, vak és béma, senki sem menekült a kényszerű költözködés elől.

Így aztán amikor Hu Dahai meghallotta, hogy a menetben ott vonul egy Hongtong járásbeli vak öregember, hátán a béma fiával, nemhogy nem esett meg a szíve rajtuk, hanem épp ellenkezőleg, a bosszú kaján öröme töltötte el, és persze esze ágában sem volt kegyelmezni nekik. Az apának és fiának nem volt hát más választása,

mint hogy haladt tovább a menetben, hosszú és keserves utat bejárva. Amikor néhány hónappal később a henanbeli Balou-hegységhez értek, apa és fia a kimerültségtől a földre rogyott. Ekkor újabb csoport fordult esdekelve Hu Dahaihoz, hogy engedje őket szabadon. Hu felbőszülve rántott kardot, hogy lekaszabolja az esdekölöket, de ahogy felnézett, a csoportban megpillantotta a süketnéma anyót, aki hajdanán azt a kiadós ebédet főzte neki, így a kardját azonnal elhajította, és térdre borult az öreganyó előtt.

A süketnéma baloui anyó könyörgő tekintetével szembekerülve Hu Dahai nemcsak hogy elengedte a vak öregembert és béma fiát, de ráadásul még egy halom ezüstöt is adományozott, valamint száz katonát utasított, hogy házat építsenek nekik és több tucat mu nagyságú földdarabot alakítottatott termőfölddé, a folyóvizet pedig a földek végében lévő faluba vezettette. Mielőtt tovább indult volna, ezekkel a szavakkal búcsúzott a süketnéma anyótól, a vak öregembertől és a béma fiától:

– A Balou-hegység e szurdokában bőséges a víz és termékeny a föld. Ezüsttel és gabonával is ellátalak titeket, hogy itt letelepedjétek, műveljétek a földet és élvendjétek!

Innentől kezdve a Balou hegység e mély és keskeny völgyét Élvend-szurdoknak nevezték. Miután híre ment, hogy kicsoda földi paradicsomban él itt egy süketnéma, egy vakból és egy bémából álló háromtagú család, a rokkant emberek a környező településekről, de még a szomszédos járásból is ideirajmodtak. Vakok, bémák, siketek, végtagsaikat veszítettek vagy sánták, mind kaptak földet és ezüstöt a süketnéma anyótól, s boldogan éltek életüket, házasodtak és sokasodtak, mígnem közösségük végül egy egész faluvá nőtt ki magát. Bár a fogyatékosokat jobbra a következő generáció is örökölte, de a süketnéma anyó szervezésének köszönhetően egy család sem szenvedett hiányt semmiben, mindenki megkapta, amire csak szüksége volt. A falut aztán Élvendfalvának nevezték el, az öreganyóra pedig Élvendanyó néven mint mindannyiuk ősanyjára tekintettek.

Így a legenda. De legyen bár csak legenda, a köztudatban bizony így él a történet.

Pagodafa járás krónikája szerint habár Élvendfalva igen hosszú múltra tekint vissza, a róla szóló legkorábbi történeti feljegyzések csupán az elmúlt száz évből származnak. A feljegyzések Élvendfalvát nem pusztán mint a fogyatékkal élők gyülekezőhelyét említik, hanem forradalmi helyszíneként is, itt telepedett le ugyanis a Negyedik Vörös Hadsereg katonája, Mao Zhi. A járási krónikában az szerepel, hogy 1936 őszén a Zhang Guotao tábornok vezette negyedik hadsereg elszakadt a többi hadtesttől, s miután elérték Shaanxit, nem álltak meg, hanem továbbmentek nyugat felé. A tábornok eleinte attól tartott, hogy a sebesült katonái akadályozni fogják a haladásban, később pedig attól, hogy visszatérnek Yan'anba, felfedik a történeteket, és a hadseregtől való elszakadásának élő bizonyítékaivá válnak majd, így aztán a könnyebben és súlyosabban sérülteknek is meghagyta, hogy térjenek haza. Röviddel az után azonban, hogy a sebesült katonák könnyes búcsút vettek a velük éjjel-nappal együtt harcoló társaiktól, rajtaütést szenvedtek el a Kuomintang seregétől, s több mint a csapat fele odaveszett az összecsapásban. Akik túléltek a küz-

delmet, most még súlyosabb sérülésektől szenvedtek, nem volt hát mit tenni, egyenruhájuktól megszabadulva parasztoznak álcázták magukat, és ki-ki a maga útján indult haza a szülőföldjére.

A járási krónika úgy tartja, hogy Mao Zhi a Vörös Hadsereg legfiatalabb katonanője volt, tizenegy évesen vált katonává, és mindössze tizenöt évesen hagyta el a Negyedik Vörös Hadsereget. Édesanyja hőies önfeláldozásának következtében, melyet a Kuomintang ötödik bekerítő hadjárata elleni támadás során tanúsított, Mao Zhi forradalmi árvává lett, s csak annyit tudott, hogy Henanból származik, de hogy pontosan melyik járásból és területről, arról sejtelve sem volt. Édesapját még az 1923-ban zajló zhengzhou-i vasútépítő sztrájk során bebörtönözték, majd kivégezték, anyja pedig ezután oltalmat keresve csatlakozott a forradalomhoz az akkor egyéves kislánnyal. Édesanyja 1933-ban bekövetkező hősi halála után Mao Zhi anyja katonatársaival együtt vett részt a hosszú menetelésben, egyik embertől a másikhoz kerülve kallódott, míg végül egyikük a Negyedik Vörös Hadsereghez kerülve magával vitte, s Mao Zhi maga is a hadtest tagjává vált. Ahogy a sereggel átkeltek a hófödte hegyeken, három lábujja fagyott le, egy alkalommal pedig a völgybe zuhant és eltörte a bal lábát, s ettől fogva csak mankóval tudott járni. Miután Shaanxi északi részén Zhang Guotao titokban hazaküldte a sebesült katonákat, a legtöbben közülük meghaltak vagy nyomuk veszett, de Mao Zhi egy sírgödörbe bújva megmenekült. Minthogy a csapat többi tagjával elveszítette a kapcsolatot, alamizsnát koldulva indult hazafelé, s amikor elért a Balou-hegységbe, és meglátta, hogy Élvendfalván csupa rokkant ember él, közéjük állt és letelepedett a faluban. A járási krónika azt is leírja, hogy bár Mao Zhinek semmilyen bizonyítéka nem volt arra, hogy valóban részt vett volna a forradalomban, de a falu és a Balou-hegység lakói mind úgy tekintettek rá, mint a Vörös Hadsereg hős katonájára és forradalmi vezérre. Mao Zhi megjelenésének köszönhetően tehát a Balou-hegység dicsőséghez, Élvendfalva lakossága pedig életcélhoz jutott, és bár a falubeliek többsége (vagy inkább mindegyike) sérült volt, az új társadalmi rendszerben immár boldog és nyugodt életet élhettek.

A járási krónika 1980-as kiadásának Mao Zhiről szóló része azzal zárul, hogy Mao Zhi boldogan élt Élvendfalván, csakúgy, mint a falu egész népe. Élvendfalva tehát nevéhez híven élvendetes helynek bizonyult.

⁷ tér: tájészó, jelentése: hely, helyszín; az a tér: az a hely, az a helyszín

Harmadik fejezet

ÉLVENDFALVA LAKÓI ISMÉT SÜRGÖLŐDNEK

Egek! A havazás úgy rázendített, hogy hét napig meg sem állt. Bizony hét hosszú napot temetett maga alá a hó.

A hétig tartó forró havazás a nyárból egyszeriben csak telet csinált.

Amikor aztán enyhülni kezdett a hóesés, néhányan a földekre indultak, hogy learassák a búzát. Ezúttal azonban nem kaszát használtak, hanem kézzel halászták ki a hó alól a kalászsokat, aztán ollóval levágták őket, kosárba vagy zsákba tették, és úgy vitték a hátukon a földek végébe.

Elsőként Jumei indult aratni három lányával, a sokasikrekkel.¹ A három egyidős pirinka³ és anyjuk, mint virágszálak a réten, szétszéledtek a földjükön, szépen maguk mellé rendezve a rekeszeket, zsákokat és vesszőkosarakat. Bal kezüket mélyen a hóba fúrták, megragadták a búza szárát, aztán előhúzgálták a kalászsokat, és jobb kezükkel levagdosták őket.

A falu apraja-nagyja, vakok és bénák, mind követték Jumei példáját, és siettek a földekre betakarítani a búzát.

Nagy volt a sürgés-forgás ezen a hófödte napon.

A búzát betakarító élvendbeliek, mint egy birkanyáj, úgy szóródtak szét a hófehér hegyoldalon, ollóik pedig egyre csak ropogtak a porhanyós hóban. Halk ropogás lengte be az egész vidéket.

Jumei családjának a földje a szurdokvölgyben helyezkedett el, egyik végén a szikla határolta, két oldalában két másik szántóföld húzódott, s a baloldali Lélekhegyre vezető ösvényre nyílt. Ez a néhány mu nagyságú föld meglehetősen szabálytalan alakú volt, néhol köríves, máshol szögletes, de összességében nagyjából négyszögletűnek és egyenletesnek mondható. Jumei legidősebb lánya, Tonghua teljesen világtalan lévén soha nem jött ki a földre. Az volt a szokása, hogy évés után az udvaron üldögélt, néha esetleg elsétált a kapuig, de a legtávolabb is legfeljebb a falu végéig merészkedett, ahonnan a hegyre vezető ösvény indult. De akárhova ment, szeme előtt örökké csak végtelen homály terült el. Mikor a nap izzón delelt, rózsaszín derengett előtte, de persze ő maga nem

tudta, hogy amit lát, az rózsaszín, annyit tudott mondani csupán, hogy ezt a színt látni éppolyan érzés, mint amikor a keze sarat tapint. Ez a szín ugyebár minden bizonnyal a rózsaszín lehet.

Tonghua nem tudta, hogy a hó az fehér, nem tudta, hogy a víz átlátszó, mint ahogy azt sem, hogy a levelek tavasszal kizöldülnek, ősszel pedig elsárgulnak, lehullanak, s végül a tél őket is fehérre színezi. Jól tudta mindezt viszont Jumei családjának minden más tagja, így aztán Tonghuának elegendő volt arra gondot fordítania, hogy felöltözzön és egyen, és mit sem kellett törődnie a nyári hőségben megesett forró havazással. Mindeközben Jumei második lánya, Huaihua; harmadik lánya, Yuhua és a legkisebb, Molyocska, mint egy csapat kiscsibe, úgy araszoltak az anyjuk nyomában a hófödte földre, hogy betakarítsák a megérett búzát.

A táj tulajdonképpen egészen új képet mutatott, mert hát eltűntek a hegyek és eltűnt a völgy is, mindent beborított a fehérség, csak a víz folydogált még mindig áttetszően a szurdok mélyén. A hegyoldal havas földekről a mélybe tekintve úgy tetszett, a folyó vize feketén csillog. Olajos-feketén tündököl. Jumei és lányai azon a néhány *mu* nagyságú hólepte földjükön vagdoszták a búzakalászatokat, kezeik a hidegtől kivörösödtek, homlokukat vékony izzadságréteg borította.

Akárhogy is, mégiscsak nyár volt.

Jumei és lányai úgy dolgoztak a hóban, mint egy aratógép, fejenként egy barázda három során végighaladva húzgálták elő és vagdoszták le a búzafejeket, egyiket a másik után. A sima hótakaró úgy összekuszálódott a nyomukban, mintha kakas- vagy kutyaviadal ment volna végbe arra. Mikor mások is áthaladtak mellettük a hegyoldalba és megpillantották a föld végében halomban álló búzát, megrökönyödve tekintettek le a földben tüsténkedőkre. Egyikük oda is kiáltott Jumeinek:

– Jumei asszony, idén bizony maguktól fogok búzát kölcsönözni!

Jumei hátrafordult és így felelt:

– Ha lesz felesleg, akkor nyugodtan kérhet kölcsön.

Mire a másik:

– Ha nincs felesleg, akkor meg még mindig kiházásíthatja a lányait.

Jumei vigan elmosolyodott, de nem válaszolt semmit. Akkor aztán amaz is elindult a saját földjére, hogy összeszedje a búzát a hó alól.

Nagy sürgés-forgás indult meg a hófödte hegyoldalba. Ha a vakok családjában nem volt elég dolgozós kéz, akkor bizony a vak rokont is munkára fogták. A látók elvezették a föld végébe, majd a kezébe nyomták a kihúzkodott búzát, és meghagyták neki, hogy a földben egyenesen továbbhaladva tapogassa ki és vágja le a kalászatokat, ha pedig elfogynak a keze alól a tövek, forduljon vissza. A sántáknak és a bénáknak éppúgy ki kellett venniük részüket a munkából, mint az épeknek.⁵ Ráültek egy-egy sima deszkalapra, s miután lenyestek

egy marék búzát, nekilendítették magukat, s a deszkalappal együtt előrecsúsztak a havon. A deszkalap gyorsabban siklott ám a hó tetején, mint ahogyan az épek a lábukat tudták lendíteni benne. Akiknek nem volt deszkájuk, azok fűzfavesszőből font seprűkre ültek, és a havat maguk előtt kotorva a seprű véste barázdában haladtak előre. A némákat és a süketeket semmi sem akadályozta a munkában, nem hallottak, nem beszéltek, ezért aztán nem volt, ami elvonja a figyelmüket a teendőjükről, így még az átlagos embereknél is gondosabban és fürgébben dolgoztak.

Mire eljött a dél, a hegyoldalt elárasztotta a frissen vágott búza illata.

A havazás némán alábbhagyott.

Amikor Jumei és lányai az ollózással a föld túlsó végébe értek, a hegyi ösvényen három férfi állt meg. Mindegyikük ép. Mindegyikük a városból való. A havas földet méregették, s közben a kezeiket a szájuk köré szorítva kiabálni kezdtek. A tér és a hó azonban úgy elnyelte a hangjukat, mint a kút a belehulló hópelyheket.

Jumei felegyenesedett, majd az ösvény felé kémlelve így szólt:

– Eredj, nézd meg, mit akarnak!

Alighogy elhagyták száját e szavak, Huaihua állt is volna fel, hogy útnak induljon, de ekkorra már Molyocska, mintha csak valódi molylepke volna, úgy suhant át a patyolatfehér hótakarón.

Huaihua utánaszólt:

– Tán csak nem szellem vagy, Molyocska?

Mire a húga visszanézett:

– Nővérekém, csak nem arra vársz, hogy meghaljak és szellemként térjek vissza?

Molyocska ugrándozva szökdécselt végig a földön, lábai alatt csak úgy hersegett a hó. Mint egy bogár vagy kismadár, úgy termett egy könnyed ugrással az ösvényen. Aprócska termete egészen mehökkentette az ott álldogáló férfiakat. Egyikük közelebb lépett és leguggolt hozzá.

– Hány éves vagy?

– Tizenhét.

– És milyen magas?

– Azzal maga ne törődjön – vetette oda sértődötten.

A férfi felkacagott: – Egy méter, ha lehetsz, ahogy így elnézlek.

Mire Molyocska dühösen visszavágott: – Te vagy egy méter!

A férfi még mindig kacarászva megsimogatta Molyocska feje búbját, aztán elmondta neki, hogy ő a falukörzet vezetője, majd a kabátját panyókára vetve álldogáló másik férfire mutatott, és azt mondta, ő a járásfő, a másik pedig a titkára. Megkérte a lányt, hogy menjen és kerítse elő a falu ügyvivőjét, Mao Zhi anyót, és hívja oda azzal, hogy a járásfő személyesen látogatott el a faluba, hogy felmérje, milyen károk érték az itt élőket és miben szenvednek esetleg hiányt.

Molyocska elmosolyodott és így szólt: – Mao Zhi anyó a nagymamám, az édesanyám pedig épp ott nyesi a búzát a hóban.

A körzetvezető különös pillantás vetett rá, és nevetve kérdezett vissza: – Igazán?

Molyocska pedig rávágta: – Igazán hát!

A körzetvezető hátrapillantott a járásfőre. A járásfő arcáról azonban mindenféle kifejezés hiányzott, mintha csak viasszal kenték volna be, úgy elsápadt, a szája sarka pedig meg-megrándult, mintha az, amit mondtak, a szívébe markolt volna, vagy valaki felülről húzkodná az arcát. Aztán egy pillanat elteltével tekintetét Molyocskáról a hegyek hófehérjére irányította, s azzal a viasszárga sápadtság is eltűnt az arcáról, visszanyerve nyugodt kifejezését.

A fiatal titkár sudár termetű volt, arca pirosposzsgás. Egész végig csak a földben dolgozó Huaihuát és Yuhuát nézegette. Huaihua piros pulóvert viselt, apró volt és törekeny, szép és kecses. Piros pulóverében úgy nézett ki a hórengeteg közepén, mint egy izzó tűzcsomó, így aztán a titkár rá sem nézett Molyocskára, akinek viszont elég volt egy pillantást vetnie a titkárra, hogy kitalálja, mi járhat a fejében. Tudta jól, hogy egész végig csak a legidősebb nővérére, Huaihuára mereszi a szemét olyan furcsán, s emiatt dühösen rámeredt a férfira, aztán fordult egyet, és elkiáltotta magát:

– Anyám, téged keresnek, a nagymamához jöttek! – Azzal ismét, mint egy kis molylepke, visszasuhant az ösvényről a földbe.

A nővérek mind az anyjukra szegezték tekintetüket, mintha példátlan, sőt helytelen lett volna az, hogy valaki őt keresse. Jumei kötényének zsebe éppen újból megtelt búzakalással, s olyan nehézkesen mozgott, mint egy terhes asszony. Miután szép lassan megfordult, levette a válláról a zsáknyi búzát és a hóba állította, majd fagyos kezeivel letörölte a verejtéket a homlokáról, és Molyocskához fordult:

– Molyocska, kik azok ott az ösvényen?

– A járásfő, a körzetvezető meg a járásfő titkára.

Jumei arca egy szem villanás alatt fehérbe fordult, de aztán ugyanolyan gyorsan ismét pír vegyült az arca fehérjébe. A hideg ellenére a homlokát, amiről épp az imént törölte le a verejtéket, ismét beborította az izzadság, de az aztán olyan vadul patakozott, mintha csak egy párolóedényből törne elő. Jumei felgyenesedett, kezével megtámasztotta a búzával teli kötényzsebet, majd végignézett a lányain, és hűvösen így szólt:

– Káderek tehát mind. Káderek keresik a nagyanyádat.

Mikor Huaihua meghallotta, hogy a járásfőről és a körzetvezetőről van szó, arca hirtelen lemerevedett és élénkvrösbbe fordult. A három pirinka persze nagyjából egyformának tűnt, de ha alaposabban szemügyre vette őket az ember, akkor bizony észrevette, hogy Huaihua kecsesebb termetével és finomabb bőrével kitűnik a húgai közül. Ezzel ő maga is tisztában volt, így hát mindig igye-

kezett élen járni mindenben. Hosszan méregette az ösvényen álldogáló férfiakat, majd az anyjához fordult:

– Anyám, de hisz' a nagyanyánk bolond! És ha tényleg a járásfő az? Menj és nézd meg inkább, veled megyek én is!

Molyocska a távolból odakiáltott Huaihuának: – Márpedig ők a nagyanyánkat keresik! És nem is bolond!

Jumei visszaküldte Molyocskát a faluba, hogy keresse meg a nagyanyjukat. Huaihua közben egyre csak az ösvényt kémlelte, de arcára csalódottság ült ki. Böszön a hóba rúgott néhányat, s közben a zaklatottságtól egészen kivörösödött, mintha csak szilvával kenték volna be az arcát.

Mondani sem kell, hogy a nagymama nem volt más, mint a járási krónikában hősként említett Mao Zhi anyó. Ekkorra 69 éves is elmúlt, mankóit már több tucatszor cserélte újra. Alig telt el egy kis idő, mire sántikálva megjelent Molyocska mögött az ösvényen. Számtalan dolgot megélt ember lévén Mao Zhinek még a mankója is más volt a faluban használatban lévő többi mankónál. Az övé az a fajta volt, amelyet a városi kórházban készítenek világosszürke alumíniumtövezetből: vékony alumíniumcső a végénél egy nagyjából hatvan centiméter hosszú vastagabb csőhöz csavarozva, az aljához gumibevonat drótozva, hogy ne csússzon, a tetejénél pedig több réteg anyaggal betekerve, hogy kényelmesen illeszkedjen az ember hónaljához. A faluban vagy tizenvalahány másik béna volt ugyan, de az ő mankóik közül egy sem ért Mao Zhié nyomába. Még a legjobbak is csupán pagodafa- vagy fűzfaágakból faragott botok voltak, melyeknek a tetejét az ács lefűrészelte, aztán lyukat faragott rájuk és a lyuknál fából vagy vasból készült csavarral összezsavarozta őket, hogy lábként szolgálnak a rokkantak számára.

De hogy is lehetett volna párja erre felé Mao Zhi anyó mankójának, amikor nemcsak hogy mutatós és tartós volt, de még bizonyos státusszal és tekintéllyel is bírt. Valódi tekintéllyel bírt bizony. Valahányszor a faluban eget rengető veszély ütötte fel a fejét, Mao Zhi anyó csak megjelent, dobbantott néhányat a mankójával, s a veremként tátongó veszély, mintha betemették volna, úgy elsimult.

Az elmúlt hónapban például, amikor a körzeti kormányzat a faluba küldte azt a néhány tiszteletet parancsoló épet, hogy szedjenek be a falubeliectől fejenként száz jüan útdíjat, amint Mao Zhi anyó meglóbbálta az orruk előtt a mankóját, hát nem egyből visszafordultak? Azon a télen pedig, amikor a kormányzat fejenként egy kiló vattát akart beszédni a falu népétől, Mao Zhi anyó fogta magát, levetette és eléjük hajította a vattabéléses ujjasát, s hidegtől reszkető lefityedt öreg melleit a szemeik elé tárva odavágta nekik: – Ez elég lesz? Ha nem, akkor leveszem még a vattanadrágomat is. – A tisztviselők még köpni-nyelni sem tudtak, az anyó már neki is állt kioldozni a nadrágszíját. A tisztviselők rárivalltak: – Na de Mao Zhi anyó, mégis mi az ördögöt csinál?! – Mire ő meglóbbálta a mankóját az orruk hegye előtt: – Ha be akarják szedni

a vattát, én levetem maguknak a nadrágomat. – A tisztviselők félreugrottak a mankója elől és azonnal tágitottak.

A mankója volt az ő fegyvere. Most is arra támaszkodott, hol a hóba fúrva, hol újra előhúzva. Molyocska jött elől, ő pedig a háta mögött bicegett, szorosan a nyomában pedig a két sánta kutya, akiket nevelt. Az élvendbelieknek már a fülébe jutott, hogy a járásfő meg a körzetvezető eljöttek felmérni a károkat. A Balou-hegységet hét napon át tartó forró havazás sújtotta, egy lábnál is mélyebb volt a hó, s mind maga alá temette a búzát, mi sem természetesebb tehát, mint hogy az állami vezetés vizsgálódjon és megnyugtassa a kedélyeket. Ki kellene utalniuk egy kis pénzt, némi gabonát, tojást, egy kevéske cukrot és ruhaneműt meg hasonlókat a falubelieknek.

Élvendfalva Pagodafa járás Ciprusfa falukörzetéhez tartozott.

A falubeliek észrevették, hogy az ösvényen várakozó járásfő egyre türelmetlenebbé válik.

Megpillantották ugyanakkor a szép komótosan az ösvény felé tartó Mao Zhi anyót is.

Az ösvényen egymásba karolva ballagott lefelé éppen két vak ember, mindketten egy-egy búzahalálsszal teli zsákot cipeltek. Egyikük már a távolból oda kiáltott Mao Zhinek:

– Mao Zhi anyó az, ugye? Hisz' rögtön hallani lehet, hogy Mao Zhi anyó; mindenki más mankója nehezen csetteg a hóban, csak a magáé az, ami ilyen könnyedén pöffög.

– Most jönnek a búzavagdosásból? – kérdezte tőlük Mao Zhi.

Mire az egyik vak ember így szólt: – Kérje meg a járásfőt, hogy kicsit több pénzt adjon, hadd jusson minden családnak tízezer jüan.

Az anyó erre visszakérdezett: – Lenne egyáltalán mire költeniük annyit?

A vak ember pedig azt felelte: – Ami megmarad, majd berakjuk a dunna alá, jó lesz az még az unokáknak is.

Jött akkor aztán egy süket ember is, és nagy hangon így szólt: – Mao Zhi anyó, mondja meg a járásfőnek, hogy ő csak ne foglalkozzon semmivel, vagy ha mindenáron segíteni akar, akkor adjon nekünk, élvendieknek olyan hallókészülékeket, mint amilyen a városiaknak van.

Jött aztán egy néma is, aki kezeivel mutogatta el, hogy az ő családját bizony súlyosan érintette a csapás, mert a földjükön a búzát úgy betérítette a hó, hogy azt ki sem tudták húzkodni alóla. Így pedig attól félt, idén sem tud majd meg-nősülni. Arra kérte Mao Zhi anyót, járjon közben a járásfőnél, hogy gondoskodjon neki egy feleségről. Mao Zhi anyó azt kérdezte tőle: – És ugyan milyen feleséget szeretne? A férfi erre vad mutogatásba kezdett, hogy legyen az asz-szonyka ilyen magas vagy ilyen alacsony, ilyen vékony vagy ilyen gömbölyded. Épp ekkor ért oda hozzájuk a benuult karú ács is, és látta rögtön, hogy miről van szó. Már magyarázta is a néma mondandóját Mao Zhi anyónak: – Azt

mondja, mindegy neki, hogy milyen, csak nő legyen. – Mao Zhi anyó erre a némához fordult: – Igazán? – A néma bólogatott.

Mao Zhi anyó ezután a falubeliek gondolataival együtt felbaktatott az ösvényen.

Az ösvény tetején várakozó járásfőt és körzetvezetőt már egészen feldúlta a hosszas ácsorgás. Arcukon nyugtalanság feszült. Ahogy megpillantották a mankójára támaszkodva felfelé kaptató Mao Zhi anyót, elébe siettek, hogy fel-támogassák az emelkedőn. Meglepetésükre azonban ahogy a járásfő odaért hozzá, Mao Zhi anyó hirtelen megállt, és olyan hideg pillantást vetett rá, hogy az szinte csattant egyet a férfi arcán. A járásfő pedig ezt a metsző tekintetet látva gyorsan elkapta a fejét és félrenézett, mintha csak a szemközti hegyet né-zegetné. Ekkor aztán beindultak az események. Robbanásszerűen bontakoztak ki. A körzetvezető éppen belefogott a bemutatásokba: – Mao Zhi anyó, ez az úr itt a járásfő, ő pedig a titkára – mondta éppen, amikor az anyó arca bíborba borult, majd a kezében lévő mankót kissé maga mögé igazítva tekintélyesen felegyenesedett. Valahányszor arra készült, hogy suhintson egyet a mankójával, előtte mindig kissé maga mögé igazgatta azt, mert hát az embernek előbb fel kell vennie a támadóállást.

A községvezető közben folytatta tovább: – Liu járásfő urat újonnan nevezték ki a járás élére.

Mao Zhi anyó ismét rásandított a járásfőre, rövidlátó szemeit egy pillantás erejéig rátapasztotta, majd rögtön el is kapta, és felkiáltott: – Ő volna hát a járásfő? Te jó ég! Hát hogy lenne már ő a járásfő? Ő egy disznó, egy birka, egy holthidegre⁷ hült szívű kutya! Kukac a rothadó disznóhúson! Tetű a hült-szívű kutya bőrén! – Mao Zhi anyó mindezek után a fogatlan szájába szip-pantotta ajkait, majd vadul a járásfő arcába köpte szikkadt nyálát. A köpése hangjába szinte beleremegett a világ, megrezgette a hegyi ösvény sűrű levegő-jét, mintha csak egy kéz csapott volna egy halom krétaporba, a levegő reszketve rebbent szét.

Miután a remegés eloszlott, a hideg pillantások közepette Mao Zhi anyó hirtelen sarkon fordult, és elbicegett, vissza a faluba. Az ott maradt járásfő, kör-zetvezető, a titkár és a közelben álldogáló Jumei és az ikerhúgai, mind megkö-vülten meredtek maguk elé.

Hosszas dermedtség után aztán Liu járásfő hirtelen belerúgott egy földön heverő kőbe, a távolba köpött, és szitkozódni kezdett:

– A fene vigyen el, te vénasszony! Hát ki vagy te egyáltalán? Én vagyok az igazi forradalmár! Bizony én vagyok a forradalmár!

¹ sokasiker: a Balou-hegységben a kettőnél több tagú ikerpárokat jelölő szó.

1978 második holdhónapjának közepén a Balou-hegységben minden a megszokott rendben zajlott, a világ többi részén sem történt semmi különös. Azt leszámítva, hogy Pekingben nagygyűlést tartottak, a világ továbbra is ugyanaz a régi világ maradt. Csakhogy arról a gyűlésről szólt minden, a tévében és az újságokban is rendkívüliként emlegették, épp mint amikor huszonkilenc évvel azelőtt Mao Ce-tung kihirdette az állam megalakulását. Az a bizonyos gyűlés öt napon át folyt, Élvendfalván pedig épp ezekben a napokban készült Jumei a szülésre. A hasa akkora volt, mint egy dob, mikor végül éles sikolyok között egymás után életet adott a három lányának. A balouiak ugyan hallottak már ilyesmiről, de sosem láttak még hármásikreket. Bár a lányok igen aprócskák voltak, akkorkák csupán, mint egy-egy kismacska, de mindegyikük valódi, hús-vér emberke volt; sirtak, üvöltöttek, anyjuk tejét szívták. Ahogy ott feküdt a szülőágyon, Jumei halántékán gyöngyözött a veríték, és vér csurgott le az ágy lábán.

Mao Zhi anyót egészen elképesztette, hogy lánya hármásikreket szült, s csak hordta be a forró vízzel teli edényeket, egyiket a másik után a bábaasszonynak. A bába kezét mosott, azután meleg törölközővel törölgette le a verejtéket Jumei homlokáról. – Élvend-e már a hasa? – kérdezte. – Még mindig fáj – felelte Jumei –, és össze-vissza mozog az egész.

A bábaasszony egy tálka tésztát eszegetett, amit Mao Zhi anyó készített neki.

– Még mindig mozog – mondta. – Egész életemben bábáskodtam, de most először fogtam ki hármásikreket. Hát még négy vagy öt gyereket is szülhet az ember?

Miután megette a tésztát, a bába indulni készült, de előbb még egyszer odament kitapogatni Jumei alhasát. Ahogy megtapogatta, egyszer csak meglepetten felkiáltott: – Egek! Tényleg van itt még egy gyerek!

És valóban, Jumei egy negyedik gyermeknek is életet adott.

Kislány volt mind a négy iker. Sokasikrek, mint ahogyan arról hallomásból tudtak a balouiak. A négy lány közül a legidősebb neve Tonghua, a másodiké Huaihua, a harmadiké Yuhua, a legkisebbiké pedig Molyocska lett. Születése közben egy moly szállt el Jumei feje fölött, onnan kapta ezt a nevet.

³ pirinka: törpenövésű lány jelölésére használt kifejezés.

Mivel Jumei egyszerre négyesikreknek adott életet, mind a négy lány törpenövésűnek született, ezért az élvendbeliek csak pirinkáknak emlegették őket.

⁵ ép: az élvendbeliek az egészséges embereket nevezik így, vagyis az olyanokat, mint mi, akiknek nem hiányzik se keze, se lába, de nem is vak, süket vagy néma.

⁷ holthideg: tájszó. Eredeti jelentése szerint a hideg időre utal, de itt az emberi szív jelzőjeként szerepel. Az ilyen szív hideg és kemény, mint a halottak szíve.

MÉG TOVÁBBI MAGYARÁZAT: HOLTHIDEG

Volt azért annak némi oka, hogy Mao Zhi anyó mindennek elhordta Liu járásföt. A járásfő keresztnéve Yingque volt, és egyáltalán nem járási vezetőként jött a napvilágra. Olyan egyszerű ember volt ő is egykor, mint mi. 1977 előtt a járásszéken volt szociskolakölyök,¹ s emiatt került aztán Ciprusfalvára ideiglenes alkalmazásba. Nap mint nap a járáshivatal udvarát sepregette, és a vízforraló kályhát töltötte fel a menzán, mire a hónap végén megkapta a huszonnégy és fél jüanból álló bérét.

Amíg máshol mindenki a felszabadulás örömmámorában fürdőzött, a Balou-hegységben az embereket csak az foglalkoztatta, hogy legyen mivel megtölteni éhes bendőjüket. A nép tudata nem volt elég tiszta, oktatásra és útmutatásra szorult, ezért hát az állam kénytelen volt elindítani a szocialista oktatási mozgalmat, hogy gondoskodjon a szocnevről,³ a józan gondolkodás megalapozásáról és a népművelés biztosításáról, lévén ezek mind a szocializmus kiépítésének fontos elemei. Csakhogy a szocializmus oktatásához szakemberekre volt szükség. Mivel azonban e téren hiány mutatkozott, így hát Liu Yingquet jelölték ki a feladatra. Fiatal volt, a lábai épek, és a tetejébe még szociskolakölyök is volt, így hát a száz mérfölddel is arrébb fekvő Élvendfalvára küldték, hogy utat mutasson a népnek, és bevezesse őket a szocializmusba.

Azt kérdezte a falubeliectől, tudják-e, ki Wang, Zhang, Jiang és Yao.

A falubeliek csak meresztették rá a szemüket.

Mire azt mondta nekik, hogy Wang, Zhang, Jiang és Yao bizony nem mások, mint a négyek bandája. Hogy lehet ezt nem tudni?

A falubeliek továbbra is csak meresztették rá a szemüket.

Felhúzta az órát, megnyitotta az ülést, felolvasta a dokumentumokat, aztán azt mondta, hogy most már ugye mindenki tudja, ki az a Wang, Zhang, Jiang és Yao. Wang, vagyis Wang Hongwen a Párt főtitkárhelyettese, Zhang az összeesküvő Zhang Chunqiao, Jiang Mao elnök felesége, Jiang Qing, Yao pedig az a semmirekellő csavargó, Yao Wenyuan. Ezúttal az élvendiek mind bólogattak. Liu munkája ezzel véget is ért.

Épp készült elhagyni a falut, amikor szeme egy arra járó ép lányon akadt meg. A lány tizenhét vagy talán tizenhat éves lehetett, hajfonatai a vállát érték. A távolból úgy tetszett, mintha egy-egy fekete madár verdesne a vállain.

Élvendfalva egyébként egészen más képet mutatott. Az ülésen, ahogy Liu az emelvényről lenézett, vakokat és bénákat látott maga előtt. Aki nem vak volt, az béma vagy süket. Ahogy állt ott a vakok között, a szemei lámpákként világítottak, a bének között két zászlórúdnak tűntek a lábai, fülei pedig mintha mérőföldes távolságra is elhallanának a süketekéhez képest. Olyan volt itt egy ép ember, mint egy tábornok, sőt mint egy császár. De legyen bár császár is, az embernek mégsem akaródzott itt sokáig időzni, mert bizony attól tartott, talán egy napon majd rejtélyes okból elveszíti a látását, lebénul, netán a hallása vész oda.

Március volt akkor, piroslott a barack, de sápadt volt még a szilva, milliónyi zöld fűszál bújít elő, s a levegő úgy megtelt friss illatokkal, hogy az embernek szinte csuklania kellett tőle. Élvendfalván volt két százéves szentjánoskenyérfa, melyeknek akkora volt a koronája, hogy amikor azok levélbe borultak, eltakarták a fél falut. A falut az alapján alakították, ahogyan a sziklafalról leomlott a fellágyult föld. Az egyik oldalon eredetileg kettő, a másikon három család lakott. Egyszer aztán kihúztak egy kötelet és kijelöltek egy utcát, s attól kezdve az utcát követve települtek be az emberek. A nyugati oldalon a hegyi ösvény alatt a föld lágyabb és egyenletesebb volt, így arra többen is éltek, túlnyomó többségükben vakok, hogy ne kelljen a hepehupás részen botladozniuk, ráadásul így az ösvény is közelebb volt. A falu közepén kicsit meredekebb volt a talaj, erre felé kevesebben laktak, javarészt mozgássérültek. Ők ugyan nehezebben mentek, és az út sem volt egyenletes, de jól láttak, így ha valamiért el kellett menniük a faluból, mankóra támaszkodtak vagy a házfalakba kapaszkodtak, és ha lassan is, de sikerült elbukdácsolniuk a céljukhoz. A falu keleti és egyúttal legtávolabb eső csücske nemcsak meredek, de még végtelenül göröngyös is volt, erre felé volt a legnehézkesebb a közlekedés. Itt laktak a süketnémák. Ugyan nem hallottak, és némelyikük még beszélni sem tudott, de látni jól láttak, a lábaik is tökéletesen működtek, így nekik mindegy volt, milyen úton kell járniuk.

A falu utcája két mérőföld hosszú volt, itt-ott megszakadt, majd újból folytatódott. Ahogy az ember végigment rajta, lábai alatt a folyót, háta mögött pedig a hegyet találta. A falu nyugati oldalát, ahol a vakok éltek, vakok földjének; a keleti, süketek lakta részt süketek földjének; a középső részt pedig természetesen a mankósok földjének emlegették.

Az ép lány a mankósok földje felől jött. Ő azonban egyáltalán nem bicegett, szinte lebegve sétált lefelé a lejtőn, olyan volt, akár egy lassacskán aláhulló falevél. Liu Yingque az első napon korán reggel útnak indult, majd a falu mellett megszállt egy éjszakára. Aznap azután délben érkezett a faluba, szólt egy pár szót, majd csengetésre a szentjánoskenyérfa alatt felolvasta az anyagot és elvégezte a szocialista oktatást. Azt tervezte, hogy sötétedéskor elhagyja a vakok és bének földjét, az éjszakát ismét a falun kívül tölti, majd másnap reggel visszatér a kommunájába. De ahogy

meglátta azt az ép lányt, úgy gondolta, túl korán indult el, inkább még egy éjszakára itt marad a faluban. Megállt hát az út közepén, nemezingét az öve alá dugdosta, és messziről méregette az ép lányt. Ahogy a lány kissé közelebb ért, úgy bontakozott ki egyre élesebben sudár alakja és pirosposzsgás arca. Virágmintás ruhát viselt, a lábán pedig az Élvendfalván ritkaságszámba menő virághimzéses vászoncipőt. Az ilyen cipőből a piacokon annyit lehetett látni, mint ahány zongzilevél hevert eldobálva a földön a sárkányhajó-ünnep után. Csakhogy Élvenden egyedül ennek a lánynak a lábán volt effajta lábbeli, s ettől ez az egy pár olyan csodásnak tűnt, mint két szál virág a téli erdőben. Liu Yingque tehát ott állt közepén, mintha csak el akarná állni a lány útját, majd mikor az odaért, Liu rákiáltott:

– Hé, hát téged meg hogy hívnak? És hogyhogy nem voltál ott a mai gyűlésen?

A lány elpirult, szemeivel pedig segélykérően kémlelt a távolba.

– Édesanyám beteg, neki mentem orvosságot hozni – mondta.

– Liu káder vagyok a népi kommunából – mutatkozott be a férfi. – Tudod-e, hogy kik Wang, Zhang, Jiang és Yao? – kérdezte utána a lánytól, majd látva, hogy nem felel, leckéztetni kezdte, hogy bizony az országban olyan hatalmas jelentőségű esemény zajlott le, melyet az emberek második forradalomként ünnepeltek. Hát hogy lehet akkor, hogy ő meg még azt sem tudja, hogy Wang az nem más, mint Wang Hongwen, Zhang az Zhang Chunqiao, Jiang pedig Mao elnök felesége, Jiang Qing.

Liu Yingque ezek után úgy döntött, hogy addig még mindenképpen a faluban kell maradnia, amíg ezt a lányt és e világtól oly távol eső falu népét kellően ki nem műveli a kommuna, a járási székhely és úgy általában az ország dolgainál.

Még két napot és három éjszakát töltött a faluban, s csak miután közelebbről megismerte azt a lányt, akkor hagyta el a falut és tért vissza a száz mérőföldnél is messzebb eső kommunájába.

Távozását követően, az év végén a lány rejtélyes módon négyesikreknek adott életet.

Az ikrek születése után Mao Zhi a kommunába utazott, hogy megkeresse Liu Yingquét. Akkorra Liu már a kommuna és a járás kiemelkedő szocnev-káderévé lépett elő, lévén, hogy ő mutatta a legnagyobb hajlandóságot arra, hogy az Élvendhez hasonló eldugott helyeken végezze feladatát, s ezzel a szocnev-munkásságot a hegyek csücskéig is eljuttassa. Nem kellett már többé sepregetnie és vizet forralnia, neves nemzeti káder vált belőle.

Miután Mao Zhi rátalált a népi kommunában, rögtön vissza is fordult. Az oda-vissza két napig tartó útról hazatérve azután odament Jumei ágyához, és azt mondta neki, hogy Liu Yingque meghalt. Vidékre tartott épp szocnev-ügyben, amikor egy szakadékba zuhant, és kilapult, mint egy lepény.

További magyarázatok

¹ szociskolakölyök: a kifejezés elsősorban tulajdonképpen Liu járásfő különleges gyermekkori életszakaszára utal, másrésztől ugyanakkor egy kitörölhetetlen fejezetre a nemzet fejlődésének történetében.

Akkoriban, röviddel az új Kína megalakulása után, számos helyen alapították egyre-másra a szocialista oktatási intézeteket és a párttagok továbbképzőhelyeit. Később a továbbképzőhelyek fokozatosan alakultak át a párttagok és a káderek számára biztosított marxista-leninista szakképzési központokká vagy káderképző intézetekké, legvégül pedig szocialista oktatási intézetekké. Ezeket az emberek csak káderiskoláknak vagy szociskoláknak hívták. Tíz évre rá már az ország minden pontján megtalálhatóak voltak az efféle tanintézmények, sőt voltak olyan tartományok, ahol egy járásszékhelyre három vagy akár öt is jutott, de olyan területre is akadt példa, ahol minden községnek és településnek volt sajátja. Egyes helyeken végig csak szocialista oktatási intézetnek nevezték őket, míg máshol általánossá vált a rövidebb nevük: káderiskola.

Pagodafa járásban úgy hívták, hogy szociskola. Az ottani iskola a város északi oldalán fekvő mezőn épült. Vörös cseréptetős házak néhány sorából állt, melyek egy vörös téglás udvart szegélyeztek. Már messziről tisztán kivehető volt az a sok vörösen rikító cserép, mintha vörös fényt ontanának. A szocializmus kiépítésének folyamatában a szociskola fontosabb volt még a szent hegyeknél is. A járási bizottság jegyzője látta el az iskolaigazgatói feladatokat, a helyettes igazgató tisztjét pedig a járásfő töltötte be. A járás összes kádere köteles volt tanfolyamokon részt venni a meghatározott időszakokban, s mielőtt valakit előléptetettek volna, annak előbb feléves továbbképzést kellett teljesítenie. Máskor azonban nagy nyugalom honolt az iskolában, s a napok olyan könnyedén teltek, mint ahogy a levelek hullnak a fákról. Ilyenkor az iskolában azon a néhányfős személyzeten kívül csupán csak egy Liu nevű tanár tartózkodott. A továbbképzéseken azonban Liu tanár úrra nem hárult más feladat, mint felolvasni a vezetők könyveit. Magukat az órákat a jegyző, a járásfő vagy meghívott szakemberek tartották. Mikor aztán megkezdődött a földművelési szezon, a kormányzat sem hirdetett nagyobb jelentőségű programokat, így aztán az iskola egészen elhagyatottá vált, a személyzet szabadságra ment, tavasszal vetettek, ősszel arattak, az iskolára pedig Liu tanár úr egymaga vigyázott.

Liu járásfő itt nőtt fel az iskolában, ugyanis ennek a bizonyos Liu tanár úrnak a fogadott fia volt.

Ha az idő folyását akarjuk követni, ekkortájt éppen 1960-at írtak. Ezt az évet később pontatlanul a hároméves természeti katasztrófák első évének nevezték el, aszály és éhínség sújtotta az ég alatti világot. Az emberek fájdalmasan jajveszékelték az éhségtől. Ebben az évben aztán az éppen három éve alapított Pagodafa járásbeli szociskolába nem küldtek több párttagot és kádert tanulni, így aztán az itt dolgozó káderek és oktatók mind szétszéledtek, és ki-ki hazatért az otthonába. Az iskolában egyedül csak Liu tanár úr és ifjú felesége maradt felvigyázni és az épületet őrizni.

Történt egyszer, hogy egy téli napon a negyvenéves Liu tanár úr és felesége kimentek a mezőre vadfüveket gyűjteni, majd mikor a nagy hidegben visszaértek az iskola kapujához, látták ám, hogy a kapu előtt a földön egy gyolcsba tekert csomag hever. Ahogy kibontották, a csomagban egy felévesforma kisfiúra bukkantak, kinek az éhségtől keze és lába is mozdulatlanságba dermedt. Liu tanár úr felesége ekkor megfordult és a mező felé kiáltott:

– Átkozott egy apa és istenverte anya, hát itt hagynátok meghalni a gyermeketekeket a kapuban? Ha megesne a szívetek rajta – folytatta kiabálva –, és visszajön-nének érte, adnék nektek fél liter cirokpálinkát!

Aztán tovább szitkozódott: – Hát meghaltatok talán? Ha meghaltatok is, akkor se lesz nyugodalmatok, a testeteket széttépik majd az éhes kutyák és a farkasok.

Miután jól kiadta a mérgét, már a nap is lement, és a mezőn még mindig egyetlen embert sem lehetett látni. Az asszony kint akarta hagyni a gyermeket, ahol rábukkantak. Liu tanár úr azonban mégiscsak kijárta a falusi iskolát, írnok volt a Nyolcadik Hadseregben, majd az új Kína megalakulása után elsőként kinevezett Pagodafa járásbeli járásfő titkárává lett, s a tetejébe még párttag, káder és persze értelmiségi volt. A köztársaság korában, amikor a Nyolcadik Hadsereg átkelt Pagodafa járáson, elrendelték, hogy a párttagoknak sürgősen továbbképzést kell tartani. Mint-hogy Liu tanár úr jól tudott írni, kinevezték a képzés írnokának, annak ellenére, hogy egyébként gazdag földbirtokosi család sarja volt. Írnokként aztán egyből párttag is vált belőle. 1949-ben, a köztársaság bukása és az új Kína megalakulása után Liu tanár úr az idők szavát követve a járásfő titkárának állt. Néhány év múltával aztán, mikor a Pagodafa járásbeli szociskola megnyitotta kapuit, Liu tanár urat magától értetődően az intézmény oktatójává nevezték ki. Párttagként, káderként és értelmiségiként hát hogyan is hagyhatta volna, hogy a felesége cserbenhagyjon egy élő kisdedet? Inkább elragadta őt az asszony karjából, majd pedig szépen felnevelte.

A gyerek így hát életben maradt. A Liu vezetéknevet viselte ő is, s mivel amikor megtalálták, a levegőben egy karvaly körözött éppen a kis csomag fölött, amibe csavarták, így a Yingque, karvaly nevet kapta.

Ahogy lassacskán átvészelték azt az éhínség sújtotta évet, s az iskola is kezdett újra éledezni, a párttagok és a káderek ismét váltott turnusokban jártak az évenkénti továbbképzésekre és tanfolyamokra. Az étkezde kéményén nap mint nap szállt fel a füst megint, sőt amikor a tűz igazán lobogott, vörös lángok csaptak fel a téglákból rakott kéménycsővön át. Mikor pedig a füst felszállt, Liu Yingque az étkezdébe mehetett. Mindenki tudta, hogy ő az a senkifia, akit Liu tanár úr a kapuban talált, s mivel az iskolában csupa párttag és káder tanult, akik elvégre a kommunista elvek gyakorlatba ültetésére tették fel az életüket, csupa lelkiismeretes és széles látókörű ember, így mind egyetértettek abban, hogy hagyni kell a gyereket is az étkezdében enni.

A fiú pedig nem csupán életben maradt, de fel is cseperedett.

Mikor eljött az étkezések ideje, tálkájával a kezében az iskola étkezdéje felé vette az irányt, majd evés után, mikor a párttagok és káderek tanulni mentek, velük

tartott ő is, s egy kis sámli üldögélt a tanteremben. Sötétedéskor aztán az iskola raktárában lévő szobájába ment aludni.

Igy telt-múlt az idő, egyik nap a másik után, míg Yingque betöltötte a hatodik életévét. Abban az évben az iskolaigazgató felesége terhes lett, és egy kislánynak adott életet. Eredetileg azt mondták, hogy az asszonyka meddő, ezért is ment végül hozzá a nála tíz évvel idősebb Liuhoz. Csakhogy végül a negyvenhét éves tanár úr mégis teherbe ejtette. Attól kezdve pedig, hogy megszületett a kislánya, egészen más-képpen viselkedett az utcáról összeszedett Yingquével. Napról napra vált egyre ridegebbé, olyannyira, hogy végül a kislány már mindennap csak az étkezdében evett. A párttagok és a káderek között nem volt olyan, aki ne úgy tekintett volna rá, mint a szociskola saját gyermekére, sőt olyan is akadt, aki nem Liu Yingquének, hanem egyszerűen szociskolakölyöknek szólította. Húszéves volt, amikor nevelőapja feleségét egy másik járásból továbbképzésre érkezett káder megszöktette. Csak miután a felesége egy másik férfi asszonya lett, Liu tanár úr akkor fogadta ténylegesen fiává, s egyúttal a lánya, Cao bátyjává Yingqué.

³ szocnev: szocialista nevelési mozgalom. Történelmi szakkifejezés. A szocnev-káder pedig a történelem egy bizonyos szakaszában a szocialista nevelési mozgalomban résztvevő káderek neve.

Harmadik könyv

GYÖKEREK

Első fejezet

NÉZZÜK CSAK EZT A FICKÓT,
EZT A HIVATALNOKOT,
EZT A LIU JÁRÁSFŐT

A hóesés abbamaradt, és mint egy átutazó vendég, hétnapos pihenő után továbbállt.

Ki tudja, hová ment.

Visszaadta a hegyet és a falut a nyárnak.

Miután a hóesés így elbánt a nyárral, visszatértekor annak bizony egy csepp jókedv sem sejlett a képe teljén.¹ A napnak sehogy sem akaródzott előbújni. A felhők egészen a falu feje búbjáig, az ösvény tetejéig ereszkedtek. Ha az ember megpróbált belemarkolni egybe, az kicsusszant az ujjai közül, de úgy benedvesítette a kezét, mintha vízbe mártóztatta volna. Reggel felkelés után csak ki kellett állni az udvarba, a falu végébe, netán az ösvényre, a kezeket a levegőbe nyújtani, és belemarkolni egy felhőbe, utána jól megdörzsölni az arcot, s már meg is volt a mosakodás. A szemekből nemcsak a csipa, de egycsapásra az álom is eltűnt. Csak a kezek maradtak kissé maszatosak.

A hó elolvadt.

Azok a kalászkok, amiket a hóeséskor nem vagdostak le, most a nagy ködben elrohadtak. A nap nem süttött ki, a levegő fülledt volt és meleg, így hát mind elfeketedtek az érett búzakarászkok. Feketék lettek még a búzaszemek is. Még a búzaszemek nedve is sötétre váltott. Aki evett belőlük, az gyomorrontást kapott.

A búza a melegtől fekete kóróvá változott, így a marháknak sem jut majd abrak a következő télen.

S ha még előbbre megyünk az időben, túl még az őszön is, bizony akkor még a földbe sem lesz mit elvetni.

A járásfő, a körzetvezető és a járásfő titkára együtt jöttek felmérni a károkat, s mindannyian a falu közepiben³ fekvő vendégházban szálltak meg. Ez a vendégház eredetileg még az új Kína megalakulása előtti időkben szentély volt;

lehetett ott Buddhát, Guan Yüt és a falu őst, Élvendanyót is tisztelni. Azt mondják, ha nincs ez a süketnéma Élvendanyó, ma nincsen Élvendfalva sem. Hisz Élvendanyó volt, aki végre enni adott a shanxibeli Hongtong járásból való koldusbotra jutott Hu Dahainak, mikor az vándorútja során átkelt a Balou-hegységen. Hu emiatt határozott később úgy, hogy földet, ezüstöt és vizet bocsát az áttelepítések érintette vakok, bénák és más fogyatékkal élők rendelkezésére, akik így aztán paradicsomi életet élhettek itt. Ide is sereglett aztán minden sérült, s létrejött Élvendfalva.

Volt hát miért leborulni Élvendanyó előtt.

Csakhoggy egyszer aztán eltűnt a Buddha-szobor. Nyoma veszett Guan Yünek. De még a süketnéma öreganyó öntött másának is hült helye maradt csupán. Felsőpörtek, ágyakat helyeztek el, s a három helyiségből álló cserépte-rejű házat vendégfogadóvá alakították. Amikor úgy tizenhét-nyolc éve a mostani járásfőt szocnevelés céljából a faluba küldték, itt szállt meg ebben a templomból lett vendégházban. A tárgyak mit sem változtak, az az ember viszont nem volt már többé. A járásfő egy szemvillanás alatt középkorúvá érett, negyvenéves volt immár. Az egykor a ciprusfalvi kommuna kisegítő idegymunkása előbb Élvend szocoktatójává lépett elő, majd járási káder vált belőle. Ki-nevezték körzetvezető-helyettesnek, majd körzetvezetőnek, aztán lett járásfőhelyettes, míg végül elfoglalta helyét a járásfői székben. Ahogy ezeket felidézte magában, egészen elfogódott.

Pagodafa járás bizony nagyon szegény vidék volt. Élvonalbeli szegény vidék. Míg a járáson kívül minden virágzásnak indult, az itteni járási bizottság és kormányhivatal épülete előtt még mindig földút húzódott. Esős napokon aztán az úton felgyülemlett vízbe befűltak az úszni nem tudó marhák. Egyik évben egy csecsemő pottyant a hivatal előtti vizes gödörbe, s meg is fulladt. Nem volt a járásban sem gyár, de még bánya sem, nem volt ott semmi, csak a hegyek meg a völgyek. Néhány éve a hivatalok nem tudták kifizetni a villany- és telefonszámláikat, a járási bizottságban pedig parázs vita alakult azon, hogy ki javítsa meg a szolgálati autó kerekét, mire az akkori járásfő földhöz vágta a kezében lévő, savanyúsággal teli befűtött üveget, a bizottsági titkár meg erre eltörte az ablaktörlésre használt keféjét. Végül a megyei bizottság Niu titkára jött lecsillapítani a kedélyeket, és felkereste mindkét helyi kádert, hogy elbeszélges-sen velük.

A járásfőhöz a következő kérdést intézte:

– Hogyan tudná felvirágoztatni ezt a járást?

Mire a járásfő azt válaszolta:

– Hát az nem nehéz. Csak vegye a fejemet!

A megyei párttitkár ezután a bizottsági titkárt is megkereste, s így szólt hozzá:

– Ha nem tudja kiemelni a járást a nyomorból, akkor mondjon le inkább!

A bizottsági titkár erre kezeit összekulcsolva úgy felelt:

– Kartárs uram, ha engem innen áthelyeztet, én bizony földre borulok maga előtt!

A megyei párttitkár dühösen szisszent fel:

– Akkor inkább kirúgatom!

Mire a bizottsági titkár:

– Ha kirúgat, azt se bánom, csak mehessek innen.

A megyei titkár erre a lábelibe⁵ vágta a kezében lévő teásbögrét.

Ezek után egyesével beszélgetett el a járási bizottság és a kormányhivatal helyettes tisztviselőivel.

Liu járásfőhelyettesrel való találkozásakor ezt mondta:

– Szépen műveli a földjét.

Mire Liu: – De akármilyen szépen vetjük be a földet, akkor is ugyanolyan szegények maradunk.

– És van valamilyen javaslata, hogy hogyan lehetne felvirágoztatni Pagodafa járást?

– Az nem nehéz.

A titkár elképedve meredt rá: – Na, hát akkor hadd halljam!

– Nincsen gyárunk se bányánk, de vannak szép hegyeink és vizeink, ezért a turizmust kellene fejleszteni erre felé – fejtette ki Liu.

A titkár felnevetett: – Ugyan melyik turista akarna ideutazni a löszföld és a sártenger középebe?

– Niu titkár úr, Pekingben ugye sok a turista?

– Az a főváros, ráadásul jó néhány dinasztia székhelye is volt.

– És Mao elnök mauzóleumát sokan látogatják?

– Sokan hát. Miért? – kérdezte a párttitkár.

Liu belefogott: – Fogunk egy nagyobbacska összeget, elmegyünk Oroszországba, és megvesszük Lenin holttestét, amit aztán a Pagodafa járásban lévő Lélekhegyen helyezünk el. – Majd így folytatta: – Niu titkár úr, ugye még nem járt a Lélekhegynél? Kétszáz mérföldnél is messzebb van az innen mitőlünk. Na, hát azon a hegyn a ciprusfák kész ligetet alkotnak, a fenyőfák pedig szinte sorfalat állnak, sőt kivi is terem. Van aztán arra szarvas és majom, de még vad-disznó is, kész vadaspark az egész. Ha Lenin holttestét ott helyeznénk el, az a hegy bizony csúcsonyi⁷ fontosságúvá válna, s az egész országból, sőt a világ minden részéről tódulnának oda a látogatók. Ha egy belépőjegyért mondjuk öt jüant kérnénk, tízezer látogató után ötvenezer jüanra tennénk szert, ha tizenvalahány jüant számolnánk fel belépőnként, akkor tízezer eladott jegyből már több mint százezer jüant keresnénk, de ha ötven jüannál is többet kérnénk jegyenként, akkor már ötszázezernél is több bevételt érhetnénk el tízezer látogató esetén. A belépőjegyekre tulajdonképp tekinthetünk úgy, mintha pénzjegyek lennének, tízezer ember pedig rengeteg bankjegyet jelent. A járás teljes

lakossága vajon ki tud termelni a földből évi tízezer bankjegyet? Nagy szart! Egy nagy lószart, kutyaszt, tehénszt, azt! Na, de ha az emberek tömegével özönlenének a Lélekhegyre, egy nap akár még tízezerrel is több látogatót érhetnénk el. Ha Jiudúból, Henanból, Hubeiből, Shandongból, Hunanból, Kantonból, Sanghajból, egész Kínából, de még külföldről is tódulnának ide az emberek, akkor jönne naponta tízezer, harmincezer, ötvenezer, hetvenezer vagy akár kilencvenezer is. És a kilencvenezer egytizede meg biztos külföldi turista lenne, hiszen Lenin holttestét csak meg akarnák nézni ők is. Namármost ők ugye nem a mi pénzünket használják, hanem dollárral fizetnek, úgyhogy tőlük meg elkérhetnénk öt vagy akár tizenöt dollárt belépőként, még azt se drágálanánk. Aki Lenin holttestét akarja megnézni, annak még a huszonöt dollár se drága! Ha huszonöt dollárral számolunk, akkor tizenegy ember után kétszázhetvenöt dollárt kapunk, tízezer ember után meg már huszonötezer! – Liu hozzátette: – És persze ott van még a szállás, az étkezés, a szuvenírek és a helyi különlegességek vásárlása. – Majd ezzel fejezte be mondandóját: – Titkár úr, az egyetlen dolog, ami aggodalomra adhat okot, hogy nehogy túl szűk legyen az út ekkora forgalomnak, vagy kevés legyen a hotel és a fogadó, ahol a turisták megszállhatnak. Na meg aztán, mikor a járás meggazdagszik, nem nagyon lesz hol elkölteni a sok pénzt.

Liu járásfőhelyettes e nagyszabású tervét a járás fogadótermében osztotta meg a megyei párttitkárral. Niu titkár ez alatt a kanapén üldögélt, melynek karfáján egy cigarettacsikk ütötte apró lyuk tátongott, s miközben a titkár Liut hallgatta, ezt a lyukat kapirgálta. A babszem méretű hasadékot a körmével lassanként jujuba, dió, majd végül datolyaszilva nagyságúra véste. A megyei párttitkár előrehaladt már a korban, még ötvenes éveit taposta, de a hatvanhoz közelített. Vézna volt és nyurga termetű, egyszerű öltözképet viselt, feje búbján fényes foltot hagyott maga után ritkuló haja, s ami még megmaradt belőle, az őszbe csavarodott. Egész életében a forradalomért fáradozott, s ezalatt számtalan tisztviselővel és káderrel került kapcsolatba. Liu Yingquét is ő tette meg körzeti káderből járásfőhelyettesnek.

Történt ugyanis, hogy néhány évvel korábban, mikor Pagodafa járásba látogatott, arról értesült, hogy az egyik itteni falukörzetnek nemcsak hogy autóját van, de minden házba bevezették a villanyt és a vizet is. Minden egyes család konyhájában vízcsap található, amit ha elcsavarnak, a víz már folyik is az edénybe. Azt tudakolta hát, hogy honnan volt pénz a csapvíz bevezetésére. – Egy ottani férfi adta – érkezett a válasz. – De mégis ki adta? – kérdezte aztán.

Élt abban a körzetben egy ember – mesélték –, aki a felszabadulás előtt áttelepült Délkelet-Ázsiába, ahol bankot alapított. Egyszer aztán hazalátogatott vakációzni. Épp az őszi aratás ideje volt, a körzetvezető, Liu Yingque azonban meghagyta a helyieknek, hogy aznap senki sem mehet ki a földekre

kukoricát fosztani, de még a gyerekeknek is szünetet rendelt el, s a falukörzet apraja-nagyját az út két szélén sorakoztatta fel, hogy fogadják a Délkelet-Ázsiából hazatérő földijüket. A körzet központjától ötvenhét mérföld hosszú földút vezetett a látogató falujáig, s az nemcsak saras volt, de a tetejébe olyan kanyargós, akár a csirkebél, így aztán nem lehetett rajta autóval közlekedni. A helybeliek ezrével álltak sorba annak az ötvenhét mérföldes útnak a két oldalán. De nem is az a fontos, hogy az út mentén végig sorfalat álltak az emberek, hanem hogy ezt az ötvenhét mérföldes utat végig vörössel borították. Na, nem vörös szőnyeget göngyölítettek rajta végig, hanem vörös anyag- és papírdarabokkal és a körzetben legfeljebb esküvőkör használt piros selyemmel fedték be. Az ötvenhét mérföldnyi utat a körzet települései felosztották egymás között, s ahol nem akadt vörös posztó, ott az asszonyok piros színű kabátjait vagy felöltőit terítették az útra. Odahordtak szinte minden vörös ruhadarabot. És szólt a sípszó, a gongszó, dübörögtek a dobok. A beláthatatlanul kanyargó út a körzet központjától egészen a látogató házáig kapujáig vörösbe borult.

Aznap eső esett, s mikor a Délkelet-Ázsiából hazatérő vendég a körzetbe érve kiszállt az autóból, egy vörös selyemmel díszített gyaloghintó várta. Ahogy megpillantotta a végtelennek tűnő, vörösen kígyózó utat, megpróbálta visszautasítani a gyaloghintót, de erre az azt vivő férfiak térdre borultak előtte. Nagy robajjal térdre estek, és addig fel sem álltak, míg bele nem egyezett, hogy felszáll a hintóba. Nem volt más választása, mint hogy a hordszékekben ülve végighaladjon az ötvenhét mérföldes vörös úton.

És még hevesebben dübörögtek a dobok.

És még zengőbben szóltak a sípok.

S az emberek is ritmusra tapsoltak.

Mikor a vendég le akart szállni a gyaloghintóról, a hordárok ismét térdre ereszkedtek. Ha letérdeltek, ha nem, ő akkor is földtaposva⁹ haladt egy darabon, csak hogy sehogy sem volt szíve a vörös anyagokra és ruhadarabokra lépni. Erre azonban alábbhagyott a taps, elnémultak a dobok és elcsendesült a sípszó. Az emberek mind térdre rogytak, és a homlokukat a földhöz érintve leborultak előtte. Letérdeltek a gyerekek, de a nyolcvanéves öregek is, s mind azt ismételték, hogy ő hozott dicsőséget a körzetnek, s ha hazatértekor nem hajlandó a vörös leplekre lépni, és nem akar felülni a gyaloghintóra, azzal azt az érzést kelti az emberekben, hogy hitványnak tartja a fogadtatást. Nem tehetett mást, mint hogy visszaszálljon a hintóba. Az út legvégén aztán könnyes szemmel borult térdre idős szülei előtt, s azt mondta nekik, akármennyi pénzébe kerüljön, megcsináltatja azt az ötvenhét mérföldes utat, s azon kívül még villanyt és vizet is vezetett a körzet valamennyi házába.

A megyei párttitkár e történetet hallva ellátogatott a szóban forgó körzetbe.

Így találkozott Liu Yingquével, a falukörzet akkori vezetőjével.

– Na és azt el tudná-e intézni, hogy az egész járásban mindenütt bevezessék a villanyt és a vizet? – kérdezte tőle.

– A körzet vezetőjeként én csak az itteni ügyekkel tudok foglalkozni, az egész járásra nincsen ráhatásom – felelte neki Liu.

Több se kellett, néhány napon belül már ki is nevezték járásfőhelyettesnek; az ő irányítása alá került a járás valamennyi termőterülete. A megyei titkár később arról értesült, hogy a járás termőföldjeit mind szépen elrendezték, a földek melletti utat pedig elsimították, s a kocsik immár olyan könnyedén haladhattak végig rajta, akár hajók a nyugvó tengeren. Elnézve ezt a fickót, ezt a hivatalnokot, ezt a Liu járásfőt, a párttitkár tudta, hogy nem akármilyen tehetséggel bíró káderrel áll szemben, akinek számtalan meghökkentően bölcs gondolat lakozik még a fejében. De még ha így volt is, amikor előállt az ötlettel, hogy vegyék meg Lenin holttestét, majd állítsák ki a Lélekhegyen, Niu titkár úgy elhült a döbbenettől, mintha csak azt mesélték volna neki, hogy mondjuk valaki a pusztaság érinésével lyukat ütött a gránitba, vagy azt a hangjával apró darabokra törte.

Először úgy nézte ezt a zömök termetű járásfőhelyettest, mintha az a saját vízeletével elkevert sárból gyúrna szobrot éppen. Aztán amikor Liu a belépőjegyekből származó bevétel számolására tért, Niu titkár arcán a megvető pillantás halvány mosollyá lágyult. Mire Liu a mondandója végére ért, a párttitkár keze az addigra nagyra vágott cigarettanyom mellett nyugodott, az arca pedig komoly és méltóságteljes kifejezést öltött. Úgy nézett akkor Liu Yingquére, mint apa a legkedvesebb fiára, aki a kezét, az arcát és az egész testét összemocskolta pisis sárral, a ruhái meg rongyokban lógnak rajta szétszaggatva, az apa pedig nem tudja eldönteni, hogy megüsse vagy becézze a gyereket.

Gondolkodott egy darabig, aztán halkán így szólt: – Liu Yingque, aztán azt tudja-e, hogy mi volt Lenin eredeti neve?

Liu a lábfeje szöglete a tekintetét, eltűnődött, majd nevetve így szólt: – Hát persze hogy tudom, már hogy is ne tudnám? Az anyagaim áttanulmányozásakor a nevét többször is kiolvastam, hogy megjegyezzem. A kínai átírása tizenhárom írásjegyből áll: Fu-la-ji-mi-er Yi-li-qi Wu-li-yang-nuo-fu, vagyis Vlagyimir Iljics Uljanov. – Majd így folytatta: – Lenin az 1870-es ló év negyedik holdhónapjában született, s a Népköztársaság tizenharmadik évének utolsó holdhónapjában hunyt el. – S még ezzel egészítette ki: – Lenin három hónap híján ötvennégy évet élt, vagyis a járásunk átlagos élettartamától több mint tíz évvel maradt el.

Niu titkár ezután azt kérdezte: – És azt tudja-e, hogy milyen könyveket írt?

– A legismertebb művei – vágta rá Liu – a *Mi a teendő?*, a *Materializmus és empiriokritizmus*, *Az imperializmus mint a kapitalizmus legfelsőbb foka*, valamint az *Állam és forradalom*. Mint ahogy azt Niu titkár úr is tudja – tette hozzá –, Lenin a szocializmus atyja, s egyúttal a mi szocialista országunk atyja is. Na már most: ki hallott már olyan gyerekről, aki a saját apja dolgaival ne lenne tisztában?

– De mégis hogy gondolja, hogy majd eladják a járásuknak a holttestét? – kérdezte végül a párttitkár.

Liu erre az előre odakészített táskájából elővett egy dossziét, melyből pedig a központi hírlap egy példányát, valamint két olyan belső használatra készült dokumentumot húzott elő, melyek csak a járási vagy az afölötti beosztásban lévő káderek számára voltak elérhetőek. A hírlapot az 1990-es ló évében adták ki, s a második oldalának jobb alsó csücskében egy háromszázegy írásjegy hosszúságú cikk szerepelt a következő címmel: *Oroszország Lenin holttestének hamvasztását fontolgatja*. A cikk azt taglalta, hogy a Szovjetunió felbomlása után az orosz pártokat megosztó központi kérdés, hogy a moszkvai Vörös téren elhelyezett Lenin-holttestet továbbra is megőrizték-e, vagy kerüljön inkább elhamvasztásra. Az újságcikkből az is kiderült, hogy a kormánypárton belül az utóbbi megoldás élvez nagyobb támogatottságot. A másik két dokumentum a megyei párttitkár által is rendszeresen olvasott központi tájékoztatások egy-egy kiadványa volt. Az egyik a Liu által előkészített központi hírlap példányánál három évvel későbbi, az 1993-as majom év ötödik holdhónapjából származott. A másik irat datálása a beszélgetésük időpontjához képest mindössze három hónappal esett előbbre, a Lenin holttestének kérdésköréről szóló híradásnál tehát éppen hét és fél évvel későbbi volt. Mindkét dokumentum olyan eseteket írt le, melyekben a különböző térségekből és járásokból származó parasztság tagjai a súlyos adóterhek miatt öngyilkosságot követtek el, vagy tiltakozásul megzavarták a helyi bizottság ülését, esetleg az őket ért igazságtalanságok miatt kárt tettek a bizottság épületében; megrongálták a kaput vagy asztalokat, szolgálati autókat törtek össze. Egy olyan esetet is leírtak, melynek során egy déli térségben a kormánytisztviselők elmentek a falvakba beszélni a fejadót, míg aztán egy faluban az egyik asszony, mivel nem tudott fizetni, ágyba bújt az egyik tisztviselővel, s ezután mentesült az adó alól. Mikor ennek híre ment, a falubeli nők egyre-másra bújtak ágyba az adószedőkkel, míg a végén az adószedők már nem bírtak a sok asszonnyal. A megyei párttitkárnak éppúgy minden este el kellett olvasnia ezeket az iratokat lefekvés előtt, mint ahogy a csecsemők a világon mindenütt el nem alszanak addig, míg nem szopnak előbb egy kis anyatejet. Azt azonban mindeddig nem vette észre, hogy e két iratban, melyek a Lenin holttestéről szóló cikknél három, illetve hét és fél évvel későbbiek, csakúgy, mint az összes többi ehhez hasonló iratban az elmúlt hét éves időszakban, szerepelt egy-egy rövid tudósítás bizonyos nyugtalanító külföldi eseményekről. A Liu által kiválogatott két iratban pedig ezek az alig száz írásjegyből álló rövid tudósítások ugyanarról szóltak: az orosz gazdaság nehéz helyzete miatt Lenin holttestének megőrzésére nem áll rendelkezésre elegendő forrás, s a probléma igen súlyos, mivel fedezet hiányában a holttest állapota romlani kezdett. A holttest gondozását végző személyzetnek már többször is csak nagy nehezen sikerült további pénzeket kierőltetnie a kormányzatból a munka megtérítésére. A

híradások szerint az orosz kormánytagok azzal a javaslattal álltak elő, hogy a holttestet adják el valamelyik pártnak vagy nagyvállalatnak, csak hogy az párt, amelyik hajlandó lenne megvenni, nem tud elegendő pénzt kínálni érte; a nagyvállalatoknak pedig ugyan rendelkezésükre áll a kellő összeg, de nem érdekli őket a vétel. Így aztán ezzel a javaslattal csak annyira mentek, mint egy régi autóval, amely lerobban félúton hazafelé.

Niu titkár tüzetesen végigolvasta a két rövid hírt, majd pedig azt a régi újságcikket. Mikor az újságcikk végére ért, ismét végigfutotta a két hírt, aztán az iratokat és a félig megsárgult újságot is letette maga mellé az asztalra. Szemeit ekkor Liu Yingquere meresztette, s olyan hosszan bámult rá, hogy az fél napnak, fél hónapnak, fél évnék, sőt egy fél életnek tűnt, mire végre így szólt:

– Liu Yingque, öntsön már nekem egy pohár vizet.

Liu rögtön öntött neki egy pohárral, s közben ezt kérdezte:

– Niu titkár úr, ön szerint ezek után még aggódnunk kell a járás boldogulása miatt? A világ teli van kincsekkel, csak azon múlik minden, hogy az ember felkutatja-e őket vagy sem.

– Liu elvtárs, hány éves is maga? – kérdezte erre a titkár.

– A nagy éhínség évében születtem – felelte Liu.

– Ez a víz már kihűlt, menjen, és hozzon egy új kannával – mondta Niu.

Liu indult is tüstént az új vizeskannáért. Ahogy egyedül maradt a szobában, Niu titkár tekintete ismét a cikkekre tévedt, de amint felemelte az újságokat és az iratokat, hogy újból átfussa azokat, dühösen vissza is dobta azonnal az asztalra.

Egy hónappal később aztán a járásban a dolgok kizökkentek a megszokott mederből, melynek következtében a járás vezetőjét áthelyezték a jiudui hivatalba, a járási pártbizottság titkárát pedig továbbképzésre küldték. Liu Yingquét ekkor nevezték ki a járás élére.

Aznap, mikor a járási tanács jóváhagyta Lenin holttestének megvásárlását, Liu egymagában töltötte az éjszakát a járásszékhely elővárosában ücsörögve. Lenin holttestének megvásárlására gondolva hidegség és szomorúság fogta el. Nem tudta, vajon Lenin miatt érez-e így, vagy saját tette okán önti el e hűs ború. Ősz végére járt, a holdfény finom lepelként terült el a learatott földek körül.¹¹ A levegőben a gabona langyos-édes illata keveredett a föld szúrós szagával.

Liu Yingque dermedten üldögélt ott az éj sötétjében, aztán mintha csak Lenin bocsánatáért esdekelné, jó erősen belecsípett néhányszor a combjába, lekevert magának egy nagy pofont, végül pedig térdre borult, és homlokát háromszor a földhöz érintette, abba az irányba, amerre Lenin szülőföldje, Oroszország lehetett. Közben magában Leninhez fohászkodott: – Bocsáss meg nekem, bocsáss meg!

A következő napon aztán a járás valamennyi bizottságának, hivatalának és településének megküldte a *Pagodafa járás Lenin holttestének megvásárlása cél-*

jából folytatott nagyszabású pénzgyűjtési akciójára vonatkozó rendelet címmel el-
látott iratot.

Egy egész év telt el szinte egy szemvillanás alatt, s a járás turizmusa kezdett életre kelni. A járásszékhelytől a Lélekhegyig vezető utat megnyitották, s bár egyelőre még csak kavicsos földút volt, a Ciprusfalva környékén az útépitést és a víz bevezetését finanszírozó Délkelet-Ázsiába települt férfi már ígéretet tett, hogy rendelkezésre bocsátja az út feketemázolásához¹³ szükséges összeget. A Lélekhegy tetején elágazó forrásvizeket összeterelték egy fenyővel és ciprusokkal övezett mederbe, s a két parton fekvő látványosságoknak már nevet is adtak. Volt egy szikla, amely úgy nézett ki, mint egy ló, így ez a „Nyerítő-szikla” nevet kapta, egy másikat, mely egy visszaforduló szarvasra emlékeztetett, „Viszszanéző szarvasnak” nevezték el. Állt a parton egy gyöngyfüzérfa, amely egy kiszáradt ciprusfa törzsének odvából nőtt ki, ez az „Ölelkező házaspár” néven vált ismertté. Születtek aztán még olyan nevek is, hogy „Lefejezett sziklaszirt”, „Fekete sárkány-tó”, „Zöld kígyó odú” és „Fehér kígyó odú”.

Minden névhez aztán hozzáillő legendát is írtak. A „Nyerítő-szikla” története például úgy szólt, hogy miután a Ming-kori parasztfelkelés vezérének, Li Zichengnek csapatai a Funiu-hegység lábánál vereséget szenvedtek, Li tizenegynéhány követőjével együtt errefelé haladt át, nem sejtve, hogy a hegy mögött a tízezernél is több főt számláló Qing-sereg várja, hogy egy csapással leszámoljon valamennyiükkel. Csakhogy amikor a vezér és követői a Lélekhegyen átkelve ahhoz a bizonyos sziklához értek, Li lova hirtelen megtorpant, keservesen felnyerített, és egy tapodtat sem volt hajlandó egyenesen továbbmenni. Li Zicheng így hát nem tehetett mást, mint hogy visszafordult nyugat felé. A Qing-sereg tehát hiába várakozott, Li Zicheng elkerülte a rá leselkedő veszedelmet, a szikla pedig azóta is a „Nyerítő-szikla” nevet viseli.

Vagy ott volt a „Viszanéző szarvas” legendája. A régi időkben élt egy vadász, aki három napon és három éjen át üldözött egy szarvast. Mikor a szarvas egy sziklaszirt szélére ért, s nem volt tovább merre menekülnie, viszanézett a vadászra, s szarvasból azon nyomban gyönyörű lánnyá változott. A lány aztán a vadász felesége lett, aki attól kezdve szögre akasztotta az íját, és vadászat helyett a földet művelte. Így éldegéltek együtt békében, amíg meg nem haltak. És így tovább, és így tovább, a Lélekhegy lassacskán megtelt legendákkal és mesékkel. Az „Ölelkező házaspár” története szívbemarkolóan megható, a „Lefejezett sziklaszirt” tragikusan szomorú volt. A „Fekete sárkány-tó” egykoron egy gonosz démon tanyája; a Zöld és a Fehér kígyó odú a *Fehér kígyó legendájából* ismert zöld kígyó, Xiao Qing és fehér kígyó, Su Zhen szülőhelyei.

Kiépités alatt állt továbbá a parak alsóbb szakaszánál egy kilenc ágúra tervezett vízesés, melyet épp ezért előzetesen is „Kilenc sárkány-vízesésnek” nevezték el. Mindezek felül a járás hivatalainak és bizottságainak meghagyták, hogy ha belepusztulnak is, elő kell teremteniük a pénzt egy a Ming- és Qing-kort

idéző szálloda vagy fogadó felépítésére, ahol az odalátogató vendégek és turisták megszállhatnak majd. A hivatalok és bizottságok így aztán egyre-másra szaladtak a bankba kölcsönért, csak néhány olyan részleg akadt, mint például a posta és távközlési vagy a közlekedési hivatalok, akik maguk is elő tudták teremteni a szükséges összeget. A Lenin testét befogadó mauzóleum felépítéséhez már megkezdtek a telek előkészítését. A tervek szerint az épület külső megjelenését és formáját tekintve teljes mértékben megegyezne Mao elnök mauzóleumával. A szabályos négyzetet alkotó mauzóleum központi csarnokában kerülne elhelyezésre a Lenin testét őrző kristálykoporsó; az előcsarnokban Lenin hagyatékából, képeiből és írásából álló kiállítást rendeznének be, míg a hátsó teremben a Lenin jeles tetteit bemutató filmkockák kerülnének vetítésre. Az oldalsó helyiségekben pedig a test állapotát biztosítani hivatott légtemperáló és páráltanító berendezések kapnának helyet, de az oldalsó szárnyakban alakítanák ki a személyzet pihenőszobáját is, valamint teázót és tárgyalót a rangos vendégek számára. Természetesen Lenin mauzóleuma előtt lennie kell majd egy virágágyasokkal díszített pázsitnak, azelőtt pedig egy tágas térnek, két oldalán parkolókkal, jegyirodával és üzletekkel. A közelben aztán persze lesznek még éttermek és vécék. Az éttermek nem lehetnek majd túl drágák, és bár arról némi vita alakult ki a járási bizottságban, hogy a vécék ingyenesek legyenek-e vagy fizetősek, abban mindenki egyetértett, hogy mindenképpen tisztának kell lenniük. Meghatározták, hogy hány kanyart vegyen a hegyre vezető kavicsos út, és azt is, hogy a liget százéves fáira táblákat helyezzenek el azzal, hogy háromszáz- vagy ötszázévesek. Az ötszázéves fákat pedig kerítsék el fémkorláttal, és az eléjük tűzött táblákra kerüljön, hogy ezerszáz-, ezerkilencszáz- vagy akár kétezerévesek is megvannak. Minden részletet aprólékosan kidolgoztak, és megkezdődtek a munkálatok.

A legfontosabb kérdés persze az volt: hogyan gyűjtsék össze a Lenin holttestének megvásárlásához szükséges összeget. A megye meghagyta Liu járásfőnek, hogy akármennyi legyen is a vételár, a felét mindenképpen a rendelkezésére bocsátják hitelsegély formájában, a másik feléről viszont neki kell gondoskodnia. Egy év leforgása alatt Liunak tetemes összegre sikerült szert tennie ugyan kitartó munkálkodása nyomán, de az még mindig vajmi kevés volt Lenin testének megvásárlásához. Nyughatatlanul töprengett hát nap nap után: vajon miként tudná begyűjteni a szükséges pénzt ahhoz, hogy kivihessen valakit Oroszországba, akinek segítségével majd tárgyalhat, és végül szerződhet a test megvásárlásáról?

Magyarázatok

¹ képe telje: tájnyelvi kifejezés. Képe: arca. Telje: egésze. Képe telje: az arca egésze, az egész arca.

³ közepiben: tájnyelvi kifejezés. Jelentése: valaminek a közepén, a központjában, a szívében.

⁵ lábelibe: tájnyelvi kifejezés. Jelentése: a földre valaki elé, valakihez közel eső helyre.

⁷ csúcsnyi: tájszó. Jelentése: kimagasló, jelentős.

⁹ földtaposva: tájszó. Jelentése: gyalog.

¹¹ földek körött: a földek körül, a földek végeinél

¹³ feketemáz: aszfalt. A színe miatt hívják így.

FEGYVER DÖRDÜLT, A FELHŐK ELVONULTAK, A NAP KISÜTÖTT

Liu Yingque, a titkára és a körzetvezető a Lélekhegyhez tartottak, ahol a ma-
uzóleum építési munkálatai már három hónapja megkezdődtek. A talajt eldol-
gozták, és a majdani épület előtti területen halmokba állították a téglákat.
Csakhogy átmeneti megoldásként az építőbrigád az eredetileg a tér két oldalán
felállított márványtáblákat a számukra elhelyezett ideiglenes vécék falának tá-
masztotta, s azok már teli voltak fröcskölve húggyal és ürülékkel. Minthogy a
Lélekhegy Ciprusfalva körzetéhez tartozott, Liu a munkálatok felügyeletével
a körzetvezetőt bízta meg.

A körzetvezető ráírvallt az építőkre: – Azonnal vigyék a vécék mellől a
márványtáblákat!

Mire a brigádvezető így felelt: – De hát csak átmenetileg tettük oda őket!
Nem lesz azoknak semmi baja, majd a végén szépen lepucoljuk.

– Az anyádat, te, hát nem érted, hogy ezek Lenin márványtáblái lesznek?
– fakadt ki a körzetvezető.

– Az anyámat csak hagyja ki ebből. És különben is, amikor Jiuduban a
bankot építettük, a vécét majdhogynem arany téglákkal raktuk ki.

– Hogy a fene essen az anyádba, hát tényleg nem viszed onnan azokat a
márványtáblákat?

– Hagyja már az anyámat! A járásfő mindent jóváhagyott, ahhoz, hogy
bármit változtassunk, az ő beleegyezése szükséges.

A körzetvezető ezek után egy napon át utazott a Lélekhegytől a járásszé-
kig, hogy elpanaszolja a történeteket a járásfőnek. Mikor megérkezett, Liu Ying-
que épp nagy hévvel szidta egy szingapúri anyját. A szóban forgó szingapúri
anya tudniillik meghalt. Az asszony eredetileg a járás nyugati részén fekvő
Gránátalmafalvának volt lakosa, s miután katonaként szolgáló fiát sok évvel
azelőtt Tajvanra vezényelték, az anya hosszú ideig semmi hírt nem kapott felőle.

Teltek-múltak az esztendő, mire végül kiderült, hogy a fiúból üzletember vált
Szingapúrban, s azt beszélték, olyan gazdag, hogy házat tudna építtetni pénz-
kötegekből. Hiába volt azonban temérdek pénze, az anyját akármennyit un-
szolta, az nem volt hajlandó átkelni a tengeren. A nővére és az öccse, de a többi
rokona is mind többször járt már nála, csak az anyja makacsolta meg magát,
hogy ő bizony egy tapodtat sem mozdul a szülőfalujából. Két hónappal ezelőtt
pedig meghalt abban a faluban. A járásbeliek értesítették a fiát. A fiú akkor
már hatvanegy esztendő volt, és férfi léteére ríkító virágmintás ingekben járt,
melyekben úgy festett, akár egy banánokkal és mangókkal tarkított jujubafa.
Mikor hazatért a járásba, Liu Yingque személyesen fogadta őt a jiudui állomá-
son, s együtt tette meg vele az utat a számára előkészített díszautóban. Az úton
aztán végig a járás nagyszabású terveit ecsetelte, s a legvégén kibökte: – Meg
akarjuk venni Lenin holttestét az oroszoktól.

A szingapúri meghökkent: – Lehet ilyet egyáltalán?

– Ha van rá pénz, akkor mindent lehet – felelte a járásfő nevetve.

A szingapúri férfi elgondolkodott, majd elkomorodva panaszolni kezdte,
hogy az anyja immár eltávozott, s életében még egy fél boldog napot sem tudott
eltölteni vele. Most, hogy nincs már köztünk – folytatta –, legalább méltó te-
metés járna ki neki. A temetkezés maga nem járna nagy költséggel, még ha a
sírbolt tégláit és köveit messziről is kell hozatni, de akkor sem, ha nagyobb mé-
retűt épített. Csakhogy a családja nem túl kiterjedt, s egészen sivár látványt
nyújtana, ha a koporsót egyetlen szülőtisztelő fiú sem kíséri.

A szingapúri végül így szólt: – Liu elvtárs, ha kerít nekem egy szülőtisztelő
fiút, én adok a járásnak tízezer jüant, de ha talál tizenegyet, akkor száztízezer
adok, s akkor máris közelebb kerülnek Lenin holttestének megvásárlásához.

– És ha százegy szülőtisztelő fiút keríték? – kérdezte erre Liu.

Mire amaz: – Akkor egymillió-tízezer jüant fizetek.

– És ha ezeregyet?

– Akkor tízmillió-tízezer adok – felelte a szingapúri, majd hozzátette,
hogy a legtöbb, amit fizetni tud, az ötvenmillió jüan, bármilyen sok szülőtiszt-
elő fiút is találjanak, mert ha ennél többet adna, azzal már az üzletét veszé-
lyeztetné.

Ez épp kapóra jött, hiszen ezzel az ötvenmillióval már százmilliót tenne
ki az eddig összegyűjtött pénz. Ha a százmillióhoz a felettes szervek még egy-
szer ennyit adnak, akkor a kétszázmillióval meg lehetne kezdeni a tárgyalást
az adásvételről.

Liu Yingque így aztán minden bizodalját a szingapúri férfinak vetette, s a
temetés napjára nemcsak hogy kivezényelte Gránátalmafalva hétszáznál több
gyászruhába öltöztetett lakóját, de még a környékbeli falvak lakosságából is
mozgósított vagy ezer olyan lányt és nőt, akiket alkalmasnak találtak sirató-
asszonynak. A teljes gyászmenet végül kétezer főre rúgott. A gyászruhák és

gyászszüvegek elkészítéséhez a járás valamennyi üzletének összes fehér anyagát fölvasárolták, s a járási ruhagyárban hét napon át megállás nélkül csak szabtak és varrtak, de még így sem jutott az öltözékekből a gyásznép minden tagjának. Azok viszont, akik kaptak a gyászruhákból, a temetés után hazavihették és megtarthatták őket, hisz' egy mosás után jók voltak még hétköznapi viseletnek is. Így felidézve egyébként ez a gyászmenet egyáltalán nem hasonlított gyászmenethez, az a kétezres fehérbe öltözött sokaság inkább végtelen fehér felhőgomolyagként ereszkedett le a hegyoldalon. A menet során a tömeg letaposta az út két oldalán épp megérni készülő búzát. A sírhely körül a több ezernyi láb simára döngölte a domboldalt. A lármás sírás és jajveszékélés pedig az összes varjat és verebet elriasztotta a hegység környékéről. Csakhogy miután az anyját eltemették, az a szingapúri férfi visszatért az ő szingapúri otthonába, a beígért pénznek viszont nem volt se híre, se hamva. Nemcsak az ígéret, hanem a férfi is nyomtalanul eltűnt, mint miután az égbolton eloszlanak a felhők, és még egy aprócska foszlány sem marad utánuk. A járásbeli anyagboltok és a ruhagyár pedig mind a járásfőt ostromolták a számlák kiegyenlítése miatt.

Liu Yingquét bizony jól felültette az a szingapúri, s a járásfőnek most az idegességtől csupa kiütéses lett a szája, keserűtökök voltak kénytelen hát rágni, hogy a sebek elmúljanak. Úgy döntött, az üzleteknek nem fizeti ki a gyászruhák anyagát, hanem úgy tekinti, ezzel járultak hozzá a Lenin-alaphoz.¹ A ruhagyár igazgatóját azzal szorította sarokba, hogy ha újból előáll a számla kiegyenlítésének követelésével, akkor új embert nevez ki a helyére, így aztán a gyárnak sem kellett kifizetni a ruhák után járó munkadíjat. A gyásznép tagjainak nem volt okuk a panaszra, hisz' nemcsak egy új ruhadarabbal gazdagodtak, de még egy beszédtemájuk is akadt az eseménytelen napokra. A Lenin-alaphoz azonban végül nem folyt be a tervezett összeg.

Ha csak ez az egy bosszúság érte volna a járásfőt, az még hagyján, de volt egy másik dolog, ami annyira felbőszítette, hogy szóhoz sem jutott a dühtől. Előző este történt ugyanis, hogy Liu és a felesége között óriási veszekedés tört ki, de olyan váratlanul jött ez a baj is, mint Élvenden a nyári hózápor. Eredetileg minden csendes volt és nyugodt, de egyszer csak viharfellegek gyűltek, s elsza- badult a pokol.

Koraeste Liu felesége otthon tévézett, miközben Liu épp pénzgyűjtést tartott Lenin holttestének megvásárlására. A késő esti órákban aztán mindketten lefeküdni tértek. Hétféle lévén, itt volt az ideje a szokásos házaspárok közti élvendezésnek. A dolog rendszerességéről nem csupán szóban, de írásban is megállapodtak, a dokumentumot aláírásukkal és ujjlenyomatukkal hitelesítették, vállalva, hogy akármi történjék, hetente egyszer sort kerítenek a házastársi élvendezésre, elkerülendő, hogy Liu az egyre bővülő hivatalos teendői mellett megfélekedzen a feleségéről. Az asszony majdnem hét évvel volt fiatalabb uránál, s ezt a bizonyos megállapodást férje mámoros hangulatát kihasználva írat- ta

meg vele aznap éjjel, a házaspári élvendezés után, mikor Liut kinevezték a járás élére. Így aztán Liu Yingque tudta jól, hogy minden hétféle élvendeznie kell egyet a feleségével. Csakhogy mióta eltervezte Lenin holttestének megvásárlását, s azon munkálkodott, hogy előteremtse az ehhez szükséges összeget, gondolatai egyre akörül forogtak, hogyan helyezik majd el a testet a Lélekhegyen, s a házaspári élvendezés teljesen kiment a fejéből. Feje ürjé³ Lenin mauzóleumának felépítése töltötte be. Az építkezés azonban hiába kezdődött el, a szingapúrinak immár bottal üthették a nyomát, s a vételhez szükséges óriási rakás pénznek még a felét sem sikerült összekapirgálni. Liu Yingque egészen kimerült a hétféle, s a tetejébe még az a szingapúri végtelenül fel is bősztette, így amikor végre hazaért a pénzgyűjtésből, fáradtan dőlt ágynak, s alighogy a feje a párnához ért, hangos horkolással merült azonnal álomba. A hajnali órákban aztán egyszer csak felesége riasztotta fel. Mikor felébredt, az asszony ezzel az eget rengető dologgal állt elő:

– Liu Yingque, váljunk el.

Liu megdörzsölte a szemét, s döbbenet nézett a feleségére:

– Hogy mit beszélsz?

– Egész éjjel ezen gondolkoztam. Az lenne a legjobb, ha elválnánk – mondta az asszony.

Liu ezúttal tisztán hallotta, hogy mit mondott a neje. Felült az ágyon, s ahogy a csípős reggeli levegő végigsimította a vállait, úgy érezte, mintha egy vödör hideg vizet öntöttek volna a nyakába. Magára húzta a piros színű takarót, s egészen úgy tetszett, mint aki egy vörös zászlót lenget maga mögött. Felesége a szoba közepén lévő széken ült, még mindig az alváshoz viselt holdfény színű alsónemű és a járás asszonyai körében épp oly divatos halvány rózsaszín, rövid pamut felső volt rajta. A ruhái rózsaszínje és fehérje alatt világos bőre úgy tündökölt, akár a finomra csiszolt fehér jadekő, haja pedig olyan fekete volt, mintha csak tussal festették volna meg. Bár csupán hét évvel volt fiatalabb a férjénél, de még harmincnak sem nézett ki, ragyogóan szép volt, teste csupa báj, s úgy ült ott Liu előtt a széken, mintha egy incselgő⁵ kislány ülne a nála sokkalta idősebb fivérével szemben.

– A kurva életbe, ezzel most azért jössz nekem, mert nem élvendeztettelek meg mostanában? – fakadt ki Liu.

– Nem azért – felelte az asszony. – Különben meg az nem csak nekem élvendezés.

– Ki hallott már olyan óvónőről, aki el akarna válni egy járási vezetőtől?

– Hát pedig én el akarok válni. Komolyan mondom.

Mikor a körzetvezető beállított, rögtön a járásfő pártját fogta: – Ejnye, te lány, hát elfelejtetted talán, hogy a járásfő az ura az egész járásnak? Te pedig az ő felesége vagy! Ha majd kinevezik polgármesternek valahová, vagy megyei párttitkárnak, akkor belőled is azonnal polgármesterné asszony vagy a megyei

párttitkár asszonya válik, ha meg tartományi kormányzó vagy tartományi bizottsági titkár lesz, akkor te máris a tartományi kormányzó vagy a tartományi pártbizottság titkárának felesége leszel.

– Na, ide figyelj – fordult Liu ismét a feleségéhez –, te belecsöppentél a gazdagságba azzal, hogy hozzám jöttél. A családod majd háromíziglen égetheti a füstölőt, hogy ezért hálát adjon az égnek.

– De nekem nem kell a gazdagság, nekem az kell, hogy a feleséged, az asszonyod lehessenek.

– Ha egyszer majd olyan nagy ember válik belőlem, mint Leninből – folytatta Liu –, a halálozód után neked is emléktáblát meg emlékhelyet állítanak majd. Ebbe belegondoltál már egyáltalán?

A felesége erre dühösen felkiáltott: – Érdekel is engem, hogy mi lesz, miután meghaltam! Engem az érdekel, hogy addig mi van, amíg élek!

Liu erre kis ideig elhallgatott, majd a fogai között szűrve odavetette: – Hogy tudott apád meg anyád ilyen lányt csinálni?

– Liu elvtárs – szölt közbe a körzetvezető –, ne veszekedjen vele, úgyis csak egy nő. Inkább el kellene mennie a Lélekhegyre, hogy szétnézzen, mert azok az építők nem állottak a véce falához támasztani a mauzóleumba szánt márványtáblákat.

– Hogy a fene essen az öreganyjukba! Rakassa át velük azonnal! – fortyant fel Liu.

– De hogy a franc vinné őket meg az összes pereputtyukat nyolcadíziglen, én bizony hiába mondtam nekik, azt mondták a járásfőn kívül őket ugyan senki sem utasíthatja semmire – magyarázta a körzetvezető.

– Akkor menjünk! – adta ki Liu. – Shi titkár úr, szóljon a sofőrnek, hogy készítse az autót!

– Hát menjél, csak menjél! – vetette oda az asszony. – Ne is gyere vissza tíz napig, sőt két hétig se!

Liu erre fagyos mosollyal az arcán így felelt: – Én bizony egy hónapig sem fogok visszajönni ebbe a házba.

– Két hónapig se gyere! – kiáltotta erre a felesége.

– Három hónapig se fogok! – mondta Liu.

– Jól van, de ha mégis visszajössz, ne nevezd magad többé embernek! – így az asszony.

– Ha három hónapnál előbb akár csak át is lépném ennek a háznak a küszöbét, úgy legyenek örökre átkozott, a mauzóleum dőljön össze, amint felépül, Lenin holttestét vegyék vissza, a belépőjegyek felét ne tudjuk eladni. Ha pedig ezek után még ki merem tenni majd a lábam az utcára, égessen halálra a téli napsütés, vagy fagyjak meg a nyári hózáporban! – fakadt ki Liu.

– Hú, a kurva anyját, egyre hidegebb van! – szitkozódott a sofőr. – Rádásul úgy tűnik, mintha hópelyhek hullanának a szélvédőre!

– Bizony itt a baloui hegyekben már csak ilyen az időjárás, minden évben havazik egyszer márciusban, néhány évente meg még nyáron is jön egy nagy hóesés – magyarázta a körzetvezető.

– Ugyan már, ez csak mendemonda – mondta erre a titkár –, hiszem, ha látom.

– Már pedig, Shi titkár uram – felelte a körzetvezető –, úgy van, ahogy mondom. De ha csak egy szavam is valótlan lenne, hát fagyjak meg a nyári hózáporban, vagy égessen halálra a téli napsütés!

– Csakugyan? – vetette oda kétkedően a titkár.

– Bizony ám – válaszolta a körzetvezető. – S olyat látott-e már, hogy a barackfán jujuba nő? Vagy egy lábú embert, aki gyorsabban fut a két lábúaknál? Elhiszi-e, hogy van olyan vakember, aki hallás alapján meg tudja mondani, merre van a négy égtáj? Vagy hogy van olyan süket ember, aki az ember fülcimpáját tapogatva meg tudja mondani, hogy mit mond? Olyanról hallott-e már, hogy valakit hét nappal a halála után eltemetnek, aztán négy nap múlva felkel a sírjából? De nem hiszi azt sem, ugye, hogy a varjakat is lehet úgy nevelni a ház körül, mint a csirkéket? Na, majd ha megérkezünk Élvendfalvára, ezeket mind megmutatom magának, hogy kicsit bővíljenek az ismeretei, rendben? – aztán ezzel folytatta: – Shi titkár úr, itt a Balou-hegységben az ilyesmik hétköznapi dolgoknak számítanak. Maga egyetemet végzett, de én bizony legszívesebben szétkennék egy darab szart a tankönyvek lapjain, és pisával törölném le a táblákat. Miután tizenvalahány évet tanult, többet keres nálam havonta, nőből is több jut magának, mint nekem, de azt bezzeg nem tudja, hogy erre mifelénk nyáron mínusz 4-5 fokig is lehülhet, télen pedig akár 34-35 fokig felmelegedhet az idő. Hát ezek után nincs igazam, hogy be akarom kenni szarral a tankönyveket és húggyal a táblát?

– Körzetvezető elvtárs, magának aztán jó mocskos szája van! – vetette oda a titkár.

– Na, de kérdezze csak meg a járásfőt, hogy nincs-e igazam! – felelte a körzetvezető.

A két férfi erre előrenyújtotta a nyakát a kocsi elejében ülő Liu Yingque felé, és látrák, hogy annak az arca egészen belilult, és reszket a hidegtől. Liu úgy indult el a járásszékről, hogy csak egy póló volt rajta, így mostanra az egész testét libabőr borította, két karját szorosan maga elé fonta, és kezeivel átfogta a vállait, de úgy didergett, hogy fogai hangosan vacogtak. A kocsi előtt már nagy pelyhekben hullt a hó, az ablaktörlők folyamatosan dolgoztak, nagy kattanásokat hallatva. A hegyoldal hófehérbe borult.

– Fázik, Liu elvtárs? – kérdezte a körzetvezető.

A járásfő szó nélkül didergett tovább.

A Lélekhegyre menet át kellett kelniük a Balou-hegységen, és át Élvendfalván is. Élvendtől még nagyjából hetvenegy mérföldnyi út vezetett a Lélekhegy lábáig.

Ezen a forró nyári napon egy régi személyautóba zsúfolódtak össze, és bár az összes ablakot tövig lehúzták, még így is csurgott mindegyikükről az izzadság. Az út menti búzamezőkből csak úgy áradt a forró pára az autóba, s ahogy elhajtottak mellettük, az arató parasztok alakját úgy nyelte el az autó mögött távolba vesző búzatenger. A járásszéktől a Balou-hegységig több mint száz mérföld volt az út – ezt fél napnál is tovább tartott megtenniük, mert a sofőr attól tartott, ha gyorsabban megy, esetleg defektet kaphat. Mikor aztán a Balou-hegyekhez érkeztek, áthaladtak egy pagodafaligeten, s itt végre felüdülhettek az enyhe fuvallattól. A levegő hűsebbé vált, az érett búza erős illata pedig tompulni kezdett. A forró nyári idő lassanként őszibe fordult. Ahogy aztán a kocsi egyre magasabbra ért a hegyen, a hűs levegő úgy vált egyre hidegebbé, míg a végén az összes ablakot szorosan behúzták, de mégis úgy fáztak az autóban, mintha a téli mezőn bolyongnának épp.

– Hát ez meg mi a csoda? Egyre hűl az idő! – jegyezte meg a sofőr.

– Hogy a franc essen belé nyolcadíziglen, hát erre bizony ilyen bolond az idő, márciusban hóihar van, a tél közepén meg kánikula – fakadt ki a körzetvezető.

– Hinnye bassza meg, hát tényleg a hó esik, még az ablaktörlőt is be kellett kapcsolni – mondta a sofőr.

– Járásfő elvtárs, nem fog így fájni? – kérdezte a titkár, mikor az induláshoz készülődtek.

– Mit érdekli, hogy fázik-e, hadd süsse agyon a forróság, vagy fagyjon halálra a hidegben! – vágott közbe az asszony.

– Ha hideg lenne, Pagodafa járásban onnan veszek magamnak meleg ruhát, ahol csak akarok – vetette oda Liu.

– Melegítsen halálra, ha felveszed és fagyjál halálra, ha leveted! – így az asszony.

– Az ilyen időben, ha a járásfő elvtárs kimegy a szabadba, legjobb, ha felvesz egy vattakabátot – mondta a körzetvezető.

– Forduljon el annak a falunak az irányába – adta ki a titkár a sofőrnek.

– A kurva istenit neki, hát engem aztán halálra nem fagyaszt ez a rohadék idő! – fortyant fel Liu.

A kocsi befordult hát a hegyoldalban fekvő falu felé, és megállt az egyik búzamezőnél. Ott kölcsönöztek egy kabátot és egy katonazubbonyt, majd a sofőrt hátrahagyva elindultak a lejtőn felfelé.

Aztán megszálltak az élvendi fogadóban.

A hó is végre elállt.

A levegő azonban ugyanolyan dermesztő maradt. Reggel, mikor felkeltek, az ég még mindig borús volt, s továbbra is fagyos hideg töltötte be a tájat. A járásfő egész éjjel nem aludt. Annak a szentélyből lett vendégháznak a felső szobájában szállt meg. Gong Yünek, a Buddhának és a süketnéma öreganyónak akkor már nyoma sem volt, az eredetileg három helyiségből álló cseréptetős épületet két válaszfallal három részre osztották. Liu az északi részben kapott szállást, melyben

az ágy két matraccal és két takaróval volt felszerelve, melegnek éppenséggel kelően meleg volt tehát, de aludni csak nem tudott benne. Gondolatai egyre csak azon az időn jártak, melyet tizennyolc évvel ezelőtt szocoktatóként Élvienden töltött, s azon töprengett, vajon hogy tudhat egy nő egyszerre sokasikreket szülni. Aztán meg azon morfondírozott, hogy majd ha sikerül végre megvenni Lenin holttestét, azt elhelyezik a Lélhegyen,⁷ s a turizmus beindul, a járás pedig meggazdagszik, akkor ő sem lesz már többé járásfő, de még csak nem is a megyei vezető helyettesévé vagy titkárává lép elő, hanem valódi fontos emberré válik, a világ befolyásos személyeinek egyikévé. Akkor még a megyei bizottsági párttitkár sem érhet majd a nyomába. Már azt is kigondolta, hogy amikor megyei megbízottnak, netán megyei párttitkárnak nevezik ki, a megye tizenegynéhány járásába, melyeknek háromnegyede szegénység sújtotta terület, egytől-egyig mauzóleumokat építtet, Lenin holttestét pedig ide-oda utaztatják majd, s felváltva állítják ki. Így az összes járás turizmusa felvirágozik, s az egész vidék meggazdagszik. Azt tervezgette, hogy Jiudu városban nemzetközi Lenin-fesztivált szerveznek. A fesztivál idejére aztán Lenin holttestét a város főterén állítják ki, s Lenin valamennyi híve, ismerője, olvasója, valamint Marx, Engels és persze Mao Ce-tung műveinek olvasói is idegyűlnek a világ minden pontjáról. Hogy Sztálin hívei és műveinek olvasói csatlakozhatnak-e, azt egyelőre még nem tisztázta magában. Úgy hallotta, hogy Kína és a külvilág némiképp eltérően gondolkodik Sztálinról.

Aznap éjjel Liu Yingque rengeteg mindenben töprengett, s közben hallgatta, ahogy a szomszéd szobában a körzetvezető és a titkár jóízűen horkol, de olyan dallamosan, mintha egy régi *erhun* játszana valaki. Liunak nagy kedve lett volna átosonni és vattát meg rossz cipőket tömködni a másik kettő orrába, a szájukba meg bűdös zoknikat.

De hát mégiscsak ő volt a járásfő, így hát nem volt mit tenni, mint tűrni.

Jó korán, még félhomályban kelt fel.

A szentélyből lett vendégház udvara fél *mu* nagyságú volt. Néhány öreg ciprusfa, egy fiatal szilfa és két középkorú olajfa állt benne. Az olajfák lombjait egészen a földig nyomta le a rájuk nehezedő hó. Az egyik ciprusfáról a hóesés levert egy régi madárfészket, a száraz gallyak most ott heverték az udvar falának tövében. A frissen kikelt fiókák halálra zúzott teste egy-egy jéggömbbe fagyott, csak a kis csőrük állt ki hegyesen, mintha épp most bújnának elő a tojásból. Az udvar fala vályogréglából épült, s kukoricaszárakból készült zsúpfedéllel borították. A kukoricaszárak már egészen kiszáradtak, és szálinként potyogtak a földre a fal tetejéről. A szél és az esővíz is nyomot hagyott már azon a falon, s bizony itt is, ott is omladozni, dűledezni kezdett.

Liu Yingque hátára vetette a katonazubbonyt, megállt az udvar közepén, s tekintetével végigpásztázta annak valamennyi szegletét.

Egy sánta ember ballagott el az úton, aki felkelés után vízért ment a kúthoz. Mankóval közlekedett, s ahogy a hóban haladt, lépteit nyomán nem egyenletes

hersegés hallatszott, hanem előbb egy puha puffanás, ahogy a béna lába finoman a hóba süppedt, aztán egy éles roppanás, amint a jó lábát emelte, majd arra nehezedett. Ha az ember figyelmesen hallgatta, a két eltérő hang végül szabályos ritmust adott ki. Ezt hallgatva Liunak úgy tetszett, mintha valahol a távolban egy nagyobb és egy kisebb fakalapáccsal döngölnék a havat felváltva. Ahogy a léptek távolodtak, és a hangjuk elhalkult, Liu felemelte a fejét, és látta, hogy a keleti hegyek felett az ég tündöklően fehér, s úgy tűnt neki, ha a felhők nem szorítanák vissza, ez az ezüstös fehérség menten lecsurogna az ég színéről.

Tekintetét erre az ezüstös vizenyőre szegezte.

Az egy pillanatra előfolyt a felhők mögül, s ekkor mintha higany áradt volna szét a földön, minden ezüstbe borult. A felhők aztán újra összezárultak a fehérség előtt.

Liu még hosszasan elnézte ezt a tűnő fehér ragyogást, majd ismét körbepásztázott a szentélyből lett vendégház udvarán, s a déli sarokban egy a falhoz támasztott rozsdás lapátra lett figyelmes. Odament, és kihálászta a hóból a lapátot, leütögette róla a havat, aztán az udvar falának tetején lévő mélyedésbe illesztette. A lapát rozsdás fejét szorosan a nyaka mellé, a kabát gallérjára helyezte, a nyelét pedig a keleti égbolton tündöklő ezüstfehér vizenyőre szegezte. Miközben így célzott, a jobb mutatóujját folyamatosan behajlítgatta, épp mintha egy puska ravaszát húzná meg sorozatosan. Valahányszor vadul meg rántotta az ujjával azt a képzeletbeli ravaszt, lövést utánozva fel is kiáltott: – Piff!

Célzott, meghúzta a ravaszt és: – Piff!

Célzott, meghúzta a ravaszt és: – Piff!

Célzott, meghúzta a ravaszt és: – Piff!

Célzott, meghúzta a ravaszt és: – Piff!

Ahogy így lövöldözött, a fehér csillogást takaró felhők elvonultak, és az ezüstös vizenyő szétáradt az égen.

Amint megpillantotta, hogy a ragyogás szétfolyik az égbolton, Liu arca élénkvrösbe fordult, s még fűgében hajlítgatta a mutatóujját, miközben szakadatlan⁹ utánozta a lövések hangját. Kisvártatva a nap is kisütött, s az ezüstfehér aranyárgára váltott. Az egész világ aranyárgába borult.

– Na, hát kitisztult az idő, Liu elvtárs – szólta oda a titkár álmos szemeit dörzsölgetve. – Most, hogy így lelövöldözte a keleti eget, még a nap is rögtön kisütött.

– Mert volna nem kisütni! – fordult hozzá a járásfő, arcán diadalittas mosollyal. – Jöjjön, Shi titkár úr, próbálja ki maga is!

A titkár ugyanúgy a vállára vetette a lapátot, mint az előbb Liu, a nyelét a keleti égnek szegezte, hajlítgatta a mutatóujját, és lelkesen kurjongatott – Piff! Puff! –, de minél inkább igyekezett, annál több felhő gyűlt ismét az égre, s az imént előbukkant aranyos-ezüstös ragyogást már félig újból eltakarták.

– Nekem ez nem megy – mondta a titkár.

– Hívjuk ide a körzetvezetőt, próbálja meg ő is – mondta erre Liu.

A körzetvezető épp akkor jött ki az udvari vécéből, sietősen visszacsatolta a nadrágszíját, és odaállt ő is a falhoz, a lapátot a vállára vetette, és a másik két férfit utánozva – Piff! Piff! Puff! – löni kezdte a keleti égboltot. Tíz lövést adott le egymás után, de a felhők teljesen összezárultak, s a ragyogás egészen eltűnt.

Ismét borús félhomály lett.

Még a szentélyből lett vendégház udvarára is leszállt a nedves köd.

A járásfő megveregette a körzetvezető vállát, s közben így szólt: – Ezzel a képességgel akar maga a turisztikai hivatal vezetőjévé válni, majd ha megvettük Lenin holttestét? – azzal visszavette tőle a rozsdás lapátot, s egy másik lövő állást felvéve vagy húsz-harminc lövést adott le egymás után, mire a felhők között ismét kinyílt egy vékonyka hasadék.

Fegyver dördült, a felhők elvonultak, a nap kisütött.

Még tíz lövés, és a keleti hegyek fölött újra kitisztult az ezüstösen tündöklő égbolt.

Még tíz lövés, és az ezüstbe néhány arany sáv vegyült.

Még tíz lövés, és az arany rész is akkorára duzzadt, mint az ezüst.

Az ég kitisztult. A felhők elvonultak és kisütött a nap. A keleti hegyek fölött az ég kékje tisztán ragyogott – ez a tündöklő kékség váltotta fel a felhők előbbi ólomszürkéjét. A napsütésben szikrázóan csillogott a hó is. A fák ágai ezüstrudakként nyújtózkodtak az ég felé. A hegyoldal termőföldjein néhány búzaszár kandikált ki a hó alól, mintha tüskék szúrták volna át a földet borító hófehér paplant. A levegő páratlanul friss volt, ha az ember beleszívott és ízlelgette kicsit, a torkában először kellemes utóízt érzett, később azonban köhögésre ingerelte, hogy a bent lévő piszok mind feltisztuljon.

Az egész falu krákolástól volt zajos. Miután jól kiköhögték magukat és felkeltek az ágyból, az emberek a homlokukra csaptak.

A férfiak felkiáltottak: – Ej, hát kitisztult az ég! Akkor csak lesz mit aratni az idén! Még meg lehet menteni egy kicsit ettől a természeti csapástól!

A nők felkiáltottak: – Ej, hát kitisztult az ég! Ki lehet tenni száradni a bedohosodott paplanokat! Hiába ér minket csapás, a paplant mégse hagyhatjuk bedohosodni!

A gyerekek felkiáltottak: – Ej, hát kitisztult az ég! Még eshetett volna pár napig! Minél tovább esik, annál tovább maradhatunk az ágyban, és nem kell iskolába menni. Még éhen halni is jobb lehet, mint iskolába járni.

Akadtt azután olyan is, aki a régi szentélyre meredve így szólt: – Ej, hát ahogy megjött a járásfő, az ég is kitisztult! Ez a járásfő csak nem olyan, mint mi, egyszerű emberek, bizony még az eget is ő irányítja.

Liu a túloldalról hallotta ezt a megjegyzést. Levette a lapátot a fal tetejéről, és egy maroknyi havat tömött a nagy puffogatás közepette kiszáradt szájába.

Egy rövid időre eltűnődött, aztán a körzetvezetőhöz fordult: – Gyakori errefelé az ilyen nyári hózápor?

– A három évig tartó csapássorozat meg a tízéves aszály után is előfordult egyszer, de az a kettő semmi sem volt ehhez képest, az a kevéske hó, ami akkor esett, már másnapra mind elolvadt – felelte a körzetvezető.

– Vagyis egy ilyen nyári hózápor errefelé évszázados szenzációszámba megy – mondta erre a titkár.

– Hát, bassza meg, ha egy ilyen csodával határos eset nem szenzáció, akkor semmi sem az! – fakadt ki a körzetvezető.

– Én itt maradok segíteni a csapás utáni helyreállításban – mondta Liu a körzetvezetőnek. – Maga menjen a Lélhegyre, és mondja meg azoknak az embereknek, hogy azonnal vigyék a márványtáblát a véce mellől, mossák tisztára, aztán a mosóvízből meg főzzenek maguknak ebédet. – Ezután a titkárhoz fordult: – Maga meg menjen vissza a járásszékre, és adja ki a hivataloknak, hogy ha belehalnak is, de adományozzanak fejenként tíz jüant Élvevendfalva megsegítésére, aztán írjon jelentést a megyének és a tartománynak arról, hogyan fogott össze a járás a katasztrófa okozta károk enyhítésére. Majd ha végeztünk a helyreállítással, meghagyom a falubelieknek, hogy tartsanak élvevendő ünnepséget¹¹ a kormány áldozatos segítségéért való köszönetnyilvánításként.

Reggeli után a körzetvezető útnak indult a Lélekhegyre.

A titkár is elindult vissza a járásszékre.

Liu pedig ott maradt Élvevendben.

Magyarázatok

¹ Lenin-alap: a Lenin holttestének megvásárlása céljából létrehozott pénzalap. A test megvásárlásáról született döntés után Pagodafa járás leggyakrabban használt kifejezése.

³ feje ürje: a feje

⁵ incselgő: incselkedő

⁷ Lélhegy: a Lélekhegy Pagodafa járásban és a Balou-hegységben használatos rövidített elnevezése

⁹ szakadatlan: sokszor egymás után, folyamatosan

¹¹ élvevendő ünnepség: Élvevendfalván szokásos évenkénti aratási ünnep, melynek során a helyiek az évi termésért mondanak köszönetet

Ötödik fejezet

AZ 1998-AS TIGRIS ÉVÉNEK SZÖKŐHÓNAPJÁBAN MEGRENDEZETT ÉLVEVENDŐ ÜNNEPSÉG

Elmúlt aztán az aratás ideje is.

Nagy sürgés-forgással továbballagott.

De végre is még nyár volt. Ahogy a nap kisütött, a hó kapkodva olvadt el mindjárt. Csakhogy amint elolvadt, az ember lába nyomán csuromvizes volt a föld, annyira, hogy ha kezébe vett egy marékka, facsarni tudta belőle a vizet. S épp amikor a földnek a legnagyobb szüksége lett volna a szikkasztó napsütésre, egyik ködös nap jött a másik után. Nappal szinte alig volt világosabb, mint éjszaka. Bár a járásfő mindennap lövöldözött az égre azzal a rozsdás lapáttal, a köd bizony eltántoríthatatlanul takart be eget és földet. Lövöldözött az első nap, a második nap, és így tovább, nap nap után, amikor csak magára maradt, fogta a lapátot, a nyelét az égre szegezte, és csak lőtt és lőtt. Odaguggolt az udvari véce pöcegödre mellé, jobb kezével a képzeletbeli ravaszt húzogatta, és lövések záporát adta le az ég felé, épp arra a részre célozva, ahol a napnak lennie kellett. A köd azonban nem tágított. Az ötödik napra Liu már úgy fel-dühödött, hogy a szája is kisebesedett tőle. Ekkor aztán fogott egy igazi puskát, és azzal lőtt bele háromszor egymás után a ködfellegekbe. Mindhárom golyó célba talált, pont bele a ködfelhő kellős közepébe, nem tévesztett célt egy sem.

Fel is szakadt hát a köd, és előbújt a nap.

A felvizesedett földek végre kiszáradtak, így már meg lehetett kezdeni a helyreállítást.

A kalászosokban elfeketedtek a búzaszemek, és zöldes kicsapódás jelent meg rajtuk. Aki evett belőlük, az hányt, vagy a hasa ment tőle. A búzaszárak a szemekkel együtt üszkösödtek el, sötétbarnás színűre váltott mind, s dohos szagot árasztottak. Az ilyet a marhák sem eszik meg, inkább éhen halnak. A következő télre tehát nem lesz abraknak való, de az asszonyoknak sem lesz miből egy tál hófehér metéltet készíteni, még három- vagy ötnaponként sem. Holdújévkor

sem tudnak majd tésztabatyut¹ enni, mert nem lesz liszt. De vetnivaló magnak sem maradt semmi ősre.

Bizony az idei év természeti csapása lesújtott mindenütt, ameddig a szem ellát, s a falubeliek arcáról nem sugárzott az aratás boldogsága. A korábbi években, miután learatták a búzát, Mao Zhi anyó három napig tartó mulatságot szervezett a falu népének. Ilyenkor minden család kioltotta az otthoni tűzhelyt, összegyűltek a falu végében sorakozó termőföldek közül a legnagyobbikon, s ott ettek-ittak három napon át. A mulatság részeként a füllábú falubeliek versenyre keltek a kétlábúak ellen, hogy ki fut gyorsabban; a süketek pedig bemutatták, ahogy a kezükkel egy ember fülcimpáját tapogatva meg tudják mondani, hogy az mit mond. Merthogy ki tudták tapogatni a szavait, ki tudták tapogatni a hangját. Aztán voltak vakok is, akik azon versenyeztek, melyikük hallása élesebb: egy tűt dobta kő-, fa- vagy földfelületre, s bár látni egyikük sem látta, meg tudták mondani, hogy előttük vagy a hátuk mögött ért-e földet. Ezen kívül persze a félkarúaknak és sántáknak is mind megvoltak a maguk különleges képességeik. Az a három nap egészen úgy telt, mint a holdújév, s a környező falvakból akár tízmérföldnyi vagy még annál is hosszabb utat megtettek a fiatalok, hogy megnézhessék az élvendező ünnepséget. Ebben a nagy nézelődésben aztán a fiatalok összeismerkedtek, s jó néhány más faluból való fiatalember vitt haza feleségnek az élvendi lányok közül.

Történt egy-egy tragédia is persze a mulatságok alkalmával. Ott volt például az az eset, amikor egy másik faluból származó egyke fiatalember, aki testileg teljesen épnek született, eljött Élvendre megnézni az ünnepséget, s megakadt a szeme az egyik falubéli lányon, aki bizony béna volt. Béna volt ugyan, és még szépnek se nagyon mondható, de egy szemvillanás alatt hetven vagy akár kilencven öltést tudott hímezni. Egy fehér kendőre ráhímezte annak a fiúnak a képmását, aki ezek után úgy érezte, nem élhet anélkül tovább, hogy ezt a lányt ne venné feleségül. Mivel azonban apja és anyja tiltakozott a frigy ellen, a fiatalember öngyilkossággal fenyegetőzött, aztán fogta magát, és a lány családjához költözött Élvendre. Alighogy odaköltözött, a lány teherbe esett, s miután megszülte közös gyermeküket, a fiú szülei sem tehettek mást, mint hogy elfogadták az újdonsült rokonságot.

Volt aztán két szépséges fiatal lány is, akik a környékbeli falvakból jöttek a mulatságra, az egyiküknek egy falubeli süket, a másiknak pedig egy vak fiú tetszett meg. A süket fiú ugyan hallani nem hallott, de amint az ember beszélni kezdett hozzá, az a szájáról leolvasta a szavakat, s beszéde még a hallókénál is szebben csengett.

– Az egész élete kinszenvedés lesz annak, aki hozzád megy feleségül – mondta neki a lány.

– Már miért lenne kinszenvedés? Mosnám a lábait, hordanám neki a vizet a kútról, főznék rá, a földekre meg ki sem kellene tennie a lábát, se nyáron, se

télen, otthon pihenhetne, amíg csak el nem gémbередik a sok pihenéstől. Mi szenvednivaló van ebben? – vágta rá a fiú.

– Nahát – nevetett a lány –, te szebben beszélsz, mint ahogy mások énekelnek.

– De nem beszélek ám olyan szépen, mint ahogy énekelek, hallgass csak meg! – mondta a fiú, majd halkán rázendített egy Balou-dallamra.³ A dal szövege így szólt:

*Mikor a nap télen kisüt, a föld felmelegszik,
Ők ketten a földön ülve melegét élvezik,
Körmét vagdosza asszonyának a férje,
Fülét tisztítja az urának felesége.*

*Egy gazdag uraság lakik a faluban,
Cseréptetős házában, arany áll halomban,
De veri az asszonyát naponta vagy nyolcszor,
Most mondd meg, kié a boldogság, s kié hát a pokol?*

A dalt hallgatva a lány már nem nevetett. Eltűnődött, aztán finoman a süket fiú karjára tette a kezét, és megkérdezte, így hallja-e, amit beszél. A fiú megfogta a lány kezét, és azt felelte, ha csak a lány a közelében van, egyáltalán nem süket többé, hiszen a kezével könnyedén kitapintja, mit mond. A lány kihúzta a kezét a kezéből, és azt mondta, haza kell mennie, hogy beszéljen az édesanyjával. Beszélhetett aztán, amennyit akart, de a családjában senki sem egyezett bele a házasságba. Végül aztán a lány mégis visszatért Élvendre, és hozzáment ahhoz a süket fiúhoz.

Ott volt aztán az a vak fiú, akinek ugyan a szeme előtt örökké sötét köd-felhő ült, de lelke mélységei nem ismertek határt – néhány szó, s máris elrabolta a lányok szívét. Épp az élvendező ünnepségre tartott, hogy meghallgassa a mulatozást, amikor az úton megbotlott egy kőben, s kis híján elesett. Szerencsére azonban egy arra járó környékbeli lány épp időben kapta el.

– Ugyan minek fogtál meg? Hagytál volna inkább elesni, hogy halálra zúzzam magam! – csattant fel a fiú.

– Ugyan már, bátyám, ne mondj ilyet, akárhogy is legyen, élni azért csak jobb, mint meghalni – mondta erre a lány.

– Neked persze, hogy jobb, hisz' te mindent látsz, no, meg még szép is vagy, így persze hogy jobb élni.

– Hát azt meg honnan veszed, hogy szép vagyok? – csodálkozott a lány.

– Semmit se látok, ezért az egész világot szépnek látom, és mindent széppnek látok rajtad is.

– Alacsony vagyok és kövér – mondta a lány.

– Én úgy látom, hogy a derekad karcsú, mint a nádszál.
 – De azt sem látod, hogy milyen barna a bőröm.
 – Nem látok semmit, ezért úgy látok magam előtt, mintha hófehér lennél és törékeny, épp mint az én édes húgom, épp mint egy mesebeli tündér – mondta a fiú.

– Nem látsz, így hát a szemed egészen tiszta, és nincs, ami beszennyezze.
 – Te viszont látsz – felelte a fiú –, és ezért látod a világ összes mocskát is. Én nem látok, ezért én úgy képzem, a világ patyolat tiszta. – Majd hozzátette:
 – Nem látok, ezért naponta mondogatom, bár meghalnék, pedig igazából nem is akartam egyáltalán meghalni soha. Te viszont látsz, és bár sosem említetted a halált, de biztosan napjában többször jut eszedbe.

Ki tudja, vajon az a lány tényleg nap mint nap gondolt-e a halálra, mindezenetre ahogy a fiú ezt mondta, a lány szemei vörösbe fordultak, s a könnye is kicsordult, majd így szólt:

– Bátyám, odavezetlek arra a földre, és megnézzük azt a ti élvezendő ünnepségeket.

A fiú átadta hát neki a botot, amit az út kitapogatóására használt, és vigyázva, hogy ne piszkolja be a lány kezét, azt a végét nyújtotta oda neki, amelyik addig a kezében volt. A lány ott érezte a fiú kezének melegét a bot végén, ahol a fa már egészen fényes és sima volt a mindennapi használatától. Végig együtt voltak a multság idején. És együtt maradtak aztán egész életükre; fiuk is, lányuk is született, s így hagyták maguk után örökül a következő generációt.

Csak hogy az idei élvezendő ünnepséget nem Mao Zhi anyó szervezte, és nem is a bőséges termés ünnepségéről szólt. A járásfő, Liu Yingque szervezte meg személyesen, a saját céljait szem előtt tartva.

Liu felkereste Mao Zhi anyót. Az asszony épp a kertjében etette a kutyáit, épp úgy, mintha csak gyerekeket etetne. Azoknak a kutyáknak is mind volt valami fogyatéku: egyik vak, másik béna, de volt olyan is, amelyiknek semmi szőr nem volt a hátán, s a csupasz bőrét sebek borították, hogy úgy nézett ki, mint egy rücskös vályogfal. Akadt aztán köztük egy másik, amelyiknek meg valami rejtélyes okból hiányzott a farka, és füle is csak egy volt. A négyszögletes udvar közvetlenül a sziklasírt mellett feküdt, két oldalán két kisebb épület szegélyezte. A déli oldalon lévő szalmatető kunyhó Mao Zhi anyó konyhájának adott helyet, az északi oldalon elhelyezkedő kétszobás vályogház pedig lakóépületként szolgált. A szemközti húzódo sziklafal aljában két üreg tátongott, ezekben aludtak a kutyák. A két odú előtt egy eterővályú, egy régi mosdótál, egy fületlen wok és egy új agyagedény sorakozott, ezeket használta Mao Zhi anyó a kutyák etetésére. A kutyák nem tülekedtek az ételnél úgy, mint ahogy a malacok szoktak, mind a maga táljából falta a kukoricakását, amit a gazdájuk kimért nekik. Az udvar csak úgy zengett a hangos lefetyeléstől, és mindent belengett a kukorica édes-sárgás illata. Volt még egy öreg keverék kutya, elmúlt

az már húszéves is, és épp olyan volt, mint egy kilencvenen túl járó aggastyán, akinek már jártányi ereje sincs. Mao Zhi anyó egy fél tányér kását tett elé, a kutya meg csak feküdt ott és lomhán nyújtogatta a nyelvét a tálba, úgy nyaloga ki belőle lassanként az edelt. Miután a tányért üresre nyalta, Mao Zhi anyó a kezében lévő lábosból újabb adagot öntött neki, s a kutya folytatta a komótos lefetyelést.

A nap ekkortájt már magasan járt az égen, a faluban pedig mélységes nyugalom honolt. A hegyoldalban néhányan a földeken szorgoskodtak, szántottak vagy a fellazult talajba vetették a kukoricát. Ahogy az ökreiket nógatták, hangjuk dallamosan zengett, s együtt visszhangzott a földre szóródó magvak ritmusos neszével. Egészen úgy tetszett, mintha valaki a *Röpülnek a madarak* című Balou-dallamot húzná valahol. Miközben a kutyáit etette, Mao Zhi anyó egyszer csak arra fülelt fel, hogy a háta mögött nyílik a kapu, s mikor hátranézett, a járásfőt pillantotta meg.

De épp csak egy pillantást vetett rá, már fordult is vissza, és folytatta az etetést.

Liu rezzenéstelenül állodogált tovább a kapuban, mint aki tudta előre, hogy így alakul majd a találkozás, és most egy cseppet sincs zavarban. Előbb a két oldalt álló épületet vette szemügyre, s csak azután lett figyelmes arra, hogy a sorban az eleségüket lefetyelő kutyák mind hidegen méregetik. Beljebb akart volna kerülni, de ahogy így elnézte, azok a kutyák Mao Zhi anyó egyetlen szavára rögtön rávetették volna magukat, így hát inkább csak ácsorgott ott a távolban.

Mao Zhi anyó hátraszólt neki:

– Mit akar?

Liu erre kicsivel közelebb merészkedett, és így szólt:

– Ennyi kutyát etet?

– Azért jött tán, hogy megnézze a kutyáimat? – kérdezte erre az asszony.

– Azért jöttem, hogy segítsék a károkat enyhíteni – felelte amaz.

– Nosza, hát segítsen.

– Ma érkezik meg a segélyalap és a felajánlott gabona – mondta Liu. – Amikor tavalyelőtt Imafüzérfa falvát jégeső sújtotta, nemhogy nem utaztam oda, de se pénzt, se gabonát nem küldtem nekik. Nem mentem el tavaly Datolyafalvára se, hiába volt aszály, hiába nem tudtak betakarítani egy szem gabonát se, annyit tettem csupán, hogy kiutaltam nekik ötven kiló gabonát minden *mu* termőföld után. Bezzeg idén, hogy Élvevényfalván júniusban havazott, még annak ellenére is eljöttem, hogy jónéhányan egész sok búzát betakarítottak azért a hó alól. Utánaszámoltam, a pénz és a gabona, amit segélyként nyújtok, több, mint amennyit az előző években megtermeltek.

Mao Zhi anyó a lábosban maradt kását mind odaöntötte a kutyáknak kitett tálakba, s így szólt:

– Hát, ha így van, akkor az egész falu nevében köszönettel tartozom magának.

A járásfő tekintetét a sziklafal üregei felett vadon nőtt datolyafák koronáján nyugtatta. A fák lehullatták leveleiket a havazáskor, de azóta a napsütésben újabb hajtásokat hoztak, s azok most zsenge sárgászöld színükkel úgy virítottak, mintha csak most köszöntött volna be a tavasz.

– Nem nekem tartozik köszönettel – felelte aztán –, hanem a kormánynak. Ezért hálája jeléül meg kellene szerveznie az élvendező ünnepséget, ahogy az elmúlt években is tette.

– Megöregedtem, már nincs erőm a szervezéshez – mondta Mao Zhi anyó.

– Akkor majd én magam szervezem meg – vetette oda Liu.

– Ha meg tudja, csak tessék.

– Elfelejtette, hogy én vagyok a járásfő! – nevetett fel Liu az anyó háta mögött.

Erre Mao Zhi anyó is felnevetett, de fel sem nézett, úgy szólt vissza:

– Már hogy is felejtethném el, pontosan emlékszem, amikor felkértek fentről,⁵ hogy legyek én a járás feje. Akkor maga még meg sem született, de még kevésbé volt a Ciprusfa kommuna szocoktatója.

Liu Yingque erre egy szót sem felelt, csak álldogált az asszony mögött még egy darabig, aztán egy nagy horkantással sarkon fordult és távozott.

Eredetileg Élwendnek nem volt helyi kádere, még az új Kína megalakulása után sem. A falu úgy működött, mint egy kiterjedt család. Tíz-húsz évvel ezelőtt aztán a helyi kommuna hozzá akarta csatolni a falu közösségét valamelyik nagyobb brigádhoz, de egyik brigádnak sem kellett ez a kétszázvalahány nyomórék, mindenki azt tanácsolta nekik, alakítsanak inkább saját brigádot. Csakhogy ennyi ember legfeljebb termelőegységnek volt elegendő. Végül aztán sem brigád, sem termelőegység nem lett belőlük, egyszerűen úgy tekintettek a falura, mint egy, a Ciprusfalva körzetéhez tartozó településre, s az ügyes-bajos dolgaik intézése mind Mao Zhi anyóra hárult. Mao Zhi anyó volt az, aki a mindenki által elfeledett Élwendet felhelyezte a megye és a járás térképére, mint ahogy ő volt az is, aki a helyi ügyeket egyengette. Legyen szó a gyűlések levezetéséről, a terményadó befizetéséről, a pamut eladásáról, a fentről érkező fontos politikai üzenetek közzétételéről, szomszédok közötti viszály, vagy anyós és meny közti ellenségeskedés feloldásáról; Mao Zhi anyó intézkedett minden esetben. Ha nem ragaszkodott volna hozzá, hogy Élwendfalván maradjon, az asszonyból idővel talán körzetvezető, de akár járásfő is válhatott volna. De bizony ő Élwenden akarta leélni az életét, s így viszont magától értetődően a falu ügyvivője⁷ lett.

Ha a falunak élvendező ünnepséget kellett szervezni a búzaföldeken, természetesen arról is Mao Zhi anyó gondoskodott. Az aszály sújtotta évek kivételével az elmúlt néhány évtizedben évről-évre Mao Zhi anyó szervezte valamennyi élvendező ünnepséget. Már évtizedek óta ő intézkedett minden falubeli ügyet illetően, legyen az apró-cseprő semmiség vagy döntő jelentőséggel

bíró dolog. Ugyanakkor Mao Zhi anyó nem volt mégsem olyan, akit az emberek falusi vagy körzeti kádernek, esetleg faluvezetőnek, helyi párttitkárnak vagy termelőegység-vezetőnek neveznének, minthogy Élwenden nem neveztek ki kádereket, ahogy azt más településeken tették. Sem a korábbi körzeti vezetés vagy kommuna, sem pedig a későbbi körzeti kormányzat nem jelölt ki senkit a falu élére. Ha bármi intéznivaló akadt, azzal Mao Zhi anyót keresték, aki saját belátása szerint döntött, hogy intézkedik-e, vagy a falusiak nevében elutasítja-e a kérést, s üres kézzel küldi haza a felülről érkező küldöttséget. Ha pedig Élwend belső ügyeiről volt szó, azokat mindenképpen Mao Zhi anyónak kellett kézbe vennie, mert rajta kívül más bizony semmit sem tudott elérni a faluban. Ha utat kellett kiépíteni, vagy hidat a völgyben futó folyó fölé; vagy az esőtől bedőlt a kút, esetleg a hosszú évek során megtelt a lehulló falevelekkel és gallyakkal, az egyik kisgyerek belejtette a cipőcskét vagy a sapkáját, netán valaki belevetette magát, hogy véget vessen az életének, hogy az évek múlásával a vize nem volt már friss és tiszta, ki kellett hát üríteni, és megerősíteni a falát – az ilyen ügyekben egytől-egyig Mao Zhi anyónak kellett intézkednie személyesen, különben a falusiak magukban semmire nem mentek. Csak Mao Zhi anyó tudta megszervezni az ilyen munkák kivitelezését.

Ilyen volt az évenkénti élvendező ünnepség is.

Az ezévi ünnepséget azonban maga a járásfő szervezte meg. Élwendfalva bizony Mao Zhi anyó nélkül is éppoly serényen készülődött, mint máskor. Amikor elhagyta az anyó udvarát, Liu Yingque épp a kilencedik napját töltötte a faluban. A nap már négy napja, hogy kisütött, és az idő jóra fordult, sok család elvetette hát a kukoricát a lejtős földeken. Csupán a völgyben fekvő sík terepen kellett még várni néhány napot az ültetéssel, hogy a nap kellően felszártsa ott is a felgyülemlett vizet. A járásszéktől érkező segély kapcsán Shi titkárnak még aznap napnyugta előtt kellett visszatérnie a faluba a számításokkal és némi készpénzzel. Magától értetődő volt tehát, hogy a mulatságot aznap tartásuk meg, hisz' így az ünnepség keretében alkalom nyílik majd, hogy a segélyt átadják Élwend lakóinak. A kormányzat gondoskodik a népről, a nép pedig örökre emlékeztetébe vési a kormányzat jótettét – ez a világ rendje már évezredek óta fogva. Mao Zhi anyó azonban nem volt hajlandó megszervezni ezt az ünnepséget. Valójában egyébként Liu Yingque nem is akarta igazán, hogy az asszony vegye kezébe az irányítást. Attól tartott ugyanis, ha Mao Zhi anyó lenne a főszervező, talán mondana, netán tenne valami olyat az ünnepségen, amit aztán soha nem lehetne kimagyarázni. De hát mégiscsak hetvenegy esztendő volt, átélte az 1936-os év eseményeit, a falubeliek közül egyedülként ott volt Yan'anban, egyike volt a forradalmat elindító generációnak, akiket felülről igen nagy becsben tartottak, így Liu sem tehetett mást, mint hogy felkeresse őt. De hogy gondolhatta az asszony, hogy nélküle ne tudna megszervezni egy ilyen apróságot, mint az élvendező ünnepség? Nevetséges!

Miután kilépett Mao Zhi anyó kapuján, Liu Yingque egyenesen a falu közepén álló szentjánoskenyérfához ment, hogy megkongassa az azon függő harangot. A nap ekkor épp a déli hegyek ormánál járt, s néhány sánta fogyasztotta éppen az ebédjét a falu közepén lévő sík térre gyülekezve. Volt köztük egy idősebb asztalos, de a fiatalabbak, leszámítva egyet, akinek csak egy lába volt, nem használtak mankót. Táljaikat a kezükben fogva eszegettek, de amint meglátták a járásfőt, a tálakat a magasba emelték és mosolyogva kérdezték tőle: – Evett-e már, járásfő elvtárs?

– Már igen. Maguk meg még most esznek?

– Mindjárt befejezzük. De jöjjön el hozzánk, egyen még egy pár falatot – invitálták.

– Nem, köszönöm – felelte, majd megkérdezte tőlük: – Volna kedvük részt venni az élvendező ünnepségen?

A fiatalembereknek azonnal felragyogott az arcuk, úgy vágta rá:

– Hát persze! Már hogy ne volna? Mostanáig arra vártunk, hogy Mao Zhi anyó hozzáfogjon a szervezéshez.

Liu szembefordult velük és mereven nézte őket, úgy kérdezte:

– És ha nem Mao Zhi anyó szervezné, akkor talán nem el se jönnének?

– Ha nem ő szervezné, hát ugyan ki? – kérdezte erre az idősebb férfi.

– Én – felelte Liu.

– Az elvtárs úr aztán érti a viccet – mondta erre amaz.

– Tényleg én szervezem – erősködött Liu.

Az a néhány sánta férfi értetlenül bámult a járásfőre, Miután jó alaposan végigfűrkészték, s látták, hogy tényleg nem tréfál, rögtön elkapták a tekintetüket. Az idősebb férfi folytatta az evést, s közben egy távoli pontra szegezve tekintetét, így szólt:

– Liu járásfő, százkilencvenheten lakunk itt Élvendén, ebből harmincöten vakok, negyvenheten süketek, harminchárman pedig bénák. Aztán van még több tucat olyan falunkbéli is, akinek hiányzik egy karja, egy ujjal kevesebb vagy tán több van neki, törpenövésű, vagy valami más hiányossága van. Az elvtárs uram tán közszemlére akarja tenni mindünk testi hibáját?

Liu Yingque kissé elsápadt. Tekintetét arra az idősebb férfire tapasztotta, s így szólt:

– Tudom, hogy maga asztalos, s azt is tudom, micsoda szédítő gyorsasággal munkálja meg a fát. Megmondom én magának, egyáltalán nem a testi hibáikra vagyok kíváncsi. Én bizony úgy tekintem magukat, mintha tulajdon gyerekeim lennének, s magamat pedig, mintha apjuk-anyjuk lennék. A járás nyolcszázöttezer lakosa mind olyan nekem, mint a gyermekeim. Nekem kell gondoskodnom róla, hogy legyen mit enniük, s legyen mit felvenniük. A nyári hózápor okozta károk enyhítésére holnap gabonát és pénzt fogok osztani. Ezért akarom megszervezni az ünnepséget, ott fogom ugyanis kiosztani maguknak a segélyt.

Ha részt vesznek a mulatságon, akkor kapnak belőle, talán még több is jut maguknak, mint amennyi az éves termés egyébként lenni szokott, de ha nem jönnek el, akkor bizony nem kapnak semmit.

Erre aztán mind újból a járásfőre szegezték a tekintetüket.

Azzal Liu útnak is indult.

Nem várta meg, míg bármit kifűrkésznek rajta, inkább otthagya őket.

Ebben a szűk sávon kanyargó kis faluban egyetlen út volt csupán, s azon most úgy tűzött a déli napsütés, hogy az ember egészen beleborzongott a forróságba, még a tyúkok és a malacok is mind a falak tövébe húzódva hűsöltek. Liu Yingque zömök ember volt, alacsony, de kissé kövérkés testalkatú. Az árnyéka feleakkora volt, mint ő, egészen sötét, s úgy haladt mellette, mint egy nesztelenül guruló labda. Bőrszandált viselt, s a lábbeli sarka keményen kopogott a földön. Olyan elszántan haladt előre, mint akit düh ajz, egyetlen pillantást sem vetett hátra. A falu harangja, ami akkora volt, mint egy ökrösszekér kereke, a szemközti lévő szentjánoskenyérfán függött. A fa törzse ölnyi vastagságú volt, szemmagasságban pedig volt egy jó vaskos ága, arra erősítették fel a harangot. Hogy a harangot tartó fémhuzal ne dörzsölje ki az ágat, a falubeliek egy gumi cipőtalpat tűrték alá. A járásfő nem csupán a harangot látta maga előtt, hanem a gumitalpat is. A szentjánoskenyérfa üde illatot árasztott, annak a gumitalpnak viszont kissé rothadó szaga volt. A harangból és a fémhuzalból pedig fanyar rozsdás szag terjengett. Mondani sem kell, hogy az a harang bizony már jó néhány évtizede használaton kívül állt, talán az 1978-as ló évében kongathatták meg utoljára, amikor a földeket visszaosztották a népnek. Más falvakban, ha kürt nem volt, az időközönként megtartott gyűlések idejét jelezték harangszóval, de még ha mind a járási, mind a körzeti vezetés számon tartotta is Élvendfalvát, a falu ügyeivel kapcsolatban nemigen tudakozódtak, így gyűlésekre sem került sor. Nem volt hát, aki megkondítaná azt a harangot. A fém rozsdás szaga úgy vegyült a rügyező fa illatába, mint a halak a folyó friss vizébe. A járásfő pedig épp arra készült, hogy ismét használatba vegye azt a rozsdás harangot. Már oda is ért a fa lombja alá, és azt a téglát keresgélte éppen, amit a harang megkongatásához használtak, amikor az előbb a többi sántával együtt némán falatozó Fállábú Majom a nyomába ért a mankójával.

– Járásfő uram – szólította meg vörösbe fordult arccal.

Liu hátrafordult.

– Nem kell megkongatnia a harangot, majd én körbemegegyek a faluban, és értesítek minden családot. Mao Zhi anyó is mindig engem szokott megbízni, hogy vigyem körbe a híreket – mondta a Fállábú Majom, s azzal már fogta is a mankóját, és indult a vakok házai felé.

Fürge léptekkel haladt, jobb mankóját finoman a földre támasztotta, miközben a bal lábát emelte, majd amikor a bal lába ismét földet ért, a mankók a testével együtt emelkedtek a jobb lába elé. Nem lépkedve, hanem szökdecseelve

haladt, de olyan gyorsan, ahogy az ép emberek futni szoktak. Egy szemvillanás alatt ért oda az első, vakok lakta házhoz, s rögtön bement az udvari kapun. A járásfő hátulról csodálkozva fürkészte szőkellő lépteit, mintha csak egy szarvast vagy egy kistestű lovat nézne, ahogy a hegyi lejtőn vágta.

A Fállábú Majom elvitte a hírt a falu valamennyi házába.

– Hé, Első Vakék! Holnap reggel kezdődik az élvendező ünnepség, a járásfő gabonát és pénzt oszt majd! Aki nem jön, az jövő tavaszra éhen hal!

– Hé, Negyedik Vakék! Holnap reggel kezdődik az élvendező ünnepség, ha jövő tavaszra éhen akarnak halni, akkor nem kell eljönniük!

– Hé, Sántané, maga úgys látni akarta a járásfőt, úgyszólván jöjjön el holnap, és lépjen fel az élvendező ünnepségen!

– Kispoca, menj haza és mond a szüleidnek, hogy holnap amint megvirrad, háromnapos élvendező ünnepség kezdődik!

A hír tehát egytől-egyig eljutott mindenkihez.

A következő napon, mikor keleten az ég alja vörösleni kezdett, a falubeliek elfogyasztották reggelijüket, majd útnak indultak a falu végében elterülő földek felé. Kellemes, meleg idő volt, és enyhe szél fúdogált, így a férfiak bő inget, a nők pedig kényelmes blúzt öltöttek. Az ünnepség helyszínéül egy tágas terepet választottak, mely olyan sík volt, akár egy tó víztükré. Eredetileg ez a földdarab a falu cséplőterepe volt, majd a földek újraosztása után a vakok cséplőterepe lett. A faluban egyébként igyekeztek mindenben előnyökhöz juttatni a vakokat. Olyan sok törődést és gondoskodást kaptak a többi falubelitől, mint az anya kedvenc gyermeke, akit mindig kicsit többet etet. Minthogy ez a föld közel volt a faluhoz, és méretre is nagy volt, a vakoknak adták. És bár így a vakok sajátja volt, azért ha a falu közös ügyei miatt össze kellett gyűlni valahol, azt továbbra is minden alkalommal ezen a földön tették. Ez a búzaföld volt tehát a falu gyülekezőhelye és színpada is egyben. Egy *mu* nagyságú volt, egyik végében az út húzódott, két oldalán két másik termőföld terült el, a másik végénél pedig egy három láb magas töltés állt. A töltés tetején fekvő jókora göröngyös földdarab egy ötvenhárom éves félkarú emberé volt, aki már az anyja méhéből egy karral bújt elő, a másik helyén pedig csak egy csonk volt. Hiába volt azonban csupán egy karja, ugyanúgy el tudta végezni a szántás-vetést, de még kapával is el tudta egyengetni a földet. Az évente az ünnepségre látogató környékeliek, ha már nem akadt hely a búzamezőn, azon a göröngyös földön kerestek maguknak álló- vagy ülőhelyet. A tulajdonos már felszántotta és fel is kapálta a földjét, így az egészen lágy és laza volt, de miután három napig járkáltak rajta, taposták erre is, arra is, azt a földet bizony ismét útkeménységűre döngölték, így hát a mulatság végeztével a félkarú tulaj kezdhette előlről a munkát. Miközben másodsorra hajtotta végig az ökrét az ekével, egyre csak szidta a sokaságot, hogy így letaposták a földjét. És bár szitkozódott ugyan, de az arcán elégedett mosoly ült. Valaki aztán felfigyelt rá, hogy az a félkarú férfi minden évben rögtön az

aratás után, de még az élvendező ünnepség előtt felszántja a földjét. Oda is szólt hát neki:

– Bátyám, még csak most jön majd az élvendező ünnepség, hiába szántja most a földjét, mert úgys összetapossák!

A félkarú férfi erre körülnézett, s miután megbizonyosodott róla, hogy nincs ott más, halkan felnevetett, és így felelt:

– Fiatalember, hát nem tudja? Ha most felszántom a földet, utána hagyom, hogy jól összejárkálják, jól betapossák a földbe a port a cipőik talpáról meg a piszkot a testükről, nekem biza' idén se kell majd trágyáznom.

A félkarú ebben az évben is felszántotta tehát a földjét. Azt hitte, hogy a júniusi havazás miatt az élvendező ünnepség elmarad, de hát végül csak megszervezték, mi több, maga a járásfő szervezte meg személyesen, ezért aztán az a félkarú férfi legelsőként érkezett a helyszínre. Utána érkeztek egytől-egyig a többi falubeliek. Padokat állítottak fel, székeket rakodtak ki, gyékényeket terítettek le, sokan már előre szóltak a környékelik rokonoknak, hogy jöjjenek el a mulatságra, s most nekik is hoztak padokat, és lefoglalták a helyeket a mezőn. Mire a nap már három-négy rúdnyi magasban járt az égen, s az idő délfelé járhatott, amikor rendesen egyébként az emberek serényen dolgozni szoktak, a búzaföld megtelt padokkal és székekkel. A mezőre cölöpöket vertek le, azokra vashuzallal összekötözött gerendákat fektettek, a gerendák tetejére pedig gyékényeket terítettek – ez volt a színpad. Ezt a színpadot a fállábú asztalos állította össze néhány fiatal segédjével. Fűrészelték, kalapáltak, baltákkal aprították a fadarabokat, s a színpad pillanatok alatt elkészült.

A színpad előtt sorokba rendezték az ülőhelyeket.

A környező falvakból egy Balou-dallamokat éneklő nőt és férfit is meghívtak.

Korábban mindig nagy nehézségek árán sikerült csak összeállítani az ütőzenekart, már jó néhány nappal az ünnepség előtt kezdték toborozni hozzá az embereket, aztán alkudozni kellett velük a fellépési díjról. Mivel azonban ez évben a járásfő személyesen vette kézbe a szervezést, a zenekar mindenféle fennakadás nélkül összeállt, s a fellépési díjról még csak szó sem esett. A hír, hogy az idei mulatságot maga a járásfő szervezi, úgy szállt szerte az előző napon, mint a kéményekből a füst, így amint aznap reggel a nap felkelt, az Él-vendre vezető hegyi ösvény megtelt az ünnepre tartó környékelikkel. Mire a nap a falu fölé ért, a mulatságnak helyet adó búzamező telis-tele volt már emberekkel, akik a távolból egybefüggő nyüzsgő-mozgó feketeségnek tetszettek. A töltésen fekvő göröngyös földdarabot is egyenletesre taposta már a tömeg. Az ötvenhárom éves félkarú férfi a föld szélén sétálgatott és egyre-másra azt kiáltozta az ott állóknak:

– Letapostátok a földemet! Letapostátok a földemet! Épp most szántottam fel! Ha tudom előre, hogy ez lesz, hát inkább fel sem szántom! – Miközben hangosan sópánkodott, arcára széles mosoly ült ki, s mikor meglátott egy-egy

későn érkező környékbeli rokont vagy ismerőst, akinek már lent nem jutott hely, rögtön odaszólt neki:

– Menj csak és ülj fel oda az én földemre, szánthatom fel újra úgyis. – Így aztán egyre többen ültek ott a félkarú földjén.

A falubeli sánta patikus felesége felállította a mezőn a hordozható rezsóját, s egy nagy fazékban készítette a teában főtt tojást – az illat szinte az egész földet belengte.

Egy süket férfi egy nagy zsák pirított mogyorót hozott ki magával, s azt árusította a mező szélén.

Közvetlenül mellette egy másik szotyolát kínált.

Az egyik szomszédos faluból egy asszony magával cipelte a főzőeszközeit, azokat egy pillanat alatt felállította a töltésen, s nekilátott tofuszleteket sütni. Miután a tofut olajban átsütötte, a szeleteket bambuszpálcákra tűzte, majd egy fazékba mártva rotyogtatta őket egy darabig. A fazékban csak víz volt, olaj nem, s a vízbe chilipaprikát, csillagánizst, sót és némi ízfokozót tett, nem volt abban semmi más fűszer, de bizony azok az aranysárga tofuszletek olyan ínycsiklandó illatot árasztottak, hogy azt szinte az egész világon érezni lehetett. Ott lengett mindenütt a sült tofu sárgásfehér illata. Megérkezett akkor a lufiárus, vele együtt pedig a súpárus is. De kínáltak cukormázos sült almát és szirupban sült körtét is. És volt olyan, aki agyagból készült Buddha-figurákat és duci kerámiafiúcskákat árusított. Egy vízzel teli lavórt helyezett egy magasabb padra, s a fiúcskákat és a Buddhákat belemerítette a vízbe, mire azok mind élénkvrös színűre változtak. Mivel a víz forró volt, amikor a duci fiúcskákat kihalászták, a fűtőlőjük az égnek meredt, s cérvékony vízsugár szökött fel belőle. Épp úgy néztek ki, mintha valódi, húsvér kisfiúk pisilnének. A látványra nagy nevetés tört ki az ott állók körében, s máris akadt, aki kezdte előkotorni a pénzét, hogy vegyen egy kerámiafiúcskát vagy egyet a vízben fürdő Buddhák közül.

A mező az emberi hangok kavalkádjától zengett, s a tömeg egyre csak nőtt. Az ünnepség a hegyi szentélyekben szokásosan megtartott vásárookra emlékeztetett. Még füstölőket és áldozati papírpénzt is árultak. Az eredetileg Mao Zhi anyó által szervezett élvendező ünnepségek célja az adott évben betakarított termény ünneplése volt. Egy évnyi kemény munka után a falubeliek ekkor kicsit végre megpihenhettek, összegyűltek, és együtt ettek-ittak három napig. Most azonban, hogy a szervezést a járásfő vette kézbe, csak úgy özönlöttek a faluba az emberek, mint egy seregélyhad, úgy betérítették a mezőt, s nem csupán annak a félkarú férfinak a göröngyös telke, de még az út széle is megtelt a sok nézelődővel. Az eredetileg az út mentén felállításra szánt főzőemlévénnyel, ahol a multság valamennyi résztvevőjének készítettek az ételeket, át kellett szállítani a falu közepére, a süketek lakta részre.

A nap még egy rúdnyival följebb araszolt az égen.

Az ütősök és a zenészek is bekészültek már a színpad nyugati oldalán.

Jumei és Mao Zhi ugyan nem jöttek el erre az ünnepségre, de Jumei lányai már mind ott voltak valahol a mezőn. A reggel még langymeleg napsütés ekkorra perzselően tűzessé vált. A napon álló férfiak közül néhányan már levetették az ingüket vagy trikójukat, a fejükön és a hátukon verejték csurgott, s testük nedvesen fénylett. A meleg miatt aztán valaki hangosan kiabálni kezdett: – Miért nem kezdik már? – Valahonnan pedig ez a válasz érkezett: – A járásfő és a titkára még nem jöttek meg, úgyhogy még nem kezdődhet.

A színpad előtt zúgolódás tört ki, de az olyan hangosra duzzadt, hogy a távoli hegyoldalon legelő hegyi kecskék riadtan kapták fel rá a fejüket, s aztán meredten kémleltek a mező irányába. A falu utcájában az egyik fához kikötött tehén mély hangon bögött fel a hangzavar hallatán.

A kobaltkéék égen alig néhány felhő úszott, akár vattapamacsok a tó vizén. Kimeríthetetlennek tűnő nyugalom ereszkedett a világra, csak az Élvendfalva melletti mezőn hatalmasodott el a lárma. A zúgolódó tömeg magányos szeglete volt csupán a mindenségnek. Mint egy fazék bugyogva forró víz a csendes szobában. A gyerekek, akik felmásztak az út mentén álló fákra, az izgatott várakozás közben rázogattak a fák ágait, s a hóesésben elfagyott levelek záporozni kezdtek. Aztán valaki hirtelen felkiáltott:

– Itt jön a járásfő és a titkára!

– Itt jön a járásfő és a titkára!

A tömeg azonnal szétvált, hogy utat nyisson az érkezőknek. A sánták, félkarúak, félkezűek, akik hallottak és láttak is, mind a színpad elé tömörültek; a süketnémák, akik látni ugyan láttak, de hallani úgyse hallottak semmit, a sánták és félkarúak mögött helyezkedtek el; a vakok pedig, akik ugyebár nem láttak, de hallani hallottak, meg sem próbáltak a jó helyekért vetélkedni, csak kerestek maguknak egy nyugodtabb zugot, ahonnan jól lehetett hallani a Balou-dallamokat. Közvetlenül a színpad előtt természetesen a falubeli nagyothalló öregek kaptak helyet, hiszen bár félig ők is süketek voltak, de mégsem teljesen süketek, a hangosabb kiáltásokat, kurjongatásokat tisztán hallották, így hát a falubeliek őket engedték legelőre. Hogy ki ülhet előrébb, és ki hátrább, annak Élvenden bizony a gyűlésekre, előadásokra és az élvendező ünnepségre is kiterjedő pontos rendje volt.

Ha egy vak ember előrefurakodott, valaki biztosan rászólt: – Te úgyse látsz, minek mész előre? – Ilyenkor aztán az a vak ember csak mosolygott, és már indult is vissza a mező vége felé.

A némák többségében süketek is voltak. Ha közülük nyomakodott a színpadhoz valaki, megkapta a magáét: – Úgyse hallasz semmit, minek foglalsz el ilyen jó helyet? – Így hát a némák is átengedték az elsőbbséget másoknak.

Bezzeg a nagyothallóknak, akik azért valamennyit csak hallottak, mindig odaszólt valaki: – Bátyám, üljön ide, innen hallani fogja a műsort! – Vagy: – Néném, jöjjen, itt közel lesz a zenekarhoz!

Így osztották ki a helyeket szépen a megszokott rend szerint. Az épek persze szintén többségében elől ültek. Aki előbb érkezett, az lefoglalta a legjobb ülőhelyeket, de olyan is akadt, aki a gyereket vagy valamelyik rokonát küldte előre, hogy foglalja neki a helyet. Az így lefoglalt helyekkel kapcsolatban aztán senkinek nem volt ellenvetése. Hisz' egy faluból való volt mindenki, ezért aztán egymás rokonaira is mind úgy tekintettek, mintha a sajátjuk volna, természetes hát, hogy nem szólt senki egy rossz szót sem. Azok pedig, akik más faluból érkeztek a mulatságra, szintén kapizsgálták valamelyest az ülésrendet, tudták jól, hogy ez az ünnepség az élvendiek sajátja, nem pedig az övék, így ők a külsőbb körökben helyezkedtek el.

Látni és hallani a távolabbi ülőhelyekről is lehetett azért, csak az volt a baj, hogy ezek túl közel estek az árusokhoz, nagy volt a füst, a tűz is melegített, ráadásul a gyerekek egyre ott sündörögtek a kofák körül, így aztán a szülők nem tudták nyugodtan nézni, amint az élvendiek bemutatják rendkívüli képességeiket.⁹ No, de elvégre azért jöttek, hogy részt vegyenek a nagy nyüzsgő forgatagban, nem vették hát annyira a szívükre a dolgot, és megelégedtek azzal, hogy csak a külsőbb körökben álldogálhatnak.

Ej, de ha az ember a távolból nézte őket, a sok-sok fej épp olyan volt, mint az ősszel elszórt fekete babszemek a mezőn. A beszélgetés, kurjongatás zaja pedig még a löszföldet is felverte, hogy a homok, mintha füst volna, úgy kavargott a levegőben.

És végre megérkezett a járásfő és a titkára. A nap ekkor már ki tudja hány rúdnyi magasba emelkedett, amikor széles mosollyal az arcukon keresztülvágtak a mezőn a santa fiú, Fállábú Majom kíséretében. Az emberek utat nyitottak előttük. Az imént még a hangszereiket hangoló zenészek is mind elhallgattatták nádsípjaikat, fuvoláikat, dobjaikat és húros hangszereiket. A járásfő és titkára a színpaddal szemben lévő két legjobb ülőhelyet kapta meg: egy-egy bambuszból font vörös széket. A székek ülőtámláját ugyan vörös festékkel kenték át, de a festék alatt még mindig látszott az esküvői díszítésként használt dupla boldogság írásjegye. Mondani sem kell, azt a két széket, melyek most a járásfő és a titkára díszülésének dicső szerepét töltötték be, eredetileg az egyik Élvendre házasságodó lány szülei adták nászajándékként az esküvőre.

A járásfő jó néhány napja nem hordta már a katonazubbonyt, ekkor épp egy kereknyakú fehér atlétatrikó volt rajta, amit szürke rövidnadrágjába tűrve viselt. Rövidre nyírt, deresedő haj, pirosposzgás arc, kissé düllelt pocak – még néhány évet öregszik, és tényleg kiköpött járásfő-fazonja lesz. Nem hasonlított sem a baloui parasztemberekre, sem pedig a járásszéken vagy a Jiudu városban lakó, folyton csak az éttermekben lebzselő fontos emberekre. Volt benne némi faragatlanság, de az élvendségek között mégis egészen nyugatias benyomást keltett, csak hogy ez a nyugatiaság faragatlanságnak tűnt fel akkor, ha nagyvilági emberek közé keveredett. De persze nem is volt fontos, hogy faragatlannak

vagy nyugatiasnak látszik-e. Ott volt ugyanis a titkára, aki magas volt és vékony, a bőre porcelánfehér, s élére vasalt hosszú vászonnadrágot viselt, hozzá gondosan betűrt, hófehér inggel, oldalt elválasztott haja pedig hajolajtól fénylett, s így minden részletében nagyvilági ember benyomását keltette. Ha pedig egy ilyen nagyvilági ember valakinek a titkárául szegődik, azzal bizony jócskán hozzátesz a főnöke tekintélyéhez. Éppen ezért tehát a járásfő ment elől üres kézzel, nyomában pedig a titkára vitte utána a vizespoharát. Ez a pohár valójában egy befőttesüveg volt, de még így is a járásfő volt ez egyetlen az ünnepség résztvevői közül, akinek saját pohár jutott. Így ballagtak hát át a tömegben, elől a járásfő, magasra emelt fővel, mögötte pedig a titkára, aki csak szemmagasságban tekintetett körbe.

Az élvendségek és a mulatságra a környékről érkező falusiak pedig le sem tudták venni a szemüket a járásfőről és a titkáráról. Minden egyes tekintet e két férfit szegződött, s egyszeriben elnémultak a teában főtt tojást, a sült tofut, a cukrozott almát és egyéb portékákat árusító kurjongatásai, de még a gyerekek is felhagytak a sündörgéssel a tömegben. A mezőt megszálló néma csendet csupán egy óvatlanul elejtett dobverő csattanásának zaja törte meg.

Rövidesen kezdetét vehette az élvendő ünnepség.

De mielőtt még elkezdődne, valakinek persze beszédet kellett mondania. Azelőtt mindig Mao Zhi anyó állt ki, hogy mondjon pár szót. Rendszerint valami ilyesmit mondott: „Tegnap éjjel, ki tudja merről, odajött a házamhoz egy vak kutya. Kivájták szegénynek mindkét szemét, a szemüregi egyre csak gyenyednek azóta is, úgyhogy haza kell menjek ápolni. Ti csak maradjatok és énekeljétek, meg élvezzétek a zenét, most három napig nem kell dolgoznia senkinek, de még főznie sem, a messzebből jött rokonoknak is jut itt bőven a lakomából!” Vagy ezt mondta: „Nem is mondok semmit, inkább mondjátok meg ti, hogy mit énekelnétek előbb, Xiangfu-¹¹ vagy Balou-dallamot?” Ilyenkor valaki rendre bekiáltotta, hogy Balou-dallamot. Akkor aztán bele is kezdtek az éneklésbe. Persze olyan is volt, hogy valaki hangosan odakiáltott: „Én Xiangfu-dallamot akarok hallani!” Olyankor előbb Xiangfu-dallamot énekeltek. Az is előfordult, hogy Mao Zhi anyó egyáltalán nem ment fel a színpadra, csak megállt előtte, és annyit mondott: „Kezdjék csak! Kezdjék!” És azzal máris úgy vetették, hogy megvolt a beszéd, a zenészek rákezdték a muzsikára, az emberek pedig már fújták is a nótát. A falubeliek rendkívüli képességeinek bemutatójára pedig természetesen a zenés műsor után került sor.

Ebben az évben azonban Mao Zhi anyó nem jött el. A Fállábú Majom előresietett, hogy utat törjön a tömegben a járásfőnek, az egy méter magas emelvény mellé érve pedig a mankóit a földre hajította, felugrott a színpadra, s elkiáltotta magát:

– Felkérjük a járásfőt, hogy szóljon néhány szót! – azzal máris leugrott a színpadról. Ahogy leugrott, odament egy a színpad előtt ülő sükethez, meg-

kocogtatta a vállát, majd kihúzta a feneké alól a padot, s a színpad mellé állította fellépő¹³ gyanánt.

A járásfő a padra lépve sétált fel a színpadra.

Megállt a középén lévő, előre nyúló színpadnyelven, és körbetekintett a hollófekete élvendségi és baloui sokaságon. A nap aransárgán ragyogott, s szinte tűzként süttött le az emberek fejére, melyek csak úgy ragyogtak a fényben. A töltésen fekvő göröngyös földdarabon álldogálók egyre nyújtogatták a nyakukat a színpad irányába. A járásfő már épp szóra nyitotta a száját, de alighogy kinyitotta, rögtön be is csukta. Hirtelen észbe jutott ugyanis valami. Észbe kapott, hogy az itt egybegyűlt néhány száz ember még nem tapsolta meg, így hát inkább csendben várakozott.

Nem lehetett tudni, hogy azért volt-e így, mert az élvendiek nem tartottak olyan gyakran gyűléseket, mint ahogyan azt más falvakban szokás, ráadásul most először fordult elő, hogy maga a járásfő szervezte meg az élvendező ünnepeiket. Azt meg végképp nem tudták, hogy valahányszor a járásfő beszédet mond, előtte mindig tapsviharral köszöntik, hiába volt ez legalább annyira magától értetődő, mint az, hogy étkezés előtt az ételt mindig odateszi valaki az ember elé az asztalra. De talán csak azt nem értette senki, hogy miért nem jött el Mao Zhi anyó, hogy szóljon néhány szót, vagy legalább hogy elkísérje a járásfőt és azt a szikár titkárát, hiszen az ilyen ügyeket egyébként mindig ő szokta intézni; erre idén az a senki Fállábú Majom vette át a szervezést. A helyzet mindesetre holpontra jutott. A járásfő a tapsra várt, az emberek pedig arra, hogy beszéljen. A titkára is egészen lefagyott zavarában, csak állt ott a színpad előtt, s tekintetét hol a járásfőre, hol pedig a nézőközönségre szegezte.

Egy csapat veréb repült át a mező felett, s szárnyaik csapkodásának nesze susogva hullott a tömegbe.

A járásfő egyre türelmetlenebbé vált, s a torkát köszörülve próbált jelzést adni a színpad előtt összegyűlt embereknek. A falubeliek viszont azt hitték, azért köszörüli a torkát, mert mindjárt nekifog elmondani a beszédét, ezért csak még inkább elcsendesültek. Olyannyira, hogy a mező egyik végében halani lehetett, ahogy a másik végénél bugyog a tojások alatt a forró teavíz. Ez a hosszára nyúlt patthelyzet a színpadon álló járásfő és a lent álló sokaság között ahhoz volt fogható, mint amikor egy folyó vize hirtelen megfagy. A titkár egyre idegesebb lett, nem tudta, mi történhetett, ezért közelebb óvakodott a színpadhoz, odanyújtotta a vizes poharat a járásfőnek és így szólt: – Liu járásfő, kér talán egy kis vizet? – Liu nem felelt, de az arca hamuszürkév változott. Ebben a pillanatban a Fállábú Majom hirtelen ismét a színpadon termett, s szó nélkül hangos tapsolásba kezdett, mire a titkár is észbe kapott, gyorsan a színpadra ugrott, s mint az örült, ő is tapsolni kezdett, közben pedig hangosan elkurjantotta magát: – Mindenki fogadja nagy tapssal a járásfő beszédét!

Mint a vihart elindító villámcsapás, úgy hatott az emberekre a jelenet, s az egész mező azonnal tapsszótól zengett – előbb halk, aztán hangos, előbb ritkás, aztán gyors ütemre csattogó, legvégül üdvívalgással elegyedő. Amíg a titkár kezei meg nem álltak, nem pihentek addig a színpad előtt állókéi sem. A titkár pedig addig tapsolt, hogy a kezei bevörösödtek, de vörösre tapsolta a kezeit a Fállábú Majom is, a lent álló sokaságnak pedig már fájt a tenyere. A nagy tapsolásra mind szétrebbentek a fákon ülő verebek. A falu tyúkjai és malacai ijedten menekültek az óljaikba a lármára. Lassacskán aztán visszatért a járásfő arcába a pirosposzsgás szín. Két kezét a magasba emelte, ezzel jelezve az embereknek, hogy abbahagyhatják a tapsot, mire a titkár is leengedte a kezeit.

A tapsszó ekkor elcsendesedett.

A járásfő ismét előrébb lépett a kinyúló színpadnyelvre, s bár arcán még mindig ott sejlett az iménti halvány ború, de már felderengett a megszokott életteli pír is. Megint köhintett egyet, majd miután torka feltisztult, hangos beszédbe fogott:

– Földjeim, kedves bátyáim és néném, Liu járásfő vagyok. Ha valaki még nem látott volna ezelőtt, azért nem hibáztatom. – Itt aztán még hangosabbra vette: – Élvevdalvát természeti csapás, forró havazás sújtotta. A csapás nem volt olyan súlyos, hiszen mindenkinek sikerült betakarítani valamicskét, de mint tudjuk, a falu százkilencvenhét fős lakosságából harmincötven vakok, negyvenheten süketnémák, ötvenvalahányan kar vagy láb nélkül születtek, és ezen felül még tizenegynéhány a szellemi fogyatékosok száma. A faluban élő épek a lakosság hetedét teszik ki csupán. Nem kérdés tehát, hogy ez a csapás bizony mégis igen komolynak tekintendő Élvevd esetében.

A járásfő itt megállt egy pillanatra, végigtekintett a színpad előtt álló sokaságon, majd így folytatta:

– Földjeim, kedves bátyáim és néném, a járásunkban mintegy nyolcvanegyezer ember lakik. Én ezt a nyolcvanegyezer embert járásfőként úgy óvom, mintha saját apjuk és anyjuk lennének egy személyben. Legyen bár a családneve Li, Zhao, Sun vagy Wang, mindenkire, aki ebben a járásban született, én egytől-egyig a tulajdon gyermekemként tekintek. Én, Liu járásfő vagyok mind a nyolcvanegyezer ember apja és anyja. Ezért hát azt soha nem fogom tudni elnézni, hogy a járás bármely falvában vagy településén, akármelyik apró szegletében, hegycsúcsán vagy völgyében bárhol is éhínség üsse fel a fejét. Nem fogom hagyni, hogy a gyermekeim közül bárki éhezzen, azt meg főleg nem, hogy akár csak egy gyermekem is éhen haljon.

Liu ezután ismét végigvitte tekintetét az egybegyűlteken. A titkár is körbenézett, majd a nézelődés közben ismét felemelte a két kezét és rákezdett tapsolni a Fállábú Majommal együtt. Erre persze a nézősereg is újból vad tapsviharral tört ki.

A járásfő újra intett a kezével, jelezve, hogy abbahagyhatják, majd így szólt:

– Úgy döntöttem, hogy amennyi kárt okozott Élvendnek ez a forró hózápor, amennyivel kevesebb búzát tudtak betakarítani miatta, épp annyival fogom kárpótolni magukat!

Megint végignézett a színpad előtt álló vakokon, bénákon, siketeken és a többi sérültön, s ezúttal már nem volt szükség a titkár és a Fállábú Majom figyelmeztetésére, a tömeg azonnal lármás tapssal üdvözölte szavait. Úgy csatogtak a tenyerek, mint egy vad zápor a tető cserepein, s a harsány zajba az egész falu beleremegett, mindent bevont a hosszasan szünni nem akaró ricsaj. Még a zsenge levelek is lehullottak a fákról a nagy remegésben. Ahogy a járásfő körbepillantott az örömtől pirosuló arcokon, az ő arcáról is egészen eltűnt az iménti fakó mélabú, s helyén csupán a tapsvihar kiváltotta elégedett mosoly maradt. Liu ekkor így szólt:

– Ne tapsoljanak, csak megfájdul a kezük a sok tapstól. Az igazat megvallva, nincs olyan szülő a világon, akinek lenne szíve hagyni éhen halni a gyerekeit. Én a járás egész népének vagyok a szülője, így hát, amíg nekem jut egy rizsgombóc, addig minden élvendinek jut egy falat rizs, és amíg nekem jut egy fél tálka leves, minden élvendinek jut abból egy korty. A gabonaadományon kívül még azt is meghagytam minden pénzkereső járásbelinek, hogy nyúljon jó mélyen a zsebébe. A gabonát néhány nap múlva szállítják, és akkor osztják majd szét minden falubeli család között. A pénzt a titkárom már meghozta, és ha a teljes összeget egyenlően elosztjuk, akkor az élvendező ünnepség befejeztével fejenként kicsivel több mint ötvenöt jüant tudunk adni minden falubelinek, vagyis a kétfős családoknak több mint száztiz jüant, a háromfős családoknak több mint százhatvanöt jüant, a négyfősöknek kétszázhusz jüannál is többet, a hét-nyolc fős családoknak pedig...

A járásfő még számolt volna tovább, csak hogy a színpad előtt ismét eszeveszett tapsvihar zúdult fel, de olyan, mintha csak heves égszakadás kezdett volna tombolni hirtelen. Nemcsak arról volt szó tehát, hogy ő maga szervezi az élvendező ünnepséget, hanem a tetejébe még gabonát és pénzt is oszt. A Fállábú Majom a pódium bal oldalán állt, arra az egy lábára támaszkodva. Két kezét a feje fölé emelte, épp, mint aki nyújtózkodik valamiért, s olyan hangosan tapsolt, mintha tányérokat csapkodna össze. Nem volt magas termetű, ráadásul általában amikor egyenesen állt, egész testsúlya a hónaljához illesztett mankókra nehezedett. Ez alkalommal azonban igyekezett minél inkább kihúzni magát, csak hogy a nagy igyekezetben a mankói kicsúsztak a hóna alól, s a színpad elé estek. Így aztán nem tehetett mást, mint hogy ott álldogált tovább egy lábon. Senki sem gondolta volna, hogy ilyen sokáig tud fállábon állni, szinte a végtelenbe nyúlóan, de legalább, amíg a taps kitart, addig ő sem eshet el. Mint hogy el nem esett, a nézők is tapsoltak hát egyre, a végtelenbe nyúlóan.

A nap ekkor már delelőre járt. Minden egyes arc vörösbe fordult, minden fejből és testből csurgott a verejték, s a kezek már kezdtek felhólyagosodni a

nagy tapsolásban. A járásfőt egészen meghatotta ez az üdvívalgás, s ismét jelzett a kezével, hogy abbahagyhatják. De minél jobban integetett, a tapsszó egyre csak erősödött. Élesen világló tapsszó borított mindent, hol összekuszálódott, hol egyenletes ritmusba rendeződött, csitt-csatt, csitt-csatt, zengett hegyen és völgyön át, s a szirteken visszhangozva terjedt egyre messzebb. Már-már úgy tetszett, az élvendező ünnepség nem a színjátékról és az előadásokról szól, hanem maga a taps a főattrakció. Liu járásfő szívét ekkor olyan boldogság öntötte el, mintha hosszú szárazság után hűs víz árasztaná el a tikkadt mezőt. Sarkon fordult és az egyik ütős feneke alól kirántotta a széket, a színpad közepére állította, felpattant rá, majd, hogy túlharsogja a tapsvihart, torkaszakadtából üvölni kezdett:

– Látom már, hogy ki az, aki nem tapsol! Azok, akik ezt az őrzöngő tapszót hallatják, az élvendiek, akik pedig nem tapsolnak, azok mind a falun kívülről valók!

Erre a kiáltásra aztán a tapsszó is lassanként alábbhagyott, s a színpad előtt állók mind hátrafordultak, az élvendiek a környékről érkezőket fürkészték. A mező hirtelen újból elcsendesedett. A környékbeli falvakból odagyúlt vendégsereg a színpadon álló járásfőre szegezte a tekintetét, de volt, aki igyekezett elbújni a tömegben vagy egy-egy fa mögött. Liu Yingque azonban továbbra is derűsen mosolygott, arcáról csak úgy sugárzott a jókedv.

Lelépett a székről, elkérte a titkárától a vizes poharat és ivott néhány kortyot, majd ismét torokszaggató kiáltásba kezdett:

– Kedves szomszédos falvakból érkezett barátaim! Ne érezzék úgy, hogy kivételezek Élvendfálvával azért, mert most pénzt és gabonát osztok itt. Tudom, hogy miközben Élvend forró hóvihar tombolt, a környező falvakban is esett hol több, hol kevesebb hó, de ahol hó nem esett, ott a szél pusztított, így hát kevesebb termést tudtak betakarítani az idén maguk is. Most elmondok hát egy jó hírt! Talán már mindannyian hallottak a tervemről, hogy megvásárolnám Lenin holttestét Oroszországtól. Értesülhettek arról is, hogy a Lélekhegyen nemzeti parkot hoztunk létre, s hogy megkezdődtek ott a majdani Lenin-emléksarnok építési munkálatai. Most azt is megosztom magukkal, hogy a holttest megvételehez szükséges pénz egy részét már sikeresen összegyűjtöttem, s a megye azt az ígéretet tette, hogy amennyi pénzt a járás előteremt, ugyanannyit bocsátanak majd a rendelkezésünkre segély formájában. Ha tehát tízmilliót összegyűjtünk, ők is adnak tízmilliót, ami összeadva ugyebár húszmillió, ha pedig ötvenmilliót sikerül előteremtenünk, akkor ők is ötvenmilliót adnak nekünk, azzal pedig összesen százmilliónál tartunk. Azzal ugye tisztában van mindenki, hogy Lenin mégiscsak egy világvezető volt, nem adják tehát olcsón, a holttestének árát biztosan százmilliókban számítják. Arra kértem hát a járás valamennyi lakóját, hogy adakozzanak, amennyit csak tudnak, és számos olyan esetről kaptam beszámolót, hogy az emberek a pénzgyűjtés érdekében eladták

a disznóikat, tyúkjaikat, de akadt, aki még az időseknek szánt koporsót is áruba bocsátotta, vagy aki eladta a következő évre eltett vetőmagot, netán a lányait házassította ki idő előtt. Ezért most szeretném megragadni az alkalmat, hogy a Balou-hegység valamennyi lakosától bocsánatot kérjek, amiért én, a járásfő, ilyen nehéz helyzetbe hoztam magukat, amiért ilyen nehéz helyzetbe hoztam a járás nyolcvanegyezer lakóját.

Miközben ezeket mondta, mélyen meghajolt, s a színpad előtti sokaság teljes csendbe merült. Liu erre így folytatta: – Most pedig térjünk hát rá arra a bizonyos jó hírre. Örömmel jelenthetem be, hogy a Lenin-alaphoz már jelentős összeg folyt be, csupán az van hátra, hogy azt ötvenmillióra feltornázzuk, s akkor ugyebár már meg is lenne a százmilliónk.

– Százmillió jüan – ecsetelte tovább –, az bizony nem kis összeg, az ember nem tudná csak úgy elvinni a vállán, de még egy ökrösfogat vagy lovaskocsi sem bírná elhúzni. Ennyi pénzt csak teherautóval lehet szállítani. De ha meg lenne ez a teherautónyi pénz, már indulhatnék is abba a bizonyos Oroszországba, hogy megállapodjak Lenin holttestének a megvásárlásáról. De ha ennyi pénz még önmagában nem is volna elegendő, megbeszelném velük, hogy számítsák be előlegnek, hagynék nekik egy kötelezvényt a fennmaradó összegről, és annak fejében hoznám el a holttestet. És ha Lenin holttestét elhozhatnám, és elfoglalná helyét a lélhegyi mauzóleumban, kedves földijeim, kedves bátyáim és néném, akkor aztán úgy lepnének el minket a turisták, mint a hangyák. Ha akkor kiállnak az út szélére teában főtt tojást árulni, nemhogy két, három vagy öt *maót*, de még egy jüant is elkérhetnek darabjáért, még azt sem sokallják majd. Ha pedig nyitnak egy kis büfét az út mentén, annak az ajtaját reggeltől estig be sem fogják tudni csukni, mert a vendégek megállás nélkül özönlenek majd át rajta, mint diáksereg az iskolakapun át tanítás után. Ha meg nyitnának egy kis vendégszállót, mindegy, ha kicsit piszkos az ágy, beázik a tető, a dunna vatta helyett kóccal van megtöltve, tetű vagy bolha lapul az ágyneműben, a vendégeket még az sem tartaná távol, ha a szállásadók eltörnék a lábukat. – Aztán így folytatta: – Most jól figyeljenek rám! Ha idén képesek lesznek átvészelni a nehézségeket, talán már jövőre magukra ragyog a szerencse. A nap akkor is keleten kel majd, de csak a maguk udvaraira és házaira süt le, s hiába lesz más járásoknak hegyük, erdejük meg vizeik, mert Leninjük csak maguknak lesz, senki másnak, így a nap csak magukra ragyog, s a hold is csak erre szórja majd ezüsfényét. – Aztán még így szólt: – Ha ma nem tapsolnak nekem, úgy is jó, de mikor visszatérek Lenin holttestével, már a földig hajolniuk is késő lesz. – Majd hozzátette: – Most persze mindenki az élvendező ünnepségre vár, így nem nyújtanám túl hosszúra a mondandómat. A következőkben hallgassuk együtt a Balou-dallamokat! Ezennel ünnepélyesen megnyitom az idei élvendező ünnepséget!

Szavai végeztével a járásfő leugrott a padkáról.

A mező csendbe borult.

Ez a nagy csönd azonban semeddig sem tartott, talán csak éppen annyi ideig, míg egy falevél lehull az ágról és földet ér, s a színpad előtt álló nézősereg ismét nagy tapsolásba fogott, a színpadon pedig dübörögni kezdtek a dobok. De felharsantak a *szuonák*, sípok és náddudák, felcsendültek a citerák és lantok. A különféle hangok aztán egyszeriben közös ritmusba rendeződtek. A fúvósok és ütősök egyre az eget kémlelték játék közben, akik viszont húros hangszereket pengettek vagy a dobokat verték, ők inkább egyenesen a közönségre szegezték tekintetüket, csak néha-néha pillantottak fel az égre, mintha valami csodás látvány fogadná ott pillantásukat. A *Madarak szállnak a fönix felé* című dallamot játszották. A zene ezernyi madár repülését utánozta, ahogy szárnyaikkal csapkodnak az erdő lombjai között, de a hallgatóság elé idézte a folyó csobogását, s még a nap sugarait is. Eközben a nap már szögegyenesen sütött a nézősereg feje búbjára, a mezőre tikkasztó forróság ereszkedett, s csak úgy dőlt a verejték mindenkiből. A járásfő és titkára elfoglalták helyüket a színpad közepével szemben elhelyezett vörös bambuszszékeken, s időről-időre zsebkendőjüket elővéve törölgették arcukról az izzadságot. A Fállábú Majomnak nem jutott ülőhely, így mankójára támaszkodva álldogált a színpad egyik sarkánál. Egyre csak kapkodta a fejét jobbra és balra, hogy valahonnét legyezőt kerítsen a járásfőnek. Miközben így nézelődött, hirtelen megjelent Jumei lánya, Huaihua. A lány rózsaszín blúzt viselt, s olyan ragyogóan mosolygott, hogy arca egy bájos virágra emlékeztetett. Kezében két gyékénylegyezőt tartott, s miután átfurakodott a tömegben, az egyiket Liu járásfő, a másikat pedig a titkára kezébe nyomta. A Fállábú Majom tisztán látta, hogy amikor a titkár átvette tőle a legyezőt, Huaihuára mosolygott, majd még oda is biccentett neki egyet, mire a lány visszamosolygott a titkárra, s ő is biccentett neki. Egészen úgy viselkedtek, mintha már ezer éve jól ismernék egymást.

A Fállábú Majom kissé elcsüggedt, úgy érezte magát, mint akitől valaki elorozta a rábízott feladat megoldásának lehetőségét. Mikor Huaihua elment előtte, halkan odaszólt neki:

– Huaihua, látom ám, hogy próbálsz itt szellemként kísértetni.

Huaihua hűvösen pillantott rá, majd a foga között szűrve választát, így felelt:

– Azt hiszed, amiért nincs itt a nagyanyám, máris te lettél a falu vezetője?

– Azzal faképnél hagyta a fiút.

A *Madarak szállnak a fönix felé* a végéhez közeledett. Követzőként egy vidám darabot játszott a zenekar, melynek könnyedén csobogó vízfolyást idéző dallama közelebb húzta az embereket a mezőn. Ezután kezdődött aztán a fő műsorszám, melyet egy külön erre a célra meghívott, Balou-dallamokra szakosodott énekesnő, Caor adott elő. Az énekesnő valódi neve egyébként nem a Caor volt, ezt a nevet akkor vette csak fel, mikor tizenévesen ismertté vált a *Hétszer néz vissza* című darabban nyújtott alakításáért. Az általa megformált szereplőt hívták ugyanis Caornak. Ez évben a negyvenhetedik életévében járt,

énekesi karrierje immár több mint harminchárom éve tartott, s ezzel nagyobb ismertségre tett szert a Balou-hegységben, mint az összes járásfő együttvéve. De akármilyen híres volt, azért ő is a járásfő irányítása alá tartozott. Így hát amikor Shi titkár felkereste azzal, hogy a járásfő kéri, lépjen fel Élvevdalfván, azonnal útnak indult a titkárral a faluba.

Az idei élvevendő ünnepséget övező izgatott várakozás nagyrészt neki volt köszönhető.

Az előadás szereplői az operáknál megszokott hagyományos jelmezeket viselték, a kíséretet az énekesnő saját citeraművésze biztosította. Mikor Caor a színpadra lépett, az emberek mind néma csendbe borultak, csak a nyakukat nyújtogatták serényen, de még tapsolni sem tapsoltak. Még az árusok is mind egyre csak a színpad felé pislogtak. Néhány szemfüles gyerek pedig már jó előre felkészült erre a pillanatra, s a kínálkozó alkalmat kihasználva titokban kihálasztott néhányat a teában forttyogó tojások közül, elorzott párat a pálcákra tűzött sült-főtt tofuból, esetleg elcsent egyet-kettőt a cukrozott almafüzérékből. A cukrozott almákat áruló férfi utánuk kiáltott:

- Lopják a cukrozott almámat!
- Lopják a cukrozott almát!

Kiabálni kiabált ugyan, de azért utánaszaladni nem mert ő sem annak a lurkónak, aki futás közben nevetve dézsmálta a lopott édességet. Az előadás ugyanis közben elkezdődött, ezért hát senkit sem érdekelt, hogy kitől mit lopnak el, az árus meg attól félt, ha otthagyja a motyóját, és a kis tolvaj nyomába ered, mire visszaér, talán az összes többi cukrozott almának is bottal ütheti a nyomát. Így aztán a Balou-dallamra sem tudott igazán figyelni, csak fél fülle hallgatta az előadást, mert közben egyre a portékáján kellett tartania a szemét.

A *Hétszer néz vissza* című darabot játszották, mely a *Középső árnyak útja*¹⁵ néven is ismert. A történet főszereplője egy Caor nevű asszony, aki vak is, süket is, mindkét lába béna, és a tetejébe még néma is. Mivel életében a lehető összes szenvedés jutott neki osztályrészéül, halála után ép emberré változhat, vagyis nem lesz többé sem süket, sem vak, lábai meggyógyulnak, s ráadásul még gyönyörű énekhangot is kap. Más szóval halála után a mennyországba juthat. Az emberi világból a mennyországba hétnapi járóút vezet, s az utat virágokkal teli tarka rétek és zöld mezők övezik. Caor feladata annyi csupán, hogy a hétnapos út során folyamatosan haladjon egyenesen előre anélkül, hogy egyszer is visszapillantana, cserébe örökre megszabadulhat a szenvedéseitől. Csakhogy az útja során az asszony nem tudja elfeledni világtalan férjét, nem képes lemondani süketnéma fiáról és nyomorék lányáról, de még a disznók, tyúkok, macskák, kutyák, ökrök és lovak is mind hiányoznak neki, melyeket családjával nevelt, ezért hát minden nap múltán újra és újra visszanéz. Mikor végül a hetedik napon elérkezik a mennyek kapujához, végül rossz irányt választ, s ismét az emberek világában köt ki, visszakapva valamennyi fogatékát.

Caor, az énekesnő természetesen ezúttal is Caor szerepét énekelte. A darab férfi főszereplője egy magas rangú szerzetes volt, aki az asszonyt a mennyországba vezető útján kíséri végig. Egyikőjük az emberi világban a buddhista oltárnál térdelve szútrákat énekel, míg másikuk az árnyak világában lépdelve fújja dalát. Kettejük éneke így válik párbeszéddé, ide-oda felelgetnek egymásnak, ahogy a darab kibontakozik.

Szerzetes:

*Bodhizattvák és istenek, irgalommal legyetek!
Nyújtsatok oltalmat az élőknek, kik a kínok tengerén átkelnek.
Sérültként szenvedett Caor egész életében,
Engedjétek neki, hogy a mennyek országába lépjen.
Eredj hát végig a virágos ösvényen,
De hátra sose pillants, szemed csak előre nézzen!
Ez hét naptól a legelső, melyek múltán
Túljutsz majd a középső árnyak útján.*

Caor:

*Édes illatok repkednek a levegőben,
A középső árnyak útján kék az ég előtttem.
Könnyű léptekkel sietek, haladok,
Míg a férjem a koporsóm előtt sír, zokog.
Orromat virágok illata bódítja,
Az ő torkát füstölők füstje szorítja.
A mennyek országa felé igyekszem, a boldogságba,
De vak férjem gondjára marad a két kis árva!
(Visszanéz, megáll) ... Ó, én drága férjem!*

Szerzetes:

*Caor, a középső árnyak útján járva hallod már a léptedet,
Új nap derült az égen, s körötted ragyog a kikelet,
Másodnapja bódítja az illatok orrodát,
De visszanézned többé soha már nem szabad!*

Caor:

*A ragyogó kék ég két napja üdvözöl,
A nap aranyban, a hold ezüstben tündököl.*

Balomon barackvirágok rózsállanak,
 Körtefák a jobbomon virágot bontanak.
 Barack és fehér övezi az utamat a mennybe,
 De gondolni nem tudok, csak anyátlan gyermekemre.
 Hogyan is bírnék tovább menni egymagam,
 S hagyni anya nélkül süketnéma fiam?
 Amit nem hall, ki fogja elmutatni?
 S néma szavát helyette kimondani?
 Amíg kicsi még, ki varrja meg ruháját?
 Mikor pedig nagy már, ki keres neki mátkát?
 (Megáll, visszanéz) ... Ó, én drága gyermekem!

Szerzetes:

Harmadik napja járod az utadat,
 Caor, füled tisztán hallja már a hangokat.
 Virágos rétek között vezet az ösvény a mennybe,
 Melynek kapuján hét nap múltán léphetsz be.
 Szomjadat oltja gránátalmák nedve,
 S ha megéhezel, sült zsemle jut a kedvedre.
 Harmadnapja ünnep neked már az élet,
 De ha visszanézel, nem lehet a mennyekbe lépned.
 Jegyezd hát meg jól, és többé ne feledd:
 Csak terajta múlik, hogy sorsod hova vezet.

Caor:

A középső árnyak útján a napok úgy telnek,
 Ahogy az otthoni népek újévet ünnepelnek.
 Fehér felhő, kék ég, aranyló napsugár,
 Leányom két lába messzi úton sosem jár.
 Varráshoz a tűt s cérnát ki adja kezébe?
 Evéskor a pálcikát ki teszi elébe?
 De lányom nevét hiába kiáltom,
 Ő koporsómnál zokog most fájón.
 (Visszanéz, megáll) ... Ó, én drága leányom!

Szerzetes:

Caor, jól figyelj, halld szavam,
 A hét napból még négy hátra van,

A mai nappal leszel túl utadnak a felén,
 De ha hátranézel: nincs ott se part, se fény.
 Éltedben nem volt lábad, amin járjál.
 Most viszont úgy suhansz, mintha széllel szállnál;
 Szemed előtt örök sötét ült, míg éltél,
 A középső árnyak közt végre fénybe léptél;
 Nem hallottad eddig még a mennydörgést se,
 Itt viszont azt is, ha tű hullik a földre;
 Élőként egyetlen szót sem szólhattál,
 Csengő énekhangod most az egekig száll.
 Jegyezd meg jól, s ne feledd szavamat,
 Ha visszanézel, mindebből csak megbánás marad.
 Mint egy fűszál gyökér nélkül,
 Mint fa lombja törzse nélkül,
 Rizspalánta eső nélkül,
 Folyómeder vize nélkül,
 Örök kínok várnak, ha visszanézel újból,
 Menj csak egyenesen, s jut neked a jóból.
 Jól gondold meg hát, hogy ez után mit teszel,
 Ne hagyd, hogy a szerencse a markodból vesszen el.

Caor:

Haladok utamon, de meg-megállok közben,
 Borús és tiszta ég váltja egymást fölöttem,
 Ahogy a rétet a virágok beillatozzák,
 Fájdalmam könnyei arcomat úgy mossák.
 A mennyekben ölembe hullik a szerencse,
 Az élők között részem csak szenvedésben lenne,
 Tétován szédelvek, s gyötörnek kételyek,
 Minden gondolatom hazahúzza szívemet.
 Ki mossa majd eztán férjem ruháját?
 S ki főzi meg gyermekeim vacsoráját?
 A disznókat az ólba vissza ki hajtja?
 A magvakat tyúkjaik elébe ki szórja?
 Ki önti a tápot a kacsák tájába?
 S a szénát az ökröknek eztán ki kaszálja?
 Az abrakot a lónak mostantól ki horálja?
 S a macskának a vizet önteni ki fogja?
 Ki törődik majd a kutya bundájával?
 S ősz eljöttével a házunk udvarával?

Nyáron, míg dolgoznak, ki őrzi a kapunk?
Jaj nekem, mit tegyek, édes otthonunk!
Hogy is jöhetnék el hazulról boldogon?
(Visszanéz, megáll) ... Ó, én drága otthonom!

Szerzetes:

A középső árnyak közt hét nap kell múljon.
Az ötödik napon eső áztat majd az úton,
De te csak menj tovább, ne hagyd, hogy eltántorítson!
Ha ismét visszanézel, nem lesz több esélyed,
Mert a mennyek bezárják kapuik előtted.

Caor:

A virágok nem illatoznak már oly' édesen,
S a mezők sem zöldellnek már oly' élénken.
Ha visszanézek, esélyem örökre elvész,
Meg kell hát gondolnom, szemem merre fürkészk.

Szerzetes:

Az ötödik nap után a hatodik is eljött,
Nem néztél vissza, hát derű köszöntött,
Zölden pompáznak körötted a rétek,
A virágok illatukat szórják elébed.
A bodhiszattvák és az istenek már várnak,
Láthatod a fényét a mennyek kapujának.

Caor:

Túljutottam immár a hatodik napon,
Vörösre színezi a tájat az alkony.
Kétségek között haladok előre,
Visszanézzek, ne nézzek – nem jutok dülőre.

Szerzetes:

Közeleg már az utolsó napja a hétnek,
A pirkadat bíborlila fellegekkel ébred.
A mennyek kapuja nyitva áll előtted,

Caor, igyekezz hát, szaporázd a lépted!
Menj tovább előre, s legyen minden napod boldog,
Indulj visszafelé, s örök kárhozat a sorsod!

Caor:

Közeleg már az utolsó napja a hétnek,
A pirkadat bíborlila fellegekkel ébred.
A mennyek kapuja nyitva áll előttem,
Szívemben nem szűnik mégsem a gyötrelem.
Tengernyi boldogság vár a mennybe érvén,
Sötétség és kínok az út másik végén.
Látom már a kapuban mosolygó bodhiszattvákat,
S ragyogó fényét a mennyek kapujának.
Arany kövek vezetnek a tágas kapun át,
Ezüst festék díszíti az ég kapuját.
A bodhiszattvák mellett állnak az istenek,
Köntösük bő ujja mind felém integet.
Pufók arcú kisfiúk örvendeznek nekem,
Jáde-lányok hajfonata hullámszik a szélben.
Előttem az út a mennybe,
Mögöttem a pokol verme,
Előttem az ég kapuja,
Hátam mögött kínok útja,
Tengernyi boldogság vár a mennybe érvén,
Sötétség és kínok az út másik végén.

Na, de hát... na, de hát...

Hogy volna szívem vak férjemet egyedül hagyni?
Magába' kelljen tavasszal vetni, s ősszel aratni?
Hogy egymaga kaszálja le mind a búzát,
S míg a babot szedi, könnyek áztassák arcát?
Ki fogja eztán élezni kaszáját?
S ki mossa majd neki bepiskolt ruháját?

Hát hogy volna szívem? Hogy is volna szívem?...

Hogy volna szívem süket fiamat magára hagyni?
Ha egyedül eltéved, ki fog neki utat mutatni?
Néma szavából mások ugyan mit értenének?

Ő pedig meg se hallja, ha hozzá beszélnek.

Hát hogy volna szívem? Hogy is volna szívem?...

Hogy volna szívem béna leányomat árván hagyni?

Hogy egyedül kelljen neki a földön kúszni-mászni?

Bezárni se tudja a kapuját a tyúkölnak,

A moslékot nem bírja önteni a disznóknak,

Az ökrök elé a szénát hogy tudná emelni?

Lovunkról a nyeret hogy bírná levenni?

Ha a kutya kint éhezik, nézi az ajtóból,

Ha a macska eltéved, siratja hazulról.

Ó, én drága családom! Jaj, én édes otthonom!

Házunk ócska szalmakunyhó,

Lakni benne mégis oly' jó,

Tyúkól, disznóól mind az enyém,

Az otthonomat hogy is feledném?

Az én otthonomat sose feledném...

Vak, béna vagy süket, de mind az én családom tagja,

Férjem asszonya vagyok, s gyermekeim anyja.

A mennyei boldogságból nem veszem ki részem,

Az aranyköves út nem fürdet fényében.

Élvendek inkább a nehézségek között,

Az én sorsom szenvedés, ez legyen hát örök.

(Hirtelen visszanéz, felkiált)

... Ó én szeretett férjem, s drága gyermekeim!

Ó, én kedves ökreim, lovaim, disznaim, kutyáim, tyúkjaim, birkáim!

Magyarázatok

¹ laposbatyu: mint a jiaozi, vagyis töltött tésztabatyú, de lapos formája miatt laposbatyunak nevezik

³ Balou-dallam: a Balou-hegységben népszerű helyi operaműfaj. Tulajdonképpen a henani opera és dráma elegye, melyben a hangsúlyt az ének kapja, a drámai elemek háttérbe szorulnak, ezért nem alkalmas arra, hogy nagy társulat adja elő.

⁵ fentről: a felsőbb szervekre és intézményekre utal. Az élvendbeliek, baloubeliek, sőt Henan tartomány valamennyi lakója ezt a kifejezést használja a felsőbb intézmények általános elnevezéseként. A szó önmagában is utal arra a félelemmel vegyes tiszteletre, mellyel a térség lakói a feljebbvalóikra tekintenek.

⁷ ügyvivő: az élvendbeliek a falu káderére vagy a káder nevében eljáró személyre használt megszólítása

⁹ rendkívüli képesség: vagyis különleges képesség. Az élvendbeliek és a Balou-hegység lakói ezzel a kifejezéssel utalnak arra a képességre, melyben valaki különös ügyességgel rendelkezik.

¹¹ Xiangfu-dallam: a henani opera elődje, mely legkorábban a kaifengbeli Xiangfu járásban jelent meg, innen kapta nevét

¹³ fellépő: vagyis lépcső

¹⁵ Középső árnyak: a legenda szerint a fény és a sötétség közti terület. Amint valaki áthalad a Középső árnyakon, eljut a Sötétség világába.

CAOR TÁVOZOTT, S AZ EMBEREK SZÍVE A JÁRÁSFŐ FELÉ FORDULT

Liu járásfőt valami megmagyarázhatatlan düh fogta el.

Mire a *Hétszer néz vissza* a végére ért, Caor, az énekesnő egészen berekedt. Éneklés közben fájdalmasan zokogott, két zsebkendőt is eláztatott a könnyeivel. Caor, a darab szereplője vak és béma volt, ráadásul süket és néma is egész életében, s halálakor ugyan végre a mennybe juthatott volna, csak hogy nem tudott megválni az emberi léttől, a mennyek ezüsttel és arannyal díszített kapujához érve tehát sarkon fordult és visszatért, hogy tovább élje nyomorúságos életét. Már hogy is ne hatotta volna könnyekig egy ilyen előadás a többségükben fogyatékkal élő élvendieket és a többi környékbelit? Az utolsó ének végeztével a színpad előtti teret sírás és szipogás zaja árasztotta el, vakok, süketek és bénák egytől-egyig mind könnyeikkel áztatták a mezőt. Miután a sírás végül alábbhagyott, s Caor kijött a színpadra meghajolni, a közönség őrzöngő tapsviharral köszöntötte, a megannyi csattogó tenyér moraja az őszi szélben reszkető nyárfalevelek susogását idézte.

Az a tapsvihar pedig jóval hosszabbra nyúlt, mint ami a járásfő beszédekora harsant. De nemcsak egy ásonyéllyel, hanem még egy kötél hosszával is tovább kitartott: mikor Caor már rég lejött a színpadról, s a fellépő ruháját a hétköznapi öltözkékre cserélte, akkor is voltak néhányan, akik még mindig őt tapsolták. Ez aztán kissé elélvendítenítette¹ a járásfőt. Neki bizony sem ilyen hosszan, sem ilyen hangosan nem tapsoltak. De Liu Yingquét nem olyan fából faragták, hogy könnyedén meghátráljon. Felpattant a színpadra, és elkúrjantotta magát: – Föld-íjeim, kedves falubeliek, súlyos csapás ért benneteket, ezért most mindenki sorakozzon fel, hogy kioszthassam nektek a fejenként járó ötvenegy jüant.

Az ötvenegy jüan ugyebár még ötven jüannál is több volt. S ezt az ötven jüannál is nagyobb összeget személyesen a járásfő osztotta ki az élvendbelieknek, kinek-kinek egy ötvenes és egy egyjüanos bankjegyet. A járásfő egy a színpadon elhelyezett asztalnál ült, s minden falubeli család feje egyesével járult hozzá, amint rá került a sor. A kéttágú családok egy nagy százjüanos bankjegyet

és két kisebb egyjüanost kaptak, az öttágú családok két százast, egy ötvenest és öt egyjüanost. Összességében tehát senki nem járt jobban vagy rosszabbul, mindenkinek ugyanúgy ötvenegy jüan jutott fejenként.

A mezőn közben óriási volt a zsidongás, a környékbeli falvakból érkezők a helybéli rokonokkal együtt az élvendi közkonyha biztosította ebédért igyekeztek, akinek pedig nem volt rokona a faluban, az árusoktól vett magának ennivalót, evés után pedig mindenki igyekezett vissza az élvendiek rendkívüli képességeinek bemutatójára. A bemutató egészen más véggel kecsegtetett, mint a *Hétszer néz vissza*. Az efféle bemutató ugyanis nem csal könnyeket a közönség szemébe, hanem épp ellenkezőleg, úgy megnevetteti az embert, hogy a hasát fogja tőle, s úgy meghökkenti, hogy majd leesik az álla. Az egyik falubeli például ugyan csak fél szemmel látta a világot, de ha elébe tartottak őt, sorba rendezett varrótűt, egy mozdulattal fűzte át a cérnát mind az ötnek a fokán. Persze ha ez mégsem sikerült, az emberek nagy hahotába fogtak, ha viszont igen, a mező valamennyi asszonya és leánya egyszerre sóhajtott fel a döbbenettől. No, meg aztán ott volt az állandóan a járásfő nyomában koslató Félábú Majom, akit Ugráló Majomnak és Egylábúnak is emlegettek. Ő pedig a falu leggyorsabban futó kétlábú lakóival is versenyre mert kelni, s csupán egy jó mankóra volt szüksége ahhoz, hogy bárkit legyőzzön. De volt még egy rokkant asszony is, aki úgy tudott macskát, kutyát, verebet vagy más figurát hímezni, hogy az a szövet színén és visszaján is pont ugyanúgy nézett ki. Ezt a fondorlatot elegánsabb nevén kétoldalas hímezésnek hívták, s bizony ez az asszony még faleveleken is be tudta mutatni tehetségét, csak egy nagyobbacska levelet kellett keríteni hozzá.

Az élvendiek rendkívüli képességei Balou-szerte közismertek voltak.

Mikor Liu járásfő a pénzt osztogatta az embereknek, az ép lakóknak egyszerűen csak átadta az őket illető összeget, de valahányszor sérültekre került a sor, mindegyikőjüktől megkérdezte:

– No, és magának milyen rendkívüli képessége van?

A soron lévő rámosolygott a járásfőre, de a képességét nem árulta el, csak ennyit mondott:

– Liu járásfő, kérje már meg Caort, hogy délután is énekeljen el egy ilyen szomorú darabot.

Liu arca erre elkomorult.

Egy középkorú vak emberre esett a sor. Előbb megtapogatta a pénzt, amit a járásfő átnyújtott neki, aztán a magasba emelte, a napfény irányába.

– Most már megnyugodott? Azt gondolta tán, hogy majd én, a járásfő fogok hamis pénzt osztogatni? – fortyant fel Liu.

A vak ember erre rámosolygott, eltette a pénzt, s közben esdeklőn fordult a járásfőhöz:

– Olyan nagyon szépen énekelt az a Caor, nem lehetne megkérni, hogy délután is énekeljen egyet?

– Mégis melyik a fontosabb: a pénz vagy az éneklés? – kérdezett vissza Liu. Mire a vak ember így felelt: – Ha rá tudja venni, hogy énekeljen még, én azt sem bánom, ha nem kapom meg ezt a pénzt. – Mintha a járásfő nem azt az összeget adta volna át neki, amivel átvészeli a következő ínséges évet, hanem csak néhány friss-ropogós papírdarabot.

Ekkor került sorra az a páratlan hímező tehetséggel bíró béna asszony. Egy kerekeken guruló deszkalapon ült, amely minden egyes mozdulatnál hangosan nyikorgott.

– Meg kellene olajozni a kerekeit – mondta neki a járásfő. Mire az asszony így szólt:

– Kisírtam az összes könnyemet, olyan gyönyörűen énekel!

– Délután majd maga adja elő, hogyan tud macskát hímezni egy falevéltre – válaszolta Liu.

– Ilyen énekszó után ugyan ki lenne kíváncsi még az én hímezésemre? – felelte erre az asszony, majd átvette az ötfős családja után járó kétszázötvenöt jüannyi segélyt, s már ment is. Mikor megkapta a pénzt, egy szót sem szólt, nem mondott köszönetet a kormány segítségért, de még csak egy fejbiccentést sem ejtett meg hálája jeléül a járásfő felé, hanem egyre csak abba az irányba pislantgatott nagy áhítattal, amerre az imént a jelmezt viselő Caor távozott.

A járásfő most már kezdett tényleg felbőszülni kissé.

Magához hívatta az énekesnőt, s ezt mondta neki: – Nagyszerűen énekel, és nagy sikert is aratott nekem. – Azzal átnyújtott neki egy százjüanos bankjegyet, s így szólt: – Most már elmehet, így még sötétedés előtt kijut a baloui hegyekből.

Caor megrökönyödött:

– De járásfő uram, talán nem volt elég meggyőző, ahogy énekeltem?

– Csak menjen! – mondta neki Liu.

Caor visszautasította a pénzt, amit Liu feléje nyújtott, és így szólt:

– Ha nem szerepeltem elég jól, akkor délután eléneklek nekik a *Molyoska* balsorsát.

A járásfő erre kimérten ennyit mondott:

– Akkor megy vagy nem? Ha nem megy, akkor majd én megyek el, és itt hagyom magát, hogy elrendezze a természeti csapás okozta károk enyhítését. Aztán ha jövőre nem lesz mit ennie az élvendieknek, majd magát fogom keresni.

Caor a járásfő mellett álló Shi titkára pillantott, s látta, hogy az finoman feléje bólogat, összeszedte hát fellépőruháit, s zenészeivel együtt távozott. Él-vendről egyből a járásszékre tért vissza.

A nap épp ekkor delelt, s a hegyeket perzselő sárga fényével borította. A színpad fölött a levegőben a napfénytől csillámló apró homokszemek repdestek. Minthogy Caor távozott, az emberek szíve a járásfő felé fordult, aki ismét neki kezdett a pénzosztásnak. Valahányszor újabb családfő került sorra, az oldalt álló

Féllábú Majom egy füzetbe jegyezte a nevét, s ha például azt mondta, hogy három fő, a titkár a járásfőnek százötvenhárom jüant számolt le. A járásfő pedig így szólt:

– Nem sok ez a pénz, csupán egy kis figyelmesség a járás részéről. A gabonával együtt mindenesetre arra elég lesz, hogy a családja átvészelve ezt az ínséges évet.

Miután átvették a pénzt, az emberek hálás szemekkel néztek a járásfőre, esetleg pár szóval köszönetet mondtak neki, mire Liu arca egészen kivirult, csak úgy tódult bele a friss vér. Az idősebb, hatvanas-hetvenes éveikben járó falubeliek pedig még meg is hajoltak a járásfő előtt, miután megkapták a pénzüket, erre viszont Liu arca már olyan vörösbe fordult, mint ősszel a datolyaszilvafa levelei. Csakhogy Él-vend lakosai mindössze negyvenvalahány családot tettek ki, s mivel a segélyek nagyobb részét még Caor távozása előtt kiosztották, ez a datolyaszilvafalevél-színű bíbor pír már nem sokáig tarthatott ki a járásfő orcáján, mert egykettőre a sor végéhez értek. Sokan ekkor már befejezték az ebédet, s visszatértek a színpad elé. A mezőn elrendezett padokat és sámlikat eredetileg mind otthagyták a helyükön, csakúgy, mint az ülőhelyként használt téglákat és szikladarabokat. A korábbi visszaérkezők azonban suttyomban helyet váltottak, akik azelőtt lejtősebb részen ültek, most átültek egy magasabban lévő pontra, akik göröngyös részen, azok pedig kerestek maguknak egy egyenletes talajon lévő ülőhelyet. És persze ott voltak még azok is, akiknek nem voltak rokonaik a faluban, ők, miután a mező szélén vettek maguknak ennivalót, máris visszatértek, és kerestek maguknak egy-egy szabad helyet valahol középen.

Mindenki az élvendiek délutánra tervezett rendkívüli képességeinek bemutatóját várta.

De hát honnan is tudták volna, hogy Liu járásfő még nem ebédelt? Miután ennyi segélyt kiosztott a falubeli családoknak, mi sem volt természetesebb, mint hogy az élvendiek bőséges lakomával vendégléjék meg. Húsokat sütöttek, ragut készítettek, de volt sült tojás, sült hagyma, és még valahonnan fácánt és nyulart is kerítettek. A szentélyből lett fogadóban majd' összeroskadt az asztal a sok finomság alatt. Az ebéddel eredetileg a *Hétszer néz vissza* énekesnőjével, Caorral és zenészeivel is számoltak, de a lakoma immár teljes mértékben csak a járásfőre és a titkára várt. Kint a perzselő naptól felpöndörödtek a friss levelek és hajtások, de a szentély belül hűvös maradt. A járásfő előbb megmosta az arcát, aztán a kezét is. A titkára szólt neki: – Liu járásfő, jöjjön enni.

Liu azonban csak ült az asztalnál mozdulatlanul.

– Készítsek valami mást önnek? – kérdezte a titkár.

– Ez jó lesz – felelte Liu.

Csakhogy felelete után továbbra sem kezdett hozzá az evéshez. Ült a székekben, hátát a támlának döntve, fejét hátraszegve s két kezét a tarkója alá kulcsolva, mint aki attól fél, ha túlságosan hátradöntené a fejét, még a végén lebillenne a helyéről. Feje és keze mintha csak viaskodnának, ellenkező irányba

törve feszültek egymásnak, miközben szemei egyre a szentély újságpapírral teliragasztott fehér falát fürkészték.

– Ha Caor elment, hát elment, ne fájjon ezzel a feje – vetette oda a titkár.

A járásfő nem szólt semmit.

– Délután jönnek a rendkívüli képességek. Ha befejezte az ebédet, még beszédet is kell mondania – mondta a titkár.

Liu két dűnnyögve repdeső legyet figyelt. Az egyikük leszállt egy tálba és majszozni kezdett, aztán átrepült egy másik tálba és abból is evett egy kicsit.

A titkár elhessegette a legyeket, és közben így szólt:

– Liu járásfő, mi lenne, ha ebéd után inkább elmennénk a Lélekhegyre meg nézni a Lenin-mauzóleumot? Ott aztán nem lesz semmi oka a búslakodásra.

Liu a titkárra pillantott és azt kérdezte:

– Maga szerint a fejenkénti ötvenegy jüan, amit adtam nekik, az kevés?

– Dehogy kevés – válaszolta a titkár. – Ötvenegynéhány jüanból már több mint ötven kiló gabonát tudnak venni.

– Azt hittem, mindannyian földre borulnak majd előttem a hálától. De semmi.

A titkár kapizsgálta már, hogy mi is a baj, s azzal elindult kifelé.

– Most meg hová megy? – szólt utána Liu.

– Szólok a szakácsnak, hogy főzzön még egy levest.

Azzal el is ment.

Majd kisvártatva visszajött.

Kezében egy tál levest egyensúlyozott, melynek a tetején metélőhagyma és koriander zöldellett, s a szobát a bors orrcsiklandó illata lengte be. Csípős-savanyú leves volt, ami olyan kiválóan alkalmas az étvágy beindítására. Szorosan a titkár nyomában pedig egyszercsak megjelent tizenvalahány élvendőbeli. Mind negyven felett járó középkorú emberek voltak, nők és férfiak egyaránt. Ahogy beléptek, nagy robajjal térdre borultak a járásfő előtt, térdre az ételektől roskadó asztal előtt, s aki bent már nem fért el, a szentély udvarában térdepelt. Az embereket Fállábú Majom és a béna asztalos kísérte be, így természetesen ők ketten térdeltek legelő, s mint zászlóvivők, beszédbe fogtak:

– Liu járásfő, ma délelőtt segélyt osztott köztünk a káraink enyhítésére, de a mezőn nem borultunk le ön előtt, hogy kifejezzük a hálánkat, így most az egész falu nevében jöttünk, hogy köszönetet mondjunk.

A falubeliek ekkor egyszerre borultak le, s a járásfő irányába fordulva homlokukat háromszor egymás után a földhöz érintették hálájuk jeléül.

Liu hirtelenjében kissé zavarba jött, még a pálcika is kiesett a kezéből. Az arcát úgy elöntötte a pír, mint égboltot a pirkadat, és sietve szólt az embereknek: – Ugyan már! Hát ezt meg miért csinálják? – S amint megszólalt, már ugrott, hogy felsegítse a béna asztalost, aztán több másik falubelit is, s közben folyamatosan dorgálta őket. A végén unszolta őket, hogy üljenek le az asztalhoz, és

egyenek. Az emberek persze nem mertek leülni, hogy együtt egyenek a járásfővel, így nem volt mit tenni, Liu kikísérte őket a szentély udvaráig. Mikor visszatért, ragyogó arccal megfeddte a titkárát, s meghagyta neki, hogy többé ne álljon elő ilyen ósdi trükkel, hogy letérdelteti előtte az embereket. Végezetül aztán asztalhoz ültek, s nekifogtak annak a sok finomságnak, belekóstoltak a csirkés raguba, a nyúl sültbe, a fácánszárnyba, s falatoztak mellé a gombából és a többi zöldecskéből.

A járásfő olyan gyorsan habzsolta az ételt, hogy egykettőre jól lakott.

– Maga aztán jó gyorsan eszik – mondta neki a titkár.

– Az emberek már mind ott gyülekeznek a mezőn a rendkívüli képességek bemutatójára várva. Mégsem várathatjuk őket örökké – felelte Liu.

Azzal már tették is le a pálcikát, s gyors léptekkel indultak vissza a falu határába. A mező ekkorra színültig elfeketedett az ott gyülekezőktől. A képességeiket bemutatni készülő élvendiek a színpad tövében várakoztak.

S bizony épp ez a bemutató volt az, ami képletesen szólva elűzte a felleget s előcsalta ismét a napot. Liu járásfő ekkor eszmélt rá ugyanis, hogy tulajdonképpen nem ő az, aki a falubelieket kisegítette a forró havazás okozta bajból, hanem pont fordítva, ez a júniusi hóesés volt, ami megmentette azt a bizonyos nagyszabású tervét, hogy megvásárolja Lenin holttestét.

Magyarázat

¹ élvendőitlenít: baloui tájszó, jelentése: elkedvetlenít. Az „élvend” szóval ellentétes értelmű kifejezés.

A CSIRKETOLLAK ÉGBE MEREDŐ FÁKKÁ CSEPEREDNEK

A rendkívüli képességek bemutatója számtalan műsorszámból állt. Az egyik nagy kedvenc a sánták és ép lábúak futóversenye volt. A Fállábú Majom és egy Borjúnak nevezett fiú felálltak egymás mellé a mező szélén, a hegyre vezető ösvény egyik pontján, majd mikor valaki egyszer csak hangosan elrikkantotta magát, hogy „Futás!”, mindketten úgy lőttek ki, mint egy-egy nyílvesző. Mondani sem kell, az a fiatal fiú olyan gyorsan futott, mint a szélvész. Csakhogy a huszonhárom évet épp csak betöltött Fállábú Majom pedig kölcsönzött valakitől egy pár szantálfából készült vörös mankót, ami nem csupán ragyogóan fénylett, de még a tetejében épp kellően rugalmasnak is bizonyult. Valahányszor ugyanis a vége a földhöz ért, a mankó enyhén meghajlott, mikor pedig a Fállábú Majom ránehézkedett, egészen úgy tűnt, hogy menten kettétörik. S aki azt hitte, valóban kettétörik majd, attól tartott, hogy akkor aztán a Fállábú Majom is rögtön elesik. Ki gondolta volna azonban, hogy mikor a Fállábú ismét lendületet vett, s ugrott egy nagyot, a mankó azon nyomban kiegyenesedett, és csak még magasabbra repítette. És így szökkengetett hatalmas ugrásokkal sebesen előre. S láss csodát, bár a félmérföldes úton a Fállábú Majom szinte végig le volt maradva versenytársa mögött, az út végéhez érve a két oldalt állók biztató kurjongatásai közepette végül csak megelőzte a másik fiút. Liu járásfő ott helyben megjutalmazta a nyertest egy százjüanos bankóval, továbbá arra is ígéretet tett, hogy a Fállábú családjának a kiszabott adag segélyként jutatott gabona mellé még száz kilónyi ad nyereményül.

A következő műsorszámot az a félszemű mutatta be, aki az előző évben egy mozdulattal öt tűbe fűzte be a cérnát. Még felül is múlta korábbi teljesítményét, ezúttal ugyanis a cérnát egyszerre nyolc-tíz tű fokán vezette át egy fürgé mozdulattal. Aztán jött a béna asszony, aki nemcsak vastag papírlapokra és rongydarabokra tudott malacot, kutyát meg macskát hímezni, de még falevelekre is, ráadásul úgy, hogy hímezései mindkét oldalon teljesen egyforma képet mutattak. Utánuk lépett színpadra a falu végében élő Süket Ma, aki süketsége

folytán égő petárdákat mert akasztani a fűleire. Az arcához a biztonság kedvéért azért két oldalt vékony deszkalapokat tartott, hogy nehogy megégesse magát. Ezek után Jumei lánya, Tonghua következett, akiről az egész falu tudta, hogy mindkét szemére vak. Tizenhét éves létére a lány még azt sem tudta, hogy a falevelek zöldek, a felhők fehérek, a lapáton és a kapán pedig vörös színű a rozsda. Mint ahogy azt sem tudta, micsoda arany színű fénye van a pirkadatnak, s hogy rajzolja vérvörösre az eget a lemenőben lévő nap. A húga, Molyocska így magyarázta neki: – A vörös az pont olyan szín, mint amilyen a vérnek a színe. – Mire Tonghua visszakérdezett: – Na, és a vér az milyen színű? – Molyocska folytatta a magyarázatot: – A vér olyan színű, mint a fali díszek, amiket újkor szoktunk kiragasztani. – Mire Tonghua: – Na, és azoknak a díszeknek milyen színűk van? – Molyocska: – Hát, mint szeptemberben a datolyaszilvafa leveleinek. – Tonghua: – És a datolyaszilvafa levelei milyen színűek? – Molyocska: – Ej, hát te aztán vak vagy, mondhatom! A datolyaszilvafa leveleinek datolyaszilvafalevél-színűk van.

Molyocska azzal ott is hagyta, nem pörlekedett tovább a nővérével.

Tonghua csak állt ott, szemei előtt végtelen sötétség, s a nap is fekete sugarakkal tűzött le rá. Születésének napjától fogva állandó sötétséget látott maga előtt. Sötétek voltak nappalai és éjszakai. Feketének látta a napot és a holdat is. Élete tizenhét évében minden egyes dolog állandó feketeségben tűnt fel. S ez alatt a tizenhét év alatt, pontosabban öt éves kora óta egy jujubafából készült bottal kopogtatott jobbra-balra, úgy tudta csak elhagyni a házat, ide-oda kopácsolva jutott el a ház kapujából a faluba. Már több mint tíz éve folytatta ezt a kopogtatósdit. Az a jujubafabot volt az ő két szeme. A korábbi évek során megrendezett élvendző ünnepségekre mindig az anyjával együtt jött ki, botjával kezében meghúzódott a mező szélén, s onnan hallgatta a Balou- és Xiangfu-dallamokat meg a többi zeneszámot. Aztán mikor elkezdődött a rendkívüli képességek bemutatója, távozott. Otthagya az anyját, hogy nézze, hiszen ő maga hiába nézte úgyis, a végtelen sötétségen kívül semmit sem látott. Az idei esztendőben azonban Jumei közölte, hogy dolga van, ezért nem tud elmenni az ünnepségre. Tonghua unszolta az anyját, hogy menjenek, mert azt hallotta, a járásfő száz jüant oszt ki azoknak, akik fellépnek a bemutatón. Jumei csak hallgatott hosszasan, mint aki hosszú évek sorát idézné fel magában, mire végre megszólalt. De továbbra is makacszkodott, hogy nem tud elmenni, így hát Tonghua Huaihua, Yuhua és Molyocska kíséretében indult útnak. A kapuhoz érve egy pillanatra megállt, s hallgatta a falu utcáján dobbanó léptek és a mezőn kavargó lárma zaját, aztán a botjával kopogtatva az utat, önállóan jutott el a mező szélére. A nézősereg szélén ácsorogva elejétől végéig meghallgatta a rendkívüli képességek bemutatóját, s közben hallotta a sötéten morajló tapsszót, a feketés-vöröses hahotázást, s azt is hallotta, ahogy a tenyerek fekete-fehér csatogása a levegőben táncra perdül. Figyelmes lett arra is, mikor a járásfő a Fállábú

Majomnak rikoltzott: – Hajrá! Gyerünk! Ha megnyered, száz jüant adok jutalmul! – A járásfő kiáltozása ott lebegett a szemei előtt, aztán, mint két fekete szárny, elsuhant a füle mellett. Később hallotta azt is, ahogyan a járásfő átnyújtja az Ugráló Majomnak a pénzjutalmat, mire a Majom hálából térdre borul és homlokát a földhöz érinti. Ahogy a homlok feketén dobbant a földön, a járásfő úgy meghatódott, hogy rögvést megtoldotta a jutalmat még egy ötvenessel. Tonghua azalatt is egyre csak fülelt, míg a béna asszony egy fekete falevélre fekete verebet hímezett, mely a falevél két oldalán épp ugyanolyan színesen tündökölt. Mikor a járásfő átadta neki a jutalmát, az olajfa levelet nézegetve kérdezte: – Nyárfalevélre is tud hímezni? – Mire az asszony így felelt: – A nyárfalevél túl kicsi, legfeljebb egy sáska vagy egy lepke fér el rajta. – A járásfő tovább kérdezte: – Na, és a pagodafalevéle tud-e hímezni? – Mire az asszony: – Annak még kisebb a levele, néhány gyermekarcot tudnék csak ráhímezni. – A járásfő erre megrázta az asszony kezét, s kit tudja mennyi pénzt nyomott még a markába, miközben felkiáltott: – Micsoda tehetség! Micsoda hihetetlen tehetség! Mielőtt elmegyek, mindenképp készíttetek magának egy táblát, azzal a felirattal, hogy *A világ elsőszámú tehetsége*.

Tonghua füleiben mindeközben ott zúgott a nézősereg lármája, mintha az egész hegyvidéket emberek töltötték volna meg, s a tülekedésük és rikácsolásuk hangja sűrű fekete mázzal vont be mindent, mintha csak koromszínű eső zúdult volna le a fellegekből. Valahányszor azonban a járásfő díjat osztott, ez a fekete zápor egyből elállt, a sokaság hirtelen elnémult, de úgy, hogy még a földre hulló falevelek hangját is hallani lehetett. Csakhogy miután a járásfő a jutalmat átadta, az éppen díjazott fellépő leborult előtte, s a homlokát a földhöz érintette, mire ismét fekete tapsorkán zúdult fel, s csakúgy, mint azelőtt a koromszínű eső, beborította a hegyeket, a falut, be a fákat és a házakat, hogy semmit sem lehetett látni, mint amikor szúnyogok repdesnek a vaksötét éjszakában.

A világtalan Tonghua ekkor hallgatta végig életében először a falu élven-dező ünnepségét, s világosan hallotta a rendkívüli képességek bemutatójának minden egyes részletét: a féllábú futóversenyt, a süket férfi petárdamutatványát, a félszemű tübefűzőt, a béna asszony elképesztő hímezését, a féllkarúak birkózását. De ott volt még a falu végében lakó asztalos unokaöccse is, aki olyan aprócska volt, akár egy kis bogár, s még csupán tizenvalahány éves. A fiúcska gyermekbénulásban szenvedett, ezért az egyik lába olyan vékonyka volt, akár a búzaszár, a lábfeje meg akkorka csupán, mint egy madár feje. Na, hát a fiúcska olyat tudott, hogy azt a kis madárfej-lábát jól összehúzta, és bedugta egy üvegbe, hogy aztán az üveget úgy viselte, mintha cipő lenne rajta, s az üveggel a lábán járt-kelt.

A járásfő előtt kinyílt a világ a képesség-bemutató alatt, s a vak Tonghua jól hallotta, mint tapsolja végig az egész délutánt, fekete-vörösre tapsolva két tenyerét, és hallotta azt is, hogyan reked a torka egyre sötétebbre a díjosztók,

beszédük, tréfálkozásuk és nevetés során, miközben azon igyekeznek, hogy minden egyes szó olyan feketén izzón harsanjon a szájából, akár az asztalos fűrészenek éle. A bemutató végére a nap is lemenőben volt már, s a rekkenő hőség alábbhagyott. A környező falvakból érkezett nézők közül sokan vidáman beszelgetve szedelőzködni kezdtek, hogy hazainduljanak. A járásfő ekkor kiállt a színpadra, s torkának sötét mélyéből kiáltotta:

– Van még valaki, aki előadna? Ha most nem jelentkezik, később már nem lesz lehetősége. Én és a titkárom holnap elmegyünk, akkor aztán már hiába adnak elő bármit, nem lesz jutalom!

Ebben a pillanatban Tonghua lépett fel a színpadra oldalt, s a jujubafamankójával kopogtatva az utat besétált a színpad közepére, arra a pontra, ahol csak a képességeiket bemutató fellépők állhattak. Mikor ott megállt, hűgai rémülten kezdtek neki kórusban kiabálni: – Tonghua! Tonghua! – Közben mind odaszaladtak a színpad tövéhez, az összes néző elé.

A nap fekete-vörös sugarai a nyugati hegyek ormáról szóródtak a mezőre. A szél a színpad mögül fújt feketén-hűsen. Tonghua rózsaszín blúzt, kék nadrágot s hozzá pántos félcipőt viselt. Amint a nadrágját és a blúzáat hangosan lobogtatta a szél, úgy nézett ki, mint egy facsemete, aminek csak a levelei hullámszerűen a szélfúvástól, de a törzse szilárd marad. Bár szemei világtalanok voltak, de feketén csillogtak, akár egy-egy szőlőszem a ködben. Mindene makulátlan tisztaságot sugárzott, s ugyan nem volt olyan feltűnő szépség, mint a húga, Huaihua, de egész lényé finom bájjal rendelkezett. A színpad előtt tömörülő lármás nézősereg ezért aztán egy pillanat alatt teljesen elnémult a látván. Hűgai, Huaihua, Yuhua és Molyocska sem kiabáltak már neki, elnyelte őket is a hirtelen jött néma csend. Mindenki arra várt, mit fog kérdezni tőle a járásfő, s arra vajon ő hogyan válaszol majd.

Ekkor aztán tényleg az egész világ némaságba süppedt. A járásfő úgy nézett a lányra, mintha a tűző napsütés eltűnt volna, s a helyébe lépő hold, ameddig csak a szem ellát, mindent bevont ezüstös fényével.

Tonghua csak álldogált a sötétségben, és hallotta, hogy a járásfő a színpad déli felén, tőle balra áll, a titkára pedig közvetlenül a járásfő mögött. Hallotta azt is, hogy a hatalmas pénzjutalmat bezsebelt Féllábú Majom meg ott áll a jobb oldalán. A színpadon és a színpad előtt lévők fekete tekintetei mind rászegeződtek, úgy fordultak felé, mint megannyi fekete fűszál a fény felé. Különös érzés kerítette hatalmába e sok szempár kereszttüzeiben, mintha őszi falevelek hullának a testére fekete halomban. Hallotta a hűgai pillantását is, ahogy a színpad tövéből felszállnak, és úgy suhannak az arcához, mint az ablak résein beszökő huzat.

– Hogy hívnak? – kérdezte a járásfő.

– Tonghua.

– Hány éves vagy?

– Tizenhét – felelte a lány.

– Kinek a lánya vagy?

– Anyámat Jumeinek hívják, a nagyanyám pedig Mao Zhi.

A járásfő hirtelen elsápadt, de egy szemvillanás alatt ismét úrrá lett önmagán.

– És milyen rendkívüli képességed van? – kérdezte ekkor.

– Semmit sem látok, de mindent hallok – válaszolta Tonghua.

– Mi mindent hallasz?

– Hallom, ahogy egy csirke toll a földre esik, ugyanúgy, ahogy a faleveleket is, amikor lehullanak.

A járásfő nyomban elküldött valakit, hogy keressen egy szürke verébtollat, ami a tövénél fehér. A tollat aztán szorosan a markába fogta, s az összeszorított öklét Tonghua szeme elé emelte, s miközben megrázta, így szólt: – A kezemben egy kakastollat tartok. Meg tudod mondani, hogy milyen színű?

– Fekete – vágta rá a lány.

Liu ekkor előhúzott egy fehér töltőtollat, azt is megrázta Tonghua szeme előtt, majd megkérdezte:

– Na és ez mi?

– Nincs ott semmi.

– Ez egy töltőtoll. Meg tudod mondani, hogy milyen színű?

– Fekete – mondta ismét a lány.

A járásfő ekkor kihúzta az ujjai közül a verébtollat, egyik kezéből átrakta a másikba, aztán Tonghua feje mögé emelte. Szólt neki, hogy figyeljen, hova esik a toll. A lány ekkor tágra nyitotta a szemeit, melyekből egészen eltűnt a homály, úgy ragyogtak, mintha nem is valódiak volnának. Szemei ragyogása egyszerre nyújtott leírhatatlanul megindító és vonzó látványt. A mezőn mély csend honolt, akik korábban induláshoz készülődtek, mind visszafordultak. A padokon helyet foglalók most fölálltak a pad tetejére, a téglarakásokon ülők pedig a téglák tetejére. A gyerekek, akik már lejöttek a fákról, most visszamásztak. A bénák és vakok nem láttak semmit, így csak mozdulatlanul várták, hogy valaki elmesélje, mi történik. Olyan rezzenéstelen csend honolt mindenütt, hogy szinte hallani lehetett, ahogy a hegyek mögött lebukik a nap. Az a tengernyi szempár most mind a járásfő kezében lévő verébtollra meredt.

Liu kinyitotta a kezét, mire a toll kihullott belőle, néhányszor megpördült a levegőben, míg végül Tonghua jobb lába mellett földet ért.

– Na, hová esett? – kérdezte a járásfő.

A lány nem válaszolt, hanem emelt fővel lehajolt, és egyetlen mozdulattal rátapintott a lába mellett heverő verébtollra.

A színpadon és környékén mindenki fekete ámulatba esett. Yuhua és Mo-lyocska arca kipirult, Huaihua arcáról azonban forró irigység sugárzott, s irigysége vörösébe némi sárgás-ezüstös fény vegyült. A meghökkenett sóhajtozások közepette a járásfő le sem vette tekintetét Tonghua szemeiről. Elkérte a lánytól

a verébtollat, ismét megrázogatta a szemei előtt, s mikor látta, hogy a szépséges fekete szempár továbbra is csak mozdulatlanságba mered, a tollat átadta a titkárának, s titokban jelzett neki, hogy ejtse azt a színpad elé.

A titkár azonnal le is ejtette a tollat, s az lehetetlenül hullott a színpad elé.

– Na, és most hova esett? – tette fel ismét a kérdést a járásfő.

– Ide, ebbe a gödörbe előttem – felelte Tonghua.

A járásfő felszedette a tollat, majd újból a magasba emelte, de ezúttal nem engedte ki a kezéből.

– Na, és most hova esett? – kérdezte.

Tonghua hosszasan törte a fejét, mire végül csüggedten megrázta a fejét:

– Most semmit sem hallottam.

A járásfő ekkor odament hozzá, jó darabig álldogált ott előtte, aztán a kezébe nyomott három százjüanos bankjegyet ezekkel a szavakkal:

– Háromszor is meghallottad, hogy hová ejtettem a verébtollat, ezért háromszáz jüan jutalmat kapsz.

Ahogy Tonghua átvette a pénzt, sugárzó arccal kezdte tapogatni a ropogós bankjegyeket. A járásfő még mindig ott állt előtte, s megkérdezte tőle:

– Van még más is, amit hallasz?

Tonghua összehajtotta a pénzt és a zsebébe tette, majd visszakérdezett:

– Azért is jár még jutalom?

– Ha van még más mutatóványod az éles halláson kívül, kaphatsz érte jutalmat – felelte a járásfő.

A lány mosolyogva kezdte ecsetelni:

– Ha a botommal megkopogtatom a fákat, meg tudom mondani, hogy melyik a fűzfa, melyik a pagodafa, melyik a szilfa vagy a mahagónifa.

A járásfő erre odavezette Tonghuát a mező szélén álló fákhöz – egy szilhez, egy szappanfához és két vén pagodafához –, s valóban, a lány egytől-egyig mind-egyikről meg tudta állapítani a fajtájukat, így aztán újabb száz jüan lett a jutalma.

Liu ekkor embereket küldött, hogy hozzanak oda egy kődarabot, egy téglát és egy fémlapot, majd pedig kérte Tonghuát, hogy ütögesse meg ezeket is a botjával. A lány a kopogtatás után bizony ismét felismerte, hogy melyik melyik, így a járásfő megint száz jüannal jutalmazta. Ekkorra már óriásira duzzadt a lárm a színpadon és környékén, mert látva, hogy Tonghua egy szemvillanás alatt öt ropogós százassal lett gazdagabb, a nézők egy része ámulatban sóhajtozott, míg mások izgatottan taglalták az eseményeket. Tonghua húga, Huaihua fürgén a színpadra ugrott, s előbb kézen fogta nővérét, majd a karját rángatva mondta neki:

– Nővérekem, nővérekem, holnap bekísérlek a városba a piacra, és azt veszek majd neked, amit csak akarsz.

A nap lebukott már a nyugati hegyek mögött, s Élvendfalvár úgy vonta be a vörös fény, akár egy óriási porfelhő. Aki még előadott volna, arra már nem került sor. A környező falvakból érkezett nézők is kivonták magukat az ámu-

latból és hazaindultak. A falu közepében felállított hatalmas üstökben főző szakács szölongatta az embereket, hogy menjenek és egyék meg a megmaradt káposztát, húst és rizskását. Pontosan ekkor történt, hogy a járásfő fejében az eleinte csak homályosan felderengő kis ötletcsíra hirtelen szárba szökken, s néhány pillanat alatt kristálytisza, égis éő csodafává cseperedett.

A járásfő úgy döntött, előadó-társulatot szervez az élvendi lakosokból, felépőkörútra viszi őket országszerte, az előadások után meg persze belépődíjat szed, s így könnyedén összegyűlik majd a Lenin holttestének megvásárlásához szükséges tetemes összeg.

Ötödik könyv

TÖRZS

Első fejezet

AKKORA NAGY FELFORDULÁS KEREKEDETT, MINTHA FÁNAK SZALADTAK VOLNA

Élvendfalván egy szemvillanás alatt hatalmas felfordulás kerekedett, mintha éjjel a hold helyett a nap kelt volna fel. Mintha a hold, amely azelőtt több ezer éven át ragyogott be minden éjszakát, eltűnt volna, s a nap aranylón szikrázó sugarai sütnének le az éji égről.

Eldőlt, hogy Élvenden mutatványos társulatot szerveznek, akik a Balou-hegységen kívül fognak bemutatókat tartani, s a városi színházakban jelmezben lépnek majd színpadra. A járásfő listát készített a falu valamennyi rendkívüli képességgel bíró lakójáról, melyet aztán a titkára egy füzetben rögzített a hozzájuk tartozó képességnek kiötölt hangzatos névvel együtt.

Féllábú Majom: féllábas repülőfutás

Süket Ma: fülönfüggő petárda

Félszemű: egyszemű tübefűzés

Béna Asszony: falevélhímzés

Világtalan Tonghua: éleshallás

Béna Fiúcska: üveg cipő-mutatvány

Aztán ott volt még rajtuk kívül a falu elejében lakó harvanhárom éves Vak Negyedik Bátya, aki, mivel születésétől fogva vak volt, szemei megvoltak ugyan, de hasznukat egyáltalán nem vette, így forró gyertyaviaszt tudott beléjük csepegtetni. A falu elejében lakott az a Harmadik Néne is, akinek az egyik keze még gyermekkorában lebénult, de egészséges másik kezével olyan ügyesen aprította fel a répát és a káposztát, hogy a szeletek még vékonyabbak és egyenletesebbek lettek, mint azoké, akik két kézzel darabolják fel őket. A falu végéből való Harujúnak meg a bal kezén eggyel több ujjá nőtt, egész pontosan a hüvelykje mellé nőtt még egy hüvelyk. Persze az ilyesmi aligha számított fogyatéknak Élvenden,

ezzel Hatujjút még épként tartották volna számon, csak hogy ő gyerekkora óta mélységesen gyűlölte ezt a hatodik ujját, s ezért nap mint nap azt rágcsálta. Ahogy teltek-múltak az évek, a fölösleges hüvelykjéből nem maradt más, mint egy kőkemény húscsonk, körömmel a végén. De arra a csonkra olyan vastag bőrkeményedés nőtt, hogy azt már fejszével sem lehetett volna levágni, ezért Hatujjú tűzbe merete tartani, akár egy fadarabot vagy egy kalapácsot.

A falu valamennyi lakója, akinek hiányossága mellett volt valamilyen ereje¹ is, legyen bár öreg vagy fiatal, mind szépen felkerült a titkár füzetében vezetett listára azzal, hogy majd a mutatványos társulat tagjává válik. Azt mondták nekik, hogy rögvést elhagyják a falut, és többé nem kell földet művelniük, mert minden hónapban fizetést kapnak majd, méghozzá valami döbbenetesen magas összeget. A járásfő ugyanis bejelentette, hogy akinek a rendkívüli képessége elég különleges ahhoz, hogy műsorra kerüljön, annak minden előadás után száz jüan üti a markát. Tehát ha naponta egy bemutatót tartanak, akkor huszonkilenc nap alatt huszonkilencet, harmincegy nap alatt pedig harmincegyet. Namármost, ha egy előadás egy százas bankót ér, akkor az egy hónapnyi előadásért járó fizetés már tényleg nem akármilyen. Még azok sem tudnak megkérni soha ennyi pénzt, akiknek a családjában két ép is akad, hiába túrják a földet egész évben Élven, szélben és esőben megállás nélkül, míg nem a földjüket mennyei mezővé³ munkálják, s felborult napokat⁵ élnek. Hát ki ne akart volna ezek után bekerülni abba a mutatványos társulatba?

A Félábú Majom megkérte az asztalost, hogy készítsen neki egy olyan különleges mankót. A Béna Asszony az édesanyja családjától kért kölcsön, hogy varrasson magának ruhát az utazáshoz. Süket Ma kemény cédrusfát keresett, hogy legyen miből elválasztó lemezt csinálni a petárdás mutatványához. A tizenhárom éves Béna Fiúcska szülei pedig bepakolták fiuknak az utazóbatyut.

A mutatványos társulat tehát egy éjszaka leforgása alatt összeállt, s már másnap készültek elhagyni a falut. A társulat összesen hatvanhét tagot számlált, köztük tizenegy vak, három süket, tizenhét béna, három félábú; hét, akinek a keze vagy a karja volt lebénulva, egy hatujjú, három félszemű, és még egy, akinek az arca volt összeégve. A többiek épek vagy majdnem épek voltak. De persze ebben a társulatban a főszerepet a sérültek kapták, az épeknek csupán mellékszerep jutott. Mivel épek voltak, csak a színpalak mögötti háttér munkákban vehettek részt: cipelhették az előadók bőröndjeit, rakodhatták a színpadi kellékeket, de ők mosták a fellépő ruhákat és ők főztek a társulatra, mint ahogyan a kellékek javítását is ők végezték. Egy-egy előadás végeztével aztán, mikor a társulat újabb helyszínre indult, az épeknek jutott a költöztetéssel járó összes nehéz fizikai munka.

Azt mondani sem kell, hogy Tonghua volt a társulat sztárja. Mikor Huaihua fülébe jutott, hogy a faluban mutatványos társulatot toboroznak, akik majd előadókörútra mennek, nyomban felkereste Shi titkárt. A titkár aztán

megkérdezte tőle, hogy milyen rendkívüli képessége van. Rendkívüli képessége az nincsen, felelte a lány, de nagyon jól ért a szépítkezéshez, ezért a fellépők kicinosításában tudna segíteni. A titkár lejegyezte hát a nevét a füzetbe, aztán mosolyogva megcirógatta a lány arcát, de olyan gyengéden, mintha csak tulajdon kislányát simogatná. A mosoly és cirógatás után Huaihuának egész éjjel nem jött álom a szemére, de a következő reggelen mégis széles mosollyal kelt ki az ágyból. Olyan szép rózsaszín volt és hamvas, akár egy pillangó. Egész álló nap csak a falu utcáján szökdécselt meg sétált fel s alá, és akárkibe botlott, annak rögvést elűjságolta, hogy ő lesz a társulat öltöztetője. Éjszaka nem aludt, mert egész testét majd' szétfeszítette az izgalom, de mikor világosodni kezdett, végül elszenderedett, és azt álmodta, leugrik a sziklaszirtról, és szép lassan, a levegőben úszva ereszkedik a mélybe.

– Bátyám, ugye hogy magasabb lettem? – kérdezte az egyik arra járó. – Csak mert azt mondják, ha az ember álmában leugrik egy szikláról, akkor éppen növésben van. Néném, ugye hogy megnöttem egy kicsit?

Az arra járó férfiaknak és nőknek valóban úgy tetszett, mintha kicsivel magasabb lett volna, és testvéreit, Tonghuát, Yuhuát és Molyocskát pedig egyre inkább felülmúlta szépségével. A másik három lány olyan volt, akár egy-egy félig nyílt virágszál a göröngyös tavaszi réten, míg Huaihua egy szirmai szélesre tárt bazsarózsa, egy vörösben pompázó harmaros peónia. Már-már úgy tűnt, nem is pirinka ő, hanem egy apró termetű, törékeny ép leány, egy káprázatos kis kolibrimadár. Huaihua úgy vélte, nemcsak hogy a társulat öltöztetője, de akár az előadások műsorvezetője is válhatna belőle. Mikor hazatért, összemérte magát Tonghuával és Yuhuával, és valóban egy icipicit magasabbnak bizonyult náluk. Arra gondolt, a növése Shi titkár simogatására indult el, így alig várta, hogy a titkár megint megcirógassa az arcát, netalán meg is csókolja, mert akkor biztos azonnal pirinkából ép lánnyá cseperedik, és tényleg ő lehet a társulat bemondója.

Mert hát mondani sem kell, hogy a bemondó szerepét csak egy csinos, ép lány tölthette be.

Bár Yuhua ugyebár nem volt olyan magas, mint Huaihua, de őt is beavagották, mégpedig a társulat jegyzetőjének. Egyedül csak Molyocskát volt, aki szót fogadva nagyanyjának és anyjának, úgy döntött, hogy nem tart nővéreivel, hanem inkább otthon marad. A falu kétszázvalahány fős lakosságának csaknem a fele kelt útra, csak a gyerekek, idősek és a szellemi fogyatékosok maradtak hátra. A szellemi fogyatékosok, minthogy életük során semmilyen rendkívüli képességet nem tudtak kimunkálni, nem tehettek mást, mint hogy maradnak a faluban, és dolgoznak tovább a földeken.

Aznapi akkora felfordulás kerekedett a faluban, mintha kirabolták volna a magházat. Az utca hemzsegett az emberektől, akik házról-házra járkáltak, hogy különféle holmikat kérjenek kölcsön. A tübefűző mutatványával útra kelni ké-

szülő Fél szemű például több készletnyi vadonatúj tüt szerzett be, s most azokat igyekezett használtakra cserélni a falu lakói körében. A ruha- és cipővarráson edzett tűk foka ugyanis teljesen simára kopott a használat során, s így könnyebb volt beletalálni a cérnával. A Béna Fiúcska anyja a házuk kapujában új talpat készített a fiának a bal cipőjére. Minthogy a fiú mostantól az üveget viseli majd a jobb lábán, így hát a bal cipője talpának jó keménynek kellett lennie, hogy biztosabban tudjon állni. Meg aztán akadt sok olyan család is, akik indulás előtt eszméltek rá, hogy bizony már generációk óta senki sem volt közülük, aki a városi piacnál távolabb utazott volna az otthonuktól, így hát még egy poggyásznak alkalmas batyujuk vagy zsákjuk sem akadt. Szaladt hát mindenki a szomszédsághoz, hogy kölcsönkérje, ami hiányzott, s így hozták-vitték a holmikat házról-házra.

A falu varrónője megállás nélkül dolgozott, s keze alatt úgy égett a munka, hogy három-négy ember kellett volna hozzá, hogy felvegye vele a versenyt. De nem tétlenkedtek az asztalosok sem, hiszen a társulat tagjai közül a tizenhét béna és a két féllábú, valamint a tizenkét vak előadó, vagyis összesen harmincegy ember szorult botra. Köztük tizennyolcan nem újat rendeltek, tizenhárman pedig a régit szerették volna lecserélni. Így hát az asztalosok nekiláttak, s a falu a kalapácsaik csattogásától volt hangos egész álló nap. De az utcán sürgölődő emberek lármája sem hagyott alább, csak hömpölygött egyre, mint egy végtelen folyó. Közben pedig egy fél szemű kisfiú, akinek a nevét kihúzták a járásfő és a titkár vezette listáról, mert kiderült, hogy nincs is semmilyen rendkívüli képessége, most az utca közepén ülte bömbölt, s közben lábaival a földet döngölte, felkavarva ezzel az utca porát.

Ilyen képet festett tehát a falu.

Az a hatvanhét élvendi, akit összeválogattak, másnap reggel kellett hogy útra keljen. Jumei már tíz napja nem hagyta el a házat, egészen azóta, hogy a járásfő és a titkár beköltöztek a szentélyből lett vendégfogadóba, ki sem dugta az orrát otthonról. Most viszont a lányai, Tonghua, Huaihua és Yuhua ide-oda sűrögtek és forogtak a házban, s a poggyászuikat csomagolták. Kapkodva készülődtek, hogy a mutatványos társulattal együtt elhagyják a falut.

Jumei az udvar közepén lévő kövön üldögélt. A szikrázó déli napsütésben az udvar gőzkuktává forrósodott. Egy fikarcnyi szél sem fújdogált, Jumei arcáról pedig patakokban folyt a verejték. A fa árnyéka már arrább vonult, ezért teljesen ki volt téve az égető napsütésnek, teste úgy izzott, akár a forró wokba dobott zöldség. Az udvaron két négyszobás melléképület állt, középen pedig egy háromszobás főépület. Jumei és vak lánya, Tonghua lakott a főépületben, a többi lány pedig a két melléképületen osztozott. Minden hálóban két ágy volt, s a ruhaneműit ki-ki a saját ágya végénél tartotta. Szekrény ugyanis csak az egyik szobában állt, de abban sem volt már hely pakolni. Így éltek a lányok összezsúfoltan már tizenvalahány éve, s akár a kismadarak, akik eleget szűkölödtek a fészekben,

eljött a nap, amikor kirepülni vágytak. Az egyikőjük azt kérdezte Jumeitől, hova lett a rózsaszín blúza. Hisz' tegnap még ott volt szépen összehajtván az ágya végénél, most meg hirtelen eltűnt. A másik meg azt kérdezte, hová tűnt a pamutbársony cipője. Hisz' tegnapelőtt, mikor levetette, az ágya alá tette.

Ahogy ott ült, és nézte ki-be szaladgáló lányait, Jumeinek egyetlen szó sem jött ki a száján. Szívében tanácstalan úr tátongott, épp olyan volt, mint a hegyoldalban húzódó mezők, melyeket eddig gondosan műveltek – tavasszal bevetettek, ősszel learattak, nyáron pedig szorgalmasan gondoztak –, de most elmennek mind, akik művelték őket. Nemcsak a földeket hagyják hátra, hanem velük együtt az embereket is. Jumei tudta jól, micsoda eget rengető dolgok történtek a faluban mindössze néhány nap leforgása alatt. Egy mutatványos társulat átírja majd Élvendfalva sorsát. Éppúgy, mint ahogy akkor régen az a férfi is átírta az ő sorsát, csak hogy most egy egész falu népéről van szó. Ahogy belegondolt, rájött, hogy történjék bármi, nincs, aki a falubeliek útját állhatná, mint ahogy a szárazság idején lezúduló esőt sem foghatja vissza senki, még ha végül árvizet idéz is elő. Hát, ha annyira menni akarnak, csak menjenek – gondolta magában –, a víz is megtalálja magának az utat, ha folyni akar, és még a varjak is mind kirepülnek végül a fészkeikből, hát menjenek csak. Végül aztán hosszan elnyújtva sóhajtott egyet, és felállt a napsütötte kőről.

Kisélt a kapun.

Azt gondolta, nem tehet mást, muszáj felkeresnie azt a férfit.

Elment hát a szentély-fogadóba.

Ekkor volt éppen a délutáni pihenő ideje, de aznap annyian nyüzsgöttek az utcán, mintha valami óriási előadásra készülődnének. Még csak előző nap zajlott az élvendező ünnepség és a rendkívüli képességek bemutatója, de mára az előadók már mind messzi útra készültek, hogy másféle ember válják belőlük, és másféle életet éljenek. A sürgölődő falusiak, vakok, bénák és épek egyaránt mind rózsaszín örömet sugároztak.

Az egyik arra járó megszólította: – Jumei, ez már igen, a négy lányodból hármát is beválogattak a társulatba!

Jumei csak mosolygott, de nem szólt semmit.

– Na, Jumei, a családnak mostantól annyi pénze lesz, hogy soha el sem tudjátok majd költeni. Ha kölcsönkérnék, a viláért se fukarkodj! – folytatta amaz.

Jumei még mindig csak mosolygott, de továbbra sem szólt egy szót sem.

Aztán elérkezett a szentélyhez. Az udvaron épp egy házaspár térdepe. Egy ép pár volt, akik a fiuk ügyében jöttek a járásfőhöz könyörögni. A járásfő a középső szobában üldögélt kissé elálmosodva a déli hőségtől. A bágyadság, mint a sár, úgy tapadt a testére és az arcára. Shi titkár elment valahova, így hát egyedül volt a szobában, s mivel fáradt volt, bosszankodva meresztette szeméit az előtte térdeplő épekre.

– Ha szeretnének valamit, álljanak fel, és úgy mondják! – mondta nekik. A pár azonban kitartóan térdepelt tovább, s úgy kezdtek bele a mondanódjukba:

– Járásfő úr, ha nem teljesíti a kérésünket, akkor sem állunk fel innen, ha belehalunk!

Liu türtőztetve magát, azt kérdezte:

– De végül is mit tud a fiuk?

– Csúnyácska szegény, de mérföldekről kiszagolja a búza illatát.

– De még én is megérezem a búza illatát mérföldekről – mondta erre a járásfő.

A szülők zavarba jöttek.

– Azt is ki tudja szagolni, ki készít gőzölt gombócot a faluban, de még azt is meg tudja mondani, hogy szezámmal vagy hagymával van-e töltve.

– Valóban? – töprengett el a járásfő.

A térdeplők ekkor azt mondták, hogy idehozzák inkább a fiút, s a járásfő megnézheti saját szemével, ahogy a fiú kiszagolja, hol dohos a fogadó, honnan szivárog a füst, és hol van benne egérürülék. De akármilyen pontos leírást adtak a fiúról, Liu akkor is csak integetett, hogy fejezzék be, aztán elküldte őket, hogy hagyják aludni, és majd később hozzák el a fiukat, hogy megnézzék magának, mit tud. A középkorú szülőpár ekkor a földhöz érintette a homlokát a járásfő előtt, majd felálltak és elmentek.

A szentély udvarában lévő ciprusfák sűrű árnyal borították az udvart, Jumei azonban még az árnyékban állva is azonnal leizzadt, de ezúttal verejtéke hűvösen csorgott végig a testén. Nézte, ahogy a két ember távozik, s felismerte a falu kőművesét és a feleségét. Egymásra néztek, s úgy tűnt, mindannyian mondani szeretnének valamit, de végül egyikük sem szólalt meg. Jumei látta, milyen szomorúság ül az arcukon, és tudta, hogy azért van ez, mert az ő lányai mind bejutottak a társulatba, bezzeg az ő egy szem fiukat nem válogatták be, így hát ellenséggé tekintettek rá, s egy hűvös pillantás után szó nélkül elmentek mellette. Lépteik hangja olyan üresen kopogott az udvar téglákkal kirakott járdáján, mintha puha olajfa dőlne a kövekre, s a hang messze-messze szállt.

Jumei megállt a szentély ajtajában, s bár ő maga még kívül maradt, pillantása a szobában keresgélt. Liu járásfő már behunyta a szemeit s épp kezdett elbóbiskolni. Hátát a szék támlájának támasztotta, kezeit pedig összekulcsolta a tarkója alatt. Mindeközben finoman hintáztatta magát a székben előre-hátra. Mondani sem kell, teljes testével és lelkével vetette magát az alvás önfeledt mámorába. Hiszen egy szemvillanás alatt megszerveződött a mutatványos társulat, ez az aranytojáshoz tojók tyúk, amire teljesen véletlenül bukkant. Végre lesz miből előteremteni a pénzt Lenin holttestének megvásárlására, s ehhez még különösebb erőfeszítést sem kellett tennie. Hát, hogy is ne érezte volna magát önfeledtnak, hogy is ne élvezte volna?

A szentély középső épülete most is ugyanolyan volt, mint korábban, a három szobát két válaszfal osztotta meg. A válaszfalak gerendáit sárkányok, fönixek és szellemalakok képei díszítették, míg a falakat régi újságpapírokkal ragasztgatták teli. A szemközti falon négy portré függött, a sorban elől lévőket láthatóan még sok évvel ezelőtt helyezték ki: Marx, Lenin és Mao elnök képei voltak ezek. Amelyiknek szakálla volt, azoknak a szakállát fedte a sokévnnyi por, amelyiknek meg nem volt szakálla, annak a szájára és az orrára tapadt. Az évek során a fotópapírok megsárgultak, és úgy kiszáradtak, hogy ha az ember megérintette valamelyiket, az menten betöredezett. A legutolsó kép viszont vadonatúj volt, egy középkorú férfit ábrázolt lefésült hajjal, arcán széles, pirospozsgás mosollyal.

Jumei az ajtóban állt és tekintetét a képekre szögezte. Szorongás fogta el legbelül, eszébe jutott, hogy meg kellett volna fésűlködni, mielőtt eljött otthonról, meg át is kellett volna öltöznie. Már bánta, hogy nem kapott magára valami mást, s most, hogy ott állt, és azt a négy képet nézte, a szorongás csomóvá sűrűsödött a szívében, míg végül fojtogató rémületbe fordult. A negyedik kép magát Liu járásfőt ábrázolta, a hivatalos portréja volt kifüggesztve a másik három fotó mögé. Jumei döbbenetén bámulta a képet, s közben a szívében a szorongás csomója egészen megkeményedett, s többé meg sem mozdult. Csak állt ott kővé dermedve, a járásfőtől jó pár lépésnyi távolságban az ajtón kívül, és úgy nézte Liut, mintha egy régi ismerősbe botlott volna. Kezdte megérteni, miért nehezedett olyan hirtelen a szívére az a kőkemény szorongás. Először is, mert Liu az évek során jócskán meghízott, még az arca is húsosra puffadt, az a valamikori szikársága nem volt többé. Másodszor pedig, mert a képe ott függött a falon, ott a másik három kép után a sorban, s ettől Jumei úgy érezte, a köztük lévő távolság országúttá nőtt, de olyan hosszú országúttá, hogy azt megmérni sem lehet, akár a távolságot az ég és a föld között. Állt mozdulatlanul, mint egy fadarab az ajtóban, s ugyan be akart volna lépni a szobába, de a lábai a földbe gyökereztek. Szemeit Liura szegezte, aztán körbekémlelt a szoba minden szegletén, míg végül nagy sokára óvatosan köhintett egyet.

Liu még ébren volt, így azonnal meghallotta a köhögést, de mivel gyötörte az álmoság, ki sem nyitotta a szemeit, csak türelmetlenül hintázott a székében és így szólt:

– Ha akar valamit, majd a délutáni pihenő után keressen meg vele, jó?

– Én vagyok az, Jumei.

Liu ekkor abbahagyta a hintázást, mire a szék négy lába mind megpihent a földön. Kinyitotta a szemeit és kinézett az ajtón, meghökkent pillantását végigvezetette Jumei alakján, aztán hűvösen a szentély ajtajára meredt.

– Nem hívatlak ide, hogyhogy mégis idejöttél? – kérdezte.

– Hozzám jöttem – felelte Jumei.

– A lányaidat mind beválogattam a társulatba, mindhárman kapnak majd fizetést, úgyhogy mostantól jó életed lesz – mondta neki Liu, s közben ismét

rápillantott, aztán folytatta. – Tegyeél majd félre a pénzből, amennyit csak tudsz, mert ha megvesszük Lenin holttestét és elhelyezzük a Lélhegyen, az élvendi ösvényen végeláthatatlanul kígyózó sorban áll majd a sok turista nap mint nap. Akkor aztán igyekezz elsőként éttermet vagy panziót nyitni, és úgy élhatsz, mint a mennyországban. Még az enyémnél is jobb életed lesz.

Jumei szeretett volna kérdezni tőle néhány dolgot, és szeretett volna mondani is neki néhány dolgot, de miután végighallgatta Liut, már nem tudta, mit mondhatna. Még egyszer felnézett a három képmás mellé akasztott negyedikre, aztán odapillantott Liura, azzal sarkon fordult és szép lassan elindult kifelé.

Liu egy pillanatnyi tévovázás után felállt a székből, ő is felnézett a falon lógó képre, majd ismét Jumeire pillantott, és utána szólott:

– A titkárom akasztotta ide, csak hogy kedveskedjen nekem.

Jumei lelassította a lépteit.

Liu ekkor azonban így szólt:

– Menj csak, nem kísérlek ki.

Jumei kísértelt az udvarból. A falu utcáján a nap szikrázóan ragyogott, s ez a forróság olyan váratlanul csapta meg az árnyas udvarból kilépve, hogy kissé megszédült tőle. Úgy érezte magát, mint akit forró vízzel teli fazékba dobta. Nem érzett megbánást, amiért eljött Liuhoz, hiszen sem izgalmat, sem örömet nem érzett, miután meglátta. Mikor azonban letért a házukhoz vezető ösvényre, és látta, hogy nem jár arra senki, a könnyei patakokban kezdtek folyni végig az arcán. Megállt, felemelte a kezét és egy nagy pofont kevert le a saját arcára, miközben szitkozódni kezdett:

– Te nyomorult! Te szerencsétlen! Minek kellett neked elmenni hozzá? Hogy a fene essen beléd, amiért elmentél!

Miután abbahagyta a pofozkodást és a sírást, egy rövid ideig még álldogált ott, aztán hazaindult.

Magyarázatok

¹ erő: sajátosság, különleges vonás. Mivel az élvendbeliek mind valamilyen fogyatékkal rendelkeznek, ezért annak ellensúlyozására kialakul egy átlagon felüli képességük, mely megkönnyíti számukra az életet. Ilyen például az, hogy a vakoknak kifinomult hallásuk, a süketeknek pedig ügyes kezeik vannak.

³ mennyei mező: a kifejezés nem magára a mennyországra utal, hanem olyan pompás termőföldekre, melyekre mindenki vágyik. Mint ahogyan arról a korábbiakban már szó esett, a völgy, ahol Élvend elhelyezkedik, sok évvel azelőtt termékeny földdel rendelkezett, ahol, ha szárazság volt, az öntözhető, mélyebben fekvő területeket mű-

vették, ha pedig árvíz, akkor a hegyoldalban gazdálkodtak. Nem számított tehát, hogy a lakosság mind sérültekből áll, elég volt szorgalmasan gondozniuk a földjeiket, s mindig volt mit betakarítani. Elegendő gabona volt az év négy évszakára, sőt talán még sok is. Az élvendieknek nem volt mit tartaniuk a természeti csapásoktól, gondtalanul vetettek és arattak. Akkor is kint voltak a földeken, amikor volt munka, és akkor is, amikor nem; görnyedezve vetették el a magvakat, aztán boldogan takarították be a termést. Így teltek-múltak az évek jólétben és nyugalomban.

Az 1950-es tigris év beköszöntével azonban a földeket államosították, s a jólétnek és nyugalomnak vége lett. Ha egy család földje idegenek irányítása alá kerül, azt már nem fogják többé olyan gondtalanul és önfeledten művelni, s bizony ennek következtében az élvendiek elvesztették a korábbi életformájukat, de elvesztettek vele együtt egy álmot, egy ábrándot is. Éppen ezért innentől kezdve Mao Zhi anyó azt a célt tűzte ki, hogy a földekből továbbra is mennyei mezőket műveljenek, s ezzel táplálta a falu lakóiban a szépség és a boldogság iránti lelkesedést.

⁵ felborult napok: a kifejezés, szorosan a mennyei mezők szókapcsolattal összefüggően, az elveszett idők iránti nosztalgiára utal, és egy olyan életstílust jelöl, melyet egészen pontosan csakis az élvendiek érthetnek, hiszen ők azok, akik megtapasztalták. Sajátosságai a szabadság, a gondtalanúság, a jólét, a versengés hiánya és a kényelem. A falubeliek ezt az elillant aranykort nevezik felborult napoknak, de más szóval elveszett napoknak vagy bukott napoknak is.

MAO ZHI ANYÓ ELDÖLT, MINT EGY KÖTEG SZALMA

Mao Zhi anyó kijött a házából, s az arcán húzódó mély barázdákban olyan zöldes szín sejtett, akár télen a befagyott folyó partján heverő iszap. A kezében lévő kórházi alumíniummankó élesen kopogott a földön. Nem szólt semmit, csak haladt az úton fürge léptekkel, úgy tetszett, mintha folyóvízen sodródna lefelé, mint egy sziklaszilárdra tikkadt bambusztő. A nap már nyugatnak tartott, s a falu utcáján elcsendesedett a korábbi sürgés-forgás, mintha az útra kelni készülő mutatóványos falubeliek már mind összekészültek volna. Volt, akinek sikerült batyut kölcsönöznie, míg mások a lepedőiket szakították félbe, s máris volt két batyu is, amibe a ruhákat csomagolhatták. A sietősen ruhákat és cipőket varró asszonyok sem munkálkodtak már az utcán ülve. A mankókat készítő asztalosok letették a fejszét és a fűrész, s most sajgó derekukat nyújtóztatták. A faluba tehát kezdett visszatérni a megszokott nyugalom, így hát a tyúkok és a malacok előmerészkedtek ólaikból, s ahogy máskor is, komótosan kóvályogtak az utcán.

Mao Zhi anyó csak akkor értesült róla, hogy Liu járásfő mutatóványos társulatot szervezett, mikor már ki is válogatták azt a hatvanhét falubelit, akik közül néhány ép kivételével sérült volt mindenki. Tíz nappal korábban ugyan arcon köpte a járásfőt, de mikor ő meg a titkára a körzetvezetővel együtt meg akartak szállni a faluban, még Mao Zhi anyó küldte el a Fállábú Majmot, hogy tegye rendbe nekik a vendégházat, aztán pedig szervezze meg, hogy a falubeliek egymást váltva gondoskodjanak az étkeztetésükről. Meghagyta, hogy azok a családok, akiknél tisztaság és rend van, hívják meg magukhoz a vendégeket, akiknél viszont kosz van és felfordulás, azok töltsék korszókba a levest, a gőzölt gombócot, a sült zöltségeket és a rizst, s úgy vigyék el nekik a szentély-fogadóba.

Mao Zhi anyó arra gondolt, hogy akármennyire gyűlöli is a személyét, mégiscsak a járás fejéről van szó, s ha meg akar szállni Élenden, muszáj lesz meg-
etetnie, ezért elküldte hát a Fállábú Majmot, hogy intézkedjen. A Fállábú Majom családja éppen a Mao Zhi anyó melletti házban lakott, s mivel a fiú igencsak

fürge volt, Mao Zhi mindig őt bízta meg, hogy házról-házra szaladva értesítse az embereket, ha valami fontos ügy adódott, vagy kongassa meg a harangot, és egy kőre állva kürtölje szét Mao Zhi üzenetét. Ugyan az anyó nem volt a falu kádere, de valahogy mintha mégis az lett volna, s ugyanígy, bár a Fállábú Majomnak sem volt különösebb pozíciója a falubeliek között, de mivel Mao Zhi mindig őt szalasztotta, ha intézkedni kellett, hát mégiscsak fontos emberré vált.

– Eredj és rendezd, hogy a járásfőék beköltözhessenek a szentély-fogadóba – bízta meg a fiút. A Fállábú Majom pedig azonnal ment, hogy intézkedjen.

Csak hogy eltelt tíz nap, vagyis egy hónapnak is túl voltak a harmadán, mire Mao Zhinek hirtelen eszébe jutott, hogy a szentély-fogadó ügyével kapcsolatban azóta sem kérdezte ki a Fállábút, de ő sem jött, hogy beszámoljon róla. Mintha a fiú saját dolga lenne, s az anyóra nem is tartozna egyáltalán. Mintha a Fállábú előlépett volna a falu káderévé. Pedig ott laknak egymás mellett, hogy épp csak egy fal választja el őket, de a fiú mégsem szólt neki egy szót sem arról az eget rengető eseményről, hogy a faluban mutatóványos társulatot toboroznak. A falubeliek java másnap útra kel, s a földeket otthagyják az öregekre, a gyerekekre meg a szellemi fogyatékosakra, hogy műveljék tovább egymaguk, de még erről sem volt képes értesíteni. Mao Zhi végül Molyocskától tudta meg az egészet.

Éppen halotti öltözeteket varrt magának. Kiterített egy gyékényt az udvar közepén álló fa alá, s arra készítette ki a selyemdarabokat, feketét és zöldet; a vastag pamutfonalat és a lenge importvásznat, s vagdosta és öltögette őket, egyik darabot a másik után. Valahányszor elkészült egy ruhával, azt összehajtotta, és az ágy végénél álló vörösre mázolt ládába tette. Senki sem tudta, hány darabot varrt már összesen, mint ahogy azt sem, hányat varrt még, mire éppen elég lesz. Tíz évvel ezelőtt, mikor betöltötte az ötvenkilencedik évét, készített magának egy halotti öltözetet. Azóta már húszéves halotti öltözetet varrt magának. Ha csak ideje engedte, varrt. S mivel nem akarta látni a faluban időző járásfőt, ezért el sem hagyta a házat, csak ült az udvarban, és varrta a halotti ruhákat, egyiket a másik után. A kutyái odakucorodtak mellé, de olyan csendben voltak, akár egy csapat szégyenlős kislány, s visszafogottságukba mintha némi gyász vegyült volna. Így telt el tíz nap, mikor aztán egy fekete ing varrása közben a kapu nyikorgására lett figyelmes, s Molyocskát pillantotta meg, aki szinte lebegve szökkent az udvarba.

– Nagymama, nagymama, jöjjön gyorsan! Édesanyánk nem akarja elengedni a nővéreimet a mutatóványosokkal, de a nővéreim mindenáron menni akarnak. Édesanyánk még el is sírta magát. De úgy veszekszenek egymással, hogy majd' szétreped a ház!

Mao Zhi kezében megállt a tű. Akkor aztán elkérdezte, mi is történt a faluban az elmúlt napokban. Kisvártatva arcának mély barázdáiban olyan fagyos zöld szín derengett fel, akár a jeges iszap.

Azzal elindult otthonról.

Mikor a kutyái meglátták, milyen mérges lett, először a nyomába akartak indulni, felemelték a fejüket, aztán fel is álltak, de végül inkább visszafeküdtek. Mao Zhi olyan hatalmas dörrenéssel csapta be maga után a háza kapuját, hogy még a vele tartó Molyocska is megtorpant ijedtében a hangra. Az anyó ment elől, a pöttömnyi Molyocska pedig ott szökdécselt a nyomában. Azt hitte, a nagyanyja hozzájuk igyekszik, de meglepetésére megállt a Fállábú Majomék házának kapujában.

– Fállábú, gyere elő! Gyere elő és magyarázd el nekem, mi is történik!

A ház egy háromszobás szalmatetőű vályogkunyhó volt egyszerű négyszögletes udvarral, s egy olyan kapuval, ami úgy tűnt, nagyon ki akarna dőlni, de valahogy mégis áll. Fállábú a középső szoba bejáratánál üldögélt, s éppen egy pamutdarabbal fénysítgette a mankóját, amit az asztalos újonnan készített neki. Mikor meghallotta Mao Zhi anyó kiáltozását, a mankót az ajtófélfának támasztotta, és odaugrált a kapuhoz.

– Mao Zhi anyó, hát maga az? De mi ütött magába, hogy ilyen dühös?

– Igaz-e, hogy Liu járásfő összeverbuvált hatvanhét falubelit, hogy elvigye őket a hegyeken túlra szerezpelni?

– Bizony ám, pontosan hatvanhetet. Mutatványos társulatnak nevezik őket.

Mao Zhi úgy nézett a fiúra, mintha nem is ismernék egymást, majd így szólt:

– Mégis hogy volt merszed elhallgatni előlem egy ilyen fontos dolgot?

A Fállábú Majom is úgy nézett vissza az anyóra, mintha csak egy idegen állna előtte, s így felelt:

– Liu járásfő azt mondta, hogy mivel nem a falu kádere, nem kell szólnom magának.

Mao Zhi anyó ezt hallva egészen elképedt, s néhány pillanat múltán tudott csak ismét megszólalni:

– Való igaz, hogy nem vagyok a falu kádere, de majd meglátjuk, hogy fog ez a Liu elvinni Élvendről hatvanhét embert az én jóváhagyásom nélkül.

A Fállábú Majom felnevetett:

– Már miért ne tudná elvinni őket?

– Te is mégy? – kérdezte az anyó a fiútól.

– Persze hogy megyek, én leszek a társulat kádere, a helyettes társulatzetű. Hát hogy is ne mennék?

– És ha én nem engedlek el a faluból, akkor vajon el tudsz menni?

– Mao Zhi anyó, Liu járásfő azt mondta, hogy maga már túlságosan öreg ahhoz, hogy a falu ügyeit intézze, ezért engem bízott meg, hogy az itteni ügyesbajos dolgokat egyengessem. Azt mondta, nemsokára önálló közigazgatási egységgé nyilvánítja majd Élvendet, és akkor engem tesz meg a falu polgármesterévé. Így hát én vagyok az, aki megmondhatja, ki mehet el innen és ki nem – mondta a Fállábú.

Az anyó csak állt döbbsenten a Fállábú Majomék házának kapujában. A forró délutáni napsütés arannyal vont a fehér haját. Úgy tűnt, mintha ettől az aranybevonattól megszilárdulna, az arca is megkeményedett, egész teste megmerevedett, olyan volt, mint egy vályogtégglából rakott oszlop, amit ha valaki meglök, menten a földre borul. A Fállábú Majom nézte az előtte álló, kővé dermedt asszonyt, majd szélesre nyílt szájjal felkacagott, mint egy kisgyerek.

– Mao Zhi anyó – mondta –, hisz' maga már megöregedett, a halotti ruháit varrja, rajtam hát a sor, hogy kipróbáljam, milyen falusi káder válna belőlem.

Aztán így folytatta:

– Ha káder leszek, Élvendfalva napjai remekül telnek majd, még jobban is, mint nyolcad ízig visszamenően, a mennyei mezők idején.

Miután befejezte a mondandóját, a Fállábú visszaindult a házba, a kaput pedig úgy vágta be Mao Zhi orra előtt, mintha csak egy koldus állna ott.

A hegyekben és a faluban néma csend honolt.

A Fállábú Majom kapujának csattanása, mint egy cipészár hangja, úgy cikázott végig a falu utcáin.

A pöttöm Molyocska ott állt Mao Zhi háta mögött, s arca egészen elsapadt, mintha valaki rájlesztett volna. – Nagymama! – kiáltott fel hirtelen, majd odafutott az anyóhoz, és belékarolt, mintha attól tartott volna, nagyanyja egyszer csak eldől, mint egy korhadt fa.

De Mao Zhi anyó bizony olyan szilárdan állt ott, mint aki földbe gyökerezett. Szemeit a Fállábú Majomék udvarának fűzfakapujára meresztette, mely immár szorosan bezárult előtte. Egy hirtelen mozdulattal felemelte a mankóját és dőngetni kezdte azt a kaput, mire egy kis rés keletkezett a kapu két szárnya között. Azon a résen át kiáltott be a fiú után:

– Csak álmodsz, te, Fállábú! De jobban teszed, ha felhagysz az ábránddal, hogy káder lesz belőled!

Azzal sarkon fordult, s a mankóira támaszkodva a falu közepe felé sántikált. Léptei most nagyobbra nyúltak ahhoz képest, amikor otthonról elindult, s ezzel még szembetűnőbbé vált nyomorék lába. Még a mankói is súlyosabban dübörögtek a földön. Egészen olyan volt, mintha bénasága nem is valódi lenne, mintha szándékosan játszaná meg a falubeliek előtt, hogy a sántaságával és a mankóival demonstráljon a falu népének, s ezzel akadályozza meg sietős távozásukat. Így bicegett el a falu végétől a közepéig, s ért el Süket Ma házához. Süket Ma fülönfüggő petárdás mutatványa volt az előadás egyik kulcsfontosságú eleme, ha ő nem tart velük, az alapjaiban rengetné meg a társulat felépítését. Süket Ma éppen a cipőjét, zoknijait, nadrágját és ingjét tuszkolta egy batyuba. A lapát nagyságú deszkalap, ami arra volt hivatott, hogy megóvja az arcát a petárdáktól, az asztal lábához támasztva állt. Mao Zhi anyó bement a házba, megállt a férfi mögött, aztán torkát megköszörülve rákiáltott:

– Süket Ma!

A férfi erre azonnal abbahagyta a pakolást.

– Fordulj meg! – kiáltott rá ismét az anyó.

Süket Ma erre az anyó felé fordította a bal fülét, amivel hallott egy keveset.

– Te is elmész azzal a társulattal? – kérdezte tőle Mao Zhi.

Süket Ma, mintha attól tartott volna, hogy mások nem hallják, amit mond, megköszöri a torkát és nagy hangon válaszolt:

– Már hogy is ne mennék, amikor havonta több száz, sőt akár ezer jüant kereshetek.

– Meg fogod bálni – mondta neki az anyó.

– Ugyan miért bálnám? Jobb lesz ez még annál is, hogy a mennyei mezőn dolgozunk, de jobb még a felborult napoknál is. Soha az életben nem fogom megbánni – felelte a férfi.

– Hallgass rám! Nem szabad elmenned! – mondta neki Mao Zhi.

A süket erre az anyó felé fordulva hangos kiabálásba kezdett:

– Egész életemben magára hallgattam, de sosem jutott nekem semmi jó.

Most aztán, ha beledöglök, akkor is elmegyek!

Mao Zhi anyó ekkor ellátogatott a Félszeműhöz. A Félszemű már elkészült a pakolással, és a házban ülve éppen az új cipőjét próbálgatta. Mao Zhi így szólt hozzá:

– Ha elmész, hogy idegenek előtt bemutasd a tübefűző tudományod, azzal magadból meg a szemedből is viccet csinálsz! Nem leszel külön egy cirkuszi majomnál!

– Hát, az már igaz – felelte a Félszemű –, hogy itt Élvienden nem csinál belőlem viccet senki, de hiába, ha egyszer huszonkilenc éves létemre még csak feleséget sem sikerült találni magamnak. Most mondja meg, maga szerint mi okom lenne a maradásra?

Mao Zhi anyó ezután a Béna Asszonyt is felkereste, s azt kérdezte tőle:

– Nem maradnál inkább?

– Ha nem megyek, itt fogok belehalni a szegénységbe – felelte az asszony.

– Ne felejtse el, hogyan bénultál le, és hogyan kerültél Élviendre.

– Emlékszem én, de akárhogy is emlékszem, mégsem tehetem meg, hogy ne menjek a fentről jött emberekkel, ha ők azt mondják – mondta a Béna Asszony.

Mao Zhi anyó ezek után a tizenhárom éves Béna Fiúcska családját kereste fel.

– Hiszen ez a gyermek még épp csak hogy betöltötte a tizenhárom évet – mondta nekik.

– Néhány év múlva már nem fér majd bele a lába az üvegbe. Nem olyan kicsi már, itt az ideje, hogy útnak engedjük, hadd próbáljon szerencsét – felelték a fiú szülei.

– De hát mégsem tehetik közszemlére a gyerek fogyatékát! – rivallt rájuk az anyó.

– Ugyan mi közszemlére tehető van rajta ezen kívül? – válaszolták.

Az anyó ezután rövest ott is hagyta a Béna Fiúcska családját. A faluban ekkor még nagyobb nyugalom honolt. A nyugatnak indult nap fénye vörösre festette a tikkasztó nyár alatt kihajtott faleveleket, s egészen úgy tetszett, mintha maguk a levelek ontanák a vörös fényt. A szentélyből lett vendégház szép nyugodtan állt a napsütésben. Olyan volt, akár egy hallgatag öregember, sok évet megélt, sokat látott, s már nem érzi szükségét, hogy bármit is mondjon, csak csendben szemlélődik, s nincsen gondja semmire. A vén ciprusfa pedig a falu utcájára vetette az árnyékát, feketére festve a fényben úszó utca egyik felét. Mao Zhi anyó már nem sétált olyan fürgén, mint korábban, sántasága azonban még feltűnőbbé vált. Az előzőleg az arcán összesűrűsödött sárgás színezet mostanra elhalványult, s helyébe tűnékeny szürkesség lépett. Olyan lankadtan támaszkodott a mankóira, mint akinek kitépték a csontokat a testéből. Lassan, hosszúra nyújtott lépésekkel vonszolta magát, s közben homlokába egy fehér tincs szökött. Mikor a vendégház kapujához ért, egy pillanatra megállt és körbekémlelt, s csak az után lépett be.

A járásfő épp egy bögréből iszogott, miközben a titkára pedig az alsónadrágjait és trikóit hajtogatta össze, melyeket előzőleg kimosott, majd elkezdte őket bepakolni a járásfő bőröndjébe.

– Majd én elpakolom magamnak az alsónadrágjaimat – szólta Liu, mire a titkár így felelt:

– Ugyan már, hiszen tiszták, akár gőzölt gombócot is lehetne csomagolni beléjük.

A járásfő így hát ráhagyta a titkára a pakolást, ő maga pedig elégedett arckifejezéssel üldögélt tovább. Úgy nézett a titkára, mint ahogyan apa néz a gyermekére, aki immár felcseperedett és tud neki segíteni a munkában, így ő maga nyugodtan üldögélhet, és adhatja az utasításokat. A járásfő a vizét kortyolgatta, aztán, mint akinek hirtelen eszébe ötlött valami, megfordult és felnézett a falra függesztett arcképére, majd így szólt a titkárhoz:

– Ezt inkább vedd le innen, mégsem helyénvaló így.

– Maradjon csak ott, nincs vele semmi gond – válaszolt a titkár.

– Ha marad, akkor legalább rakd egy kicsit lejjebb, mégsem lehetek egy vonalban a többiekkel – szólta ismét a járásfő.

A titkár erre felmászott a képek alatt álló asztal tetejére, levette a járásfő ábrázoló portrét, majd úgy fél evőpálcika hosszal lejjebb helyezte, hogy a járásfő feje búbjon Mao elnök vállával került egy vonalba.

– Így már jó lesz, ugye? – kérdezte.

A járásfő nézegette egy darabig, majd így szólt:

– Kicsit még rakhatod feljebb.

A titkár erre ismét feljebb mozdította a képet, hogy a járásfő képmása ezúttal félfajnyíval volt már csak alacsonyabban Mao elnökénél, s ekkor a négy sarkába rajzszöget tűzve újból a falhoz rögzítette. Ebben a pillanatban tűnt fel

Mao Zhi anyó a vendégház főépületének ajtajában, ahol megállt, s anélkül, hogy egy szót is szólt volna, a járásfőre szegezte tekintetét. Az anyó pillantásából ezúttal hiányzott az a megvetés, amivel tíz nappal korábban, a hófödte hegyi ösvényen való találkozásukkor tekintett a férfira, de ugyanígy nyoma sem volt annak a tekintélyt parancsoló fölénynek, amellyel anya tekint a gyermekére. Most sokkal inkább úgy festett, mint aki kérni szeretne valamit a gyermektől, de fél, hogy az majd nem hallgat egy gyámoltalan öregasszony szavára, s talán még hirtelen haragjában kezet is emelne rá. Ijedtnek és gyengének látszott, s úgy tűnt, ha nem lenne a mankó a hóna alatt, bizony menten összezsugorlana. Ezúttal a járásfő vetett olyan megvető és türelmetlen pillantást Mao Zhire, mint amilyet az anyó tíz nappal korábban őrá. Ült ott a szobában álló asztal mellett, kezében a pohárral, s bár nem ivott belőle egyáltalán, de mégsem szólt egy szót sem, csak nézte meredten az előtte álló anyót, de egészen úgy, mintha nem is látná.

– Tényleg meg akarja szervezni ezt a fogyatékosokból álló fellépő csoportot?

– Rendkívüli képességeket bemutató mutatványos társulat lesz. Holnap indulunk. A járásszékhelyen lesz a legelső fellépésük, már az egész várost tele- ragasztották a plakátokkal.

– Hát igazán tönkre akarja tenni Élvendfalvát?

– Már miért tennék tönkre bármit is – mosolyodott el a járásfő –, hiszen éppen azon vagyok, hogy a falu összes családjának cseréptetőt tegyék fel, és az itt lakó sérülteknek pedig annyi pénze, hogy azt életük végéig se tudják mind elkölteni. Mennybéli napok várnak itt mindenkire!

– Ha nem viszi el innen a falubelieket, én földre borulok maga előtt – mondta erre az anyó.

– Nincs szükségem rá, hogy leboruljon előttem – mosolyodott el ismét a járásfő. – Amikor megveszem Lenin holttestét, úgyis leborul majd előttem mindenki, aki csak meglát.

– Ha hagyja, hogy az emberek itt maradjanak a faluban – kezdte rá megint az anyó –, én kiakasztom a képmását a házam főépületének a falára. Nem is lesz ott más kép, csak Liu járásfő arcképe, és minden reggel füstölőt gyújtok majd a tiszteletére.

A járásfő megint elmosolyodott, majd lágy hangon felelt:

– Tudom jól, hogy amióta csak elintézte, hogy az élvendsbeliek belépjenek a társadalomba,¹ arra várt, hogy nap mint nap füstölőt gyújtsanak a maga tiszteletére. Csakhogy maga az, aki egész életében cserbenhagyta az ittenieket, és aki miatt soha nem ment jól a soruk. Én viszont nem olyan vagyok, mint maga, én nem vágyom rá, hogy füstölőt gyújtsanak a tiszteletemre. Nem a hírnévre vágyom. Én beérem azzal, ha az élvendsbeliek jó szívvel gondolnak majd rám. Tudom, hogy a béna lába miatt maga pontosan meg tudja jósolni, hogyan alakul az időjárás, így akár maga is csatlakozhatna a társulathoz egy időjós mu-

tatvánnyal. Ha eljön, magának adom a legtöbb fizetést, másfélszer, sőt akár kétszer annyit, mint a többieknek.

Mondandója végéhez érve a járásfő úgy nézett Mao Zhi anyóra, mintha tulajdon lánya állt volna előtte, akit épp jobb belátásra próbált bírni, s most várja, vajon szavai elértek-e a szívéhez, s meggyőzték-e arról, hogy megmátsa eredeti elképzelését. Liu arcát vastagon bevonta a pirosszposzsgás derű. Mao Zhi anyó némán meredt rá, s egészen úgy festett, mintha legalább is néhány pofont kevert volna le neki a járásfő az imént, arca hirtelen bíborba fordult, s úgy tűnt, legszívesebben megint megsuhogtatná a mankóját Liu szemei előtt, épp ahogyan tíz nappal korábban tette. Csakhogy amint valóban megkísérelte a magasba emelni a mankót, elveszítette az egyensúlyát, így alighogy felemelte, azzal a lendülettel úgy dőlt el, mint egy köteg szalma. De nem ám úgy, mint egy halom deszka, ami nagy robajjal, nehezen zuhan a földre, hanem erőtlően, akár a száraz kóró. Mikor pedig földet ért, az arca rángani kezdett, a szája sarkából pedig fehér hab bugyborékkolt elő. Miközben a habzó nyálát köpködté, az ég felé fordított arccal keserves kiáltásba kezdett, de úgy, hogy csak ő és az élvendsbeliek érthették mit is mondott:

– Cserbenhagyta Élvendet! Én voltam, aki bevezette a falu lakóit a társadalomba, én tehetek hát mindenről! Én voltam!

Úgy tűnt, Mao Zhi anyó epilepsziás rohamot kapott. Amikor a szentély udvarának kapujában várakozó Molyocska látta, hogy a nagyanyja eldőlt, mint egy köteg szalma, előbb beszaladt a vendégházba, de amint a szobába toppant, megállt és rövest vissza is fordult. Gyorsan hazafutott, s közben egész úton kiabált:

– Anyám! Édesanyám! Jöjjön gyorsan! A Nagymama rosszul lett!

– Gyorsan! Jöjjön gyorsan! A Nagymama rosszul lett!

A falubeliek menten össze is szédültek, s mindenki a vendégházhoz rohant. Jumei és a lányai is mind odafutottak. A sebes léptek árként zubogtak végig a falun.

Magyarázat

¹ belépés a társadalomba: ezt a történeti jellegű kifejezést egészen pontosan csak az élvendsbeliek érthetik, hiszen Élvend történelmének egy egyedülálló fordulata utal

MÉG TOVÁBBI MAGYARÁZAT: BELÉPÉS A TÁRSADALOMBA

Az úgy volt, hogy jó pár évtizeddel korábban, az 1949-es ökör évében egy eget rengető fontosságú dolog történt. Mao Zhi anyó akkoriban huszonhét-nyolc éves lehetett csupán. Már jó néhány éve a kőfaragó felesége volt, de mivel asszony létére még nem szült gyermeket, így szépsége sem fakult meg. Igaz ugyan, hogy sánta volt, de ez annyit jelentett csupán, hogy kicsit lassabban járt másoknál, egyébként alig volt észrevehető a hiányossága.

A kőfaragó az úton akadt rá, amikor egyszer a Balou-hegységbe ment köfejtésre. Nem tudta senki, honnan is jött pontosan ez a lány, és vajon hová szeretne menni. Csontsovány volt, és majd' összeesett az éhségtől. A kőfaragó a hátára vette, és úgy cipelte a hegység belsejéből Élwendig, több mint húsz mérföldön át. A faluban aztán megittatta és levestel kúrálta, néhány évvel később pedig feleségül vette. Akkoriban gyakran megesett az ilyen, hogy egy baloubeli a hegyekből a hátán cipel haza egy nőt, akit aztán feleségül vesz, így ebben még senki sem talált semmi különöset. A meglepő az volt, hogy ez a Mao Zhi nevű lány egyáltalán nem olyan volt, mint a többi falusi. A ruhái ugyan épp olyanok voltak, mint a többi falusi lányé, de tizenhét éves létére kicsit sem konyított se a szántás-vetéshez, se a szabás-varráshoz, jól tudott azonban írni és olvasni. Mikor a kőfaragó megmentette Mao Zhit az út széléről, ő maga már harmincegy éves agglegény volt, majdnem tizenöt évvel idősebb a lánynál. Igazság szerint tehát mihamarabb össze kellett volna házasodniuk, de nem siettették a dolgot – a férfi azért nem, mert idősebb volt, Mao Zhi pedig azért nem, mert még nagyon fiatal. Mao Zhi a kőfaragó házában lakott ugyan, de külön szobában aludt, s így élt a férfi mellett békeségben. S bár valóban békésen teltek a napjai, mégis gyakran ábrándozott arról, hogy elhagyja Élwendet, és a Balou-hegységen túlra vándorol. Ő maga ott volt ugyan a faluban, de a lelke messzi tájakon barangolt. De minden ábrándozás ellenére végül mégsem szánta rá magát soha, hogy valóban elhagyja Élwendfalvát. Úgy gondolta, ez azért lehetett, mert olyan jó volt hozzá a kőfaragó, de ez nem teljesen volt igaz.

Kisgyermekkorá óta mérföldeken át menetelt anyjával és a Vörös Hadsereggel. Mikor a kommunisták felvették a küzdelmet a Kuomintang ötödik bekerítési had-

művelete ellen, Mao Zhi és anyja éjszakára egy barlangban húzták meg magukat. Hirtelen azonban felbukkant néhány katona, elhurcolták az anyját, s amint reggel virradt, két másik katonatársával együtt kivégezték a folyóparton. Mao Zhi csak három nappal később tudta meg, hogy a katona, aki kivégezte az anyját, az a férfi volt, akit mindig csak bácsinak szólított, s ekkor tudta meg azt is, hogy anyja a másik két katonatársával együtt elárulta a hadsereget. Azt mondták, az osztaguk már több hónapja nem tudott kitérni a nyomukban lévő ellenség elől, mert azok mindig sikeresen körbevették őket, vagy lezárták előttük az utat, s ez mind azért volt, mert az anyja és az a másik két katona titkos jelentéseket küldtek az osztagról az ellenséges csapatoknak. Minthogy pedig Mao Zhi egy áruló lányává lett, hiába, hogy már három napja nem volt mit ennie abban a barlangban, a Vörös Hadsereg egyetlen katonája sem mert neki ennivalót vinni. A negyedik napon aztán a hadsereg egyik zászlóaljparancsnoka jött el a lányért a barlangba, a karjában hozta ki onnan, és egy tál levest meg három főtt tojást adott neki. Közben elmondta Mao Zhinek, hogy mégsem az anyja volt az áruló, hanem néhány másik katona, akiket azóta szintén kivégeztek, így az osztagnak végre sikerült kitérnie az ellenség elől, és ismét felzárkóztak a központi sereghez. Elmondta neki azt is, hogy az anyját hivatalosan is a forradalom mártíráként ismerték el, s ennek folytán Mao Zhi egy mártír leszámazottja, a forradalom gyermeke, s ettől fogva a Vörös Hadsereg legfiatalabb katonanője is. Így hát az osztaggal együtt vándorolt tovább Szecsuan tartománytól északnyugat felé, s ahogy teltek-múltak az évek, lassacskán felnőtté cseperedett. Mikor már ő maga is tudott puskával löni és harcolni, az osztag északnyugaton egy véres csata következtében szétszéledt, s a katonanők mind szaladtak, amerre láttak.

Azokban az években, amíg a hadsereggel menetelt, állandó félelemben élt, s álmaiban végig ott zakatolt az ellenség fegyvereinek dörgése és az anyját kivégző golyózápor robaja. Ez a rettenetes volt, ami arra készítette, hogy útra keljen, de egyik nap telt a másik után, és ő mégis ott maradt Élwenden. Ott maradt, de sosem feledte a készletét, hogy menjen. Ha éppen semmi dolga nem akadt, kísértalt a hegyi ösvényre, és amint egy messziről jött idegen arra sétált, kérdésekkel halmozta el, hogy mi történik a hegyeken túl, és hogy tart-e még a háború. Hogy eljutottak-e a japánok Shandongba és Henanba. De az arra járó emberek általában nem tudtak választ adni a kérdéseire. Mao Zhi pedig megértette, milyen óriási mértékben maradt le a Balou-hegység a körülötte lévő világ folyásától. Olyan volt, akár egy kavics, ami elakadt a mederben még valahol a folyó felső szakaszánál, vagy mint egy utolsó fűcsomó a sűrű erdő közepén. Az ösvényen átkelő emberek pedig egytől-egyig a világról vajmi keveset tudó baloubeliek voltak.

Két-három év is eltelt így, egy szemvillanás alatt, s a japánokkal kapcsolatos hírek jöttek és mentek ugyan, de semmi biztosat nem lehetett kihámozni belőlük. Lassacskán aztán a falubeliek is megtudták, hogy Mao Zhi a sereggel menetelt. Nemcsak a szíven ejtett sebet, hogy a hadseregben szolgált, de nyomot hagyott a testén is, a lábát pedig örökre megnyomorította.

De minthogy Él venden telepedett le, egy idő után már a gondolatai sem kószáltak túl messzire. Olyan elszigetelt volt ez a hely, hogy még a forradalomról sem ért el oda semmi kézzelfogható hír, s ez jó okot adott Mao Zhinek a maradásra. Úgy tűnt, a legjobb, ha örökre eltemeti a múltat. Él vendfalva bővelkedett a termőföldekben, melyek kifogyhatatlanul ontották a gabonát, így hát Mao Zhi kitanulta a földművelést, de megtanult ruhát varrni is, s csakhamar igazi falusi asszony vált belőle.

A köfaragó édesanyja, egy hetvenhárom esztendő sánta asszony, a falu legidősebb lakója lévén úgy ismerte Él vendet, mint a tenyerét. A falu történetéről és a helyi legendákról mindenki az ő elbeszéléséből szerzett tudomást. Mao Zhi minden napját az asszonnyal töltötte, s mindvégig nagymamának szólította. Az egyik falubeli szóvá tette ezt az asszonynak, s azt mondta neki, jobb lenne, ha anyának szólíttatná magát a lánnyal. – Jobban tennéd, ha nem ütnéd az orrod a más dolgába – felelte erre a köfaragó anyja –, majd én eldöntöm, hogy minek szólítsanak. – De a másik csak nem hagyta annyiban a dolgot, s azt mondta neki, igazán rábeszélhetne a fiát, hogy vigye már ágyba ezt a Mao Zhit. Az asszony erre hüvös pillantással felelt, majd ismét rászólt a másikra, hogy pihentesse inkább a nyelvét, ahelyett hogy olyanról lepcsel, amihez semmi köze.

A faluban ezek után csak még nagyobb tisztelet övezte a köfaragó anyját.

Aztán mikor már az egész falu letett róla, hogy a köfaragó valaha is elvegye Mao Zhit, egy télen végül mégis rászánták magukat a nászra. Azt csak utóbb tudta meg mindenki, hogy azon a télen a köfaragó anyja megbetegedett, s végnapjaihoz közeledve magához szorította Mao Zhit, és keservesen sírt. Sok mindent mondott a lánynak akkor, mire Mao Zhi is zokogásban tört ki, és ő is sok mindent mondott az asszonynak. Hogy mit mondtak akkor egymásnak, azt az utána következő évtizedek leforgása alatt sem tudta kideríteni senki, csak annyit lehetett tudni, hogy Mao Zhi végül beleegyezett a házasságba.

Amint megadta a beleegyezését, a köfaragó anyja szép nyugodtan el is távozott.

Mao Zhi és a köfaragó még aznap este együtt háltak.

A lány akkor volt tizenkilenc éves, a köfaragó pedig már majdnem betöltötte a harmincötöt.

Kiválasztottak egy kedvező napot, s végső nyugalomba helyezték a köfaragó édesanyját. A férfi attól fogva felhagyott a köfejtéssel, éjjel-nappal őrizte a házát és a feleségét, s a földeken dolgozott. Mao Zhi még ezek után is próbált néha híreket szerezni a kívülvilágról, s amikor egyszer azt hallotta, hogy a japánok elérték Jiudu városát, elsápadt az ijedségtől. Amikor meg azt mesélték neki, a japánok a városokból a falvakba mennek élelemért, s ha gyerekekkel találkoznak, külföldi cukorkát adnak nekik, Mao Zhi tekintete gyanakvóra váltott. Ugyanolyan szívesen tudakolózott tehát a kinti eseményekről és a háborúról, de már nem említette többé, hogy el akarná hagyni Él vendet. Igazi él vendivé vált. Ha a köfaragó szántani ment, Mao Zhi vezette az ökröt kantáron. Mikor pedig férje a búzát learatta, ő a nyomában haladt és kazlakba rendezte a búzaszárakat. Ha a férfi belázasodott, Mao Zhi már

szaladt is gyömbérért és hagymáért a faluba, hogy levest főzzön neki. Úgy éltek, mint a többi falubeli család.

Mindenhol akadt egy vak, süket vagy sánta, de mind serényen arattak, s buzgólkodtak összel is és nyáron is, hogy aztán annyi gabonája és zöldsége termett minden családnak, amennyit soha el sem bírtak fogyasztani. Jólétben és bőségben élt tehát mindenki a faluban. A kívülvilág dolgai pedig messze kívül rekedtek a falu határain, mintha legalább tizennyolcezer mérföld választaná el Él vendet minden más-tól. Mikor egy-egy falubeli átment a közeli városokba olajért vagy sóért, hazahoztak ugyan néhány kósza hírt a háborúról, de ezekről azt sem lehetett tudni, melyik felük igaz, melyik hamis. Ezekről eltekintve pedig Él vend teljesen el volt zárva a kívülvilágtól.

Így telt-múlt egyik nap a másik után.

És egyik hónap a másik után.

Tavasza, nyára, ősze és téle egymás után.

Véget ért az ökör éve és beköszöntött a tigrisé, azaz a Köztársaság harminckilencedik esztendeje. Ebben az évben, illetve egészen pontosan ez év őszen történt, hogy Mao Zhi elment a falutól több tíz mérföldre eső vásárba. Azelőtt mindig a falubeli férfiak mentek vásárolni, és közülük is csak az épek, akik semmilyen testi fogyatékkal nem rendelkeztek. Az ő feladatuk volt, hogy vásárra vigyék a falubeli családok eladásra szánt portékáit, és hogy beszerezzék mindazt, amire a falusiaknak szüksége volt.

Csak hogy azon az őszen, mikor a fákról már hullani kezdtek a levelek, Mao Zhi a földjük végében álló fáról szedte a datolyaszilvát éppen, amikor a távolban egy férfit pillantott meg a hegyi ösvényen, s a fa ágai közül rákiáltott:

– Bátyám! Van-e valami híre a kívülvilágról?

A férfi felemelte a fejét és Mao Zhire pillantott:

– Hogy miről?

– Hogy a japánok meddig nyomultak? – kérdezte ismét az asszony.

A férfi erre meghökkenően válaszolta, hogy de hiszen a japánok már réges-rég hazamentek, még a kakas évében, a Köztársaság harmincegyedik évének nyolcadik havában kapituláltak. Ennek már jó öt éve, és azóta nincsen Köztársaság sem, a környékbeli településeket pedig javarészt mind szövetkeztetítették.

A fa alatt álló férfi nem is sejtette, hogy ez a néhány egyszerű mondat micsoda zűrzavart kavart fel a fán kapaszkodó asszony lelkében, azt pedig végképp nem tudhatta, hogy ettől a pillanattól fogva egy ember és vele egy egész falu története vesz új fordulatot. A férfi továbbállt, Mao Zhi pedig az égboltra meredt, tekintetét a hegységen kívül eső fellegekre szegezte, és nézte, ahogy a fehér felhők csendesén úsznak a tiszta égen, s a napfény ragyogással itatja a földet és rajta a dolgok milliárdjait, melyek most rejtelmesen ringatóznak ebben a pompás tündöklésben. Miközben a napsütés így átrajzolta a világot, Mao Zhi még egy utolsó pillantást vetett a Mao-zubbonyt viselő férfi távolodó alakjára, majd lemaszott a datolyaszilvafáról és hazaballagott.

A következő nap már kora reggel útnak is indult a vásárba. Az út Élvend és a városban a vásárnak színhelyet adó Ciprusfa utca között oda-vissza összesen több mint száz mérföld is megvolt. Így hát Mao Zhi az első kakaskukorékoláskor felkelt az ágyból, mire a kakas ismét kukorékol, útra kelt, a harmadik kukorékolásra pedig már több mint tíz mérföldet megtett a hegyi ösvényen.

A kakas éppen negyedszer kukorékol, mikor Mao Zhi leért a Balou-hegyről.

Mikor már annyira kivilágosodott, hogy több mérföldnyire is el lehetett látni, Mao Zhi páratlan látványban részesült. Egy falu látképe tárult elé, s a hegyoldalon egy búzamező, ami bizony több mu nagyságú is megvolt. A mezőn férfiak és nők dolgoztak éppen, összesen több tucatnyi ember kapálta a földet szabályos sorokba rendeződve, a mező egyik végétől a másikig, majd egy következő sávban vissza. Mao Zhi el sem tudta képzelni, vajon kinek lehet ekkorra földje és ilyen népes családja. Élwenden a legnagyobb földje a Süket Ma családjának volt, de az se volt nagyobb nyolc és fél munál. Ez a búzaföld azonban betakarta az egész domboldalt, és nagysága biztosan megvolt néhány mu. Ugyan hol van olyan család, ahol a dolgozó korban lévő fiatalok száma a huszonvalahányat is eléri? Ha az öregeket és a gyerekeket is hozzávesszük, akkor ez a család meglehet vagy ötventagú.

Hogy élhet együtt egy ötventagú család?

Hogyan lehet főzni ennyi emberre?

Ki varrja meg nekik azt a rengeteg ruhát?

És vajon hol alszanak ennyien?

Mao Zhi csak állt ott a föld végében, s a napfény, mint a langyos víz, úgy vonta be a bőrét. A frissen kapált föld mélybordó színű volt. Hullámos felszínéből nedvesség áradt, amitől olyan érzést keltett az emberben, mintha valahol a levegőben egy láthatatlan folyó hömpölyögne. A föld mélybordó felének végében Mao Zhi egyszerűen egy táblára lett figyelmes, melyen ez állt: Fenyvesfalva második termelőszövetkezeti csoportja. Minthogy a fatáblát már jócskán kikezdte a szél és az eső, és a rajta lévő felirat kissé elhomályosult, ránézésre úgy tűnt, egy vagy két éve, hogy ott állhat a föld végébe tűzve. Mao Zhi azelőtt soha nem hallotta még a „termelőszövetkezeti csoport” kifejezést, így hát csak értetlenül bámulta a táblát. Ebben a pillanatban a föld lankásabb oldala felől egy fiatalember közeledett.

– Hát maga meg mit néz, jóasszony? – kérdezte.

– Mit jelent az, hogy termelőszövetkezeti csoport? – kérdezett vissza rögtön Mao Zhi.

A fiatalember elhölten nézett rá: – Maga tud olvasni?

Mao Zhi némi megvetéssel viszonzta a pillantását: – Már miért ne tudnék?

– Ha igazán tud olvasni – felelte a férfi –, akkor meg hogy lehet, hogy nem tudja, mi az a termelőszövetkezeti csoport?

Mao Zhi erre fülig pirult.

– A maguk falujában talán nincsen termelőszövetkezet? – kérdezte a férfi. – Ez azt jelenti – magyarázta –, hogy az a család, akinek van ökre, összefog azzal,

akinek nincs, akinek több a dologra fogható ember a családjában, kíségeti azt, akinek kevesebb, akinek ekéje van, egybeáll azzal, akinek kapája, amelyik családnak nagyobb a földje, azt megosztja avval, amelyiknek kisebb. Aztán akik így összefognak, azok együtt vetnek és együtt aratnak, s a végén szétosztják egymás között a termést. Nem lesznek már soha többé napszámósokat tartó földesurak, és a szegény családoknak sem kell eladniuk a gyermekeiket, mert minden nap az új társadalom ege alatt és az új társadalom földjén telik. – Miközben a beszéde végéhez ért, a férfi meghúzta a nadrágszíját, majd a vállára vetette a földbe szúrt kapát, és visszabalogott a többiekhez.

Mao Zhi még ekkor is csak állt ott maga elé meredve. A fiatalember szavai hallatán hirtelen felsejlett benne valami, épp úgy, mintha egy régóta lesötétítve álló szobában valaki kitérte volna az ablakot, s a beáradó fény nyomban elárasztotta volna a szoba minden zegzugát. Pillantásával előbb a távolodó fiatalembert követte, majd pedig a hajlongva kapáló embereket fürkészte. E néhány röpke perc leforgása alatt világossá vált számára, hogy a világon valami óriási dolog ment végbe, anélkül, hogy erről Élwenden bárki bármit sejtene. Mintha a világ minden szegletét bera-gyogná a nap és a hold fénye, csak Élwendet borítaná örök sötétség, s olyan szorosan el lenne zárva a külvilágtól, hogy még a szél sem érheti el a falut. Mao Zhi nem értette, hogyan lehetséges, hogy a vásárba járó ép férfiak nem hoztak hírt a termelőszövetkezetekről. Nem figyeltek fel talán a jelenségre, vagy csak nem számoltak volna be róla? Vagy elképzelhető, hogy valamelyik nap talán a falu étkezdéjében nagy láрма közepette előadták volna a látottakat, de Mao Zhi épp aznap nem volt ott, így elmulasztotta a beszámolót?

A világ egész más volt tehát most, mint sok évvel azelőtt.

Az embereket egytől-egyig felszabadították.

Miután az új Kína fővárosául Beipinget jelölték ki, a központba rendelték az ország valamennyi földművesét, s a földek szétosztása után ki-ki hazatérhetett, hogy hozzákezdjen a szövetkezeti gazdálkodáshoz. A föld mind az állam tulajdonába került, nem birtokolhatta egyetlen család vagy személy sem, s bár az emberek a földeken learatott terményből elláthatták magukat, a föld, amit műveltek, nem volt már többé úgy az övék, mint a paplan, amivel takaróztak. A feje tetejére állt a világ, s rajta az emberek is. A családokat hat különböző osztályba sorolták: földesúr, gazdag földműves, szegény földműves, középosztálybeli földműves és alsó-középosztálybeli földműves. Nem úgy Élwenden, ahol erről senki nem neszelt meg semmit.

A világon hatalmas változások mentek végbe, de Élvendfalván erről a leghalványabb fogalma sem volt senkinek.

Mao Zhi tovább indult, de a szíve egészen elnehezült, úgy érezte, mintha nem is ebbe a világba tartozna. Miután áthaladt egy falun és elért a következő településhez, a nap felkészült az égboltra, s a levegő langymeleggé vált. Ekkor ismét megpillantott néhány embert, akik a távolabb fekvő domboldalon felől közeledtek a falu irányába, vállukon kapával, vagy vesszőkosárral a kezükben. Kisvártatva egy másik

csapat jelent meg az úton, kapákkal, ásókkal és kosarakkal baktatva a földek felé. Mondani sem kell, hogy ezek is mind termelészövetkezeti csapatok voltak, akik láthatóan egymást váltva dolgoztak a földeken. A faluba igyekvő emberek egészen olyanok voltak, mint egy diadalittas hadsereg, mely a győztes csatából tér vissza éppen a hadiszállásra, hátukon a hadizsákmánnyal, nótákat fújva menetelés közben. Henanbeli dalokat énekeltek, s bár a dalok szövegét nem tudta kivenni, Mao Zhi szinte látni vélte, ahogy a dallam jókedvűen hullámszik a kora reggeli levegőben. Megállt a hegyi ösvény magaslatán, és onnan nézte a falusiakat, ahogy énekelve haladnak a falu felé, s szeme csillogásába némi irigység vegyült. De az irigység még hagyján lett volna, csak hogy ez az érzés lassanként fájdalommal erősödött a lelkében. Valami mélyről jövő fájdalom kerítette hatalmába. Az úton továbbhaladva a házak falán mésszel felmázolt feliratokat látott, némelyek a termelészövetkezeteket dicsőítették, míg mások hosszú évekkorábban készültek. Ilyeneket még tizenévesen látott, sőt segített is elkészíteni néhányat, melyeken olyasmi álltak, hogy „Le a földesurakkal!”, vagy hogy „Osszuk szét a földeket!” Ezek a jelmondatok már ugyan jócskán megkoptak a falakon, de a napfényben most visszanyertek valamit régi fényükből. Mao Zhi szíve heves zakatolásba kezdett a feliratok láttán; olyan volt, akár egy lefojtott forrás, melyet hirtelen ismét felfednek, s a víz most zubogva tódul elő belőle. Hiszen ez a forrás mindig is ott zubogott benne már egészen kiskorától kezdve, esőben, puskaropogás közepette, délen és északon, hóban és fűves pusztákon át, valakinek a vállára kapaszkodva, vagy lóháton. Még gyermek volt akkoriban, így könnyedén kimerült, ezért másra sem vágyott, mint hogy megpihenhessen. Shanxi löszföldes ormairól Henan nyugati részébe vándorolt hát, s valahányszor egy hadtest került az útjába, hozzájuk csapódott és velük folytatta útját, ha pedig jóra való családra bukkant, kész volt hozzájuk szegődni. Végül napról-napra, egyik falutól a másikig vándorolt, mígnem eljutott a Balou-hegységig, és találkozott a kőfaragóval, s hosszú útja végén Élvendfalvára ért. Úgy tűnt, a falu már ott várta őt a hegység mélyén több száz, vagy talán több ezer éve is, s amint megérkezett, rögtön magába fogadta, és maradásra készítette. Mintha épp azért tette volna meg ezt a hosszú utat, hogy rátaláljon Élvendre, s mikor már jártányi ereje sem maradt, épp akkor sikerült végre rábukkannia.

Jó néhány éve ott élt a faluban, a sebei már mind begyógyultak, de még akkor sem ejtett róluk említést, amikor a kőfaragó anyja halálos ágyán hosszasan beszéltek, s ő az asszony ölébe temetkezve zokogott. Saját magán kívül nem tudott arról a dologról a világon senki más. Nem tudta senki, hogy az osztagnál megismert egy hubeibeli szakaszpárancsnokot, akit bátyjaként tisztelt. Egy nap az osztag titkos parancsot kapott a feloszlátásra, ő pedig a sebesült szakaszpárancsnokkal tartott, s miután egy ellenséges csapattal találták szembe magukat, egy sírboltban rejtőztek el. Míg a hideg sírkamrában rejtőzködtek, az eső egész álló nap esett, Mao Zhi pedig belázasodott. A láztól annyira elkábult, hogy mikor végre magához tért, azt sem tudta mennyi idő telhetett el. Az eső ekkor már elállt, s a nap is kisütött, de a

szakaszpárancsnoknak nyoma sem volt. Mao Zhi azt észlelte, hogy az alteste ragcsos, és a vér savanykás szaga csípte meg az orrát. Kisvártatva ráeszmélt, hogy amíg önkívületben volt, testét meggyalázták. Az a szakaszpárancsnok tette ezt vele, aki pedig szerette valamicskét. Mao Zhi a felismeréstől sírva fakadt, s egész álló nap a sírkamrában térdelve zokogott. A szakaszpárancsnok nem tért vissza többé, s más sem járt a sírbolt közelében, így mikor besötétedett, Mao Zhi immár megbecsületlenül hagyta el a sírkamrát.

Sántán vánszorogva indult el a szülőföldje irányába.

Ekkor akadt az útjába a kőfaragó, és ekkor talált rá az öt már száz vagy ezer éve váró Élvendfalvára. Ott megvetette lábát, s napról-napra ápolgatta gyötrő sebeit. A sebek végül szépen begyógyultak, teste felépült, s a fáradalmait is kipihente. Most pedig, hogy felfedezte, micsoda változások mentek végbe a világban, úgy érezte, tennie kell valamit, nagy feladatok várnak rá Élvenden.

Hiszen azt mégsem feledhette, hogy megjárta ő is Yan'ant, és részt vett a forradalomban. Még ha csak egészen kis mértékben is, de mégiscsak hozzájárult a forradalomhoz. És bár azóta sok év eltelt, ő pedig már a kőfaragó felesége volt, ízig-vérig élvendi asszonnyá vált, de ugyanakkor mégis a Negyedik Vörös Hadsereg¹ katonája maradt. Otthon egy ládában őrzött egy batyut, melyben máig ott lapult az egyenruhája. Hisz' még fiatal volt, teste erővel teli, hogy is ne élt volna benne a vágy, hogy tegyen valamit.

Forradalmat kell csinálnom – gondolta magában –, és el kell érnem, hogy Élvend is belépjen a társadalomba.

Még további magyarázat

¹ Negyedik Vörös Hadsereg: csakúgy, mint a „belépés a társadalomba”, a Negyedik Vörös Hadsereg is Mao Zhi személyes történetének egyik kulcsfontosságú kifejezése. Még szinte gyermek volt, amikor a hadtest katonanőjévé vált, 1936 őszén azonban, mint egy szakadékból guruló kő, már nem tudott visszatérni a korábbi magaslatra, így nem tehetett mást, mint hogy a völgy mélyében heverjen és várakozzék. Ebben a várakozásban telt el több mint tíz év, mikor lányból asszonnyá lett, s a rokkantak lakta Élvendfalva lakójává vált. S ez idő alatt már majdnem hogy ő maga is elfeledte, hogy hajdanán a Vörös Hadsereg katonája volt, de a Negyedik Vörös Hadsereg úgy élt a szívében, mint egy apró mag, mely csak az alkalomra várt, hogy szárba szökkenhessen, és ismét gyökeret hajtson.

MÉG TOVÁBBI MAGYARÁZAT: NEGYEDIK VÖRÖS HADSEREG

Mao Zhi forradalmat akart. Be akarta vezetni az élvendieket a termelészövetkezeti rendszerbe.

Az út Élvend és a Ciprusfa utca között hatvankilenc mérföldnél is hosszabb volt, oda-vissza megvolt százharminckilenc mérföld. A vásárra járó falubeliek így aztán általában az egyik nap mentek, s a következőn tértek vissza, az éjszakát pedig vagy az utcán, vagy valahol az út mentén töltötték. Nem így Mao Zhi, aki még aznap éjjel visszatért a faluba, melynek reggelén útnak indult. Férje, a kőfaragó ott várta őt a falu elejénél a holdfényben, s mikor megpillantotta Mao Zhit, aki, mint egy őz, nagyokat szökkenve baladt lefelé az ösvényen, rögvést odakiáltott neki:

– Hol voltál? Reggel, mikor felkeltem, már nem voltál sehol. Álló nap téged ke-restelek, tüvé tettem utánad mindent, aztán meg itt vártalak egész éjjel!

Mao Zhi felkapta a fejét, és tekintetét a távolból a nála tizenöt évvel idősebb férjira szegezte, majd izgatottan kiáltott neki vissza:

– Kőfaragó uram, te tudod-e, hogy élnek az emberek a többi faluban? A földeket együtt művelik, közösösen, öt-nyolc család osztja meg egymás közt a munkát, de még az ökröket és az ekét is együtt használják. Nem bánja egyik sem, hogy nincsen egy darabka saját földje sem. Mikor a harang megkondul, befejezik az evést, és jó-kedvűen indulnak a földekre, hogy együtt vessenek és kapáljanak. S ha a föld messze esik a falutól, valaki visszamegy, hogy vizet hozzon a többieknek, de még gyógyfű-veket is tesz a vízbe, hogy még jobban felfrissüljön tőle mindenki. Aztán míg az em-berek isznak, valaki Xiangfu-dallamokkal vagy más nótákkal mulattatja őket.

Mao Zhi ezután megkérdezte a férjét, hogy ő is látta-e mindezt, amikor a vá-sárba ment, vagy legalább hallott-e ilyesmiről az útján. Csakhogy a kérdésére adott választ már meg sem várta, hanem kézen fogta férjét és lehuppant a melléte lévő sziklára.

– Nagyon elfáradtam – mondta –, ma több mint száz mérföldet gyalogoltam, a lábam telis-teli van hólyagokkal. Ha nem viszel el a hátadon, én már bizony haza nem megyek.

A kőfaragó hirtelen ráeszmélt, hogy mióta megházasodtak, ez volt az első al-kalom, hogy Mao Zhi melegséggel fordult felé, s ahogy ott ültek egymás mellett a sziklán, megpróbálta ismét a kezébe fogni felesége kezét. De ahogy a kezéhez ért, Mao Zhi szinte eszméletlenül dőlt az ölébe, így hát a karjába vette és hazaballagott vele a holdfényes úton. Otthon aztán vizet melegített, és megmosta felesége lábait. Lábmossás közben finoman átmasszírozta a fáradt talpakat és lábujjakat, kilyug-gatta a duzzadt víz hólyagokat, s közben rákérdezett, valóban látta-e Mao Zhi, ahogy az emberek együtt művelik a földeket.

– A világ megváltozott – felelte erre a felesége. – Tudod-e például, hogy ki ve-zeti most az országot?

– Nem tudom – mondta a férfi.

– A Kommunista Párt. És azt tudod-e, hogy hívják ezt a közös földművelést?

– Nem tudom – felelte ismét a férfi.

– Hát azt tudod-e, hogy nevezik egymás között az emberek az ilyen szerveződést?

– Nem tudom – hangzott újból a válasz.

Mao Zhi kissé csalódottnak tünt, de épp e csalódottság tette még izgatottabbá.

– Nemcsak te nem tudod – mondta –, hanem az élvendiek közül senki más sem. Felszabadítottak minket, és az országot a Kommunista Párt és Mao elnök vezeti, a családokat pedig együttműködő brigádokba szervezték, a brigádokat pedig terme-lőszövetkezeti csapatokba. Kőfaragó uram – kezdte ismét –, én meg akarom szer-vezni, hogy a mi Élvendfalvánk is belépjen a társadalomba, és hogy az itteni családok is együtt ültessenek, és közösén arassanak, aztán elosszák egymás közt a terményt. Hiszen a mi falunkban is van egy harang a fára akasztva, elég volna azt megkondi-tani, s akkor letenné ki-ki a tányérját, és indulna a földekre, aztán délben a földek végéből kiáltanék, hogy mindenki fejezze be a munkát, és menjen ebédelni. Hallottam azt is, hogy a városban már minden családnál van vezetékes víz, elég egy csavarintás és már zubog is a víz a fazékba, vödörbe vagy lavórba, de nekünk bezzeg minden nap a völgyből kell felcipelnünk a vizet a faluba. Azt is beszélük, hogy Jiuduban az emberek villannyal világítanak gázlámpások helyett, még hozzá úgy, hogy a bejárat mellett felkötnek egy cipőfűző-forma kanócot, aztán csak rántanak rajta egyet, mikor belépnek az ajtón, és máris fénybe borul az egész szoba, mintha csak felkelt volna a nap a házban. Kőfaragó uram, vigyél az ágyadba, ma este azt tehetsz velem, amit csak szeretnél. A feleséged vagyok, te pedig a férjem, ezért azt tehetsz velem, amit csak szeretnél. Be akarom vezetni Élvendet a társadalomba, hogy az élvendiek meny-nyei napokat élhessenek! És gyermekeket akarok szülni neked, egy egész kis seregnyi fiút és lányt, akiknek annyi étel jut, hogy soha meg nem bírják mindet enni, és annyi ruha, hogy soha nem tudják mindet felvenni, és tudnak majd petróleum nélkül is vi-lágítani, és tésztát enni anélkül, hogy nekik maguknak kéne hozzá örölni a lisztet, és sosem kell semmit a vállukon cipelni, hanem ökrösszekéren utaznak mindenhová.

A kőfaragó még soha azelőtt nem esett olyan mohón asszonyának, mint azon az éjen. Korábban Mao Zhi nem fogadta a közeledését, így még hozzáérni sem

mert. Azon az éjen azonban úgy döngölte testét az asszonyéhoz, mintha csak követ csiszolna, Mao Zhi pedig akár a forró agyag, lágyan fogadta a ránehezülő testet. Mikor végeztek, s mindketten kifulladásra kapkodták a levegőt, Mao Zhi azt kérdezte a férjétől:

- Élvendtél?
- Élvendtem – felelte.
- Ha a falu belépett a társadalomba, attól fogva minden este megélvendeztetlek.
- És mikor lép be?
- Ha holnap megtarthatjuk a gyűlést, már akár holnap beléphet.
- Na de attól, hogy te azt mondd, hogy belép a társadalomba, már be is lép?
- kérdezett vissza a férfi. – Hisz' Élvend nem tartozik semmilyen más település alá. Ha volna valami felettes hatóság, akkor megkérhetnénk őket, hogy küldjenek valakit fentről, aki kikiáltaná, hogy a falu ezennel belép a társadalomba. Így aztán a falubelieknek sem lenne más választása, mint hogy belépjenek. De nem tartozunk senki alá, így nem fogja senki fentről utasításba adni, hogy belépjünk. Ha meg te mondd nekik, lehet, hogy lesz, aki nem hallgat rád. Akkor meg mit tudsz tenni?

Mao Zhi elhallgatott.

Az igazat megvallva, Élvendfalváról bizony megfélemedezett a világ. A falu a három járás határának találkozásánál húzódó Balou-hegységben rejtőzött, s a hozzá legközelebb eső település is jó tizenvalahány mérföldnyire esett tőle. Nem is csoda persze, hogy feledésbe merült, hiszen a falu lakosságát már a Ming-kortól kezdve vakok, bénák és süketnémák alkották. Aki pedig mégsem született volna hiányossággal, az felnőtként a falun kívül keresett magának asszonyt vagy férjet. A fogytékkal élők egymás után érkeztek a faluba, az itt születő épek viszont egymás után távoztak. Így telt el több száz év, s nem volt az a megye vagy járás, amelyik hajlandó lett volna a körzetébe fogadni Élvendfalvát.

Telt-múlt az idő, a Ming-kort a Qing váltotta, évek és nemzedékek sora követte egymást, Kangxi, Yongzheng és Qianlong császárok után végül Cixi császárné lépett trónra, míg végül a Xinhai-forradalommal véget ért a császárság kora, és megalakult a Kínai Köztársaság. De Élvendfalva e több száz év alatt egyetlen dinasztának, tartománynak, megyének, körzetnek vagy járásnak sem fizetett terményadót. A környező Szilfa, Füzfa és Pagodafa járásokhoz tartozó körzetekből, településekből vagy falvakból pedig szintén nem jött soha senki, hogy terményadót gyűjtsön be a falubeliektől.

Élvend tehát a világon kívül eső helység volt.

Azon az éjen Mao Zhi az ágyon ülve meredt maga elé, majd hirtelen felnyalabolta ruháit és felkelt.

- Mit csinálsz? – kérdezte a férje.
- Elmegyek Füzfa járásba. Velem tartasz?
- Minek mégis oda?
- Hogy beszéljek a fentiekkel.

Mao Zhi nekilátott tésztát gyúrni, majd tüzet gyújtott, és a sütőlapot a tűzre állította. A kőfaragó kisütött rajta öt olajos lepényt. Még pirkadat előtt elhagyták a falut, s útnak indultak Füzfa járásba.

Füzfa járás háromszázkilenc mérföldnyire volt Élvendtől. Mao Zhi és férje az útjukba akadóktól kértek útbaigazítást, hogy merre menjenek. Nappal haladtak, éjszakára megpihentek, de enni és inni is megálltak az út során. Ha valamire szükségük volt, a kőfaragó a szolgálatát ajánlotta fel fizetségül. Huszonöt nap után végül megérkeztek Füzfa járás székhelyére. A járásszék mindössze két utcából állt, ezek közül a nagyobbik utca kereszteződésénél állt a járási kormányzat. A kormányzati épület egy háromkapus udvarház volt, a Qing-kor végén a megyei jamennek adott otthont, a Köztársaság idején járási vezetőség volt, a járási kormányzat nevet pedig az új Kína megalakulása óta viselte. A kőfaragó leült az épület előtti virágágyás peremére, s ott várt, miközben Mao Zhi továbbhaladt a középső udvarrész felé. A járásfő egy alig használt külföldi kordét¹ tolt maga mellett, s épp távozni készült, amikor az udvaron Mao Zhibe botlott.

– Milyen ügyben keres? – kérdezte az asszonyt.

– A Balou-hegységbeli Élvendfalváról jöttem. Az ország felszabadult, és mindenütt termelészövetkezeteket alapítottak, de a mi falunkban még mindig mindenki maga műveli a földjét. Hát igazán nincs, aki bevezessen minket is a társadalomba?

A járásfő ezt hallva egészen elképedt, majd behívta Mao Zhit az irodájába, ahol kérdések egész sorát zúdította rá. A falra tűzött térképhez lépett aztán, s hosszasan kersegett, mire a térkép egyik csücskében már jó néhányra ráakadt az asszony által említett települések közül, Élvendfalvát azonban nem találta sehol. Végül kiment, hogy pár szót váltson a szomszédos helyiségben lévőkkel. Mikor visszajött, komoly hangszínré váltva közölte Mao Zhivel, hogy nem Füzfa járásba kellett volna jönniük, hiszen a földrajzi felosztás alapján a falujuk bizony Szilfa járáshoz tartozik, így hát Szilfa járás az, amelyik megfélemedezett róluk, ami nem is csoda, amilyen rémes egy alak az ottani járásfő.

Mao Zhi így hát ismét útnak indult a férjével, és egy hónap múlva el is érkeztek Szilfa járásba. Az ottani járási kormányzatnak egy valamikori nagyföldbirtokos udvarháza adott helyet. Szilfa járásfője néhány évvel idősebb volt füzfabeli kollégájánál, ráadásul helybéli lakos lévén úgy ismerte a környék valamennyi települését, mint a tenyerét. Mao Zhinek végig sem kellett mondania, hogy mi járatban van, mert a járásfő gyorsan megértette, miről van szó.

– Hogy a fene essen ebbe pagodafai járásfőbe – fakadt ki –, hát van ám vér a pucájában, hogy képes legyen nem törődni egy faluval, ami pedig az ő körzetébe tartozik. És hogy pont most, amikor már mindenütt végrehajtották a kollektivizálást, hagyja, hogy a maguk falujában mindenki külön-külön művelje a földjét! Hogy a falu így lemaradjon, és még azzal se legyenek tisztában, hogy melyik körzethez tartoznak!

Miközben szórta a szidalmakat, a járásfő kiterítette Szilfa járás térképét az asztalra, és megkérte Mao Zhit, hogy nézze meg alaposan. Aztán egy vonalzóval méricskélgni kezdett, s végül a térkép szegélyén kívülre eső részre berajzolt egy pontot.

– Na, látja, itt van a Balou-hegység, tehát Élwend is valahol itt kell hogy legyen. Na, már most, akkor a térképen a maguk faluja 5,3 hüvelyknyire esik a mi járásunk Szappanfa körzetétől, de csak 3,3 hüvelykre Pagodafa járás Ciprusfa körzetétől. Hát hova máshová is tartozhatnának, mint Pagodafa járáshoz?

Még fél hónapnyi vándorlás után megérkeztek Pagodafa járásba. Yang járásfő azonban épp akkor utazott el az egyik körzetbe, ahol néhány napos gyűlésen vett részt az együttműködő brigádok és a kollektivizálás témakörében. Mao Zhiék jobb híján a járási kormányzat kapujánál található malomban töltötték azt a pár éjszakát. Mire végül Yang járásfő számárháton visszatért a járásszékre, beköszöntött a nyár, és tikkasztó melegbe ölelte a világot. Katonaember lévén Yang járásfő még a számárháton is egyenruhát viselt. Amint az irodájába lépett, a titkára, Liu máris vizet öntött neki, közben pedig beszámolt a távollétében történt ügyekről. Többek között arról is, hogy egy Mao Zhi nevű asszony beköltözött a malomba, és azt mondja, a falujában máig nem tudják, melyik járáshoz tartoznak, ráadásul mindenki önálló művelést folytat, s még az ükapáik sem fizettek soha senkinek terményadót. És azzal sincsen tisztában senki, mit értünk földbirtokoson, meg gazdag és szegény földművesen. Liu titkár komoly hangon számolt be mindezekről a járásfőnek, de a járásfő arca rezzenéstelen nyugalmat árasztott, mintha mindez nem lenne újdonság a számára.

– Menj és hívd ide azt a Mao Zhi nevű asszonyt! – adta ki a titkárnak.

Mao Zhi verejtékkal áztatott arccal lépett a járásfő irodájába. Az irodában egy íróasztal és mögötte egy antik karosszék állt, a falon pedig Mao elnök portréja függött, s mellé egy revolvert akasztottak. Amikor Mao Zhi belépett az ajtón, a járásfő éppen hidegvízzel mosta az arcát. A mosdás befejeztével aztán a törölközőt a mosdószekevény fogantyújára akasztotta, majd Mao Zhihez fordult:

– Hány vak ember él a falujukban?

– Aki teljesen vak lenne, abból nincsen sok – felelte az asszony –, összesen öthat fő.

– Na és béma?

– Abból sincs sok, mindössze tizenvalahány, de ők is mind tudnak a földeken dolgozni.

– És a süketnémák hányan vannak?

– Kilenc családban vannak süketek, és hétben némák.

– Mind örökölték a fogyatékat?

– Van néhány család – felelte Mao Zhi –, akik néhány évvel ezelőtt az éhínség elől menekültek a faluba. Őket is mind rokkantnak tekintjük, és senki sem ellenezett, hogy nálunk vessék meg a lábukat.

– Akkor összesen milyen arányban vannak a rokkantak a faluban? – kérdezett ismét a járásfő.

– Nagyjából a lakosság kétharmadát teszik ki.

– A körzeti gyűlésen találkoztam Füzfa- és Szilfa-beli kollégáimmal – mondta a járásfő –, hogy a fene esne beléjük, egyik sem valami jóféle alak. Füzfa járásfője

például azzal jött, hogy a maguk Élwendje a mi Ciprusfa körzetünkől százhuszonhárom mérföldre esik, viszont az ő Szappanfa körzetüktől százhatvanhárom mérföldre. Na, de arról már bezzeg mélyen hallgatott, hogy ugyan Élwendfalva százhuszonhárom mérföldre van Ciprusfa körzettől, ellenben a Füzfa járáshoz tartozó Bálványfavölgy körzettől meg csak kilencvenhárom mérföldnyire, vagyis mégiscsak hozzájuk vannak közelebb harmincegy mérfölddel. Aztán nézzük csak Szilfa járást – folytatta. – Szilfa járás központja ugyan valóban igencsak messze fekszik Élwendtől, de a Köztársaság tizenegyedik évében, vagyis az 1922-es kutya évének ötödik holdhónapjában egész Henan tartományt hatalmas aszály sújtotta, s jó néhányan éhen haltak. A Balou-hegység számos vidékén azonban ekkor is olyan sok gabona termett, hogy az emberek meg sem bírták mindet enni. Idetartozik Élwendvölgy is, ahol a maguk faluja elhelyezkedik. Abban az évben Szilfa járásból embereket küldtek, hogy gabonát szedjenek be Élwendtől, amivel aztán nem kevés Szilfa járásbelinek az életét sikerült megmenteni.

– Így aztán azt mondhatjuk – folytatta okfejtését a járásfő –, hogy a földrajzi elhelyezkedését tekintve, minthogy Élwend Füzfa járás Bálványfavölgy körzetéhez esik a legközelebb, a falunak Füzfa járás illetékessége alá kellene tartoznia. Ha pedig a történelmi háttérből indulunk ki, lévén, hogy Szilfa járás az egyedüli, aki szedett már be gabonát a falutól, így Élwendnek ennek megfelelően Szilfa járáshoz kellene tartoznia. De ezek a semmirekellők állandóan csak Pagodafa járásba akarják pöckölni a maguk faluját, pedig nekünk aztán végképp semmi közünk nincs Élwendfalvához!

A nap ekkor éppen delelőre járt, s olyan forrón tűzött, hogy az udvarban álló pagodafák lombjai hervadtan roskadoztak, ezért a járásfő titkára locsolni kezdte őket. A járásfő kiszólt neki, hogy menjen el a konyhára, és szóljon, hogy még két főre készítsenek ebédet, hadd vendégelje meg a járás a két messziről érkezett vándort.

Mao Zhi hosszasan nézte a járásfőt, majd hirtelen felállt, s így szólt:

– Yang járásfő, de hiszen maga is a forradalomért küzd, csakúgy, mint én. Ha már mindketten a forradalom szolgálatában állunk, engedje meg, hogy feltegyek néhány kérdést.

A járásfő kissé mehökkent, de aztán azt felelte, csak kérdezzen nyugodtan.

– Yang járásfő – kezdett hozzá Mao Zhi –, mondja meg nekem, mi Élwendiek is Kína népéhez tartozunk, nemde?

– Hát persze – vágta rá a járásfő.

– És ugye idetartozunk mi is Henan tartományhoz?

– Igen – jött a gyors válasz.

– És abban sem tévedek, hogy Élwend is Jiudu megyében helyezkedik el?

– Senki nem mondta, hogy nem – felelte a járásfő.

– Akkor miért van az – kérdezte Mao Zhi –, hogy se maguk, se Szilfa és Füzfa járás nem akarja magáénak tudni a mi falunkat? Hát nem tartanak attól, hogy elmegyünk a megyei kormányzathoz panaszt tenni?

A járásfő kissé megilletődött. Egyáltalán nem számított rá, hogy egy béna falusi asszony így merjen beszélni vele. A falra akasztott revolverre pillantott, majd horkantott egyet és így szólt:

– Egek, hát hogy is volna mersze panaszt tenni rám a megyénél? – Azzal hirtelen felpattant a székből és Mao Zhire rivallt: – Hogy a fene essen magába, hát menjen akkor, tegyen panaszt! Keresse csak meg a megyei párttitkárt! Mikor Yan'anban voltam, én segítettem neki belépni a Pártba.

Miközben beszélt, olyan hidegen meresztette a szemeit Mao Zhire, mint aki mindjárt lenyeli dühében.

Mao Zhi azonban egyáltalán nem ijedt meg. Kis ideig némán fürkészte a járásfőt, majd így szólt:

– Maga is volt tehát Yan'anban, csakúgy, mint én. Ha 1936 őszén nem osztják fel a női osztagunkat, akkor most nem állnék itt maga előtt.

Miközben ezeket mondta, tekintetét konokul a járásfő arcára tapasztotta. Magában azt tervezte, hogy ha a járásfő ismét olyan ridegen pillant rá, sarkon fordul és távozik, de épp ahogy ezen tűnődött, észrevette, hogy Yang járásfő arca egy szemvillanás alatt elsápadt. A férfi kétkedően nézett rá, de épp úgy, mintha hirtelen felismerte volna.

– Melyik szakaszban szolgált? És tényleg megjárta Yan'ant? – kérdezte.

– Nem hiszi, igaz? – kérdezett vissza Mao Zhi, azzal váratlanul fordult egyet, és kisántikált az iroda ajtaján, elment egészen a járási kormányzat kapujánál fekvő malomig, és megkérte a kőfaragót, hogy adja elő a batyuját, majd a batyúval a hátán visszaballagott a járásfőhöz. A batyut az íróasztalra helyezte és megoldotta a száját. A benne lévő két pár cipőt az asztal egyik sarkára helyezte, majd előhalászott egy fehér posztóba bugyolált kisebb csomagot, s azt is kibontotta. A csomagból egy kissé már megfakult régi katonai egyenruhát húzott elő, s a járásfő íróasztalára terítette. Az egyenruha vállaira jókora foltokat varrtak, de nem az egyenruha szövetéből, hanem egy vastagabb, fekete anyagból. A nadrág, mely a felsőrész alá volt hajtogatva, ugyanúgy megfakult már, és több helyen kifoszlott rajta a varrás. Jól látható volt, hogy az egész egyenruha igencsak viseltes darab. Miután Mao Zhi kiterítette az íróasztalon a járásfő szeme elé, hátrább lépett és így szólt:

– Yang járásfő, bizony én is megéltem az 1936-os év rémségeit. Ha a Negyedik Vörös Hadsereget akkor nem osztják fel, ma nem fordulhatnék magához segítségért.

A járásfő arca egészen kipirult, miközben tekintetét kapkodta az egyenruháról Mao Zhire, majd Mao Zhiről az egyenruhára. Végül felkapta a fejét, és kikiabált az ajtón:

– Liu titkár! Szóljon a konyhára, hogy csináljanak még néhány fogást ebédre, és egy üveg italt is készítsenek elő!

Az ötödik holdhónap végén történt aztán, hogy Mao Zhi és a kőfaragó visszatértek Élvendre, de bizony velük tartott ekkor Yang járásfő és Liu titkár, valamint Ciprusfa körzet vezetője és még a körzet két katonája is. A katonák vállán puska

lógott, s mikor a faluhoz értek, három lövést adtak le. Az élvendiek, legyenek bár vakok, bénák vagy süketek, mind a falu közepére siettek, s megtartották a falu történetének legelső népgyűlését. Ekkor kiáltották ki, hogy Élvend inntől kezdve hivatalosan is Ciprusfa körzet illetékessége alá tartozik.

A puskaadörgés közepette egyúttal megalakultak az együttműködő brigádok, s a falu belépett a termelőszövetkezeti rendszerbe. Élvend mennyei napok³ elé nézett.

Még további magyarázatok

¹ külföldi kordé: vagyis kerékpár. Henan Balou-hegyvidékén a biciklit legkorábban külföldi kordénak, később pedig lábhajtós kordénak nevezték. Miután évekkel később a kulturális forradalom idején a „harc a négy régi ellen” elnevezésű kampány zajlott, betiltották a „külföldi” szó használatát, s a kétkerekű járművet inntől fogva kerékpár néven kezdték emlegetni. Csakhogy a helybéli öregek közül még máig sokan a lábhajtós vagy a külföldi kordé elnevezések egyikét használják.

³ mennyei napok: Élvend történetének az 1950 ősztől, vagyis az együttműködő brigádok megalakulásától kezdődő, a kollektivista munka jegyében eltöltött különleges időszaka

Kilencedik fejezet

MÉG TOVÁBBI MAGYARÁZAT: MENNYEI NAPOK

Egyesítették hát az élvendi családok földjeit, de közös lett ezentúl valamennyi ökor, eke, kapa és vetőbarázda is. Azokat persze, akiknek eredendően volt ökrük, ekéjük vagy szekerük, hátrányosan érintette ez az intézkedés, így eleinte hóbörögtek is miatta, de aztán ismét feldördültek a puskák, s a hóbörgés menten elcsendesült, az ökröket, szekereket, ekéket és barázdákat pedig engedelmesen beszolgáltatták.

Az együttműködő brigádok tehát végül csak felálltak. A körzeti vezető és a katonák három napig maradtak a faluban, s a puskáik közül egyet vittek csak vissza magukkal, a másikat hátrahagyták.

A puskát Mao Zhi kapta meg.

Végtere is ő szolgált a seregben és a háborúban is részt vett, így a körzeti vezetőnél is nagyobb tapasztalattal rendelkezett, csakúgy, mint a járásfő.

Mao Zhi forradalmár volt már kisgyermekkorától, született vezető volt tehát.

A falu közepén álló fára eztán akasztották fel azt az ökrösszekér-keréknyi harangot, amit ha Mao Zhi megkongatott, a falubeliek már indultak is a földekre dolgozni. Ha azt mondta nekik, menjenek a keleti hegyoldalba kapálni, fogták a kapáikat, és indultak kelet felé. Ha pedig azt adta ki nekik, hogy terítsenek trágyát a nyugati lejtőkre, nyugatnak fordultak. Ki gondolta volna, hogy ilyen jó dolog ez az együttműködő brigád! Élvienden ezer éven át minden család a saját földjét művelte, az egyik húzta az ekét, a másik meg szórta a magot, ki a hegytetőn, ki pedig a völgyben. Ha bármire szükség volt, nem volt mit tenni, mint hogy a torkuk szakadtából kurjongassanak egymásnak. No, de ha egy sánta család akart kosarat kérni egy süket családtól, hát bizony hiába kurjongattak, nem volt mit tenni, mint hogy felmásszanak a völgyből a hegytetőre, aztán meg nagyokat szökkenve visszabicegjenek. Az együttműködő brigádok bevezetésével azonban mindezt nem volt már többé szükség. Mao Zhi megkondította a harangot, aztán elkiáltotta magát, hogy mindenki fogjon egy ásót, s így csak annyi volt a dolguk, hogy ásót ragadjanak, és induljanak a földekre. Ha pedig azt kiáltotta, hogy kosarat vigyenek, akkor azt tették.

Miközben pedig a földekre igyekeztek, nem kellett magányosan ballagnia annak, aki szeretett beszélni, és annak sem, aki inkább hallgatni szeretett. A munka végeztével pedig dalra fakadhattak azok, akik szerettek nótázni, s bátran énekelhettek Balou- vagy Xiangfu-dallamokat, esetleg operarészleteket, mert nem kellett attól tartaniuk többé, hogy nincs, aki tanúja legyen tehetségük kibontakozásának.

Miután elmúlt a tél, és beköszöntött a tavasz, felkondult ismét a harang, hogy a földekre hívja a falu apraja-nagyját, s a vakok és a mozgásképtelenek kivételével indult is mindenki, hogy kapálja a búzát. Elsőként a falutól keletre fekvő földdarabot kapálták, mert ez volt a legnagyobb, megvolt az tizenvalahány mu is. Ez a göröngyös földdarab úgy csüngött ott a lejtőn, mintha csak az égbolt egy darabja pottyant volna a hegyoldalba. Ott kapált a lejtőn asszony és férfi, öreg és gyerek, sánta és fél-lábú, süket és néma, aki csak fel tudta emelni a kapát. Több tucatnyian görnyedeztek szépen sorokba rendeződve, s az egész völgyet a földbe mélyedő fém éles sustorgásának zaja lengte be.

Volt egy béna asszony a faluban, aki, mivel felállni sem tudott, így persze a kapálásban sem tudott segídezni. Mao Zhi megkérte azonban, hogy amíg a többiek kapálnak, üljön ki a föld végébe, és énekeljen nekik. Akadt aztán egy vak ember is, aki olyannyira vak volt, hogy még az égről meg a földről sem tudta volna megmondani, milyen színű. No, de már gyermekkorától megvolt hozzá a tehetsége, hogy ha bármilyen nótát hallott, azt utána kívülről el tudta fújni. Mao Zhi így hát őt is kivezényelte a béna asszony mellé énekelni.

Míg a többiek kapáltak, ők ketten énekeltek. Elénekeltek a Jádégamb-pár és a Pillangómese című Xiangfu-dallamokat, a Balou-dallamok közül a Nyerítő ló legendáját és a Két szerelmes asszony történetét. Mikor aztán az ismert dallamok végére értek, kitaláltak egyet maguk, melynek a Nekem nincsen feleségem, neked nincsen urad címet adták:

Vak ember:

Huszzonegy szénaboglya fekszik a réten,
Ki hitte volna, hogy nem lesz feleségem?
Ez az egy fej fokhagyma nem válik gerezdre,
Örök agglegénylét szállt az én fejemre.

Béna asszony:

A Balou-hegyekben fűjtatóból is kettő van,
Én maradtam egyedül özvegyen magamban,
Ökör megy a szekér előtt, ló pedig mögötte,
Ki hitte volna, hogy özvegy maradok örökre?

Vak ember:

Asszony nélkül a férfi, mint ló kantára nélkül,
Ahol a nap nyugszik, az én házam ott épül.
A nap lebukik a hegy mögött a mélybe,
Ki vigyáz arra, kinek nincsen felesége?

Béna asszony:

A tűzhely füstjét seprűvel legyezem,
Az özvegyasszonyok magánya végtelen.
Hold fénye ragyogja be az éjsötét eget,
De párnámra egyedül hajtom fejemet.
Nyikordul az ajtó, rezeg ablakkeret,
A beszökő szél hűti meztelen testemet.
Vadkacsa fészkel egymaga a parton,
Nincs, akit a magány nálam jobban marjon.

Vak ember:

A nap lebukik a hegy mögött a mélybe,
Ki vigyáz arra, kinek nincsen felesége?
Egyetlen fűjtató kong az ürességtől,
Fájó szívem hiába ábránd feleségről.
Felkaptatok magamban a lejtő feléig,
Magányom kínját mások nem értik.
Tizenhét gerendája van az én házamnak,
Ki más tudná keservét ennek a bánatnak?
Ha más hagymát ültet, én akkor fokhagymát,
Kín az élet annak, ki nem leli asszonyát.

Miközben szólt az ének, az emberek kapáltak. Így ment ez egészen a nyár beköszöntéig, amikor aztán vagy fél hónapon át aratták a búzát lankadatlanul. Mikor esőre volt szükség, esett, mikor pedig napsütésre, ragyogón szikrázott a nap. Ki gondolta volna, hogy az első évben, amint Élvend belép a társadalomba, a földek úgy ontják majd a termést, hogy a kövér búzaszemek súlya alatt kókadtan csüngő kalászkok majd leszakadnak a búzaszárról? Aratáskor aztán az egész vidéket elárasztotta az érett búza sárgásan tündöklő illata. A terv eredetileg az volt, hogy mindennap az aratás után osztják majd szét az aznap betakarított gabonát, hogy ne álljon ott halomban a földeken. Csakhogy végül az elosztás beletelt fél hónapba is, úgy, hogy a falubeli családok fél hónapon át cipelték haza azt a temérdek búzát egyik nap a másik után.

Miután megtelt valamennyi hordó és bődön, volt olyan, aki az időseknek előkészített koporsót is színültig öntötte búzával. Ahol pedig nem akadt koporsó, ott az ágyakra terítették a búzát. Mikor végül már igazán semmi hely nem akadt, ahová eltegyék azt a rengeteg terményt, a szobák sarkaiba halmozták hát fel a zsákokat, de búza illata áradt még a legbüzösebb árnyékszékéből is. Ami még így is megmaradt, azt a földek végében álló két raktárban helyezték el, és beigazolódni látta ekkor mindenki, hogy bizony a társadalomba való belépésnek köszönhetően immár tényleg mennyei napokat élnek. Csakhogy a mennyei napok végül egy hatalmas vaskatasztrófába¹ torkolltak.

Még további magyarázat

¹vaskatasztrófa: vagyis a „nagy ugrás” névvel jelölt korszakban zajló acéltermelés miatti nagy vaségetés katasztrófája. A Balou-hegységben ezt vaskatasztrófának nevezték, de ellentétben a víz- vagy tűzkatasztrófával, ezt a tragédiát nem a természet, hanem az ember okozta. A dolog 1951-ben kezdődött, amikor nemcsak Élvend, de az egész Balou-hegyvidék kedvező időjárásnak örvendhetett, s nyáron a búza, ősszel pedig a kukorica hozama múlta felül a legszebb reményeket. Mondani sem kell, hogy a bőséges termés az emberek életének minden szegletét bearanyozta, akik ennek következtében egészen úgy érezték magukat, mintha csak a mennyországba csöppentek volna. 1952 elmúltával aztán Mao Zhi a járásszékre utazott, ahol több napon át tartó gyűlésen vett részt. Mikor visszatért, megkongatta a harangot, s két dolgot hirdetett ki az egybegyűlteknek. Az első az volt, hogy a járásszékről hozott magával kétrekesznyi átlátszó szőlőcukros üvegcsét, gumi fedéllel; ezekbe szezámolajat fognak tölteni, s minden család kap majd belőle egyet. A másik, amit kihirdetett, az volt, hogy a körzeti kormányzat immár népi kommunává alakult, az együttműködő brigádok és a termelőszövetkezetek pedig mostantól a kommuna kis és nagy egységei. Mivel a földművelés termelésnek minősül, így az egységeket egészen pontosan kis, illetve nagy termelőegységeknek hívják. A nagy termelőegységeknek párttitkáruk, brigádvezetőjük és a népi milíciához tartozó katonai vezetőjük is kell hogy legyen, míg a kis termelőegységek vezetősége egy brigádvezetőből, egy könyvelőből és egy jegyzőből áll. Élvend elhelyezkedéséből adódóan önállóan alkot majd egy nagy termelőegységet és egy kis termelőegységet is egyben. A párttitkár, brigádvezető, katonai vezető és egyéb posztok betöltésére a népi kommuna pedig mind Mao Zhit jelölte ki egy személyben.

MÉG TOVÁBBI MAGYARÁZAT: VASKATASZTRÓFA

Kisvártatva beköszöntött az 1958-as év is, és Kína nekilátott, hogy többet és jobbat termeljen, de az eddiginél gyorsabban és takarékosabban. A nagy építkezések közepette acéltermelésbe fogott mindenki szerte a vidéken.

Kivágták az ország valamennyi fáját.

Élvenden is nagy sürgős-forgás vette kezdetét. Mao Zhi végre teherbe esett, és a hasa nagyra nőtt. A népi kommuna előírása szerint minden településnek tíznaponként egy acéldarabot kellett előállítania, s azt a kommuna előtti téren elhelyeznie. Mao Zhi a hasát fogva kapaszkodott fel a falubeliek hajtotta ökrösszekérre, hogy azt a pépesre tört tofura hasonlító, elsőként elkészített fémdarabot a kommunához vigyék. Mikor megérkeztek, akkor látta csak, hogy hiába dolgozott Élvend összes sérült lakója éjt nappallá téve, az ő fémdarabjuk bizony kisebb még a többi falu által beszolgáltatott darabok felénél is. A kommuna titkára odaállította Mao Zhit és az ökrösszekeret hajtó falubelieket Mao elnök képe elé, meghagyta nekik, hogy hajtsanak főt az arckép előtt, majd így szólt:

– Ej, Mao Zhi, hiszen te megjárta Yan'ant, s azt beszélük, találkozta is ott a mi Mao elnökünkkel. Hát csak tedd a kezed a szívedre, s gondolkodj el jól, hogyan tudnád magad méltónak bizonyítani öhozzá. – Azután így folytatta: – Ha mátol kezdve egyszer is azt látom, hogy hátráltatjátok a kommunánkat, és nem termelitek az acélt, azonnali hatállyal kizárlak benneteket a Ciprusfa kommunából, és onnantól fogva nem számítok majd Ciprusfa lakosainak sem.

A faluba visszatérve Mao Zhi azonnal mozgósított minden családot, hogy szolgáltatassák be az összes használaton kívüli fémeszközöket: a régi öntöttvas fazekakat, bádoggal bódónöket, életlen kaszákat és tompa ásókat, vas- vagy rézlavórokat, piszkavasakat, fémből készült fali akasztókat, de még az ágyak végénél álló faládák fémcsatjait is. Miután mindezeket összeszedték és beszolgáltatatták a népi kommunának, Élvend egy keretbe foglalt oklevelet kapott, melyben a Ciprusfa kommuna harmadik acélöntő mintafaluja cím szerepelt. Fél hónap elteltével aztán a kommuna két milicistát küldött, akik egy ökrösszekéren érkeztek a faluba, vállukon puskával,

kezükből pedig egy újabb oklevéllel, melyben Élvendet immár Ciprusfa második mintafalvának nyilvánították. Az oklevélért cserébe azonban az ökrösszekeret jól megpakolták a falusiak földműves eszközeivel, majd indultak is vissza a kommunába. Néhány nap múlva aztán újabb négy milicista érkezett, négy puskával és két szekérrel, az első számú mintafalunak járó oklevelet lobogtatva. De hoztak még azon kívül egy kézzel frott levelet a kommuna Mai titkárától is. Miután Mao Zhi elolvasta a levelet, hosszas töprengésbe merült, majd a hasát fogva járta végig a falut házról-házra a milicistákkal, hogy beszédjék a még megmaradt fémeszközöket.

Mikor az egyik vak ember házához értek, az éppen főzött, a fia pedig ott gugogolt mellette. A vak ember megkérdezte tőle, hogy ki áll a kapuban. Mire a fiú azt válaszolta, hogy néhány ép áll ott puskákkal. A vak ember ijedtében meg sem mert szólalni, csak ment, hogy átnyújtsa a fazekat, amiben éppen főtt az étel.

Míg a vak ember kiöntötte a fazékból az ételt, a milicisták körbejárták az udvart, s mikor a falban észrevettek egy vasszőget, gyorsan azt is kihúzták a helyéből. Aztán két kapát pillantottak meg egy sarokba támasztva, azoknak is leszedték a fejét. A vak ember ekkor félrevonta Mao Zhit, és odasúgta neki:

– Hát még a fazekamat is elviszik? És mi lenne, ha az én családom inkább mégse lépne be a társadalomba? Nem lehetne inkább, hogy mi ne legyünk a kommuna tagjai?

Mao Zhi gyorsan a vak ember szájára tapasztotta kezét.

Ezután egy béna asszony házához értek, aki híres volt hímzéstudományáról. Az asszony átadta nekik a fazekát, csak hogy találtak nála egy rézlavórt is, ami egyetlen hozománya volt, amit szülőfalujából hozott magával, amikor Élvendre házasodott. Minthogy ettől nem akart megválni, a milicisták felforgatták a házat, s minden megmaradt edényt, merőkanalat és valamennyi fém főzőeszközt felpakoltak a szekérre. Az asszony ekkor kiejtette a kezéből a rézlavórját, és könnyek közepette kúszott a katonák után, hogy visszavegye a főzőedényét, mire azok összeszedték a rézlavórt, s elvitték azt is. Az asszony a lábainál fogva ölelte át Mao Zhit, és sírva követelte:

– Adják vissza a fazekamat! Adják vissza a lavóromat! Ha nem adják vissza őket, az én családom bizony nem kér többet ebből a társadalomból!

A vállukon puskát lógató milicisták haragosan meresztették szemüket a béna asszonyra, mire az asszony gyorsan elhallgatott és egy szót sem szólt többet.

Átmentek aztán a falu végében lakó süket házához. Ez a süket igencsak okos ember volt, hallani nem hallott ugyan, de figyelmes tekintetét semmi sem kerülte el. Mikor a milicisták, vállukon a puskákkal, a háza elé hajtottak a szekérrel, ő már jött is, hogy beszolgáltatassa a fazekát és a ládájáról leszerelt fémcsatot. A kertkapu fémreteszt a milicisták szeme láttára pattintotta ki a helyéből, s odahajította a szekérre. A katonák végül megkérdezték, van-e még valami a házban. A süket elgondolkodott, majd lehajolt, és a cipőjéről letépte a fűző helyét szegő fémkarikákat, és a szekérre vetette őket.

A szekér azzal el is hajtott a háza elől.

Miután a katonák továbbálltak, a süket karon ragadta Mao Zhit, és sokat sejtetőn azt kérdezte tőle:

– Köfaragóné, hát ez volna a népi kommuna?

Mao Zhi a távolodó kocsit hajtó milicistákra pillantott, majd gyorsan betapasztotta kezével a süket száját.

Mire az ég alkonyi pírba borult, a kommunából érkező két ökrösszekér csordultig megtelt az élvendiek fémtárgyaival. Volt köztük új is és régi, eke- vagy kapafej, fazék és kanál, kapuresz és ládacsat, de annyi, hogy az a néhány szegény ökör csak úgy fújtatott az erőlködéstől, miközben nagy komótosan vonszolták kifelé a kocsikat a faluból.

Miután Mao Zhi útjuknak eresztette a szekereket, tetejükön a jól megtermett milicistákkal, visszaballagott az ösvényen a faluba. Mikor visszaért, látta ám, hogy a falu egész népe, vakok és bénák, öregek és gyerekek, és főként a sok asszony, akiknek a családjukra kellett főzniük, gyülekezve álltak, ültek vagy benutságukban feküdtek a falu központjában. Ahogy Mao Zhi megérkezett, valamennyi vádló pillantás rászegeződött. Sőt néhány tekintetből gyűlölet szikrázott. Főleg a fiatal asszonyokéból, akik ajkukat harapdálva álltak a tömegben, s olyan gyilkosan meresztették szemeiket a visszatérő Mao Zhire, mintha csak arra várnának, hogy közelebb érjen, és jól elpáholhassák. Mao Zhi ekkor megpillantotta a köfaragót, aki hamuszürke arccal állt egy a tömegtől távolabb eső ház sarkánál. Ahogy Mao Zhi felé fordult, a férje intett neki, mire az asszony egy pillanatra megállt, aztán gyorsan irányt váltott, és a férjéhez indult. Mondani sem kell, persze, hogy a jegesen izzó tekintetek még ekkor is követték. Lassú léptekkel haladt hát, nehézkesen vonszolva magát, mert bár a pillantások elől elmenekült, de attól félt, mindjárt utánakiabálnak, és hangos szitkokat szórnak a fejére a háta mögül. Megállt hát, és a fülét hegyezte.

Csak hogy a háta mögött egy pisszenés sem hallatszott.

Csendbe borult az egész vidék, az a rengeteg pillantás pedig úgy hullott Mao Zhire, mint ahogyan a téli szél veri az ablakot.

A nap lebukott a hegyek mögé, s felizzottak a hegyeken túl felállított acélkohók. Néhány kohót az Élvend mögötti hegyi tisztásokon állítottak fel, most ezeket is begyújtották. Mao Zhi és férje a faluhoz legközelebb eső két kohóhoz indult. Ahogy egyre távolodott a falusiak pillantásaitól, már azt hitte, túl van a dolgon, de egyszer csak hangos kiáltás csendült fel a háta mögül:

– Mao Zhi! Ne menj sehová! Most, hogy beléptünk a társadalomba, cseréptálban kell főznöm? Nem léphetnénk akkor inkább ki a társadalomból¹ a családommal?

– Mao Zhi! Hát tényleg agyagedényben kell ezután főznünk? Te voltál, aki beléptetett minket a társadalomba, most akkor azt intézd el, hogy kiléphessünk belőle!

– Hallgass ide! A mi családunknak még cseréptálja meg agyagedénye sincsen, így aztán holnap kénytelenek leszünk egy köteknőben megfőzni az ételt. Mao Zhi, jól figyel rám, ha nem léptetsz ki minket a társadalomból, akkor aztán ne számíts rá, hogy békében élhetsz majd a családdal!

Mao Zhi csak állt ott magányosan a kiáltások özönében, mintha egy sebesen zubogó folyó vize zúdulna rá.

Még további magyarázat

¹ kilépés a társadalomból: a „belépés a társadalomba” kifejezés ellentétpárjaként jött létre. Minthogy az élvendiek csatlakozását az együttműködő brigádok és a termelőszövetkezeti csoportok rendszeréhez a társadalomba való belépésnek nevezték, ennek nyomán, amikor ki akartak válni a népi kommunából, azt a társadalomból való kilépésként emlegették.

Hetedik könyv

ÁGAK

NO, AZTÁN HIRTELEN MEGTÖRTÉNT AZ A DOLOG

Végül aztán Liu járásfő csak összekészült, hogy elhagyja Élvendet, és útnak induljon a mutatóványos társulattal. Első állomásként a városba készültek, hogy adományokat gyűjtsenek Lenin holttestének megvásárlására.

A Fállábú Majom műsorszám a fállabas repülőfutás volt, a Süket Máé a füllönfüggő petárda, a Fellszeműé a balszemes tübefűzés, a Béna Asszonyé a falevélhímzés, a Világtalan Tonghuáé az éleshallás, a Béna Fiúcskáé az üveg cipő-mutatóvány, a Néma Battyóé pedig a gondolatolvasás. Minden olyan fogyatékkal élő falubeli, akinek rendkívüli képessége volt, a járásfővel tartott a városba. Huaihuának pedig, mivel szép volt és csinos, megvolt rá a lehetősége, hogy bemondó legyen, ahogyan azt Shi titkár felvetette. S ez a szerep annyira csábítóan hangzott, hogy miután Shi titkár ezt mondta neki, Huaihua hagyta, hogy megcirógassa csinos kis arcocskáját. S miután megcirógatta, még kacéran rá is mosolygott a titkár, sőt azt is hagyta, hogy csókot nyomjon az arcára.

Ezen a napon aztán egy teherautó érkezett a járásszékről, s megállt a falu végében. A falu vak, süket, néma és rokkant lakói, akiknek bármilyen rendkívüli képességük volt, mind felszálltak a kocsira, hogy elhagyják vele a Balou-hegységet. A járásfő autója nem jött, mivel Liu úgy döntött, inkább spórol a benzinköltséggel, mondván, hogy a teherautó vezetősínén¹ is ugyanúgy eljut majd a járásszékre. Ő és a titkár tehát a teherautó vezetősínén utazva készültek elhagyni Élvendet.

A nap jó néhány kapanyél magasságban járt az égen, mikor a falubeliek már mind elköltözték a reggelijüket, s ahhoz készülődtek, hogy felpakolják csomagjaikat a falu végében álló teherautóra. Tonghua, Huaihua és Yuhua is éppen az udvarra rakodták ki púposra tömött batyuikat, amikor a nap már szikrázóan izzott az égen, s megszólalt a falu harangja. A hosszasan kongó harangzó után pedig a járásfő titkárának kiáltását vitte a szél szerte a faluban:

– A mutatóványos társulat tagjai mind szálljanak fel a kocsira! Aki lemarad az indulásról, annak nem lesz másik lehetősége a társulathoz szegődni!

Shi titkár hangja olyan lágyan zengett a szélben, akár egy legyező susogása, üde volt és eleven, mint az alma ropogós húsa, és mézédeseen csengett. Mikor Huaihua fülébe jutott, a lány arca vörös fénybe borult. Yuhua gyanakvó pillantást vetett hűgára, mire Huaihua idegesen szólt rá:

– Mi van? Mit nézel így?

Yuhua azonban nem válaszolt, csak hűvösen végigmérte Huaihuát, majd fogta a csomagját, és kísértelt az ajtón.

Yuhua azután Tonghua vakbotjáért ment. Mielőtt elindultak volna, oda-mentek, hogy búcsút vegyenek anyjuktól, aki mióta csak felkelt, dermedten ült az udvarban. Olyan volt, akár egy köteg korhadt szalma. Kifejezéstelen, hamuszürke arccal ült, s egyre csak a kertkapun kívülre szegezte a tekintetét. Aztán felnézett a három lány közül a vak Tonghuára, de úgy pillantott rá, mintha egy szellemet látna maga előtt.

– Édesanyám – mondta Yuhua –, szólítottak bennünket, úgyhogy indulnunk kell.

– Édesanyám, nincs mit aggódnia – mondta Huaihua. – Hisz' nem marad egyedül, Molyocska itt marad magával. Meg különben se aggódjon, majd meglátja, mikor hazaküldjük az első havi bérünket! Én fogom a legtöbbet keresni, arra mérget vehet. Nálam bizony senki nem fog többet keresni. Később aztán, ha már nem lesz kedve a földműveléshez, többet nem is kell vesződnie vele.

Tonghua tudta jól, hogy az anyja miatta aggódik. Nem szólt semmit, csak letérdelt eléje, és megfogta a kezét. De amint megfogta anyja kezét, könny csordult Jumei szeméből.

A kapun túlról most a káderként tetszelgő Fállábú Majom kurjantása csendült fel, amint a lányokat siettette:

– Tonghua, Huaihua, hát hogyhogy még nem indultatok el? Már mindenki csak tirátok vár!

Az a kurjantás olyan metszőn csendült fel, akár egy ostor. Ahogy Jumei meghallotta, letörölte gyorsan a könnyeit, s intett a lányainak, hogy induljanak.

El is indultak hát.

Az udvarban nem maradt más, csak a hűvös magány. A nap már túlment a házban, s ekkor épp a szemben lévő ház falára tűzött, amitől egészen úgy sejtett, mintha fényes üvegbúra borítaná az udvart. A hatodik holdhónap vége volt, az érett búza betakarításának és elosztásának ideje. Csakhogy a szélbe ezúttal a leghalványabb búzaillat sem keveredett, a levegőt helyette a hó áztatta föld szaga töltötte meg. A verebek lármásan csiripeltek az ereszen ülve, miközben a varjak gallyakat és fűszálakat gyűjtögettek az udvaron, hogy újrarakják a nyári hőzöporban szétzilálódott fészkeiket. Jumei a főépület bejáratának lépcsőjén üldögélt mozdulatlanul. Egy kis integetéssel indította útnak lányait. El kellett volna kísérnie őket a falu végéig, de attól félt, még meglátná azt a bizonyos illetőt, így inkább ott maradt az udvarban. Félt, hogy meglátja, ugyanakkor

nagyon vágyott rá, hogy lárhassa, így hát tárva-nyitva hagyta az udvari kaput, ő maga pedig leült a küszöbre, pont a kapunyílással szemben. A szentély-fogadó lakói szobáikat elhagyva mindenképp el kell hogy menjenek a kapuja előtt.

A titkár kihozta a kisebb és nagyobb batyukat a duplaszárnyas kapun kívülre, s bár már a harangot is megkongatták, de valami rejtélyes okból a járásfő, Liu Yingque még mindig nem sétált el Jumei háza előtt. Jumei egyre zaklatottabbá vált. Arra gondolt, talán Liu mégis elment már korábban a falu végében álló kocsihoz, s bármelyik pillanatban elhagyhatja Élwendet. A falu utcáin elcsendesült az egész reggelen át dobogó léptek zaja, s a kapu előtt elhaladó, nadrágokkal, ruhákkal és lavórokkal tömött zsákokat és batyukat is mind felpakolták a teherautóra. Lezajlott az összes búcsú, s elnémutak az izgatott kacajok és el a zokogás is. A falut belepő nyugalmat és csendet csupán a verebek lármája zavarta meg.

Jumei már nem remélte, hogy meglátja azt a bizonyos valakit elhaladni a kapuja előtt, így hát arra készült, hogy feláll a küszöbről, és rendbe rakja a lányai távozása után maradt felfordulást. Csakhogy éppen ebben a pillanatban szemébe ötlött, ahogy két láb szeli át fürgén a szentély főkapujának küszöbét. A két lábat katonai rövidnadrágba bújtatták, alul a lábszárak vörösesbarnán csupaszoltak; a lábfejekon bőrszandál és a napfényben csillámló nejlonzokni. Ez a csillámlás hirtelen szinte elkápráztatta Jumei szemét.

Jumei először ledermedt, de aztán gyorsan felállt, és a kapuhoz sietett. Előzőleg nem akart volna semmit sem mondani annak az illetőnek, csak meg akarta nézni még egyszer, de ahogy távolodni látta, hirtelen mégis utánakiáltott:

– Hé! Hé!

A szandálok megtorpantak, a test megfordult.

– Ugyan mit akarsz még? – kérdezte a járásfő.

Jumei egy pillanatra elgondolkodott, úgy tűnt, megbánta, hogy kiment és utánaszólt.

– Semmit, csak... Áadtam neked a lányaimat – válaszolta aztán.

Liu kissé bosszúsán meresztette Jumeire a tekintetét, s azt felelte:

– A lányaidat a mutatványos társulatnak adtad át, nem pedig nekem, a járás vezetőjének.

Jumei meghökkent e szavak hallatán, de nem tudta, mivel feleljen rájuk, így kis időre elcsendesült, végül lehajtott fejjel annyit mondott:

– Eredj csak!

Liu ismét a teherautó felé vezető út irányába fordult, s olyan fürgén szedte lépteit, mintha legalábbis menekülne valami elől. A falu végén hatalmas tömeg gyűlt már össze, Élwend apraja és nagyja mind ott várakozott. A rendkívüli képességekkel bíró sérültek már felszálltak a teherautóba, bőrdíjkeiket és batyúikat pedig a kocsiplató két oldalába pakolták fel, aztán a tetejükre ültek. Volt még egy nagy halomnyi használati tárgy és élelem, például a főzéshez bekészí-

tett fazekak, liszt, gőzölő kosár, cserépedény a téstagnyúráshoz, kanna a víz tárolására, vödör a víz merítésére, és egy nagy köteg szalma – ezeket mind a kocsi közepébe zsúfolták. A kocsi minden utasa a járásfőre várt. Shi titkár és a sofőr a vezetőfülke előtt álldogált, s onnan kémlelték a falu szűk kis utcácskáit. A platón ülők is egyre csak a távolba meresztgették szemeiket, de úgy nyújtogatták a nyakukat a járásfőt fürkészve, hogy nyaki verőereik kéken dülledtek a nagy erőlködéstől. Mert hiszen amíg a járásfő meg nem érkezik, addig nem indulhat a kocsi, s amíg a kocsi nem indul, az utasokat búsúztató rokonság is csak egyre nyugtalanabb. A távozni készülő anya gyermekei fel akartak mászni a platóra, hogy anyjuk ölébe bújhassanak, s ha nem engedték őket anyjukhoz, hát bizony keserves sírásba kezdtek. Az asszonyok vég nélkül osztották a feladatokat az indulásra váró férjeiknek, akik mintha legalább is örökre távoznának. A gyermekeiket útnak indító idők verkli módjára ismételtették intelmeiket, hogy a ruhákat bizony rendszeresen mosni kell, különben beposhadnak, ha meg beposhadnak, akkor a penész is megtelepszik rajtuk. A társulat szakácsnőjének pedig meghagyták, hogy tegyen inkább kicsivel több sütőport a lisztbe, mert akkor majd könnyedén megkel a téstája, ha viszont túl keveset rak, össze fog esni. Arra is emlékeztették az útra készülőket, hogy mindig csak olyan vizet igyanak, amit előtte felforraltak, s mindegy, hogy lábasban vagy fazékban forralják, csak azután biztonságos inni belőle, ha már hangosan bugyborékol. Azt is meghagyták nekik, hogy esős napokon ne felejtse magukkal esernyőt vinni, akinek meg nincs ernyője, az a hónap végén vegyen magának a fizetéséből esőköpenyt, az úgyis hasznosabb, hiszen ha már elkopott, még mindig alkalmas arra, hogy a földre terítve gabonát szárítsanak rajta, az esernyő bezzeg később semmi másra nem használható.

A platón ücsörgők közül csupán Huaihua maradt szótlan, s újra és újra lopott pillantásokat vetett a vezetőfülke felé. A fülkében ülő Shi titkár pedig, mikor épp senki sem figyelt, mosollyal viszonzta a lány pillantását.

Végül aztán csak megérkezett a járásfő is.

Jöttére a teherautón ülők és a körülötte állók is mind elnémultak.

A járásfő késésének oka az volt, hogy mielőtt elindult volna a szentély-fogadóból, még gyorsan elment a vécére. Csakhogy aztán olyan hosszadalmasan guggolt a latrina felett, hogy egészen elgémberedett a lába, s csak nagy komótosan tudott útnak indulni. A teherautóhoz érve körülnézett, s megkérdezte, hogy megjött-e már mindenki. Miután a titkár igennel válaszolt, Liu arra is rákérdezett, hogy minden szükséges holmit bepakoltak-e. A fellépéshez szükséges kellékeket már gondosan ellenőrizték – felelte a titkár.

– Akkor hát induljunk! – adta ki a járásfő a sofőrnek.

A sofőr ekkor sietősen felpattant a vezetőülésbe, és beindította a motort.

A hegyiség felett ekkor egyetlen felhő sem takarta az égboltot, s úgy tetszett, akár százmérföldnyi távolságra is el lehet látni, olyan tiszta volt a levegő. A nap

aranylón szikrázott, hogy a platón ülők arcáról csak úgy patakzott a verejték. Huaihua a plató elejében ült, s letépett néhány levelet a teherautó mellett álló fáról, hogy azokkal legyezze magát. A legyezője keltette hűs fuvallat aztán többeket is odavonzott Huaihua köré, s miután a közelebb húzódók izzadságszaga egyre fojtogatóbbá vált, a lány inkább gyorsan összetépte és elhajította a leveleket. A falun kívül elterülő mezőkről a kukoricatövek friss illata szállt fel, s úgy fonta körbe a teherautót, mint megannyi finom hajsza.

Indulni készültek. Élvevdfalva pedig felbolydulni készült. Mintha a kocsin ülők és a kocsi mellett állók ebben a pillanatban értették volna meg, hogy a mutatványos társulathoz való csatlakozás bizony bűcsú is egyben, s hirtelen úgy elnémultak, mint akik valami eget rengető dologra készülnek, egytől-egyig csak meredtek maguk elé némán. A teherautó motorja akkora nagy berregéssel zúgott fel, hogy beleremegtek a falevelek, de remegés fogta el az ott lévő emberek szívét is.

De még ekkor is néma maradt mindenki.

Az emberek lábai között eleség után kapingáló tyúkrok kotkodácsolása elhalkult, s még ők is felkapták a fejüket a nagy némaságtól való ijedtségben.

Egy közeli fal tövében, az árnyékban szunyókáló kutya is felnyitotta szemét a hirtelen jött csendre, s némán végignézett a távozni készülő falubelieken.

Nem sírtak már a gyerekek, és nem sorolta tovább senki a végeláthatatlan intelmek árját. A motor zúgása elhalkult, s a teherautó indulni készült. Vele pedig indulni készültek a platón ülő emberek is. A járásfő a vezetőfülke szélére akart ülni, így előbb a titkár szállt be. Bár Huaihua még mindig egyre-másra feléje pillantgatott, Shi titkár ezek után ügyet sem vetett többé a lányra, minden figyelmét a járásfőre összpontosította. Miután ő maga felkapaszkodott a kocsira, kezét a járásfőnek nyújtotta, de az nemet intett, s inkább a kocsi ajtajának fogantyújába kapaszkodott, majd nagy lendülettel felrántotta magát a vezetőfülkébe.

A kocsiajtók becsukódtak.

A teherautó mozgásba lendült.

Útnak indultak.

De alighogy a teherautó egy kőhajításnyi utat megtett, hirtelen bekövetkezett az a bizonyos dolog. Egészen olyan volt, mintha már előre begyakorolták volna: a kocsi elindul, a dolog meg rögtön azután megtörténik, egyszercsak „bumm!”, előtör a semmiből ott a vakok házainak ormánál. Ez a bizonyos dolog pedig nem volt más, mint Mao Zhi anyó meglepetésszerű felbukkanása.

Az történt ugyanis, hogy váratlanul megjelent a hegyoldalban, s mankóira támaszkodva széleseben közelített, ráadásul, mint aki holtából támadt fel, a nyári forróság ellenére a saját magának varrt kilencrétegű halotti öltözkét viselte. A belső három réteget a meleg időben a halottakra adott vékonyabb ruha, a középső hármát a tavasszal és ősszel szokásos béléssel ellátott halotti öltözet, a külső hármát pedig a téli hidegben használatos pamutbéléses nadrág és fel-

öltő, valamint halotti köpeny alkotta. A halotti köpeny fekete selyemből készült, szegélyeit aranyfonal díszítette, hátát pedig tányérnyi méretű aranyhímzés, a *dian*, vagyis a halott iránti tiszteletet kifejező írásjegye ékesítette. A fekete selyem és az aranyhímzés csak úgy ragyogott a napfényben. Mao Zhi anyó pedig e fekete-arany ragyogástól övezve, akár egy üstökös, úgy cikázott alá a lejtőn, s aztán egy nagy puffanással az út közepében termett.

Odaugrott éppen a teherautó elébe.

– Az anyját! – kiáltott fel a sofőr, majd nagyot fékezett.

Köréje sereglett nyomban az egész falu, s egymást váltották a kiáltásaik „Mao Zhi!”, „Mao Zhi anyó!”, „Mao Zhi nénénk!”, míg a sok hang végül óriási lármává olvadt össze.

Mao Zhi azonban nyugodt maradt, hiszen a kocsikerekek vagy két lábnyira tőle megálltak. De hiába álltak meg, az asszony a földre vetette magát, s odagurult szorosan a kerekek tövébe, majd belekapaszkodott az egyik kerékbe, az ég felé fordítva a köpenye hátára hímzett írásjegyet, mely a szikrázó napsütésben olyan szemkápráztatón ragyogott, mint a nap maga.

A falu népe döbbenten meredt rá, elképedt tekinteteiket le sem tudták venni róla.

Először ijedtség mutatkozott a járásfő arcán is, de amikor felismerte Mao Zhi anyót, elképedése helyébe harag lépett, ábrázata pedig hűvössé és keménynyé változott.

– Az anyját! Tán meg akar halni? – kiáltott fel a sofőr.

Huaihua és Yuhua a kocsi elejébe tolakodtak, és onnan kiáltozták: – Nagymama! Nagymama!

Erre aztán kiabálásba kezdett a vak Tonghua is: – Mi van a nagymamával? Huaihua, mondd már, mi történt a nagymamánkkal?

A nagy kiabálás közepette a tiktár kinyitotta a vezetőfülke ajtaját és leugrott a földre. Arca egészen dühbe csavarodott, s a kocsi elé sietett, hogy Mao Zhi anyót elrángassa a kerekek elől. Amikor azonban meglátta, hogy az asszony tetőtől talpig halotti ruhába öltözött, aztán pedig kiolvasta a köntös hátán szikrázóan tündöklő *dian* írásjegyet, hirtelen földre gyökerezett a lába, és az iménti dühös arckifejezése helyébe teljes tanácstalanság lépett.

– Mao Zhi anyó – szólalt meg végül –, jöjjön ki onnan, és mondja el inkább, hogy mit szeretne!

Az asszony azonban egy szót sem szólt, s ugyanúgy kapaszkodott tovább mindkét kezével a kocsi kerékébe.

– De hisz' mégiscsak maga az idősebb – szólott ismét a tiktár –, hallgatnia kellene a józan észre.

Mao Zhi anyó még ekkor is némán szorongatta tovább a kocsikereket.

– Ha nem jön elő magától, hát kénytelen leszek kirángatni onnan! – szólott rá a tiktár.

Az asszony azonban ezt sem méltatta válaszra, s makacsul kucorgott még mindig a kerékhez simulva.

– Elállta a járásfő kocsijának az útját, és ez bizony törvénybe ütközik! Nincs más hátra, mint hogy kihúzzam onnan – fenyegetőzött ismét a tiktár.

Mao Zhi erre kemény hangon ennyit válaszolt: – Hát húzzon!

A tiktár felpillantott a kocsiban ülő járásfőre, majd valóban nekiveselkedett, hogy kihúzza az anyót a kerekek alól. Csakhogy amikor lehajolt, és kinyújtotta a karját az asszony felé, Mao Zhi egy ollót húzott elő halotti köntöséből. S nem is akármilyen olló volt az, hanem bizony Wang Mazi márkájú, minőségi szabóolló, melynek éles hegyét az anyó a saját torkának szegezte, majd a tiktár felé fordult, és hangosan így szólt:

– Hát csak húzzon, de amint bárki hozzám ér, ezt magamba döföm. Hetvenegy esztendő vagyok, és már nincs miért élnem, készen állnak a halotti ruháim és a koporsó is.

A tiktár erre ismét felegyenesedett, majd segélykérő pillantást vetett a vezetőszínen ülő sofőrré és járásfőre. A sofőr hangosan így szólt:

– Hát akkor áthajtunk rajta és kész.

A járásfő ezt hallva hidegen köhintett egyet, mire a sofőr halkán hozzátette:

– Nem komolyan mondtam ám, csak rá akartam ijeszteni.

A járásfő semmit sem szólt, csak magában morfondírozott egy darabig, míg végül ő is leszállt a vezetőfülkéből.

A teherautó körül állók szétrebbentek, hogy utat nyissanak előtte.

Végigsétált az emberek övezte ösvényen.

A nap éppen a kocsi elé tűzött, s az anyó halotti köntöséről visszaverődő fénytől Liu szemei káprázni kezdtek. Olyan mély csend telepedett a környékre, hogy hallani lehetett a falubeliek visszafojtott lélegzetét. A nap sugarai úgy záporoztak az égből, mint megannyi apró üvegdarab. Egy kutya nyomakodott át a sokaság lábai közötti résen, hogy megnézzé, mi történik, de amikor egy néma falubeli véletlenül fejbe rúgta, nagy nyüsztéssel hátrált ki ismét a tömegből. A járásfő megállt a teherautó előtt. Arca sötétbe fordult, akár a fák törzse tavasszal. Alsó ajkát olyan vadul harapdálta, hogy úgy tűnt, a fogai nyomot hagynak majd rajta maguk után. Kezeit a mellkasa előtt tartotta, bal kezét ökölbe szorította, majd a jobbal olyan nagyokat szorított rajta, hogy bal kezének ujjai hangosan ropogtak. Miután jól kiropogtatta az ízületeit, kezét cserélt, és a jobb kezének ujjait is alaposan megropogtatta. Végül, mikor mind a tíz ujján kilazította az ízületeket, fogai szabadon engedték az ajkát, s valóban, harapásának nyomán egy sor barázda jelent meg félhold alakban a száján. A barázdák aztán egy szempillantás alatt vérvörösre változtak, s a járásfő arcába pír szökött.

Odaguggolt a kocsikerekek mellé.

Mao Zhi anyó erre ismét a torkának szegezte az olló hegyét.

– Mondja el inkább, hogy mit szeretne – mondta neki a járásfő.

– Hagyja itt az embereket Élvenden! – felelte Mao Zhi.
 – De hát én jót teszek velük – mondta erre a járásfő.
 – Nem lesz annak jó vége, ha az élvendiek itt hagyják Élvendet – így Mao Zhi.
 – Bíznia kell bennem és a kormányban.
 – Hagyja itt az embereket Élvenden! – ismételte Mao Zhi.
 – De hisz mind a saját önszántukból jönnek. Köztük van még a maga három unokája is.
 – Hagyja itt az embereket Élvenden!
 – A maga három unokája is ott van köztük. Egytől-egyig mind saját maguk akarnak velünk tartani.
 – Akkor is itt kell hagynia őket a faluban. Nem lesz annak jó vége, ha az élvendiek elhagyják a Balou-hegységet.
 – Én a járás nyolcszázöttezer lakójának és a Lenin-alapnak az érdekeit tartom szem előtt, s így nincs más választásom, mint hogy létrehozom ezt a mutatványos társulatot.
 – Ha mindenáron el akarja őket vinni, hát vigye, de akkor keresztül kell hajtaniuk rajtam.
 – Csináljuk inkább azt, hogy megmondja, milyen feltételek árán hajlandó elengedni őket.
 – Úgysem merné elfogadni a feltételeimet, hiába is mondanám el őket.
 – Tán elfelejtette, hogy én vagyok a járásfő? – mosolygott hűvösen a férfi.
 – Tudom, hogy Lenin holttestének megvásárlására próbál pénzt gyűjteni. Rendben van, hát vigye el őket, hogy gyűjtsék maga helyett a pénzt, de cserébe egyezzen bele, hogy Élvend kiléphessen a társadalomból, hogy mostantól kezdve ne tartozzon többé Pagodafa járás és Ciprusfa körzet igazgatása alá.
 – De hiszen már több évtized eltelt! Maga tényleg még mindig ezen rágódik? – kérdezett vissza a járásfő.
 – Ha a falu kiléphet a társadalomból, akkor nem marad hátra semmi, amivel kárára tettem volna Élvendnek.
 A járásfő hosszasan eltöprengett, majd végül felállt, és így szólt:
 – Azt hiszi talán, hogy Pagodafa járásnak hiányozna a maguk faluja? Hogy nem tudna meglenni e nélkül a tizenvalahány négyzetkilométernyi hepehupás porfészek nélkül? Bújjon csak elő nyugodtan, elfogadom a feltételeit.
 Mao Zhi szemei úgy felragyogtak e szavak hallatán, hogy szikrázóbbak voltak még halotti köntösénél is.
 – Ha valóban elfogadja, hát adja írásba! Amint írásba adta, már indulhatnak is.
 A járásfő azzal tollat ragadott, a titkár táskájából előhalásztak egy füzetet, s gyors kézmozdulatokkal az alábbi néhány mondatot vetette papírra vagy fél oldalt megtöltve velük:

Ezennel beleegyezésemet adom, hogy a jövő év elejétől kezdődően Élvendfalva nem tartozik többé Ciprusfa körzet igazgatása alá. Ciprusfa tehát a továbbiakban semmilyen ügyben nem járhat el Élvendfalván. A jövő évtől kezdve továbbá Élvendfalva nem tartozik Pagodafa járás igazgatása alá sem, ezért a járás egy éven belül új közigazgatási térképet bocsát ki, melyen egyértelműen látható lesz, hogy Élvendfalva a járás határain kívülre esik. Ugyanakkor a falu egyetlen lakója sem akadályozhatja meg semmilyen módon azt, hogy az élvendiek közül bárki saját akaratából Pagodafa járás mutatónyos társulatához csatlakozzon.

Az utolsó sorban pedig a járásfő aláírása és a dátum szerepelt.

Miután elkészült az írással, a járásfő ismét leguggolt, és felolvasta a szöveget Mao Zhinek, majd kitepte a lapot a füzetből és az anyó kezébe adta:

– Már több évtized is eltelt, maga meg még mindig ezen tőri a fejét nap nap után. Nem egyszerű dolog ám a társadalomból való kilépés, adnia kell nekem egy fél évet rá, hogy a fentieket meg a körzeti kormányzatot értesítsem, és valahogy kimagyarázzam feléjük ezt az egészet.

Mao Zhi csak hallgatta, s közben átvette tőle a papírt. Elgondolkozott, aztán átfutotta a szöveget, s szemei hirtelen könnybe lábadtak. Ahogy kezében fogta azt a papírlapot, úgy érezte, mintha egy több tonnás súly vált volna egyszeriben papírkönnnyűvé, s ez olyan hihetetlennek tűnt, hogy a keze nyomban reszketni kezdett. A reszketéstől a papírlap is zizegve remegett. És bár kilenc rétegnyi halotti öltözkéket viselt, de még az a kilenc réteg is susogva rázkódott a keze reszketésétől. A forró verejték már egészen eláztatta öltözkékének legbelső rétegét, arcán azonban egy csepp izzadság sem gyöngyözött, csak a megszokott fakóságába vegyült most némi pír. Jó néhány nehézségen volt már túl, hosszú évei során többet tapasztalt, mint ahány fűszál borította a hegyoldalt, így hát miután átnézte a dokumentumot, egyetlen jelentőségteljes mondatot fűzött hozzá:

– Ezt még el kell látnia a járási pártbizottság és a járási kormányzat pecsétjével.

– Nemcsak hogy rákerül a pecsét – felelte a járásfő –, hanem amikor visszaérek a járásszékre, azonnal hivatalos értesítést küldök majd valamennyi körzet, részleg és hivatal számára.

– Mikor küldi ki őket? – kérdezett vissza Mao Zhi.

– Még e hónap végéig. Tíz nap múlva pedig eljöhet a járásszékre átvenni a papírokat.

– És ha mégsem kapom meg őket?

– Akkor vegye fel újból a halotti ruháit, és feküdjön le a házamban, feküdjön csak bele az ágyamba, aztán vágjon le néhány vércakast,³ és temesse el őket a járási pártbizottság meg a járási kormányzat épületei előtt.

Mao Zhi számolni kezdte a napokat, s mikor rájött, hogy a hónap végéig még tizenhárom nap maradt, kimászott végre a kocsikerekei alól.

A teherautó ekkor nagy robajjal elhajtott, s nyomában Élvevényfalvát magány szállta meg.

Magyarázatok

¹ vezetőszín: gépjármű vezetőfülkéje

³ vérkakas: A Balou-hegységben és környékén élők a halottaknak gyakran kakast áldoznak. A babona szerint akinek a háza előtt egy áldozatként levágott kakast eltemetnek, azt nagy baj érheti. Ennek megfelelően, ha például egy hivatal kapujában temetik el a vérkakast, akkor a hivatal vezetőjének karrierje derékba törhet, a sorsa rosszra fordulhat.

Harmadik fejezet

A TAPSVIHAR NEM AKART CSENDESÜLNI, A BORT PEDIG MEGITTÁK MIND AZ UTOLSÓ CSEPPIG

Az éjszaka sötétje olyan mélységesen mély volt, mint egy kiszáradt kút, csak a hold ragyogott, akár az égboltra dermedt jégdarab.

A mutatóványos társulat a járásszéken megtartott első főpróbája minden várakozást felülmúló sikert aratott.

A dátumot a hetedik holdhónap elejére tűzték ki. Minthogy a három, a hat és a kilenc mind szerencsés számok, a járásfő a hetedik holdhónap kilencedik napját választotta ki az első előadás időpontjának, s két nagy kilencest rajzolt meg ünnepélyesen.

A hetedik holdhónap kilencedik napjának hajnala az élvevény mutatóványos társulat egyik legemlékezetesebb napjának kezdetét jelentette. A járásszék színháza általában szinte teljesen kihalt volt, s eleinte most is csak alig néhányan ültek a nézőtéren, ki-ki vadul csapkodva pálmalevél- vagy papírlegyezőjét. Aznap tudniillik akkora forróság tombolt, hogy a város utcáin megolvadt az aszfalt, s a járókelők közül többeknek az olvadt úttesthez ragadt a cipője, de nagy nyikordulások közepette egyre-másra akadtak el a kocsik kerekei is. Olyanról is hallani lehetett, aki eszméletét veszítette a déli rekkenőben, s csak azután tért magához, hogy a kórházban lelocsolták hideg vízzel. Azt beszéltek, hogy végül az a szegény ember, mihelyst a nagy forróság után a hidegvíz érte, meg is halt.

Ki gondolta volna hát, hogy egy ilyen tikkasztó nap végére megtelik majd nézőkkel a színház? Mivel ez a mostani csupán egy főpróba volt, nem gondoskodott senki a közönség toborzásáról. A járásfő mindössze annyit hagyott meg Shi titkárnak, hogy értesítse a hivatalt, a hivatal pedig az illetékes szerveket, így például a turizmus fejlesztéséért felelős hivatalt vagy a kulturális központot, illetve a kulturális hivatalt, melyek mind részt vettek a műsor összeállításában, aztán persze a járási pártbizottság és a tanács valamennyi illetékes osztályát és

azok dolgozóit. Eredetileg tehát százfős körüli közönséggel számoltak. Csak-hogy amikor a járásfő helyet foglalt a nézőtér elején, a járási pártbizottság és tanács káderei sorra egymás után foglalták el helyüket körülötte, rang szerinti sorrendben. A járásfő tiszteletére pedig még a színház mennyezeti ventilátorait is beüzemelték. Aztán ahogy a színház levegője hűlni kezdett, úgy tódult be egyre több ember a nézőtérre. Mivel jegyet sem kellett venni, az arra vetődő járókelők kapva kaptak az alkalmon, hogy hűsölhessenek kicsit a színházban.

A nézőtér zsúfolásig megtelt.

A sok fekete fejtető sötét lepелként borította a széksorokat.

Nyüzsgő láрма töltötte meg a termet.

A járásfő pontosan érkezett, s jöttére a nézőtér elcsendesedett, mintha az emberek nem is az előadás miatt jöttek volna, de még csak nem is azért, hogy hűsölhessenek, hanem kifejezetten a járásfő érkezését várták. Itt bizony egészen más fogadtatásban részesítették az emberek a járásfőt, mint a Balou-hegységben. Alighogy a színházba lépett, a nézőtérén mindenki egytől-egyig felállt a székeiből, s olyan lelkes tapsal üdvözölték, mint ahogyan a pekingi nagyszínházban szokták az ország vezetőit. Bizony itt a járásszéken Liu Yingque a nép szemében maga volt a császár, maga az államelnök, így hát mi sem volt természetesebb, mint hogy állva tapsoljanak neki. A tapsviharban aztán kivirult arccal haladt előre a sorok között, majd a harmadik sor közepén elfoglalta a számára kijelölt helyet. Ekkor megfordult, és intett a kezével, jelezve az öt ünneplő közönségnek, hogy ők is leülhetnek, majd magához hívta Shi titkárt, és a fülébe súgott valamit. A titkár erre a színpalak mögé sietett, és szólt, hogy a járásfő megérkezett. A színpalak mögött az izgalom nőttön nőtt. Az előadás megszervezésében a járás néhai, Balou-dallamokra szakosodott társulatának tagjai segítettek, akiknek feloszlatusuk óta nem jutott egyéb lehetőség, mint hogy a környékbeli lakodal-makon húzzák a talpalávalót. Néhány nappal korábban aztán a fülükbe jutott, hogy a járás mutatóványos társulatot alakít, méghozzá a Balou-hegység eldugott szegletében megbújó Élvendfalva sérült lakóiból. Első hallásra nem is igen törődtek a hírral, mert bár Élvendről mindenki hallott, jární azonban senki sem járt ott, s hogy az ottani vakok, süketek, némák, féllábúak és nyomorékok színpadra álljanak, nem tűnt éppen jelentős eseménynek. Mikor azonban a járásfő felkérte a művészeket, hogy állítsák össze a mutatóványos társulat műsorát és jel-mezeit, rögtön nekiláttak a feladatnak. Shi titkár pedig meghagyta, hogy a mű-sorvezető szerepére Huaihuát jelöljék ki. Szemügyre vették hát Huaihuát, akit ugyan aprócska termete nem tett volna alkalmassá a szerepre, de bájos külsejé-nek köszönhetően végül csak betanították a műsorvezetésre. Miután a dátumot a hetedik holdhónap kilencedik napjára tűzték ki, a főpróbát aznap meg is kezdték. Jól tudta mindenki, hogy a nézőtérre összegyűlt óriási tömeg valójában hű-sölni jött a színházba, ezért a próba kezdetén még a társulat sem vette egészen komolyan a dolgot. Csakhogy aztán megérkezett a járásfő.

Korábban úgy volt, hogy mivel ez úgylis csak egy próba lesz, a járásfő nem vesz rajta részt. Közben kissé meg is fázott, nehezen vette a levegőt, ráadásul minden lélegzetvételkor úgy érezte, mintha kakastollal csiklandozná az orr-lyukát. No, meg azt is mondták, hogy mióta visszatért a járásszékre, a járásfőt úgy lekötik a hivatalos teendői, hogy a főpróbára nem lesz ideje, majd csak a premiért tekint meg. Ehhez képest aztán váratlanul mégis betoppant. S mint-hogy eljött, a járási pártbizottság és a járási tanács összes kádere is vele tartott. A főpróbából pedig ily módon valódi előadás lett. A titkár a színpalak mögött a valamikori Balou-dallamokat előadó társulat ötven év körüli vezetőjéhez sza-ladt azzal, hogy a járásfő gyömbérteával kúrálta magát, és végül mégis eljött megnézni a próbát. Az orra viszont még mindig el van dugulva, ezért beszédet most nem fog mondani. Ugyanakkor kiadta, hogy tüstént kezdjék el az elő-adást, merthogy a járási bizottság még aznap este ülésezni fog a Lenin mauzó-leum építési munkálatainak ügyében.

A társulatvezető izgatott sürgölődésbe kezdett. Egybehívta az élvendieket a színpad egyik sarkához, és három utasítást adott ki nekik. Egy: senki se iz-guljon a színpadon, csak legyenek ugyanolyan felszabadultak, mint amikor a falujukban tartották a bemutatóikat. Kettő: amikor a színpadon állnak, ne néz-zenek a közönségre, mert akkor azonnal az inukba száll majd minden bátor-ságuk. Tekintetükkel pásztázzák inkább a levegőt a nézők feje fölött. Három: az előadás végén mindenképpen hajoljanak meg. A járásfő a harmadik sor kö-zepén ül, ügyeljenek majd rá, hogy pontosan az ő irányába hajoljanak meg, de úgy, hogy miközben a járásfővel azt éreztetik, a meghajlás személyesen neki szól, közben a többi néző is úgy érezze, hogy előttük hajolnak meg.

Legvégül aztán félrevonta Huaihuát, és megkérdezte tőle:

– Izgulsz?

– Egy kicsit – felelte a lány.

– Nem kell félned, te vagy a legszebb lány az egész társulatban. Mindjárt kerítek valakit, aki kisminkel, hogy amikor színpadra lépsz, olyan legyél akár egy páva. Mikor a nézők meglátnak, a lélegzetük is eláll majd a szépségedtől. Akkor aztán szép ragoltan elmondod, hogy kezdődik az előadás, és az első műsorszám ez és ez lesz. Ennyi a dolgod.

Huaihua az izgalomtól kipirult arccal bólintott a társulatvezető szavaira.

A társulatvezető megcirógatta a lány arcát, megpusztilta, aztán intett, hogy vigyék el sminkelni.

Megkezdődött az előadás. Senki sem gondolta volna, hogy ez a pirinka Huaihua, magas sarkú cipővel a lábán, kék muszlinruhába öltözve, kipúderezzve és kirúszosva olyan lesz, mint a fészekből épp csak kiröppent kismadár. A ma-gassarkúban nem volt már olyan pirinka, mint Tonghua, Yuhua vagy Mo-lyocska, de mivel éppen magas sem volt, így nem tűnt tizenhét évesnek, inkább tizenegy-két éves bakfisnak látszott. Szemei fekete ragyogással teltek, ajkán ró-

zsás pír, orra finom, és hegyes, mint a kés. Kék ruhájában olyan volt ott a színház fülledt melegében, mint az enyhülést hozó fuvallat. A következő pillanatban aztán mindenki szinte megdermedt a csodálkozástól, még a járásfő tekintete is ámulattal telt meg. Aprócska termete miatt ugyanis senki sem számított rá, hogy milyen tisztán csendül majd fel Huaihua hangja, arra pedig főként nem, hogy csupán néhány alkalomnyi gyakorlás után egészen levethesse falusi tájszólását és tökéletesen elsajátíthatja a városiak beszédmódját. Minden szó, minden egyes mondat hibátlan kiejtéssel és ritmusban hangzott fel, s olyan édesen csordult le ajkáról, akár gyümölcsből a nedű.

Előbb megállt a színpadon, s némán várta, hogy a közönség elcsendesüljön, majd végül csengő hangon így szólt:

– Előadásunkat megkezdjük. Az első műsorszám címe: fellábú távolugrás!

Miután felkonferálta a műsort, lejött a színpadról, de olyan kecsesen, mintha csak egy könnyű szellő repítette volna le onnan. Ahogy leért a színpad mögé, a társulatvezető izgatottan ragadta kézen, s épp mintha csak a saját lánya lett volna, aki váratlanul valami nagy dolgot vitt volna véghez, ismét megsimogatta, aztán megpuszilgatta Huaihua arcát.

Miközben Huaihua lesétált a színpadról, a nézőtéren felhangzott a taps. A közönség tapsa után pedig ismét szétnyílt a vörös bársonyfüggöny, s mint mikor a felhők eloszlanak és az ég felderül, a színpadot fényárba vonták a reflektorok.

A Fellábú Majom ugrása tulajdonképpen nem lett volna különös mutatvány. Lévén, hogy egy lábbal született, meg kellett tanulnia azzal az egy lábbal járni, egy lábon járva cipekedni, és hegyet mászni. Mindezek következtében pedig az az egy szál lába úgy megerősödött, hogy óriásit tudott ugrani. A fellábú ugrás műsorszámába azonban a társulatvezető beleszótta saját ötletét, s ezzel a produkció valóban izgalmassá vált. Mikor a függöny szétlebbent, a porondon a korábbi színtársulat bohócát pillanthatták meg a nézők, amint éppen három szalmakalappal zsonglörködik. A kalapokat úgy dobálta egyik kezéből a másikba, hogy az egyik kalap a három közül mindig a levegőben volt. Kisvártatva aztán két másik ember jelent meg a színpadon, akik a bohóc mögött zöldborsót, szója- és mungóbabot szórtak szét, de úgy, hogy a sok tarkabarka mag betakart vagy három gyékényi területet. Ekkor lépett színpadra a Fellábú Majom, akinek a feladata az volt, hogy átugorjon a tengernyi földre szórt borsó és bab felett. A színpad túlsó végére két paplant terítettek ki, hogy a Fellábú a borsókon átugorva azon érjen majd földet. A paplanok sarkát Yuhua tartotta, aki maga is színpadi jelmezt viselt; arcára pirosítót, szájára rúzszt kentek. Ártatlan falusi kislánynak volt felöltöztetve, s egészen elbűvölő látványt nyújtott. A színpad egyik oldalán pirospozsgás leányka, a másikon fellábú férfi – mint egy friss virágszál és egy száraz kóró, olyan ellentétpárt alkottak. Azt persze mondani sem kell, hogy ha az ugrás nem sikerül, vagyis a Fellábú nem a paplanon landol, hanem a kiszórt borsón, akkor bizony csúnyán megsérülhet, még

csontja is törhet. A színházban a száraz borsó és bab illata terjengett. Mikor a műsorszám elején teliszórták velük a színpadot, már azzal nagy tetszést arattak a nézők körében, még a járásfő is elmosolyodott a meglepetéstől. A mutatvány előadójának ráadásul csak egyetlen lába volt, a nadrágja bal szára üresen lobo-gott. Nem volt igazán jóvágású fiatalember, de az arcára annyi festéket kentek, hogy nem lehetett kivenni, jóképű-e vagy sem. A nézők figyelmét pedig úgyis inkább az az egy szál lába kötötte le. Persze a járásfő tudta jól, hogy mit takar az a fellábú távolugrás, de a közönségnek sejtelve sem volt róla, hogy azt majd egy fellábú ember adja elő, így egészen meghökkentek a látványtól. Ekkor aztán a színpadon megszólalt valaki, hogy a Fellábú át tudja ugrani azt a két méter széles és három méter hosszú sávot, de ha az ugrás mégsem sikerülne, akkor bizony pont a tengernyi borsószemre tapos majd. Jól figyeljenek, hogy mi történik – mondta végül a közönségnek, mire a nézők izgalmaiban maguk is iz-zadni kezdtek. A nézőtérről nézve a színpadon álló fellábú fiatalember egészen soványnak tűnt, ráadásul mankóra szorult még ahhoz is, hogy járni tudjon, most meg azt mondják, hogy át fogja ugrani azt a temérdek borsót. De hát hogy akarhatják egy fellábú embertől, hogy három métert ugorjon, amikor ezt a távolságot még egy ép ember sem tudja megugrani, nemhogy egy nyomorék. A színház valamennyi nézője a fellábúért aggódott, miközben a Fellábú Majom a kezével mérícskélte a távolságot. Nem tudni, vajon ő maga is megijedt-e a három méteres sáv láttán, vagy csak megjátszotta az aggodalmat, mindenesetre ahol a magvak kicsit is túllógtak a három méteren, ott igazított rajtuk, és a paplanokat is kicsivel közelebb húzatta. Yuhua is izgatottnak tűnt, s odaszólt a Fellábúnak, hogy legyen óvatos, mire a fiú válaszul megszeppentnek látszó arc-cal visszabiccentett. A közönség soraiban egyre nőtt az aggodalom.

De hát a borsóugró műsorszámot csak elő kellett adni.

A reflektorok olyan erősen világítottak, mintha maga a nap lett volna a mennyezetre függesztve. A nézők lélegzetüket visszafojtva ültek székeikben, de még a járásfő is előrehajolt izgalmaiban. Akkor aztán felharsant a zene, megszólalt a dobpergés, és a Fellábú Majom, akár egy csatába induló vitéz, a színpad széléről megindulva lendületet vett, és bicebóca özként szökött előre. Jobb lába tompa puffanásokkal ért földet, mint amikor fakalapáccsal vernek egy deszkára, de a mankója élesen kopogott, mint amikor kőkalapáccsal ütnek egy gránitlapot. Egy sor puffanás és koppanás után aztán a nézők egyszercsak azt láthatták, ahogy a zöld inget és piros nadrágot viselő alak hirtelen a levegőbe emelkedik, majd pedig zuhanni kezd. Az ugrás kissé ferdére sikerült, s a Fellábú mankója pont a borsókupac közepén landolt, de mikor már mindenki azt hitte, hogy a fiú azonnal elesik majd, s ki-ki izgatottan nyújtogatta nyakát a színpad felé, a Fellábú mankója rugalmasságának köszönhetően újabb lendületet vett, és ismét a magasba emelkedett, így végül sikeresen átugrott a színpad túloldalára, és a borsókon túl kiterített paplanokra huppant.

A nézőtérről először nagy sóhajtozások hallatszottak, aztán az ugrás pillanatában néma csend lett, majd mikor a közönség látta, hogy a Fállábú épségben megérkezik a paplanok tetejére, azonnal kitört a taps. De az olyan hangosan szólt, hogy kis híján megrepedtek tőle az épület mennyezeti gerendái. A járásfő már az ugrás előtt előrehajolt kissé, a mutatvány végére viszont teljesen felegyenesedett a székében, s elsőként kezdett tapsolni a Fállábú Majomnak.

A tapsszó hosszasán kitartott, s csak akkor hagyott alább, amikor Yuhua a színpadra lépett két darab három láb széles és öt láb hosszú deszkával. A két vékony deszkalap háromhüvelyknyi hosszú szögekkel volt sűrűn kiszögezve, hogy az egyik oldalából ott meredezett a temérdek szög fémesen csillogó hegye. A nézők eddig nem sejtették, hogy Yuhua egy pirinka, csak most, amikor feljött a színpadra, akkor látták meg, hogy akkora csupán, mint egy verébfióka. Még idejük sem volt azonban arra, hogy felocsúdjának az aprócska termete okozta meglepetésükből, amikor látták ám, hogy a lány a borsószemek tetejére helyezi a két deszkalapot, s rögtön tudták, hogy a fállábúnak ezúttal a szögek erdejét kell majd átugrania. Léven pedig, hogy a szöges akadály még hosszabb volt az iménti borsókkal kiszórt sávnál, ráadásul a szögek éles hegye vészjóslón meredezett felfelé, a közönség soraiban ismét dermedt csend lett.

A nézőtér ámuldozó tekintetekkel telt meg.

A Fállábú Majom a mankójával szökdecselve újból nekilendült, és átugrotta ezt az akadályt is. A harmadik ugrás azonban még vérfagyasztóbb volt. A mutatványnak a „Tűzön átkelő sárkány” címet adták. A színpadra két, az addigi akadályoknál széltében és hosszában is nagyobb fémlapot helyeztek, melyeket kerozinnal és kerozinnal áztatott anyagdarabokkal borítottak, majd az egészet meggyújtották, hogy a lángok az egész színházat beragyogták. Mikor már lobogott a tűz, a Fállábú majom ismét a színpadra lépett, s összeszorított ajkakkal és elszánt kifejezéssel az arcán hajolt meg a nézők felé. Miután a közönség megtapsolta, visszabicegett a színpad szélére, ahonnan ismét nekilendült, és egy nagy ugrással átrepült a lángok felett. Csakhogy ezúttal történt egy kis baleset. Az üresen lifegő jobb nadrágszára ugyanis az ugrás közben belelógott a tűzbe és lángra kapott. Amikor a paplanra ért, a nadrágszára már lángokban állt, a Fállábú pedig hangos jajveszékélésbe kezdett. A színpad szélén álló Huaihua és Yuhua nagyokat sikoltoztak. A nézők ijedtükben felpattantak székeikből. Végül sikerült gyorsan eloltani a lángra kapott nadrágot, de mikor a Fállábú kiállt meghajolni, az üres nadrágszára helyén csak egy égett szegélyű lyuk tátongott.

A reflektorfényben tisztán kivehető volt az elégett nadrágszár maradványai alól kikandikáló lábszárcsonk, melyen a lángok nyomán két nagy vízhólyag éktelenkedett. A csonk simára csiszolt mosósulyokra hasonlított, s láttán a nézők a Fállábú meghajlását követően vad tapsban törtek ki.

De olyan vadul tapsoltak, hogy a tenyerük belevörösödött, a színház valokata pedig kis híján leomlott.

Miután meghajolt, a Fállábú Majom lebecgett a színpadról. A színfalak mögött már ott várta a társulatvezető, arcán izgatott mosollyal, s rögvest gratulált neki a mutatványhoz:

– Micsoda sikert arattál az ugrásoddal, még a járásfő is alig bírta abbahagyni a tapsolást!

A Fállábú azonban csak ennyit szólt:

– Társulatvezető uram, merre van itt a vécé? Összepisáltam a nadrágomat.

A társulatvezető erre gyorsan belékarolt, és a színfalak mögötti vécéhez vezette a fiút, közben pedig nyugtatgatta, hogy ne izgassa magát a dolog miatt, ez teljesen normális, ő maga is így járt, mikor élete legelső fellépése után lejtött a színpadról.

Akárhogy is, a hetedik holdhónap kilencedik napján megtartott főpróba kolosszális sikert aratott. Az előadás alkonyatkor kezdődött, s mire véget ért, az eget már csillagok borították, de a tapsszó ezenközben egyszer sem hagyott alább. Ki hallott olyanról ezelőtt, hogy egy előadás összes műsorszámát csupavak, béna, süket és néma adja elő? Ki látott már olyat, hogy egy mindkét szemére vak leány, mint Tonghua, aki nem tudja még azt sem, hogy a felhők fehérek, a pirkadat pedig bíborszínű, a botjával megkopogtatva a színpadra helyezett deszkákat meg tudja mondani, hogy melyik fűz, melyik pagodafa és melyik olajfa? És olyat ki látott, hogy egy béna asszony akár a legvékonyabb és legtörékenyebb falevéltre is madarat, krizantémot és szilvavirágot hímezzon? Hát olyat, hogy egy gyermekbénulástól szenvedő fiúcska a nyomorék lábát egy üvegbe dugja, az üveggel a lábán nagy kopogás közepette fusson egy kört a színpadon, aztán még egyet visszafelé, s végül cigánykereket és tigrisbukfencet is vessen? És ott volt még a Félszemű, aki egy lélegztételre fűzött egy vörös cérnaszálat tíz tübe. Aztán ismét jött a vak Tonghua, az az aprócska szépség, aki ugyan látni nem látott, de a füle bizony olyan jó volt, hogy meg tudta mondani, amint valaki egy tűt ejtett a színpad egyik végébe, vagy egy bankót a színpad másik oldalán elhelyezett szőnyegre, de még azt is, amikor egy érme egy rongy tetején ért földet. Persze aztán akadt a nézők között olyan is, aki nem hitte el, hogy a lány vak, ezért őt felhívták a színpadra. A férfi egy fekete kendővel kötötte be Tonghua szemét, majd összetépett egy cigarettásdobozt, s a papírdarabokat szétszórta a színpadon. Tonghua ekkor szólt, hogy úgy hallja, egy falevél hullik alá körbe-körbe forogva.

A közönség bevonásának köszönhetően Tonghua éleshalló mutatványa vált az aznapi előadás csúcspontjává. A mutatványok sora épp a csúcspontjához érve fejeződött be. Ekkor ismét Huaihua lépett a színpadra, hogy bejelentse, az előadás a végéhez ért, s mivel a tervezettnél fél órával tovább tartott, az előadónak és a járás előjáróinak ideje volt pihenni térsük.

Az előadás ezzel befejeződött.

Mint mikor a lakoma végeztével a tálakról mind elfogynak a finomságok, s a boros kancsó fenéki kiürül; a nézőknek nem volt más hátra, mint hogy

felálljanak székeikből. Felállt hát a járásfő és az első sorokban ülő valamennyi káder, s csak tapsoltak egyre, miközben arcukról ámult lelkesültség sugárzott. No, de ki gondolhatta volna csakugyan, hogy a járásfő egy ilyen mutatványos társulattal tér vissza a városba, hogy az előadásuk valamennyi műsorszámát egytől-egyig ámulatba ejti majd a közönséget, miközben a társulat tagjai egyszerű falusi emberek, valami eldugott kis település sérült lakói? De ami még ennél is sokkal fontosabb volt, hogy a járási pártbizottság és tanács káderei előtt felcsillant végre Lenin dicsfénye, hiszen az élvendiek előadását végignévezve saját szemükkel láthatták, ahogy szárbá szökken a Lenin testének megvásárlásához pénzt termő fa. Láthatták ők is, hogy ha eleget rázzák majd ennek a fának az ágait, a végén sikerülhet elhelyezni Lenin testét a Lélekhegyen, s akkor aztán a Lélekhegy kimeríthetetlen pénzforrássá válik.

A főpróba sikere egészen felajzotta a járásfőt, aki rövest felpattant a színpadra, és egyesével fogott kezét a társulat valamennyi tagjával, miközben meghagyta nekik, hogy estére készítsenek maguknak kiadós vacsorát, valamint hogy a nagy hőségre való tekintettel a legközelebbi előadásra szerezzenek be mindenkinek egy papírlegyezőt. Azt is kiadta, hogy a legyezőkről hozzanak számlát, mert azt a járás megtéríti nekik, ezt tekinthetik akár a munkájukért járó legelső honoráriumuknak. Miután mindenkivel kezét rázott és a mondanója végére ért, a tapsszó kíséretében távozott a színházból, nyomában a járás előjáróival. A színházból egyből a járás vendégházába mentek.

Érkezéskor Shi titkár néhány szót váltott a vendégház igazgatójával, majd pedig elővett egy hivatalos vízzel ellátott papírlapot, és egy meghívószöveget jegyzett rá, melyet aztán átnyújtott Liu járásfőnek.

A papíron a következő állt:

Meghívó
a mutatványos társulat sikeres főpróbájának
alkalmából megrendezett fogadásra

Liu járásfő!

Az élvendi mutatványos társulat első főpróbájának sikere alkalmából rendezett ünnepi fogadásra a következő fogásokat javasoljuk. Kérjük szíves útmutatását.

Tízféle hideg előétel: kínai kel, tofu újhagymával, főtt földimogyoró, sült földimogyoró, héjában főtt szójabab, ecetes gyömbér zöltségekkel, ecetes uborka, párolt hagyma, zellernövérek, lilomfiverek.

Tízféle meleg főétel: nyúl-sült, fácánragu, gombás kacsasült, fokhagymás belsőségek, pirított marhahús, báránsült répával, zöltséges sertéskockák, sült csirkemáj, szöcske jujubával, zöld kígyó és fehér sárkány.

Háromféle leves: három ízű leves, csípős-savanyú leves, édes kása.

Liu járásfő átvette a papírt és figyelmesen végigolvasta, közben néhány helyen belejavított. Végül annyit írt a lap aljára, hogy „Jóváhagyva”, majd odabiggyesztette az aláírását. A papír ezután a vendégház igazgatójának a kezébe került, s az előírt tíz előételt és tíz főételt nem sokkal később már tálalták is.

A járásfő és a járás előjárói a vendégház éttermében együtt ittak a sikerre. Az italtól felbátorodva Liu járásfőnek egyre inkább megeredt a nyelve, s egy egész rakás megdöbbenő dolgot mondott, végül pedig olyat tett, amitől a jelenlévők mind elámultak.

Az étterem két nagy helyiségből állt. Mire a vendégek jól belaktak a finomságokból, s az italból is elegendőt fogyasztottak, olyan sötét éjszaka volt már, mintha egy feneketlen kút nyelte volna el a világot. A szakácsok és a felszolgálók kint bóbiskoltak, mikor a járásfő ismét telitöltötte a poharát. A poharat akkor a magasba emelte, tekintetével végigpásztázott az alá tartozó kádereken, majd kiadta, hogy emeljék ők is a poharaikat, feltenne ugyanis nekik néhány utolsó kérdést.

A pártbizottság és a járási tanács káderei mind telitöltötték hát poharaikat, majd a levegőbe emelték őket.

– Ma este tulajdonképpen a járás állandó bizottságának általános nagygyűlését tartjuk – kezdett a mondanójába Liu járásfő –, és én, mint a bizottság elnöke, szeretném most kikérni mindannyiuk véleményét. Remélem, hogy számíthatok az őszinteségükre, és ki-kí kendőzetlenül tárja majd elém, hogy mit gondol.

A hallgatóság tagjai ekkor felálltak, és poharaikat emelve felelték, hogy bármi legyen is, amit a járásfő mondani szeretne, ők köré gyűlve hallgatják.

– Mondják hát meg nekem, maguk szerint bölcs terv Lenin holttestének megvásárlása? – tette fel Liu az első kérdést.

Az egybegyűltek rövest hevesen bólogatni kezdtek:

– Bölcs bizony, nagyon bölcs. Ez Pagodafa járás történetének legbölcsebb döntése, aminek következtében a járás nyolcszázöttezer lakója vagy századízigen is busásan meggazdagszik majd.

– Most azt mondják meg nekem: úgy látják-e, hogy sokat fáradozom a Lenin park és mauzóleum felépítéséért? – tette fel újabb kérdését a járásfő.

– De még mennyit fáradozik! – vágta rá mindannyian. – Ezt mindenki láthatja.

– És egyetértene-e azzal, hogy az élvendi mutatványos társulattól a járás pénzt termő fája lehet?

– Még hogy pénzt termő fa – mondták erre –, hiszen azt meg kellene rázni, hogy a pénz lehulljon róla, de ehhez a társulathoz még annyi energiára sincs szükség. Olyan ez inkább, mint egy aranyfolyó: nekünk nem kell tennünk semmit, a pénz meg csak folyik be szépen hónapról hónapra.

– Akkor hát, most már mindannyian látnak reményt Lenin holttestének megvásárlására? – kérdezte a járásfő.

A hallgatóság ekkor csak néma mosollyal felelt, s közben ki-ki felidézte, ahogy eleinte titokban gúnyolódtak a járásfő képtelennek tűnő tervén, ezért aztán a mosolyukba némi szégyenkezés vegyült, miközben a járásfőre mindnyájan soha korábbihoz nem fogható tisztelettel néztek. Liu arcáról azonban ekkor eltűnt a mosoly, s helyébe szigorú kifejezés lépett. Az asztal közepénél állva egy hajtásra kiitta a poharát, majd pedig a következő bejelentést tette:

– Ha már így van, akkor most teszek egy javaslatot, és kérem, hogy jelez-zék, elfogadják-e vagy sem. Ha elfogadják, ürítsék velem együtt a poharaikat, ha pedig nem, csak tegyék őket vissza az asztalra, és akkor úgy vesszük majd, mintha ma este csupán egy előadást néztünk volna meg, utána pedig elköltöt-tünk együtt egy vacsorát, gyűlésről viszont szó sem esett.

Valamennyi tekintet a járásfő arcára tapadt, s mindenki izgatottan várta az eget rengető javaslatot.

Liu ekkor ünnepélyes hangon így szólt:

– Javaslom, hogy a Lélekhegyen készülő Lenin-mauzóleum központi csar-nokában kerüljön kialakításra egy szobányi méretű földalatti kamra közvetlenül a Lenin testét őrző koporsó alatt. Miután a holttest megvételre kerül, a demok-rácia jegyében rendezzünk névtelen szavazást arról, hogy az eljárók közül ki járult hozzá a legtöbbel a Lenin park kiépítéséhez, és a holttest megvásárlásához. Akit a járás népe megválaszt, azt halála után a mauzóleum melléképületében he-lyeznénk végső nyugalomra, így fejezve ki hálánkat, és állítva örök emléket neki.

A mondandója végéhez érve a járásfő végignézett a kollégáin. Az asztal körül ülőket annyira megdöbbenették Liu szavai, hogy hirtelen nem tudták eldönteni, elfogadják-e a javaslatot vagy sem. A teremben ételek és alkohol szaga keveredett a nyári éjszaka enyhe levegőjével. Az ablakon át beszűrődő holdfénynek útját állták ugyan az éttermet bevilágító lámpák, de még így is lát-ható volt, ahogy odakint a hold, mint egy hajszálvékony selyemből varrt fénylő korong, úgy csüng Pagodafa járás egén. A járásfő még mindig felemelt pohárral a kezében pásztázta az asztalnál ülőket, akik pedig ugyanúgy felemelt pohárral pillantgattak egymásra. Hirtelen mintha jeges fuvallat dermesztette volna meg a levegőt a teremben, még inkább felkavarva az alkohol szagát. A hosszúra nyúlt néma csend után a járásfőnek mintha váratlanul eszébe ötlött volna valami, s az üres poharát egyszercsak az asztalhoz csapta. A darabokra törő üveg cső-römpölése közepette a bizottság egyik helyettes titkára szólalt fel:

– Liu járásfő, nem csak az ital beszélt az imént magából?

– Én, Liu Yingque, még soha az életemben nem voltam részeg.

– Akkor hát én elfogadom a javaslatát – mondta erre a helyettes titkár, majd kiitta a poharát.

Az asztalnál ülők ekkor mintha csak álomból riadtak volna fel, és csak most kaptak volna észhez, egymásután szólaltak fel, hogy elfogadják a javasla-tot, majd gyors mozdulattal ürítették poharaikat.

Az éjszaka már a kút fenekénél is sötétebb volt, mikor Liu járásfő és kol-légái egymást támogatva kitámolyogtak a vendégházból a holdfénybe. Az úton az élvendi előadókba botlottak, akik Balou-dallamokat dudorászva ballagtak éppen nyugat felé. Ki bicegve, ki a másikat vezetve indult haza a színházból, ahol a kellékek elpakolása után megvacsoráztak. Szálláshelyük egy a várostól nyugatra fekvő faluban volt.

FÁRA AKASZTJÁK A BICIKLIKET A KAPU ELŐTT

Úgy fest, a világon akad néhány olyan ember, aki valami nagyszerű dolog véghezvitelére születik, s azért él, hogy ezt beteljesítse. Mások pedig azért élnek, hogy valami nagyszerű dolognak lehessenek a szemtanúi, s csak miután kívárták azt a bizonyos csodát, azután képesek hétköznapi életet élni.

Ott volt ugyebár Liu járásfő, aki hirtelen a semmiből felállított egy mutatványos társulatot, akik már a legelső főpróbájukkal hatalmas sikert arattak. No, és ott voltak másrésről a járásszék lakói, akik azon az éjen végre szemtanúi lehettek annak a csodának, amire már vagy egy évszázada vártak. A következő napokban aztán másról sem folyt a szó a város utcáin és sikátoraiban, mint a mutatványos társulat előadásáról. A sok beszéd végére a Fállábú Majom szögeken átugró mutatványát már úgy emlegették, hogy egy fállábú átkelt a kardok hegyén, a tűzön való átugrásra pedig azt mondták, látatengeren kelt át. A Fél-szeműről pedig, aki a valóságban egy levegővételre tudott befűzni hét, vagy legjobban kilenc tűt, azt beszélték, hogy egy levegőfújásra fűződött be tizenhét, sőt tizenkilenc tűt is. A Süket Ma petárdás mutatványával kapcsolatban, ami eredetileg abból állt, hogy néhány kisebb petárdát akasztott a fülére, a szóbeszéd a végén már két, lábbal durrantható kiságyút emlegetett. Nem is beszélve a Béna Asszonyról, akiről pedig az a híresztelés járta, hogy nem csupán kabócákat és szöcskéket, de sárkányokat és főnixeket tud a különféle falevelekre hímezni. És ott volt még a vak Tonghua, meg az öreg süketnéma, akiknek a mutatványait szintén földöntúli magaslatokig színezték, hogy a végén már nehezen hihette róluk bárki, hogy evilági sérültek volnának. Sokkal valószínűbbnek tűnt, hogy az előadás kedvéért ők csonkították meg saját magukat. Egy szó mint száz, az élvendi mutatványosok híréből volt hangos az egész környék.

Az elkövetkező napokban ezért hát Liu járásfő elrendelte az első hivatalos előadást, amelyre már próbaképp belépődíjat is szedtek: a felnőttjegy ára öt jüan, a gyermekeké három jüan volt. Előzőleg a járásban csak a legnagyobb kasszasikernek számító filmek vetítésére szedtek öt jüant egy belépőért, így

hát senki sem számított rá, hogy a színházjegyeket mindössze fél nap alatt elkapkodják. A jegypénztár előtt kígyózó sor alakult ki, az emberek türelmetlenül lökdösődtek, és igyekeztek előrébb nyomakodni, hogy végül a rendőröknek kellett helyre állítaniuk a sort. Még így is több tucat cipőt tapostak agyon a tömegben, mire ki-kí a jegypénztár ablakához ért. Volt, aki el is hagyta a cipőjét a nagy nyomakodásban, de csak miután megvette a jegyet, azután állt neki keresgélni. Persze olyan is akadt, aki annyira megőrült, hogy jegyhez jutott, hogy boldogan indult hazafelé félig mezítlábasan csámpázva. Néhány gyerek azonban nem elég, hogy a cipőjét elvesztette, de még jegyet sem kapott, ezért csak álldogált a színház kapuja előtt a tűző napon, és bögre szitkozódott:

– A fene essen belétek, hogy lerugdaltátok a cipőmet!

– A franc vigyen el mindenkit, majd' megsültem a napon, de egy nyamvadt jegy se jutott!

Szürkületkor aztán a színház kapuja előtt rendőrök ellenőrizték a jegyeket belépésnél. Azok az emberek, akik ravasz módon három jüanért vették a jegyek darabját, öt jüanért adtak túl rajtuk, akik pedig ötjüanos jegyet vettek, most volt képük hét, vagy akár kilenc jüant is elkérni darabjáért.

A következő napokban megtartott előadásokra aztán egészen az egekbe szökött a színházjegyek ára, elérve nemhogy a kilenc, de még a tizenhárom jüant is. Még néhány nap elteltével pedig egészen tizenöt jüanig ment fel az ár, s bár ezt már tényleg mindenki nagyon drágállta, még ekkor is épphogy csak néhány üres hely maradt a színházban.

Három előadás után az élvendi mutatványosok szép csendben a járási pártbizottság és tanács napirenden lévő kérdéseinek legfontosabbikává váltak. Nemcsak hogy hivatalosan is megalakult a Pagodafa járás sérültjeinek mutatványos társulata, de ráadásul tiszteletbeli, valamint megbízott társulatvezetőt, üzleti ügyekért felelős társulatvezető-helyettest, szervezőtitkárt, pénzügyi osztályvezetőt, sminkest, világítót, felügyelőt és még számtalan további munkatársat neveztek ki hozzá. A tiszteletbeli társulatvezető Liu járásfő lett, a megbízott társulatvezetőjének címét pedig a korábbi Balou-dallamokat előadó társulat vezetője kapta. Maguk az előadók, az a maroknyi élvendbeli sérült, az első előadás alatt még izgultak valamelyest, a másodikra kissé feloldódtak, s a harmadik előadáson már egészen felszabadultan érezték magukat. Úgy viselkedtek a színpadon, mintha csak otthon, a falubeliek előtt kellene beszélniük. Miután már belépődíjat szedtek az előadásokért, az élvendiek fejenként száz jüant kaptak a fellépésért. A falusiak boldog mosollyal vették át a pénzt, s ugrálni kezdtek örömben. Volt, aki fogta a pénzt, és már ment is, hogy ruhát vegyen az otthoni idősöknek, aztán rábízta valakire, hogy vigye el a faluba. Mások a gyermekeiknek vettek játékot. A fiatalabbak pedig cigarettát és italt vettek maguknak. Huaihua rúzszt, arckrémet és egyéb más, a városi nők által használt piperét vásárolt. Egyik éjjel aztán nem tért vissza a szállásra. Mikor

másnap előkerült, azt mondta, hogy eltévedt a városban és csak bolyongott egész éjszaka, mire végül Shi titkárra botlott, aki elvitte őt a járási tanács vendégházába. Huaihua eztán hosszasan áradozott a vendégházról, ahol még akkor is folyt a meleg víz, amikor az ember nem akart fürödni. Azt mondta, hogy néhány év múlva majd a városban akar férjhez menni, és épp olyan férjet szeretne, mint ez a Shi titkár, egy ugyanilyen tiszteletreméltó, ép férfit.

A falubeliek azonban csak nevettek rajta:

– Elfelejtetted talán, hogy egy élvendi pirinka vagy?

A lány erre dühösen vágott vissza: – Az a pirinka, aki mondja – majd azzal folytatta, hogy ő most éppen növésben van, és már különben is magasabb a nővéreinél. Mikor aztán összemérték őket, hát tényleg kiderült, hogy Huaihua egy ujjnyival magasabb. Örömmel állapította meg mindenki, hogy a lány valóban növésnek indult, s bár még csak néhány napja hagyták el Élwendet, de máris egy ujjnyit nőtt. Márpedig ha ilyen ütemben folytatja, mint nyáron a kukoricaszár, akkor bizony alig három hónap múltán pirinkából ép lánnyá válik. Biztatták hát, hogy csak folytassa a növést, mert néhány nap múlva elhagyják a járásszéket.

A társulat továbbutazásának előestéjén aztán Huaihua megint nem tért vissza a szálláshelyre. Másnap azt a magyarázatot adta, hogy egy újonnan megismert barátnőjénél aludt. Mikor senki más nem volt a közelben, Yuhua válaszként nagyot köpött a testvére lába elé, de ezen kívül senki más nem tett megjegyzést a történetekre, a falubelieknek nem jutott eszébe, mit kell mondani ilyenkor. Végül útnak indultak a megyei bizottságnak helyet adó Jiudu városba.

A Jiuduban megtartott előadást is komoly előkészületek előzték meg. A bemutatóra, melyet egy hétféle napra tűztek ki, itt sem szedtek még belépődíjat. A járásfő azonban a járás összes hivatalnokával együtt követte a társulatot a városba, ahol aztán ki-ki a kapcsolataira támaszkodva igyekezett egymást lekörözve minél több és minél jelentősebb nézőt beszervezni a premierre. Liu járásfő meghívta Niu megyei titkárt, mások pedig a helyi lapok, rádió és televízió munkatársait. Minthogy pedig sikerült biztosítani a Pagodafa járás ügyeit leginkább a szívén viselő megyei párttitkár részvételét az eseményen, eljöttek hát a megyei bizottság különböző hivatalainak vezetői is, és még a családjaikat is magukkal hozták. Az előadás pedig, mondanunk sem kell, egészen lenyűgözte a rangos nézők seregét, hogy alig akart alábbhagyni a tapsszó. Niu titkár olyan lelkesen tapsolt a műsorszámok után, hogy a végére kisebesedett a tenyere. De még ennél is fontosabb volt, hogy a megyei és városi lapok másnap terjedelmes beszámolót közöltek a Pagodafa járás mutatványos társulatának bemutatójáról. Az újságokon kívül a rádió- és tévétudósítások is egyedülállónak nevezték az élvendi művészeket, és hozzátették, hogy a társulat szárnyakat ad majd a járás gazdaságának, de nem is akármilyet, mert bizony azok a szárnyak erősebbek lesznek a sasénál és szebbek a főnixmadárénál.

Az elkövetkező napokban tehát az előadás jó híre bejárta a város és a megye valamennyi zegzugát, még az alig néhány éves kisgyermek is mind tudtak róla, hogy egy csodás képességekkel bíró társulat érkezett a városba, és sírva könyörögtek, hogy hadd mehessenek el megnézni a következő előadást.

Az iskolákban szünetnapot rendeltek el, hogy csoportosan meg tudják venni a jegyet mindenkinek. A gyárakban váltott műszakokat vezettek be, hogy minden munkás el tudjon menni egyszer az előadásra. A szülőtisztelő gyerekek a hátukon vitték a színházba lebénuult szüleiket. A hazafelé úton aztán egyre csak méltatlankodtak az évek óta ágyhoz kötött szülőknek, hogy ők miért nem tudnak falevelekre hímezni, és miért kell nekik még az ételt is az ágyba vinni.

Azok a szülők pedig, akiknek süket vagy néma gyerekeik voltak, elvitték a gyerekeket is a színházba, hogy jól nézzék meg a műsorszámokat, aztán otthon gyakorolják az „éleshallás” vagy a „fülönfüggő petárda” trükköket. Aztán persze volt olyan gyerek, akinek a fülét majd’ levitte a petárda, s az esetet az újságok nyomban lehozták. A lapok később ismét hosszú közleményben biztatták a lakosságot, hogy mindenképp nézzék meg a társulat előadását, ám semmiképp ne próbálják meg rávenni sérült családtagjaikat a mutatványok elsajátítására. Ekkor aztán már igazán komoly híre lett az élvendieknek Jiuduban. A negyedik napon, amikor az első jegyköteles előadást tartották, a jegyek darabját negyvenkilenc jüanért árulták, és még így is ezer jegy kelt el alig egy óra leforgása alatt. Épp olyan volt ez, mint mikor néhány évtizeddel korábban, a nagy éhínség idején a járás lakói ellepték Élvendfalvát, és elkapkodtak minden ételmet, amit csak találtak.

A következő napra a jegyár hetvenkilenc jüanra emelkedett.

A harmadik előadásra pedig már elérték a száz jüant is.

Mire végül a belépődíjak emelkedése megállt, az elsőosztályú jegyek ára száznyolcvanöt, a másodosztályúaké százhatvanöt, a harmadosztályúaké pedig száznegyvenöt jüan volt, vagyis a belépők ára átlagosan százhatvanöt jüanra emelkedett. Ezek a jegyárak persze felülmúltak minden várakozást. Arról nem is beszélve, hogy a városi jegyüzérek a száznyolcvanöt jüanért megvásárolt jegyeket kétszáznyolcvanöt jüanért adták tovább. Mikor pedig még további áremelés után a jegyeket kétszázöt jüanért árulták, a jegyüzérek még mindig elkerhettek érte kétszázhatvanöt jüant.

A mutatványos társulat valóban óriási szenzációnak bizonyult. A város lakói egytől-egyig bolondultak az előadásokért, s még a társulat említésére is szinte transzba estek, és azonnal letették a kezükben lévő rizses tálkát és pálcikát. Mikor híre ment, hogy az egyik fellábú előadó tigrisbukfencsel tud átkelni a színpadon lobogó lángok felett, a helybéli fiúk iskolatáskával a hátukon kezdtek szaltót ugrani az utcán, mire az arra járó autók sofőrjei halálra válva tapostak a fékre. Aztán mikor az iskolás lányok meghallották, hogy egy béna asszonynak elég egy falevelet adni, és pillanatok alatt ráhímez egy kakast vagy

egy macskát, hát nekik sem kellett több, a füzeteiket mind telis-tele rajzolták kakasokkal, macskákkal, sárkányokkal és fönixmadarakkal.

És valóban, a város legutolsó sikátora is az élvendi mutatványosok híréből volt hangos. A gyárakban sok munkás már évek óta nem jutott feladathoz, ennek folytán pedig fizetéshez sem, s csak úgy tudták fenntartani magukat, hogy aratás idején a földeken segédkeztek. Most azonban tehetősebb szomszédjaik élménybeszámolóitól fellelkesülve úgy érezték, az egész életük hiábavaló, ha nem nézik meg ők maguk is az élvendiek előadását. Összeszorították hát fogaikat, és előhalászták ágyaikkól a szalmazsák alá rejtett pénzt, amit szemétszedéssel vagy karton-és üvegeladásból kuporgattak össze, s elmentek venni egyet a legolcsóbb kategóriájú színházjegyből. A hónapok óta ágyban fekvő betegek, akik már megannyiszor átszámolták, hogy vajon a kínai vagy a nyugati gyógyszerekkel tudják-e takarékosabban kúrálni a bajukat, most inkább színházjegyet vettek a gyógyszerpénzből, mondván, hogy akármilyen betegek és bármennyire használjon is az a gyógyszer, nem ér az annyit, mint az önfeledt jókedv. Egyébként is úgy tartják, hogy a jókedv minden betegséget legyőz, folytatták az okfejtést, s minden másra fittyet hányva már mentek is megnézni az előadást. De nemcsak az emberek bolydultak meg, hanem a közlekedés is. A busz eredetileg egyáltalán nem haladt el a Chang'an Színház előtt, de most még az is megváltoztatta az útvonalát. Az útvonalváltozást követően pedig úgy megtelt mindig utasokkal, hogy a buszsofőr és a kalauz a hónap végén jóval több fizetést kapott, mint azelőtt bármikor.

No, de nem csak a buszok bolydultak ám meg, hanem a biciklik is. A színház előtti utca ugyanis zsúfolásig telt az előadásra érkező nézők kerékpárjaival. Aki pedig nem talált helyet, ahová leállíthatná a biciklijét, az bizony felakasztotta egy fára, valamelyik falra vagy hirdetőtáblára. A kerékpárok őrzésével megbízott parkolóőrök hamar kifogytak a bambuszbilétákból, így kartoncédulákat vagdosztak, és azokra biggyesztették az ujjlenyomatukat vagy az aláírásukat, hogy nyugtaként átadhassák a biciklitulajdonosoknak. A földet, fákat és falakat beborító kerékpárokat aztán madzaggal kötözték nyalábokba.

De nem elég, hogy a biciklik megbolydultak, megtébolyultak még az utcai lámpák is. Eredendően ugye a közvilágítást éjfél előtt mindig lekapcsolták, így az éjszaka második felére az egész város teljes sötétségbe borult. De nem így az előadások idején, ekkor ugyanis a lámpák egész éjen át ontották a fényt. Persze így a villanykörték is gyorsabban kiégtek, de amint kiégtek, máris újra cserélték őket, hiszen a mutatványosok minden este két előadást adtak, a lámpákra tehát szükség volt, hogy bevilágítsák az utat a második előadásra érkező nézők számára.

Minthogy ilyen nagy felbolydulás kerekedett, a társulat a tervezett egy hét helyett fél hónapig maradt a városban, hogy estéről estére fellépjenek a Chang'an Színházban. Mikor aztán útnak indultak a következő helyszínre, a színházigazgató annyira dühbe gurult, hogy mérgében földhöz vágta a poharát, és kifakadt:

– Hát mit tettem én maguk ellen, hogy azt érdemlem, hogy csak így se szó, se beszéd elmenjenek?

Csak hogy a soron következő színház már szerződést kötött a társulattal, így nem halogathatták az indulást. Ki gondolta volna, hogy a színházak egymással vetélkednek majd az élvendi társulatért? Még olyan szóbeszéd is felrepent, hogy két színházigazgató összeverekedett egymással a mutatványosok miatt. A konfliktus abból fakadt, hogy a társulat a szóban forgó két színház közül nem a légkondicionáltat választotta, hanem azt, ahol pusztán csak menyegyzeti ventilátorok voltak. A választás azért esett a kevésbé jól felszerelt intézményre, mert ott több volt a férőhely, ugyanis szemben a légkondicionált színházzal, ahol ezerkétszázegy volt az ülőhelyek száma, a kiválasztott színház ezeröttszázhetvenkilenc nézőt tudott fogadni.

Az élvendiek előadása örületes szenzációvá alakult Jiuduban. Mintha egy viharvert fa, melyet a Balou-hegység mélyéről hoztak, a városban néhány nap alatt égig erővé növekedne, vagy mintha egy élvendi ház ereszen szárbá szökkenet satnya kis fücsomó a városba telepítve szemvillanás alatt buja pázsittá fejlődne, s csak úgy ontaná magából a színpompás mezei virágokat. Felfoghatatlan volt. Egészen felfoghatatlan.

Amikor Liu járásfő Jiuduból visszatért a járásszékre, az élvendiek huszonegy nap alatt már összesen harminchárom előadást adtak a megyeszékhelyen. A járásfő a járásszékre érve nem hazament, hanem egyenesen a pártbizottság konferenciatermébe sietett, hogy ülést tartson az állandó bizottságnak. Az ülésterem egy háromemeletes épületben kapott helyet, közepén egy hosszú ovális asztal, körülötte pedig tizenvalahány keményfából készült szék állt. A falon néhány magas rangú személy portréja mellett Kína térképe, valamint Pagodafa járás közigazgatási térképe függött. A fehérre meszelt falról már jócskán omladozott a vakolat, a padló pedig cementtel volt borítva, de az egyszerű körülmények ellenére az ülésterem azért jobb képet festett egy vidéki szerelőüzem belsejénél. A délutáni napfény szikrázón ragyogott az égen, de néhány felhő épp útját állta, hogy besüssön a három egymásba nyíló terembe. Enyhe szél fújt be a nyitott ablakon, és egészen lehűtötte bent a levegőt. Liu járásfő elmulasztotta a déli pihenőjét, a több mint száz mérföldes úton ugyanis végig ébren tartotta a társulat sikere miatt érzett izgalom. Most azonban kissé elálmosodott, levetette hát a cipőjét és felfeküdt az állandó bizottság ülésasztalára, s ott merült álomba, csupasz lábait az ablaknak fordítva. Kisvártatva aztán olyan éktelen horkolásba kezdett, mintha csak egyszer hosszabb, másszor rövidebb mennydörgések rázták volna fel a szoba levegőjét, de úgy, hogy abba még a falra akasztott térképek is beleremegtek.

Nem sokkal később aztán megérkezett az állandó bizottság hét tagja. Liu persze tudta jól, hogy megérkeztek, de csak aludt tovább hangosan horkolva, hogy a bizottság tagjainak vagy egy órát kellett várniuk az ülésteremben, mire

a járásfő végre kialudta a nagy fáradságát. Mikor aztán felébredt, megdörzsölte a szeméit, ásított egyet, nagyot nyújtózott, míg végül egészen visszanyerte éberségét. Csupaszb lábával az asztalfőnél álló szék ülőkéjére lépett, a többieknek pedig meghagyta, hogy foglaljanak helyet az asztal két oldalán, majd szokásához híven az ülés megkezdése előtt piszkálgatni kezdte a lábujjait. Ezt nem azért csinálta, mert a lábujjai piszkosak lettek volna, hanem mert a lábujjai köze állandóan viszketett. A teremben csupa rangos személy, többek között például a járási pártbizottság főtitkárhelyettese, vagy a megbízott járásvezető-helyettes ülték, Liu járásfő viszont teljes nyugalomban piszkálgatta tovább a lábujjait. Úgy tartották ugyanis, hogy az ülés levezetőjének mindig késnie illik kicsit, Liu azonban sosem késett, sőt mindig ő érkezett meg elsőként az ülésterembe, így hát amikor mindenki megérkezett, és elfoglalta a helyét, ő nekiállt a lábujjait matatni. Ez aztán emlékeztetőül szolgált a jelenlévők számára, hogy milyen türelmes és tekintélyes ember a vezetőjük, és lévén hogy mindannyian a beosztottjai voltak, nem tehettek mást, mint hogy tisztelettudóan viselkedjenek a jelenlétében. A járásfő egyébként nem piszkálgatta olyan hosszasan a lábujjait, épp csak addig, amíg a bizottság tagjai lefőztek egy adag teát. Mikor végzett, a kezeit leütögte az asztallapon, ahogyan a Balou-beliék is letörlik a kapát, miután befejezték a kapálást. Ezután a lábait levette a székről, és visszadugta a cipőbe, belekortyolt az odakészített teába, majd mosolyogva így szólt:

– Elnézést kérek mindenkitől a ziláltságomért, kezdek egy loncsos farkasra¹ hajazni.

Ezt követően azonban komoly arckifejezésre és ünnepélyes hangszínné váltott:

– Kérem, hogy vegyék elő a tollaikat és a noteszeiket, és jegyzeteljék, amit most mondok, hogy segíthessenek nekem egy összeget kiszámolni.

A bizottság tagjai rögtön elő is vették a tollakat és füzeteket, majd az asztalhoz hajolva várták a járásfő szavait.

– Kérem, hogy számolják ki – kezdett hozzá –: ha egy elsőosztályú belépő-jegy kétszázötvenöt jüan, egy másodosztályú kétszázharmincöt, egy harmadosztályú pedig kétszázöt, de akár számoljunk is kicsivel az átlagár alatt, jegyenként kétszázharmincegy jüannal, akkor, ha minden nap van egy előadás, amire átlagosan ezerszázöt jegy kel el, mennyi lesz a napi bevétel? És mennyi lesz akkor, ha napi két előadást tartanak? Számolják csak ki gyorsan! – Liu itt megállt, és körbenézett az ott ülőkön, akik szorgosan körmölték a noteszeikbe az imént felsorol számokat, majd pedig egyenleteket alkottak belőlük. A terem mintha hirtelen megannyi, házi feladaton dolgozó iskolással telt volna meg. A járásfő ekkor megköszönte a torkát, majd élesen csengő hangon szólalt meg ismét:

– Hagyják csak, én már kiszámoltam. Előadásonként átlagosan ezerszázöt jeggyel és jegyenként kétszázharmincegy jüannal számolva az előadásonkénti árbevétel kétszázötvenöt ezer-kétszázötvenöt jüan. De a fenébe is azzal az öte-

zer-kétszázötvennel, legyünk nagyvonalúak, és számoljunk csak kétszázötven ezer jüannal előadásonként. Így akkor napi két előadással számolva máris ötszázeezernél tartunk, vagyis két nap alatt egymillió, húsz nap alatt tízmillió, kétszáz nap alatt pedig százmillió bevétele érhetünk el. Mennyi pénz egyáltalán százmillió jüan? Ha a bank által újonnan kiadott százjüanos bankókat tízezer kötegekre fogjuk, akkor tízezer köteget kellene kapnunk. Ha ezt a tízezer köteget egymás tetejére rakodnánk, olyan magas pénztornyot kapnánk, hogy az a földtől egészen a ház tetejéig érne.

A ház tetejének említésekor Liu a mennyezetre pillantott, s mikor ismét lenézett, azt látta, hogy az állandó bizottság tagjai is mind a plafonra szegeztek tekintetüket, ráadásul miközben felnéztek, arcukra a hajnali égboltot idéző pír ült ki, szemeik pedig úgy csillogtak, akár üveggolyók a napfényben. Közben figyelmes lett arra is, hogy lelkesültségében az iménti szavait olyan nagy hévvel mondta, hogy az asztal az elébe eső részen nyáltól volt nedves. A hozzá legközelebb ülő járásvezető-helyettes el is fordult kissé, hogy nehogy véletlenül arcon találja a köpetével. Liu járásfő azonban nem vette jó néven, hogy a helyettes elforduljon, ezért szúrós pillantást vetett rá, mire az gyorsan még közelebb húzta a székét, és úgy fordult Liu felé, mintha csak azt várná éppen, hogy egyenesen az arcába fröcsögjön a nyála. A járásfőnek sem kellett több, a helyettese előbbi elhúzódasáért cserébe most még inkább feléje fordult, hogy köpete az asztal helyett most mind annak a férfinak az arcába spricceljen. A beszédét pedig még az előbbinél is öblösebb hangon folytatta, de még a fejét is magasabbra emelte, mintha nemcsak az ott ülő bizottsági tagokhoz, hanem az egész épülethez, sőt az egész világhoz intézné a szavait. Mintha bizony az a gyűlés nem egyszerűen egy bizottsági ülés, hanem a járás össznépi közgyűlése lett volna. Egy százezer fős népgyűlés. Mi több, egymillió fős népgyűlés. De olyan harsogón számolgatta a társulat bevételeit, és olyan mennydörgően szólt az ott ülőkhöz, hogy az egész világ az ő hangjától csengett.

– Pagodafa járás mostantól kezdve a magasba szárnyal! Hogy egy társulat kétszáz nap alatt százmilliót hozzon a kasszára! Az négyszáz nap alatt már kétszázmillió. No, persze azt senki sem garantálhatja, hogy valóban minden egyes nap kétszer lépjenek fel, ráadásul el is kell jutniuk egyik színházból a másikba. Aztán mire ott ismét berendezik a díszletet, beállítják a világítást, és még elintézik ezer más apróságot, már el is ment vele egy nap, azzal a nappal pedig elvesztettünk ötszázeezret. És akkor arról még nem is beszéltünk, hogy mi van akkor, ha egyik városból egy másikba, vagy egy teljesen más körzetbe utaznak át. Olyankor akár több napba beletelhet, míg bepakolják a kocsit, vagy amíg a vonaton ülnek, az ilyen több napos kiesés pedig milliós nagyságrendű veszteséget jelent. Ott van még ráadásul a társulat tagjainak fizetése és a különféle jutalmak. Egy előadásért ötven jüant kellene kapniuk fejenként, vagyis két előadás után illetné őket egy százas bankó. Így napi száz jüant, vagyis havonta háromezret keresnének,

ami még az én havi béremnek is több mint kétszerese. No, de a lényeg, hogy minél többet dolgoznak, annál többet keresnek. Ha napi ötszázezres bevételt produkálnak nekünk, igazán nem sok, ha cserébe adunk nekik fejenként két-háromezret havonta. Viszont ezt a bevételek kikalkulálásakor is figyelembe kell vennünk. Ha fejenkénti háromezres bérrel számolunk, az tíz emberre harmincezer, a társulat hatvanhét tagjára kalkulálva pedig havi kétszázegyezer jüan kiadást jelent. Mindezeket figyelembe véve remélem, mindenki belátja tehát, hogy kétszáz nap alatt nem fogjuk tudni elérni a százmilliós bevételt. De ha kétszáz nap alatt nem is, háromszáz alatt sikerülhet vajon? Vagy ha annyi alatt sem, esetleg egy év alatt?

Kérdés formájában fogalmazta meg ugyan közlendőjének a végét, de valójában ezzel akart mindenkit biztosítani róla, hogy a százmilliós bevétel elérhető a járás számára. Ettől a bizonyosságtól aztán a járásfő úgy fellelkesült, hogy hirtelen felpattant a székre, és boldog ugrándozásba kezdett, mintha menten az égbe emelkedne.

– Elárulom maguknak, hogy Jiuduból hazajövet egész úton ezt számolgattam. Mivel a társulat összes tagja sérült, még adót sem kell utánuk fizetni. Így aztán a teljes bevétel az utolsó fillérig a járás kincstárát illeti. Ebben a huszonegy napban, amíg a megyeszékhelyen voltam magam is, összesen harminchárom előadás ment le, és a járási kincstár számlájára máris hétmillió-tízezer jüan folyt be. Ezek után mondják meg nekem: kell-e még aggódnunk azon, hogy vajon összegyűlik-e a Lenin holttestének megvásárlásához szükséges összeg? A megye is jelentős anyagi támogatást ígért nekünk a terv megvalósításához, de még ha végül nem is adnának semmit, akkor sincs okunk attól tartani, hogy ne tudnánk elegendő pénzt előteremteni.

Az utolsó mondathoz érve a járásfő nagy lendülettel a levegőbe emelte két karját, majd ugyanolyan gyorsan visszarántotta maga mellé, ivott egy kortyot a poharából, aztán a székről egyszercsak felugrott az asztal tetejére. A bizottság tagjai ijedtségben hirtelen mind visszahőköltek az asztaltól, és még a székeiket is hátrább csúszatták. Liu azonban mindezzel nem foglalkozott, hiszen ő volt a járásfő, ilyesmikkel tehát nem kellett törődnie. Csak állt ott a vörösre mázolt asztal tetején, és egyetlen pillantást sem vetett a bizottság tagjaira. Onnan a magasból aztán egészen messzire ellátott. Láta, ahogy az ablakon túl a járási bizottság épülete előtt sűrű tömegben álldogálnak a különféle hivatalok munkatársai. A feketén gomolygó sokaság azért tolongott ott az ablak alatt, azért nyújtogatták a nyakukat, és azért járatták tekintetüket izgatottan az épületen, hogy hallhassák a járásfő beszédét. Épp olyan nagy izgalommal várták ezt a beszédet, mint a városiak az élvendi társulat előadását. A bizottság épülete elé sereglett embereknek ugyanis valahonnan a fülükbe jutottak a jó hírek, melyekkel a járásfő Jiuduból tért vissza, s miután meghallották az ülésteremből kiszűrődő beszédét, az épület előtti tér pillanatok alatt megtelt a pártbizottság, a járási tanács és az egyéb hivatalok kádereivel.

A júliusi nap még ekkor is kínzóan perzselt, a bizottság épülete előtti aszfalt pedig úgy felforrósodott, hogy tojást lehetett volna sütni rajta. Az embereket azonban ez sem tántorította el, hogy ott ácsorogjanak verejtéktől áztatott arccal, s lábujjhegyen, minden izmukat megfeszítve próbálják kivenni Liu járásfő alakját az ülésterem ablakában, és hallgatni mennydörgő szónoklatát. Liu ekkor már szinte üvöltve folytatta:

– Elárulom maguknak azt is, hogy Pagodafa járás az év végére, illetve a jövő év elejére már nem ugyanaz a Pagodafa járás lesz. Az év végére, de legkésőbb a jövő év elejére ugyanis megvesszük Lenin holttestét, és elhelyezzük azt a Lenin-emlékparkban addigra felépülő mauzóleumban. Akkor aztán naponta több száz, sőt akár több ezer turista fog idelátogatni. Ha egy belépő ára száz jüan lesz, akkor tíz ember után ezer, száz ember után tízezer, ezer után százezer, tízezer után pedig egymillió bevételre számíthatunk majd.

A járásfő az asztal tetején állva fennhangon szónokolt, hangja záporként zúdult a hallgatóságra, s eláztatta vele a bizottság és a tanács épületeit, de még az épületek előtti teret is. Miközben buzgón számolt és magyarázott, kiropogtatta az ujjait. Mikor aztán egészen világossá tette mindenki számára, hogy Lenin holttestének megvásárlását követően az emlékpark napi bevétele egymillió jüan lesz, befejezte a beszédét, kezeit a mellkasa előtt ökölbe szorította, s ettől úgy festett, mint egy a szárnyait behúzza a magasból lefelé sikló sas, mely ereszkedés közben a földet kémleli. Ahogy lenézett, azt látta, hogy a bizottság tagjai mind hátrább húzták a székeiket, hogy jobban hallhassák a szavait, és közben ne maradjanak le egyetlen mozdulatáról sem. Aztán pedig arra lett figyelmes, hogy a folyosóról valaki résnyire kinyitotta az ülésterem ajtaját, s az ajtórésnél, csakúgy, mint az ablakban, a hivatali káderek tömörültek össze, a megannyi arc pedig emitt ajtórésnyi csíkká, amott ablaktáblányi téglalappá olvadt össze. Az épület előtti tágas tér nemhogy megtelt emberekkel, de még olyan is volt, aki a tér közepén kialakított tó szikláira kapaszkodott fel. Az összegyűlt emberek arcából csak úgy sugárzott az ámulat, szemeik pedig olyan fényesen ragyogtak, akár a nap és a hold. Liu ekkor ismét szóra nyitotta száját, s hangja immár úgy harsogott, hogy egészen a fellegekig hatolt, közben a kezeivel is újból heves csapkodásba kezdett, mint egy felszállni készülő sas. A következőket dörögte:

– Naponta egymillió, vagyis tíz nap alatt tízmillió, három hónap alatt az már százmillió, egy év alatt pedig háromszázhetvenmillió is megvan. Háromszázhetvenmillió! És ez még csak a Lenin-mauzóleum belépőiből befolyó összeg. De a Lenin-parkban a mauzóleumon kívül még ott lesz a Kilenc sárkány-vízesés, az Ezer más fenyőerdő és a Tízezer más hegyi vadrezervátum. Az idelátogatók felmehetnek a hegyre, hogy onnan csodálhassák meg a napfelkeltét, vagy gyönyörködhetnek az Egek-tavában, felkereshetik a Visszanéző szarvas-sziklát, a Tündér-tavat, a Zöld kígyó- és a Fehér kígyó-odút vagy az

Ezerjófű-kertet. Annyi ott a látványosság, hogy aki egyszer felment a Lélek-hegyre, hogy megnézzé Lenin holttestét, az utána megállás nélkül veszi majd a belépőjegyet ide is, oda is, és egy vagy két éjszakára megszáll a környéken. Márpedig ha megszáll, akkor bizony fizetnie kell a szállásért, és persze enni is fog, vagyis kénytelen lesz újból a zsebébe nyúlni. Még egy csomag szalvétáért is elkérhetünk majd két jüant. Számolják csak ki: egy idelátogató turista legalább ötszáz jüant biztosan elkölt majd a hegyen, hát mennyi pénzt látunk akkor tízezer turista után? Bizony nem kevesebb, mint ötmilliót! És mi van, ha nemcsak ötszázat költenek fejenként, hanem ezret vagy ezerháromszázat, sőt ezeröttszázat is? És ha tavasszal, a főszezonban naponta nem csupán tízezer, hanem inkább tizenötezer turista érkezik majd? Vagy huszonöt-, esetleg harmincezer?

A járásfő ekkor ismét végigfuttatta tekintetét a teremben és a termen kívül összegyűlt hallgatóságán, majd megint ivott egy kortyot, s valamivel halkabban, jelezve, hogy az ülés lassan a végéhez ér, szabadkozón mosolyogva folytatta:

– Ezt az összeget már végképp nem tudom kiszámolni, kérem, hogy segítsenek nekem, számoljanak csak utána, mennyi lesz így a mi Pagodafa járásunk éves bevétele! Akkor aztán nem lesz többé gondunk vele, hogy mennyi bevételt tudunk produkálni, sokkal inkább az okozza majd a fejtörést, hogy mire költsünk el ennyi pénzt. Bizony ám, az lesz a legnagyobb problémánk, hogy mire költsük a pénzünket.

Ekkor ismét végigtekintett az öt ragyogó arccal hallgató sokaságon, s hirtelen ismét kieresztette a hangját, hogy az egészen az egekig repült:

– A pénzköltés lesz a legnagyobb gondunk! Az utak kiszélesítésére és az építkezésekre hogy fogunk tudni ennyi pénzt elkölteni? És ha már a pártbizottság és a tanács épületei mind az égig tornyosulnak, de még a különféle alosztályok és tanácskozó testületek is saját épületet kapnak, még ha arannyal mázoljuk az összes falat és kövezzük ki az utcákat, akkor is csak ömlik be hozzánk megállás nélkül a pénz, mintha egy nagy folyó sodorná az aranyat egyenesen a járásszékre. De hát mennyit bír enni az ember? És mennyi pénz tud elkölteni? Még ha a járás lakói mind fel is hagynának a földműveléssel, mi pedig minden hónapban bért fizetnénk nekik a semmittevésért, akkor is annyi pénzünk maradna, amennyit sosem tudnánk elkölteni. Ha meg megunnák a tétlenkedést, hát bevethetnék pázsittal és virágokkal a földjeiket, így azok egész évben színpompásan illatoznának. A virágokkal teli mezők látványa pedig csak még több turistát vonzana ide. És minél több a turista, annál több lesz a pénz, amivel nem tudunk mit kezdeni. Pagodafa járás olyan hely lesz, ahol a pénzt könnyedén teremtyük elő, de nagy küszködéssel tudjuk csak elkölteni. Mondják meg nekem: maguk szerint mi lesz akkor a teendőnk? Mit tehetünk majd? Hiába vagyok én a járásfő, még én sem tudom erre a kérdésre a választ. Csak annyit tudok, hogy ha Lenin holttestét megvásároljuk és felépítjük a Lenin-

emlékparkot, az abból befolyó pénzt nem fogjuk tudni soha mind elkölteni, mint ahogy az őszi leveleket sem lehet soha az utolsó szálig összesöpörni. Akkor aztán az lesz minden család legnagyobb baja, hogy mire költse azt a sok pénzt, s még az étel sem esik majd jól, és az álmuk sem lesz olyan édes a nagy aggodalomtól. Minden egyes család a járásban azon gyötrődik majd, mit kezdjen a temérdek pénzével. De ez a probléma már nem az én dolgom lesz, hanem mindenkinek a sajátja, Pagodafa járás forradalmának és újjáépítésének egy újfajta problémája, melynek a megoldására egy nálam sokkal rátermettebb járásfőre lesz szükség. Körzeti és tartományi szintekről fognak szakértőket küldeni, hogy tíz napig, fél hónapig, vagy ha kell, akár fél évig vizsgálják e nehéz kérdés lehetséges megoldásait.

Magyarázat

¹ loncsos farkas: tájnyelvi kifejezés. Olyasvalakire utal, aki az odúban lakó farkaskölykökhöz hasonlóan képtelen ápoli és rendezett megjelenésről gondoskodni.

KÉT MUTATVÁNYOS TÁRSULAT ALAKUL, ÉS EGY SZEMVILLANÁS ALATT HÓ FEDI BE A HÁZTETŐKET

A nap már nyugaton járt, mire az állandó bizottság ülése a végéhez ért. Az udvar lassanként elcsendesedett. Az ülés befejeztével az emberek csordultig izgalommal indultak útnak. Azokban az irodákban, ahol ventilátor működött, lekapcsolták; kulcsra zárták a fiókokat, és végül az irodák ajtaját. A folyosókon teljes csend honolt, csupán a takarítószemélyzet neszezése hallatszott, ahogy a padlót sepregették és a kukákat ürítették. Liu járásfő olyan nesztelenül lépett ki az irodájából ebbe a nyugalomba, mintha csak pamuton járna.

Ideje volt hazamennie. Itt volt az ideje, hogy látogatást tegyen az Áhítat Csarnokában,¹ aztán, hogy hazamenjen, és a feleségével háljon.

A számát se tudta a napoknak, mióta nem tért haza, mióta nem lépett az Áhítat Csarnokába.

Az élvendi mutatványosok rendkívüli sikere és a bizottsági ülésen megtartott lendületes beszéd utáni izgatott lelkesültség mostanra egészen kimerítette, ráadásul meg is szomjazott. Visszatért hát az irodájába, ott pedig leült, hogy megigyon egy pohár vizet. A titkárát és az iroda többi dolgozóját is mind hazaengedte, s magában ízlelgette a hosszadalmas beszéde keltette izgalmat, azután meg a Lenin holttestének megvásárlása körüli különféle részleteken töprengett el. Addig-addig üldögélt, hogy a lenyugvó nap már az ablaka alá ereszkedett, mintha egy finom vörös selyemleplet feszítettek volna ki nesztelenül az üvegtáblák elé. Liunak végre sikerült megpihennie kissé a sok izgalom és a kimerítő munka közepette.

Komorrá és nehezzé vált a levegő, s az ablakon túl az utca elcsendesült. Talán hallani lehetett még a szürkületben repdeső denevérek szárnycsapkodását is, s látni, ahogy elsüvitenek a házak előtt. A járásfőnek eszébe jutott, hogy már közel két hónapja nem járt otthon, s bár mérgében azt mondta volt a feleségének, hogy akár három hónapig is kibírja az otthonától távol, de azt persze csak a düh

mondatta vele, valójában egyáltalán nem gondolta komolyan. Éppen itt volt az ideje, hogy körülnézzen otthon, és az Áhítat Csarnokának oltalmában titkon töviről-hegyire elmesélje, miként szervezte meg és indította útjára az élvendi társulatot, azután megvacsorázzon, tévézzen, s végül ágyba vigye a feleségét.

Hirtelen felöltött benne az asszonnal való élvendezés gondolata. Eszébe jutott, hogy hosszú hónapok óta nem élvendezett a feleségével. Olyan volt ez, mint amikor a gyerekek jól elrejtik a ritkaságszámba menő édességet, mert nincs szívük azonnal befalni, de aztán addig rejtegetik, hogy a végén meg is fedkeznek róla. Most azonban széles mosolyra húzódott a járásfő szája a gondolatától, s rövest felpattant a székéről, nagyokat kortyolva felhajtotta a vizet a pohárból, majd pedig indult nyomban hazafelé.

Csak hogy ebben a pillanatban bekövetkezett egy afféle színdarabokból ismert váratlan fordulat. Amikor ugyanis elszánta magát az indulásra, s kinyitotta az irodája ajtaját, azt az embert pillantotta meg, akit a leginkább ki nem állhatott. Az ajtóban az élvendi Mao Zhi anyó állt hamuszürke alumínium mankójára támaszkodva, kezében batyuval. Liu hirtelen szóhoz sem jutott a meglepetéstől. Rögtön tudta, hogy az anyó azért várakozott az ajtajában, hogy megbeszéljék, Élvendfalva miként léphet ki a társadalomból. Eszébe ötlött, amikor egy hónappal korábban írásba adta az erre vonatkozó ígéretét, és meghagyta az anyónak, hogy tíz nap vagy fél hónap elteltével keresse fel őt a járásszéken, hogy elintézhessék a kilépéshez szükséges formáságokat. A vágy, ami az imént fellobbant benne, hogy hazamenjen és az asszonyával élvendezzen, most egy szempillantás alatt elillant, mintha csak egyenesen az arcába zúdítottak volna egy vödör hideg vizet. Így hát kissé megszeppenten mosolygott, s gyorsan betessékelte az asszonyt:

– Nahát, Mao Zhi anyó, hát csakugyan maga az? Jöjjön csak, jöjjön be!

Mao Zhi anyó követte Liut az irodájába. A helyiség egyáltalán nem volt idegen számára, hiszen ugyanitt járt férjével, a kőfaragóval 1952-ben, amikor a Negyedik Vörös Hadseregéből való járási bizottsági titkárral egyeztették Élvendfalva belépését a társadalomba. Miután a férje 1960-ban elhunyt, számtalanszor tette meg az utat ismét ugyanide, hogy elrendezze a társadalomból való kilépést a falu számára. Több mint harminc éve, hogy a kilépésért fáradozott, s e harminc év alatt a járási bizottság egyszerű cseréptető kis házból több emeletes épületté nőtte ki magát, mostanra viszont már az új épületet is jócskán megrágtá az idő vafoga. Yang titkár, a legelső járási vezető azóta a megyei bizottság párttitkárának székét is betöltötte, de már jó ideje, hogy nyugdíjba vonult, s a helyébe lépő újabb titkárok névsora igen hosszúra nyúlt. Yangot követte Ma, Mát Lin, Lint pedig a jelenlegi Niu titkár váltotta fel. A bizottság új épületének udvarát borító cement eredetileg olyan ragyogóan fényes volt, hogy még az emberek árnyéka is csillogva tükröződött vissza rajta, de ahogy telt-múlt az idő, csupa rücsök és hepehupa lett, mint ahogy az egykoron hófehérre meszelt falakról is omladozott az azóta megsárgult vakolat. Bent, a mennyezetről lógó neoncsövek fénye tizenvalahány

éve, mikor Mao Zhi először látta, olyan vakítóan fehérnek tűnt, akár a villám az égbolton, mostanra azonban úgy belepte a lámpákat a pókháló, hogy fényük egészen eltompult. A csövek két vége ráadásul már teljesen elfeketedett, mint egy égett fazék feneke, így csak a közepükből szűrődött még némi világosság.

Mao Zhi anyó besétált a járásfő irodájába és körbenézett. Tekintete végül az íróasztal mellett függő, Pagodafa járást ábrázoló térképen állapodott meg. Aztán előhalászta azt a papírt, melyen a járásfő ígéretet tett, hogy Élvendfalva kiválhat Pagodafa járás és Ciprusfa körzet igazgatósága alól. A lapot az íróasztalra helyezte, majd így szólt:

– Már fél hónapja várok magára itt a járásszéken. Azt hallottam, hogy elvitte az élvendieket a megyeszékre fellépni. Nagy sikere volt az előadásnak?

A járásfő mosolyogva felelt:

– Találja ki, mennyi pénzt keresnek fejenként a társulat tagjai!

Az anyó letette a batyuját a földre, aztán leült a járásfővel szemben:

– Engem aztán nem érdekel, hogy mennyit keresnek, azért jöttem, hogy elintézzük a falu kilépését a társadalomból.

A járásfő felemelte a saját kézírásával borított papírlapot, újból átolvasta, majd pedig ezt mondta:

– Fejenként két-háromezret is megkeresnek havonta, márpedig kétezer jüanból már jókora cseréptető házat lehet építeni. Képzelve csak el, ha három vagy mondjuk öt hónapon át folytatják a fellépéseket, micsoda házakat építhetnek maguknak mindahányan, miután hazatérnek a faluba.

Mao Zhi anyó ismét felemelte a földről a batyuját, és az ölébe helyezte, mintha csak attól tartana, hogy valaki el akarná tőle ragadni. Azután a járásfőre meredt, tekintetét szigorúan rajta tartotta, és így szólt:

– Csak mondja a magáét, ha úgy tetszik, de én akkor is azért jöttem, hogy elintézzük a kilépést.

Liu kihúzta magát és így folytatta:

– Tényleg mindenki bolondul az élvendi mutatványosokért. Minden előadásra csak úgy özönlik a közönség. Ha maga is csatlakozna a társulathoz, garantálom, hogy ugyanúgy megkeresné a két-háromezret havonta.

Az anyó megint babrálni kezdett az ölében lévő kékszínnü batyúval, majd azt válaszolta:

– Nem csatlakozom.

– És ha ötezret ajánlanék, akkor mit mondana? – kérdezte erre Liu.

– Ha tízezret ajánlana, akkor is nemet mondanék – felelte az anyó.

– A halotti ruhája van a batyuban, igaz? – kérdezte ekkor a járásfő.

– Gondolkoztam a dolgon, és elhatároztam, hogy ha nem intézi el Élvend kilépését, akkor felöltöm a halotti ruhámat, és bizony a maga házában, vagy itt, az irodájában fogok meghalni.

Liu arca elkomorult, mikor ezeket mondta:

– Az állandó bizottság imént megtartott ülésén tárgyalunk Élvend kilépéséről. A bizottság tagjai egyhangúlag támogatták a javaslatomat, így az a határozat született, hogy Élvendfalva az idei év végén, de legkésőbb a következő év elején kikerül Pagodafa járás fennhatósága alól, ezzel egyidejűleg pedig Ciprusfa körzet igazgatósága alá sem tartozik majd többé.

Mao Zhi úgy nézett a járásfőre, mint aki alig mer hinni a fülének, s rögvest vissza is kérdezett:

– Liu járásfő, de ugye nem fogja meggondolni magát?

– Olyan ember vagyok, aki állja a szavát.

– Most már beesteledett, de holnap akkor el tudjuk rendezni a szükséges formáságokat, és megkaphatom a végleges dokumentumot?

– A következő hivatalos jegyzékhez fogom csatolni, melyet majd megküldünk minden járási bizottságnak, illetve a különféle körzeti és falusi bizottságoknak. Ugyanakkor a mai bizottsági ülésen felmerült még egy tisztázandó kérdés – mondta Liu.

Az anyó erre ismét mélyen a járásfő arcába fúrta a tekintetét.

– A bizottság tagjai egy feltétellel álltak elő – magyarázta Liu. – Rámuttertek ugyanis arra, hogy, bár Élvend lakosai közül százhatvankilenc a sérült személyek száma, a mutatványos társulatban mégis mindössze hatvanheten vesznek részt. Ezért hát arra jutottak, hogy a falu lakóiból alakítható lenne még egy társulat, csak be kellene tanítani egy másik süketet a petárdás mutatványra, egy másik sántát átugratni a kardok hegyén és a lángok tengerén, egy másik vakkal pedig be kell gyakoroltatni az éleshallást. A bizottság tagjai tehát azt a feltételt szabták, hogy amennyiben megalakul a második társulat is, akkor még az év vége előtt megküldik a szükséges dokumentumokat az illetékes szerveknek, s így Élvendfalva a jövő év elejétől kiválhatna Pagodafa járás és Ciprusfa körzet illetékessége alól. Akkor teljes mértékben visszakapnák a függetlenségüket, nem foglalkozna többé magukkal se ég, se föld, teljes békében és nyugalomban tölthetnék ismét a mennyei napjaikat.

Szavai végéhez érve a járásfő Mao Zhi anyó arcát fürkészte. Csupán az asztal lapja választotta el őket egymástól, a köztük lévő távolság tehát nem lehetett több fél méternél. A nap kezdett teljesen eltűnni a nyugati horizonton, az ablakon át csupán a szürkületi égbolt látszott. Odakint denevérek repkedtek. A járásfő a szoba félhomályában is jól látta, ahogy az anyó szája széle meg-megrándul. Mao Zhi iménti kétkedő, ám mégis reményteljes arckifejezése helyébe bágyadt szürkeség lépett, mely egészen egybeolvad az őt övező félhomállyal.

– A bizottság és a járási tanács csupán a falujuknak akar jót – folytatta Liu. – Ha két társulatot alakítanak, s a falu összes családjából beszerveznek valakit, akkor az év végére minden család jókora bevételre tesz szert, mindenkinek lesz miből cseréptető házat építtetni. Képzelve csak el, akkor majd az egész falu megtelik cseréptető, fehérre meszelt házakkal.

– De gondolja csak alaposan végig – vágott bele ismét –, ha jövőre kilépnek a társadalomból, a falu elveszíti a hivatalos pecsétjét, és azzal együtt a falu lakóinak sem lesz többé lakóhely-azonosítója. Vagyis, bár ugyanúgy ebben a világban élnek majd, de tulajdonképpen már nem tartoznak mégsem ebbe a világba. Elmenni elmehetnek a vásárokbá ezek után is, de ha a falunak nincs hivatalos pecsétje, akkor ajánlólevelet sem adhat, vagyis a falu lakói nem üzemelhetnek attól kezdve egyáltalán a külvilággal. Ráadásul onnantól fogva a mutatványos társulatok sem léphetnek fel többé Pagodafa járás zászlaja alatt.

– Jól gondolja át mindezt – tette hozzá –, és ha hajlandó elfogadni a feltételt, akár már ma este megírhatjuk a szerződést. Ha tehát beleegyezik, hogy a falu alakít egy második mutatványos társulatot, s a két társulat az év végéig teljesíti a járás által szervezett fellépéseket, akkor egyfelől garantálom, hogy a fellépők fejenként legkevesebb háromezer jüant kapnak havonta a munkájukért, másfelől pedig a szavamat adom, hogy az év végéig kiküldjük a hivatalos iratokat, és a jövő év elejétől kezdve Élvevényfalva semmilyen módon nem tartozik többé Pagodafa járás, illetve Ciprusfa körzet alá.

– A felszabadulás óta Pagodafa járásban hét járásfő és kilenc bizottsági titkár váltotta egymást – folytatta Liu –, maga pedig harminchét éven át szaladgált hozzájuk a kilépés ügyében. Látja, én most egy szempillantás alatt beleegyeztem a kérése teljesítésébe. De ha én segítek magának, úgy illik, hogy maga is segítsen nekem – mondta a járásfő. – Hiszen nem maradhat semmi viszonzatlanul. Maga beleegyezik, hogy létrehoznak még egy társulatot, én megígérem, hogy Élvevény a jövő évtől kilép a társadalomból. Ez így egy mindkettőnk számára elfogadható, méltányos ajánlat.

– Nos, mi lesz a válasza? – kérdezte végül. – Beleegyezik vagy sem? Igen későre jár már.

– De jól gondolja át – tette hozzá Liu –, mert én tényleg szeretném még ezt az egy utolsó dolgot megtenni Élvevényért, mielőtt kilépnének a társadalomból. Mert bizony az után, hogy megvesszük Lenin holttestét, és elhelyezzük azt a Lélekhegyen, a járás legfőbb gondja nem az lesz, hogy nincs elég pénze, hanem épp ellenkezőleg, hogy mire költse azt a rengeteg pénzt. No, de mi lesz, ha addigra a maguk faluja úgy elszegényedik, hogy még sóra meg ecetre se telik? Akkor bizony hiába akarnak majd újra betagozódni a körzet vagy a járás alá. Így hát a legjobb, amit tehetnek, hogy még egy mutatványos társulatot alakítsanak, mert azzal a falu összes családja nagy vagyont halmozhat fel a későbbiekre is. Ezzel jól tesznek nekem, és én is jól teszek maguknak.

– Tudja mit – mondta végül –, adok magának időt, hogy mérlegelje a döntését, elég, ha holnap reggel ad választ nekem. Látja – folytatta –, már a nap is eltűnt az ablakból. Hol szállt meg? Mindjárt szólok valakinek, hogy vigye el, és gondoskodunk az étkezéséről és az elszállásolásáról is.

– Jöjjen, induljunk! – mondta Liu, miközben felállt a székéből.

A nap, mintha csak a járásfő szavainak engedelmeskedett volna, ebben a pillanatban teljesen eltűnt az épület fala mögött, s a szobában egyszerre csak élesebbnek tűnt a lámpák fénye. Mao Zhi anyó a járásfőre nézett, s a halotti öltözködést rejtő batyut az öléből letette a széke lábához. A batyu nyílásánál kikkant a fekete selyemruha egyik sarka, s mivel az anyagot sárga selyemfonallal szegték, egészen úgy tűnt, mintha csak egy fekete virágszál sárga bibéi meredeznének a batyu szájából.

A járásfő ezt a fekete virágszálát nézte.

Mao Zhi anyó pedig Liu arcába fúrta a tekintetét és így szólt:

– Hány ember kellene ahhoz, hogy megalakuljon a második társulat?

A járásfő azonnal felnézett a virágról és azt válaszolta:

– Még úgy harminc vagy ötven vak, süket, sánta és béna elegendő lenne.

– De mi van, ha nincsen semmilyen rendkívüli képességük? – kérdezte erre az anyó.

– Már egy egészen aprócska trükkkel is boldogulni fognak – felelte Liu nevetve.

– Rendben van, én összegyűjtök magának egy újabb társulatra valót – mondta élesen csengő hangon az anyó –, de cserébe azt kérem, hogy adja írásba mindazt, amit ma megígért, és a papírt a járási bizottság és a járási tanács pecsétjével, majd pedig a saját kézjeggyel is lássa el. Függetlenül attól, hogy végül meg tudja-e venni Lenin holttestét vagy sem, az élvevények csakis ez év végéig folytatják a fellépéseket, és a falu a jövő év elejétől kezdve nem tartozik többé sem a járás, sem pedig a körzet fennhatósága alá. Ezen felül azért is kezeskedik, hogy a társulat tagjai minden hónapban megkapják a háromezer jüanos fizetésüket.

Végül tehát gyorsan egyezsége jutottak. Mao Zhi anyónak nem volt oka rá, hogy visszautasítsa az ajánlatot, így hát az összes feltételt elfogadta. A járásfő is beleegyezett az anyó kéréseinek teljesítésébe.

Az épületben működő lámpák elsötétültek, s a takarítók is mind eltűntek a folyosókról. Úgy tűnt, egy lélek sincs már az egész épületben, mikor Liu kinyitott az iroda ajtaját, és kikiáltott a folyosóra: – Van itt valaki?

Ekkor aztán valahonnan mégis előkeveredett a személyzet egy tagja. A járásfő kiadta neki, hogy szóljon a még bent lévő irodai munkatársaknak, hogy haladéktalanul jöjjenek át hozzá. Így történt hát, hogy Mao Zhi anyó egy éjszaka leforgása alatt kötött szerződést Pagodafa járás pártbizottságával, tanácsával, valamint a teljes járás igazgatásáért felelős vezetővel. A szerződés szövegezése félreérthetetlenül pontos volt, s minden pontja jogi hatállyal bírt. A kétoldalas dokumentumban a következők álltak:

Jelen megállapodás, amely létrejött
egy részről: A Balou-hegység mélyén fekvő Élwendfalva,
más részről: Pagodafa járás pártbizottsága és tanácstestülete
(a továbbiakban „Felek”) között, az alábbiakban közölt feltételek
mellett lép érvénybe.

Történelmi okokból kifolyólag Élwendfalva több évtizede folyamatosan kérelmezte, hogy a település ismét kiléphessen a társadalomból és visszatérhessen a korábbi, szabadnak nevezett státuszához, hogy az ott élők élvezzék a napjaikat. Ennek okán a Felek megállapodásra jutottak arról, hogy Élwendfalva kilépését a társadalomból a járási pártbizottság és tanácstestület az alábbi feltételekhez köti:

1. Élwendfalva köteles két mutatványos társulatot felállítani, melyek az Első, illetve a Második Pagodafa járásbeli mutatványos társulat nevet viselik majd. A társulatok tagjainak létszáma nem lehet kevesebb ötven főnél (ezek közül az egyik társulat már a korábbiakban megalapításra került). A második társulat megalakulásának tíz napon belül meg kell történnie.
2. A két társulat működtetésének, valamint szerepeltetésének kizárólagos jogát Pagodafa járás tartja fenn. Pagodafa járás kezkesedik róla, hogy a társulat tagjai fejenként minimum havi háromezer jüan illetményben részesülnek.
3. A két társulat jelen holdév utolsó napjáig, vagyis a tizenkettedik holdhónap harmincadik napjáig köteles folytatni az előadásait. Azt követően a két társulat és Pagodafa járás között mindenféle adminisztratív és gazdasági jellegű kapcsolat megszűnik.
4. A jelen holdév utolsó napjától kezdve továbbá Élwendfalva nem tartozik többé Pagodafa járás és Ciprusfa körzet fennhatósága alá, azaz e dátummal szabad településsé válik. A falu lakói, földje, növényzete, vizei és egyéb tartozékai sem a járással, sem a körzettel nem állnak a továbbiakban kapcsolatban. A járás és a körzet egyetlen megbízottja sem avatkozhat a falu ügyeibe. Ugyanakkor abban az esetben, ha Élwendet valamilyen természeti csapás sújtaná, Pagodafa járás és Ciprusfa körzet kötelessége, hogy térítésmentes segítséget nyújtson a falunak.
5. Az Első és Második mutatványos társulat fellépéseiről szóló szerződésben megjelölt lejárat dátum közeledtével, vagyis a jelen év vége előtt a járás köteles az „Élwendfalva nem tartozik többé semmilyen járás és körzet illetékességi területéhez” című hivatalos dokumentumot az összes illetékes részleg, hivatal, bizottság, tanácstestület és falutanács részére megküldeni.

A szerződés utolsó oldalát természetesen a bizottság és a népi kormányzat vörös pecsétjével, valamint a két fél képviselőinek, vagyis a járásfőnek és Mao Zhi anyónak aláírásával látták el. Mao Zhi kitartó unszolására aztán az aláírása

alá a járásfő saját pecsétjét és ujlenyomatát is odabiggyesztette, ahogy az anyó is elhelyezte a maga ujlenyomatát a saját aláírása alatt. A fehér lap alját végül úgy tarkította el a megannyi vörös folt, mintha a Balou-hegység hófödte csúcsain vadszilvafák ontanák virágaikat.

Mindent sikerült hát elrendezni, Mao Zhi anyót pedig elszállásolták a járás vendégházában, s abban is megállapodtak, hogy másnap valaki visszaviszi majd a faluba, hogy azonnal nekiláthasson a második társulat felállításának. Ha pedig már kettő lesz ezekből az aranybányaként működő társulatokból, akkor bizony feleannyi idő is elég lesz, hogy összegyűljön Lenin holttestének az ára. Márpedig ez azt jelenti, hogy Lenin testét még ebben az évben idehozathatják Pagodafa járásba és elhelyezhetik a Lélekhegyen.

Minden a lehető legjobban alakult tehát, így Liu járásfő nem tehetett mást, mint hogy elinduljon az Áhítat Csarnokába.

TOVÁBBI MAGYARÁZATOK: AZ ÁHÍTAT CSARNOKA

¹ Áhítat Csarnoka: más néven Szentséges Csarnok.

A kifejezés magyarázatához vissza kell mennünk egészen az 1961 és 1962 közötti időszakig. Ekkor sújtott le ugyanis az a természeti katasztrófa és éhínség, melyeknek folyományaként végül Liu Yingque az akkori szociskola Liu igazgatójának nevelt fiává, valamint a szó legszorosabb értelmében a szociskola gyermekévé, vagy ahogy mondani szokták, szociskolakölyökké válhatott. Étekezések idején tálkájával a kezében indult rendre az iskola menzájára, a tanítás kezdetekor pedig a sámlijával igyekezett a tanteremben elfoglalni a helyét a pártkáderek között. Az órákon figyelmesen hallgatta, ahogy a tanár úr mondatról mondatra felolvassa a különféle pártiratokat, ahogy újságokból vagy azok vezércikkeiből idéz. Érdeklődéssel lapozgatta az állam vezetőinek könyveit, s miközben a káderek közül jónéhányan csak unottan dobányoztak vagy bóbiskoltak, Liu Yingque mozdulatlanul ülve hallgatta nevelőapja minden szavát, s nézte, ahogy krétájával fegyelmezett sorokban rója az írásjegyeket a táblára. Szociskola lévén a tanórák természetesen a „nagy ember”-elmélet, és persze a marxista gazdaság- és politikatudomány, valamint a marxista filozófia bemutatásával foglalkoztak. Bár a gyermek Liu Yingque az elméletekből mit sem értett, de kitartó odafigyelésének köszönhetően lassanként elsajátította az írást, és tízéves korára már egy újságikkal elolvasásával is képes volt megbirkózni. Mikor tizenkét éves lett, és a tanár úr felesége megszökött egy szomszédos járásból való káderrel, akihez később aztán hozzáment feleségül, Liu Yingque szociskolakölyökből hivatalosan is Liu tanár úr nevelt fiává vált. Innentől fogva láttott csak hozzá igazán a komoly tanuláshoz.

Ekkortájt, jelesül 1966-ban vette kezdetét azonban a semmi korábbihoz nem fogható nagy kulturális forradalom. A forradalom pedig nem feledkezett meg ennek a külvárosi szociskolának az egyetlen tanáráról, akit gazdag parasztnak bélyegeztek, s mint ilyen, ellenséges személynek minősült. Az viszont mégsem járja, hogy egy ellenséges személy olvassa a katedrán azokat a nagyszerű műveket, így hát hamarosan megérkezett a járási pártbizottság vörös pecsétjével ellátott értesítés arról,

hogy Liu tanár urat felmentik tanári állásából, s feladata innentől fogva az iskola-kapu őrzése, valamint az iskola udvarának rendszeres felseprése. Liu tanár urat a történetek annyira megviselték, hogy mély depresszióba esett, és többet nem tudott meglenni a különféle kínai gyógyszerei nélkül.

Néhány évvel később aztán, mikor Yingque tizenöt, húga kilenc-, apjuk pedig ötvenhat esztendő volt, Liu tanár urat hirtelen szívgörcs fogta el, s az ágyon fekvé ügy verejtékezett, hogy merő víz volt még a matraca is. Ez épp az őszi aratás idején történt, amikor az iskolában szünetelt a tanítás, s a káderek is mind hazamentek. Yingque húga, Liu Xu egy iskolatársánál volt látogatóban a városban, így az iskola egész területén nem tartózkodott senki más Yingquén és nevelőapján kívül. Füllesztően meleg idő volt, a falevelek bágyadtan konyultak le az ágakról, a kabócák cirpelése pedig olyan hosszú nyúlt, akár egy ostor. Liu tanár úr előbb térdre roskadt az ágya végénél, megmarkolta az ingét a mellkasánál, majd ököllel verni kezdte a mellét, miközben arca felférré változott. Yingque ekkor lépett a szobába, s azonnal szólongatni kezdte apját, aztán a hátára akarta venni, hogy elfusson vele a járásszéken lévő kórházba.

Liu tanár úr azonban nemet intett a kezével, majd végigmért a fiút, és azt mondta neki:

– Yingque, elmúltál tizenöt éves, és magasabb vagy már énám is. Ha gondjaidra bízom a húgodat, Liu Xüt, fel tudod őt helyettem nevelni?

Yingque megérezte, mennyire súlyos a helyzet, ezért hát gyorsan bólogatni kezdett, de a nevelőapja következő szavaitól egészen tanácstalanná vált. Liu tanár úr ugyanis azt kérdezte tőle, vállalná-e, hogy egy életen át a húga gondját viseli. Attól fél ugyanis, magyarázta, hogy ha a lány felnő, olyan szeszélyes lesz majd pont, mint az anyja.

– De te – mondta a fiúnak – kisgyermekkorodtól kezdve itt voltál végig az iskolában, tizenhárom évesen úgy tudtad már a tananyagot, mint a káderek, meggyőződésemet tehát, hogy előttem még nagy jövő áll. Márpedig ha te sikerre viszed, akkor Liu Xü sem válik majd olyaná, mint az anyja. Az anyja ugyanis épp azért haragudott rám, mert nem vittem semmire, és azért szökött meg végül mással. Ha te sikerre viszed, és hajlandó vagy elvenni Liu Xüt feleségül, akkor békében halhatok meg, mert akkor nem hiába fogadtalak be téged, és nem hiába viseltem a kettőtök gondját ennyi éven át.

Mikor Liu tanár úr ezekhez a szavakhoz ért, szemeibe könny gyűlt. Hogy könnyeit vajon a mellkasát szorító fájdalom vagy az emberi lét keservének mély átélése idézte-e elő, ki tudja. Arca holtápadt volt és beesett, s a szeméből legördülő könnycsepp úgy folyt végig rajta, mint egy összegyűrt papírlapon.

Miközben Yingque a nevelőapja arcát figyelte, ismét bólogatni kezdett, aztán azt kérdezte tőle, hogy vajon miféle sikerre vihetné ő.

Az iskolaudvarban teljes csend honolt, csak a varjak káromgása hallatszott, ahogy fekete festékként hullik alá a fákról. Miután Yingque bólogatni kezdett, nevelőapja

arcán vékonyka mosoly jelent meg, akár egy halovány fénysugár a nyári éjszaka sötétjében. Liu tanár úr ekkor az ágy szélére húzódott, majd felült, és letörölte a homlokán gyöngyöző verítéket. Ezután magához vonta Yingque kezét, és egy kulcsot tett a tenyerébe, azzal, hogy menjen el az iskola raktárának keleti oldalához, ott találja a szobát, amit ez a kulcs nyit.

– Ha megnézed ezt a szobát – mondta neki –, egészen biztosan sikerre viszed majd. Rögtön tudni fogod azt is, hogyan vidd sikerre. Aztán, hogy ez mekkora siker lesz, az rajtad is múlik, meg persze a sorson és a szerencsén, de ha belépsz ebbe a szobába, még ha csak egy egyszerű kommunatitkár váljék is belőled, én legalább úgy érezhetem, hogy mindent megtettem azért, hogy sikeres légy. Ha már a káderek egész életében tanáruknak szólítottak, végül a fiamat is megtaníthattam rá, hogyan válhat belőle káder.

Yingque megfogta a verejtéktől nedves kulcsot, aztán olyan kegyelettelve¹ állt meg apja ágya előtt, mint aki rátalált a szent helyre vezető ösvényre, de nincs bátorsága elindulni rajta.

– Minden, amit az életem során felhalmoztam, ott van ebben a szobában – mondta neki a nevelőapja. – Menj és nézd meg, s ha megnézted, egész életedben a sikerért fogsz dolgozni.

Hogy abban a szobában mit látott végül? Egyrésztől tulajdonképpen olyan volt, mintha nem is látott volna semmit, másrésztől mintha egy végtelen messzeségbe vezető útra vagy a sötétség legmélyén halovány fénnel világító lámpásra bukkant volna. Miközben átkelt az iskolaudvaron a raktárpépület felé, a nap szikrázó fénye tükröződött vissza az udvar minden szegletéből. A raktárhoz érve még sejtelve sem volt, mit fog találni abban a szobában, el sem tudta képzelni, mi fog történni, mikor kinyitja az ajtót. Szíve izgatottan vert, ahogy a raktárhelyiség keleti csücskéhez ért. Ott megállt és próbált úrrá lenni izalmán, csak az után fordította el a kulcsot a zárbán, s nyitott be az ajtón. Amit legelőször megpillantott, az ajtóablára vetülő nap fénye volt, ahogy egyszerre a padlóra zúdul, mintha egy nagy szőnyeget terítettek volna a lába elé. Ez a szoba is ugyanúgy egy raktárhelyiség volt, mint az a három tereméből álló raktár, amiből nyílt, csakhogy az a három terem az iskola tulajdonában lévő kocsivázakkal és kerekével, régi létrákkal, elnyűtt táblákkal, kopott padokkal, székekkel és asztalokkal, valamint a pártkáderek használatára fenntartott, a tanítási szünet idejére félretett étkészlettel volt teliszűfolva. Ebben a keleti szobában azonban nem volt egyetlen darab ezek közül a limlomok közül. Ez a szoba ugyanis az iskola könyveit és tananyagát őrizte, afféle könyvtárszoba vagy könyvraktár volt tehát. Egyedül annyiban különbözött csupán egy hagyományos könyvtártól, hogy a könyvek nem polcokra voltak rendezve, hanem nagy halmokban álltak körben, a négy fal mellé tolt asztalok tetején. A szoba falait régi újságpapírokkal borították, a padlót téglákkal rakták ki, a tetőt gyékények és szalmakötegek alkották. Az ajtón át dohos levegő áradt kifelé. Liu Yingque csak állt mozdulatlanul, mint aki rossz irányba fordult, s most nem tudja, merre tovább. Első látásra semmi különöset nem fedezett fel

a szobában, nem látott semmi olyat, amitől egycsapásra sikerre vihetné, és hiába nézelődött, semmi olyat nem talált, amiről, ahogy a nevelő apja ígérte, rögtön rájönne, milyen út vezet majd a siker irányába.

A szobában végtelen csend honolt, Yingque pedig végül e végtelen csend felé indult, mikor belépett az ajtón. Ahogy végignézett a legelső asztalon, észrevette, hogy a könyveket egyáltalán nem úgy rendezték el, mint ahogy azokat a könyvtárakban szokás. A könyvhalmokat ugyan szerzőnként csoportosították, de a könyveket úgy tették egymásra, hogy a legelső szinten elhelyezett kötetek lefedték az asztallap felét, a második szint aztán két hüvelykkel keskenyebb, a harmadik pedig még két hüvelykkel keskenyebb volt, s így tovább, hogy a könyvhalom végül egy toronnyá csúcsosodott, a tetejénél már csak egy-néhány könyvvel. Szociskola lévén, a könyvek között persze nem akadt egy elbeszélés sem, vagy más szórakoztató jellegű olvasmány, csupa politikai, gazdasági és filozófiai szakkönyv volt mind. Köztük volt Marx és Engels összes művének vászonkötéses gyűjteménye, valamint műveik önállóan kiadott példányai is. Ott sorakoztak Lenin és Sztálin összes művei. Mint ahogy számtalan más szerző, köztük Hegel,³ Kant,⁵ Feuerbach,⁷ Saint-Simon,⁹ Fourier,¹¹ Ho Si Minh,¹³ Dimitrov,¹⁵ Tito¹⁷ és Kim Ir Szen¹⁹ művei. Voltak olyan könyvek, melyekből több mint száz példány állt rendelkezésre, köztük A Kommunista Párt kiáltványa, A tőke, A többletérték-elmélet és Lenin összes művei. De olyan mű is akadt, melyből csak egy kötet volt, így például Holbach:²¹ A leplezett kereszténység, Feuerbach: A jövő filozófiájának alapelvei, Locke:²³ Értekezés az emberi értelemről, vagy Adam Smith:²⁵ A nemzetek gazdasága című munkája. Volt ott aztán egy kötet, ami úgy hevert a roppant könyvhalomok árnyékában, mint egy lehullott falevél az erdő mélyén. Ezt a bizonyos könyvet Yingque nevelőapja kivette a többi közül, és az egyik könyvtorony tetejére rakta, így aztán most kimagaslott a többi kötet közt. Azt persze mondani sem kell, hogy a szobában a legtöbb példányban Mao Ce-tung művei voltak megtalálhatóak, köztük például a négykötetes Mao Ce-tung összes művei és a vörös műbörkötéses Idézetek Mao Ce-tung elnöktől, vagyis a Vörös könyvecske, melyekből néhány száz, vagy talán közel ezer darab is volt a gyűjteményben. Mao elnök művei az ott lévő nyolc asztalból hármat foglaltak el, s egyre növekvő halmokba rendezve tornyosultak, hogy az utolsó kupac már majdnem a plafonig ért.

No persze, ha mindössze annyiról lett volna szó, hogy ezeket a könyveket szépen összerendezték az asztalokon, arról Liu tanár úr, aki élete felét a szociskolai oktatással, másik felét pedig földműveléssel töltötte, mégsem mondhatta volna el, hogy ez minden, amit élete során felhalmozott. Yingque végignézett az asztalokon, és azt látta, hogy az első kupacban tornyosuló könyvek szerzője mind Marx, a másodikban lévőké Engels, aztán a harmadiké Lenin, a negyediké Sztálin, az ötödiké Mao Ce-tung, a hatodiké Dimitrov, a hetediké Ho Si Minh, a nyolcadiké pedig Tito, utánuk pedig állt még néhány halomnyi Hegel, Kant és Feuerbach műveiből. Yingque ekkor észrevette, hogy ugyanebben a sorrendben a könyvtornyok legtetején fekvő kötetek lapjai közé egy-egy papírlapot csúsztattak.

Kihúzta a Marx műveiből rakott torony legfelső kötetébe helyezett papírt. A papírlapon egy rajzot pillantott meg, mely egy ugyanannyi szintből álló tornyot ábrázolt, mint amilyen a könyvkupac maga volt. Az ábrán minden szinthez egy-egy feliratot mellékeltek, a legalsó szint mellett ez állt: Marx az 1818-as tigris évének nyárelőjén született a poroszországi Trier városában. A második szint mellett pedig ez: az 1830-as tigris évében, amikor Marx a tizenkettedik életében járt, megkezdte tanulmányait a trieri Wilhelm gimnáziumban. A harmadik sorban ez állt: az 1835-ös kecske évében, tizenhét évesen Marx megkezdte jogi tanulmányait a Bonni Egyetemen, és csatlakozott a hegelista Doktori klubhoz. A negyedik szinthez ezt fűzték: az 1842-es tigris évében a huszonnégy éves Marx megírta első értekezését *Megjegyzések a legújabb porosz cenzúrautasításról* címmel, a *Rheinische Zeitung* szerkesztője lett, és feleségül vette Jenny von Westphalént. A hetedik szinthez pedig ezt: az 1845-ös kígyó évében, huszonhét éves korában Marxot kiutasították Franciaországból, ahonnan Brüsszelbe települt át. A tizenhetedik szint: az 1862-es kutya évében, negyvennégy éves korában Marx hozzákezdett A tőke megírásához. A harmincadik szintnél pedig ez állt: az 1883-as kecske évében, hatvanötödik életében, az esővizek és a rovarok ébredése által határolt második és harmadik napciklus időszakában Marx elhalálozott, s a világ proletárforradalmának legnagyobb vezetői közé emelkedett.

Yingque kihúzta a legfelső Engels-kötetbe rejtett papírlapot.

Aztán a Lenin-kötetben lévő.

Aztán a Sztálin-kötetben lévő.

Aztán a Mao-kötetben lévő.

Észrevette, hogy az Engels-kötetben talált papíron ceruzával aláhúzták az első szint mellé írt sort, mely szerint Engels az 1820-as sárkány évében született a poroszországi Barmenben, egy kapitalista család sarjaként.

Észrevette aztán, hogy a Lenin-kötetbe bújtatott lap első sorát pedig, melyben az állt, hogy Lenin az 1870-es ló évében született egy egyszerű munkáscsalád gyermekeként, pirossal húzták alá. Majd pedig arra lett figyelmes, hogy a harmincötödik szinthez írt sort, miszerint az 1917-es kígyó évében a nagy októberi szocialista forradalom győzelmet aratott, s az akkor negyvenhét éves Lenin a szovjet kommunista párt főtitkára lett, két piros vonallal húzták alá.

Arra is felfigyelt, hogy a Sztálin művében talált papír legelső szintje mellett álló sort három piros vonallal húzták alá, eszerint Sztálin az 1878-as nyúl évében született egy szegény grúz család fiaként, szülei mindketten jobbágyi származásúak voltak, s az egész családot az apja tartotta fenn, aki cipészként dolgozott. Ugyanígy három piros vonallal húzták alá az ábra legfelső szintje melletti sort is, melyben az állt, hogy az 1924-es patkány évében, azaz a Köztársaság harmincadik évében Lenin betegségben elhunyt, s a szovjet kommunista párt főtitkári posztját Sztálin vette át. Yingque észrevette aztán, hogy a Mao elnök művének lapjai közé rejtett papíron a legalsó szint melletti sort, vagyis hogy az 1893-as kígyó évében Mao Ce-

tung egy parasztcsalád gyermekeként született Shaoshanban, ismét két piros vonallal húzták alá. Ugyanígy a kilencedik sort is, miszerint az 1927-es nyúl évében Csang Kaj-sek ellenforradalmi puccsot hajtott végre, az egész ország a fehérterror fenyegetésében élt, a Kommunista Párt megtartotta a 87-es számú kongresszust Hankou városában, Mao Ce-tungot pedig időközi választás keretében a Központi Politbüro állandó bizottságának pótagiává választották. A tizedik sorban szereplő „őszi szüret felkelés” szavakat három piros vonallal jelölték meg. Három piros vonal volt látható továbbá az alatt a sor alatt is, miszerint 1935-ben, negyvenegy éves korában, Mao Ce-tung a Zunyi konferencián megerősítette kulcspozícióját a központi vezetésben, és öt piros vonal az alatt, hogy 1945-ben, ötvenegy éves korában a Kommunista Párt elnökévé választották. Az ábra legfelső négyzetébe írt sort pedig, melyben az állt, hogy 1954-től Mao Ce-tung a párt, a népköztársaság és a katonai bizottság elnöke is egyben, kilenc piros vonallal húzták alá.

Végül előhúzta a felső kötetbe bújtatott papírlapot az utolsó könyvkupacból, melyben több szerző művei álltak egymásra halmozva. Arra a lapra is ugyanúgy egy több tucat szintből álló tornyot rajzoltak, csak hogy a négyzetekkel jelölt szintekre ezúttal nem a különféle fontos személyek neve, az életutak állomásai kerültek. Az a rész, ahová a névnek kellett volna kerülnie, minden sorban üresen állt, akár az őszi tarló. Yingquének sejtelve sem volt, kinek készíthette elő nevelőapja ezt az ábrát, a sorok tartalma ugyanis semmi különösről nem árulkodott, minden szint mellett valami teljesen hétköznapi dolog szerepelt, a legalsó szinthez például ezt írták: a kommuna hírvivője.

A második szintnél ez szerepelt: szocoktató.

A harmadiknál, hogy „nemzeti káder”, az ötödiknél, hogy „kommunatitkár”, a nyolcadiknál, hogy „járásvezető-helyettes”, a kilencediknél, hogy „járásfő”, innentől fölfelé pedig csupán üres téglalapok következtek, mindenféle felirat nélkül. Nem szerepelt az ábrán például olyan szint, melyben az állt volna, hogy „megyei megbízott”, vagy hogy „tartományi kormányzó”. Talán a nevelőapja úgy gondolta, hogy a járásfői pozíció már olyan égi hivatal, amilyen a császáré volt, így annál nem is kell feljebb lépni, ezért hagyta üresen a többi négyzetet.

Yingque gondosan megszámlolta a torony szintjeit, melyekből tizenkilenc darabot talált. A tizenkilencedik szint képezte a torony tetejét, s bár az alsóbb szintek sorrendjét követve itt kellett volna álljon, hogy „pártelnök”, vagy hogy „államsfő”, esetleg hogy „a katonai bizottság elnöke”, de helyett ezt a sort is üresen hagyták. Viszont hiába maradtak kitöltetlenül, a felső négyzetek aljába ugyanúgy behúzták a piros vonalakat, ráadásul szintről-szintre felfelé haladva mind egyre többet, hogy a végén a tizenkilencedik szintet jelképező négyzetet szinte teljesen elfedte a sok piros tinta.

És hogy mit látott még a szobában? Nem látott ezeken kívül semmi mást. Csak a rengeteg könyvet, a könyvekből rakott tornyokat, és a tornyok tetején fekvő kötetekbe rejtett papírlapokat. A papírlapokon pedig a négyzetekből álló tornyokat áb-

rázoló rajzokat, melyeken a különféle nagy emberek életútját vezették le, és persze a sok piros vonalat, amikből annál többet húztak, minél alacsonyabb származású volt a szóban forgó személy, és minél kimagaslóbb eredményeket ért el.

Felfedezett volna még mást is ezeken kívül? Nem, semmi egyebet. Ahogy elnézte az ott tornyosuló könyveket, s aztán a papírlapokra rajzolt ábrákhoz mellékelt sorokat a nagy emberek életéről, úgy tetszett, hogy mindezekről – beleértve a könyveket, az embereket és a hozzájuk kapcsolódó eseményeket – már hallott, hiszen szó esett róluk a szociskola tanóráin. Az viszont meglepetésként érte, hogy egy olyan jelentős személy, mint Engels, kapitalista családból származott. Nem gondolta volna, hogy éppen egy kapitalista család gyermeke áldozza arra az életét, hogy a szegény sorban lévő munkásosztály nevében beszéljen, és értük dolgozzon. Mindeddig arról sem volt tudomása, hogy Lenin maga egy egyszerű munkáscsaládba született, mert hát ki gondolná, hogy egy ilyen nagy ember családja oly hétköznapi legyen, akár egy fa az erdőben. Ugyanígy meglepte az is, hogy Sztálin szülei jobbágyok voltak, az apja cipésmester. Ki hitte volna, hogy egyszer egy cipésmester fián áll majd a világ szeme. Azt pedig végképp nem gondolta volna, hogy Mao elnök maga is egy közönséges parasztszaládból emelkedett mindegyiköjüknél magasabbra.

Yingque csak állt ott teljes csendben a szoba közepén, miközben az ajtón és az ablakon beszűrődő napfény szőnyegként terült el a padlón. Tekintetével ismét végigpásztázott a könyvekből rakott tornyokon, a papírlapokra vázolt életutakon s a megannyi, piros vonallal aláhúzott soron. Mintha már felsejlett volna előtte, mire is utalhatott a nevelőapja, mikor azt mondta, hogy rögtön látni fogja, hogyan viheti sikerre, de aztán mintha mégsem derengett volna fel előtte semmi. Mintha egy hirtelen fuvallat suhant volna el előtte, úgy illant el nyomtalanul. Minden figyelmét arra szegezte, hogy elkapjon valamit ebből a tűnékeny szellőből, ezért mozdulatlanul állt, és a gondolataiba merült, míg nem egyszer csak az udvar irányából tompa puffanás hangja törte meg a csendet.

Mintha egy korhadt fa dőlt volna ki hirtelen.

Mintha egy zsák gyapot vagy pelyva zuhant volna a földre.

Yingque egy pillanatra ledermedt, aztán kirohant a szobából és átszaladt a néma udvaron, de apja szobájának ajtajához érve ismét megtorpant.

A nevelőapja esett ki az ágyából.

A nevelőapja ugyanis meghalt.

Mielőtt meghalt, mindkét kezével az ingébe markolt a szíve tájékánál.

Liu tanár úr volt a szociskola legidősebb oktatója, nála tanult még az ez idő tájt hivatalban lévő járásfő és a tanácsitkár is. Temetésére a járásfő is eljött, s elmondta, hogy három nappal korábban levelet kapott Liu tanár úrtól. Levelében a tanár úr azzal a kéréssel fordult hozzá, hogy arra való tekintettel, miszerint ő az egész életét a járás pártkádereinek marxista-leninista elméletekben való jártasságának fejlesztésére áldozta, a járás cserébe gondoskodjon róla, hogy a lánya befejezhesse tanulmányait, fiának pedig biztosítsanak egy állást. Levelében arra is kitért, hogy

mivel Yingque még fiatal, a legjobb az lenne, ha egyelőre otthon maradhatna a Ciprusfa kommunában, és ott tölthetné be a kommuna hírvivőjének feladatát. Aztán néhány év múlva el tudná látni a környék szocoktatójának feladatait, s ha ebben a pozícióban jól teljesít, megtehetnék kádernek.

Yingquét ennél fogva kinevezték hát a Ciprusfa kommuna hírvivőjének.

Az ifjú Yingque ekkor azonnal megértette, hogy a nevelőapja neki rajzolta meg azt a kitöltetlen ábrát, ami bizony az ő felfelé ívelő életútját jelképezte. Ekkor vált világossá a számára, hogy milyen nagy bizalmat vetett belé a nevelőapja, ha az ő életútját a nagy emberekéről mintázta. Megértette, hogy a piros vonalakkal Liu tanár úr azt akarta üzeni, hogy a nagy emberek is hétköznapi emberből váltak naggyá, s hogy nincs másra szükség, csak szorgalomra és kitartó küzdelemre, és belőle is épp olyan nagy ember válhat.

Aznap, mikor Yingque elhagyta a szociskolát, hogy megkezdje a munkát a Ciprusfa kommunában, ismét elment abba a raktárszobába, és összegyűjtötte az összes papírlapot, melyeket nevelőapja a könyvek lapjai közé csúsztatott. Ekkor újból végignézte a névtelenül hagyott ábrát, melynek legalsó szintje mellett „a kommuna hírvivője”, a másodikonál a „szocoktató”, az ötödiknél a „kommunaitkár”, a kilencediknél a „járásfő” kifejezések, majd a tizedik sortól fölfelé egészen a tizenkilencedik sorig üresen hagyott négyzetek szerepeltek. Ezt az ábrát nézegetve szíve vad zakatolásba kezdett. Hirtelen azt érezte, hogy valami lüktető erősugár fakad a talpából és áramlik a lábszárain át a zsigereibe. Ebben a pillanatban aztán az apja halála miatti fájdalom lecsillapult a lelkében, s mintha egy nagy eső után újra előbukkant volna a nap, egyszerre minden világossá vált előtte. Ráeszmélt, hogy felnőtt. Hogy tizenöt évesen idősebbé vált, mintha huszonhat lenne, mert apja halálával egy hatalmas kapu nyílt ki előtte, s ha ezen a kapun átkel, az egekbe vezető útra lép.

Fogta hát a kazalnyi papírlapot a tornyokat mintázó ábrákkal, s elindult velük a Ciprusfa kommunába, ahol megkezdte hírvivői tevékenységét: az újságokat és a leveleket kézbesítette, vizet forralt és az udvart sepregette.

Tíz évvel később, mikor kinevezték a kommuna titkárának, olyan hatalmasnak érezte magát, mintha csak a császári trónt foglalta volna el. Kérlemezett egy plusz szobát magának a szálláson, melyet az egykor a nevelőapja által kialakított könyvraktár mintájára rendezett be. Az egyik falra sorban kiaggatta a tíz nagy vezér, köztük Marx, Engels, Lenin, Sztálin, Mao, Tito, Ho Si Minh és Kim Ir Szen portréit, ezek alá pedig a tíz nagy kínai tábornok, vagyis Zhu De, Chen Yi, He Long, Liu Bocheng, Lin Biao, Peng Dehuai, Ye Jianying, Xu Xiangqian, Luo Ronghuan és Nie Rongzhen képmását. Minden egyes kép alá mellékelt egy tornyot mintázó ábrát, melyen az adott személy életútjának alakulását és karrierjének előrehaladását tüntette fel. E két sorba rendezett hús arcképpel szemben a túlsó falra pedig nevelőapja kinagyított és bekeretezett portréját szegezte ki. Közvetlenül a keret alatt egy azzal azonos méretű lap függött, rajta tizenkilenc szintből álló torony-ábrával. Az ábra legalsó szintje zsúfolásig tele volt írva az alábbi sorokkal: „Liu Yingque az

1960-ban sújtó éhínség idején született Pagodafa járásban. Egyéves korában szülei magára hagyták a városon kívül elterülő mezőn. Nevelőapja a Pagodafa járás szociológusának oktatója volt. Yingque már gyermekkorában kitűnt ragyogó elméjével, még az iskolai tanulmányai megkezdése előtt megtanult írni és olvasni, s már ekkor bizonyos fokú ismeretekkel rendelkezett Marx és Lenin elméleteiről.

A második szintnél két sor állt: „Az 1975-ös nyúl évében, amikor Liu Yingque tizenöt éves volt, nevelőapja betegségben elhunyt, így Yingque életkörülményei bizonytalanná váltak. A forradalom szolgálatába állt, s megkezdte tevékenységét, mint a Ciprusfa kommuna hírvivője.”

A harmadik szinthez ezt írták: „Az 1978-as ló évében betöltötte a tizennyolcadik életévét, s hivatalosan is nemzeti káderré vált, amikor kinevezték a járás szociológusává.”

Az ötödik szintnél ez állt: „Az 1988-as sárkány évében, huszonnyolc éves korában nevezték ki Liulin falukörzetének párttitkárává, s az egész járásban ő volt a legikeresebb az anyagi források előteremtésében.”

A hatodik szinttől egészen a torony legtetéjéig a többi négyszög mind kitöltetlen maradt, Liu életének további fordulataira várva.

Ilyen volt tehát ez a szoba, benne a nagy emberek portréi és az életük eseményeit rögzítő ábrák, velük szemben pedig Liu nevelőapjának képe, és Yingque életútjának modellje. És ahogy haladt egyre feljebb a ranglétrán, úgy követte ez a szoba is mindehová, a falukörzetből a városkörzetbe, a városkörzetből pedig egészen végső helyéig, a járási bizottság és népi kormányhivatal déli részén fekvő melléképületig, ahol már két helyiséget is elfoglalt. Az a két szoba pedig olyan szentséggel és kegyelettel teli volt Liu Yingque számára, hogy magában csak úgy emlegette: az Áhítat Csarnoka.

Még további magyarázatok

¹ kegyelettelve: áhítattól és mély tisztelettől átlényegülten

³ Hegel: (1770–1831), a klasszikus német filozófia képviselője

⁵ Kant: (1724–1804), a német idealista filozófiai irányzat megalkotója

⁷ Feuerbach: (1804–1872) német materialista filozófus

⁹ Saint-Simon: (1760-1825) francia szocialista gondolkodó

¹¹ Fourier: (1772–1837) francia szocialista gondolkodó

¹³ Ho Si Minh: (1890–1969) a szocialista Vietnami Demokratikus Köztársaság elnöke és miniszterelnöke

¹⁵ Dimitrov: (1882–1949) a Bolgár Kommunista Párt főtitkára és a minisztertanács elnöke

¹⁷ Tito: (1892–1980) a szocialista Jugoszláv Köztársaság Kommunista Pártjának főtitkára

¹⁹ Kim Ir Szen: (1912–1994) a szocialista Észak-Koreai Köztársaság Kommunista Pártjának főtitkára

²¹ Holbach: (1723–1789) francia materialista filozófus, ateista

²³ Locke: (1632–1704): angol filozófus és politikai gondolkodó

²⁵ Adam Smith: (1723–1790) angol kapitalista közgazdász, a hagyományos gazdaságpolitikai elméletrendszer megalkotója

ELŐTTE A NAGY EMBEREK, HÁTA MÖGÖTT A NEVELŐ APJA KÉPE

Valahányszor sikert ért el, Liu járásfő mindig felkereste az Áhítat Csarnokát. Élete minden jelentős fordulatanál látogatást tett abban a szentséges szobában.

Az éj a legsötétebb órájához közeledett. A holdnak hűlt helye volt, a csillagok mind elbújtak, a járást sűrű felhők takarták, mintha csak ködbe borult volna minden. Úgy tűnt, mindjárt esni fog. A fülledt, meleg levegő vastag fal-ként fonódott a járásfő köré. Az út mentén sorakozó utcai lámpák közül alig akadt olyan, amelyik világítson – a többségükben vagy kiégett az izzó, vagy érintkezési hiba állt fenn. Bár Pagodafa járás székhelye nagyot nőtt az utóbbi években, és bár Liu járásfő hivatalba lépésekor kivett egy összeget a Lenin-alapból néhány új út és kereszteződés kiépítésére, de a város lepusztult, és nyomorúságos összképén ez mit sem javított. Csupán a járási bizottság és a népi kormány épülete előtt húzódó új útszakaszon világított az összes lámpa hiánytalanul. Csakhogy Liu járásfő nem akart ezen az új úton végigmenni. Esténként ugyanis számtalan helybéli öreg és gyerek járt ki ide hűsölni, márpedig az itteniek közül nem volt olyan egy sem, aki ne ismerte volna fel a járásfőt, mint ahogy nem volt az 1966-os ló évében kitörő kulturális forradalom után sem senki, aki ne tudta volna, ki az a Mao elnök. Mióta kinevezték Pagodafa járás élére, majd pedig három évvel ezelőtt kihirdette a Lélekhegyi parkerdő és a Lenin-mauzóleum megépítésének, valamint a Lenin-holttest megvásárlásának tervét, nem volt olyan ember, legyen az öreg vagy gyerek, még a város legeldugottabb síkatorában sem, aki ne ismerte volna fel azonnal Liu járásfő arcát. Ahogy a saját kezével a járás nyolcszáztízezer lakosához címzett iratban is megírta, ha sikerül megvenni Lenin holttestét, és elhelyezni azt a Lélekhegyen, akkor Pagodafa járásban be tudják majd vezetni az ingyenes orvosi ellátást, eltörölhetik a tandíjakat, a városlakóknak nem kell fizetniük az áramért és a vízért, a falusiaknak pedig nem kell buszjegyet venniük, amikor a városi piacra jönnek árusítani. Üzenetében arra is kitért, hogy a mauzóleum két évnyi üzemelése után a járás minden egyes család számára saját házat biztosít. Ez a do-

kumentum aztán zápoként hullott minden család udvarába, tartalma pedig egycsapásra a járás lakóinak szívébe fészkelte magát. Az emberek persze ettől fogva istenséggént tekintettek Liu járásfőre, s még a legtávolabbi falvak lakói sem nyugodhattak, míg ki nem függesztették házaikban a képmását. Liu járásfő portréja a bodhiszattvák, a házi tűzhely istene és Mao elnök képe mellett kapott helyet. A járásszéken olyan is akadt, aki újévkor, mikor kapuőrző istenek képét szokás kitűzni az ajtókra, az egyik oldalra Guan Yu, a másikra pedig Liu járásfő képét ragasztotta ki, és volt, aki a járásfőt Zhao Yunnal, a háború istenével állította párba.

Egy vidéki útja során a járásfő egyszer ellátogatott egy Szállóvendég otthona nevű étkezdébe, s látogatása emlékéül készített egy feliratot az étteremnek. A hely innentől kezdve virágzásnak indult, csak úgy özönlöttek a vendégek, a forgalom egycsapásra az egekig ugrott. Egy másik alkalommal, miután Liu járásfő egy éjszakára megszállt egy út menti fogadóban, a fogadó tulajdonosa másnap összegyűjtötte a Liu által használt mosdótálat, törölközőt és szappantartót, vörös posztóba bugyolálta és egy dobozba tette őket, hogy emlékholmikként¹ szolgáljanak. A szoba ajtajára pedig, ahol a járásfő az éjszakát töltötte, táblát akasztott azzal, hogy ezen és ezen a napon itt szállt meg a járásfő, Liu Yingque. A szoba ára eredetileg tíz jüan volt egy éjszakára, de innentől fogva húsz jüanra emelte, s bár azelőtt alig volt vendég a fogadóban, a járásfő látogatása után szinte egymásnak adták a kilincset – mindenki azért jött, hogy befeküdhesen az ágyba, amelyben a járásfő aludt, és leülhesen a székre, amin megpihent. Még az irdatlan távolságokat bejáró kamionsofőrök is inkább vállalták az olykor több száz mérföldes kitérőt, csak hogy abban a fogadóban szállhassanak meg éjszakára, ahol Liu járásfő is megszállt.

Pagodafa járásban nem volt senki a járásfő nagyságához fogható. Olyan volt, akár a Qing-korban a hatalmas Qianlong és Kangxi császárok, vagy mint amilyen a Ming- és a Song-dinasztia jeles uralkodói, Zhu Yuanzhang és Song Taizu voltak.

Liu járásfő ezért aztán nem járkálhatott csak úgy kénye-kedvére egymágában a város utcáin, mert ha így tett volna, az emberek köréje sereglettek volna, hogy kérdésekkel halmozzák el, vagy váltsanak vele néhány szót. Egymással vetekedtek volna, hogy kezet rázhassanak vele, vagy a gyermekeiket tuszkolták volna a kezébe, hogy utána körbemutogathassák mindenkinek azzal: ezen és ezen a napon, itt és itt a járásfő fogta a karjában a gyermekemet.

Ráadásul mostanra már mindenki értesült arról, hogy a megyeszékhelyen az élvendi mutatványosok úgy halmozzák a pénzt, mintha csak a lehullott őszi leveleket gereblyéznék össze, így hát Lenin holttestének megvásárlására hamarosan sor kerülhet. Vagyis a beígért fényes napok beköszönt a küszöbön áll. Minthogy Liu járásfő pedig már egyébként is istenségnek számított a járás nyolcszáztízezer lakójának szemében, persze hogy nem járkálhatott csak úgy

egymagában az utcán. Szerencsére azonban az éjszaka mély sötétségbe borított már mindent, ráadásul Liu egy eldugottabb mellékúton ment inkább a népi kormány hivatali lakónegyedébe, így senki sem tartóztatta fel.

A lakónegyed a népi kormány hivatali épületeinek északi oldalán terült el. Természetesen az Áhítat Csarnoka ugyanitt kapott helyet. A járásfő családja a lakónegyed legbelső részén található épületben lakott, az Áhítat Csarnokát pedig a lakónegyed déli csücskében, egy háromszobás házban rendezte be. Ez a háromszobás épület eredetileg a járás egyik hivatalának ülésterme volt, de miután ez a hivatal áthelyezésre került, a járásfő elkérte az épületet az Áhítat Csarnokának felállítására. Az éjszaka a legsötétebb órájába lépett, s az utcákon hűsölők útnak indultak hazafelé. Mikor Liu besétált a lakónegyed kapuján, a hatvanhárom éves portás még ébren volt, s amint az ablakon át megpillantotta a járásfőt, azonnal kisietett a portásfülkéből, hogy főhajtással üdvözzölje.

– Hát még nem alszik? – kérdezte a járásfő.

– Hallottam a beszédét ma délután, amit az asztal tetején állva mondott el a bizottságnak. Azóta is csak arra tudok gondolni, hogy micsoda gazdagság vár ránk, és az izgalomtól nem jön álom a szememre – felelte a portás.

A járásfő széles mosollyal az arcán biccentett egyet feleje, néhány szót szolt még hozzá biztatásképpen, azzal balra fordult és elindult az udvar déli részén fekvő épületsor irányába. Léptei szabályos kopogása monoton ritmussal visszhangzott az éjszaka csendjében. Mikor az ajtóhoz ért, hátrafordult és körülkémlelt. Aztán az ajtókeret résénél tapogatva egyszer csak előhúzott egy kulcsot, azzal kinyitotta az ajtót, és ahogy belépett, már rögtön csukta is be maga mögött. Odabent felkapcsolta a lámpát. A szobában egyszerűen olyan világos lett, mintha hó borította volna. A mennyezetről lógó három neonlámpa káprázatosan világította be a három helyiséget. A falakat fehérre meszelték, s az ajtó és az ablakok mindig szorosan be voltak reteszelve, nehogy behozza a port a szél. A berendezés mindössze egy asztalból és egy székből állt. A szemközti falra, mondani sem kell, a nagy emberek portréit aggatták. Felül sorakozott a tíz nagy vezér, köztük Marx, Engels, Lenin, Sztálin, Mao, Tito, Ho Si Minh és Kim Ir Szen, az alsó sorban pedig a tíz nagy kínai tábornok. Csakhogy a tíz tábornok képmása mellett ott függött még egy tizenegyedik is. Ez a kép pedig őt magát, Liu Yingquét ábrázolta. A háta mögött lévő falon azonban csak egyetlen kép lógott, a nevelőapja képmása, alatta Liu járásfő saját kezűleg írt képaláírással: *Marx és Lenin tanainak Pagodafa járásbeli hirdetője*. Nem kell már azt sem ecsetelni, hogy a szemközti falon minden kép alá odatűzték az adott személy életútjának alakulását, melyen gondosan feltüntették, hogy melyik évben és éppen hány éves korában milyen pozíciót töltött be. Arra azonban érdemes felhívni a figyelmet, hogy a kitűzött ábrák egyes sorait éppúgy kijelölték piros vonalakkal, mint ahogyan azt egykor Liu nevelőapja tette. Piros vonallal volt aláhúzva például, hogy Lin Biao mindössze huszonhárom éves volt, amikor

megtették hadtestparancsnoknak, hogy He Long harmincegy évesen már tábornok volt, hogy Zhu De az 1905-ös kígyó évében, tizenkilenc évesen vett részt a Yuan Shikai császári uralma elleni felkelésben, majd, hogy az 1906-os ló évében, húszéves korában csatlakozott a Duan Qirui vezette haderők ellen folytatott nemzeti védelmi háborúhoz. A piros vonalak tulajdonképpen emlékeztetőül szolgáltak Liu Yingque számára, hogy valahányszor látogatást tesz az Áhítat Csarnokában, mindig egyre növekvő tisztelettel tekintsen a portrékról lenéző nagy emberekre, s ez által egyre növekvő buzgalommal igyekezzen előrébb mozdítani saját életútját is. Valahányszor elolvasta azt a sort, mely szerint Lin Biao huszonhárom évesen vezényelte le a világrengető győzelemmel végződő Pingxing-hágói csatát, Liunak eszébe jutott, hogy ő maga huszonegy éves korára csupán a Ciprusfa kommuna szocoktatói rangjáig jutott.

Évről-évre gyalog barangolta be a vidéket, hogy arra biztassa a parasztokat, olvassanak minél több újságot és kiáltványt, no meg hogy az aratás ideje előtt fenjék meg a kaszáikat, az ültetés ideje előtt pedig szántsák fel a földet. Olykor ugyan keserűség tolt fel a szívében, de egyszerre valamiféle erő indult meg a lábából felfelé, mely arra készítette, hogy megőrizze eltökéltségét a mindennapokban. Így hát mindig tovább tudta folytatni. Faluról-falura sürgette a parasztokat, hogy a nyár végi nagy esők előtt hordják be a learatott búzát a magtárba, és hogy a téli fagyok előtt szedjék fel a földből a palántákat. Közben arról is kiokosította őket, mikor milyen gyűléseket tartottak meg Pekingben, azokon milyen dokumentumok születtek, s hogy ezeknek mik voltak a legfőbb pontjai. Azoknak a falusiaknak, akiknek rokonaik éltek Tajvanon vagy Szingapúrban, segítséget nyújtott, hogy kapcsolatba léphessenek velük, s aztán minden követ megmozgatott azért, hogy a távolra szakadt rokonok hazalátogassanak. Ezek a messziről érkező látogatók mind széles mosollyal az arcukon érkeztek meg egykori szülőföldjükre, de Pagodafa járás láttán szemeik rögtön könnyekkel teltek meg, s nem tehettek mást, mint hogy az életük során felhalmozott vagyonukat mind felajánlják a környékbeli utak kiépítésére, az áram bevezetésére és gyárak felállítására. Így történt hát, hogy azok a falvak, ahol Liu járásfő szocoktatóként tevékenykedett, végül mind előbbre jutottak a környező településeknél, Liut pedig ennek láttán kinevezték a kommuna helyettes titkárának, s egyúttal megválasztották pártbizottsági tagnak is. Mivel fiatal kora ellenére nálánál tíz vagy akár húsz évvel idősebb káderek is az irányítása alá kerültek, Liu a huszonhárom éves korában elért szakmai eredményeit taglaló sort egy piros vonallal húzta alá.

Mikor aztán három évvel később a kommunákat falukörzetekké szervezték át, Liu Yingque a Ciprusfa kommunából átkerült Bálványfa körzetbe, s bár csak körzetvezető-helyettesi kinevezést kapott, de mivel a körzet akkori vezetője krónikus betegsége miatt állandó kórházi ellátására szorult, Liunak kellett átvennie tőle az irányítást. Miután pedig a kezébe került a hatalom, összehívta a körzetbe tartozó falvak vezetőit, és kiadta nekik, hogy minden falu jelöljön ki tíz férfit arra,

hogyan az asszonyokat és az idősebbeket segítse a földeken, a falu többi fiatal lakóját viszont küldjék el, hogy másutt próbáljanak boldogulni. Ha lopásra vagy rablásra adnák a fejüket, az sem baj, csak ne maradjanak otthon a földet túrni. Ezek a fiatal férfiak és nők mind kaptak egy-egy ajánlólevelet a körzettől, aztán pedig teherautókkal vitték őket a megye vagy a tartomány központjának pályaudvaráig. Miután azonban ott kitétték őket, nem törődött többet velük senki. Sőt kiadták nekik, hogy legalább három hónapig, de inkább fél évig vissza se térhetnek a falujukba, még ha az éhenhalás veszélye fenyegetné is őket. Ha valakit azon kaptak, hogy hazalátogatott, mert időközben megbetegedett egy rokona, vagy a családját érte baj, száz jüanra büntették. Ha pedig nem tudott fizetni, hát elhajtották a családja disznáját vagy birkáját, így végül az illető nem tehetett mást, mint hogy keserves jajveszékélés közepette ismét elhagyja az otthonát.

Egy évvel később már több tucatnyi férfi, nő és gyerek települt át Bálványfa falukörzetéből a városokba, s ha mosogatáson, főzésen vagy szemétszedésen kívül nem is találtak más munkát, arra ez is elég volt, hogy a körzet valamennyi településének lett végre elegendő pénze sőt és szemet vásárolni. Egyre több helybéli viskót alakítottak át cseréptetős házzá.

Sárgarigófalván élt egy család, akiknek a gyermekei között egy fiú sem akadt, csak egy csapatnyi bájos leánykájuk volt. Liu a két legidősebb lánytestvért küldte a tartomány központjába dolgozni, a nővérek azonban fél év után minden pénzüket felélték, s az éhségtől kínálódva elkezdtek árulni a húsukat.³ Fél év sem telt bele, s a lányok családja cseréptetős házat építtetett. Liu ekkor a falukörzet összes káderét összehívta, hogy ott a házban tartsanak gyűlést. A lányok szüleinek virágot adtak át, a házra emléktáblát függesztettek, a két, húsát áruló lánynak pedig szívhez szóló levélben gratuláltak a teljes falukörzet nevében, a levélre még a körzet hivatalos pecsétje is rákerült. Bár Liu Yingque jó nagyot köpött, mikor végül a húsukat áruló lányok házából kísértélva elért Sárgarigófalva határáig, de a következőkben a faluból számtalan fiatal férfi és nő követte azokat a lányokat a városba, hogy ők is ott találjanak boldogulást, míg végül a körzet minden településének fiatal lakói így tettek, s a falukörzet virágzásnak indult.

Mikor aztán egy év múlva a körzet vezetője betegségéből felépülve elhagyhatta a kórházat, a járási vezetőség úgy határozott, hogy helyette mégis Liu Yingquét nevezik ki a körzet élére. A körzetvezetői kinevezése után Liu még magabiztosabbá vált a hatalom gyakorlásában, beszéde és intézkedései is azt sugallták, amolyan kiscsászárféleként gondol magára.

Egy napon aztán egy helybéli férfit a városban elfogtak, és visszahozták a körzetbe.

– Mi történt? – kérdezte Liu.

– Lopott – felelte az elfogója. – Maguk innen csupa tolvajt küldenek hozzánk?

Liu erre nagy pofont kevert le a tolvajnak, s közben felkiáltott:

– Kötözzék meg!

A rendőrörs egyik munkatársa gyorsan kerített hát egy kötelet, és megkötözte a férfit. Liu pedig elkísérte a tolvaj elfogóját az étterembe, hogy együtt ebédeljenek meg. Evés után aztán visszakísérte a városba tartó buszhoz, s mikor visszatért az örsre, meghagyta a rendőröknek, hogy eresszék szabadon a lopáson kapott férfit.

– Mit loptál? – kérdezte tőle Liu.

A tolvaj azonban csak lesütötte a szemét.

– Azt kérdeztem, mit loptál?! – kiáltott rá.

– Egy motort a gyárból – felelte végül a férfi.

Liu ekkor szigorú hangon így szólt:

– Most elkotródhatsz, de a büntetésed, hogy három éven belül alakítanod kell egy üzemet a falutokban. Ha nem lesz üzem, csak kapjanak megint lopáson, és azonnal a börtönben végzed.

A tolvaj azzal már ment is. De bizony nem a falujába indult, hogy meglátogassa az apját és az anyját, hanem ment egyenesen vissza a városba. Az is meglehet, hogy egyből a tartomány székhelyére, esetleg valamelyik déli nagyvárosba vette az irányt, hogy kitanuljon egy mesterséget. Nem telt el sok idő, s már sikerült is nyitnia egy kis üzemet a szülőfalujában – valami lisztüzem, kötél- vagy csavargyárféle lehetett.

No de aztán történt olyan is, hogy a megyeszékhelyről telefonon hívták Liu Yingquét azzal, hogy vigyen vissza valakit a falukörzetébe. Az ilyen helyzetekből Liu általában megpróbálta kihúzni magát, de ez alkalommal nem sikerült, így hát kénytelen volt személyesen átutazni a megyeszékhely megadott rendőrörsére. Az örsön pedig az a látvány fogadta, hogy tizenvalahány falusi lányka, olyan tizenhét-tizenkilenc éves formák, térdelnek sorban a fal tövében meztelenül, ruháikat az ölükben fogva. A lányok a város szórakozónegyedében árulták a húsukat. Mikor Liu megérkezett, az egyik rendőr odafordult hozzá:

– Maga ennek a falukörzetnek a vezetője?

– Én vagyok – felelte Liu.

A rendőr erre lesújtó pillantást vetett rá, dühösen toppantott egyet, és közben Liura köpött.

– A rohadt életbe, hát magukfelé kurvákat termelnek gabona helyett?

Liu egy pillanatra ledermedt, aztán lehajtotta a fejét, letörölte magáról a köpetet, s közben magában átkozta azt a rendőrt. Végül azonban mosolyogva nézett fel ismét, és így válaszolt:

– Most rögtön visszaviszem őket, aztán majd szakadt cipőket akasztunk a nyakukba, hogy azzal vonuljanak végig a falvaikon büntetésként. Rendben lesz így?

Végül kivезette a lányokat a rendőrörsről, de amint az utcára léptek, szúrós tekintettel rájuk meredt, és a következő szavakat intézte hozzájuk:

– Minden képességetek megvan ahhoz, hogy a rendőrség bármelyik dolgozóját elszakítsátok a feleségétől. Azzal tudjátok bizonyítani, mire vagytok képesek, ha az egész családjukat tönkreteszitek, ha végül nemcsak a feleségük, de még a gyermekeik is elhagyják őket. Ha igazán rátermettek vagytok, akkor pedig kerítőtőnek álltok, és valami más vidékről származó lányok húsát áruljátok a magatoké helyett. Ha elő tudjátok teremteni a pénzt arra, hogy otthon a családjaitoknak cseréptető házai épüljenek, aztán, hogy a falutokba áramot és vezetékes vizet lehessen bevezetni, akkor meglátjátok, az otthoniak emlékszópot állítanak majd az érdemeiteknek!

Mondandója végéhez érve bosszúsan sorra köpdöste a lányokat, majd sarkon fordult, és elindult a pályaudvar irányába.

A lányok először csak álltak meghökkenten, de aztán hirtelen vihogásban törtek ki, s végül szétszéledve ki-ki visszaindult a maga útján a város központja felé.

Ezt követően a körzetbeli lányok közül akadt, aki fodrászüzletet vagy masszázsszalont nyitott a városban. Ők maguk innenől kezdve csupán főnk-asszonyként tevékenykedtek, s más helyekről származó lányokat toboroztak annak a bizonyos munkának az elvégzésére. De olyan is volt, aki szemétszedéssel kezdte a városban, aztán később hulladék-újrahasznosító céget alapított, s így végül cégvezető vált belőle. No meg olyan is, aki eleinte meszet talicskázott, később a városi családok tűzhelyeinek javításával, falak foldoztatásával és tyúkólak építésével foglalkozott, míg végül építésvezető nem lett belőle. Igaz, hogy az első néhány építés levezénylésekor az épület első és második emelete kissé keletnek dőlt, de aztán a második emelettől a harmadikig meg nyugat felé irányították, s végül az ötödik, hatodik emelethez érve már szinte nyílegyenesek voltak a falak. Akárhogy is, a férfiből aztán építési vállalkozó lett, s a névjegykártyán ott állt, hogy ő az építési vállalat vezetője.

Három-négy év elteltével Bálványfa falukörzet egészen felvirágzott. A körzethez tartozó minden egyes település útjait burkolat fedte, s az utak mentén villamosvezetékek futottak. A falubeli családok újjépítésű cseréptető házainak kapuját kőoroszlánok őrizték. Bálványfa a járás mintakörzetévé vált, s még a megye pártbizottságának titkára is ellátogatott, hogy megtekintse a körzetet, és köszöntőbeszédet mondjon. Liu Yingque ezúttal a huszonhetedik életéhez írt sort húzta alá piros vonallal az életútjában, mely szerint a falukörzet vezetőjéből a körzeti bizottság titkárává lépett elő. Harminchárom éves korához érve a piros vonal egy négyszöggel feljebb is megjelent, ekkor ugyanis Bálványfa falukörzet pártbizottsági titkárának pozíciójából egészen a helyettes járásvezetői tisztig emelkedett. Ennél a szintnél még az a megjegyzés is szerepelt, hogy az egész megyében példanélküli volt, hogy valaki ilyen fiatalon érjen el a helyettes járásvezetői kinevezésig.

Liu Yingque immár harminchetedik életében járt, s életútjának ábráját vastagon borította a sok piros vonal. Az Áhítat Csarnokában végtelen csend

honolt, hogy még az ajtórésen beszökő huzatot is hallani lehetett. Az éjszaka olyan sötét volt, mint egy kiszáradt kút fenéke. Az utcán hűsölők mind hazatértek aludni, s a népi kormányzat hivatali lakónegyedét őrző öreg portás is rég bezárta a nyikorgó nagykaput. Liu járásfő leült a Szentséges Csarnok közepén elhelyezett asztalhoz, s mint már annyiszor korábban, most ismét végigtekintett a falra akasztott arcképeken, újból elolvasta néhányszor a képek alá tűzött ábrák piros vonalakkal jelölt sorait, míg a tíz nagy tábornok képmásainak végére érve tekintete megpihent a sorban tizenegyediként függő portrén, amely őt magát ábrázolta. A kép rövidre nyírt hajjal örökítette meg, arca szögletes volt és pirosposzgás, s bár szikrázóan mosolygott, szemei aggodalomról és szorongásról árulkodtak. Mintha valami olyan gonddal került volna szembe, melynek megoldása csak hatalmas nehézségek árán teljesülhet. A képen makulátlan szürke öltönyt és élénkpiros nyakkendőt viselt. Ha azonban az ember alaposabban szemügyre vette öltözkését, az öltöny valahogy sehogy sem állt rajta természetesen, már-már úgy tűnt, nem is lehetett igazából rajta a fényképezkedéskor, hanem inkább utólag illeszthették a fotóra. Ahogy Liu járásfő a saját képmását nézegette, a képmása is ugyanúgy órá meredt. Csak-hogy hiába volt ezúttal a valódi Liu járásfő telve izgalommal, képmása arcán ugyanaz az aggodalmas kifejezés ült.

Ettől pedig azonnal szerteszállt az ő izgatottsága is.

Tekintetét a képmására szegezte.

Aztán az alatta függő ábra kilenc piros vonalára meredt. Hirtelen viszketést érzett a talpában. Aztán forróságot, de olyat, hogy az szinte égetett. Rögtön tudta, hogy megint előnti majd az az erő, a földből felbugyogva áttör a cipője talpán, és elárasztja az egész testét. Korábban is minden alkalommal, amikor előléptették, Liu járásfő eljött az Áhítat Csarnokába, s elég volt az éj csendjében egymagában üldögélve nézegetnie a falon függő képeket, valahányszor végül a saját arcképehez ért, mindig átélhette, ahogy ez az erő a talpától egészen a szívéig tolul, s a fejébe lüktető vér áramlik. Azt persze mondani sem kell, hogy ilyenkor mindig teendője volt: fel kellett írnia a képe alá tűzött ábrára az életkorát, és hogy milyen pozícióba került. No és aztán még alá is kellett húznia pirossal ezt az új sort, mely szerint Liu Yingque X év Y hónapjától kezdve Z tisztséget tölt be. Miután ezzel is megvolt, minden alkalommal három füstölőt gyújtott nevelőapja tiszteletére, visszaült a székbe, és csendben időzött még egy kicsit, majd végül fejet hajtott nevelőapja képmása előtt, kísértalt az épületből, s gondosan bezárta az ajtót, mielőtt hazaindult volna.

Csak-hogy ezúttal nem azért jött el az Áhítat Csarnokába, mert előléptették. Mostani látogatásának oka az élvendi mutatóványosok sikerén kívül az a megállapodás volt, melyet Mao Zhi anyóval kötött a második társulat alakításáról, valamint annak a tudata, hogy az év végéig bőségesen összegyűlik majd a Lenin holttestének megvásárlásához szükséges pénz. Liu járásfő nem is gon-

dolta volna, hogy a karrierje előrehaladása nélkül is átélheti ezt az erőáramlást, mely olyan forrósággal szökött fel a lábából, mintha egy hideg téli napon tüzes katlanba lépett volna. Hirtelen izzadni kezdett a tenyere, s úgy érezte, muszáj lesz azonnal felírnia valamit az életútjának ábrájára, s azt aláhúzni pirossal, mert ha nem teszi, biztosan nem jön majd álom a szemére aznap éjszaka.

Amíg ezen vacillált, a verejték mind a tíz ujját benedvesítette, a feje csak úgy zúgott a hevesen örvénylő vértől, mely aztán úgy áramlott végig az ereiben, mintha egy őrző ménes vágatott volna keresztül a testén.

Vérének zubogása egy özönlő folyó árjának tűnt a füleiben.

Felállt.

Zsebéből egy tollat húzott elő, s a székét a képmása alá tolta. Az ábrán lentől felfelé haladva kiszámolta a tizedik üres szintet, s a következőket írta hozzá:

Az 1999-es nyúl évében, amikor Liu Yingque harmincnyolc esztendő volt, a megye helyettes kormánybiztosává léptették elő.

Eredetileg azt akarta írni, hogy az 1999-es nyúl évében Liu Yingquét kinevezik a megye kormánybiztosává, de amikor felemelte a tollat, elfogta a szerénység, ezért inkább elodázta még azt a kinevezést, és egy fokkal lejjebbi pozíciót írt be. Így lett végül a mondatból az, hogy az 1999-es nyúl évében, amikor Liu Yingque harmincnyolc esztendő volt, a megye helyettes kormánybiztosává léptették elő. Hiszen végül is még nem vásárolták meg Lenin holttestét, és a nagy gazdagság korszaka, amikor a népnek majd annyi pénz lesz, hogy el sem tudja mind költeni, csak a következő évben fog lassanként megkezdődni. Így hát az a kérdés, hogy kinevezik-e helyettes kormánybiztosnak, vagy talán átugorja majd ezt a fokozatot, és egyből kormánybiztossá válhat, egyelőre csupán az ő terveiben létezik, s még korántsem vált kézzelfogható valósággá. Liu persze tudta jól, hogy nem helyénvaló előre kineveznie magát, és hogy erről még a feleségének sem szabad beszámolnia, de mégis felírta ezt a sort az ábrára, aztán még alá is húzta vastagon pirossal. A korábban meghúzott piros vonalak már jócskán megfakultak az elmúlt évek hosszú sora alatt, mintha csak elvesztették volna a türelmüket, miközben az újabbakra vártak. Miután berajzolta az új, tündöklően piros vonalat, Liu járásfő leugrott a székről, hátrább lépett, s onnan nézett fel az újonnan beírt sorra. Arcán mosoly ragyogott fel, a lelkében pedig nyugalom áradt szét, mely lecsillapította az imént oly hevesen lüktető vérét, és a testében berzengő erőáramlatot.

Itt volt az ideje, hogy hazamenjen. Az éj már jócskán a derekához ért.

De épp ahogy lenyomta a kilincset, s elindult volna, hirtelen hatalmába kerítette az érzés, hogy valamiről megfeledkezett. Eszébe jutott, hogy nem gyújtott füstölőt a nevelőapja tiszteletére. Visszament hát, és az asztal egyik fiókjából előhúzott három szál füstölőt, a másikkól pedig egy homokkal teli füstölőtartót. A füstölőket meggyújtotta, és a téglában lévő homokba szúrta,

közben az asztalt odatolta a nevelőapja képe alá. Miután a füstölőtartót az asztalra tette, elnézte, ahogy a füst gomolyogva száll fel a három pálcából. Arra gondolt, most, hogy már járásfővé lett, s hatalma a császárhoz volt fogható, mégsem borulhat térdre nevelőapja képe előtt, s bár a meghajlás sem volt igazán méltó a tisztségéhez, ahogy kegyelettelve nézte a megboldogult Liu tanár úr arcképét, kezeit összekulcsolta a mellkasa előtt, s háromszor egymás után meghajolt. Közben ritmusosan intonálva a következőket mondta:

– Nevelőapám, békére lelhetsz, jövőre megvásároljuk Lenin holttestét, és elhozzuk őt a Lélekhegyre, így két-három éven belül egészen biztosan megtesznek majd a megye megbízottjainak.

Miután ezeket végigmondta, s befejezte a tisztelegést a nevelőapja előtt, Liu járásfő úgy gondolta, most már tényleg minden szükségeset elvégzett, és hazamehet. Csakhogy amint hátat fordított apja képének, és indult volna, megint elfogta az érzés, hogy valamiről elfeledkezett. Épp olyan volt ez, mint amikor az ember ráakad valamire, amit elveszített, de amint alaposan szemügyre veszi, rájön, hogy ez mégsem pont az, amit keresett. Így volt most ezzel a járásfő is, aki rögtön tudta, mégsem a nevelőapja előtti tisztelegés volt, amit elmulasztott. Most hát ismét a gondolataiba merült, s újból végignézett a falon két sorban függő portrékon. Elnézte őket, egyiket a másik után, de amikor a második sor ötödik képéhez, vagyis Lin Biao portréjához ért, tekintete megállapodott a képen. Ebben a pillanatban hirtelen világossá vált számára, hogy mit kell tennie.

Azon nyomban a saját képéhez lépett, leakasztotta a szögről, és Lin Biao arcképének a helyére tette, Lin Biao portréját pedig áttette a saját képmásának az eredeti helyére.

Miután ezzel megvolt, végre teljesen megnyugodott, mintha legalábbis valami olyan feladattal birkózott volna meg, amelyen már több évtizede munkálkodott. Hirtelen úgy érezte, hogy az a mérhetetlen irigység, amit Lin Biaóval szemben táplált, amiért huszonhárom évesen már hadtestparancsnokká válhatott, egyszerre jelentősen alább hagyott. Megállt azon a ponton, ahonnan korábban Lin Biao arcképét vizsgálta, de ezúttal a saját képmásával nézett szembe. Úgy tűnt, hogy a kép remekül illik az új helyére. Ahogy alaposan szemügyre vette, az is feltűnt neki, hogy a portrén a szemeiből tükröződő szorongás egyszeriben elillant, s helyébe leplezetlen öröm lépett. Még egy jó darabig álldogált ott, s elérzékenyülve, végtelen mosollyal az arcán nézegette az immár Liu Baicheng képmása mögött függő hivatalos portréját. Végül leütögte a kezéről a port, majd kísértalt az Áhítat Csarnokából.

Az éjszaka sötétjében egyszer csak megpillantotta a háza ablakából áradó világosságot. Egészen meglepetten a lámpafény láttán, szaporázni kezdte hát lépteit a hazafelé vezető úton.

Magyarázatok

¹ emlékhelmi: tájszó; jelentése: emléktárgy, relikvia

³ árulni a húsukat: tájnyelvi kifejezés; jelentése: a testét árulni, prostitúciót folytatni. A kifejezés nem pejoratív jellegű.

Tizenharmadik fejezet

HÉ, MÉGIS KI VOLT AZ, AKI AZ ELŐBB A HÁZUNKBÓL SÉTÁLT KI?

- A fene vigye el, hát már vagy fél napja kopogok, mi az ördögért nem nyitod ki?
- Te vagy az! Azt hittem már, hogy egy betörő.
- Na, állj csak meg! Mondd meg nekem, hogy ki volt az, aki az előbb a házunkból sétált ki!
- Ha egyszer láttad, akkor meg miért tőlem kérdezed?
- Csak egy alakot láttam. Mondd már meg, hogy ki volt!
- Shi titkár.
- Mit keresett itt éjnek évadján?
- Én hívtam ide. Megkértem, hogy hozzon nekem orvosságot az influenzára. De tulajdonképpen meg miattad jött, hiszen te kötötted a lelkére, hogy amíg távol vagy, álljon mindenben rendelkezésemre, és jöjjön, amikor csak szükség van rá.
- Na, idehallgass, ezentúl inkább csak ne hívjál ide senkit az éjszaka közepén!
- Csak nem tán féltékeny vagy? Ha bármire gyanakodnál, menj, és faggasd ki a titkárodat.
- Egy szavamba kerül, és repül az állásából.
- Hár hadd repüljön.
- Egy szavamba kerül, és rács mögött köt ki.
- Csak tessék, csukasd le nyugodtan.
- Egy szavamba kerül és a bíróság évekre elítéli, sőt akár az élete végéig is ott rohadhat a börtönben.
- Csukasd le akkor örökre. Mire vársz?
- Különben meg nem úgy volt, hogy három hónapig haza se jössz majd?
- Ez az otthonom, akkor jövök haza, amikor akarok.
- Szóval még emlékszel az otthonodra. Tán még honvágyad is volt, hogy egy hónappal hamarabb jöttél? Pedig ha akartad volna, kibírtad volna még azt az egy hónapot, ami hátra volt.

– Nem bírtam már tovább. Hallottál róla, hogy micsoda nagy dolgot tettem a járásért ebben a hónapban? Pagodafa lakóinak, még a gyerekeknek meg az öregeknek is, ha csak meglátnak, úgy kellene földre borulniuk előttem, akár egy császár előtt.

– Tudom, hogy alapítottál egy mutatványos társulatot, meg hogy jövőre meg tudjuk majd vásárolni Lenin holttestét, és azt is tudom, hogy két-három éven belül szeretnél megbízotti kinevezést kapni a megyei bizottságban. De vajon te tudod-e, hogy mi volt a lányoddal meg velem az elmúlt hónapban?

– Hol van a lányunk?

– A nénjénél.

– És mi volt veletek?

– Mindketten elkaptunk egy súlyos influenzát. A lányunk láza pedig harminckilenc fokig felment, úgyhogy aztán három napig feküdt a kórházban, és kapta a lázcsillapító injekciókat.

– Már azt hittem, valami komoly baj történt. Ja, tényleg, el akartam mesélni neked, hogy megegyezést írtam alá az élvendi Mao Zhi anyóval. Belement, hogy fél hónapon belül alakítanak egy második mutatványos társulatot. Akkor aztán patakokban folyik majd be a pénz a járás kasszájába, és még az év végéig összegyűlik az összeg, amiből megvehetjük Lenin testét az oroszoktól. Már pedig ha egyszer megvettük Lenin testét, és elhelyeztük a Lélekhegyen, Pagodafa kasszájában annyi pénz lesz, hogy csak úgy tódul majd ki az ajtón meg az ablakon, a járás népe pedig dúskál majd a gazdagságban. De annyi pénzük lesz, hogy nem tudják mire költeni. No, majd akkor a tél elején ingyen kapják az influenza elleni védőoltást az emberek, és életében nem lesz soha lázas senki sem a járásban. Ej, hát te meg hogyhogy elaludtál?

– Nézd meg, mennyi idő van már!

– Na, jól van, akkor aludjunk. Én sem mosakszom már.

– Te a másik szobában aludj!

– Te hol alszol?

– Én itt.

– És van kedved hozzá?

– Vérzésem van éppen.

– De jobb, ha tudod ám, hogy a férjed már nem az a Ciprusfa kommunabeli szocoktató, akihez hozzámentél, nem az a zöldfülű káder többé. Ő most már egy egész járás első embere, Pagodafa császára, aki nyolcszázötvenezer alattvaló felett kormányoz. Nálad szebb és fiatalabb lányból pedig bizony több tízezer, sőt százezer is akad, és ha neki úgy tartja kedve, azzal bújik közülük ágyba, akivel csak szeretne.

– Na, idefigyelj akkor, Liu uram, mondok neked én is valamit. Ne feledkezz meg arról, hogy hol nőttél fel, és hogy ki nevelt fel téged. Vagy azt gondold talán, hogy egymagad jutottál el idáig? Ne felejtsd el, hogy Ciprusfa

kommuna titkára csakis azért jelölt téged pártbizottsági tagnak, mert egykor az apám tanítványa volt. Ne feledkezz el arról sem, hogy Bálványfa körzetben is azért lehettél körzetvezető, mert a szervezeti osztály vezetője apám egykori tanítványa volt. Nem beszélve arról, hogy a megye valaha volt legfiatalabb járásvezető-helyettesének is azért neveztek ki, mert Niu titkár a pártbizottságból korábban a megye szociskolájának igazgatója volt, ezért jól ismerte apámat. Hogy a franc essen bele, hát csak törjél és zúzzál nyugodtan! Törj össze mindent! Ha már így belejöttél, akkor vidd ki az udvarba az összes tálat, fazekat meg kanalat, és ott zúzd össze mindet fényes nappal, hadd lássa az egész járás, milyen páratlan ügyességgel töri ripityára a járásfő az edénykészletét!

– Mondhatsz, amit akarsz, de én sosem tettem olyat, amivel beszennyeztem volna apád emlékét. Igaz, hogy csak a nevelt fia vagyok, de mára már egészen a járásvezetői tisztségig vittem, és két-három éven belül akár még a megye megbízottjává is válhatok. Apádra pedig máig úgy tekintek, mintha édesfia volnék, és minden hónapban füstölőt gyűjtök a tiszteletére.

– Ugyan hol gyűjtasz?

– A szívemben.

– Francokat! Alszol akkor a másik szobában? Mert ha nem, akkor én megyek át oda.

– Sem abban, sem pedig ebben nem alszom. Az én otthonom az egész járás, ott alszom, ahol csak akarok. Azt hitted talán, hogy én, a járásfő, ne tudnék máshol aludni ezen a két szobán kívül? Elárulok akkor neked valamit: bárhol máshol jobban alszom, mint itthon. Ha a halála előtt apád nem fogott volna kézen, és kért volna meg, hogy egy életen át gondoskodjak rólad, nemhogy nem jönnék haza három hónapig, de még eszembe se jutnál soha.

– Hát csak rajta, akkor most tényleg bírd ki, hogy nem jössz haza három hónapig, és bírd ki, hogy nem nyúlhatsz hozzám három hónapig.

– Azt képzeled, hogy nem tudok nélküled élni?

– Menj csak, menj és építsd azt a drágalátos Lenin-mauzóleumodat a Lélekhegyen, aztán menj egészen Oroszországig, hogy megvedd Lenin holttestét. De ha a következő három hónapban mégsem bírnád ki anélkül, hogy haza gyere, többé ne nevezd magad járásfőnek! Arról pedig végképp ne is álmodj az után, hogy egyszer még megbízott lehet belőled! Mert még ha ki is neveznének, úgyis csak a börtönben végezheted!

– Ha Lenin holttestét meg tudom venni, akkor azt ugyan miért ne tudnám megállni, hogy hazajöjjenek? Számold csak ki az ujjaidon! Legutóbb azt beszéltek meg, hogy fél hónapig nem jövök majd haza, de végül aztán egy hónap és három nap is eltelt, mire hazajöttem. Most arról volt szó, hogy három hónapig nem jövök haza, hát jól van, most nem tartottam magam, és két hónap után mégis hazajöttem. Na de most figyelj rám! Én, Liu Yingque, Pagodafa járás vezetője, ezennel kijelentem, hogy fél évig nem lépem át a házam küszöbét. Amíg

Lenin holttestét meg nem vettük, én bizony nem jövök haza, még ha tovább is tart majd, teljen akár egy évbe is.

– Jól van hát, eredj csak! Ha tényleg kibírod, hogy fél évig ne gyere haza, utána úgy teszek majd a kedvedre, ahogy csak szeretnéd. Ha azt kívánod, földre borulok előtted, mint egy szolgálólány a császár lába előtt, és úgy hátrálok majd ki a szobából a földön kúszva.

– Rendben van. De mi van, ha mégsem leszel hajlandó leborulni előttem?

– Akkor elmehetsz a szociskolába, hogy kiásd apám csontjait a sírból.

– Megegyeztünk.

– De mi van akkor, ha mégsem bírod ki fél éven át, hogy nem nyúlhatsz hozzám?

– Akkor megígérem neked, hogy apád koporsóját áthelyeztetem Lenin mauzóleumába.

– Rendben. Ha bármelyikünk is megszegné a szavát, azt gázolja halálra egy autó, fulladjon meg ivás közben, szúrja mérges tüske a lábát, vagy végezzenek vele a nyílt utcán fényes nappal!

– Nem kell rám annyi átkot szórnod, elég azt az egyet kívánnod, hogy ne tudjam megvenni Lenin holttestét, mert az rosszabb volna még a halálnál is.

Azzal Liu járásfő nagy csattanással bevágta maga mögött a háza kapuját.

Kilencedik könyv

LEVELEK

Első fejezet

MINDENKI FELEMELTE A KEZÉT, HOGY KAROK EGÉSZ ERDEJE MEREDT AZ ÉGBE

Élvendfalva már szinte teljesen kiürült, hiszen a sérült lakosok mind csatlakoztak a mutatványosokhoz. Még ha valakinek csupán annyi volt is a fogyatéka, hogy hat ujjá volt a kezén öt helyett, vagyis épp csak eggyel több a kelleténél, azzal a hat ujjal egyszerre két tányér nagyságú labdát is fel tudott venni a földről, márpedig ez pont elég volt ahhoz, hogy előadja a Hatujjú labdafogás című műsorszámot.

De mutatványosnak állt még a hatvanegy éves Sánta bátya is. No, hát ennek a Sánta bátyának volt egy öccse, akivel a megszólalásig hasonlítottak egymásra. A Balou-dallamokat előadó társulat helyettes vezetőjének meg az az ötlete támadt, hogy a báty lakhely-azonosítójában és személyigazolványában átírja a születési dátumot: az eredetileg a Köztársaság huszonegyedik évében, vagyis az 1932-es majom évében született Sánta bátya az új okmányai szerint az eggyel korábbi hatvanéves ciklus ugyanazon évének hetedik hónapjában látta meg a napvilágot, vagyis immár a százhuszonegyedik életévét tapossa. Hogy miért éppen százhuszonegy és nem kereken százhusz esztendősnak mondták, nem a véletlen műve volt. Az épek azért döntöttek így, mert hosszas töprengés után úgy ítélték meg, ez az évszám mégiscsak hihetőbb. No de ha a báty százhuszonegy éves, akkor mi a helyzet vajon az öccsével? Az öcs a Köztársaság huszonkilencedik évében született, így eredendően csupán három évvel volt fiatalabb fivérénel. Most azonban, hogy bátyja hirtelen öregedett még hatvan évet, a közöttük lévő korkülönbség is hatvanhárom évre nőtt, az ifjabb testvér pedig már nem is bátyjának, hanem nagyapjának szólította az idősebbet, akit tolószékben tolt fel a színpadra. Ott aztán körbemutogatta a közönségnek a Sánta bátya okmányait, melyek a százhuszonegy esztendősnél fiatalabb életkorát igazolták. Mikor pedig az ezerfős nézősereg látta, hogy ez az ötvenkilenc éves férfi a tolószékben ülő öreg nagyapámnak szólítja, és az felel neki, a széksorokban felszisszentek a

döbbenettől. Mert hát százhuszonegy éves létére a Sánta bátya látása és hallása egész jól működött, s még külsőre is majdnem ugyanolyan volt, mint a nálánál majd hatvan-hetven évvel fiatalabb unokája. Leszámítva, hogy hiányzott néhány foga, a lábai lebénultak, és csak úgy tudott közlekedni, hogy az unokája tologatta ide-oda, kutya baja sem volt az öregnek. Ez a műsorszám is dübörgő sikert aratott hát, a nézőtérről csak úgy záporoztak az izgatott kérdések:

– Mit eszik a bácsi?

Az öreg persze úgy tett, mintha nem hallana tisztán, így hát a kérdésre az unokája felelt a Balou-hegységre jellemző akcentussal:

– Hogy mit eszik? Hát mindenféle gabonát.

– És szokott-e tornázní?

– A földeken dolgozott egész életében, az éppen elég volt tornának.

– Mitől bémult le a lába?

– Az év elején felment a hegyoldalba tűzifát aprítani, aztán végül a szakadékból zuhant.

– Te jó ég! Százhuszonegy évesen még hegyet mászik, meg tűzifát aprít! És az apja hány éves? Ő is dolgozik még?

– Az apám kilencvenhét éves, s míg mi távol vagyunk, ő gondozza otthon az állatokat, és ő szántja a földet.

A közönség csak egyre jobban ledöbbsent, és ki sem fogtak a sok kérdésből. A *Találd el az öregember korát* című műsorszám óriási siker volt, a nézők üdvözlő közepette tapsolták meg Sánta bátyát és az unokáját.

Pagodafa járás második mutatványos társulata is megalakult tehát, s megkezdte fellépéseiket a Balou-hegységen kívül. Mindenki nagy meglepetésére ez a társulat ugyanolyan remek fogadtatásban részesült, mint az első. A második társulat összesen negyvenkilenc tagot számlált. Persze azt mondani sem kell, hogy a mutatványosok mindegyikét Mao Zhi anyó válogatta össze a sérült élvendi lakosok közül. A negyvenkilenc falubeli között ott volt Molyocska, de rajta kívül még kilenc másik pirinka is. A kilenc pirinka életkora tizenhárom és tizenhét év között volt, magasságuk nem volt több száznegyven centinél, testsúlyuk pedig alig tett ki harminc kilót. A lányokat hármásával egyforma ruhába öltöztették, és az arcukat is ugyanúgy festették ki. Távolról nézve a kilenc pirinka így egymás kiköpött másának tűnt. Ekkor aztán közös lakhely-azonosítót kaptak, mely szerint a lányok a világon egyedülálló sokasikrek voltak – kilenc ikernővér, akiket az anyjuk három teljes napon át hozott sorban a világra. Mikor a kilenc pirinka némán felsorakozott a színpadon, a közönségnek még a lélegzete is elállt az álmélkodástól. Ez a műsorszám a *Kilenc pillangó* címet kapta. Ez volt a második társulat előadásának fő attrakciója, s a színpompás ruhákba öltöztetett pirinkák látványa már a bevonuláskor egyenesen a nézők szívéig hatolt. Az előadás egyébként az első társulat népszerű mutatványaihoz hasonló bemutatókkal indult, köztük volt például a *Világtalan éleshalló*,

a *Petárda-durrogató süket* vagy éppen a *Magasugró bicebóca*. A közönség sorából ámuldozó sóhajok áradtak, míg végül valamennyi néző minden idegszálával a színpadra tapadt. A műsor felénél került sor a *Hatujjas kézenyomat* névre keresztelt számra, melyet Balou-dallamok kíséretében adtak elő. Ezt követte aztán a *Találd el az öregember korát* című műsorszám, amely úgy felkorbácsolta a közönség izgmát, mint amikor aratáskor egy láthatatlan fuvallat teríti szét a friss búza illatát a mezőn. Mikor a százhuszonegy éves öregember látványa már egészen az egekig fokozta a nézők döbbenetét, ismét az első társulat slágerszámainak mintájára készült bemutatók kerültek porondra, köztük a *Levélhímzés* és az *Üveg cipőt a lábra*. Ez a levélhímzés-bemutató azért nem egészen ért fel az első társulattal, mert bár itt is egy lebénult asszony hímzett falevelekre, de ő például madarat nem tudott készíteni, csak egyszerűbb mintákat, mint a bazsarózsa vagy a krizantém. Ennek ellenére azért az ő mutatványa is ritkaságszámba ment, hiszen csupán annyi idő alatt, amíg valaki elszívna egy cigarettát, vagy elszopogatna egy cukorkát, máris színes virágokat varázsolta a kezében tartott nyárfa- vagy olajfalevéltre. Ilyenformán pedig ez is egy sérült asszony rendkívüli képességének bemutatója volt tehát. Az *Üveg cipőt a lábra* előadójának meg kicsit nagy volt a lábfeje, s a bémult lábszára is meglehetősen vaskos volt, ezért csak olyan üveget tudott ráhúzni, aminek öblös szája volt, akár egy korsónak. De aztán az üveggel a lábán olyan tigrisbuckfenceket vetett a színpadon, hogy a nézők egyre-másra szisszentek fel a csodálkozástól, s mikor látrák, hogy a földre érve az üveg sértetlen marad a lábán, hatalmas tapsviharban törtek ki. És hiába maradt el ez a két mutatvány az első társulat verziójától, az előadás csúcspontjaként felvonuló *Kilenc pillangó*val amazok még ha akartak volna, sem tudtak volna versenybe szállni.

Kilencesikrek. Hát hol van a világon olyan, aki kilencesikreknek adhat életet? Ráadásul úgy, hogy mind a kilenc meg is maradjon! Bár igaz, hogy mind pirinkák, no de pont attól hihető, hogy kilencesikrek valóban, mert sosem tudnak nagyra nőni.

A kilenc leány ugyan pirinka volt mind egytől-egyig, de hát a pirinkák is csak emberek. És ki látott már olyan embert, aki kilenc gyermeket hoz a világra egyszerre?

A műsorszám kezdete előtt a bemondó előbb megindító beszédet intézett a közönséghez, aztán feltette a kérdést, hogy vannak-e a nézők között ikrek. Amennyiben voltak, megkérte őket, hogy álljanak fel és jöjjenek ki a színpadra. Tíz előadásból persze legfeljebb egy-kettő során találtak valóban ikreket a közönség soraiban, akiket ilyenkor az anyjuk kísért a színpadhoz. A gyermekek irulva-pirulva álltak ki a nézők elé, akik pedig irigykedve merestették szemüket az ikerpárra és édesanyjukra. A bemondó ekkor újabb kérdést intézett a közönséghez:

– És hármásikrek vannak-e?

A nézők soraiban ilyenkor izgatott mozgolódás támadt, mindenki forgolódni kezdett, azt gondolván, hogy hármásikrek is akadnak majd köztük. A végén azonban minden esetben csalódniuk kellett.

A bemondó újra felkiáltott: – No, és négyesikrek vannak-e?

Erre már csak néhány ember kapta fel a fejét, hogy ismét körbekémleljen.

– Hát ötösikrek? – érkezett máris az újabb kérdés.

Ekkor már senki sem nézett körbe a nézőtéren, és kezdtek besokallni a bemondó kérdéseitől. De hiába unták el, az csak folytatta tovább:

– Na, és hatosikrek? Netán hetesikrek? Esetleg nyolcasikrek?

Végül pedig torkaszakadtából üvöltötte a kérdést:

– És kilencesikrek vannak-e?

Ebben a pillanatban szaladt elő a kilenc pirinka kéz a kézben a színpalak mögül. A leánykák úgy festettek együtt, akár egy városi óvoda kiscsoportja. Nemcsak a testmagasságuk és az alkatuk volt egyforma, de az arcocskáikra is ugyanúgy pirosítót kentek, hajukat kétoldalt egy-egy copfba fonták, ráadásul mindegyikük piros inget és zöldszínű buggyos nadrágot viselt, épp, amilyet a tízéves forma kislányok szoktak.

És persze mindenekelőtt mindannyian törpék, jobban mondva pirinkák voltak.

Ez a kilenc pirinka, akár kilenc molylepke, felsorakozott a színpadon, s az ezerfős közönség szinte megdermedt a döbbenettől. A színházban hirtelen néma csend lett, de olyannyira, hogy amint a reflektorok pillanatokra megvilágították egy-egy néző arcát, az illető már-már hallani vélte, ahogy a fénycsóva az arcához ér, mintha csak egy árny simítana végig a bőrén.

A bemondó ekkor elkezdte sorban bemutatni a lánykákat: Az első közülük Nagy Pillangó, tizenöt éves, súlya huszonnyolc és fél kiló. Őt követi a Második Pillangó, tizenöt éves, súlya huszonnyolc kiló és hetvenöt deka. Aztán jön a Hármás Pillangó, tizenöt éves, súlya huszonnyolc kiló és hatvanöt deka. Végül pedig a kilencedik a sorban Molyocska, tizenöt éves, és az ő súlya is huszonnyolc kiló és hatvanöt deka.

A bemutatás végeztével kezdetét vette a produkció. A kilencesikrek előadása merőben eltért a többi sérültétől, hiszen az ő fogatékuk csupán aprócska termetükben állt. Elsőként ezért egy molylepke-táncot mutattak be, melyben kihangsúlyozták picinyke voltukat, s a folytatásban is a testmagasságukra hívták fel a nézők figyelmét. Hogy mennyire is voltak picurkák tulajdonképpen? Egy jelmezbe öltözött sánta férfi lépett a színpadra, s bejelentette a közönségnek, hogy a családja összes csibéje elveszett. Ezek után körbement a színpadon a csibéket keresve, s valahányszor elkapott egyet, azt a vállán lévő zsákba tette. Mire mind a kilencet összefogdosta, két zsák is megtelt, a férfi pedig elégedetten vonult körbe a színpadon. Csakhogy ekkor a zsákok kiszakadtak, s a lyukon át egyik a másik után pottyantak ki ismét a csibék, előbb egy pettyes, aztán

egy fehér, utánuk egy fekete. Mikor mind a kilenc tarka-barka csibe előbújt a zsákokból, táncra perdültek, s közben baloubeli dalokat fújtak. No de az énekléshez ám kitűnő torok kell, arra meg bizony senki sem számított, hogy a csibének öltözött kilenc pirinka torka olyan élesre csiszolja a hangjukat, akár köszörűkő a kés élet, hogy kis híján szikrát szórnak nótájukkal. A kilenc lányka éneke, mint kilenc éles dárda, úgy záporzott a közönségre a színpadról, hogy a nézők kínjukban fészkelődni kezdtek székeikben. A sipító énekhang még az ablakok és ajtók résein is átnyomakodott, s a színházon kívülre szökött, de be-leremegett a lámpák fénye is, a falakról pedig peregni kezdett a vakolat. Aki véégképp nem bírta, szörnyülködve dugta be a fülét inkább.

De hiába minden, a kilenc pillangó csak egyre hangosabban fújta, hogy már majd' beleszakadt a torkuk a nagy erőlködésbe:

*Magad mögött hagytad, bátyám, a baloui hegyeket,
Húgod szíve otthon nyugodt így hogy lehet?*

*Egyik falun át, másik falun át,
Húgod addig nem békélhet, míg rád nem talált.*

*Túl a hegyen, keresztül a folyón,
Kutatlak-kereslek sosem lankadón.*

*Egy lépést előre, egy lépést meg hátra,
ki a bátyám behálózta, melyik család lánya?*

*Kettő lépést előre, kettő lépést hátra,
ki a bátyám elorozta, melyik család lánya?*

*Három lépést előre, három lépést hátra,
bátyám, szíved elrablója, mondd, kinek a lánya?*

...

*Hét lépést előre, hét lépést meg hátra,
húgod szíve elég-e, hogy lelked visszaváltsa?*

Mikor a dal véget ért, befejeződött az előadás is.

A városi közönség a parádés bemutatók után napokig áradozott a vakról, aki meghallja a földre hulló tű hangját; a béna asszonyról, aki falevelekre tud virágokat hímezni; nem is beszélve a százhuszonegy éves öregemberről, meg persze az asszonyról, aki kilencesikreket szült, és, hogy annak a kilenc kislány-

nak olyan hangja van, hogy éneküktől kis híján leomlanak a házak falai. A történetek így jártak szájról-szájra, ráadásul akármerre járt éppen a társulat, a helyi lapokban és televízióban rendkívüli eseményként számoltak be a fellépésükről, addig terjedt hát a híruk, hogy már nem is volt sehol a környékben sem öreg, sem gyerek, sem asszony, aki ne ment volna el megnézni az előadást. Éppen úgy történt, ahogy azt előre elképzelték: a Mao Zhi anyó által összeverbuvált sérültekből álló második társulat ugyanolyan átütő sikert aratott, akár az első, s nem volt olyan színház a városban, ahol ne kellett volna legalább három, de inkább öt előadást tartaniuk. A járási vezetőség a két társulat fellépéseit úgy osztotta be, hogy az első társulat a megye keleti részében, a második pedig a nyugati részében tett körutat. Miután a megye minden települését bejárták, az első társulat a tartomány keleti felébe, a második pedig a nyugati felébe haladt tovább, amikor pedig a tartomány összes városát is bejárták, az első társulat Hunan, Hubei, Guangdong és Guangxi tartományok vasútvonalai és közútjai mentén folytatta útját, miközben a második társulat végighaladt Shandong, Anhui és Zhejiang tartományon, és elment egészen Sanghajig.

A délnyugati országrészéhez hasonló gazdagság a fél világon nincsen. Főleg a part menti területek dúskálnak a jólétben – itt bizony vannak még olyan gazdag családok is, akiknek, ha kakál a gyerekük, és nincs kéznél vécépapír, hát csak előhalásznak egy tízes vagy húszas bankót a zsebükből és azzal törlik ki a fene-két. No, mikor ezek meghallották, hogy egy sérültekből álló mutarványos társulat ad elő, eleinte el sem akarták hinni, de végül, mint az örültek, úgy tolongtak a színháznál a jegyekért. Persze az előadás őket is teljesen ámulatba ejtette.

A nagy érdeklődés miatt a mutarványosoknak néha nem csak egyszer, de egy nap kétszer vagy háromszor is fel kellett lépniük. A jegyekből befolyó pénz pedig úgy özönlött a járás bankszámlájára, akár a nagy esőzések után megáradt folyó. A járás által megbízott könyvelő így aztán annyit futkoshatott minden-nap a bankba, mint amennyit más a vécére szokott.

Az első társulat ment tehát Hubeiből Hunanba, onnan pedig Guangdongba. Azt mondani sem kell, hogy nekik is gyakran kétszer vagy háromszor kellett fellépniük ugyanazon a napon, miközben a belépőjegyek ára felszökött egészen a csillagos égig, de ha fel is szökött, az előadások így is mindig teltházasak voltak.

Azt beszélték, hogy miközben a társulat úton volt, Huaihua napról napra egyre magasabb lett. Olyan szembetűnően nőtt, hogy azt mondták, még a végén kinövi a pirinkaságát. Ha éppen nem viselt magas sarkú cipőt, akkor is magasabb volt sok más ép lánynál, magassarkúban pedig kifejezetten a sudár termetű lányok közé tartozott. No de nem csak arról szólt ám a fáma, hogy milyen sokat nőtt, hanem, hogy e néhány hónap leforgása alatt a külseje is sokat változott, szépségét immár alig lehetett szavakba önteni. A szóbeszéd szerint, míg a társulat úton volt, Huaihua mindig a társulatvezetővel töltötte az éjsza-

kát, s igazából ennek köszönhető az is, hogy ilyen hirtelen megnőtt és gyönyörű ép nővé alakult. Pletykálták azt is, hogy amikor a járás Shi titkárának fülébe jutott, hogy a lány a társulatvezetővel bújik ágyba, azonnal a társulat nyomába eredt a járásfő levelével a kezében. Mikor aztán utolérte őket, addig püfölte azt a társulatvezetőt, míg az térdre nem borult előtte. Ki tudja, persze, hogy mi volt igaz mindebből, mindenesetre annyi bizonyos, hogy Huaihua ép nővé cseperedett. És aztán még olyat is beszéltek, hogy mióta ép szépség lett belőle, azóta a világtalan Tonghua és a kis Yuhua már szóba sem állnak vele. Meg hogy valahányszor a színpadra lép, a nézők lenyűgözve kurjantgatnak a szépsége lát-tán. Hogy egyre többen kifejezetten miatta mennek el az előadást megnézni, s emiatt a belépőjegyek egyre drágulnak, s úgy ömlik a járáshoz a busás bevétel, hogy már majd' szétfeszíti a bank falait a sok pénz.

Mikor elmúlt a nyár és beköszöntött az ősz, a járás bankszámláján lévő ősz-szeg tízjegyűre nőtt. Bizony már két abakusz is kevés volt hozzá, hogy egy ekkora számot kiadjon, öt, sőt hat abakuszt kellett egymás mellé állítani ahhoz, hogy kiszámolják, mennyi pénzt gyűjtött a két társulat összesen, és a pénzek gondo-zását intéző bankok alkalmazottai mennyi jutalmat kaptak a munkájukért.

Ami a legfontosabb, a Lenin-alaphoz már majdnem befolyt a vásárláshoz szükséges teljes összeg.

Az év a végéhez közeledett. Bár ilyenkor északon cudar tél uralkodik, délen még sokfelé olyan meleg az idő, mint északon a nyár derekán. Az első társulat ekkor már Guangdong határát is átlépte, a második pedig Jiangsu északi részén járt. A város, ahol a második társulat éppen fellépett, az ország északkeleti ré-szének egyik nagyvárosa volt, ahol az épületek egészen a felhőkig tornyosultak, s olyan sűrűn meredeztek az ég felé, akár erdőben a fák; az emberek pedig olyan gazdagok, hogy volt, aki nyolcvan-, vagy százezer jüant is eljászott egy este a kaszinóban, de ez olyan volt neki, mintha csak egy guriga vécépapírt veszített volna el. Itt aztán Mao Zhi anyó társulata nem állhatott meg az előre tervezett néhány előadás befejeztével.

Az emberek megörültek értük.

Senki sem hitt a fülének, mikor meghallották a társulat hírért, mely csupa vak, sánta, süket, béna, féllábú, néma, meg hatujjú emberekből és alig egyméteres pirinkákból áll. Ahogy nem akarták elhinni azt sem, hogy ez a sok sérült ráa-dásul mind ugyanabban a faluban született. Azt meg végképp nem, hogy abban a faluban egy asszony kilencesikreknek adott életet. Meg hogy egy mindkét sze-mére vak gyermek meghallja, ahogy egy falevél vagy egy papírdarab hullik lefelé, de még azelőtt, hogy az földet érne. Aztán, hogy egy középkorú süket férfi a fü-lére akaszt egy petárdafüzért, s még meg is gyújtja, úgy, hogy az arcát csupán egy vékony fémlemez védi a robbanásoktól. És hát azt meg végképp nem hitte senki, hogy amikor az a kilenc ikerlány rázendít az északi hegyek nótáira, a ma-gasba repített léggömbök kidurrannak a fülsiketítő énekhangjuktól.

Nem volt egy sem a műsorszámok között, aminek hallatán az emberek ne csóválták volna hitetlenedve a fejüket. De minél inkább hitetlenkedtek, annál inkább meg akarták nézni az előadást. Így hát ment minden család, de még a gyárak és a cégek is szünnapot tartottak, hogy mindenki elmelessen egyszer megcsodálni a mutatványosokat. A belépőjegyek ára háromszáz jüanról egészen ötszázig szökött fel. Ha a jegypénztár maga nem emelte volna az árakat, akkor a jegyüzérek markát ütötte volna még nagyobb haszon. A helyi lapoknak, rádió- és tévéadóknak aztán akadt dolga bőven. Végül aztán odáig fokozódott a társulatot övező izgalom, hogy még huszonkilenc fellépés után sem engedték őket elhagyni a várost.

Csak hogy az év végéhez közeledtén a Pagodafa járással kötött egyezés alapján a társulat fellépéseinek sora is lassan a végére ért. Élvevdfalva számára pedig közelgett a társadalomból való kilépés napja. Ekkoriban történt, hogy egy nap hatalmas eső árasztotta el a várost, s a nagy víztől leálltak a buszok és az autók, de még a motorokat sem lehetett beindítani. Így hát az emberek sehogy sem tudtak közlekedni, és a mutatványosok sem tehettek mást, mint hogy rehetetlenül nézték a háborgó eget. Az élvendiek az északi vándortársulatok szokásához híven mindig az aktuális színház színpalán mögötti szárnyában szálltak meg. A férfiak a helyiség egyik oldalán, a nők pedig a másikon kiterített matracokon aludtak. Az eső idején is ide húzódtak be, s ezeken a matracokon üldögélve ütötték el az időt: a fiatalok pókereztek, a béna asszony a jelmezeket foldozgatta, a kilenc pirinka közül öt pedig a sarokba húzódvá rendezgette fellépő ruháit. Az idősebbek félrevonultak, és azt a tetemes összeget számolgatták, amit egymagukban, illetve az esetleg velük tartó rokonaikkal vagy gyerekeikkel együtt megkerestek a második társulat megalakulása óta eltelt öt hónapban. Mao Zhi anyó addig pörölt a járással, míg végül az eredeti megállapodásban ígért havi háromezer jüant úgy írták át, hogy a társulat tagjait minden fellépés után fejenként „egy szék” illeti. Színházi körökben „egy szék” egy belépőjegy árának felelt meg, vagyis ha a belépőket háromszáz jüanért árulták, a fellépők fejenként háromszáz jüant kaptak, ha pedig ötszázat kértek egy jegyért, akkor ötszáz ütötte a mutatványosok markát is. Ezzel számolva tehát, minthogy a Henanból Anhuin át Shandong Heze és Yantai városain keresztül a jiangsubeli Nanjing, Suzhou és Yangzhou városok után egészen a mostani nagyvárosig tartó körút során az előadások belépődíja átlagosan háromszáz jüan körül mozgott, és a társulat havonta legkevesebb harmincöt alkalommal állt színpadra, a fellépők fejenként havi harmincöt széknyi pénzt tehettek zsebre. Ez összesen tízezeröttszáz jüan bevételt jelentett számukra minden hónapban. Ebből persze még le kell vonni az étkezésre és egyéb költségekre elköltött pénzt – de várjunk csak, hiszen nem is igen volt egyéb költség, mivel a társulat tagjai minden hónapban kaptak még egy széknyi pénzt fejenként étkezésre, amiből annyi húst, halat, rizst meg téstát ehettek, amennyi csak beléjük fért. Költségük tehát leg-

feljebb annyi volt, hogy a férfiak cigarettát vásároltak, az asszonyok és lányok pedig rúzszt, meg különféle külföldi szappanokat, amivel a ruháikat és az arcukat mosták. De ha ezt mind összeadjuk, akkor is legfeljebb száz jüan, amit havonta fejenként elköltöttek, vagyis a bevételük bőven meghaladta a tízezer jüant. Tízezer jüan! Az őseik is mind kiugrottak volna a sírjukból egy ilyen összeg halatára!

Hogy mit lehet csinálni tízezer jüannal? Ha az ember építkezne, akkor ennyi pénzből háromszobás cseréptető háza lehet. Ha nőszülne, ennyi pénz már nagyjából fedezi a menyasszony családjának járó eljegyzési ajándékot. Ha el kell temettetnie valakit, tízezer jüanból császári sírkamrát építtethet a halott számára. Mikor megkapták az első havi bérüket, az élvendieknek reszketett a keze a meghatottságtól. A pénzt mind a fehérműikbe rejtették, s ruhástul feküdtek az ágyba. De volt olyan is, aki belső zsebet varrt a fehérműjére, hogy abba gyűjtse a pénzt, s a jól megtömött zseb előadás közben úgy verdeste a húsát, mintha téglával dobálnák. Bár nem volt éppen kellemes, ahogy az a nagy köteg bankó újra és újra a testüknek csapódik fellépés közben, de bizony a pénztől elszenvedett ütések hatására csak még lelkesebben adták elő mutatványait. A süket például már nem csak száz, hanem kétszáz petárdából álló füzért akasztott a fülére. A vak fiú, akinek vakságát az éleshalló mutatvány kezdetén eleinte úgy bizonyították, hogy egy százwattos égőt tartottak elé, kis idő múlva hagyta, hogy ötszázwattos égővel világítsanak egyenesen a szemébe, végül pedig egy ezerwattos égővel is bátran szembenézett. A következő hónapban, amikor ismét megkapták az újabb tízezer jüant, már semmitől sem riadtak vissza a színpadon. A gyermekbénulásban szenvedő fiú, aki az üveggel a lábán tigrisbukfencezett, nemhogy azon igyekezett volna, hogy ép maradjon a lábán az üveg, hanem szándékosan úgy ért földet, hogy összetörjön, s végül az üvegcserepeken állva hajolt meg a közönség előtt, akik jól láthatták, amint a sorvadt lábából patakszik a vér a színpadra.

Minél inkább folyt a vére, annál nagyobb tapsviharral ünnepelték.

A fiú pedig egyre kevésbé bánta a lábában a fájdalmat.

A bére meg hónapról hónapra egyre több lett.

Mire eljött az év vége, s már túl voltak öthónapnyi előadáson, a fellépők több tízezer jüant gyűjtöttek össze. Amelyik családból pedig két vagy három ember is a társulat tagja volt, azoknak százezernél is több gyűlt össze. Mivel a falu sérültjei valamennyien a két társulat egyikéhez szegődtek, Élvevdfalva teljesen kihaltá vált, s nem lévén, aki átvegye a haza küldött pénzt, még a vánkosa is pénzkötegekkel volt teletömődve mindenkinek. De a paplanjaikba is belevarrtak néhány gurigát. És persze a kellékeiket őrző ládikákba is eldugtak egy-egy köteget. Ahogy a pénzük, akár a fákról lehulló őszi falevelek összével, egyre nagyobb halomba gyűlt, a falubeliek az előadások között egyre kevésbé mertek kimozdulni, mindig ott tömörültek tehát a színpalán mögött. Még étkezésekkor is csak felváltva hagyták el

a szálláshelyüket, így valaki mindig ott maradt őrizni a társulat holmiját. Amikor eleredt az eső, mind behúzódtak a matracaikhoz. Néhányan kerestek egy eldugottabb helyet, s arra hivatkozva, hogy meg kell foltozni a kirongyolódott paplanjukat, feltépték a korábbi bevarrást, és a vattabélésbe tömködték az újonnan kézhez kapott gázsit. Vagy azt füllentették, hogy a kellékes ládikájuk szorul javításra, s miután belesuvasztottak még néhány köteg pénzt, gyorsan beleverték egy újabb tucatnyi szöget, és a korábbi lakatot egy nagyobbra cserélték. Esetleg arra panaszkodtak, hogy kényelmetlen a párnájuk, ezért el kell benne rendezni a bélést. Ekkor aztán fogták a faluból magukkal hozott vánkost, kiöntötték belőle a bélésként használt szalmát és pelyvát, s a helyükre az előzőleg egy ruhába bevarrt tízezer jüant kitevő százás bankókat tömték. Na, persze ezek után az a párna a sok pénzzel kitömve olyan kemény volt a fejük alatt, mintha legalább is egy deszkán vagy egy rakás téglán aludnának.

Amíg tehát esett, ki-ki a pénzét rendezgette, s mikor elkészültek, egymást kérdezték:

- Na, sikerült megvarrni a paplanodat?
- Mindjárt kész – érkezett a válasz.
- Kártyázunk egyet, ha megvagy vele?
- Jó. Gyere, kártyázzunk itt nálam.
- Inkább te gyere át ide énhozzám, hozd csak a paplanodat is.

A másik erre bólintott egyet, aztán mindketten mosolyogva néztek össze.

Odakint nagy robajjal zuhogott az eső. A színház levegője egészen elnehezedett a párától, ami a padlót is benedvesítette. A nézőtér székeinek ülőkein pirosan gyöngyöztek a kicsapódott vízcseppek, a függöny pedig elnehezült, s egészen olyan volt, mintha mosás után akasztották volna ki száradni, súlya alatt a tartókötél is megereszkedett. Az épek, akik Pagodafa járás megbízásából kísérték a társulatot, az esős napot kihasználva elmentek a városba vásárolni, így a Császár és ágyasa névre keresztelt színházban ekkor nem tartózkodott senki más az élvendieken kívül. Ekkor történt, hogy Mao Zhi anyó felemlítette nekik azt a dolgot, ami az útjuk során végig ott ült a szívében. Ez a bizonyos dolog egészen pontosan az óta emésztette a lelkét, mióta Jiuduban sor került a társulat legelső fellépésére. Öt hónap és három nap telt el azóta, egészen pontosan százötvenhárom nap, s ez alatt az idő alatt az a bizonyos ügy ágas-bogas gyökeret eresztett az anyó lelkében, aztán szárba szökkent, s mostanra már a termése is beért. A falusiak azonban meglepő módon mintha régen megfedkeztek volna erről a kérdésről, s csak mikor Mao Zhi felemlítette, akkor gondoltak rá ismét. Mikor pedig eszükbe juttatta, hirtelen egészen megrettentek a gondolattól. Eddig nap-nap után haladtak előre gondtalanul, de most hirtelen mintha egy kiszáradt kút vagy egy szakadék széléhez érkeztek volna, s pont mielőtt a mélybe zuhannának, akkor jönnek rá, hogy ezt a hatalmas vermet bizony ők ásták meg maguknak.

Maga ásta meg magának minden család e tátongó mély vermet.

Maga állította e csapdát.

Ej, de maga keverte ám saját ételébe e mérget.

Mao Zhi anyó előbb azt kérdezte tőlük:

– Emlékeznek-e, hogy milyen nap van ma?

A falusiak erre mind felkapták a fejüket és az anyóra néztek.

– Ma van a téli napforduló – magyarázta az anyó. – Kilenc nap múlva pedig, e holdhónap tizenharmadikán a nyugati időszámítás szerinti év a végéhez ér.

Az emberek csak ugyanúgy néztek rá továbbra is, nem értették, mitől olyan fontos neki az a bizonyos nap.

Mao Zhi ekkor sugárzó mosollyal az arcán folytatta:

– Aznap jár le a szerződés, amit a járással kötöttünk. A falu akkor végrehaláhára kiléphet a társadalomból, és többé sem Pagodafa járás, sem Ciprusfa körzet nem szólhat bele Élvend ügyeibe.

A társulat tagjainak ebben a pillanatban azonnal eszükbe jutott az a szerződés, amit öt hónappal korábban, a második társulat megalakulásakor írtak alá, s mely szerint előadásaik sora kilenc nap múlva a végéhez ér. No, persze előre lehetett tudni, hogy egyszer befejeződik majd a mutatványosok körútja, de ahogy pihenő nélkül követték egymást a fellépéseik, s közben egyre gyűlt a pénzük is, arról mindenki elfeledkezett, hogy a vég bizony ennyire közel jár már. Odakint változatlanul zajosan szakadt az eső, s a városra olyan sűrű ködfelleg borult, hogy az ember nehezen tudta volna rajta átfúrni a kezét. A színpadot fehér reflektorok világították be, de azok olyan szikrázón ontották a fényt, mintha csak magát a napot akasztották volna a plafonra. Mao Zhi anyó a paplanja szélén üldögélt, s épp egy foszladozó, és itt-ott összeégett fellépőruhát foldozgatott. A körülötte ülők tekintete most úgy tapadt az arcára, mintha csak egy felhő vonta volna körbe.

– Lejár a szerződés? És akkor a társulatot felosztatják?

– Lejár bizony, mi pedig visszatérünk Élvendre.

A kérdést a gyermekbénulásos fiú tette fel, aki éppen pókerezett, s most váratlanul maga elé emelte a kezében tartott lapokat, mintha valami egészen súlyos dolog ötlött volna az eszébe hirtelen. Az anyóra meredt, s tovább faggatta:

– És mi lesz az után, hogy kiléptünk a társadalomból?

– Miután kilépünk, senki sem dirigálhat többé Élvendnek.

– És mi lesz akkor, ha nem dirigálhat senki?

– Akkor majd olyan szabadon élhetünk Élvendben, akár a domboldalon ugrándozó vadnyulak.

– És ha nem dirigál majd nekünk senki, akkor is előadhatjuk a képességeinket?

– Itt nem a képességeink előadásáról van szó, hanem a méltóságunk sárba tiprásáról.

A fiú erre levágta a kártyalapokat a matracára.

– Bánja a fene, ha sárba tiporják a méltóságomat – csattant fel. – Ha kilépni a társadalomból azt jelenti, hogy feloszlatják a társulatot, akkor az én családom belehal inkább, mintsem hogy belemenjen ebbe a kilépésbe.

Mao Zhi anyó erre kissé megszeppent, mintha a legnagyobb öröm és vidámság pillanataiban valaki váratlanul egy vödör vizet öntött volna a fejére. Végigmérte a béna fiút, aztán tekintetével végigpásztázta a többieket: a levelekre hímző béna asszonyt, a fülére petárdákat aggató süketet, az éleshalló világlatant, a hatujjút és a többi néma meg sánta falubelit, meg azt a két épet, akik a csomagok és a kellékek mozgatásáért feleltek. Végül azt mondta, hogy ha van más is köztük, aki nem szeretne kilépni a társadalomból, az nyugodtan jelentkezzen, ha pedig nincs, akkor a fiú mehet egyedül előadni az üveg cipős mutatványát, ahova csak akar. Szavai végzetével még egyszer végignézett a molylepkékre emlékeztető pirinkákon, s ahogy a padlón kucorgó falubeliek arcát végigmérte, úgy ítélte meg, a dolog el van rendezve, a gyermekbénulásos fiú véleménye senkit sem érdekel. Arra azonban nem számított, hogy a társulat negyvenvalahány tagja ekkor egymást kezdi fürkészni, mintha csak a mellettük ülők arcából vagy tekintetéből próbálnának kiolvasni valamit. A hosszas nézgelődés után végül mindannyian a két ép férfire meredtek.

A kettő közül az egyik felszólalt, de közben tekintetét Mao Zhi helyett inkább a vörös függönyre szegezte:

– Ha kilépünk a társadalomból és nem tartozunk már Pagodafa járáshoz, akkor nem folytathatjuk az előadásokat, vagyis pénzt sem kereshetünk többet. De ha ezzel elveszítjük a pénzkereseti lehetőséget, akkor meg minek lépünk ki egyáltalán a társadalomból? – A férfi beszéd közben bizonytalanul a magasba emelte a jobb kezét.

Látva, hogy felemeli a kezét, a másik ép férfi is gyorsan felemelte az övét, majd így szól:

– Az is köztudott, hogy Pagodafa járás nemsokára megveszi Lenin holttestét, és azt mondják, ha azt kiállítják a Lélekhegyen, onnantól fogva a járás összes lakója dúskálni fog a pénzben. Azt beszélnek, hogy sokan a szomszédos járásokból áthamisították a lakhely-azonosítójukat, és gyorsan Pagodafa járásba költöztek. Mi meg pont most akarunk kilépni a társadalomból? Hát mondják meg, nem volna ez örülség? – Miközben ezt a kérdést intézte a földön gyülekezőknek, úgy nézett végig rajtuk, mintha pillantásával próbálná biztatni őket, hogy emeljék fel ők is a kezüket.

És valóban, a petárdás süket keze máris a magasba lendült.

Aztán az éleshalló világlatáné is.

Majd a levelekre hímző béna asszonyé.

Míg végül a színpad reflektorfényében a karok egész erdeje meredt az égbe.

Mao Zhi anyó egészen elsápadt, mintha az a sok kéz pofonok záporát mérte volna az arcára. A többiek – unokája, Molyocska kivételével – az izga-

lomtól kipirult arccal ültek körülötte. Ahogy feltartották a kezüket, az ingujjaik visszacsúsztak, és a megannyi kar csupaszon fénylett. A kinti vihar hidege súlyosan nehezedett rájuk. A reflektorok fénye fehér lángként égette a bőrüket.

A színház sűrű csendbe borult, s ettől az emberek légzése egyre hosszabbra nyúlt, és olyan érdeessé vált, mintha csak egy kötelet húznának végig a légsövényen. A fényes karok erdején végignézve Mao Zhi anyónak kiszáradt a torka, és kissé megszédült. Kedve lett volna szitkokat szórni a fejükre, de ahogy oldalra fordult, látta ám, hogy unokája, Molyocska pirinyó jobb karja is az égbe mered. Az anyó hirtelen úgy érezte, mintha vézna mellkasában, mely olyan rozoga volt, akár egy beesésnek indult ódon vályogfal, valami hirtelen megroppanna, s az így keletkezett repedésen át friss vér szaga szivárogna elő. Nagyon szeretette volna most egy véres köpettel szétrebbenti azt a rengeteg kart a levegőből, de hiába köhögött egy nagyot, nem hogy vér, de még egy kis nyál sem gyűlt össze a szájában, csak a szúrós-vöröses szagot érezte most még erősebben. Végigpásztázott hát ismét a falusiakon, tekintete egyik a másik után siklott az öreg süket arcáról a béna asszonyéra, aztán sorban mindazokéra az épekre és félépekre az ott lévők közül, akik túl voltak már a negyvenen. Végül aprót horkantva megszívta az orrát, majd hűvösen azt kérdezte:

– A fiatalok persze nem emlékezhetnek, de talán már ti is megfeledkeztetek volna a nagy rablás évről¹ meg a földteraszok megépítéséről? – Aztán így folytatta: – A nagy rablás évében az egész falu a társadalomból való kilépést követelte. Nem emlékeznének semmire sem? A ti fejetekből kihagyták tán az emlékezőt?³

– Hiszen én tartozom nektek azzal, hogy elintézzem a kilépést – magyarázta. – Tartozom ezzel az apáitoknak és anyáitoknak, a nagyapáitoknak és nagyanyáitoknak. Márpedig én, ha belehalok is, de kiegyenlítmem a tartozásomat. Így hát, ha valóban nem akartok kilépni a társadalomból, csak annyi a dolgok, hogy a kilépés után belépjeteek újból. Belépni nem nehéz, azt elintézni semmivel se bonyolultabb egy bevásárlásnál. Kilépni bezzeg legalább olyan nehéz, mint a halálból újjászületni.

Miközben ezeket mondta, Mao Zhi anyó egyre inkább berekedt, mintha valami a torkán akadt volna. Hangja erős maradt ugyan, de tisztán kivehető volt benne a fájdalom. Szavai hallatán Molyocska visszahúzta a karját a levegőből, s bűnbánóan nézett a nagyanyjára. De az anyó nem viszonzta unokája pillantását, és nem nézett a többi falusira sem, akik Molyocskával együtt szintén leengedték a kezeiket.

Ehelyett a színház vörös téglafalának támaszkodva feltápáskodott a matracáról. Olyan volt, mint egy öreg fa, mely megroskadt a tomboló szélviharban, de most minden erejét összeszedve ismét felegyenesedik. A falba kapaszkodva aztán lebecgett a színpad elé. Ahogy áthaladt az üres nézőtéren, az alumínium mankója híján sovány teste minden lépésnél mélyen balra dőlt, de ilyenkor nagy lendülettel visszaigazította magát, hogy nehogy az oldalára essen. Amint nagy

kínlódva igyekezett át a nézőtéren, egy öreg kecskéhez hasonlított, ami a folyón próbál átkelni egy szalmaszálba kapaszkodva. Mikor végre nagy nehezen átvergődte magát a túloldalra, kísértált a színházból, és ott állt egyes-egyedül a várost ázrató zuhatagban.

Harmadik fejezet

TOVÁBBI MAGYARÁZATOK: A NAGY RABLÁS ÉVE

¹ a nagy rablás éve: történelmi szakkifejezés, mely összefügg a korábbiakban már említett vaskatasztrófával.

Az 1958-ban kezdődő nagy ugrás tornádóként sepert végig a Balou-hegyeken. Az acélgyártáshoz a fákat kivágták, s a mezőket felégették, míg végül csupaszon álltak a hegyoldalak. A következő év telén szárazság köszöntött be, s egy fikarcnyi hó sem esett. Egész nyárig aztán csak egyetlenegy futó zápor öntözte a lejtőket, de utána ismét száz napon át tartott a szárazság. Ősszel bezzeg úgy eleredt az eső, hogy meg sem állt, s a nagy esőzés nyomán történelmi mértékű sáskavész következett be.

A Balou-hegyekben a sáskákat szöcskének mondják. Na, hát ezek a szöcskék úgy özönlöttek el a környéket, mintha viharfelhők sereglettek volna az égre, s még a napot is eltakarta a nagy fekete gomolyag. Mérőföldről hallani lehetett a milliárdnyi rovar susogó moraját.

Az ég elsötétült. A babföldök megkopasztva álltak.

De lecsupaszították a szezámültetvényeket is.

És semmivé lett a repceföldök ragyogó aranysárgája.

Mire eljött az alkony és a szöcskék továbbálltak, a nap vörösen izzott az ég alján, fénye bíbor fátyolként terült a falu utcáira. A levegőben az elhullott rovarok szaga terjengett.

Mao Zhi az acélkohók felállításának idején szülte meg gyermekét. Mivel a bájos ép kisleány épp a tél és az ős határmezsgyéjén született, nevét az ős-szel vi-rágzó krizantémről (ju) és a télen érő szilváról (mei) kapta. Azon az alkonyon Mao Zhi a kislányával a karjában sétált ki az utcára, amikor meglátta a sáskavész okozta károkat. A kislányt rögtön visszavitte a házba, majd szaladt, hogy a követ-kezőket hirdesse ki a falubelieknek:

– Az ős-szel jött csapás azt jelenti, hogy kevés lesz a gabonánk télire, így hát minden családnak összebb kell húznia magát.

– Az ős-szel jött csapás azt jelenti, hogy minél többet félre kell tennünk a télre, mert csak így vehetjük elejét az éhínségnek.

De amitől tartott, bekövetkezett: eljött az éhínség éve.

Ahogy véget ért az ős és beköszöntött a tél, a hegyekben dermesztően lehült a levegő, de olyannyira ám, hogy befagyott még a kutak vize is. Az acélkemencék helyére ültetett új olajfák és fűzek törzsén jéggégé fagyott a kéreg. A kommuna piacáról visszatérő falusiak pedig arról hoztak hírt, hogy bizony nagy a baj, mert nemcsak Élvendén, de még a hegyeken túl sem hajtott ki a búza. Aztán fél hónap elteltével egy falubeli kétségbeesett arccal futott haza a piacról, s azt mesélte az otthoniaknak, hogy a kommunában már mind elfogyott az ennivaló. Az ottaniak csak egyszer esznek egy nap, mondta, de már olyan éhesek, hogy van, aki még a szilfa kérgéből is levest főzött, s mostanra már egészen elzöldült az arca a sok kéregevéstől, a lábfejei pedig akkorára dagadtak, akár egy-egy jól megtermett retek gumó.

Mao Zhi otthon hagyta az újszülött kislányát és átkelt a hegyeken. Már több mint harminc mérföldet gyalogolt, amikor egyszer csak egy temetési menettel találkozott szembe.

– Milyen betegség vitte el? – kérdezte.

– Nem betegség, hanem az éhség végzett vele – hangzott a felelet.

Később újabb gyászmenetbe botlott, s tőlük is megkérdezte:

– Milyen betegség vitte el?

– Nem beteg volt, éhen halt.

A következő menetben, amit látott, a halottat nem koporsóban, hanem egy gyékénybe tekerve vitték.

– Ő is éhen halt? – kérdezte.

– Nem. A szorulás végzett vele – válaszolták.

– De hát mégis mit evett?

– Földet meg szilfakéreg-levest.

Az emberek olyan hidegen beszéltek a halottaikról, mintha csak egy tyúk vagy egy kacska, egy ökör vagy egy kutya pusztult volna el. Se szomorúság, se gyász nem volt kivehető száraz szavaikból, mintha a halott nem a földijük, a rokonuk vagy a szomszédjuk lett volna. Ott haladtak a menettel az elhunyt gyermekei is, de egyetlen könnyet sem ejtettek, mintha nem a tulajdon apjuk vagy anyjuk lett volna, akit temettek.

A fagyos hidegben a szél kardélként hasított. Mao Zhi továbbment még egy darabon, míg el nem ért a következő faluig. Ott aztán megállt. A falu végében frissen rakott fejfák sorakoztak, mint megannyi újonnan szárba szökött gomba. A majd' száz sírhalmom girbe-gurbán állt a föld, s a fejfákhoz fehér papírokat aggattak, mintha csak fehér krizantémok vagy bazsarózsák nyíltak volna a tetejükön.

Mao Zhi álldogált még egy darabig a sírhalmokat nézve, aztán sarkon fordult, és sietett, hogy még sötétedés előtt visszaérjen Élvendre. A legelső házhoz érve, ahol egy vak családja élt, arra toppant be, hogy mindannyian a tűzhely köré gyűlnek épp fokhagymás metéltet enni. Ráadásul a tésztához még egy kis olajat is tettek, hogy ízletesebb legyen. Mao Zhi rögtön rájuk kiáltott:

– Hogy van merszetek ilyenkor fokhagymás metéltet enni? Körülöttünk mindenütt éhínség tombol, az emberek hasa felpuffadt a sok éhezéstől. Már meg se tudják tisztességesen gyászolni a sorra elhulló éhezőket, hogy egy ember halála alig különbözik egy kakasétól, ti meg itt jóízűen faljátok a fokhagymás metéltet!

A második háznál nem ettek ugyan tésztát, de amikor Mao Zhi megpillantotta a fazékban gözölő kukoricakását, látta ám, hogy azt bizony olyan sűrűre főzték, hogy megáll benne a kanál. No, több se kellett neki, gyorsan hozzá zuttyintott még fél merőkanálnyi hideg vizet, s közben jól kiosztotta azt a családot is:

– Éheznek az emberek szerte a vidéken, hogy egy ember halála nem jelent többet már egy kacsánál. Hát hogy nem vagytok képesek megtanulni a takarékoskodást?

Az ötödik háznál a gyerekek sült gombócokkal a kezükben játszadoztak. Mao Zhi azonnal a tűzhelyhez igyekezett, leakasztotta a szögéről a merőkanalat, és egy kanál vízzel gyorsan eloltotta a tüzet a még sülő gombócok alatt. Közben rárivallt a háziakra:

– Menjetek és nézzetek szét a környéken! Ha valaki éhen hal, nem tesz többet annál se, mintha egy kutya pusztulna el. Hát nem drága nektek az élet? Arra készültök, hogy a jövő télen mind meghaljatok családostul?

Mao Zhi végül elért egészen a falu végén álló házig, melyben az Öreg Sántaék laktak. Ott is épp a tűzhely köré gyűlt az egész család, de ők csupán egy híg tésztalevesen, néhány vegyes lisztből készült gombócon és egy tányérnyi savanyúságon osztottak.

Mao Zhi megállt a ház ajtajában.

Az öreg megkérdezte tőle, hogy mi a baj. Mao Zhi azt felelte:

– Öreg Sánta, az éhínség tényleg lesújtott, a környéken az emberek úgy hullnak, akár a kutyák.

Az Öreg Sánta elgondolkodott, majd azt javasolta, ásson minden család egy gödröt az ágya végéhez, s abba a gödörbe temessen el egy- vagy kétkorsónyi gabonát.

Mao Zhi ezek után gyűlést hívott össze, s meghagyta, hogy minden családnak gödröt kell ásnia, aztán a gödörbe gabonát temetnie.

A gabona elásásán kívül még három szabályt kötöttek ki a gyűlésen. Az első az volt, hogy a családok nem ehetnek metélt tésztát. A második, hogy nem ehetnek sült gombócot. A harmadik pedig, hogy ha az éjszaka közepén bárki megehezne, nem kelhet fel az ágyból enni. A szabályokat Mao Zhi fehér papírokra róta fel, melyet minden családnak ki kellett tűznie a tűzhely istenének képe mellé. A faluban ráadásul polgárőrséget alakítottak. A huszoneves ép legényekből álló csapat feladata az volt, hogy nap mint nap a faluban járőrözzenek, különös tekintettel az étkezések idejére. A falubelieknek pedig, csakúgy, mint a régmúlt időkben, nem volt szabad a házban étkezniük, hanem ki kellett hozniuk az ételt a ház elé, és ott elfogyasztani, hogy a fegyverrel a vállukon járőröző polgárőrök ellenőrizhessék: valóban senki sem eszik többet a megengedettnél. Ha valakit mégis azon kaptak, hogy metéltet vagy sült gombócot majszol, azt elkobozták tőle, s odaadták annak a családnak, aki a leghigabb levest készítette el. A tilalmat megszegők büntetésekként pedig az ő híg levesüket kapták meg cserébe.

Igy telt-múlt egyik nap a másik után, míg az egyik év a végéhez ért, s egy új esztendő vette kezdetét. Az újév első hónapjában aztán egy igen fontos esemény történt. A kommuna Mai titkára néhány jól megtermett ép férfit küldött Élvendre egy vaskerekű szekérrel. A faluban aztán néhány szót szoltak, majd a falu magtárából két zsák búzát felpakoltak a szekér tetejére, azzal elhajtottak. Mai titkár eközben megkerestette Mao Zhit, és a falu végébe hívatta.

– Mao Zhi – fordult hozzá –, hogy van az, hogy Élvend temetőjében egyetlen új sírhelyet sem látok?

– De hát nem éppen az a jó, hogy nem lát? – kérdezett vissza Mao Zhi.

– De, az a jó. Hányszor esznek egy nap a falubeliek?

– Háromszor, mint ahogy eddig is.

– Másutt mindenütt pokol az emberek élete – mondta erre a titkár –, csak maguk, élvendiek élnek a mennyországban. Már fél év is eltelt a búza aratása óta, s rég nyakunkon a fagyos tél, de amint a faluba értünk, búzaillat csapta meg az orunkat. Követtük hát az illatot, és bizony a magtárunkban több bödönnyi kiosztatlan búzára akadtunk. Az égre! Családonként hal éhen a nép szerte a vidéken – folytatta –, maguk meg itt dúsáskálnak az ennivalóban.

A titkár ekkor végigtekintett az odagyűlt falusiakon, s így szólt hozzájuk:

– Mondják hát meg nekem, valóban volna szívük tétlenül nézni, ahogy az egyazon kommunához tartozó emberek sorban egymás után halnak éhen? Volna talán szívük megtagadni egy tál ételt az éhezöktől? Hiszen végtére is ugyanúgy a Párt ege alatt élünk mindannyian. Ne feledkezzenek hát el osztálytestvéreikről!

Azzal felpakolták a maradék három-négy bödönnyi búzát a szekér tetejére, hogy a magtárban egy szem sem maradt hátra, majd gyorsan elhajtottak vele.

Ha elvitték, hát hadd vigyék. Csakhogy alig három nap elteltével újabb épek érkeztek a faluba, egyikük vállán hordozórúd, egy másik kezében pedig Mai titkár saját kezűleg írt levele, melyben a következők álltak:

Mao Zhi!

A Huaishu-völgy négyszázhuszonhét fős brigádjából már száztizenhármán haltak éhen. A faluban egyetlen fa törzsén sem maradt kéreg, s mostanra az ehető szűztaaj is mind elfogyott. Miután levelemet kézhez kapta, Élvend lakóitól sürgősen be kell szednie háztartásonként egy kilónyi búzát. Ez a dolog nem tűr halasztást! Ne feledje, hogy Élvendfalva is a szocialista nagycsalád tagja, s mi mindannyian osztálytestvérek vagyunk.

Mao Zhi rögtön indult is, és kezében a titkár levelével körbevezette a küldötteket a faluban. Minden háznál több bödönnyi búzát, kölest vagy édesburgonyából készült lisztet, esetleg szárított édesburgonyát gyűjtöttek be. Miután a küldöttek távoztak, néhány nap elteltével megint újabbak érkeztek. Ők is hoztak levelet a titkártól, melyben ezúttal háztartásonként négy bödön búza beszedését írták elő. Még véget sem

ért az újév első hónapja, mire már három vagy öt csoport is megjárta Élvendfalvát, hogy a kommuna pecsétjével és Mai titkár aláírásával ellátott levelekben foglaltak szerint megtömjék a vállrudjaikra akasztott zsákokat. Addig pedig nem tágitottak a faluból, amíg meg nem kapták a megfelelő mennyiségű gabonát, vagy ha ez sem volt elég, hát Mao Zhi házában vertek tanyát, amíg az nem intézkedett. Végül tehát nem volt mit tenni, mint hogy még egy kiló lisztet beszedjenek ettől a vak családtól, vagy még egy tányér kását elkérjenek azoktól a sántáktól. Élvendfalva mondhatni a kommuna éléskamrájává vált, egyik csapat ember jött a másik után, hogy gabonát gyűjtson be a helyiektől, míg be nem gyűjtötték az összes lisztet a falubeli családok korszóiból és csupraiból, hogy a merőkanál nagyot koppant az üres tartályok fenekén, s a háziak szíve dermedten rezzent össze a hangra.

Az újév első hónapjának vége felé megint csak betoppant két fiatalember, akik szintén a járásból érkeztek ugyan, de a kommuna küldötteivel ellentétben ők ketten Mao-zubbonyt viseltek, zakóik felső zsebéből pedig fényesen csillogó golyóstollak kandikáltak ki. Mao Zhi első pillantásra felismerte egyiküket, aki korábban Yang járásfő titkáráként tevékenykedett, mostanra pedig a járás szociskolájának Liu tanár uraként ismerték. A tanár úr a járásfőtől hozott levelet, melyben ez állt:

Mao Zhi!

Maga és én, mindketten a Negyedik Vörös Hadsereg katonái voltunk. A szocialista forradalom most ismét válságos időszakba lépett, még a járási bizottság és a népi kormányzat tagjai közül is többen éhen haltak. Kérem, hogy levelem kézhezvétele után sürgősen juttasson el hozzánk egy keveset Élvend élelemkészletéből, ezzel is hozzájárulva a forradalom megpróbáltatásainak leküzdéséhez.

A levelet durva, megsárgult papírra írták, a kézírás pedig olyan girbe-gurbán tekergőzött rajta, mintha csak elszáradt fűszálakkal hintették volna be a lapot. A levél végén azonban nem hogy a járásfő aláírása és pecsétje, de még a hüvelykujjának piros tintás lenyomata is ott sorakozott, sőt Yang titkár a lap aljára biggyesztette a Negyedik Vörös Hadseregben viselt kalapjának vörös csillagot mintázó kitűzőjét. Az ujjlenyomat élénkpiros volt, akár a friss vér, mintázata egyenetlen körvonalakból állt. A kitűző színe megfakult kissé, ezért inkább az alvadttá vörre emlékeztetett, a csillag öt ágának végeiről pedig lekopott már a festék, s kilátszott az ólomszürke fémváz. Mao Zhi a levelet vizsgálta. Levette a lapról a vörös csillagot, és a kezében forgatta, majd pedig, anélkül, hogy egy szót is szolt volna, a két férfit a házához vezette. Ott aztán levette a fedelet a két öblös korszó tetejéről, elmondta, hogy az egyikben búza, a másikban pedig kukorica van, és hogy vehetnek mindkettőből, amennyit csak akarnak.

– Ej, de hát Mao Zhi – mondta erre Liu tanár úr –, mit gondol, mennyit bírnak elcipelni a hátunkon? Jövünk inkább holnap szekérrel.

– Jöjjenek csak – felelte Mao Zhi –, jöjjenek nyugodtan, én körbevezetem magukat a faluban, hogy minden háztól be tudjanak szedni valamennyit.

A következő nap be is állítottak a szekerekkel, de bizony nem is egytel, hanem mindjárt két jókora gumikerekes kocsival tértek vissza. A szekerek a falu kellős közepén álltak meg, s mivel a gyerekek sosem láttak még gumiból készült kereket, izgatottan sereglettek a kocsik köré, aztán végigtapogatták, végigütögették, de még végig is szaglászta az abroncsaikat. A gumi szagát furcsának találták, tapintása pedig a száradó marhabőrre emlékeztette őket. Mikor meg kalapáccsal és botokkal ütögették, a gumikerekekről sorra pattant vissza minden egyes ütés. De a gyerekeken kívül a szekerek köré gyűltek a falu határát még soha addig át nem lépő sánták és süketek, és ugyanolyan izgatottan nézegették a gumiabroncsokat ők is, míg a távolabb álló vakok hallgatták, mit mondanak a gumikerekekről a többiek. Amíg a falubeliek a szekereket bámulták, és vég nélkül ámuldoztak rajtuk, Mao Zhi körbevitte a járásról érkező kádereket, hogy minden háztól beszédjék a gabonát.

A falu keleti végében Mao Zhi így szólt a háziakhoz:

– Harmadik Vak bátya, a járásból jöttek gabonát beszédni. A járásfő saját kezűleg írt levelét is elhozták. Nyissa fel nekik a korszója fedelét, hadd merjenek belőle! Azt mondják, már a járásfő lába is feldagadt az éhségtől.

Elérkeztek aztán a falu nyugati végéhez is, s Mao Zhi így nógatta az ottaniakat:

– Negyedik néném, hát Negyedik bátyám itthon van-e? Ők itt a járás küldöttei, és ugye tudják, a járásból már több mint száz éve nem jött senki a faluba gabonát beszédni. Nyissák hát fel a korszóikat, meg a lisztes bödönöket, engedjék, hogy kedvükre vehessenek belőlük, amennyi csak kell.

– Jönnék még máskor is beszédni ez után? – kérdezte a Negyedik néne.

– A mai lesz az utolsó – válaszolta Mao Zhi.

A sánta Negyedik néne felnyitotta hát a korszót, amiben a család a gabonát tartotta, s a járás küldöttei kimertek belőle mindent az utolsó szemig. A következő ház ura, egy félkarú férfi, a kőfaragó öccse volt. Amint megpillantotta Mao Zhit, nyomban felkiáltott:

– Sógorasszony, hát megint hoz valakit a gabonánkat beszédni?

– Nyissa fel a korszót – mondta neki Mao Zhi –, most jöttek utoljára.

A sógora erre rögtön bevezette őket a házba, és hagyta, hogy a férfiak annyi gabonát szedjenek össze, amennyit csak akartak. Meg is telt a két szekér a megannyi kisebb-nagyobb telitömött zsákkal, s ezzel mind begyűjtötték a falu színein található összes gabonaszemet. Az újjév első holdhónapja a végéhez ért, s lassan a tél helyén beköszöntött a tavasz. Mivel a kommuna és a járás is ígéretét tette, hogy nem jönnek többet gabonát beszédni a falubeliectől, az élvendi családok fellelegeztek. Miután azonban a járási bizottság és a népi kormányzat emberei az utolsó adag gabonát is begyűjtötték, sorra érkeztek az újabb levelek a járás mezőgazdasági hivatalától és közigazgatási hivatalától, majd pedig a katonai hivataltól is, ahonnan a küldöttek azonban nem pusztán egy levéllel a kezükben, hanem szekérháton és felfegyverkezve érkeztek.

Így hát odalett rögtön az élvendiek reménye a nyugalomra. A faluba ráadásul sorra érkeztek az élelemért koldulók. Még több tucat mérföldnyi távolságról is szálilingóztak emberek, s ugyan rendesen alig lehetett idegenbe botlani Élvend utcáin, valahányszor eljött az étkezés ideje, hirtelen, mintha csak a föld alól bukkannának elő, csapatokban tűntek fel az ételért esedezők, akik éhes gyermekeiket és üres tálcákat nyújtogatták egyre a falusiak felé.

1960 végétől egészen 1961 elejéig Élvend lakói súlyos gabonahiánytól szenvedtek, s a bajok csak egyre fokozódtak. A faluban minden egyes ház előtt messziről jött emberek sorakoztak az élelemért, és ezek az emberek ráadásul mind épek voltak. Az utcára néző ablakpárkányok alatt, amerre csak a nap süttött, koldusok sereglettek mindenütt. Éjszakára a küszöböknel, a házak mögött vagy egy-egy szélárnyékos sarokban húzták meg magukat. Ha pedig a hidegtől nem tudtak elaludni, hát az utcákon masíroztak meg futkároztak fel-alá egész áldott éjjel, hogy a falu visszhangzott a lépteik zajától.

Egyik este Mao Zhi az udvarából kísértálva látta ám, hogy jó néhány férfi gyűlik Élvend szilfái köré, s alattomban a kérget vagdossák a fatörzsekről. Nyomban rájuk kiáltott hát, hogy így el fognak pusztulni a fák. Az egyik férfi fejszéjét visszavonva a fa kérgetől hátranézett, és megkérdezte Mao Zhitől, hogy ő volna-e a falu kádere. Mao Zhi igennel felelt. A férfi ez után elmondta neki, hogy van egy tizenöt éves lánya, s arra kérte Mao Zhit, keressen neki férjet a faluban. Nem bánja, ha a férfi vak vagy béma, aki csak tud adni nekik egy kiló gabonát, azé lehet a lány. Mao Zhi elsétált a falu központjába, ahol pedig egy család üldögélt az ott rakott tűz körül. Megkérdezte tőlük, miért vannak még mindig Élvenden, amikor már itt is rég elfogyott minden élelem. A családfő felnézett rá, s azt mondta neki, látja rajta, hogy ő lehet a helyi káder, majd megkérdezte, igaz-e a szóbeszéd, hogy Élvenden befogadnak minden sérültet. Mao Zhi erre azt válaszolta, hogy Élvend a vakok, süketek és bének falva, hisz' nincs is olyan ép ember, aki az egész életét a Balou-hegység egy ilyen eldugott zugában akarná leélni. A férfi bólintott, és azt felelte, hogy ha valóban így van, akkor a családjá ma éjszaka lesz utoljára ép, másnap reggelre pedig mindannyiuknak hiányozni fog egy karja vagy egy lába, így akkor nekik is járni fog egy egész családra jutó fejadag a falu gabonájából.

Mao Zhi ezek után nem merészkedett tovább, mert minden egyes lépésnél ott termett valaki, hogy élelemért könyörögjön. Leborultak elé, a lábába kapaszkodtak, s csak sirtak és jajveszékelték vigasztalhatatlanul.

Az éj dermesztően hideg volt, s jeges fényt szórt még a hold is. Az utcákon éjszakázók mind kihúzkodták a búzaszárakat a földekről, s azokat terítették maguk alá fekhelyül. Aki a földéken már semmit sem talált, az a kunyhók tetejéről szedte le a szalmát, hogy azon aludjon. De volt olyan is, aki az istállóba húzódott a hideg elől, s ha nagyon fázott, hát odabújt egy ökör hasához. Ha pedig az ökröt nyugodtnak látta, a gyereket a lábához fektette éjszakára azzal, hogy ha fázik, hát csak ölelje át bátran.

A Hetedik Sánta disznóólja pont ott állt a háza kapujánál. A disznók még hízőfélben voltak, az ólban pedig friss volt a szalma, így ide is beköltözött egy család éjszakára. A gyermekeiket a kismalacok mellé fektették, ennivalóként pedig a disznók elől lopták el a takarmányt.

Mikor Mao Zhi észrevette őket az ólban, megkérdezte tőlük, nem félnek-e, hogy a malacok megharapják a gyerekeiket. A szülők azt felelték, hogy ők bizony jobban félnek attól, hogy egy ember harapja meg őket, mintsem hogy egy disznó. Elmondták, hogy a faluban, ahonnan jöttek, volt példa rá, hogy ember emberhúst evett.

Mao Zhi ezek után nem mert többet kérdezni, s nem mert szólni sem. A következő napon minden falubeli családnak kiadta, hogy étkezéskor eggyel több adagot készítsenek, s azt adják a rászorulóknak. Csakhogy a helyzet rosszabbra fordult, mert a faluba ezek után még többen jöttek élelemért koldulni. Az élvendiek pedig az éhezők végeláthatatlan tengerét látva inkább vállalták a büntetést, de bizony többé nem mentek ki a házuk elé étkezéskor, hanem bereteszték a kaput, s úgy ettek a zárt ajtók mögé bújva. A falunak még mindig volt gabonája, a temetőben pedig nem volt új sírhely egy sem, és ezt mindenki jól láthatta. Gyorsan híre ment, hogy elég egy levél a kommuna vagy a járás pecsétjével, és Élwenden máris be lehet szedni egy kis gabonát. Aki pedig éheznek, annak elég a táját nyújtania, s Élwenden nyomban teletöltik neki.

A Balou-hegyekben, de még a hegyeken túlról is útnak indultak az emberek az eldugott falu felé. Élwenden a koldusok száma a többszörösével meghaladta már a falu lakosságát. Voltak, akik a falukörzetből vagy a járásból érkeztek, de voltak olyanok is, akik Anhui, Shandong vagy Hebei tartományok valamelyikéből vándoroltak át az éhínség elől menekülve. Élvendfalva híre egyszersmind bejárta az egész vidéket. De még Szilfa és Füzfa járásokból is érkeztek küldöttek hivatalos levelekkel, melyek azt fejtegették, hogy Élvendfalva történelmi és földrajzi szempontból is szoros kapcsolatban áll a szóban forgó járással, hiszen voltak idők, mikor egyazon kanton vagy megye részei voltak, s ma is szomszédosak egymással, vagyis közigazgatásilag egy övezetbe tartoznak, méltán bíznak tehát benne, hogy Élvend felajánl a számukra némi gabonát a tartalékaiból.

Fél hónap után aztán már nem adtak a falubeliek senkinek sem több gabonát, és hiába nyújtogatta a tálkáját bárki, nem kapott az élvendiektől ennivalót. Mintha csak ellenség ostromolná a települést, a családok a házaikba húzódtak, az ajtókat bereteszték, és nem hogy enni, de még a vécére sem jártak többé ki odabentről. Szóba sem álltak többé senkivel, hiába is jajveszékeltek a torkukat szaggató hangon az utcákon, nem volt senki, aki kinyitotta volna a háza kapuját, hogy kinyújtson akár csak egy tál ételt vagy egy fél gombócot az éhezőknek.

Nem így Mao Zhi, aki káder létére nem tehetett úgy, ahogy a többi falubeli. Az ő ajtaja ugyanúgy tárva-nyitva állt étkezéskor. Valahányszor a köfaragó főzött egy fazék édesburgonya-kását, a család tagjai egy-egy tálkával kaptak belőle fejenként, a maradékot pedig kivitték az utcára a rászorulóknak. Három nap után aztán

már csak fél fazékkal főzött egy egész helyett, aztán újabb három nap elteltével csak egy kisebb lábosnak a felét töltötte meg a kása. Mao Zhi ekkor haragosan meredt a férjére, s ráripakodott:

– Ej, köfaragó uram, hát már magának sincs szíve?

Férje sértődötten szólt vissza:

– Eredj, és nézd meg magadnak, mennyi liszt maradt még a korsóban!

Mao Zhi erre egy szót sem felelt.

Eltelt még három nap, s Mao Zhi családja kifogyott az élelemből, így nem volt mit tenni, mint hogy a szomszédokhoz futkossanak kölcsönkérni. A faluban ragadt koldusok közül pedig sokan ott haltak meg Élvend utcáin.

A faluba vezető hegyi út mentén temették el őket.

Aztán még többen éhen haltak. Őket a falu végénél helyezték végső nyugalomra.

Élvendfalván végül egy egész temetőt tettek ki a messziről odavándorolt éhezők sírhalmái.

Néhány nappal később az éj közepén aztán olyan dolog történt, ami földrengésként rázta meg az egész falut. A Balou-hegységben minden év első holdhónapja rendre néhány irtózatossan fagyos nappal ért véget. Tudta mindenki, hogy ha ezúttal is a korábbi évekhez hasonlóan dermesztő hideget hoznak ezek a napok, az utcán éjszakázó koldusok lépteinek zajától egy szemhunyasnyit sem tud majd aludni senki. Csakhogy mikor leszállt az éj, az utca elcsendesült, s nemhogy a léptek zaját, de még a tűz pattogását sem lehetett hallani, a falu olyan nesztelenül békés volt, mintha egyetlen koldus sem lett volna odakint. Olykor-olykor az éhségtől felsírt ugyan néhány gyermek, de sírásuk nem tartott soká, néhány hang után annak is vége szakadt, és megint helyreállt a béke. Mao Zhi ekkor még nem sejtette, micsoda vésszel terhes ez a csend. Ugyanúgy, mint rendszeren, egy félfazéknyi híg kását készített, s kivitte az utcára az éhezőknek. Mire visszament a házba, a férje már felmelegítette neki a paplant. Miközben Mao Zhi vetkőzött, azt mondta neki:

– Köfaragó uram, eztán ne melegítse elő nekem a dunnát, hisz' maga is alig eszik, épp hogy magát fel tudja még melegíteni a teste.

A köfaragó elmosolyodott és átült az ágy másik oldalára, aztán így felelt:

– Ej, Mao Zhi, ma megtisztogattam a vésőmet, a csiszolómat és a kalapácso-mat, de ahogy akasztanám vissza őket a helyükre, hát nem mind leestek a földre? Félek, hogy ez rossz előjel, és azt jelenti, hogy valami nagy baj ér minket. Ki tudja, meddig melengethetem még elő neked a dunnát!

– Köfaragó uram, hát hogy hihet maga még mindig a babonában az új társadalom idején?

– Mao Zhi, mondd meg nekem az igazat: megbántad-e, hogy hozzám jöttél?

– Hát ezt meg miért kérdezi?

– Mondd meg nekem az igazat!

Mao Zhi erre semmit sem szólt, csak mélyen hallgatott.

– Félsz talán választ adni? – kérdezte erre a férje.

- Hát igazán tudni akarja?
- Mondd csak el nyugodtan!
- Jól van, hát elmondom.
- Hát csak mondd!
- Egy kicsit tényleg megbántam.

A köfaragó ezt hallva nyomban elsápadt, és megrettenve nézett a feleségére. Mao Zhi még fiatal volt, alig múlt harminc, de az arca megöregedett, és inkább nézett ki negyven- vagy akár ötvenévesnek.

– Az a bajod velem, hogy ennyivel öregebb vagyok, igaz? – faggatta a köfaragó.

– Azt bánom csak – kezdte Mao Zhi –, hogy Élvend ilyen messze van mindentől, és hogy a faluban csupa vakok, sánták, süketek és némák élnek. Ha maga nem lenne, rögtön áthelyeztettem volna magam a járásszékre, mikor a társadalomba beléptünk. Akkor aztán válhatott volna belőlem bizottsági titkár, vagy akár még járásfő is. Így viszont csak a szántás-vetést vezényelhetem Élvendén, de még azt se tudom, hogy vajon a földművelés egyáltalán számíthat-e forradalmi munkának. Ha meg nem számít, hát azt bánom a legjobban, hogy az életnek ebben a felében, amit itt töltök Élvendén, nem vehetem ki a részem a forradalomból.

Mao Zhi éppen itt tartott, amikor az események hirtelen kirobbantak, mint egy mindent felrázó, hatalmas földrengés. Úgy kezdődött, hogy valaki zörgetett a kapun. Rövid kopogtatás után aztán átmászott az udvar falán.

– Ki az? – kiáltott rá a köfaragó.

A léptek zaja a bejáratához közelített.

– Maguk meg kik? – kérdezte Mao Zhi. – Csak nem megint éhen fog halni valaki? Ha emiatt jöttek, akkor gyorsan készítek egy kis levest. – Odakintről azonban válasz nem érkezett, hanem egyszer csak betörték Mao Zhi házának ajtaját, s a szobában ott termett öt vagy hat ép férfi, kezükben botokkal és lapátokkal. Amint bezúfolódtak a szobába, megálltak az ágy mellett, és a botot meg a lapátot a köfaragó fejéhez és Mao Zhi arca elé tartották.

– Ne haragudjanak ránk – mondta az egyikük –, de az ég nem igazságos, mert miközben mi épek sorra halunk éhen, egyikünk a másik után, addig maguknak nyomorultaknak bezzeg jut enni, hogy még csak azt sem tudják, mi az az éhség, és nincs a falujukban egyetlen új sírhely sem. – Miközben beszélt, elővett egy a járási pártbizottság és népi kormányzat pecsétjével ellátott hivatalos levelet, amiben gabonát kérnek a falutól. A tintával teleírt sárga papírt odadobta Mao Zhi elé az ágyra, s így folytatta:

– Ezt a levelet már olvasta, de a falu csak nem adott nekünk gabonát, ezért nincs más választásunk, mint hogy kiköveteljük azt, ha kell, hát erőszakkal. De nem rabolni akarunk maguktól, csak azt akarjuk elvinni, amit a kormányzat kért. – Beszéd közben a férfi a mellé állókra sandított, mire ketten elővettek egy-egy zsákot, és átmentek a másik szobába, ahol a lisztes korsót tárolták. Ott aztán a fazekakba is belenéztek ennivaló után kutatva. A köfaragó ekkor hirtelen leugrott az ágyról, és

megragadta az ágy mellett álló szerszámos zsákot. Már a kezében fogta a kalapácsot, amikor az egyik betolakodó a lapátjával nagy ütést mért a fejére, és ráordított:

– Ne feledd, hogy sánta vagy te is meg az egész családod is! – A köfaragó a feleségére pillantott, aki mozdulatlanul feküdt az ágyban. Egy másik az épek közül a botját lóbálta Mao Zhi felé, és így szólt:

– Lettél volna okosabb! Pedig te harcoltál a háborúban, és részt vettél a forradalomban is, de mégsem volt annyi eszed, hogy a sínylődő népnek enni adj!

A nagy zajongásra felriadt a lányuk, Jumei is, és hangos sírással kéretőzött anyja karjába. Mao Zhi azonban nem vette fel a gyermekét, csak azt a férfit nézte egyre, aki közben a hajába markolt, és felismerte, hogy épp ennek a férfinak a gyerekeit etette meg minden nap egy kis kásával. Hidegen pillantott rá, és azt mondta neki:

– Miféle férfi maga, hogy ennyire nincs szíve?

– Nem tehetek mást – vágta rá a férfi –, valahogy életben kell tartanom a családomat.

– És az életben maradásért rabolni is hajlandó? – kérdezte Mao Zhi. – Hát a törvénnyel mi lesz?

– Miféle törvénnyel? Mi, épek vagyunk a magukfélék törvénykezői. Mikor az emberek éhen halnak, mit számít már a törvény? Én is harcoltam ám a háborúban, a Nyolcadik Hadtest katonája voltam.

Kisvártatva aztán nagy csörömpölés hallatszott a konyhából. Egy cseréptálat ejtettek a földre, az tört darabokra. A másik helyiségből pedig az öblös korsókból és cserepekben liszt után kotorászó szedőkanalak hideg koppanásai szűrődtek ki. Ahogy az éléskamra felé pillantott, a köfaragó észrevette, hogy az egyik férfi megtalálta az ajtó mögé rejtett kukoricát, s miközben a cserépből a zsákjába öntötte, bele-bele markolt és vadul tömte vele a száját.

– Csak óvatosan egye – kiáltott rá a köfaragó –, abban a cserépben patkány-méreg van.

– Annál jobb – válaszolta a férfi –, még mindig jobb a méregtől meghalni, mint lassanként belehalni az éhségbe.

– Igazán? – szólt vissza a köfaragó. – Hát akkor tegye a mérget egy gombócba inkább, legalább a feleségét meg a gyerekeit ne mérgezze meg vele. – A férfi erre a zsák szájához emelte a lámpást, és rövid keresgélés után egy száraz gombócra akadt, amit az ajtó mögé hajított.

A ház szinte visszhangzott a nagy felfordulásban. Jumeit az anyja ugyan a karjába vette, de a gyermek fülsiketítő zokogása nem hagyott alább. Mao Zhi felhúzta hát a hálóingét, és a mellét kínálta gyermekének, végül ezzel sikerült elhallgattatni a sírást. Ezután már csak a szobákat felforgató férfiak zajongása maradt, ahogy dobozokat nyitnak fel, fiókokat húzgálnak, és a szekrényeket rámolják ki – ide-oda futkosó léptek zaja s a bútorok nyikorgása. Az egyikük azonban nemhogy gabonát, de más egyebet sem talált a házban, ezért elkeseredett arccal jött elő a konyhából, s egy konyhakéssel hadonászva lépett Mao Zhihez.

– Nem találtam semmit, a világon semmit – panaszkodott. – A kisfiam még csak hároméves. Éhes és fázik szegény. Adnia kell nekem valamit!

Mao Zhi erre felvette Jumei vattakabátját az ágyról és odanyújtotta a férfinak:

– Ez nem túl kicsi neki?

– Az se baj, ha egy kicsit kicsi – mondta a férfi.

– De ez egy lányos fazon.

– Hát, ha lányos, akkor lányos.

Már vagy egy óra eltelhetett, mire a házban található ennivalót és ruhát mind összeszedték. A férfiak ekkor visszatértek az ágy köré. Az egyik közülük, aki valamivel idősebb volt a társainál, Mao Zhire, majd a kőfaragóra nézett, aztán letérdelt az ágyuk előtt, és homlokát a földhöz érintette:

– Ne haragudjanak ránk! Vegyék, úgy, hogy kölcsönbe vettük! – azzal a többi éppel a nyomában kísértált a házból. Mintha csak egy forgószél sepert volna végig, amilyen hirtelen jöttek, ugyanolyan hirtelen távoztak.

A ház ismét elcsendesedett. A kőfaragó felnézett a falra, ahol eredetileg a puskát tartották, és azt mondta, nagy kár, hogy azt még a katonák elvitték. Mao Zhi is felnézett az üres falra, aztán Jumeit az ágyra fektette, ő pedig a férjével együtt felöltözött. Kisértáltak az udvarba, de amikor nyitották volna a kaput, észrevették, hogy azt bizony kívülről eltorlaszolták, vagyis családotul bezárták őket a saját házukba.

A kőfaragó és Mao Zhi ott álltak hát egymagukban az udvarban, és hallották, ahogy valaki elkiáltja magát az utcán:

– Az ágy végénél ásták el a gabonát! Ott van elásva az összes gabona mind az ágy végénél!

Ezután pedig azt hallották, ahogy a szomszédos házakban az épek nagy zörgés közepette ásót, kapát és lapátot keresnek, aztán vad ásásba fognak. És hallották, ahogy nagy felfordulás közepette, egyik a másik után rabolják ki a falu valamennyi házát. Akkor a ricsaj és zsidongás támadt, mintha csak háború robbant volna ki. A kőfaragó egyre a feleségét nézte, aki fel-alá kajtatott idegességében, miközben azt hajtogatta szakadatlanul:

– Most mit csináljunk? Hogy nincs szívük egyáltalán ezeknek az épeknek? Mit csináljunk? Hát ép létükre hogy nincs szívük?

A férje közben egy padot támasztott az udvar falához, átmászott a túloldalra, és kívülről kinyitotta a kaput. A hold olyan fényesen ragyogott, hogy a fél falut be lehetett látni. A földiken sötét árnyakként surranó alakok vonultak csapatokba verődve, s ki a hátán, ki a vállán, ki pedig a kezében cipelt valamit. Volt köztük, aki a falu irányába haladt, és olyan is, aki távolodott. A dübörgő léptek zaja összevissza lármává olvadt. Néhány férfi ökröket vezetett el, két jól megtermett fickó egy disznót fogott közre, az ép asszonyok pedig egy-egy csirkét vagy kakast vettek a karjukba. A falu csak úgy zengett a nagy kukorékolástól és rőfögéstől, meg az állatok hátára mért ostorcsapások csattanásaitól. Az egyik ép, batyúval a vállán, kapkodta a lábait a faluból kifelé menet, de a nagy sietség közben kinyílt a batyuja, és amit beletömött,

most az út szélén gurult szét. Leguggolt hát, letette maga mellé a batyuját, és a földet tapogatva kapkodta össze a lehullott holmiját. Csakhogy amíg ő keresgélt, egy másik arra járó ép gyorsan felmarkolta a batyut és elszaladt vele. Akkor volt a felfordulás, mintha megbolydult volna az egész világ. Az élvendi családok pedig ijedtükben piszszenni sem mertek, csak zokogtak keservesen. A hold tündöklő fényében szinte látni lehetett, ahogy a falubeliek sírás-rívása, akár az alvadt vér, oly bíboron hömpölyög végig Élvend utcáin. Az egyik kifosztott vak ember megállt a házának eresze alatt, magához ölelte feleségét és fiát, és sírva könnyögött:

– Jó emberek, hagyjanak meg nekünk egy keveset, hisz' vakok vagyunk a családban mindahányan!

Az egyik ép férfi, aki a kapu felé igyekezett éppen, hátán a gabonával megpakolt zsákkal, visszaszólt neki:

– De hát hogy van az, hogy maguk vakok jobban éljenek, mint mi épek? Mégis ki hallott már olyat, hogy a sérülteknek jobb dolguk legyen az egészségeseknél? Meg aztán, egyébként se azért jöttünk, hogy lopjunk maguktól. A kormányzat adta ki nekünk, hogy szedjük be a gabonát a faluban.

A vak család ez után csak némán állt ott, s mindnyájan üresen meredtek maguk elé, míg az épek nagy robajjal elvitték a házuikból az összes élelmet. Az egyik süket ugyan jó erőben volt, de mivel nem hallotta a házába betörő épek lépteit, így azok váratlanul rontottak rá, s rögtön az ágy lábához kötözték. Az a süketnéma pedig, aki hallani ugyan nem hallotta a betolakodókat, de még időben megérezte a bajt, még rosszabbul járt, mert őt meg úgy fejbe vágták, hogy eszméletét veszítette. A sánták és bénák próbálták volna elállni a betörők útját, de mikor azok rájuk ripakodtak, hogy ha bármit merészelnek, azonnal eltörik azt az egy jó lábukat is, hát rögtön ráeszméltek, hogy sérülteként nincs esélyük az épekkel szemben, így nem volt más választásuk, mint hogy végignézzék, ahogy azok elvisznek a házuikból mindent, ami mozdítható.

– Hol van a lámpa? – kérdezte az egyik ép.

A ház asszonya felemelte egyetlen karját, és az asztalra mutatott:

– Ott van az asztal sarkán.

– Akkor menjen és gyújtsa meg!

Az asszony meggyújtotta a lámpást, s miközben átnyújtotta az ép férfinak, azt mondta neki:

– Éhínség tombol mindenütt. Tudom jól, hogy maguk is éhesek, de a mi gyermekünk még csak egyéves, legalább neki hagyjanak itt egy keveset a lisztből.

A férfi erre azt felelte:

– A Ciprusfa kommunából jöttünk mi is, és nálunk van a népi kommuna levele, amiben a gabona beszédését kérvényezik. A levélen rajta van a kormányzat pecsétje. Ha nem hiszi, mindjárt előkeresem és megnézheti magának. A maguk falujában még senki sem halt éhen, nekem meg már a családom hét tagjából négyen is. De különben is, hogy képzelik, hogy nem adnak nekünk gabonát, mikor a kommuna levelel jöttünk? Hogy merészelnek szembe szállni a kormány rendelkezésével?

Azzal fogta, és kiásta az ágy végénél elrejtett gabonát, de még a korszóban maradt utolsó adag lisztet is mind beleöntötte a zsákjába, s indult kifelé. Az udvarból aztán még visszaszólt:

– De hát gondolják csak végig, ki hallott már olyat, hogy a nyomorultak jobban éljenek az épeknél?

Kifosztották hát az összes családot.

Az utcákon súlyos léptek dübörögtek.

Az egész falu zokogott.

Balou a feje tetejére állt.

Mao Zhi és a köfaragó dermedten álltak a házuk kapujában, s a holdfényben látták, ahogy az Élwendet kifosztó rablók, mint a víz, olyan fürgén hömpölyögnek végig a falu utcáin. Egyszer csak megpillantották, ahogy négy-öt férfi a falu ökrét hajtja el éppen. Mikor elébük értek az ökörral, Mao Zhi odabicegett az út körepére, megragadta a kantárt, és így szólt:

– Az ökröt hagyják itt! A brigádnak és a termelőszövetkezetnek holnap is szántani kell!

Az egyik férfi Mao Zhire sandított, aztán nagyot rúgott a jó lábába, hogy az asszony a rúgástól azonnal a földre csuklott, akár egy rossz szék. Mao Zhi előrébb mászott és belekapaszkodott a férfi lábába:

– De hát mi is ugyanúgy a Ciprusfa kommuna tagjai vagyunk. Nem tehetik ezt! Mi is tagjai vagyunk a kommunának!

A férfi erre odavágta:

– Kit érdekel az a szaros kommuna, amikor az emberek éhen halnak! Nekem aztán hiába jön itt a kommunával!

Azzal már hajtotta is volna tovább az ökröt, de Mao Zhi csak nem engedte el a lábát. A férfi megállt, s újból belerúgott egy nagyot az asszony jó lábába. A köfaragó erre odaszaladt hozzájuk a kapuból, és a férfi lába elé térdelt, kezeit összekulcsolta az arca előtt, majd leborult, és homlokát a földhöz érintette, úgy könyörgött ahhoz az éphez:

– Ne bántsák, hiszen sánta szegény, csak ez az egy jó lába van. Ha valakit ütlegelni akarnak, hát engem üssenek, verjenek össze inkább engem!

– A maga felesége? – kérdezte erre a férfi. – Akkor mondja meg neki, hogy engedje el a lábamat, de gyorsan!

A köfaragó ismét a földhöz érintette a homlokát, és tovább könyörgött, hogy hagyják ott nekik az ökröt, mert anélkül nem fogják tudni a földet szántani másnap.

A férfi erre vadul rátaposott Mao Zhi lábára, aki fájdalomában felsikoltott, de csak még szorosabban kapaszkodott a férfi lábába. A köfaragó erre még szaporábban ütögette a homlokát a földhöz, hogy a koppanások olyan sűrűn záporoztak, akár az esőcseppek. Közben egyre kérte azt az épet:

– Inkább engem verjen! Üssön csak, rugdaljon kedvére! Akárhogy is, de a feleségem mégis csak megjárta Yan'ant, harcolt a háborúban, részt vett a forradalomban, rengeteget tett az új társadalomért.

A férfi előbb a köfaragóra, aztán Mao Zhire pillantott, majd a dühtől a fogát csikorgatva rájuk rivallt:

– Hogy a fene essen a jó öreganyátokba is! Akkor hát éppen miattatok ment így tönkre a társadalom. Ha nem csináltatok volna forradalmat, a családomnak még mindig meglenne az a két mu nagyságú földje, és meglenne még az ökrünk is. De hát nektek forradalmat kellett csinálni, miránk meg ránk sütötték, hogy gazdag parasztok vagyunk, és elvették a földet meg az ökröt is. Most meg, hogy kitört az éhínség, a családom öt tagjából már hárman éhen haltak.

Dühében a férfi mindkét lábával megtiporta Mao Zhit:

– Te nyomorult asszony, ahelyett, hogy szépen otthon maradtál volna, azt a rohadt forradalmat kellett neked is csinálni, mi? Na, hát majd adok én neked forradalmat! Tessék, itt van neked a forradalom! Ezt neked, itt van a te forradalmad! – Azzal ádázul rugdalni kezdte Mao Zhi derekát.

Az asszonyt megbénította a fájdalom, és elengedte a férfi lábát.

Az ép még morgott valamit az orra alá, aztán társaival együtt elhajtotta az ökröt. Pár lépés után még visszanézett, és így szólt:

– Néném, bizony, ha maguk nem csinálnak forradalmat, most nem lenne éhínség. – Azzal megfordult, és mérgesen fújtatva távozott a faluból, aztán kaptatott felfelé a hegyi ösvényen.

A falu lassan elcsendesedett.

Akik utolsókként távoztak, bánatosan sopánkodtak:

– Nekem bezzeg semmi se jutott, hogy a fene essen az öreganyjukba, én nem találtam semmit.

Ki tudja, hogy ők vajon az élvendiekre szórták-e szitkaikat, vagy pedig azokra az épekre, akik az utolsó morzsaig kifosztottak minden házat előlük.

Pirkadni kezdett az ég.

A faluban teljes némaság honolt, nem hallatszott sem kakaskukorékolás, sem téhenbögés, sem a kacsák hápogása, ahogy azelőtt minden hajnalon. Az utcákon szanaszét hevert a sok üres kosár és zsák, a szétgurult kukorica- és búzaszemek, no meg a hivatalos pecsétekkel és a kommuna titkára vagy a járásfő aláírásával ellátott ajánlólevelek. A nap, ugyanúgy, mint máskor, most is lassan felkúszott az égre, és onnan szórt arany-sárga fényét a hegyoldalakra, a falu utcáira és a házak udvaraira. A napsütésben a földre hullott levelek vörös pecsétjei olyan élénken tűndököltek, akár a friss virágszirmok.

Valaki egyszer csak előmerészkedett a házából, és megállt a kapuban. Rögtön utána előjöttek sorban a többiek is, vakok, sánták, süketek, némák és épek, öregek és fiatalok; kísértelt mindenki az udvarba, és megállt a háza kapujában. Csak álltak némán, és pislogtak egymásra. Szólni senki sem szólt, s az arcukon sem bánat, sem fájdalom nem látszott. Fásult és kemény tekintettel méregették egymást mindannyian. Kis idő elteltével aztán egy süket szólalt fel elsőként:

– Az én házamban egy szem gabona sem maradt. Éhen fogunk halni. Elvitték még az árpát is, amit az ágy végénél elástunk.

Aztán egy vak is belekezdett:

– Nekünk meg azt mondták, hogy a mi házunkba úgyse kell lámpa, hát elvitték azt is. A lámpásom rézből volt, és még a vaskatasztrófa idején se adtam oda a katonáknak, mert nem volt szívem megválni tőle.

Az élvendiek ekkor meglátták, hogy Mao Zhi közeledik feléjük. Most még sokkal jobban sántított, mint azelőtt. Hóna alá mankót szorított, de még így is úgy tűnt, hogy bármelyik lépésnél oldalra borulhat. Arca sápadt volt és fakó, haja pedig olyan torzonborz, mintha már évszázadok óta nem érte volna fésű. Jóllehet, csak egyetlen éjszaka telt el, de úgy tűnt, éveket öregedett ezalatt: arcát megannyi apró ránc lepte el, mintha pók fonta volna rá hálóját, s halántékánál őszbe csavarodott a haja. Közelebb jött, és megállt a szentjánoskenyérfa alatt, melyre egykor a kocsikerek méretű harangot akasztották. Onnan aztán végigtekintett az utca két oldalán sorakozó falubelieken. Az emberek pedig máris köré gyűltek, ugyanúgy, mint régen, ha gyűlést tartottak. Körbeállták, és némán néztek rá.

Csakhogy ebben a pillanatban éles sikoltás csendült fel a falu végén. Egy hetvenhét éves sánta öregember menyének hangja volt, mely érdesen csikorogva cikázott végig az úton, mint egy hirtelen támadt szélfúvás. Az öreg menyé kétségbeesetten toppantgatott, és kezével a csípőjét csapkodta, miközben egyre csak kiáltozott:

– Jöjjön gyorsan valaki! Az apósom itt fekszik holtan az ágy végénél, a gabonának ázott veremben! Jöjjenek már! Az apósom gutaütést kapott, és most itt fekszik a gödörben, ahová a gabonát temettük!

Az a hetvenhét éves öreg ott halt hát meg az ágy végénél a gödörben, ahová a gabonát temették. A gödör mellett pedig ott hevert egy gabonát kérelmező levél, rajta a népi kommuna és a járási bizottság pecsétjével. Mikor Mao Zhi és a többi falubeli a gödörhöz ért, és Mao Zhi felemelte a levelet a földről, az öregember még lélegzett. Utolsó leheletével ennyit mondott:

– Mao Zhi, intézze el, hogy Élvend kiléphessen a társadalomból! A mi falunknak nem kellett volna soha belépnie se a kommunába, se a járásba.

Miután ezt elmondta, rögtön meg is halt.

Miután meghalt, rögtön el is temették.

A temetése után pedig Élwenden is kitört a pusztító éhínség.

Az első néhány napban a családok nem mozdultak ki otthonról. Ha ugyanis otthon maradtak és nem mozogtak, nem fogyott olyan gyorsan az erejük, és lassabban éheztek meg. Pár nap elteltével aztán voltak, akik előjöttek otthonaikból, hogy gyökereket keressenek a hegyoldalon. Később eltanulták a hegyeken túlról érkezők módszerét: lenyesték a fák törzséről a kérget, és azt ették. A szilfa törzséről, ha óvatosan leszedték a külső, kemény réteget, az alatta lévő zsenge, zöld kéregből ragacsos kását lehetett főzni. Fél hónap múlva aztán nem maradt sem fű, sem gáz a hegyoldalon, s a szilfák törzsei is mind csupaszon álltak, így hát az emberek elkezdtek enni a szűzföldet a hegyről.

Aztán valaki éhen halt.

Aztán még valaki, és sorra tovább, egyik ember a másik után.

Az élvendi temetőben is lettek hát új sírhelyek. Fél hónap elteltével pedig úgy emelkedett ki egyik új sírhalom a másik után a földből, mint a bambuszcserék eső után, hogy végül egy búzamezőnyi helyet foglaltak el az új fejfák a falu elején. Azokat az ifjakat ugyanis, akik még a tizenennyolcadik életévüket sem töltötték be, nem lehetett az ősök sírjába temetni, így őket a falu elejében helyezték végső nyugalomra. A kisgyermekekre pedig, akik még a három, vagy öt évet sem érték meg, nem volt érdemes vesztegetni a koporsónak való deszkát. Az ő testüket gyékénybe csavarták, és egy vesszőkosárban a szakadékbá vetették, vagy felvitték a hegyoldalba a sziklák mellé.

Az ég sápadtan borult a néma hegyek fölé. Élvend úgy hevert ott a fakó égbolt alatt, akár a sziklák közé vetett szalmakazal, vagy mint a történelem egy rég elfeledett emléke. Keselyük csérogása hallatszott egyre élesebben. A hatalmas madarak leereszkedtek a magasból, és megálltak a kisgyermek testét rejtő kosár előtt. A gyerek szülei az első napokban kiálltak őrizni a kosarakat, és botokkal hessegették el a keselyüket. Néhány nap elteltével azonban már nem álltak őrt ők sem, mert az éhségtől a házuk küszöbét sem bírták átlépni többé. A keselyük meg a vadkutyák tették hát a dolgukat. Pár nap után aztán továbbálltak, és nyomukban nem maradt más, mint egy üres kosár az elszáradt fűcsomók között. Az üres kosár mellé egy másik került, majd még egy és még egy, míg végül egy egész halom kosár gyűlt össze a hegyoldalon. A kopár lejtő onnantól fogva a keselyük, vadkutyák és farkasok paradicsoma lett.

Nem lehetett több sírást hallani a faluban, csak a sírhelyek és a kosarak szaporodtak egyre Élvend körül. Véget ért az év első holdhónapja, és beköszöntött a második, s bár a tél még nem adta egészen át a helyét a tavasznak, de az idő kicsivel melegebbre fordult. Ekkor aztán megint voltak, akik előmerészkedtek a házaikból, megálltak a kapuban a napon, és váltottak néhány szót a szomszédokkal. De amint beszédbe elegyedtek egymással, csak egyetlen dologról folytathattak a szót. Arról beszéltek, milyen élvendes és kényelmes volt minden azelőtt, hogy Mao Zhi beléptette volna a falut a társadalomba meg a népkommunába. Ha akkor nem lépnek be, most nem sújtaná őket ez az évezredek óta nem látott mértékű éhínség sem. Arra jutottak, hogy ha már Mao Zhi volt az, aki bevitte őket, hát neki is kell elintéznie, hogy kiléphessenek ismét a társadalomból, és megint olyan nyugalomban élhessenek, mint azelőtt. Ha nem léptek volna be – okoskodtak –, akkor bizony nem is szerzett volna tudomást senki arról, hogy ilyen messze mindentől, a hegyek gyomrában fekszik egy Élvend nevű falu, ahol csupa sérültek élnek. Nem jutott volna senki fülébe, hogy milyen gondtalan erre az élet, hogy az itt lakóknak megvan mindenük, van elég ruhájuk és ételmük. Amikor pedig megtudták, hogy van itt egy falu a három járás határán, hát még azt sem tudták eldönteni, hova is tartozik ez a falu tulajdonképpen: Pagodafa szerint Szilfa járáshoz, Szilfa szerint Füzfa járáshoz, Füzfa szerint pedig Pagodafa járáshoz. Hát ők bizony nem akarnak tartozni soha többé egyik járáshoz, meg kommunához sem – fejtegették –, hanem ismét olyan gondtalanul és szabadon akarnak élvendezni, mint régen. Márpedig ha nem lenne hatalma

feleltük senkinek, akkor ugyan kinek jutna eszébe a faluba küldetni a gabona beszedéséről rendelkező leveleket, és ugyan ki jönne Élvendre rabolni? Mao Zhi miatt van ez az egész – mondták végül –, azért ért el Élvendre ez a szörnyű éhínség, mert Mao Zhi bevezette őket a kommunába meg a járásba.

Megegyeztek, hogy együtt mennek mind Mao Zhi házához.

Ott aztán valaki elkialtotta magát, hogy nyissanak nekik ajtót. Mao Zhi sietve sántikált elő. Az ő arca is ugyanúgy fel volt puffedve, és zöldes színben játszott, akár a többieké. Látták, hogy a konyha előtt egy lavór állt az udvarban, félig tele vízzel. A vízben a kőfaragó szerszámos zsákja ázott. A zsák ugyanis marhabőrből készült, s ha jól kiáztaták, levest lehetett főzni belőle. Mao Zhi mindennap levágott néhány metélt tésztáchoz hasonló darabot a zsákból, azt beáztatta, megsózta, és levest főzött belőle a kislányának. Ahogy a kapuban állva látta a falusiak dühödő arcát, s köztük észrevette még a kőfaragó tulajdon unokatestvérét is, rögtön tudta, hogy valami nagy dolog van készülöben, s arcszíne zöldről hamuszürkére váltott.

– Csak mondják! Látom, mind itt vannak. Mondják hát, miért jöttek?

A falusiak elcsendesedtek. A kőfaragó unokatestvére szólalt fel a nevükben:

– Néném, hiszen a faluban már minden családban éhen halt valaki. Aggódunk magáért, meg az unokabátyámért és a lányukért. Azért jöttünk, hogy megnézzük, minden rendben van-e.

Mao Zhi elmosolyodott:

– Köszönöm maguknak, hogy ilyen nehéz időkben is gondolnak ránk!

A kőfaragó unokatestvére erre így folytatta:

– Néném, volna még egy dolog. Nem is kertelek, arról van szó, hogy mi itt a faluban szeretnénk megint olyan élveдетesen élni, mint régen. Néném, ha van még jártányi ereje, arra kérjük, menjen el megint a kommunába meg a járáshoz, és intézze el, hogy Élvendfalva ne tartozzon inkább egyik fennhatósága alá sem, mint ahogy azelőtt se tartozott.

Mao Zhi arcáról eltűnt a mosoly, s a helyébe gondterhelt kifejezés lépett.

A sánta, aki a termelőszövetkezetbe való belépéskor puskaropogásra volt csak hajlandó beszoigáltatni a teheneit, most így szólt:

– De hát ez igazán nem jelenthet gondot! Hisz' amikor be akartunk lépni, a három járás közül nem akart befogadni minket egyik se.

A kommunába való belépés idején a kapát és kaszát csak a megye vezetőjének hosszas szitkozódására beszoigáltatni hajlandó felszemű asszony most két kezével a levegőben hadonászva mondta:

– Komámasszony, a belépéskor azt ígérte, hogy mennyei napok jönnek ránk. Azt mondta, olyan gazdagságban élünk majd, hogy a faluban többé nem fog ökörrrel szántani senki, és a lámpáink se petróleummal működnek majd. Hát most mondja meg nekünk, ugyan hol vannak ezek a mennyei napok?

Ezután pedig egyre-másra hangzottak fel a panaszos kiáltások a falu épjeitől és sérültjeitől:

– Mao Zhi, menjen ki a falu elejébe, és nézze meg, hány új sírhalmot kellett már ásni a temetőbe! Nézzen le a szakadékba, és számolja össze, hány kosár hever odalent a mélyben, bennük a falusi gyermekek testével! Hát ezek volnának azok a mennyei napok, amikről beszélt? Hát ilyen mennyei napokat hozott nekünk a kommunába való belépés?

És így tovább, mint a földet elárasztó vízár, úgy zúdították panaszait a falu vakjai, sántái és süketjei egyre lármásabban, de még a süketnémák is vadul hadonászva jeleltek Mao Zhi felé. Mao Zhi arca pedig egyre jobban elsárgult, s a homlokán verejték gyöngyözött. A nap aranylón süttött, a levegőt nem borzolta szél. A falu néma napsütésbe burkolózott, a fák kopasz törzsein csak úgy szikráztak az aranyárga sugarak. A teheneket mind elvezették, a disznókat mind elvonszolták, a tyúkokat és kacsákat mind elvitték. A falu olyan volt, akár a halál maga. Az éhező embereken kívül nem maradt ott más semmi, ami életet hordozott volna magában. Mao Zhi végignézett a kapuja előtt gyülekező falusiakon. Néhányan álltak, néhányan a földön térdepeltek, az asszonyok közül pedig többen a gyermekükkel a karjukban ültek az utca szélén. A kisdedek mostanra már sírni sem bírtak az éhségtől. Végigtekintett az egybegyűlt falusiakon, aztán a mögöttük elterülő kopár hegyoldalakon és a fakó égbolton. Annyira szédült, hogy úgy érezte, forog vele az egész világ. A kapu tokjába kapaszkodott, aztán kezével a keret mentén lefelé csúszva a földre ereszkedett, s a falusiak előtt térdelve így szólt:

– Bátyáim, néném, testvéreim! Nyugodjanak meg mindnyájan! Amíg élek, nem nyugszom, ameddig ugyanúgy, ahogy bevezettem magukat a társadalomba, Élwendet onnan ki nem vezetem. Jumei lányom apja, a kőfaragó már fél hónapja holtan fekszik bent az ágyon. Nem volt hajlandó enni a zsákjából, és azt mondta, nem gondolta volna, hogy miután egy életen át kőfaragóként dolgozott, a legdrágább kincs, amit a felségére és a lányára tud hagyni, a szerszámos zsákja lesz. Bátyáim, néném, testvéreim! Még a fele megmaradt annak a zsáknak. Mindjárt feldarabolom és adok belőle mindnyájuknak. Csak annyit hadd kérjek cserébe, ha van még erő magukban, ássanak egy gödröt a falu elejében, hogy eltemethessük az uramat. Egyre melepszik az idő, így már most muszáj lesz eltemetni. Én voltam, aki bajt hoztam a fejükre! Cserbenhagytam mindannyiukat! De az uram jó ember volt, ő senkinek sem ártott egész életében. Az ő nevére kérem hát magukat, gyűjtsenek magukban össze annyi erőt, hogy el tudják temetni!

Mao Zhi térdén állva intézte szavait a falusiakhoz, mondandója befejeztével pedig leborult előttük, és homlokát háromszor a földhöz érintette. Mire ismét felemelte a fejét, arcát könnyek borították. Duzzadt arcán a könnycseppek kereken gurultak alá, s tündöklön csillogtak a napfényben. Újból az ajtótokba kapaszkodott, s nagy nehezen felegyenesedett a földről, aztán tessékelt az embereket, hogy jöjjenek beljebb.

A falusiaknak azonban földbe gyökerezett a lába a döbbenettől, csak megszeppenten pislogtak egymásra. Mao Zhi erre tovább kérlette őket:

– Könyörgöm maguknak, hogy segítsenek! És a szavamat adom, hogy amit ígértem, azt be is tartom. Hisz' jól tudom, hogy micsoda bajt hoztam a fejükre.

Már hetek óta ki sem jöttem a házamból, hogy ne kerüljek a szemük elé. De ha már ma mind eljöttek, hát esküt teszek mindannyiuk előtt: ha nem intézem el, hogy Élvend újra kiléphessen a társadalomból és visszatérhessen a régi, gondtalan időkbe, úgy haljak éhen, ha elfogy a gabona, vagy ha mégis volna, hát akadjon a torkomon! S ha meghaltam, testemet kukacok rágiák, és marcangolják kutyák, tépjék farkasok, szaggassák keselyűk! Hacsak nem halok éhen én is ebben a nagy ínségben, ígérem maguknak, elintézem, hogy Élvend kikerüljön Pagodafa járás és a Ciprusfa kommuna fennhatósága alól. De könnyörögöm maguknak, segítsenek nekem eltemetni az uramat! Jumei még kicsi, és nagyon meg van ijedve az ágyon fekvő halott apjától.

Elsőként a köfaragó unokatestvére indult be a házba, rögtön a nyomában pedig a falu épei. Odabent valóban megtalálták a köfaragó paplannal letakart mozdulatlan testét az ágyon. Mao Zhi maga és a kislány számára egy a földre fektetett ajtódeszkán ágyazott meg. Jumei ott feküdt most is a paplanba csavarva, kezében pedig egy főtt bőrdarabot szorongatott, és azt rágcsálta éppen. Mikor meglátta a szobába lépő falubelieket, sóvány arcocskája mosolyra derült.

A falusiak elvitték hát eltemetni a köfaragó testét. Mikor Mao Zhi megköszönte nekik a segítséget, ismét letérdelt előttük férje sírja mellett, hogy esküt tegyen:

– Bátyáim, néném, testvéreim! Soha többé nem veszek részt a forradalomban! Amíg élek, elkövetek mindent, hogy ugyanúgy, ahogy bevezettem magukat a társadalomba, Élvendet onnan ki is vezessem.

Ez hát annak az évnek a története, melyet Élvend történelmében a nagy rablás éveként emlegetnek.

³ emlékező: tájszó; jelentése: emlékezet, memória. Azokat, akik egy fontos dologról megfeledeznek, gyakran azzal korholják, hogy „kihagyták fejükből az emlékezőt”.

Ötödik fejezet

MIND LEBORULTAK ELŐTTE, S KÖNNYEK ÁZTATTÁK A FÖLDET

Mao Zhi anyó nem számított rá, hogy az események ilyen váratlan fordulatot vesznek. Mintha egy hegyi ösvényen haladt volna végig, mely eddig hol az erdő mélyére, hol a holdfényben tündöklő folyó partjára vezetett volna, mígnem hirtelen a szakadék szélén találta magát. Ez az északi nagyváros nem különbözött semmiben a többitől, ahol eddig jártak. Az épületek itt is a felhőkig tornyosultak, és némelyik itt is csupa üvegből volt, hogy ha az ember elsétált mellettük a napsütésben, az olyan volt, mintha egy hatalmas tűzkatlan mellett haladt volna el – testét csak úgy perzselte az üvegről visszaverődő napfény, és egy idő után saját megpörkölődött hajának a szaga facsarta az orrát. Az utcák olyan szélesek voltak, hogy ha gabonaszárításra használták volna őket, hát a világ összes búzáját kiteríthették volna rajtuk, ősszel meg elfért volna ott minden egyes kukoricaszem, amit a földeken betakarítottak. Csakhogy nem volt azokon a széles utcákon gabona egy szem sem. Amerre csak a szem ellátott, emberek voltak mindenütt. No meg autók. A benzin bizony büdösebb volt még a baloui disznóólakban és marhaistállóknál is. Sajátos, ragacsos szag volt ez. S míg a trágya szaga vidéken hullámokban szállt fel, ez a sűrű, enyves benzinszag állandóan ott lebegett mindenütt, az utak, a síkátorok és a város legutolsó zezzugai is mind a benzintől bűzlöttek. Szerencsére az aznapi nagy eső most átmosta a levegőt, és eloszlatta a sűrű benzingőzt.

A város megrisztult.

Mao Zhi anyó egymagában sétált ki a színházból, és ballagott az utcán. Nem gondolta volna, hogy az élvendiek egyszerre csak meggondolják magukat, és mégsem akarnak kilépni a társadalomból. És hogy nem akarják majd ott hagyni ezt a mutatványos társulatot. Mint ahogy nem számított arra sem, hogy amikor kilép a színház kapuján, és megáll az eresz alatt, a lezúduló esőfüggöny mögött egyszer csak megpillantja a társulatvezetőt és néhány másik épet, amint a színház lépcsőjén álldogálnak a szakadó esőben. A bőrig ázott férfiak aszrán úgy megörültek az anyó láttán, mint akik lobogó tűzre bukkantak a téli hideg-

ben. Mao Zhi ugyan nem tudta, hogy mi járatban is voltak tulajdonképpen, de azt rögtön megsejtette, hogy valamiről éppen tanácskozhattak. Mikor megpillantották, nyomban elhatározásra juthattak, mert azonnal elindultak felé.

– Mao Zhi anyó – üdvözlötték –, épp jókor jött, lenne valami, amit meg szeretnénk beszélni magával. Liu járásfő telefonált, hogy a Lenin-alapba már majdnem a teljes összeg befolyt, a hónap végével pedig ugyebár lejár a társulat szerződése, és ahogy abban megállapodtak, Élvend kikerül Pagodafa fennhatósága alól. Ugyanakkor Liu járásfő azt is mondta, hogy minden a nép akarata szerint kell történjen, így arra kért bennünket, mielőtt még visszavinnénk magukat Élvendfalvára, tartsunk előbb egy közvélemény-kutatást a falusiak között. A járásfő utasítása szerint az emberek kézfeltartással jelezhetik, hogy ki szeretne továbbra is inkább Pagodafa járás és a Ciprusfa körzet illetékessége alá tartozni, és azt is, hogy hányan kívánnak kiválni a közigazgatási rendszerből, és mindenféle külső irányítás illetve kötelezettség nélkül folytatni az életüket Élvendben.

Az eső hevesen szakadt az égből, s a lépcsőn állva a férfiak közül néhányan esernyőt tartottak maguk fölé, de volt köztük, aki hajadonfőtt tűrt, ahogy a zuhatag a fejét áztatja. De akármit is, csuromvizes volt mindannyiuk arca, hogy a sok vízcsepp mögött elmosódtak a vonásaik, s nem lehetett kivenni, mi is járhatott a fejükben, vagy miről beszélgethettek az imént. Olyan volt, mintha pontosan az előtt fogadták volna a járásfő hívását, hogy az anyót megpillantották, és aztán máris szaladtak, hogy megosszák vele a híreket.

Mao Zhi anyó szíve erre megint heves zakatolásba kezdett, mintha valami kemény szerkezet verné a mellkasát belülről. Az a néhány férfi persze mit sem sejtett a színfalak mögött nem sokkal ezelőtt lezajlott szavazásról, ahol a többség az öthónapnyi fellépőkörről felajzva hirtelen úgy döntött, inkább mégsem kíván kilépni a társadalomból, hanem maradna továbbra is Pagodafa járás fennhatósága alatt. Az anyó azonban mélyen hallgatott a szavazásról, és azt kérdezte:

– És mi lesz a falu másik felével?

– A másik felével? – kérdezett vissza értetlenül az egyikük, de aztán egy másik vette át a szót: – Az első társulatra gondol? Náluk már megtartották a szavazást Guangdongban. A hatvanhét fős társulatról nem volt egy sem, aki a kilépést pártolta volna. Azt mondták, nem akarják, hogy valaha is feloszlassák a társulatot, hanem folytatni akarják tovább a fellépéseiket, amíg csak élnek.

Mao Zhi torkán mintha megakadt volna valami, hiába próbált megszólalni, egy hang sem jött ki rajta. A második társulat irányításával megbízott káderek mintha csak olvastak volna az anyó gondolataiban, rögtön megragadták a kínálkozó alkalmat, hogy megosszák vele, miről is tanácskoztak az imént az esőben.

– Mao Zhi anyó – kezdte az egyik –, beszéljünk hát egymással nyíltan. Tudjuk, hogy egész életében azon fáradozott, hogy Élwendet kivonja a köz-

igazgatási rendszerből, vagy ahogy azt magukfelé mondják, a falu kilépjen a társadalomból, és szabadon élhessenek kedvükre. Azzal is mindnyájan tisztában vagyunk, hogy az élvendiek egytől-egyig szépen megszédtek magukat ezekkel a fellépésekkel, és most attól félnek, ha a falu kilép a társadalomból, odatesz ez a nagyszerű kereseti lehetőség. De ha maga mindenáron ragaszkodik a kilépéshez, csak egyetlen szívességet kérnénk magától azért cserébe, hogy a járásnak megküldött jelentésünkben az szerepeljen, hogy a szavazás során a falusiak egyöntetűen a kilépés mellett döntöttek. Ezek után pedig, mikor a jövő év elején visszatérnek Élvendre, a falu nem tartozik majd Pagodafa járás és Ciprusfa körzet fennhatósága alá, vagyis végre-valahára kilépnek a társadalomból.

Mao Zhi anyó tekintetét a káderekre szegezte, és várta, hogy kiböjkjék, mi-féle szívességet is akarnak tőle kérni.

– Nem olyan nagy dolog ám, amit cserébe kérünk – mondta az egyikük. – Már öt hónapja úton vagyunk a társulattal, és végig keményen dolgoztunk mi is ez alatt az idő alatt. Azt szeretnénk csupán, hogy eloszthassuk egymás között az utolsó néhány nap bevételét. Ehhez magának annyit kellene tennie, hogy a fellépési jegyzéken az utolsó tíz naphoz azt írja be, hogy a nagy esőzésekre való tekintettel az előadások elmaradtak.

– Már megbeszéltük a másik társulat vezetőivel is – tette hozzá –, és ők is ugyanezt tervezik. Hisz' mindenki tudja, mennyit esik az eső erre felé, így hát a járásban sem foghat gyanút senki.

– A maradék előadásokra a jegyek árát ötszázról hétszáz jüanra emelnénk – folytatta –, így a társulat tagjai fejenként két „széknyi” pénzt tehetnének zsebre minden előadás után, vagyis több mint napi ezer jüant keresnének.

– No, persze hétszáz jüanért már kell valami új műsorszám is, valami egészen rendkívüli mutatvány, aminek senki sem bír ellenállni – mondta egy másik.

– Még ma este felpakolunk és megyünk a következő állomásra. Wenzhou a soron következő város. Ott nem esik, ragyogóan süt a nap – tette hozzá egyikük. – Ráadásul a wenzhouiak még az ittenieknél is tehetősebbek. Azt mondják, az ottani családokban az a szokás, hogy a menyegző idején százjüanos bankókból rakják ki a szerencsét hozó, dupla boldogságot jelképező írásjegyet, és nemcsak a lakodalom helyszínét, de még az utcákon a hirdetőtáblákat is hatalmas boldogság-írással aggatják tele. És még azt is hallottuk, hogy a temetéskor se azt a színes papírból készült halotti pénzt égetik, mint mifelénk, hanem bizony valódi papírpénzt.

– No, de hát igazán nem lehet olyan nehéz valami új mutatvánnyal előrukolni. A meglévőkön kívül még Mao Zhi anyó is előadhatna valamit, és máris megvagyunk. Mao Zhi anyó biztos tud valamit, ami beillene záró számnak.

– Betesszük az előadás legvégére a százhuszonegy éves öreg műsorszámát – javasolták –, és amikor a közönség a nagyapó korán álmélkodik, betoljuk magát a színpadra egy tolószékben, és azt mondjuk, hogy maga meg már a két-

száznegyvenegy évet is betöltötte. A kilencesikrek pedig a maga ük-ük-ük-ük-ünokái, a maga kilencedízigleni leszármazottai. A műsorszám címe meg lehetne *Kilenc generáció egy színpadon*.

– Azt majd mi kiötljük, hogy hogyan lehetne meghamisítani a személyigazolványát meg a lakhely-azonosítóját. No, de – fordította meg a szót az egyik – igazából mindegy is, hogy fellép-e vagy sem, vagy hogy hajlandó-e beírni a jegyzékbe, hogy eső miatt az előadások elmaradtak. De még csak nem is az a lényeg, hogy mi megszédjük-e magunkat a bevételből. A legfontosabb kérdés, hogy végül is segít-e a falujának kilépni a társadalomból vagy sem.

– De jól gondolja végig, mert ha belemegy, akkor még ma este felpakolunk, és indulunk Wenzhouba, holnap pedig már ott lép fel a társulat.

– Maga három „széknyit” kapna előadásonként. De ha azt kevesli, hát megadjuk a négyet is.

Mao Zhi némán hallgatta őket, és miután elgondolkodott, így szólt:

– Nekem nem kell a pénz.

– Hát mi kell magának? – kérdezték.

– Kérek egy kis időt, hogy átgondolhassam.

– De igyekezzen! – mondták. – Vagy fél éjszaka, mire átérünk Wenzhouba, ráadásul a nagy eső miatt még csúszik is az út.

Azzal otthagyták az anyót és besétáltak a színházba. Mao Zhi pedig elindult a színház előtti úton. Sántikálva ballagott előre, s csak nézett maga elé, legfeljebb egy-egy mellette elsüvítő autóra kapta fel a fejét, vagy a szemei előtt zúduló vizet figyelte. A nagy eső miatt a városiak inkább otthon maradtak, az utcák pedig olyan elhagyatottá váltak, akár egy régi temető. Az úttesten felgyülemlett víz ádázul kereste magának a hasadékokat, ahová befolyhat, s az út szélén ezüstös örvények kavargtak. A szemközti toronyházakon visszhangot vert az eső és a szél – a visszaverődő hang épp olyan volt, mint nyár derekán a baloui hegyoldalokban a nyárfaerdőkön keresztül cikázó szél zúgása. A távolabb sorakozó épületek körvonalaikat egybemosta a zuhatag, s egészen úgy tűnt, mintha egy hatalmas szürke árny sodródna tehetetlenül a viharfellegek hullámain.

Mao Zhi anyó hirtelen azt hitte, az utca végében hatalmas vízárrá dagadt a lezúduló eső, de ahogy alaposabban szemügyre vette a dolgot, ráeszmélt, hogy csak a nedves aszfalt csallóka fénye tévesztette meg. Kicsivel arrább, a kereszteződésben egyszercsak két autó hajtott egymásba. A sofőrök kiszálltak, de alig néhány szót váltottak, s utána ki-ki újra visszaült a kocsijába, aztán autóstul fúrták magukat tovább a zuhatagon át. Az anyó elsétált egészen addig a kereszteződésig. De bizony a karambol helyén nem csupán babszemnyi üvegcserepek hevertek a földön, hanem egy elgázolt tarka kölyökkutya is ott feküdt mozdulatlanul. A testéből szivárgó vér az esővízbe vegyült, sűrű sötétvörösből halványpirossá hígult, míg végül teljesen feloldódott az áttetsző sodrásban.

Az esőcseppek éles csattanásokkal vágódtak a véres pocsolába. A víz szí-
nén vörös bugyborékok jelentek meg, akár a város utcáin napsütéses időben felnyíló megannyi piros papírernyő. Még a kipukkanó bugyborékok is épp olyan hangot adtak ki, mint amikor az ernyőket becsukják, azzal az egyetlen különbséggel, hogy ezek a pukkanások szemvillanásnyi ideig tartottak csupán. Minden egyes kipukkanó buborékból savanykás, fémes szag szállt fel, aztán ugyanolyan hirtelen el is illant a levegőben. Mao Zhi anyó csak állt ott a tengernyi üvegcserep mellett, s miközben újra és újra megcsapta az orrát a vér szaga, egyre csak azt a kiskutyát figyelte, aki úgy nézett fel rá, mintha szemeivel kérlelné, vegye a karjaiba.

Eszébe jutottak a szánta kutyái, akiket otthon nevelt.

Leguggolt és előbb megsimogatta a kutya fejét, aztán megtapogatta vérző hátsó lábait, melyek bénultan feküdtek a pocsolában. Hirtelen eszébe ötlött, hogy ha a belépők darabjéért tényleg hétszáz jüant kérnének, akkor tíz jegyből máris hétezer, százból hetvenezer, ezer jegyből pedig hétszáz ezer jüan folyna be. Ráadásul az elmúlt két hónapban előadásonként legalább ezerháromszáz jegy mindig elkelt. Ezerháromszázzal számolva a bevétel kilencszáztízezer lenne. Ha pedig ebből a kilencszáztízezerből levonjuk a társulat bérét, még úgy is marad nyolcszázötvenezer. Ezt a nyolcszázötvenezeret kellene tehát elosztania egymás között a járás nyolc megbízottjának, a társulat könyvelőjének, pénztárosának, jegyszédőjének, ruhatárosának meg annak a néhány segédmunkásnak, vagyis a társulat negyvenöt tagját nem számítva, összesen tizenöt épnék. Ez tehát azt jelenti, hogy a tizenöt ép minden előadás után nyolcszázötvenezeres bevételen osztozhatna. Vagyis, míg a fellépők fejenként két „széknyit” keresnek naponta, az átlagot tekintve minden ép napi bevétele meghaladná az ötvenezeret is. Ha pedig napi ötvenezeret tehetnek zsebre, akkor tíz nap és tíz előadás után nem kevesebb mint ötszáz ezer jüan ütné a markukat. Ez pedig azt jelenti, hogy ha Mao Zhi anyó nem tanúsítaná az ujjlenyomatával és az aláírásával a fellépési jegyzékben, hogy az eső miatt az előadások elmaradtak, az épek fejenként ötszáz ezer jüan nyereségtől esnének el.

Rajtam áll hát minden – gondolta magában.

Egyre jobban esett, s ahogy ott guggolt a zuhatagban az elgázolt kutya mellett, úgy átfázott, mintha nem is lett volna rajta ruha egyáltalán. De rögtön melegség járta át a testét, amint arra gondolt, hogy ha mégsem írná alá azt a jegyzéket, az épek bizony nem kapnának egy lyukas garast sem. Ez a gondolat olyannyira átmelegítette, hogy már nem is fázott egy cseppet sem.

Még egyszer megsimogatta a kutya fejét, mintha csak egy sírdogáló gyermeket vigasztalna. Aztán a karjába vette a kiskutyát, és a járdán helyezte biztonságba. Egy darabig még álldogált mellette szóltanul, aztán bicegve elindult visszafelé. Mint aki valami fontosra szánta el magát, meggyorsította lépteit – egyik lábával egy rövidet, másikkal hosszút lépve, mert hát a jó lábára hosszabb

ideig tudott támaszkodni, ráadásul a bal lábát épp csak hogy el tudta emelni a vizes földtől, így a bal nadrágszára már csuromvizes volt.

Az utcán nem volt egy lélek sem.

Baktatott hát az esőben a színház felé, mint egy öreg falusi, aki most jár először a városban. De még alig tett meg néhány lépést, amikor a háta mögül érkező vékonyka nyüszögésre lett figyelmes, mintha egy elveszett kisgyerek sírna az anyja után. Visszafordult hát, s látta ám, hogy az a tarka kiskutya eredt a nyomába, hátsó lábait a földön húzva maga mögött. Mikor észrevette, hogy az anyó megfordul, még nagyobb lendülettel mászott felé, s közben könyörgő pillantást vetett Mao Zhire.

A város egyik kóbor kutya volt. Az anyó egy pillanatig tévovázott, de aztán visszasántikált, és nagy nehezen felemelte a kutya a földről. Az eb olyan vizes volt, hogy Mao Zhi úgy érezte, mintha egy zsák elázott lisztet fogott volna a karjában, és csak azért-e, mert fázott, vagy azért is, mert hálás volt, te-tőtől-talpig reszketett az anyó ölelésében.

Ahogy az elgázolt kiskutyával a karjában befordult a színház utcájába, valahonnan előkerült még egy csapat kóbor kutya. Volt azok közt fekete is, fehér is, de mint vének voltak és loncsosak, és remegtek a hidegtől. Úgy bőrig áztak, hogy minden szőrszál vézna testükhöz tapadt, és látni lehetett a bordáikat. Épp, mint a nagy éhínség idején, amikor az emberek csont soványra fogtak, s a bordáik majd' átszúrták az oldalukon a bőrt.

Mao Zhi anyó megtorpant.

A kutya úgy meresztették rá a szemeiket, akár a koldus, ha az utcán jó szándékú emberre akad, akinél ételt lát.

– De hát nem jöhettek mind utánam – mondta az ebeknek.

A kutya azonban csak álltak némán, s tekintetük kérlelőn tapadt az anyó arcára.

– Hiába jöttök velem, nincs, amivel megetteselek titeket.

Az ebek még mindig csak nézték.

Mao Zhi újból elindult, ők pedig indultak vele együtt.

Amikor megállt, ők is megálltak a háta mögött.

Finoman meglökte hát a lábával a legelőll álló fekete kutya, mire az felvakantott, a többi kutya pedig ijedtében azonnal hátrált néhány lépést. De ahogy folytatta az útját a színház felé, a kutya farka ugyanúgy ott kajtatott mögötte, akár egy hosszú, loncsos uszály. Nem törődött hát vele tovább, hogy követik-e vagy sem, csak a saját sántikálásával volt elfoglalva. Mikor aztán a karjában a tarka kiskutyával megérkezett a színház bejáratához, hátrapillantott, s látta, hogy már nemcsak egynéhány, hanem bizony több tucat torzonborz eb kullog a nyomában. A városiak megunt kutyaik voltak; csúfak, vének és sánták. Olyanok voltak, mint Élvend nepe. Volt közöttük vak, akinek a szemeit sárgás váladék borította; sánta, akinek a mellső vagy a hátsó lába volt eltörve, de olyan

is, akinek csak három lába volt, s azokra az élvendiekre hasonlított, akik mankóval a hónuk alatt közlekedtek. És volt közöttük olyan kutya is, akik sokat sündörögthettek a város éttermei körül élelem után kutatva, mígnem a fejükre meg a hátukra öntötték a forró olajat, hogy elijesszék őket onnan, s most ott éktelenkedett a kopasz folt a bundájukon, melyből még mindig égett hús szaga áradt, s a legyek és szúnyogok kedvenc tanyájaként szolgált.

Az eső kezdett alábbhagyni, az ég pedig halványan derengett. Mao Zhi anyót a kutyaiból áradó bűz és a vér szaga fogta szorosan körül. De épp ahogy elzavarni készült a hozzá csapódott falkát, a hozzá legközelebb álló eb hirtelen leborult előtte. Mao Zhi béna lábát abban a pillanatban olyan remegés futotta végig, mintha valaki erősen megpendített volna benne egy inat. A sánta kutyára meredt, aki hatalmas csattanással rogyott le előtte, hogy még a vizet is felverte a földről. De nem ám egyszerűen csak lefeküdt, hanem leborult valóban, ugyanis a két hátsó lába ugyanolyan egyenesen állt, csak a mellső lábait nyújtotta ki maga előtt a földre, hogy a háta meredeken ívelt, s a farkát magasan az ég felé szegezte. A fejét azonban nem hajtotta le, hanem felszegte, hogy pillantását végig az anyón tarthassa. Különös látványt nyújtott ebben a szokatlan pózban.

– Mit akarsz tőlem? – kérdezte Mao Zhi. – Ez itt a te kölyköd talán? – nézett a karjában lévő kiskutyára. – Ha őt akarod, visszaadom.

Letette hát a tarka kiskutyát a földre. De ahogy letette, a kutya kölyök acsarkodó pillantást vetett a nagykutyára, majd ismét az anyóhoz fordult, és sánta lábait maga után vonszolva odakúszott elé.

Az anyó így hát megint a karjába emelte.

A nagykutya erre hátranézett a többire és ugatott néhányat, mintha valamit hátraszólt volna nekik. A farka pedig egyszerre csak mind követte a példáját, és ők is leborultak mellső mancsaikat az anyó felé nyújtva, tekintetükkel pedig hol Mao Zhit, hol a karjában tartott kiskutyát fürkésztek. Olyan volt, mintha szemekkel kérlelnék, vegye a karjukba őket is, mintha az után sóvárognának, hogy vigye el őket innen valahová. Mintha csak megéreztek volna, hogy nem lesz szíve sorsukra hagyni őket, hanem hazaviszi mindnyájukat magával a baloui hegyekbe, a faluba, ami otthont ad minden sérültnek. Mintha tudták volna, hogy ott Élvenden több tucat kutya fogadott már be. Mintha végre-valahára rátaláltak volna régóta várt gazdájukra, sőt inkább a szülőanyjukra vagy a nagyanyjukra, olyan meghatottan borultak most le előtte, s szemeik könnybe borultak.

A levegő megtelt a könnyek sós illatával.

A kutya keserves könnyei áztatták az egész világot. S miközben párás tekintetüket az anyóra szegezték, különös, mélyről jövő vonítás tört fel a torkukból, mintha valami nagyon fájna, mintha a szívük szakadt volna meg, s nem tehetnek mást, mint hogy segítségért könyörögjenek. Mao Zhi fülében a vonításuk kisgyermek sírásának tetszett, s ez a hang, akár egy felhő, puhán körbefogta. A könnyek illata pedig, mint egy elsózott levesből felcsapó gőz, úgy

csapta meg az orrát. Most már tudta jól, hogy mire kérik. Szíve előbb ellágyult, mint a víz áztatta parti fövény, aztán újból megkeményedett a mellkasában, akár egy homokból tapasztott száraz golyóbis.

Azt akarták, hogy vigye őket is magával, csakúgy, mint azt a tarka kiskutyát. Hogy vigye el őket is Élvendre. Öregek voltak és sérültek, de valahogy mintha tudták volna, hol lelhetnek maguknak otthont. Mintha csak azért kóboroltak volna hosszú éveken át ebben az épek lakta városban, mert Mao Zhi eljöttét várták. Nem lehetett hát másként, mint hogy kövessék őt Élvendre.

Az anyó dermedten bámult a falkára.

Elállt az eső, és vakító fény világította be az eget és a földet. A vizes földre borult vén ebek bánatos, sárgőzös vonítása azonban még mindig iszapos zuhatagként zúdult az anyóra. Nem tudta, mitévő legyen, letette hát ismét a földre a karjában tartott tarka kiskutyát. Arra gondolt, hogy ha nem viszi be magával a színházba a kutyakölyköt, nem eteti meg és nem kötözi be a sérült hátsó lábait, akkor talán szétszéled majd a többi kutya is. Csakhogy amint letette, a kiskutya rögtön kapaszkodott is fel a lábaira, s közben keserves vonításba kezdett, vörös szemzugából pedig patakozott a könny, és csurgott lefelé, végig a gombóc alakú fejcskéjén, egyenesen a szájába.

Mao Zhi anyó most már végképp nem tudta, mitévő legyen.

Mint kiderült, a járás megbízottai végül mégsem mentek vissza a színházba, hanem ott várták az anyót a bejáratnál. Persze az is elképzelhető, hogy bementek átöltözni, és aztán jöttek ki ismét a kapu elé, Mao Zhinek feltűnt ugyanis, hogy a káderek ruhái mind szárazak. Míg az anyó tétován állt a lépcső aljánál, a járásbeli épek odasiettek hozzá, aztán csodálkozva néztek hol a temérdek kóbor kutyára, hol pedig az ebek körében ácsorgó Mao Zhire.

– Na, sikerült átgondolnia? – kérdezték. – Már szóltunk a társulatnak, hogy készülődjenek, mert este továbbutazunk.

– És megbeszéltük egymás között – folytatta egy másik –, hogy egye fene, az előadások után minden fellépőnek öt „széknyi” bért fizetünk. Az akkor már három-négyezer jüan is megvan.

– Ha maga is fellép, magának tíz „széknyi” is kifizetünk. Tíz „szék” az hét-ezer jüan. De persze – tette hozzá – nem is a tíz „széknyi” pénz itt a lényeg, hanem, hogy elég egy telefon vagy egy távirat a járásnak, hogy az élvendiek mind ki akarnak lépni a társadalomból, hogy mind ki akarnak válni Pagodafa járás illetékességi övéből, és akkor amint hazaértek, megkaphatják a kilépési okmányokat. Onnantól fogva pedig sem a járás, sem Ciprusfa körzet fennhatósága alá nem tartoznak többé, vagyis nem lesz a világon senki, aki beleszólhatna Élvend ügyeibe, és a fellépésekért kapott pénzükhöz se nyúlhat senki.

– Na, de mondja már, Mao Zhi anyó! Csak egy szavába kerül, hogy kilépjenek.

– Mondjon már valamit! A maga döntése, hogy mi legyen.

Mao Zhi végignézett az előtte álló épeken, akiket a járás bízott meg a társulat igazgatásával. Végül ahhoz fordult, aki a legtöbbet beszélt közülük:

– Hát menjenek, és mondják meg Liu járásfőnek, hogy nincs az élvendiek közül egy sem, aki ne akarna kilépni a társadalomból.

Az épek ezt hallva fellélegeztek:

– Jól van akkor.

– Lenne viszont még egy dolog – folytatta Mao Zhi. – Ne csak öt „széknyi” fizessenek az élvendieknek a fellépések után, hanem tízet. Én nem kérek egy fillért se. A maradék néhány előadásból befolyó pénz többi része tehát mind magukat illeti. Cserébe viszont még annyit kérek, hogy szerezzenek egy kocsit, és még ma szállíttassák el ezeket a kutyákat Élvendre.

A káderek egy pillanatra meghökkentek a kérés hallatán, aztán mosolyogva adták beleegyezésüket, s máris munkához láttak. Egyikük telefonált az első társulat kíséreihez, és meghagyta nekik, a járásnak küldött táviratukban írják meg, hogy mindkét társulat tagjai egyöntetűen a kilépés mellett döntöttek. Egy másik elment, hogy fuvart intézzon Élvendre a kóbor kutya-falkának. A harmadik a társulat holmijának felpakolását irányította, hogy még aznap este el tudjanak indulni Wenzhouba. Egy pedig elszaladt, hogy beszerezze Mao Zhi anyónak a fellépőruhájához és a mutatóanyagához szükséges kellékeket. Ráadásul, minthogy Mao Zhinek egy kétszáznegyvenegy éves öreganyót kellett alakítania, még a lakhely-azonosítóját és a személyigazolványát is le kellett cserélni, márpedig az okmányok kiállításához idő kellett a munkához. Valakinek a fellépőruha elkészítésén is egész éjen át szorgoskodnia kellett. Kétszáznegyvenegy évvel korábban a Qing-dinasztia legendás császára, Hongli, vagyis az uralkodási érájáról kapott nevén Qianlong ült a trónon, s az az év egészen pontosan uralkodásának huszonegyedik esztendeje volt. A Mao Zhi által megsemmisített öreganyó tehát átélte a Qing-kor virágzását, majd későbbi bukását, a nyolc nemzet szövetségének pusztítását, Yuan Shikai uralmát, a wuchangi felkelést, a köztársaság megalakulását, a Japán elleni háborúkat, s végül az új Kína kikiáltását. Márpedig ahhoz, hogy valaki Qianlong idejétől egészen napjainkig életben maradjon, minden bizonnyal valami különleges módszert kellett alkalmaznia. Ahhoz, hogy Mao Zhi megérje a kétszáznegyvenegy esztendőskort, nem volt elég annyi, hogy vegetáriánusként étkezett, és hogy nap mint nap a földeken dolgozott. A titka abban rejlett, hogy még valamikor tizenhét-tizennyolc éves korában, a Daoguang uralkodási érában súlyos betegség döntötte le a lábáról, s ugyan már a halotti ruháját is magára öltötte, végül mégis életben maradt. Aki pedig ilyen közletről nézett farkasszemmel a halálra, az többé már nem fél tőle. Az öreganyó hát élte tovább az életét napról-napra, ugyanúgy, mint bárki más, de míg nappal a munkához és az evéshez hétköznapi ruhát viselt, éjszakára a halotti öltözkézésben feküdt az ágyba. Minden éjjel úgy aludt el, hogy talán már nem éri meg a következő napot, de aztán mégis minden reggel

újból felébredt. Aztán a Guangxu uralkodási éra harmadik évében, vagyis százhuszonegy éves korában ismét gyötrő kórságtól szenvedett, de miután három napon át egy hajszálon függött az élete, végül megint megszabadult a halál tor-kából. Innentől fogva viszont már minden pillanatban el volt készülve a végre, s halotti ruhában járt éjjel-nappal. Halotti öltözékben ült az asztalhoz, abban ment a földekre dolgozni, és éjszaka pedig abban feküdt az ágyába.

Nap nap után, hónapról hónapra és évről évre, mindig csak a halotti öltö-zék volt rajta, s abban várta a halált. Így történhetett hát, hogy végül a Qian-long-kortól egészen mostanáig, a kétszáznegyvenegyedik életévéig is elélt. És mennyi minden ment keresztül mostanáig! Végigélte a Qing-dinasztia Jia-qing, Daoguang, Xianfeng, Tongzhi, Guangxu és Xuanton uralkodási éráit, aztán a köztársaság korát, vagyis mindent egybevetve kilenc különböző ural-kodási korszakot. A Daoguang-korban, tizenhét esztendősen kezdett el halotti öltözéket viselni alváshoz, aztán a Guangxu-éra harmadik évétől fogva hordta éjjel is, nappal is. Se szeri, se száma hát a halotti ruháknak, amiket az elmúlt száz év során elkoptatott. Vagyis ahhoz, hogy a közönség elhiggye, valóban kétszáznegyvenegy esztendő, legkevesebb nyolc-tíz halotti öltözéket kellett készíteni, melyeknek ráadásul réginek és kopottnak kellett látszaniuk, hogy minél hihetőbb legyen, tényleg azért érhetette meg ezt a hihetetlen kort, mert ezeket a ruhákat viselte nap nap után több mint százhatvanegy éven keresztül.

Hatalmas sürgölődésbe fogott hát az összes ép, mert nem maradt egy pil-lanat sem a tétlenkedésre. Még az éjszaka második felében áthurcolkodtak a következő városba, s azonnal megkezdték az előkészületeket az újabb nagysi-kerű előadáshoz.

Hetedik fejezet

A LENIN-MAUZÓLEUM ELKÉSZÜL, ÉS KEZDETÉT VESZI AZ AVATÓ ÜNNEPÉLY

Liu járásfőnek néhány napra el kellett utaznia, hogy fontos gyűléseken vegyen részt a megye székhelyén és a tartomány központjában.

Mao Zhi anyó és a két társulat tagjai vonattal és kocsival utaztak vissza az ország délkeleti részéből Élvendre. Még egy éjszakát sem aludtak a faluban, s csupán arra volt idejük, hogy ki-ki gyorsan végignézze a gyereket, a házát, a fákat, az utcákat, és a mostanra teljesen ismeretlenné vált háztáji állatokat, me-lyeket azelőtt messziről felismertek volna, mikor Liu járásfő sürgősen a Lélek-hegyre kérte őket, hogy az avató ünnepségen még egyszer utoljára fellépjenek.

Elkészült végre a Lenin-mauzózeum, és vele együtt még az út menti nyíl-vános vécéket is mind felhúzták. Már több napja megszáradt a vörös festék, amivel a vécék ajtajára írták, hogy „férfi” és „női”. Minden készen állt hát, csak a legutolsó simítások hiányoztak.

A Lenin holttestének megvásárlásával megbízott küldöttség már vagy egy hete elhagyta Pagodafa járást, s a hírek szerint minden szükséges papírt meg-kaptak az Oroszországba való útjukhoz. Még egy-másfél napot kellett vára-kozniuk a fővárosban a repülőgép indulásáig, s már indulhattak is lefolytatni a tárgyalásokat az oroszokkal. A tárgyalások persze valójában egyszerű alku-dozást jelentettek, ahol a küldöttség előbb százmilliót ajánl majd Lenin testéért, mire a másik fél közli, hogy még egymilliárdért sem eladó. Erre ezek százöt-venmilliót ajánlanak, de amazok kötik az ebet a karóhoz, és azt mondják, egy-milliárd alatt szó sem lehet az egészből. Na és kétszázmillióhoz mit szólnának? – próbálkoznak majd ismét. Hát, ha tényleg annyira meg akarják venni – felelik amazok –, akkor ajánljanak érte egy tisztességes árat.

No, erre már a járási küldöttség vezetője is összevonja az érgöldökét,¹ hogy csupa ránc borítja el a koponyakapuját,³ mint aki valami óriási, megoldhatatlan problémával találja magát szemben. És az igazat megvallva, valóban nehéz hely-

zetben van. Ha ugyanis túl alacsony árat mond, félő, hogy megharagítja az oroszokat, és azok végül nem adják el neki a testet. Ha viszont túl magas árat mond, azzal könnyen túllőhet a célon, és végül fölöslegesen ráfizet még pár milliót, esetleg pár tízmilliót, vagy legrosszabb esetben akár százmilliót is. Persze való igaz, hogy az elmúlt félév alatt a két társulat hatalmas összeget gyűjtött a járásnak, s emellé még a megye is jókora összeget adományozott, de hát a pénz az pénz, mégsem csapvízről van szó, hogy addig folyik, amíg el nem zárják. A következő három évben egy petákra sem számíthatott már a járás fentről, ráadásul a társulatok szerződése lejárt, így Liu járásfő még arra is csak különféle fenyegetésekkel és ígéretekkel tudta rávenni Mao Zhi anyót, hogy a Lenin-mauzóleum felavatásának alkalmából tartott ünnepélyen az élvendiek újból színpadra álljanak. Hét nap múlva pedig nemhogy fellépni nem fognak többé a járás kedvéért, de még csak nem is tartoznak majd Pagodafa fennhatósága alá. Élve onnantól fogva eltűnik Pagodafa járás térképéről.

Lenin holttestét tehát mindenképp meg kellett venni.

De azért a nagy alkudozásban spórolni kellett a pénzzel. Hogy biztosítsa, óvatosan bánnak a rájuk bízott összeggel, Liu járásfő eredetileg maga akart Oroszországba utazni a küldöttséggel. Csakhogy a megye és a tartomány éppen ezekben a napokban hívott össze rendkívüli gyűlést, s a részvételt kötelezővé tették valamennyi járásfőnek és járási titkárnak. A gyűlés témája ugyanis a tartományi kormányzó és a körzeti megbízott posztjaira vonatkozó közelgő választás volt, s ezt olyannyira nem mulaszthatta el senki, hogy még a kórházban fekvő járásfőket és járási titkárokat is kötelezték a megjelenésre, csak a rákos betegekkel tettek kivételt. Aki azonban még a rák korai stádiumában volt, annak ugyanúgy részt kellett vennie a gyűlésen.

Liu járásfő így hát nem tehetett mást, mint hogy a legrátermettebb helyettesét nevezte ki a küldöttség élére maga helyett, hogy ő bonyolítsa a tárgyalásokat, vagyis az alkudozást az oroszokkal. Ennek a helyettesének, akiben Liu a végletekig megbízott, a járásfő felnagyított portréja függött a nappalijában. Elsődleges feladatköre egyébként éppen a járás turizmusának igazgatása volt. De ez a helyettes igazán művészi ügyességgel forgatta a szót. Egyszer addig-addig beszélgetett egy tajvani befektetővel, aki egyébként a tartományi székhelyre tartott, mígnem a járásban csupán átutazóban lévő üzletember, akivel pedig még csak a vezetéknevük sem egyezett, a testvérévé fogadta. S ha már így egy családdá lettek, abban is nyomban megállapodtak, hogy egyesítik ősük sírjait. A nagy egymásra találás öröme röviről-hegyire beszámoltak ügyes-bajos dolgaikról, s a tajvani üzletembernek még a könnye is kicsordult a járás gondjainak hallatán. Végül tehát a tartományi székhelyen befektetésre szánt tízmilliós összeget Pagodafa járásnak adományozta, hogy építtessenek belőle villamos erőművet. Ettől kezdve lett hát minden járásbeli házban áram. Liu járásfő pedig a helyettes ügyvezető helyettesévé léptette elő, s megtette őt a bizottság állandó tagjává,

hogy innentől fogva részt vehessen az összes bizottsági ülésen, legyen az kicsi vagy nagy, ráadásul még döntő szavazati joggal is felruházta. Nem volt tehát ennél a helyettesnél jobb választás, ha tárgyalásról volt szó. A mellé drága pénzért felfogadott tolmács pedig Oroszországban végezte tanulmányait, így épp olyan jól ismerte az országot, mint Liu járásfő Pagodafa járást.

A járásfőnek tehát nem volt miért aggódnia a küldöttség felől. Különösen, hogy az indulás előtt már minden eshetőségre felkészítette őket. Ha tehát az oroszok történetesen azt kérnék tőlük, ajánljanak egy tisztességes árat, a járásfő helyettese tudta jól, hogy nem szabad konkrét összeget mondania. Igaz, hogy még otthon ezerszer átrágták, mi lehet az a legfelső határ, ameddig elmehetnek az alkudozásban, de a küldöttség tagjai azzal is tisztában voltak, hogy az üzletnek mindenképpen létre kell jönnie, Lenin testét bármi áron haza kell vinniük, hogy végre elhelyezhessék azt a Lélekhegyen. Nehéz helyzetben voltak tehát, és csakis a küldöttség vezetőjének rátermettségében bízhattak, még szerencse, hogy abból aztán nem volt hiány.

A tárgyalás talán éppen a Lenin testét őrző szoba melletti helyiségben, a Lenin kristálykoporsójától nyugatra lévő fogadóteremben zajlik majd. Ez a föld alatti fogadóterem jóval kisebb volt annál, amit a Pagodafa járásbeli mauzóleum számára terveztek, téglából épült falait speciális anyaggal meszelték fehérre. Lenin sírhelye kívülről egy az egyben a kínai stílusjegyeket hordozta. A Vörös tér egyik oldalán lévő emelvényről egy kőlépcső vezetett lefelé egy nagyjából hét méter mélyen fekvő négyszögletes veremhez, ami vagy három-négy háznyi nagyságú is megvolt. Vastag kőfalai télen-nyáron megtartották bent a hűvös levegőt. Ennek a veremnek a közepén állt Lenin kristálykoporsója. De hát igazán nem volt tisztességes Leninnel szemben, hogy a sírhelye még akkora sem volt, mint egy-egy gazdagabb wenzhoubelié. Csupán a belmagasságával tűnt ki ez a sírgödör, mert e tekintetben még a kínai lakóházakat is megelőzte. De hát ez nem meglepő, hiszen az oroszok mégiscsak magasabb termetűek nálunk, kínaiaknál, így az csak természetes, hogy a házaikat és a sírhelyeiket magasabbra húzzák a mieinknél. A sírverem falait vízhatlan és korrózióálló vakolattal vonták be, s jöllehet a kristálykoporsó már hetvenöt esztendeje állt ott, sem azt nem kellett még lecserélni, sem a falakat nem kellett újrafesteni ez idő alatt. Viszont hiába törölgette át azt a koporsót naponta tollseprűkkel és rongyokkal a gondosan kiválogatott karbantartó személyzet, bizony már nem volt olyan áttetsző a kristály, mint hetvenöt évvel azelőtt, s így a benne fekvő Lenin holttestét sem lehetett tisztán látni. Az alig néhány négyzetméteres fogadóterem régi fénye is megkopott már, pedig azt is nap mint nap takarították a külön ezért fizetett takarítók, akik pedig havonta egyszer még a székek vagy a kanapé tetejére is felálltak, hogy a mennyezet sarkaiból leszedjék a pókhálókat, és leporolják a fehérre meszelt falakat. Az elmúlt hetvenöt év során azonban minden igyekezet ellenére itt-ott halványsárga szín vegyült a vakolat fehérjébe, sőt

egy-két helyen olyan élénksárga foltok tűntek fel, akár azok a papírdarabok, melyeket a Balou-hegységben, a Pagodafa-járásban és a Henan nyugati részén élők szoktak égetni őseik sírjánál a *qingming* ünnepkor, vagyis a halottak napján. Mikor az ember átsétál a Lenin koporsóját őrző helyiségből ebbe a parányi fogadóterembe, egy faragott ajtókereten halad keresztül, s mikor a szobába lép, legelőször egy nyírfakeretbe foglalt olajfestményt pillant meg a szemközti falon, arról pedig a festmény alatt álló, fából készült kanapéra esik a tekintete. Hogy a kanapét pontosan milyen fából is készítették, azt nehéz volna megmondani, annyi viszont biztos, hogy az évek csak egyre fényesebbre csiszolták. Nem úgy az üléseinek kárpitját, amit bizony szemmel láthatóan megviselt a sok évtizednyi használat, s hol a színe fakult meg, hol foszladozásnak indult. A karfákon éktelenkedő lyukakon át pedig kikandikáltak a bélés szálai. De hát lehet, hogy éppen ezen a kanapén, sőt egészen biztosan ezen a kanapén ülve tárhatja udvariasan az oroszok elé ajánlatát a járásfő helyettese, hogy aztán egy vagy talán másfél nap múlva már a holttest elszállításának az időpontjáról egyeztessenek. A helyettes talán azt mondja majd, hogy ennél és ennél többet akkor sem fizetünk érte, ha agyonütnek. Mire az oroszok azt felelik, hogy ha nem fizetnek ennyit meg ennyit, akkor, ha agyonütnek, se adjuk el maguknak.

– Azt azért ne feledjék – figyelmezteti majd őket a helyettes –, hogy a mi országunkon kívül nem lesz másik, aki meg akarná venni Lenin holttestét maguktól.

– Ez egyáltalán nem biztos – felelik erre azok.

– No persze, lehet, hogy van más is, aki szívesen megvenné, de gondoljanak csak bele, milyen szegénység dúl azokban az országokban. Valóban el tudják hát képzelni, hogy ők is előálljanak egy ilyen csillagászati összeggel?

– Ha nem tudjuk eladni, akkor legfeljebb nem adjuk el.

– De ha nem adják el – vágja rá majd a helyettes –, akkor honnan lesz pénzük a karbantartására? Hiszen még arra sincs pénzük, hogy kitatarozzák a mauzóleumot, és mostanra már a személyzet bérét se tudják fizetni. Ha tehát nem adják el, akkor végig kell nézniük, ahogy a holttest állapota napról napra romlik, aztán szép lassan úgy elváltozik, hogy a végén fel se lehet majd ismerni benne Lenint.

A helyettes addig ülne abban a szűk kis oldalszobában Lenin sírja mellett, míg lyukat nem beszélne az oroszok hasába, hogy azok végül belemennének egy árba, amire a küldöttségünk azt gondolja, a legalacsonyabb, amiért odaadták volna, az oroszok pedig úgy, hogy a legmagasabb, amiért megvették volna. Miután pedig az árban megegyeznek, előkészítik a szerződést.

Illetve persze a szerződés előtt még lesz több elintéznivaló is. A mauzóleum igazgatásával megbízott tisztviselőknek jelentést kell küldeniük a feletteseik számára, azoknak pedig még feljebb, míg végül az ország legmagasabb szintjein is kivizsgálják és megtárgyalják az ügyet, s egyhangú döntés születik arról, hogy

a kínai Pagodafa járás megvásárolhatja Lenin holttestét Oroszországtól. Csak-hogy gondolhatják úgy is, hogy ha a testet Kínába szállítják, akkor azzal maga Lenin is új hazára lel. Elképzelhető tehát, hogy Oroszország tekintélyének megőrzése érdekében azzal a javaslattal állnak majd elő az ország vezetői, hogy a holttestet harminc-, esetleg ötvenéves lejáratú bérleti szerződés fejében adnák át Kínának, de az is lehet, hogy a bérlet időtartamot tíz-húsz évben szabnák meg csupán. Ha pedig emellett döntenek, akkor azt is kikötik majd, hogy Lenin testét a megadott időpontban változatlan állapotban kell visszaszolgáltatni Oroszországnak. Liu járásfő az összes lehetséges eshetőséggel számolt, és helyettesét mindenre felkészítette. Végül azzal indította útnak, hogy bármilyen szigorú feltételt szabjanak is az oroszok, egyezzen bele, csak Lenin holtteste mielőbb Kínába érjen.

– Csak gondoljon arra – mondta Liu járásfő a helyettesének –, hogy minél előbb szállítják ide, annál hamarabb kezdetünk belőle bevételt kovácsolni a járásnak.

Nem volt tehát igazán min aggódni, mert csupán annyi volt a feladatuk, hogy kerüljön, amibe kerül, csak vegyék meg Lenin holttestét. Számba vettek minden eshetőséget, és megtettek minden szükséges előkészületet. Az 1998-as tigris éve már átlépett az 1999-es nyúl évébe, amikor Lenin mauzóleumának munkálatait befejezték, s az épület készen állt. Az első és a második társulat is mind visszatért Élvendre, a délkeleti melegből vissza a hegyvidéki télbe. Már hét-nyolc nappal voltak túl azon a dátumon, mellyel a szerződés szerint a falu kikerül Pagodafa fennhatósága alól. Tulajdonképpen Liu járásfőnek már aznap meg kellett volna küldenie a kiválásról szóló dokumentumokat az illetékes bizottságok és hivatalok, valamint a többi falukörzet és falutanács számára, amikor az élvendiek visszatértek a faluba, és már régen át kellett volna adnia Mao Zhi anyónak a hitelesített papírokat. Csakhogy Liu járásfő nem küldte ki azokat sehová. De nem ám, mivel el akarta érni, hogy Mao Zhi és a mutatóványosok még egy legutolsó kérését teljesítsék. Az ünnepségen, melyet a hazatérő társulatok fogadására rendeztek, Liu járásfő mézes-mázosan mosolygott az anyóra, s poharát felé emelve a következőket mondta:

– Már kinyomtattuk a papírokat, melyek Élvendet Pagodafa járás illetékességén kívül helyezik, s mind a kilencvenkilenc példány ott áll az asztalomon, rajta a járási bizottság és népi kormányzat hivatalos pecsétjével. De mielőtt a falu végérvényesen kiválna a járás és Ciprusfa körzet fennhatósága alól, hogy attól fogva ne tartozzék senkinek az irányítása alá, szeretnék kérni még egy utolsó szívességet maguktól.

Mao Zhi anyó a járás vendégházának étkezőjén át szemeit a járásfőre függesztette.

– Még soha életemben nem könyörögtem senkinek, most azonban nincs más választásom, mint hogy könyörögve kérjem a segítségüket – tette hozzá Liu.

– Elkészült a Lenin-mauzóleum – folytatta –, és megérkezett már az új kristálykoporsó is. Itt az ideje hát, hogy felavassuk az épületet. Arra szeretném kérni magukat, hogy az ünnepség alkalmából még hét napon át lépjenek fel a Lélekhegyen. Hiszen már több száz mérföldnyi út van a hátuk mögött, ne sajnálják hát megtenni ezt az utolsó néhány lépést a kedvemért. De ha a hét napot sokallják, legyen csak három nap. Ha ezt a három napot elvállalják, az utolsó fellépésükön, a színpadon olvasom majd fel maguknak a kilépésről szóló iratot. Hamarosan Lenin teste is megérkezik hozzánk – jelentette be –, és még azelőtt szeretnék egy kis hírverést csinálni a lélekhegyi emlékparknak, mielőtt ideérne. Márpedig a hírverésre jobbat el sem tudok képzelni a maguk előadásánál. De persze nem ingyen kérem önöket a szereplésre, hiszen mindenkitől, aki eljön megnézni az előadást, attól belépődíjat szedünk. A járásbeliektől is öt jüant, és a járáson kívül érkezőktől is öt jüant fejenként. A belépődíjakból befolyó összeget végül háromfelé osztjuk, az egyiket maguk kapják, a másikat a Lélekhegy turisztikai igazgatósága, a harmadik rész pedig a járás kasszájába folyik. Egyezünk meg akkor hát abban – mondta –, hogy a legelső előadás előtt elvágom a szalagot az emlékcarnokon, aztán egy napra elutazom a megyeszékhelyre ülésezni. Így akkor a harmadik fellépésükre pont vissza is érek. Az előadás végén, ahogy ígértem, felolvasom maguknak a kilépést hitelesítő dokumentumot, és kihirdetem mindnyájuk előtt, hogy Élvend attól a perctől fogva nem tartozik többé Pagodafa járás és Ciprusfa körzet fennhatósága alá, és rajtuk kívül sem rendelkezhet senki más a falu felett.

Hosszas gyözködés után végül megállapodásra jutottak. A megbeszéltek szerint Mao Zhi és az élvendiek másnap pirkadatkor ismét felszálltak hát a kocsikra, amikről még nem is volt idő lepakolni a holmijukat, és útnak indultak a Lélekhegyre, hogy fellépjenek a Lenin-mauzóleum avató ünnepélyén.

Magyarázatok

¹ égöldök: tájszó; jelentése: szemöldök. A kifejezés abból ered, hogy az ember szemöldöke úgy ível a szemei fölött, mint ahogyan az ég a föld fölött.

³ koponyakapu: tájszó; jelentése: homlok. Eredete hasonló az „égöldök” kifejezéséhez.

Kilencedik fejezet

MELYBEN MEGANNYI CSODÁS EGYBEESÉS VÁLIK FELFEDEZHETŐVÉ, ÉS AZ ÉGBOLTON LILA FÉNY RAGYOG

Bár eredetileg abban állapodtak meg, hogy Liu járásfő a harmadik előadás végén, a színpadon állva felolvassa az Élvend kiválását hitelesítő dokumentumot, de miután átvágta a Lenin-mauzóleum vörös szalagját, nyomban útnak is indult a hegyről, s nem volt az óra se híre, se hamva.

Közben a holdév utolsó hónapja is csendben beköszöntött. Délen ilyenkor meleg volt az idő, a fák zöldelltek, vígan serkent a fű és virágoztak a mezők. Errefelé északon azonban a tél közeledett egyre. A hónap kilencedik napjához érve néhány helyen már elviselhetetlenül hideg volt. Hó ugyan nem esett, de hajnalra a hegyoldalakat és a völgyeket dér vonta be, ami aztán egyhamar finom jégkéreggé fagyott. Az éjszakára kint felejtett félig teli vizesvödör reggelre jéggel volt félig tele. Ha pedig a konyha ajtajában hagytak egy vödröt, arra lecsapódott a konyhából áradó gőz, s reggelre odafagyott a földöz, hogy csak úgy tudták onnan elmozdítani, ha téglával feltörték rajta a jeget. Ha pedig valaki attól félt netán, hogy a téglával a vödröt is széttörné, akkor hát próbálkozhatott tűzzel leolvasztani a jeget róla.

Elszáradtak a lombok. A levelek mind lehullottak a fákról és bokrokról, s kopaszon állt minden még az utolsó holdhónap beköszönte előtt. Koparak voltak a hegyoldalak és a falu is. A verebek nem találtak menedékre többé, mert az arra járónak elég volt felkapnia a fejét a csivitelésükre, s jól láthatta őket a csupasz ágon ülve. Ha pedig elég jól célzott a kővel, könnyen eltálasztotta a fagyott kis testüket. A hegyek között élő vadnyulak, fácánok, menyétek és az egyre ritkuló rókák is csak az odúikban rejtőzhettek el. Ha az ember legurít egy szikladarabot a lejtőn, a csalafinta rókák talán az odúikban maradnak ugyan, de a fácánok, vadnyulak és menyétek ijedten szaladnak elő rejtekükből, s nyomukban rögtön feldördül a vadászpuska. A téli napokon, ebédidőben vagy szürkületkor rendszeren egyik a másik után bukkantak fel a helyi vadászok, akik csak

a szántáskor és a vetéskor dolgoztak a földeken, ilyenkor pedig puskával a válukon indultak a hegyoldalba, aztán visszafelé jövet fácánok vagy vadnyulak lógtak a puskacsövékre akasztva.

No meg menyétek.

És nagyritkán egy-egy elejtett róka.

Az 1999-es nyúl év telén azonban semmi ilyesmit nem lehetett látni. A környékeliek ugyanis mind a Lélekhegyre igyekeztek, hogy megnézzék az élvendiek műsorát és a frissen leléplezett Lenin-emlékművet. A hegyekben élők izgatottan vágtak neki a Lélekhegyre vezető útnak, aztán olyan üdvözült mosollyal tömörültek a park bejáratánál, mint akik éppen a templomi vásárba tartanak. A fiatalabbak a gyerekeiket a hátukon vitték, az idősebbek pedig kerekesszékekben tolták öreg szüleiket. Akik messzebből jöttek, gőzölt vagy sült gombócot csomagoltak maguknak útravalóul, de olyan is volt, aki ágyneműt meg étkezésletet pakolt a kocsira, hogy útközben meg tudjanak állni enni és aludni. A hegyi úton felfelé kaptatva beszélgető emberek zsvaja, a kocsik kerekének dübörgése és a napról napra sűrűsödő léptek zaja úgy felkavarta az út porát, hogy az aztán homokviharként zúdult le ismét a Balou-hegyekre. A déli nap melegétől felélénkült verebek az emberek lépteinek hangját követve, akár egy csapat vándormadár szálltak egyik fáról a másikra. A vadnyulak rémülten szaladtak a hegyoldalból a völgy fenekébe, de miután nem hallatszott puskalövés, ismét felmerészkedtek a lejtőkre, s az odúik mellett állva meresztgették nyugtalan szemeiket a felfelé baktató falusiakra és a messziről jött városiakra.

A Balou-hegység falvai mind egy szálig kiürültek.

De üresen álltak a hegyeken túli falvak is.

A városiak pedig szabadságot vettek ki, hogy vonatra vagy buszra szállva eljöhessenek ők is a Lélekhegyre.

Elsőként Pagodafa járás a Lélekhegyhez legközelebb eső részei, vagyis Ciprusfa és Szappanfa falukörzetek, Törpefűz és Óriásfűz város, valamint Szil, Körtefa és Mandulavirág falukörzetek lakói, aztán a Fűzfa járáshoz tartozó Kavicsfolyó és Zöldhegy városok, valamint Szalmaház, Lóabrák és Mérföldkö falukörzetek népe, végül pedig Szilfa járás Datolyafa, Barackmag és Szappanfavirág falukörzeteiből és Törpepagodafa városából való emberek érkeztek a hegyi úthoz. Összesen tehát három járás lakói vették nyakukba a Lélekhegyt, hogy megnézzék az előadást és az emlékművet, és gyönyörködjenek a tájban. A tél ráadásul holtidőnek számított a mezőgazdaságban, vidéken az emberek ilyenkor pihenhettek, és kedvteléseikre szánhatták minden idejüket. Épp kapóra jött hát a Lenin-mauzóleum felavatása és az élvendiek fellépése.

Egy visszafelé jövő férfi így méltatta a látottakat:

– Te jó ég! Ebben a parkban még a fák is mind rügyeznek! És az az emléksarnok, hát az szebb még a trónteremnél is! De van ám egy Huaihua nevű leányzó, az ő szépsége bizony túltesz az emléksarnokénál!

No persze azt már nem igazán tudta volna leírni, hogy a trónterem milyen, ugyanis még soha életében nem látta. De már azt is elég volt látnia, hogy a parkban zöldellnek a fák és a fű a téli hidegben, mert ilyet azelőtt sosem tapasztalhatott az északi éghajlaton. Elterjedt hát a híre, hogy egy tündért hoztak a hegyre Élvendfalváról. Az asszonyok pedig így ecsetelték:

– Menjenek, és nézzék meg a saját szemükkel: fent a hegyen tavasz van! Az emléksarnokban ott áll már a kristálykoporsó. És van egy Huaihua nevű lány, aki olyan ragyogóan szép, mint a kristály. Márpedig a kristály fényesebb még az üvegnél is, olyan, mint a szemüveg lencséje, ha hozzáér az ember, máris meglátszik rajta az ujjlenyomata. És hiába van vagy kétujjnyi vastag az oldala, látni lehet azon keresztül még a koporsó fenekére gyült port is. De bizony abban a kristálykoporsóban még a porszemek is tündöklően csillognak.

Csak mondták és mondták, de persze igazából egyikük sem látott porszemeket a kristálykoporsó fenekén, mint ahogy megtapogatni sem tapogatta meg semelyikük. Valamit azonban mondaniuk kellett, amivel alátámaszthatták, hogy nemcsak hogy jártak az emléksarnokban, de még a Lenin számára bekészített új kristálykoporsót is megtekintették.

A hegyre kocsin feltolt idősek a visszafelé úton izgatottan mesélték a szembejövőknek:

– Menjenek és nézzék meg maguk is, és akkor már nem éltek hiába! Mindjárt látszik, micsoda nagy ember is volt ez a Lenin, hogy a jöttére tavasz lesz a télből!

– Igazán? – kérdezték a felfelé igyekvők.

– Az a trónterem – folytatta az öreg – egészen a felhőig ér. El sem tudom képzelni, hogyan szállíthatták fel olyan magasra azt a sok követ meg téglát!

– Nem trónterem az – igazították helyre mások –, hanem emléksarnok.

– Az mindegy, olyan pont, mintha trónterem lenne – vágta rá az öreg. – És az a kristálykoporsó olyan fényesen ragyog, mint a csiszolt jádekö. Azt mondják, ha az egész falunkat eladnák, még az se lenne elég pénz megvenni egy ilyen kristálykoporsót.

– Már hogy ne lenne elég? – vetette oda valaki. – Hisz' az élvendiek alig néhány napnyi fellépéssel keresték meg a rávalót.

Ahogy felemlítették az élvendieket, az egyik férfi nyomban álméltkodva jegyezte meg:

– Hogy a fene vinné el, hogy nem vagyok én is sérült inkább. Ha süket lennék, biz' isten, én is a fülemre aggatnám azokat a petárdákat!

A kocsin ülő feleségének sem kellett több, és így szólt:

– Én pedig, ha vak lennék, biztos tudnék én is falevelekre meg papírdarabokra hímezni.

Egy arra járó idősebb férfi pedig azt mondta:

– Hát én meg sehogyse értem, hogy hogy van az, hogy nekem ötvenhárom éves létemre már nem jók a szemeim, és az összes fogam rég kihullott, az a

százhet éves sánta öregasszony bezzeg vígan eszi a sültkukoricát, és a cérnát is maga fűzi be a tübe.

– Apám, de hát elmondták – magyarázta neki a menyje –, hogy az az öregasszony éjjel-nappal állandóan csak a halotti ruháját hordja. De magának aztán eszébe ne jusson halotti ruhában mászkálni eztán a házban, mert én azt biztos nem fogom hagyni!

Egy csapat hét-nyolc éves forma kisgyerek is feltűnt az úton, akiket a szüleiknek úgy kellett lerángatni a hegyről, annyira magukon kívül voltak az izgalomtól. Valahányszor megláttak egy ismerőst a falujukból, aki felfelé tartott, ők ugyan nem kezdték mesélni, hogy miket láttak odafent, csak azt kiabálták a szembejövőknek:

– Vissza akarok menni! Vissza akarok menni!

Hogy mit is akartak annyira látni még egyszer, azt maguk sem tudták volna megmondani. De ha szavakba nem is tudták önteni, sírásuk hangja elszállt egészen az egekig. Szüleik hát jól elporolták a feneküket, mire a szófogadóbb gyerekek lecsillapodtak, a kitartóbbak viszont addig-addig óbégattak, míg egy rokon vagy szomszéd fel nem vitte őket ismét a hegy tetejére.

A Lélekhegy megtelt hát emberekkel, s a tömeg izgatott zsibongása messzire szállt. A hegycsúcsra vezető széles, tíz mérföld hosszú aszfaltút reggeltől-estig olyan volt, akár egy hangyaboly. A szép simára eldolgozott és makulátlanra tisztított úttest csakhamar megtelt elszórt papírlapokkal, ringy-rongyokkal, aprófával, gombóccafatokkal, cigarettásdobozokkal, cipőkkel, zoknikkal, kalapokkal, és még ki tudja miféle sok mindennel, hogy a végén úgy festett, mintha egy templomi menet haladt volna végig rajta. De hát akadt ott még pálcika is, meg tányérok, ilyen-olyan zöldségek, vizespoharak, különféle hagymák, főtt tojáshej és édesburgonya-lepény, szóval annyi minden, mintha legalább is egy színdarab kellékeit szórták volna szét az úton. Az út két szélén pedig sebtében állított tűzrakások sorakoztak, hol néhány kődarabból, hol pár téglából kirakva. A tűzgyújtáshoz az út menti fákról törtek gallyakat, aztán begyújtottak, és főztek egy kis levest, vagy megmelegítették a gombócokat, s közben a tűz köré rakott kövek vagy téglák egyik oldalát vastagon befogta a korom. No, hát ezek mellett a tűzrakások mellett is ott hevert szétdobálva egy nagy temérdek holmi: a tűzifa, amit nem használtak el, a maradék étel, amit nem ettek meg, az evéshez üllőke gyanánt a tűz mellé állított kövek, a még mindig forró parázs, az ott felejtett gyufa, öngyújtó, meg olyan ruhadarabok, amit a gyerek levetett magáról, aztán elfelejtették rá visszaadni, aztán egy-két fazék, amit valamiért már nem akartak hazavinni, és még könyvek, újságok, magazinok, játékok, dohányos szelencék, fakardok, papírrepülők, papírtárcák, alumíniumnyakláncok, üvegkarkötők, és még egy csomó sorolhatatlan kacat, hogy az egész hegyoldalt beborították.

Az út megtelt a föl-le járkáló emberek árnyékával.

Az út megtelt a temérdek szétdobált holmijukkal.

Az út teli volt a tüzekből szétpergő hamuval. Itt is, ott is egy-egy tűzrakás, némelyikből még szállt fel a füst, némelyikben még parázslott a tűzifa. A hegyoldal úgy nézett ki, mintha erdőtüz égette volna fel. Hiába is tettek ki egy rakás táblát az út mentén azzal a felirattal, hogy „Vigyázz! Erdőtűz-veszély!”, mert bizony annyi tüzet gyújtottak ott sorra egymás után, mint ahány csillag pislákol az égen.

Ezen a télen a Balou-hegység szerte sok helyen hatalmas hó esett, s olyan hidegek jártak, hogy több településen halálra fagytak a birkák, a disznók, de még a szántáshoz befogott ökör is. A Fűzfa és Szilfa járásokból érkező látogatók pedig azt mesélték, hogy feljűk meg nem csak hogy zuhogott a hó, de reggelre még a kaput is eltorlaszolta, hogy miután felkeltek, sehogy sem tudták kinyitni belülről. De miután legyalogoltak néhány tucat vagy akár száz mérföldet át a hegyeken, Balounak ebbe az eldugott csücskébe, a tél egy egészen új, eddig ismeretlen arcával találták szemben magukat. A lejtők ugyan errefelé is kopárak voltak, de a csupasz fák alatt dúsan zöldellett a pampafű, a réti sás és az alangfű, mintha csak a tavasz köszöntött volna be hirtelen. A sűrű aljnövényzet alatt pedig új virágok serkentek, s a lejtőkön rügyezni kezdtek a szilfák és a pagodafák. De még az örökzöld fenyők és ciprusok is néhány napon belül meghozták új hajtásaikat. A lejtőkön nyújtózkodó búzamezők is zöldes színt árasztottak.

Lenin jöttére készülve a tavasz is megszaporázta lépteit, hogy előbb érhesen a hegyekbe. Égi jel lehetett, hogy a mauzóleum felavatására az időjárás a téliből tavasziba hajlott. Sőt itt-ott felsejlett már a nyár előszele. A nap izzó sárga korongként függött a hegycsúcsok fölött, s melegével vont a lejtőket. Az égen bárányfelhők úsztak, mintha valaki egy hatalmas vattabélést cibált volna rajta apró labdacsokra. Mindeközben a tömeg csak áradt felfelé a hegyre, szakadatlan zsibongásuk pedig heves zuhatagként sepett végig a lejtőkön.

Párás és füledt volt a levegő. Az emberek zívájába az újévi ünnepkor szokásos petárdák ropogása vegyült. A különféle hangok keltette láрма és a hömpölygő tömeg árnya közül egyszer csak előbukkant az emléksarnok. Már mérföldekről látni lehetett. A kíváncsi látogatók a lejtő közepéhez érve rögtön megpillanthatták. Ebben a tavaszi napsütésben a tetejét borító sárga kerámiacserepek tündöklően ragyogtak. Ez a fény valóban a legendás trónterem ragyogását juttatta az ember eszébe. A távoli hegyormok lustán hullámoztak, akár megannyi ökör- vagy tevehát, mintha csak egy hatalmas csorda vonulna lassan végig a láthatáron. Halványzöldek voltak a fák, és halványzöldek voltak a lejtők meg a völgyek is. A zöld különféle árnyalatait öltötte magára minden e tájon. Ebből a mindent elárasztó zöldből bukkant elő egyszerre csak az emléksarnok, mintha a semmiből teremtett volna ott hirtelen, s csodás látványától káprázott az emberek szeme. Már messziről tisztán látszottak az aranyosan tündöklő, mázolt tetőcserepek és a falakat borító ezüstszínnel cirmozott márványlapok. Előttük aztán az emléksarnokba vezető, ötvennégy fokból álló leborulólépcsőt¹ övező két sápadt-zöld jádeoszlop is. Ez a sokszínű csillogás,

melybe arany, ezüst, jádezőld és a leborulólépcsők gránitburkolatának bronzos fénye vegyült, súlyos, higanyszerű csóvává állt össze, s úgy tetszett, mintha egy nedves selyemkendőt feszítettek volna ki a levegőben. Mintha titokzatos, lila fény ragyogott volna az égbolton. Az emléksarnokot megpillantva, csodálkozva sóhajtottak fel az emberek, annak a lila fénynek a láttán pedig álmélkodva szisszentek fel.

– Egek! Micsoda lila fény!

– Magasságos ég! Hogy találtak erre a mesés szép tájra?

– Ó, egek! Ilyen helyekre járhattak régen pihenni a császárok.

A nagy álmélkodásban aztán önkéntelenül is megszaporozták a lépteiket felfelé. Mikor megérkeztek az emléksarnok tövébe, az eresz alatt jókora feliratot pillanthatnak meg. Ahogy Mao elnök mauzóleumának bejáratánál az olvasható, hogy „Örökké őrizze az emlékezet a nagy Mao elnök nevét”, úgy ennek mintájára itt az volt látható, hogy „Örökké őrizze az emlékezet a világ népei nagy tanítójának, Leninnek a nevét”. Az emléksarnok a hegy legtetején állt, s akkora volt, mint egy búzamező. Az előtte elterülő tér pedig kitett két búzamezőnyi területet is. Ha ezt a cementlapokkal kirakott teret gabonaszáritásra használták volna, hát egy egész falu összes kukoricáját, kölesét meg búzáját mind ki lehetett volna teríteni rajta. Ki lehetett volna szárítani ott egy falu egész éves termését. A tér két oldalán, csakúgy, mint a világ összes turista látványosságánál, egy-egy bodegasor állt, ahol a helyi portékákat árulták, például fafülgombát, ginkgo bilobát, hímzett brokátokat és különféle szárított gombákat, de persze kínáltak ott mindenféle beszállított emléktárgyat is, köztük a Nanyangból származó, olcsó jádéból készült csecsebecskéket, amiket persze többszörös áron értékesítettek. Volt ott jádekarkötő, jádemedál, jádelő, jádebárány, jádekés, jádekard, a kínai asztrológia tizenkét állatjegyének jádéból faragott figurái, jádepagodák és jádefüstölőtartók, melyek valahogy egyszerre tűntek sosem látott újdonságnak és megszokott, kedves ismerősnek. Azok, akik már többfelé megfordultak a világban, tudták jól, hogy ezek a portékák mind csupa értéktelen vacakok. Ha tehát az árus felbőszült oroszlánként erősködött, hogy márpedig száz júannál olcsóbban oda nem adja a kiszemelt darabot, a vevőnek elég volt ijedt kisegerként tízert ajánlani érte, s végül meg is kapta tíz júanért, az árus pedig még így is nyert a bolton. A vevő meg örült, hogy milyen jó üzletet csinált. Azok a látogatók pedig, akik alig-alig mozdultak ki otthonról, ahol azonban meglehetősen jólétben éltek, mikor meghallották, hogy valaki tíz júanért vett egy jádemedált, azt gondolták magukban, hogy a tíz júan az bizony már-már gyanúsán olcsó. De hát mégis csak meg kellett mutatniuk, hogy nekik is relík rá bőven, ezért hát siettek rögtön venni egyet. No, de akkor már megpróbálták még lejjebb alkudni az árat:

– És kilencért odaadja-e? – kérdezték az árust, aki erre úgy tett, mintha elgondolkodna, aztán nagy nyájasan így felelt:

– Egye fene, odaadom kilencért, elvégre egy ilyen jeles napon, mint Lenin mauzóleumának felavatása, az ember ne a nyereséget nézze, hanem hogy hogyan csinálhat magának jó szerencsét!

Sokan aztán a megvásárolt kincsekkel a kezükben indultak fel a lépcsőn, hogy megtekintsék az emléksarnokot. Valaki azt ecsetelte, hogy Lenin egészen fiatalon halt meg, mindössze ötvennégy éves volt, mikor elhunyt, nem véletlen hát, hogy a csarnokba vezető leborulólépcső éppen ötvennégy fokból áll. S ez még mind semmi, ugyanis a lépcső két oldalán húzódó korlát rácsainak száma oldalanként a huszonhetes, ezeket összeadva pedig az ötvennégyes számot kapjuk. A lépcsőkön felfelé baktató idősök és ifjak, nők és férfiak, mint az iskolás gyerekek, maguk elé motyogva számoltak: egy, kettő, három, négy, öt, és így tovább egészen ötvennégyig vagy huszonhétig. Amint beigazolódott, hogy valóban úgy van, ahogy mondták, arcuk mosolyra derült, s úgy érezték, ez nemcsak hogy érdekes, de még a tetejében egészen mély jelentéssel is bír. Ekkor megérkeztek az emléksarnok bejáratához. Voltak, akik rögtön be is csörtettek. A mélyebb érzésűek, a világlátottak, és különösen pedig azok, akik jártak már Pekingben és Mao elnök mauzóleumában, szép komótosan, mindenféle kapkodás nélkül indultak a bejárat felé. Ők ugyanis tüzetesen végignézték mindent, hogy meglássák, miben különbözik, és miben hasonlít egymásra Mao elnök és Lenin mauzóleuma. Azt persze már messziről is láthatták, hogy a két épület nagyságra és magasságra is megegyezik, de egyformák kőfalaik, és a szögletes, lapos tetejük, melyeket sárga, mázolt cserepek borítottak. Első ránézésre tehát kiköppött mása volt ez az emléksarnok Mao nyughelyének. Köztudott volt, hogy az épület megtervezésekor Liu járásfő Pekingbe utazott a kivitelezőkkel, ahol egy teljes napon át tanulmányozták Mao elnök mauzóleumának minden egyes szegletét. Ki-bejáráskáltak reggeltől estig, míg végül mindannyian legalább hétszer vagy nyolcszor is megtekintették az emlékhelyet. De nem csupán az elrendezéséről készítettek részletes jegyzeteket, hanem az őrt álló rendőrök elől bujkálva, titokban lemérték az épület szélét, hosszát és magasságát, miközben számtalan fényképet készítettek, és pontos számításokat végeztek arról, hogy a különböző elemek milyen távolságra helyezkednek el egymástól. Hát ezek után hogy is ne lett volna kísérteties hasonlóság a két mauzóleum között?

Az egyetlen, amiben mégis különböztek egymástól, az az volt, hogy míg Mao elnök mauzóleuma Pekingben, Kína fővárosában kapott helyet, addig Lenin emléksarnoka az ország északi részén fekvő Pagodafa járásban épült fel. Sőt, hogy egészen pontosak legyünk, Mao elnök mauzóleuma a pekingi Tienanmen téren áll, Leniné pedig a Balou-hegység eldugott szegletében található Lélekhegy tetején.

Lett volna talán még más különbség is? Hát, bizony nem volt egy sem. A szemfülesebbeknek azonban mégis feltűnt valami. Lenin ugyebár ötvennégy évet élt, és ennek megfelelően ötvennégy lépcsőfok vezetett az emléksarnok

bejáratához, valamint ötvennégy rácsa volt a leborulólépcső két oldalán húzódó korlátnak is. Namármost, Mao elnök mauzóleuma körül összesen tizenhat oszlop áll, négy-négy minden oldalon, s bár Lenin mauzóleuma előtt is négy oszlop tornyosult ugyan, mögötte azonban tíz darab, a két oldalán pedig egy sem. Összesen itt tehát csak tizennégy volt az oszlopok száma, vagyis kettővel kevesebb, mint Mao elnök emléksarnokánál. Vajon ennek mi lehetett az oka? A műveltebbek, az ország szociskoláiban, pártiskoláiban iskoláztak, és a tankönyveket betűről-betűre befiflázó diákok könnyen választ adtak erre a kérdésre: az elől álló négy és a hátul álló tíz oszlop nem más, mint utalás Lenin születésnapjára. Lenin ugyanis a kettővel korábbi hatvan évből álló ciklus 1870-es ló évében született, a régi orosz naptár szerinti negyedik hónap tizedikén. A születésnapjára való utalással pedig azt kívánták jelképezni, hogy Lenin új életre kel majd itt az emléksarnokban, melyben többé nem fog már rajta az idő vasfoga. Akik tehát tisztában voltak Lenin születési dátumával, mindjárt megértették, miért nem állítottak hát egyetlen oszlopot sem az emléksarnok két oldalába. Oszlopok helyett a bal oldalra tizenkét szál ős fenyőt, a jobb oldalra pedig tizenhat jól megtermett ciprusfát telepítettek. A fák a tíz méteres magasságot is megközelítették, koronájuk pedig büszkén terebélyesedett a magasban. De nem volt ám véletlen a tizenkettes és a tizenhatos szám sem, ezek ugyanis Lenin halálának dátumát jelölték. Lenin az előző hatvanéves ciklus legelső évében, a régi orosz naptár szerinti tizenkettedik holdhónap tizenhatodik napján hunyt el. Persze a halálának dátumára emlékeztető fák is azt az üzenetet hordozták, hogy immár az öröklétbe tért meg. De vajon miért nem ültettek oda inkább fiatal facsemetéket, vagy épp ellenkezőleg, patinás, ősi fákat? Miért esett a választás épp ezekre a közepes méretű fenyőkre és ciprusokra? Az óriási ősfákkal az lett volna a gond, hogy dús koronáikkal eltakarták volna az eget is egészen, s úgy tűnt volna, mintha már száz meg száz éve nyújtózkodnának feléje onnan a hegycsúcsról. A facsemetékről is könnyen azt hitte volna bárki, hogy csupán a véletlen műve, hogy épp ott szökkentek szárba. Így viszont az emlékpark dolgozói egy mesébe illő történetet adhattak elő a látogatóknak, miszerint az emléksarnok két oldalán sorakozó fák éppen annyi évesek, ahány Lenin volt a halálakor, vagyis évgyűrűik száma ötvennégy. Mikor átültették őket, a járás erdészei egyenként megvizsgálták mindegyiket. A törzsükre egy lyukat fúrtak, és a lyukból kinyert metszet alapján megállapították a korukat, így valóban csak azok a fák kerültek az emléksarnok mellé, amelyek egészen pontosan ötvennégy esztendősek voltak. Azok pedig, melyekről kiderült, hogy akár csak egy évvel is idősebbek, esetleg néhány esztendővel fiatalabbak, lehettek bármilyen formásak, lehetett akármilyen dús a lombjuk, akkor sem kaphattak helyet a sorban. Azt mesélték, hogy e tizenkét fenyő és tizenhat ciprusfa felkutatására az erdészek és a parkrendezők hat hónapon át ásták fel sorra a fákat a Lélekhegyen, s vagy ötven fát is kiemeltek a földből, mire rá-

akadtak egyre, ami épp ötvennégy éves volt. Csakhogy az egész hegyen nem volt több mintegy száz fenyőnél és ciprusnál, s még az sem volt biztos, hogy lesz azok között egy is akár, ami egyáltalán a kívánt kor környékén jár, nemhogy pontosan ötvennégy éves legyen.

Nem volt hát mit tenni, végig kellett járniuk a környező hegyoldalakat is, s közben felásni több erdőnyi fát járászerte, mire végül összegyűjtötték azt a tizenkét fenyőt és tizenhat ciprust.

Az emléksarnok mellett sorakozó fák végül a Lenin-fenyők és a Lenin-ciprusok nevet kapták. Ez a két fasor pedig az emlékpark legendás elemévé vált. Hogy igazolják a fák korát, minden egyes fenyő és ciprus törzsébe egy-egy lyukat fúrtak, s bár a lyukakat később cementtel befoltózták, a cementfoltok körül még mindig sűrűn szivárgott elő a sárgás gyanta.

A levegőben a fák gyantájának illata gomolygott.

No persze ha csak ennyi apró motívum lett volna az eltérés a Lenin-emléksarnok és Mao elnök mauzóleuma között, akkor valóban alig-alig különbözött volna egymástól a kettő. Ha azonban az ember a fasorok megtekintése után a tömeget követve belépett az emléksarnokba, még több titokra bukkanhatott. Például hogy a csarnokban tizenhárom különböző méretű oszlop és pillér található. Vajon miért éppen tizenhárom? Mert Lenin eredeti nevének, azaz a Vlagyimir Iljics Uljanovnak kínai nyelvű átírata pontosan tizenhárom írásjegyből áll. Ezek az oszlopok tehát a nevét jelképezték. Ha pedig valaki ezt felfedezte, még mohóbban kereste, milyen további titkokat rejtget még az épület.

A mauzóleum belsejében található, közel hét méter magas terem lenyűgöző hatást gyakorolt a látogatókra. A falakba rejtett világítótestekből úgy folyt a selymes fény, mint a tej, s az emberek ebben a tejszerű fényben haladtak előre a szalagokkal kijelölt útvonalon. S bár a terem megvolt akkora, mint egy fél búzamező vagy mint egy tehetős család villája, de a jobbra-balra tekergőző koronok mégis azt a benyomást kelthették az emberben, mintha egy szűk sikátorban barangolna. Bár Lenin holttestét még nem szállították ide, de az újonnan elkészült kristálykoporsót már kihelyezték a terem közepére. A helyiség tehát már így is fennkölt nyugalmat árasztott, s még a beszélgetés is tilos volt az áthaladóknak.

Akinek sírt a gyermeke, azt azonnal kivezényelték. Aki rágyújtott, vagy fényképet készített, azt nemcsak hogy rögtön kivezették, de még meg is bírságozták.

Az emberek úgy tömörültek a be- és kijáratoknál, mintha legalább is egy hídnál kellene sorba állniuk az átkelésre várva. S amint a tömeg lassan hőmpölygött befelé a keskenyre szabott ösvényen, a terem hűs levegője úgy csapta meg őket, mintha egy árnyas völgyben rejtőző tavacska partján bandukolnának a nagy nyári hőségben. De alighogy megéreztek ezt a kellemes, hűvös levegőt, a lélegzetük is mindjárt elállt, mert ugyanebben a pillanatban megpillantották

a kristálykoporsót is a terem közepén felállított emelvényen. Ezt az emelvényt pedig bizony márványkövekből rakták ki, s szélkében és hosszában akkora volt, akár egy kiterített gyékény. A koporsó pontosan az emelvény széleihez illesztve feküdt, s olyan volt, mint egy türkizzöld üvegdarab vagy mint egy tejfehér jádekrisztály.

A látogatókat a koporsó körül mintegy két méternyi távolságban kifeszített nejlonkötél tartotta távol, hogy csak nézhessék, de megfogdosni ne tudják. Így pedig, hogy megérinteni nem volt szabad, csak még rejtelmesebbnek tűnt a szemükben az a kristálykoporsó, s még tüzetesebben igyekeztek megvizsgálni, de minél tovább fürkésztek, annál jobban összezavarodtak a láttán. A koporsó alakra épp olyan volt, mint bármelyik másik, amit azelőtt láttak: a fejrésznél szélesebb, a lábrésznél pedig keskenyebb. Még a középső részének a mérete is hasonlóan tűnt a vidéken használatos koporsókéhoz: nagyjából két láb hét hüvelyk lehetett a szélessége és ugyanilyen magassága. A fejrész azonban mind szélességre, mind magasságra nagyobbak tetszett a közönséges ébenfából faragott koporsókénál, ellenben a lábrész meg mintha valamivel kisebb lett volna. Hosszra pedig vagy fél lábbal is túltett a falun használt koporsókon.

Összességében tehát az embernek az az érzése támadt, hogy bizony hibádzott valami ennek a kristálykoporsónak az arányaival. No, de hát alig néhány nap múlva egy igazi nagy ember testét helyezik majd el benne. Egy olyan emberét, akit a fél világ leborulva tisztel. Ennek fényében pedig ugyan ki mert volna rákérdezni, miért lett ilyen ez a koporsó. Csak haladt szépen mindenki a tömeggel lélegzetvisszafojtva. Mintha egy deszkahídon kellene óvatosan átkelni. Aztán a koporsó mellé érve: mintha hűs szellő csapna meg hirtelen. Sze-meidet a kristálytömbre mereszted, s még az is lehet, hogy az áttetsző falon át megpillantasz néhány hajszálat a koporsó fenekén. Csupa hófehér hajszál mind. Borzongás fut végig rajtad.

Aztán ismét.

A hatalmas teremben nincsen semmi nesz. Az emberek lépteit, akár a le-hulló falevelek, olyan puhán koppannak a padlón. Lélegzetük pedig finoman susog, mintha száz meg száz bársonyfonál úszna a levegőben, s a tejfehér fényben úgy áramlik ide-oda, mint télen a hegyek közt megülő köd. Valaki nem bírja tovább visszatartani, s kezét a szájára tapasztva felköhög. Száraz köhögé-sének hangja súlyos kődarabként csattan a terem padlózatán, s a zajra mindenki összerendezve kapja fel hirtelen a fejét. A koporsóra szegezett tekintetek pedig rögtön a köhögő férfire merednek.

A férfi, mint aki valami megbocsáthatatlant követett el, bűnbánóan hajtja le a fejét.

A tömeg közben folytatja lassú hömpölygését a szalagkorlátok között, de valahogy mire ki-ki visszanézett volna a köhögő férfiről a koporsóra, hát látta ám, hogy már túl is haladt rajta.

De hiába érzed, hogy még nem láttál eleget abból a kristálykoporsóból, mert a mögötted jövők már lökdösnek előre, egyre kijebb a teremből, egészen az emlékcarnok kijáratáig.

Hogy eleget láttál-e vagy sem, az mindegy. Az emberek végül ott álldogáltak a kijárat előtti téren és a lépcsőkön, arcukon komor ábrázattal. Úgy érezték, hogy nem érte ez meg így mégsem igazán, hogy nem nagyon kaptak semmit sem, és máris ki kellett jönniük. Mint akik több száz mérföldet utaztak, hogy eljussanak a vásárba, de mire odaérnek, az árusok már mind felpakoltak. Vagy mint akik megállás nélkül úton voltak nappal és éjszaka, hogy megnézhessenek egy előadást, de már a függönyt is rég összehúzták, mikor végre megérkeznek a színházba.

Odakint hétágra sütött a nap, és kellemes meleg idő volt. A látogatók kissé tétován ácsorogtak ott a kijáratnál, néhányan panaszosan sóhajtottak fel, hogy ezért kár volt, mások meg azt firtatták, megérte-e legalább egyszer megnézni vagy sem. Aztán kisvártatva az emberek elkezdtek egy negyvenes éveiben járó összes hajú férfi köré gyűlni, aki talán az emlékcarnok személyzetének egyik tagja lehetett. A férfi azt mesélte, hogy ő maga helyezte a kristálykoporsót az emelvényre saját kezűleg, s magát az épületet is az ő irányítása alatt húzták fel.

– Azt például tudják-e – kérdezte –, hogy a főteremnek miért éppen három mellékszárnya van, és miért nem mondjuk kettő vagy esetleg négy? Hát azért, mert Liu járásfő ellátogatott Lenin egykori lakhelyére, és azt mondta, hogy ott is egy főszoba és három kisebb szoba van.

– Na, és azt tudják-e – folytatta –, hogy az a kristálykoporsó miért éppen hét láb és öt hüvelyk hosszú, ahelyett, hogy kereken hét láb lenne? Vagy hogy a fejrész széle és hossza miért két láb kilenc a szokásos két láb hét helyett? A lábrész pedig szélkében és hosszában is éppen egy láb öt a hagyományos egy láb kilenc helyett. Tudja valaki, hogy ennek mi lehet az oka? Tudom ám, hogy nem tudják a választ, megmondom hát én maguknak: a koporsó pontos mé-reteit is Liu járásfő határozta meg, miután Oroszországban alaposan megvizs-gálta Lenin sírhelyét. Ez a kristálykoporsó ugyanis Lenin eredeti síremlékének egytizedre lekicsinyített mása. Liu járásfő azt mondta, hogy a sírhely alakra hosszú és keskeny, hosszában huszonkét és fél lépés. Namármost Liu járásfő három lépése pont tíz lábnak felel meg, így ez a huszonkét és fél lépés hetvenöt lábbal egyenlő, aminek az egytizedszerese ugyebár hét láb öt. Szélkében a sírhely huszonkilenc láb, ennek az egytizedszerese adta a fejrész méretét, ami tehát így lett két láb kilenc. A síremlék magassága pedig tizenöt láb, a koporsó láb-része ennek megfelelően egy láb öt lett. Lenin mauzóleumában bizony se szeri, se száma a csodás egybeeséseknek – tette hozzá, – és annyi történetet rejtene-k ezek a falak, hogy egy egész könyv megtelne velük. Meg tudják-e mondani vajon, hogy miért éppen öt láb egy hüvelyk a bejáratnál álló Lenin-szobor ma-gassága? S azt tudják-e, miért pont két láb egy széles, három láb nyolc hosszú és hat hüvelyk magas az alapzata? Liu járásfő tudniillik az egész gyermekkorát

a szociskolában töltötte, vagyis bőven nyílt rá lehetősége, hogy elmélyüljön Lenin műveiben. Namármost Liu járásfő azért rendelkezett úgy, hogy a szobor öt láb egy hüvelyk magas legyen, mert az pontosan egy méter hetven centinek felel meg, a Lenin-összes pedig éppen tizenhét kötetből áll. Az alapzat szélessége két láb egy hüvelyk, vagyis hetven centiméter – Lenin válogatott műveiben a legfontosabbként összegyűjtött esszék száma pontosan hetven darab. Az alapzat hossza három láb nyolc, mivel országunkban összesen ennyiféle kiadása létezik Lenin műveinek. A magassága pedig azért lett hat hüvelyk, mert ha Lenin könyveit egymásra rakodjuk, pont ilyen magas könyvhalmot kapunk.

A férfi csak állt ott az emlékcarnok hátsó kijáratánál és megállás nélkül ontotta a szót, közben pedig egyre többen gyűltek köréje. De minél nagyobb tömeg állta körül, annál részletesebben ecsetelte a különféle rejtelmeket, hogy már-már úgy tűnt, az épület minden egyes téglájának megvan a saját története, s még a legutolsó kődarab is ezer szálon kapcsolódik Lenin életútjához.

– Valószínűleg fel sem figyeltek rá, amikor beléptek – mondta –, de a főterem padlóját egy félkör alakú mozaik díszíti. A mozaikon tücskök és szöcskék láthatóak, persze nem véletlen ez sem, ugyanis Lenin egykori lakhelyének kertjében is volt egy ugyanilyen félkör alakú virágágyás, s azt mondják, a gyermek Lenin egyik kedvenc mulatsága volt, hogy ott tücskökre és szöcskékre vadászson. Ez a mozaik tehát azt jelképezi, hogy nálunk Lenin ismét megtérhet valamikori otthonába, sőt egészen a gyermekévekig is visszajuthat. Mert hiszen még a legnagyobb emberek is megöregszenek, és öregkorukba térve olyanokká válnak, mint akik gyermekéveiket élik újra. De ne feledjük, a gyermekkorba való visszatérés egyenlő az újjászületéssel.

Aztán így folytatta:

– A főteremben hat nagy oszlop található, ezek közül hármat a Kínában hagyományos faragott sárkányok, fénixek és más legendás állatok, valamint a Mennyei Béke kapuján és az előtte fekvő Tienanmen téren is látható különféle minták díszítenek. A másik három oszlopon viszont orosz templomok és jeles épületek képmásai mellett jelenetek láthatók a munkásmozgalomból, de felfedezhetjük rajtuk Lenin műveit, a mifelénk használatos sarlót és kalapácsot ábrázoló jelképet, Mao elnök műveit, a forradalom jelentős eseményeinek évszámait, és még sok más képet az ottani októberi forradalomról, a cár trónfosztásáról, vagy a második világháború végén a Hitler ellen aratott győzelmet üjjongva ünneplő tömegről, és így tovább, még folytathatnám napestig is.

S valóban, az az összes férfi addig beszélt, míg a nap is ereszkedni kezdett az égbolton, hogy a torka egészen kiszáradt, s a hangja rekedtessé vált, de az emlékcarnok a szavai nyomán csordultig telt rejtelemmel és jelentéssel. Mondandóját végül így zárta:

– Arról van itt szó, hogy bizony csak az látja igazán, ami eléje tárul, aki értő szemmel nézi, a többiek meg nem látnak mást, csak nagy zűrzavart. Én

azt javaslom maguknak, menjenek végig még egyszer az elejétől, mert különben tényleg hiába jöttek el. Ráadásul, mikor már Lenin teste is itt lesz, egy belépődíj fejében csak egyszer sétálhatnak majd végig a termen.

Szavai végeztével aztán leballagott a lépcsőn. Csak ekkor jutott eszébe valamikinek, hogy az összes férfi nem volt más, mint a Ciprusfa falukörzet valamikori vezetője. Nahát – lamentáltak –, hisz' a falukörzet vezetője azelőtt egyszerű, tanulatlan ember volt, de most, hogy felépült ez az emlékcarnok, micsoda nagy tudású szakértő vált belőle. Volt, aki kérdezett volna még tőle, de távolabbról már szölongatták, így hát elsietett. A hátramaradt látogatók pedig, akik korábban még úgy érezték, semmit sem kaptak a pénzükért, most a férfi távolodó alakját nézve az ő ismereteit méltatták, s magukat korholták saját rövidlátásukért és tudatlanságukért.

Ekkorra bíbor fény ült a hegycsúcsok közé, a nap készült lebukni a horizont alá. Az emlékcarnok a lemenő nap melegében is ugyanolyan békésnek és méltóságteljesnek tetszett. S mivel ilyen későre járt az idő, néhányan lóhalálában igyekeztek vissza a bejáratához, hogy még egyszer megnézhessék a terem belsejét. Mások viszont arra gondoltak, hogy mindjárt lemegy a nap, de a hegy további látványosságai közül még nem láttak egyet sem. Ők gyorsan az emlékpark felé siettek. Ami pedig a legfontosabb, hogy még egyetlen műsorszámot sem láttak az élvendi mutatványosok előadásából. Márpedig aki arról az előadásról lemarad, az aztán tényleg a semminek se³ jött el a Balou-hegyekbe. És a semminek se' mászta meg a Lélekhegyet.

Magyarázatok

¹ leborulólépcső: jelentése: lépcső. A kifejezés onnan ered, hogy régebben csak a buddhista templomok előtt lehetett lépcsőt látni, melyen felfelé haladva a hívek minden lépcsőfokon leborultak, mielőtt a templomba léptek volna. A Balou-hegyekben ezért a lépcsőt leborulólépcsőnek nevezték.

³ a semminek se: jelentése: fölöslegesen, hiába

MELYBEN EGYRE MELEGSZIK AZ IDŐ, S A TÉL ÁTFORDUL PERZSELŐ NYÁRBA

Élvendfalva két társulata korábban sohasem lépett fel közösen. Erre tehát akkor került legelőször sor, miután Liu járásfő ünnepélyesen átvágta a szalagot a Lenin-emléksarnokon. A társulatok tagjai előbb a mauzóleum előtti téren mutatták be rendkívüli képességeiket, majd szétszéledtek az emlékparkban, s napközben a különböző látványosságok közelében adták elő mutatványaikat. A Félábú Majom a Fekete sárkány-tóhoz kísérté a Béna Fiúcskát, hogy ott mutassa be üveg cipős trükkjét. A fülönfüggő petárdás Süket Mát az Ezüst barackligethez vezették. A levélhímző Béna asszonyt és az éleshalló Tonghuát a Visszanéző szarvashoz állították ki. Mao Zhi anyót és az ő kilenc molylepkéjét pedig egy másik hegyoldalra vitték, ahonnan pazar kilátás nyílt a napfelkeltére és a naplementére is.

Miután az ember bejárta az emléksarnokot, máris indulhatott, hogy megnézze a Kilenc sárkány-vízesést, a Faragott sziklaszirtet, a Hegycsúcs köerdőt, a Zöld és a Fehér kígyó odút. S ha még ennél is izgalmasabbra vágyott, ellátogathatott a Fekete sárkány-tóhoz, ahonnan a Pagodafa írástudói által kiötölt ősi legenda szerint a fekete óriáskígyó származott. Ezek a látványosságok mind a völgy felé csordogáló patak mentén sorjáztak, s a mutatványosok is a két par- ton sorakoztak fel. Így tehát, ha valaki esetleg nem találta volna különösebben érdekesnek a sziklákat és a vizet, ha másért nem is, de az élvendiek bemutatóiért azért mégis biztosan végiment az emlékparkon.

Köztudott volt, hogy a Lenin holttestének megvásárlásához szükséges összeget az élvendi társulat kereste meg a járásnak. Mint ahogy annak is híre ment, hogy a déli fellépő körútjuk során a mutatványosok előadásaira a jegyek ára fel- szökött ezer jüan fölé is. De ha az ezret nem, elég, ha a nyolcszáz jüant elérte, hiszen a Balou-hegységben egy teljes család egész éves bevétele volt ennyi. Már- pedig ha valaki egy egész család éves bevételét is hajlandó kifizetni azért, hogy

megnézze egy csapat vak, süket és nyomorék fellépését, hát akkor az az előadás bizonyosan nem hétköznapi. Csakis olyan műsorszámokból állhat, amikre az épek életükben sosem merészkednének, vagy sosem lennének képesek.

A nap eltűnt a hegyek mögött, s mielőtt leszállt volna az alkony, egy pillanatra minden elcsendesült. Még a távoli hegyormok és szurdokok is mind el- némultak, mintha az egész világot egy hatalmas, kiszáradt kút nyelte volna el.

Korábban a látogatók kezében még nemigen lehetett látni semmit, de mire összegyűltek az emléksarnok előtti téren, hogy végignézzék az élvendiek mű- sorát, már szinte mindenkinél volt valami enniivaló – kinél egy hideg gőzölt gombóc, kinél egy csomag földimogyoró vagy lóbab, esetleg egy olajban sült gombóc, egy zacskó keksz, néhány darab sütemény, vagy a lépten-nyomon áru- sított, teában főtt tojás. Mindenfelől nagy rágcslás-ropogtatás hallatszott, me- lyet csak az a nesz tört meg néha, ahogy a víz szalad le gluggyogva a torkokon.

A hegyen ételt árusító falusiak néhány nap alatt szépen megszédtek ma- gukat az üzletből, s a végén még az otthon talált több éves, poshadt búzából meg dohos lisztből is mind gombócot csináltak, mert azt is elkaptokdták pillanatok alatt. Azok meg, akiknek semmi eladhatójuk nem akadt otthon, elővették a disznóvágáskor használt hatalmas kondért, s abban forraltak vizet, amit aztán aranyáron kínáltak a hegytetőn.

Tél volt ugyan, de itt mégis olyan enyhe volt az idő, akár egy nyári alkonyon. A nyári hőség idején a hegyekben ugyanis friss maradt a levegő, s itt ilyen volt most is. A különbség persze az volt, hogy míg nyáron ez a friss levegő hűsítően hat a forróságban, addig a téli hidegben kellemesen melengeti az embert. A látogatók – városiak, falusiak, ifjak és öregek, férfiak és asszonyok – most szá- zával vagy talán ezrével sereglettek hát az emléksarnok előtti térre. A legtöbb- en álltak, de sokan a leborulólépcső ötvennégy fokának valamelyikén találtak ma- guknak ülőhelyet. A leborulólépcsőből remek nézőtér vált tehát, mint ahogy a két oldalán húzódó kőkorlát is kiváló ülőalkalmatosságnak bizonyult a fiatalok számára.

A színpadot már felállították a térnek a mauzóleummal átellenes oldalán. A színpad három oldalára új, sárga vásznat feszítettek ki, de ugyanebből a sárga vászonból húztak fölé tetőponyvát, és a padlóját is ezzel vonták be. A vászonból áradó festékszag olyan sűrűn kavargott a levegőben, akár a nyári búza illata. A valamikori Balou-dallamokat előadó társulat korábbi vezetője és helyettese már nagyon beletanultak az élvendiek műsorának levezényelésébe, s még Liu járás- főn is túltettek abban, hogy micsoda tisztelettel fordultak Mao Zhi anyóék munkájához. Hisz' ők tudták a legjobban, milyen temérdek pénzt hoz a társulat egyetlen előadása Pagodafa járásnak, és persze hogy mennyi bevétel jut ebből nekik maguknak is.

– Élvend hamarosan kikerül Pagodafa járás fennhatóság alól – mondta Liu járásfő. – Talán ez maguknak nem világos?

– Mao Zhi anyó – kérlete a társulatvezető –, hisz' csak annyi lenne, hogy napközben külön-külön adják elő a mutatványait, aztán szürkületkor fellépnek egyszer közösen is. Csak néhány plusz fellépésről van szó, ez igazán nem sok!

– Liu járásfő – szolt az anyó –, megegyeztünk, hogy az utolsó előadáskor a színpadon olvassa majd fel nekünk a kilépést hitelesítő papírokat.

– Állapodjunk meg abban – mondta Liu –, hogy folyamatosan mutatványoznak, egészen addig, amíg mindenkit ide nem csöditenek a Lélekhegyre, és a hírünket szét nem kürtölik.

– Liu járásfő, azt ígérte – mondta Mao Zhi –, hogy a lélekhegyi belépődíjak egyharmadát Élvend kapja majd.

– A járás úgy rendelkezett – közölte a Fállábú Majom –, hogy a belépődíjakból nekünk járó pénzt a fellépések befejeztével egy összegben fizetik ki.

– Menjen gyorsan – mondta a társulatvezető –, és hívja az élvendieket meg Mao Zhi anyót. A közönség már egyre nyugtalanabb, ha elvesztik a türelmüket, még a végén szétverik itt nekem a színpadot.

A műsor végül félórás késéssel vette kezdetét.

Ez volt az a bizonyos utolsó előadás, melynek végén a megbeszéltek szerint Liu járásfőnek fel kellett olvasnia az Élvend kiválását hitelesítő dokumentumot. Csakhogy a műsor kezdetekor a járásfő nem volt sehol.

– Csak nem tán, hogy nem jön? – aggodalmaskodott Mao Zhi anyó.

A járás emberei viszont azzal nyugtatgatták, olyan még sosem fordult elő, hogy Liu járásfő ne állta volna a szavát. Történt egyszer például – mesélték –, hogy egy gyűlés alkalmával hosszasan vártak rá hiába, így hát feladták a várakozást, levezették az ülést, de abban a pillanatban, mikor az ülést már berekesztették volna, Liu járásfő csak betoppant végül. Attól tehát nem kell tartani, hogy Liu járásfő ne jöjjön el mégsem – összegezték.

Így hát megkezdődött az előadás. A műsor persze ezúttal is a társulat százszor és ezerszer is bemutatott számaiból állt, melyeket a fellépőkörútjuk során már úgy begyakoroltak, akár a vidéki asszonyok a rizstészta készítését vagy a cipőfoldozást. A különbség pusztán abban állt, hogy míg az ország délvidékén a két társulat külön utakon járt, a Balou-hegyekbe visszatérve most egy nagy csapattá álltak össze. Hogy az ismétléseket kiküszöböljék, a mindkét társulat által bemutatott számokból csak a jobbakat válogatták be az itteni előadásba, és a műsor menetét is átvariálták.

– Lépjenek fel, arra kérem! – erősködött Liu járásfő. – Vegyék elő azokat a mutatványait, amit még senki sem látott. Akik a legjobban alakítanak, azoknak ezer jüan bónuszt fizetek előadásonként.

– Jól van, hát fellépünk – egyezett bele Mao Zhi anyó. – De most utoljára.

S valóban, ez az utolsó előadás egészen más volt, mint a többi. Már rögtön az elejétől fogva más volt. A bemonddó, Huaihua szépsége semmi evilágihoz nem volt fogható. Azt pedig végképp nem gondolta volna senki, hogy miután

közli, hogy meg fog nőni, végül fél év alatt tényleg ép nővé cseperedik. De nem akármilyen ép nővé, hanem egy mesés szép tündérré, sudár termettel, holdvilág arcocskával, s olyan finom, fehér bőrrel, mintha születése óta tejben fürösztelnék. Mikor világoskék ruhájában kiállt a színpadra, hogy bejelentse a műsor-számok kezdetét, olyan volt, mintha a ragyogó hold maga függne ott egy fűzfaágon. Ébenfekete hajáról gyöngyözve szikrázott vissza a reflektorok fénye. Ajkai úgy vöröslöttek, akár az érett gránátalmák ősszel, fogai pedig úgy villantak elő közülük, mint megannyi apró jádekő. Köztudott volt, hogy eredetileg ugyanolyan pirinka volt ő is, mint a húgai, Tonghua, Yuhua és Molyocska, de miután fél évre elhagyta Élwendet, nemcsak hogy ép természetűvé nőtte ki magát, de már egyáltalán nem is hasonlított a testvéreire. Az első társulat tagjai szemtanúi voltak ugyan annak, ahogyan napról-napra változik egyre bájosabbá, de épp mivel mindennap ott volt a szemük előtt, nem is találták ezt az átváltozást olyan mehökkentőnek, mint ahogyan a szülőket sem ejti ámulatba, ahogyan felnő a gyermekük. De amint mindannyian visszatértek a járásba, s a két társulat ismét találkozott, a többi élvendinek elállt a szava Huaihua láttán, s tátott számmal bámulták. Legelőször a járás Balou-dallamokat előadó társulatának színházában találkoztak, s amint megpillantották Huaihuát, hangosan sóhajtottak fel a meglepetéstől. Aki a holmiját pakolta éppen, annak a batyujába mélyedve dermedt le a keze, aki a kellékes ládákat cipelte, az a vállán a ládával merevedett le, aki pedig guggolva matatott valamit a földön, hirtelen felpattant, de aztán ő is csak állt ott a csodálkozástól földbe gyökerezett lábbal. Kisvártatva nagy zsigongva kezdték az álmélkodást, hogy micsoda tündérszép ép nővé cseperedett ez a lány. De az ámulatukba némi rossz érzés is vegyült, mintha Huaihua valamit elvett volna tőlük, mintha bizony elárulta volna a többieket.

Még a levélhímező Béna asszony is felpattant a földről, mint aki Huaihua nyakába akarna borulni, de aztán, ahogy ismét földet ért a lába, ámulatban kiáltott fel:

– Nagyságos ég! Huaihua, hát te meg hogy nőttél ekkorát?

Mao Zhi anyó a rávölből fürkészte unokáját, ő is egészen ledermedt a döbbenettől, de végül mosolyogva így szolt:

– Na, hát akkor végül csak megérted ez a fél éves fellépő körút.

Mintha legalábbis nem az lett volna a mutatványozásuk lényege, hogy a végén kiléphessenek a társadalomból, hanem az, hogy Huaihuából tündérszép ép nő váljék. S minthogy ez bekövetkezett, elérték hát a céljukat.

Molyocska irigységgel vegyes csodálattal bámult a nővérére, aztán hirtelen félrevonta Huaihuát, és azt kérdezte tőle:

– Nővérem, mondd már el nekem, mégis hogy nőttél így meg?

Huaihua erre még odébb húzta Molyocskát, aztán körbepillantott, s végül halkán így szolt:

– De Molyocska, ugye, ha elmondom, utána nem fogsz te is kiközösíteni?

– Már hogy tenném?

– Tonghua és Yuhua már szóba sem állnak velem. Úgy tesznek, mintha legalábbis elloptam volna tőlük valamit azért, hogy így megnőjek.

– Na, mondd már, nővérem, én nem fogok úgy viselkedni veled, mint ők.

– Elmúltál már tizenhét éves te is, úgyhogy itt az ideje, hogy összekerülj egy férfival. És ha jót akarsz, akkor ép férfit válassz, azzal bújjál ágyba.

Molyocska ezt hallva csak még jobban elképedt, s elhülten pislogott szépséges nővére. De épp amikor szólni akart volna valamit, egyszercsak belépett valaki a színház ajtaján. Az a valaki nem más volt, mint Liu járásfő titkára. Shi titkár a járásfő megbízásából érkezett, hogy ellenőrizze, az egy nappal később hazatérő első társulat is rendben megérkezett-e. Ahogy meglátta Shi titkárt, Huaihua rögtön elmosolyodott, és Molyocskát maga mögött hagyva odasietett a férfihoz.

Nem sokkal később aztán Huaihua közölte, hogy visszakíséri Shi titkárt a járási bizottsághoz, mert még el kell intézniük néhány formáságot, azzal nyomban távoztak is. Huaihua az ezt követő két éjszakát végig a titkárral töltötte, s csak akkor csatlakozott ismét a társulathoz, mikor jött értük a busz, hogy a járásszékről a Lélekhegyre utazzanak.

A hold ezen az estén is akkor jelent meg az égbolton, mint máskor. Vele együtt felragyogtak a csillagok is. A hegyeken túl, alig néhány tucat – vagy talán száz – mérföldre innen, jégge dermedve vacogott a világ a téli hidegben, de a Balou-hegységben szokatlanul meleg volt. Az égbolt a nyári éjszakákat idézte, olyan mélykék volt, mintha nem is volna igazi, mintha csak festékkel mázolták volna ilyen kékre. Az éj végtelen nyugalomba merült, csendjét egy szemernyi szél sem zavarta meg. A holdfény tejfehérje puhán folyt szét a hegyoldalakon, a völgyben, és mindenben az ég alatt. Csendbe borult az egész vidék, csak az emléksarnok környékén szikráztak a reflektorok, s terjengett az emberek lármája. Mintha eltűnt volna a világról mindenki más, nem maradt volna ezeken az embereken kívül senki, s most a túlélés miatti örömben zsibognának így.

Huaihua szép lassan felsétált a színpadra. Vízkék ruhája csak még jobban kiemelte holdvilág-arcát, s valóban úgy tetszett, mintha a hold ragyogna fel a színpadon, egy fűzfa ágán függve. A színpad előtt gyülekező több száz vagy talán ezer ember most mind egyszerre kapta fel a fejét lenyűgöző szépsége láttán, s az iménti láрма egy szempillantás alatt elnémult. Mintha a hegyekben lakó vererek közé egy fönix szállt volna le. Az összes szempár a színpadra meredt, s a tekintetek Huaihua testére vagy arcára tapadtak. Mindenki azt várta, hogy megszólaljon. De Huaihua csak állt, és némán mosolygott. Kivárta, míg az izgalom az egekig fokozódik, s csak akkor szólalt meg szelíden zengő hangján:

– Elvtársaink, kedves barátaink, földijeink! A Lenin-emléksarnok felavatásának jeles alkalmából, s annak tiszteletére, hogy Lenin teste néhány napon belül megérkezik a Lélekhegyre, hogy megtalálja végső nyughelyét a mauzóleum dísztermében, Élvend két társulata a ma estére egy különleges előadással

készült. Rendkívüli képességeink bemutatójáról sokan hallottak már, de nem akartak hinni a füleiknek, aki pedig látta, bizony nem akart hinni még a szemének sem. Hogy hiszik-e vagy sem, azt döntsék el maguk, most megnézhetik saját szemekkel. Kezdődjék hát az előadás! Az első műsorszám címe: *Fülfüggő petárdák*.

Ki gondolta volna, hogy az élvendi Huaihua nemcsak hogy pirinkából sudár szépséggé cseperedett, de még a hangja is bársonyosabbá vált, s olyan tiszta kiejtéssel beszélt, akár egy rádiós bemondó. Már az felért egy műsorszámmal, hogy ott állt a színpadon és beszélt. Alig néhány mondat után azonban meghajolt, néhány lépést hátrált, majd sarkon fordult és kísértalt a színpadról. Mintha egy kóbor fecske pihent volna meg egy pillanatra a porond tetején, hogy aztán ugyanolyan váratlanul tovarepüljön. Az emberek szeme és szíve azonnal kiüresedett, mintha csak egy féltett kincsüket veszítették volna el. Még az volt a szerencse, hogy amint Huaihua eltűnt a színpadról, rögtön kezdetét is vette az első műsorszám.

Ez alkalommal nem a Fállábú Majom kardok hegyén és tűztengeren átugró mutatványa nyitotta az előadást, hanem a fülére petárdákat aggató süketé. Minthogy itt a hegyekben a szabadtéren léptek fel, nem azt a sorrendet követték, amit korábban a városi színházakban, hiszen egy olyan számmal kellett indítaniuk, amittől a zibongó közönség azonnal elnémul, és minden egyes néző figyelme egyszersmind a színpadra szegeződik. Erre a feladatra pedig a Süket Ma fülfüggő petárdás mutatványát találták a legalkalmasabbnak. Süket Ma pedig nem okozott csalódást, úgy megbabonázta a közönséget, hogy csak tártották a szájukat csodálkozásukban. Ezen az estén egy fehér köpenyt viselt, mint amilyet a cirkuszi akrobaták szoktak, s már egyáltalán nem az a félszegen reszkető kis süket volt, mint a kezdet kezdetén. Tapasztalt előadónak nőtte ki magát. De nemcsak ő, hanem rajta kívül valamennyi élvendi mutatványos. Nyugodt léptekkel sétált ki, majd egyik öklét a másik tenyerébe fogva meghajolt a nézők felé. Ekkor jött egy segéd, s felakasztott a fülére egy kétszáz petárdából álló füzért. A közönség persze láthatta egyből, hogy nem először adja elő ezt a műsorszámot, hiszen az arcát mindkét oldalt duzzadt, fekete hegek borították.

A nézőtér azonnal elcsendesedett, s épp olyan némán várták a mutatványt, mintha egy sziklaszirt vagy egy toronyház aljában várnák, hogy valaki a mélybe vesse magát. Ahogy csend lett, Huaihua jelent meg ismét. A színpad egyik sarkában állva elmondta, hogy a mutatvány előadója negyvenhárom esztendő, s mivel gyermekkorától rajong a petárdákért, a füle hozzádözdött a robbanásokhoz, és már semmilyen zajra nem érzékeny, akár még ágyút is dörgethetnének mellette. Ezután Huaihua előhúzott egy vászonkabátot a színpad sarkából, és a férfire terítette, hogy az megóvja a fehér köntöst, amit viselt. A Süket Ma ekkor kiállt a színpad közepére, s egy vékony fémlemezt tartott a petárdák és az arca közé. A petárdákat Huaihua gyűjtötte meg személyesen.

A kétszáz petárda nagy füstcsóvát szórva ropogott Süket Ma bal arca mellett. A közönség ledermedt a rémülettől, s elsápadtak felnőttek, gyerekek egyaránt, de úgy, mint akiknek az utolsó csepp vér is mind kiszökött az arcából. Hogy bizonyítsa, valóban egy fikarcnyit sem tart a robbanásoktól, Süket Ma a bal arcát a nézők felé fordította, akik így szemtől-szembe kerültek a füstölögve ropogó petárdákkal, s ijedségük csak még inkább fokozódott, hogy nemhogy megmukkanni, de még csak mozdulni sem mertek.

Kisvártatva aztán, mikor a petárdák kidurrogták magukat, Süket Ma szép nyugodtan elemelte az arcától a fémlapot, aztán megkopogtatta azt a közönség felé. De bizony az a fémlap úgy kongott, mintha egy gongot vernének. Ekkor fogott egy petárdát, ami az imént nem robbant fel, rátette a fémlapra és meggyújtotta. Hát az akkorát szólt, mintha csak egy gongon robbantották volna fel. Süket Ma ekkor a füsttől elfeketült bal arcát fordította a nézők irányába, akik most már láthatták, hogy bár megkapta kicsit a korom, de más baja nem lett, s így végre ők is nyugodtan lélegezhettek fel. Süket Ma pedig együgyűn mosolygott rájuk.

A közönség felocsúdott hát a döbbenetből, s ujjongva tapsolta meg a mutatványt. A hegyek között hatalmas visszhang támadt, s a fehéren szikrázó tapsvihár és a bíboron sívító üdvívalgás lármája egymásba gabalyodva szállt fel a térről, s előbb az emlékcarnokról verődött vissza élesen, aztán a lejtőkön kondult a tompa visszhangja. A visszhang messzire hullámozott az éjszaka csendjében, hogy az egész vidéket fehér taps és bíbor éljenzés borította. Aztán ismét visszaszállt a hang az éjszaka legmélyéből, mintha az éj e lármára álmából riadva maga is bekapcsolódott volna a nagy ujjongásba.

Az éjszaka visszhangjára csak egyre jobban rázendített a közönség is. Kurjongattak, rikkantgattak, a tenyerüket csapkodták össze, és néhányan a színpad felé integetve bekiabálták:

– Akassz az arcod mellé gongot!

– Akassz az arcod mellé gongot!

De hát honnan is tudták volna a nézők, hogy Süket Ma bizony süketen bújít elő már az anyjából is, s halvány fogalma sem volt arról, milyen lehet a csörgés, milyen lehet a robbanás, és milyen lehet a mennydörgés. Életében persze nem kevés villámot látott már, de mennydörgést, azt bezzeg nem hallott egyet sem. Na, de tényleg a jobb fülére akasztott egy sárgán fénylő gongot, ami akkora volt, mint egy kisebb fazék fedele. A gong elébe pedig egy ötszáz petárdából álló füzért is odaakasztott, és menten meg is gyújtotta. A közönség persze még nagyobb tapsviharral jutalmazta a produkciót. De arra aztán már végképp nem számított senki, hogy ezek után a süket ledobja magáról a gongot, bugyután a nézőkre mosolyog, közben leporolja az arcát, de úgy, mintha egy darab követ paskolgatna, aztán fogja magát és az oldalára fekszik a színpadot borító vásznon. Itt aztán egy retek nagyságú robbanótöltetet húzott elő a zsebéből, s

azt az égnek fordított arcára helyezte, a füle mellé. Ekkor intett egyet, hogy jöj-jön valaki, és segítsen neki meggyújtani azt a töltetet.

A nézőtér egycsapásra elnémult megint. A tapsszót mintha elvágták volna, s úgy tűnt, az egész világot egy némán tátongó szakadék nyelte el. Ebben a csendben még azt is hallani lehetett, ahogy a reflektorok fénye a színpadra hullik. Az ezernyi tekintet pedig olyan mohón tódult e fény felé, akár megannyi szárnyait verdeső molylepke.

Süket Ma a közönség felé integetett. Huaihua jelent meg ismét a színpad sarkában, s így szólt:

– Kedves fiatalok, barátaink! Jöjjön hát fel valaki a színpadra, és gyűjtsa meg ezt a töltetet. Délen ezer jüant is fizettek az emberek, hogy megnézhessék a bemutatóinkat, de bizony ezt a műsorszámot még ők sem láthatták. Ezzel ugyanis kifejezetten a mi földijeinknek szerettünk volna kedveskedni.

No, erre máris a színpadon termett egy fiatalember. Előhúzott egy szál gyufát, majd leguggolt, és meggyújtotta vele azt a retekforma robbanótöltetet. Az meg menten fel is robbant. A robbanásba az egész vidék beleremegett, nyomában pedig szikrák és lángcsóvák szálltak a magasba. Még a lámpák is reszketve szórták fényüket. Csak Süket Ma őrizte meg nyugalmát, mintha az égvilágon semmi nem történt volna, úgy állt talpra, s porolta le magáról a ruhájára szóródott hamut. Aztán ahogy az arcát megtapogatta, észrevette, hogy vérzik. Huaihua egy fehér zsebkendőt nyújtott oda neki, azzal letörölgette az arcára tapadt korommal vegyült vért, majd meghajolt a közönségnek, és kisétált a színpadról. A nézőknek beletelt néhány pillanatba, mire felocsúdtek a halálos rémületből, de aztán ismét dübörgő üdvívalgásban törtek ki.

Mao Zhi anyó ott állt a színpad egyik szélén. Süket Ma még mindig a vért törölgette az arcáról, miközben azt kérdezte tőle:

– Kaphatok majd bónuszt Liu járásfőtől?

Mielőtt még az anyó bármit is szólhatott volna, a társulatvezető széles mosollyal az arcán sietve válaszolt neki:

– Efelől nyugodt lehet, biztosan meg fogja kapni azt az ezer jüant.

Süket Ma erre boldogan mosolyogva indult keresni valakit, aki bekötözné a sebeit.

Eközben pedig már kezdetét is vette a második produkció. Az első szám veszéllyel és lármával kápráztatta el a közönséget, így másodiknak egy csendesebbet terveztek. A *Félszemű tübefűzés* jött hát soron. A korábbi fellépésekkor ez a mutatvány abban állt, hogy a félszemű a bal kezének hüvelyk- és mutatóujja közé fogott nyolc-tíz cipőföldözashoz vagy paplanvarrásoz használatos nagyobbacska tűt, a jobb kezében pedig egy cérnaszálat. A tűk fókait egy irányba igazította, aztán benyálazta és megpödörte a cérnát, célzott, s egy hirtelen mozdulattal átfűzte a cérnát a tű fókain, hogy az, akár egy nyílvevő, olyan sebesen suhan át rajtuk. De ezen az estén nem így tett. Most egy nagy csomó hímzőtűt

vett elő egy kartondobozból, s azokat a bal kezének ujjai közé szorította, majd pedig előbb a tenyerével lefelé, aztán a tenyerével felfelé is finoman megkocogtatta őket egy odakészített deszkalapon, hogy a tűk fokaik mind egy vonalba kerüljenek. Ekkor a balját a fény felé tartotta, félszemével hunyorogva rásandított, s jobb ujjával úgy igazgatta azt a négy sornyi tűt, hogy a fokaik mind egy irányba nézzenek. Addig-addig csavargatta a tűk fejét, míg az egy sorban álló tűk fokán keresztül át nem világított a reflektor fehéren szikrázó fénye. Végül pedig gyors mozdulattal áthúzta az első sornyi tű fokain a hegyesre pördört cérnaszálat, aztán ugyanolyan sebesen visszahúzta a következő sor tű fokán, és így tovább, haladt sorról-sorra, míg a végén az összes tű a kezében ott függött ugyanazon az egy vörös cérnaszálon.

A félszeműnek azelőtt nyolc-tíz tű befűzéséhez kellett annyi idő, amíg valaki iszik egy korty vizet, egy falat gombóc elfogyasztásának ideje alatt pedig negyvenhét, de legfeljebb hetvenhét tű fokán tudta átvezetni a cérnát. Ezen az estén azonban egy szemvillanás alatt százhuszonhét hímzőtűt fűzött be, s ezt a mutatót egy falat gombóc elrágása alatt háromszor is meg tudta ismételni, így összesen végül kétszázkilencvenhét tűig jutott.

– Kaphatok majd bónuszt a járásfőtől? – kérdezte aztán a színpad mögött.

– Persze – vágta rá a társulatvezető. – Kapni fog egész biztosan.

De a levélhímző mutatója sem olyan volt, mint máskor. Mert bizony a Béna asszony nemcsak hogy egy leheletvékony papírlapra hímzett füvet, virágot, szöcskét meg pillangót, hanem bizony még egy kabóca faágról lecsüngő, levedlett páncéljára is ráhímzett egy aprócska lepkét. S hogy a szárnyai igazi bíborvörös színt kapjanak, nem egyszerűen kihímezte őket vörös fonallal, hanem hímzés közben megszurta az ujját, hogy a tűt a kiszökő vércseppbe mártva megszínezza vele a parányi pillangót.

A Béna Fiúcska is változtatott a bemutatóján. Előbb körbeugrált háromszor a színpadon az üveggel a lábán, aztán hirtelen megállt, a közönségre nézett, és erősen dobantott néhányat, hogy az üveg apró darabokra tört. Ekkor feleremelte búzaszár vékonyságú béna lábát, hogy a nézők is jól láthatták, talpába több törött üvegdarab fúródott. Az üveg előzőleg fehéren csillogott a fényben, de ezeket a darabkákat a fiúcska vére mind vörösre festette.

Jó ideje tartott már az előadás, így ekkorra a nézők sem riadtak meg attól, ha valamelyik élvendinek eleredt a vére. A fiú felemelt lábából sűrű cseppekben hullott a vér a színpadot borító sárga vászonra, miközben arca olyan viaszos-sápadtan derengett a reflektorok fényében, akár egy áttetsző papírlap. Valaki a nézők közül odakurjantott neki:

– Fáj?

– Kibírom – felelte a fiúcska.

Mire valaki azt kérdezte tőle:

– Körbe mersz menni még egyszer?

A fiúnak több se kellett, már fel is pattant. Homlokán gyöngyözött a verejték, de száját halvány mosolyra húzta, miközben az üvegszilánkok sebezte lábát a földre helyezte. Testét oldalra billentve aztán ránehézkedett arra a kórószerű, béna lábára. A vére egyre folyt, ahogy megtett három kört a színpadon az egyik irányba, de aztán csak visszafordult, és megtett még háromat az ellenkező irányba is.

Egyre mélyült a sötétség, mintha az időt egy fekete kút nyelte volna el. Liu járásfő azt ígerte, az előadás végére visszajön, hogy kihirdesse a rendeletet, miszerint Élvend kiválik Pagodafa járásból. Úgy volt, hogy az ott egybegyűlt se-regnyi hallgatóság előtt jelenti majd be, hogy Élvendfalva kilép a társadalomból. Csakhogy az utolsó műsorszám következett, és Liu járásfőnek nem volt se híre, se hamva. Mao Zhi anyó nyugtalanul járkált ide-oda a színpad mellett, de hiába fürkészte egyre a hegyi utat, közeledő autó lámpáit csak nem látta arra, és távoli motorzúgást sem tudott kivenni.

– Ugye nem lehet, hogy mégse jöjjön el? – tette fel a kérdést, mire a járásbeli káder azonnal így felelt:

– Ugyan már, hogyne jönne. Lehet, hogy az autó robbant le valahol útközben, vagy valami sürgős dolog akadt, és csak később tudtak elindulni.

Végül ezzel a javaslattal állt elő:

– Csináljuk azt, hogy akkor adnak még néhány ráadásszámot, és lépjen fel maga is. Így akkor ki tudjuk várni Liu járásfő érkezését, mert hogy eljön, afelől semmi kétség. Egészen biztos lehet benne, hogy eljön és kihirdeti a falu kiválasztását.

Mao Zhi anyó végül tehát úgy határozott, előadnak még néhány számot, hogy kivádják Liu járásfőt. Halkan odaszólt a színpadon vérző lábbal sántító fiúnak:

– Pszt, fiúcska! Ha bírod még, akkor menjél még néhány kört!

A hold annak az észak felé lévő hegynek a csúcsánál járt, ahonnan az emberek a napfelkeltét szokták megcsodálni. Fogó hold volt, s úgy tetszett, mintha a hegycsúcson álló hatalmas fa ágáról függene egy sápadtan fénylő sarló. Megritkultak a csillagok, s a levegő is hűlni kezdett, olyan volt, mint késő éjszaka szokott lenni nyáron. De hát most tél volt, így lehetett akármilyen enyhe az idő, a levegőben végig ott sejtett a hideg árnyalata. A nézők közül volt, aki korábban levetett kabátját most ismét magára terítette, esetleg belebújt újból a karjára akasztott pulóverbe vagy kardigánba. Más napokon ilyen késő éjszaka már rég az igazak álmát aludta mindenki, de az emlékcarnok előtt összegyűlt sokaságnak most eszébe sem jutott az alvás, helyette tágra nyílt szemekkel meredtek továbbra is a színpad irányába.

A Béna Fiúcska újra nekivágott, hogy körbevonszolja az üvegszilánkoktól agyonsebzett lábát a színpadon. Hol szökdelve, hol sántikálva körbement hát még háromszor az egyik és a másik irányba is. Lépteit nyomában kisebb-na-

gyobb vértócsák keletkeztek, hogy a színpadot borító sárga vásznon hüvelyknyi távolságokra egymástól vérvörös lenyomatok maradtak utána, melyek aztán néhány pillanat alatt sötétbíborra, majd koromfeketére színeződtek. A fiú pedig végérvényesen kivívta a nézők tiszteletét, mert bár homlokán sűrűn fodrozódott a verejték, de a mosolya csak egyre üdvözlétebbé vált, mint akinek végre sikerült legyőznie önmagát, és lehetősége nyílt bebizonyítani, nem csak annyira képes, hogy egy üveget húzzon a lábára, de bizony még az üvegcserepeken is bír szaladgálni lankadatlanul. Saját maga fölött aratott hát diadalt. A hatodik kör után, mikor kiállt meghajolni, még egyszer a nézők felé emelte falevélforma lábfejét. A közönség csak ekkor vette észre, hogy a színpadon nem maradt már egyetlen üvegcsérép sem, ugyanis egytől-egyig mind a fiúcska talpába fűrődött. A sárga vásznon nem maradt hát más, csak az elmosódott vérfoltok, de annyi, mintha egy vért köpő csapat nyitottak volna meg a színpadon.

Az utolsó műsorszámban Mao Zhi anyó és az ő kilenc molylepkéje lépett a színpadra. A hold már átvándorolt a hegyek túloldalára, s nyomában mély sötétségbe burkolózott minden. Az emberek zsibongásának szüneteiben hallani lehetett, ahogy a fák ágait borzolja a szél, ahogy a hegyoldalakban vagy az erdőben felrikolt egy-egy madár, mint ahogy szárnycsapkodásaikat is, amikor a tapsvihartól megriadva felreppentek. A reflektorok fénye nyílzáporként lövellt az egekbe és szerte a hegyek lankáira. A levegőben a tél fagycsípte íze keveredett a nyár langymeleg illatával.

– Mikor visszaindulnak – emlékeztette Mao Zhi anyó –, ne felejtsem el betérni a járási bizottsághoz, hogy elhozza a kilépést hitelesítő dokumentumokat.

– Három nap az egész – mondta Liu járásfő –, három nap múlva, ha agyonvernek is, visszajövök, hogy a közönség előtt olvassam fel azt a papírt.

– Mao Zhi anyó – szólította a járásbeli káder –, kezdjék gyorsan a produkciót, már hallok a motorzúgást az út felől.

Az anyó nyomban a színpadra lépett, hogy előadja azt a nagysikerű számát, aminek láttán a nézőknek az álla is majdhogynem leesett a csodálkozástól. A társulatvezető utasításainak megfelelően először az anyó éppé lett unokája sé tált ki ismét a színpadra, hogy egy sor kérdést tegyen fel a közönségnek, például: van-e a családjukban nyolcvanéves öreg? Vagy: van-e a falujukban kilencvenéves öreg? Vagy: van-e a városukban százéves öreg? Na, és ha van, vajon kihullottak-e már a fogai? Jó-e még a látása? Tud-e még földimogyorót, diót vagy szójababot ropogatni? Hát cipőt foldozni? Mikor aztán kifogyott a kérdésekből, Huaihua lesétált a színpadról, s Mao Zhi anyót tolták be egy tolószékben, majd pedig közölték a közönséggel, hogy az anyó immár százkilenc esztendő. S minthogy már betöltötte a századik életévét, egy sörétkék bő ujjú köntöst adtak rá, amelyet a köztársaság korában az északi asszonyok viseltek, hozzááll a bő szárú lampionnadrággal. Ebben az öltözékben tényleg úgy festett,

mint aki elmúlt már százéves is. Haja hófehér volt, s egészében véve olyan sorvatagnak látszott, akár ha a sírból mászott volna elő. Pont ettől volt annyira bámulatos ez a produkció. A százkilenc éves öreganyót ugyanis, minthogy a retejében még születésénél fogva sánta is volt, egy ép férfi tolt ki a színpadra. Ez a férfi alakította a déli fellépő körút során a százhuszonegy éves öreget, a mostani műsorszámban viszont a százkilenc éves anyó fiának szerepét osztották rá, így aztán Mao Zhi végig édesanyámnak szólította.

Hogy Mao Zhi anyót ezúttal csak százkilenc évesnek mondták, nem úgy, mint lent délen, ahol a produkció szerint az ő életkora kétszáznegyvenegy, az unokájáé pedig százhuszonegy volt, az az épek gondos tervezésének eredménye volt. Itt a Balou-hegyekben ugyanis mindenki ismert mindenkit, így hát semmiképp sem mondhatták Mao Zhi anyót kétszáznegyvenegy évesnek, de a százkilenc olyan életkor volt, amit bárki elhihetett róla. Elvégre a hegyekben ritka volt a százéves öregember, de azért mégis akadt rá elvélve néhány példa. Hogy az anyó százkilenc éves lenne valóban, azt még az Élvenddel szomszédos falvak lakói sem merték volna megkérdőjelezni. Mert ha szomszédok voltak is, lévén, hogy Élwenden csupa sérült lakott, a környező falvak népei nemigen ápol tak velük kapcsolatot, de ha mégis, akkor sem ásták bele magukat túl mélyen Élvend dolgaiba, ezért nem tudhatta senki, hogy lakik-e valóban százkilenc éves ember Élwenden.

Az anyót a színpadra betoló férfi a legőszintébb ábrázatát magára öltve ecsetelni kezdte, hogy édesanyja százkilenc esztendővel ezelőtt, az 1891-es nyúl évében született, még a Qing-dinasztia uralkodásának idején, de átélte aztán a Köztársaság korát is. Annak bizonyítékaként, hogy valóban betöltötte a százkilencedik életévét, a férfi körbeadta a családjuk lakhely-azonosítóját és az anyó személyigazolványát a nézők között. Ezen kívül még egy bekeretezett születésnap üdvözlő is megmutatott a közönségnek, melyen Liu járásfő aláírása és pecsétje szerepelt. Márpedig a járásfő aláírása és pecsétje láttán senkiben nem maradhatott a leghalványabb kétely sem a felől, hogy Mao Zhi anyó valóban százkilenc éves lett volna, nem pedig csak hetvenegy. Abban még nincs is semmi különös – magyarázta a fiát alakító férfi –, hogy valaki száz évig éljen, de bizony az ő édesanyja úgy töltötte be a százkilencedik életévét, hogy közben megőrizte a hallását, a látását és még a fogait is, az egyetlen baja, hogy a lábára sántít. Hogy bemutassák, milyen jók az anyó fogai, a férfi két diót adott neki, melyeknek kemény héját Mao Zhi néhány roppantással nyomban fel is törte. Látásának igazolására aztán egy fekete cérnaszálat és egy ezüst tűt adott az anyó kezébe, aztán lekapcsoltatta a színpad reflektorait, hogy csak néhány gyengébb fényű lámpa világított, s a színpad félhomályba borult, akár falun a petróleumlámpással megvilágított szobák. Mao Zhi a pislákoló lámpafényhez emelte a tűt és a cérnát, s néhány próbálkozásra sikerült is befűznie a cérnaszálat a tű fokába.

A cérnabefűzés, a diótörés, a földimogyoró és a szójabab elropogtatása, mind bámulatba ejtették a közönséget. Végére is, hány olyan család van, amelyben a szülők vagy a nagyszülők egyáltalán megközelítenék a százéves kort? De még ha lennének is, vajon százkilenc éves korukra hány embernek jó a hallása, a látása meg a fogai? A közönség ámuldozva lamentált a látottakon, amikor az anyó fiát megszemélyesítő férfi belefogott hosszú élete titkának ecsetelésébe. A történet végére érve aztán lesegítette édesanyjáról a köztársaság korabeli bő ujjú köpenyt és a buggyos szárú lampionnadrágot, s nyomban előbukkant alóluk a fényben feketén szikrázó halotti öltözet.

A nézőtérén csak nőtt az izgalom, s álmélkodó sóhajok és szisszenések hallatszottak innen is, onnan is. Az összes szempár mohón a színpadra szegeződött, s Mao Zhi anyó testére tapadt. Elvégre, ha százkilenc éves volt is, azért mégiscsak eleven ember, aki ráadásul épp az imént még diót tört a fogával, és még szólt is néhány szót, aztán, amikor cérnát fűzött a tübe, mosolyogva szabadkozott: – Hiába, csak megöregedtem, ki tudja, hány napig tudom még befűzni egyáltalán. – Most viszont ugyanez az ember ott ült előttük talpig halotti öltözékben.

A ruha finom szaténanyagból készült, melyen szikrázva tükröződött vissza a reflektorok fénye. A szoknya alját övnyi vastagságú aranysegély díszítette, melyet arany és fehér szálakkal szegtek, s a kétféle szál együtt csak még ragyogóbban tündökölt a fekete anyagon. A fekete szatén ezüstösen csillogott, az aranysegély pedig olyan vörösen, akár a pirkadat, mintha csak a felkelő nap legelső sugarai kápráztatnák az emberek szeméit. A külső köpeny pedig egészen rendkívülinek tetszett. Ujját és nyakát is aranysegéllyel látták el, de ez még mind semmi, mert a mellrészen egy finom öltésekkel hímzett főnix képe volt látható. A baloldalra pedig egy aranyárkányt hímeztek, mely kis híján életre kelt, s olyan hosszan tekergőzött, a szoknyarész alsó szegélyétől fel egészen a köpeny válláig, hogy úgy tűnt, ha kiegyenesítenék, a hossza a három métert is meghaladná. De bizony minden egyes karma és pikkelye olyan aprólékosan volt kidolgozva, hogy az ember azt hihette, bármelyik pillanatban leugorhat a színpadról. A köpenyt díszítő főnixmadár pedig a bíbor különféle árnyalataiban tündökölt, volt benne élénkpiros, mélybordó, püspöklila, skarlátvörös és rózsaszín, mintha egyenesen a tűz lángjai közül szállt volna oda arra az öltözékre. A bíbor és a sárga kontrasztjában a fekete szín fehéren csillogott, a vörös lilás fénnel tündökölt, a sárga pedig aranyos-bronzos csillámokat szórt. A száz meg száz nézőt egészen megbabonázta ez a káprázatos fényjáték, hogy le sem tudták venni a szemüket a színpadról. S még arra sem volt érkezésük, hogy felocsúdjanak az álmélkodásból, amikor a férfi egyszeriben megfordította a tolószéket, hogy az anyó háttal fordult a közönségnek, akik így nyomban megpillanthatták a köpeny hátoldalán a tányérnyi nagyságú *dian*, vagyis a halott iránti tisztelet írásjegyét. Bár ez az írásjegy eredetileg inkább négyszögletes

alakú volna, de a ruha készítője mégis köralakban hímezte a köpeny hátára, méghozzá platinaszínnel ragyogó selyemfonallal. Az írásjegyet alkotó vonások mind hüvelyknyi szélesek lehettek, a köztük lévő hézagok viszont olyan keskenyek, akár egy füstölő, így hát az írásjegy fényesen tündökölt, akár a lenyugvó vagy a felkelő nap maga. Az írásjegyet keretbe foglaló dupla körvonal közé pedig megannyi aprópénz méretű „hosszúélet” írásjegyet hímeztek, melyek csak még jobban felerősítették a minta halált idéző hangulatát, s fenyegető *yin* energiáját. Ezzel a műsorszám, de az előadás egésze is csúcspontjához ért, akár egy hegymászó, aki végre feljutott a hegytetőre. A társulat ép tagjai dörzsöltebbek voltak a sérülteknél, s tudták jól, hogy miután a nézők már kitapsolták és kiujjongták magukat minden egyes produkció végén, az előadás csúcspontjának nem az a feladata, hogy újabb üdvriválgásra készítse őket, vagy hogy a végén véresre tapsolják a tenyerüket. Hiszen mostanra már berekedt a torkuk a sok kiabálástól, a kezeik sajogtak a tapsolástól, kimerültek, és kezdtek elálmósodni. Ha csak nem hullik le tehát előttük egy fej a színpadon, mostanra már nehéz lett volna bármivel is felkelteni ismét az érdeklődésüket. Az épek jól ismerték azt az elvet, miszerint ha mozogni akarnak, meg kell mozgatni a közönséget, ha pedig nyugalomra vágnak, csendet kell biztosítani nekik. De ismerték ugyanennek a fordítottját is, miszerint mikor csendre számítanának, akkor kell mozgásba lendülni, mikor pedig akciót várnak, akkor kell elhalkulni. A fülönfüggő petárdás arcát összemocskolta a vér és a korom, a félszemű egy pillantás alatt háromszáz tübe fűzte be a cérnát, a Fállábú Majom a tűz átugrásakor szándékosan hagyta, hogy lángra kapjon az inge, az éleshalló vak pedig már olyan finomra művelte a füleit, hogy még azt is meg tudta mondani, disznószőr vagy lósörény hullott-e a kőlapra. Ezek után persze, hogy nem lehetett már tovább fokozni az izgalmakat, így hát olyan produkcióra volt szükség, ami úgy hathat a közönségre, mint egy vödör hideg víz az őrjöngőre – egy szempillantás alatt visszarántja őket a földre, s a meglepetéstől a szavuk is eláll.

A halotti öltözetet viselő Mao Zhi anyó látványa épp ezt a hatást érte el: a nézők mintha a forrongó levegőből hirtelen jeges vízbe zuhantak volna, s némán tűnődtek rajta, miért hordana vajon egy élő ember álló nap csak halotti ruhát. Az éj a legsötétebb órájához ért, s az egész vidék mély álomba merült, az emberek pedig mintha az élet és a halál határmezsgyéjén vándoroltak volna. A százkilenc éves öreganyó láttán, aki eleven létére a halál leplét öltötte magára, a nézők arca olyan sápadtrá vált, mint a holdvilág maga, mintha az utolsó csepp vér is mind kiszállt volna belőlük, mint akik a holtak világába tettek látogatást, s onnan érkeztek vissza éppen. A nézőtérről egy pissenés sem hallatszott, olyan néma csend lett, mintha nem is volna ott közönség egyáltalán. A színpadon hallani lehetett az anyja ölében alvó kisgyermek szuszogását, aztán egy másik hangját, ahogy álmában anyját szólongatja. A felnőtt nézők azonban cseppet sem voltak álmosak, s várakozással teli figyelték a színpadot. A Mao

Zhi fiát alakító férfi, aki a valóságban ugyan csak hatvanegy éves volt, de a szerepe szerint kilencvenegynek mondták, néhány teljesen hétköznapi dolgot mondott a közönségnek, melyekben annyira nem volt semmi különleges, hogy nem is lehetett kételkedni az igazságukban:

– Az édesanyám már több évtizede le sem veti magáról a halotti öltözkét, ebben kelt és feküdt fél életében.

Elmesélte aztán, hogy az 1948-as patkány évében, vagyis a Köztársaság harminchetedik évének telén édesanyja rőzsegyűjtés közben szakadékba zuhant, s nemcsak hogy a lábát törte, de a hidegben meg is betegedett, hogy utána hét nap és hét éjen át eszméletlen állapotban volt, a fia pedig végül ráadta a halotti ruháját, hogy felkészítse a végső útjára. Csakhogy, amikor már el voltak készülve, hogy meg fog halni, egyszeriben felébredt. Miután pedig felébredt, levetette magáról a halotti öltözetet. De alighogy levetette, a betegsége ismét rosszabbra fordult, s megint az eszméletét veszítette. Ráadták hát újra a halotti ruhát, s láss csodát, kisvártatva magához tért. Még jó néhányszor elismételték ugyanezt, mire végül az édesanyja úgy döntött, hogy nem veti le többé a halotti ruhát. Ekkor hát készítettek neki több váltásra valót is belőle, s onnantól fogva ezeket cserélgette egyik nap a másik után, hónapról hónapra, évről évre, évéhez, kapáláshoz, trágyaterítéshez, aratáshoz, de még alváshoz is.

Azt mondta, az anyja immár ötvenegy éve, hogy halotti ruhát visel.

Azt mondta, hogy ez alatt az ötvenegy év alatt nem volt beteg többet egyszer sem.

Azt mondta, hogy ezt a Balou-hegység kínai doktorai is igazolták, de amikor fellépőkörútjukon voltak, a városi orvosok is megerősítették. És annak, hogy ötvenegy esztendeje nem betegedett meg, és nem érte semmi baj, egyetlen oka, hogy ezalatt mindvégig halotti ruhát viselt. Mert hiszen nincs olyan ember, aki ne félne a haláltól, s épp ez a félelem az, ami megbetegíti őket, s ami miatt egy enyhébb kór is egészen elmérgesedhet, hogy a végén nehezen menekül a haláltól a szenvedő. Ezzel szemben, aki nem fél a haláltól, hanem olyan hétköznapi dologként tekint rá, mint a hazatérésre vagy az elalvásra, azt többé nem keríti hatalmába a szorongás, szívverése tehát egyenletes marad éjjel-nappal évek során keresztül, s így eltelhet tíz, húsz, ötven vagy akár száz év is anélkül, hogy megbetegedne. Márpedig, ha nem betegszik meg, akkor igazán hosszú életet élhet, s napjai gondtalanul és egészségben telnek.

És hogy mennyire is volt egészséges Mao Zhi anyó tulajdonképpen? Száz-kilenc éves létére nem csupán paplant varrt, cipőtalpat javított, meg főzött és mosott az unokáira és a dédunokáira, de bizony még az aratásban is segédkezett, és a többi falubelivel együtt csépelte a babot és a szezámmagot. De ez még mind semmi – mondta a férfi –, ugyanis az édesanyja nemhogy ötven, vagy száz kilót is fel tud emelni ott mindenki szeme láttára, de mankóra támaszkodva akár kilenc embert is el tud emelni a földtől.

Erre rövest ott termett négy férfi, akik két púposra tömött zsákot cipeltek fel a színpadra, majd azokat egy vállrúd két végére akasztották. És valóban, Mao Zhi anyónak néhány próbálkozás után végül tényleg sikerült hangyányira felemelnie a két zsákot.

Amikor pedig visszatette őket a földre, a két zsákból kilenc kislány ugrott elő.

– De olyan aprócska lányok voltak, akár kilenc kis molylepke.

E kilenc pillangó, akik egyszerre bújtak elő ugyanabból az anyaméhéből, most dalra fakadtak a színpadon, aztán táncra perdültek, s ide-oda repkedtek, akár a szárnyaikat verdeső lepkék.

Tizenegyedik könyv

VIRÁGOK

Első fejezet

EGY HÓFEHÉR KENDŐT TENGERNYI VÖRÖS FOLT BORÍT

Az előadás a végéhez ért, de Liu járásfő ígérete ellenére bizony nem jelent meg. Amikor azonban az élvendiek aludni tértek volna, eget rengető dologgal találták magukat szemben.

A társulat a Lenin-mauzóleum oldalszárnyában kapott szállást, s csakúgy, mint a fellépőkörútjuk során, itt is a földön terítették ki matracukat, a családok egy kupacba verődve, nők és férfiak egymástól elkülönülve. Csakhogy ezen az estén, vagyis az 1998-as tigris év téli napfordulójának éjjelén, mikor az előadás végén gondosan összehajtott fellépőruháikkal a vállukon visszamentek a szállásukra, látták ám, hogy az eredetileg a matracok végébe összegöngyölt takaróik szanaszét hevernek, a párnákat szétdobálták, a paplanok vattabélését kicibálták, s a batyukba csavart ruháik kupacukba öntve borítják a padlót.

A pénz, amit fél év alatt megkerestek, mind egy szálig eltűnt a takarókból, a matracokból, a párnákból, a ládákban és az összes zugból, ahová rejtettek belőle. Kirabolták őket.

Az épek ellopták tőlük minden pénzüket, s nekik egy fillért sem hagytak.

A több száz fős nézőközönség ekkorra már szétszéledt a Lélekhegyen, s elhalkult lépteik zavaros dübörgése. Szerke a vidéken mindenütt tél tombolt, de itt, bár még nem ért véget a tél, a tavasz már megérkezett, s rügyezni kezdtek a fák. A lejtők kizöldültek, s a langymeleg levegőbe könnyű illat vegyült. Mint-hogy enyhe idő volt, az ember bárhol megaludhatott éjszakára: a házak eresze alatt, az árokparton, a fák tövében vagy egy szélvédett szikla árnyékában.

Az épek egy szempillantás alatt nyomtalanul eltűntek. A szomszédos falvak lakói éjszakára gyékényeket és takarókat adtak bérbe, előbbiért két jüant, utóbbiért pedig öt jüan bérleti díjat kértek. Az emlékcarnok leborulólépcsőjén állva hallani lehetett, ahogy az éjszaka csendjében az épek a távolban torkuk szakadtából kurjantgatnak:

- Ki venne kölcsönbe¹ gyékényt? Két jüan darabja!
- Ki venne kölcsönbe takarót? Öt jüan darabja!

De a kurjongatást hamarosan elnyomta az élvendiek rémült sikoltozása, mint egy hirtelen lezúduló hatalmas vihar, amely elmossa a halkan fújdogáló szellőt. Mondani sem kell, hogy a rikoltozás az emlékcarnok oldalszárnyából eredt, mintha csak robbanás rázta volna meg az épületet, olyan lármásan tódult ki onnan a fejvesztett kiáltozás, s áradt szét a hegyek között.

– Egek! Hová lett a pénzem?

– Ó, egek! Mind szétszaggatták a takarómat és a párnámat is!

– Magasságos ég! Tolvajok! Rablók! Hát mi lesz velünk ezek után?

Elsőként a Fállábú Majom lépett az oldalsó szárnyba, hiszen ő volt a falubeliek között a legfürgébb, ráadásul még jelmezeket meg kellékeket sem cipelt. Gyors léptekkel bicegett hát a kristálykoporsóval szemközti ajtóhoz, benyitott, majd felkapcsolta a lámpát, s azon nyomban szeme elé tárult a feldúlt és kifosztott hálóterem látványa. A mellékszárny három különálló részből állt, melyekben tíznél is több kisebb szoba kapott helyet. A Fállábú az elülső helyiség második szobájában lakott. Amint belépett, a holmikat őrző földijét pillantotta meg, akinek arcából ömlött a vér, kezét és lábát megkötözték, szájába egy nadrágszárat tömtek, s a sarokba tuszkolták. A Fállábú ekkor azonnal a második szobába sietett, s már az ajtóhoz érve látta, hogy a batyuját darabokra szaggatták, a fal tövében heverő paplanjából kihúzkodták a bélést, a szoba padlóját pedig a párnájába behajtogatott ruhadarabok borították. Süket Ma, a Fél szemű, a Sánta Asztalos és a kellékek meg a ládák szállítására kijelölt Hatujjú és a Néma mind együtt aludtak a földre terített matracon, de feldúlva heverték az ő ládaik, batyuik és ágyneműik is. Az ajtóban egy halom vatta állt eldobálva, Süket Ma kedvenc piros alsója pedig az ablakilincsre akasztva lógott. A Fállábú Majom rögtön tudta, hogy óriási baj történt, ezért nyomban eldobta a mankóját és nagyot ugrott, épp úgy, ahogyan a színpadon szokott átszökkeni a lángok felett. Felemelte a takaróját a földről, s látta ám, hogy a négy oldalánál felhasították, s a tízezresével összegöngyölt ropogós százjüanosokat mind kiszedték belőle, hogy egyetlen árva bankót sem hagytak maguk után. Ezután a matracához sietett, hogy megnézzze, abban megvan-e még a belevarrt pénz, de bizony összevissza lyuggatták azt is, hogy olyan volt, akár egy szita. Ekkor egy nagy csattanással térdre rogyott, és felordított:

– Hová lett a pénzem? Hová lett a pénzem?

Sorozatos üvöltései egybeolvadva hullámoztak végig a lejtőkön és a völgyben. A Béna Asszony, a Sánta Asztalos, a Vakszemű Leány, Hatujjú, a Néma, a Fállábú, Tonghua, Molyocska, Huaihua, Yuhua és a társulatnak főző falubeli ép asszonyok mind hangos zokogásban törtek ki a Lenin-emlékcarnokban. Volt, aki az ajtófélfába kapaszkodva nagyokat toppantgatott a lábával, és volt, aki a földön ülve, üres batyuját csapkodva sírt. Ha a pénzüket a takaróba varrták be, a takarójukat szétszaggatták. Ha a párnába, akkor a párnából csak a bélésként szolgáló szalma vagy pelyva maradt. Ha a paplanjuk bélésebe rejtették,

akkor most nézhették, ahogy a vattacsomók ide-oda röpködnek a levegőben. Ha pedig egy faládába, akkor vagy a lakatot találták rajta felfeszítve, vagy az egész láda ott hevert darabokra zúzva. Huaihua még a fellépőkörút során vásárolt egy a városiak által is használt bőröndöt, s abba zárta el a pénzt és az értékeit, aminek az lett az eredménye, hogy még a bőröndnek is bottal üthette a nyomát. Az idősebbek közül néhányan fémdobozokba dugdosták a fizetésüket, s az előadások idejére lyukat vájtak a párnájuk alá és abba rejtették a dobozt, aztán a lyukat betakarták a gyékénnyel és az ágyneművel. Nem tudhatta rajtuk kívül senki más, hogy hová ásták el a pénzüket, de most mégis ott feküdtek rakásszámról az üres fémdobozok Lenin kristálykoporsójának tövében.

Az élvendiek szörnyű rablás áldozatai lettek.

Az emlékcarnok nagyterme, Lenin kristálykoporsójának környéke és a mellékszárny padlója megtelt a földre roskadt vakokkal, sántákkal, süketekkel és némákkal. Férfiak és asszonyok, öregek és ifjak, mind keservesen zokogtak, vagy átkaikat szórták. Hangjuk, akár a bambusz szárán áthatoló kés, metsző volt és éles, mintha azzal akarnák leomlasztani az épület mennyezetét.

Odakintről jó néhány ép szaladt a terembe, akik az előadás után az emlékcarnok körül húzták meg magukat éjszakára. Mikor látták, hogy milyen fájdalmasan sírnak odabent, vigasztalni kezdték az élvendieket.

– Ne sírjanak! Annyi baj legyen, ha odalett a pénzü, hát még bőven lesz lehetőségük megkeresni újból.

– Ne feledjék, amíg zöldell a hegyen az erdő, nem kell félni, hogy elfogy a tűzifa.

– De hát meg kell érteni ezt is. Hogy az év legzordabb szakában maguk sérült létükre ennyit keressenek! Igazán nincs mit csodálkozni, ha valaki ezt igazságtalannak érezte.

Ezzel aztán kifogytak a vigasztaló szavakból, meg hát el is álmosodtak, így ki-ki visszatért a választott pihenőhelyére aludni.

A fehéren szikrázó fényben a kristálykoporsó kékesen tündökölt, mintha nem is kristályból, hanem jadedetáblából készítették volna. Hosszas zokogás és jajveszékélés után az élvendiek végül lassacskán elhalkultak. Mind előjöttek a mellékszárnyból a főterembe, s két oldalt gyülekeztek nagy fekete halomba olvadva, tekintetük pedig Mao Zhi anyó arcára szegeződött.

Az anyó arcára vastag porréteg ült, de a szürke por mögül is kiláglott lilás arcszíne, mely egy halottéhoz hasonlított. Meredten állt a kristálykoporsó fejrészénél, mankóját annak oldalához támasztotta, fekete szaténból készült halotti ruhája pedig egy fehér batyuba kötve feküdt a koporsó tetején, de az olyan jól illett oda, mint tű és cérna a varródobozba, vagy mint gyertya a gyertyatartóba. A kristály kékes fénye tündöklő égboltot idézett, a fekete halotti öltözék viszont egy darab kormozott üvegre hasonlított rajta. Mindkettő szikrázóan ragyogott, mindkettő tekintélyes csöndbe burkolózott. Miután fellépőruháját

és kellékeit összepakolta, az anyó még egyszer elsétált a színpad mögé, hogy letekintsen a hegyi útra, s mikor meggyőződött róla, hogy Liu járásfő egészen biztosan nem fog már ilyen kései órán visszatérni a hegyre, nagyot sóhajtott, és csak ezután indult vissza bicegve az emlékcarnok felé.

Már olyan későre járt, hogy a hold és a csillagok is mind eltűntek az égről. Az emlékcarnok magasan tornyosult a hegyen, úgy tűnt, mintha a hegy a levegőbe emelné. Az épület nyugodt volt és csendes, a szél sustorgott csupán az ereszei alatt. Aztán Mao Zhi anyó egyszer csak meghallotta a bentől jövő kétségbeesett kiáltozást. Bicegve szaladt hát egyenesen a mellékszárny legszélső részébe, ahol négy unokájával osztozott egy szobán. Elsőként Yuhuát pillantotta meg, aki a matracán ülve, takaróját magához szorítva zokogott:

– Még arra is sajnáltam a pénzt, hogy akár egyetlen ruhát is vegyek magamnak! Nem vettem a pénzből még egy darab ruhát se!

Molyocska is bénultan ült a matracán, ő a párnáját szorongatta, és úgy mondta sírva:

– Amikor vacsoráztunk, még megvolt! Még megtapogattam akkor is, mielőtt fellépni indultunk!

Huaihua és Tonghua a matracaikon álltak, de míg Tonghua némán meredt maga elé, mint aki már előre megsejtette a bajt, Huaihua dühösen toppantgatott a lábával, és sírás helyett panaszosan mondogatta:

– Hát ez nagyszerű! Ez aztán tényleg nagyszerű! De legalább most már nem jöhetnek nekem azzal, hogy szórom a pénzt, meg hogy egy ruhára elköltök annyit, amennyiből egy *mu* termőföldet is vehetnénk.

Mao Zhi anyó a szoba ajtajából nézett be unokáira, s egy pillantás alatt megértette, mi történt. Egyből a következő helyiséghez sietett, és ott is bekukkantott az ajtón.

Aztán a harmadik szobához bicegett.

Aztán a negyedikhez.

Mikor a hetedik szoba ajtajához ért, hirtelen sarkon fordult, mert eszébe jutott, hogy meg kellene keresni a járás megbízottait, hogy valamelyik épnek be kellene számolni a történekről. Csakhogy amikor átsietett a kristálykorporsó mögötti nagyobb szobához és benyitott az ajtón, hát látta ám, hogy bizony az épek ruhái és ágyneműi mind eltűntek, a szobában pedig makulátlan tisztaság volt.

Nyoma sem maradt ott senkinek.

Mao Zhi anyó szíve egycsapásra jéggé dermedt, mintha egy malomkönyi jégdarab nehezedett volna rá. Pánikszerűen szaladt a színpadhoz, de ott is csak hűlt helyét találta a társulató fél éven át furikázó teherautóknak. Keréknyomok és letiport fűcsomók maradtak utánuk csupán.

Mikor visszaért az emlékcarnok bejáratához, Mao Zhi anyó megkapaszkodott a vörösfenyőből készült hűvös ajtókeretben, aztán ernyedten roskadt a

földre. Nem sírt és nem kiabált, csak ült a kőpadlón és hosszasan meredt maga elé. Csak akkor támogatta fel magát ismét az ajtófélfába kapaszkodva, amikor a felbolydulásra odaseregglő emberek már elkezdtek visszaszállingózni az alvóhelyükre. Ekkor besétált az emlékcarnokba, nekitámaszkodott a kristálykorporsónak, és maga köré hívta az élvendieket, aztán szólította azt a fiatalembert is, akit hátrahagytak őrizni a holmikat.

A fellépőkhöz képest ez a fiatalember már-már épnek számított. Nem volt sem vak, sem sánta, sem süket, csak annyi baja volt, hogy a bal kezén az ujjak össze voltak növe, a keze tehát olyan volt, akár a kacska lába. Már születésekor is így össze voltak tapadva az ujjai, s ezt bizony az azóta eltelt évtizedek során sem tudta kinőni. Most ott guggolt Mao Zhi anyó előtt, s arca olyan fakó volt, mintha az élvendieket ért csapás mind az ő bűne lett volna. Látszott, hogy alaposan megpofozták, mert míg az egyik oldalon az arca olyan volt, mint máskor is, a másik oldal olyannyira feldagadt, hogy az orra és a szája is félreállt tőle. Kezei is jócskán megdagadtak a kötelékben, még a soványka kis bal keze is olyan vaskos lett, akár egy hétköznapi emberé. Mao Zhi anyóra, majd a többi falubelire pillantott, s a büntudattól nehéz szívvel hajtotta le a fejét ismét. Potyogó könnyei kavicsokként kopogtak a márványpadlón.

– Kik tették? – kérdezte tőle az anyó.

– Egy halom³ ember volt – felelte.

– De mégis kicsodák? – kérdezte ismét az anyó.

– Azok az épek fentről, akik délre is velünk jöttek. Itt voltak mind, egybeverődve, lehettek vagy tízen, de akár húszan is.

– De hát miért nem kiabáltál?

– Mert ahogy bejöttek, rögtön megkötöztek. Egyikük a bejáratnál maradt őrvédnek,⁵ a többiek meg egyenest a szobákba mentek, és felforgatták az ágyneműket meg felfeszegették a ládákat. Pontosan tudták, hogy ki hova rejtette a pénzét. Annyira pontosan, mintha csak a saját holmijukért jöttek volna.

– De hát miért nem kiabáltál?

– Mert mind épek voltak, és azt mondták, ha meg merek mukkanni, agyonvernek. Meg hát a számat is egyből betömtek.

– És még mit mondtak?

– Mást nemigen. Annyit még, hogy a világ a fejére állt, mert csak egy ilyen fejre állt világban lehet az, hogy minden jó a vakoknak, süketeknek meg bálnáknak jusson.

– És mást nem mondtak?

A fiatalember gondolkodóba merült, majd kisvártatva így szólt: – Még azt, hogy csak várjunk itt tovább nyugodtan, de még ha a halálunk napjáig is itt várunk, Liu járásfő akkor se fog már visszajönni többet.

Ezek után nem hangzott el több kérdés és több válasz. A nagyterem olyan mély csendbe borult, mintha nem is volna ott senki, egyedül csak a kristályko-

porsó állna a közepén. Ebben a néma csendben a falusiak tekintete ismét Mao Zhi arcára vándorolt, s mind láthatták, ahogy az imént az aggodalomtól eltorzult arc kifejezés lassanként elsimul rajta, s az a por földte lilás árnyalat is szertefoszlik, mint amikor a tél végén, ahogy az idő felmelegszik, olvadni kezd a jég. Az anyó arca újra élettel telt meg, visszanyerte eleven színét, és úgy tűnt, eszébe ötlött valami, egy fontos dolog, amit azonnal meg kell osztania velük.

És valóban, nyomban fel is szólalt.

– Most aztán láthatjátok mindnyájan, milyenek is az épek. Csak egyet szeretnék kérdezni hát mindenkitől: akarjátok-e, hogy kilépjünk végre a társadalomból, és hogy olyan békében élhessünk Élvenden megint, mint ahogyan régen?

Miután a kérdésért feltette, ez alkalommal nem próbálta tekintetével kényszeríteni a választ a falusiakból, mint ahogy azt a korábbiakban tette, hanem megfordult, és felemelte a kristálykoporsó tetejéről a fehér batyuba hajtott halotti öltözkét. A batyut ezután szétbontotta, és a fehér anyag széleit a fogaival hasította fel, míg végül egy fehér négyszöget nem kapott belőle, épp olyat, mint a rongy, amit a gombócok gőzölésekor használnak. A fehér kendőt ekkor Lenin kristálykoporsójára fektette, ő pedig a mellékszárnyba ment, majd kezében egy ollóval tért vissza. Az ollóval aztán ott mindenki szeme láttára beleszúrt a bal középsőujjába, s a kibuggyanó vért a koporsó tetejére cseppentette. Ebbe az érményi vérfoltba mártotta jobb keze mutatóujját, amit aztán jó erősen a fehér kendőhöz nyomott, hogy a helyén skarlátvörös ujjlenyomat keletkezett. Végül ismét a falusiakhoz fordult:

– Most, hogy megismerhette mindenki az épek igazi arcát, aki egyetért azzal, hogy ki kell lépnünk a társadalomból, helyezze el az ujjlenyomatát ezen a fehér kendőn. Aki pedig még mindig nem így gondolja, az nyugodtan maradjon csak benne, és viselje az épek adta fekete csapásokat⁷ meg a vörös vészt⁹ kedvére.

Az anyó nem emelte fel a hangját, de beszéde mégis erőt sugárzott. Csak az után nézett végig az emberek arcán, hogy szavai végére ért. A nagyterem lámpáinak fényében az arcok dermedtnék látszottak, mintha zavarában senki sem tudná, mit is mondjon, hiszen a rablás okozta megrázkódtatásból sem volt idejük még felocsúdni, erre az anyó megint előhozakodik a társadalomból való kilépéssel – úgy érezték magukat, mint a ló, aki egy szűk sikátorba szaladt, s már hiába is akarna, nem tud megfordulni. Álltak hát megmerevedve, s hagyták, hogy az idő lassanként csurogjon tova, akár a fákból a gyanta. A fosztogatás miatti haragjuk mellé most még a fekete bűnöket¹¹ és a vörös bűnöket¹³ is az eszükbe juttatták, így az idősebbek arca lassan simulni kezdett, ahogy a kilépés kérdésért fontolgatva gondolataikba merültek.

Az emléksarnok roppant főtermében nem volt rajtuk kívül senki más, még a járás által megbízott gondnokok is eltűntek valahová. Lehetséges, hogy ők is csatlakoztak a rablókhoz, de az is elképzelhető, hogy a szobáikban aludtak. Az óriási terem négy falát és padlóját is márványlapok fedték, közepén pedig Lenin

portréja és a kristálykoporsója állt. Élvendiek töltötték meg a termet – vakok, sánták, süketek, némák és különféle egyéb módon sérültek. Voltak, akik ültek, voltak, akik álltak, míg mások az ajtófélfába kapaszkodtak vagy a hideg falnak támaszkodtak. Egy püsszenést sem lehetett hallani. Ez a néma csend pedig csak még nagyobb jelentőséggel töltötte meg ezeket a percekét. Mintha a döntés, hogy rányomják-e az ujjukat arra a fehér kendőre, életről és halálról szólna.

Az emberek mind egymásra pislogtak, azt várva, hogy valaki lépjen.

A Fállábú Majom törte meg végül a csendet:

– De ha kilépünk a társadalomból, mehetünk utána még fellépni?

Mao Zhi anyó nem felelt, csak egy fagyos pillantást vetett rá.

A fiatalember azonban, aki a falusiak holmiját őrizte, ebben a pillanatban talpra ugrott.

– A fenébe az egészszel – csattant fel –, én bizony akkor is a kilépést választom inkább, ha agyonvernek, semmint, hogy rettegésben keljen élnem. A halál is jobb annál, mint félelemben élni!

Elsőként sétált hát a kristálykoporsóhoz, ujját Mao Zhi anyó vérebe mártotta, majd odanyomta a fehér kendőre.

A levélhímző Béna Asszony a földön mászva indult másodiknak, s közben azt mondta, ha megölik, akkor sem lép fel többet, mert vagy a halált választja inkább, vagy azt, hogy megint úgy élhessenek Élvenden, mint régen. Mikor a koporsó tövébe ért, hajából kihúzott egy hajtűt, azzal megbökte a jobb mutatóujját, aztán gyorsan a fehér kendőhöz szorította.

Ekkor még néhány idősebb élvendi indult, hogy ujjlenyomatát elhelyezze a fehér kendőn, melyet rövidesen tengernyi vörös folt borított. De a sor csakhamar a végére ért, s nem gyűlt több ujjlenyomat a kendőn. A teremben nedves és füledt volt a levegő, mintha sáros víz kavarogna benne. Az embereket mélyen megrázták a történetek, Mao Zhi anyó azonban egy szót sem szólt arról, hogy a rablás ügyében mit kellene tenniük, ehelyett a társadalomból való kilépést rángatta megint elő. És hát, talán mégsem ez volt a legjobb pillanat arra, hogy a kilépésről döntsenek. Mintha valaki kútba esett volna, te meg utánakiáltasz a kút mélyére, hogy kérj tőle valamit.

A falu fiataljai közül nem ment egy sem az ujjlenyomatát elhelyezni azon a kendőn, csak a Fállábú Majmot fürkésztek egyre. Még Mao Zhi anyó négy pirinkája is mozdulatlanul állt a nagyanyja háta mögött. Yuhua és Molyocska ugyan vetett néhány lopott pillantást az anyó arcára, de Huaihua, csakúgy, mint az összes többi fiatal, le sem vette a szemét a Fállábúról, mert ha ő úgy dönt, hogy az ujjlenyomatát adja, akkor nem tehetnének mást ők maguk sem, de ha a Fállábú nem adja, bizony ők sem fogják.

A Fállábú Majom ebben a pillanatban a fiatalok vezérévé vált.

Mao Zhi anyó a Fállábú arcába fúrta tekintetét. A Fállábú azonban elfordította az arcát, és az orra alatt motyogva szólalt meg ismét:

– Ha kilépünk a társadalomból, még árnyunk¹⁵ sem marad, az árnyunk nélkül meg hogy akarnánk többé fellépni. Mindenünket elrabolták, mi lesz velünk ezután, ha még fel sem léphetünk?

Hangja fokozatosan erőre kapott, s a végén már úgy kiabált, mint aki fel akarja nyitni a falusiak szemét az igazságra. Szavai végére érve aztán fél lábán szökdecselve visszament a mellékszárnyban lévő szobájába.

Huaihua nagyanyjára pillantott, aztán a Fállábú nyomába eredt ő is.

A fiatalok eztán egyik a másik után követték őket. Lépteik zaja gyors egymásutánban távolodott, mintha csak egy mulatság végén indult volna haza a falu népe.

Mao Zhi anyó mellett maroknyian maradtak csupán – mindössze tízen-huszonegynéhányan, ráadásul csupa negyven-ötven év feletti falusiak. Előbb néma pillantásokat váltottak, majd pedig mind Mao Zhi anyóra néztek.

– Menjünk hát aludni mindnyájan – mondta végül halkán az anyó –, holnap hajnalban pedig indulunk vissza Élvendre.

Azzal béna lábát maga mögött húzva indult is nyomban a mellékszárny felé. Végtelenül lassan sántikált, s léptei puhán érintették a padlót, mint aki attól tart, hogy ha csak kicsit is szaporázná őket, menten a földre zuhanna.

Harmadik fejezet

TOVÁBBI MAGYARÁZATOK: FEKETE CSAPÁS, VÖRÖS VÉSZ, FEKETE BŰN, VÖRÖS BŰN

¹ kölcsönbe vesz: jelentése: kölcsönöz, bérel. A Balou-hegységben sok helyen használják ezt a kifejezést a „bérlet” helyett, hogy ez által bensőségebbé tegyék a kapcsolatot a bérlő és a bérbeadó között.

³ egy halom: eredeti jelentése: földkupac, de itt sok emberre utal

⁵ örvéd: jelentése: ör, őrszem. „A bejáratnál maradt örvédnek”, vagyis „a bejáratnál állt őrt”.

⁷ fekete csapás, ⁹ vörös vész, ¹¹ fekete bűn, ¹³ vörös bűn: ez a két kifejezés pár ugyanazt a jelentést hordozza. Csak az élvendiek mindennapi nyelvhasználatának részei, és csak a negyven év feletti falubeliek vannak tisztában történelmi jelentésükkel.

A fekete bűn és a vörös bűn nem szépen csengő fordulatok csupán, hanem bizony létezik pontos történelmi eredetük és etimológiájuk. Huszonvalahány évvel korábbi históriáról van szó, ami az 1966-os ló évében kezdődött, amikor a forradalom viharként sepert végig az ország minden szegletén – elért a hegyek csúcsáig és a völgyek mélyéig, s a legnagyobb városoktól a legparányibb falvakig is. Szerte a vidéken azon buzgólkodott mindenki, hogy a régit lerombolják, és helyébe állítsák az újat. Az utcákon masíroztak, és meghurcolták, akit csak lehetett. Serényen tépték le a hosszúélet istenségének, a tűzhely istenének, Guan úrnak, vagyis a hadászat istenének, a démonüző Zhong Kuinak, Buddhának és a bódhiszattváknak képeit, hogy helyébe Mao elnök képését fűgesszék. S mire az év a végéhez ért, a küzdelem végérvényesen az emberek ellen fordult. Hogy a forradalom csillapíthatatlan étvágját kielégítsék, minden kommunát arra kötelezték, hogy a brigádok havonta kétszer előállítsanak egy földesurat, egy gazdag parasztot, egy ellenforradalmárt és egy jobboldali záptojást. Előrángatták őket, aztán vagy jól ellátták a bajukat, vagy papírt-

süveggel a fejükön kellett az utcát seprniük, hogy ezzel javítsák a társadalmi harmóniát és a forradalmi légkört. A brigádoknak pedig még ünnepnapokon is meg kellett tartaniuk ezeket a nyilvános megalázásokat, hadd élvendjen a közönség, mintha csak ünnepi koncertet láthatnának. Teltek-múltak az évek, s bizony a kommunának rá kellett jönnie, hogy kifogytak már a földesurakból meg a gazdag parasztokból az alatt a három év alatt, amíg a ló évéből eljutottak a kakas évéig. De eszükbe ötlött ekkor, hogy bizony megfeledeztek a szintén a kommunához tartozó Balou-hegyek mélyén fekvő Élwendfalváról. Ráeszméltek, hogy a három évnyi lelkes forradalmi hevületben még nem küzdöttek meg egyetlen élvendi földbirtokossal és gazdag paraszttal sem. Azonnal értesítették hát Mao Zhit, hogy a következő hónap elejére bocsásson egy földbirtokost a forradalom rendelkezésére.

– De hát, nincsen a mi falunkban földesúr egy se – mondta Mao Zhi.

– Hát gazdag paraszt? – kérdezte a forradalmár.

– Nincs minálunk az se.

– Ha nincs földesúr se, meg gazdag paraszt se, küldjön akkor egy középosztálybeli parasztot.

– Nincsen se felső-, se közép-, se alsó-középosztálybeli paraszt, de még szegény paraszt meg béres se a faluban. Minálunk egytől-egyig csak forradalmi lelkiület buzog mindenkiben – felelte erre Mao Zhi.

– Te, átkozott boszorkány! – csattant fel a forradalmár. – Eluntad tán az életed, hogy van merszed ilyen pimaszul szembeállni a forradalommal?

– De hát – magyarázta Mao Zhi – Élvend csak a takarékszövetkezetesítés végén került a kommuna irányítása alá, így a falu lakóit már nem sorolták osztályokba. Ezért a faluban tényleg senki nem tudja, hogy vajon a családja a földbirtokosi, a gazdag paraszti vagy a szegényebb paraszti osztályok valamelyikébe tartozik-e.

A forradalmár nagyot rikkantott, aztán elképedve meredt Mao Zhire. Most, hogy rájött, Élwendet mindeddig teljesen elkerülte a forradalom történetének e kritikus szakasza, úgy gondolta, itt az ideje, hogy a falu bepótolja a leckét. Úgy döntött, egy munkacsoportot és egy vizsgálóbizottságot kell Élvendre küldeni, hogy az ősz beköszöntéig osztályokba sorolják a falu lakóit.

– Élvend már kérelmezte a járásnál a társadalomból való kilépést – mondta erre Mao Zhi –, nincs hát szükség rá, hogy osztályokba soroljanak minket.

– Tudjuk, hogy ismeri Yang titkárt a járási bizottságból – felelte erre a forradalmár –, mint ahogy azt is, hogy együtt járták meg Yan'ant. Csakhogy Yang titkárból azóta ellenforradalmár lett, s most már attól retteghet, hogy felakasztják a bűneiért. Meglátjuk, ezek után melyik ellenforradalmárnak támad kedve még maguknak segíteni a kilépésben.

– És ha magát kérem meg? – kérdezte erre Mao Zhi.

– Hogy a fene vigye el magát, hát tényleg így elunta már az életet? – csattant fel a forradalmár.

– Itt Élvendén nem voltak soha földesurak meg gazdag parasztok – mondta Mao Zhi. – Ha mindenáron osztályozni akarnak minket, akkor se találunk itt mást, csak szegény és alsó-középosztálybeli parasztot.

– Rendben van – felelte a forradalmár –, ha tényleg nincsenek földesurak, gazdag parasztok, vagy más gonosz elnyomók, hát akkor magának kell majd minden nap elmenni a kommunába, hogy az embereknek legyen ki ellen küzdeni. Aztán majd felteheti a papírsüveget és söprögetheti az utcákat.

Mao Zhinek erre mintha elvágta volna a szavát.

Mikor a kukoricahajtások pálcika-magasságúra nőttek, s a hegyek között a zöldellő fű és a serkenő gabona illata szálldosott, az Élvendre vezényelt munkacsoport gyűlést hívott össze a faluban. Minden falubelit arra kötelezték, hogy adjon számot róla, hány mu föld, illetve hány ökör és ló van a családja tulajdonában, továbbá, hogy mennyi kölest, búzát, kukoricát és szójababot takarítottak be évente az új Kína megalapítása előtti időkben. De be kellett számolniuk még arról is, hogy a mindennapi étkezésük során jutott-e a családjuk asztalára köles- vagy búzakorpa, édesburgonyalisztból gyúrt tészta meg zöldségfélék. Hogy éhínség idején kellett-e ételért koldulniuk. Hogy dolgoztak-e hosszabb vagy rövidebb ideig béresként, s hogy a földesurak és gaz elnyomók házában kellett-e uraikat masszírozniuk, tányérjaikat mosogatniuk, a maradékaikból enniük, s vajon a ház asszonya elverte-e őket vasdoronggal. Mao Zhi meghagyta a falusiaknak, hogy a szintisza igazat válaszolják a kérdésekre, mondják el, mekkora földje volt a családjuknak huszonegynéhány évvel azelőtt. Többet a valóságnál véletlenül se mondjanak, mert még a végén földesúrnak sorolják majd őket. No de kevesebbet sem, mert akkor ugyan őket magukat szegény parasztnak nyilvánítják, viszont mindenki mást meg földesúrnak. Elvégre mind ugyanolyan sérültek voltak, ha tehát az egyik család megkapja a szegény paraszt besorolást, hogyan nézhetné jó szívvel, ha a másikat közben földesúrnak osztályozzák. A munkacsoport emberei egy négyszögletes, hosszú asztalt állítottak ki a falu közepében, s ott jegyezték fel, melyik családnak mennyi földje és vagyona volt az új Kína megalapítása előtt. A falubeliek felsorakoztak hát, s egyik a másik után adtak számot arról, hogy éltek a családjaik több mint húsz évvel azelőtt, miközben a munkacsoport tagjai buzgón jegyzetelték szavaikat. Nagy meglepetésükre azonban, mire a beszámolók végére értek, bizony az derült ki, hogy a felszabadulás előtti időkben az élvendi családok birtokában több mint tíz mu föld és temérdek gabona volt, s amelyik nem tartott ökröt, az az ekéjét, kapáját vagy a vaskerekű szekerét osztotta meg a többiekkel.

Az egyik vakot arról kérdezték, elég gabonájuk volt-e akkoriban.

– Hát, hogy is tudtuk volna mindet megenni – felelte erre.

– És az újévkor jutott az asztalukra fehér gombóc, meg egy féltálnyi töltött tésztatatyu? – kérdezték.

– Bármikor ehattünk ilyesmit, nem volt ezekben semmi különleges – válaszolta.

– És maga hogyan dolgozott a földeken vak létére?

– Kosarakat fontam bambuszból, s azokért cserébe a többi falubeli művelte helyettem a családom földjét – magyarázta.

Utána egy bénát kérdeztek, hogy mekkora földje volt a családjának.

– Tizenvalahány mu – felelte.

– És maga béna létre hogyan dolgozott rajta?

– A családomnak volt egy ökre – ecsetelte –, aztadtuk kölcsönbe a többi falubelinek, cserébe pedig ők segédkeztek a mi földünkön is.

– Jól éltek?

– Jobban, mint most.

– Milyen tekintetben?

– Annyi gabonánk meg zöldségünk volt, hogy meg sem bírtuk mindet enni.

Végül egy süketet faggattak jó hangosan kiabálva, hogy fogadtak-e béreseket a földjük művelésére.

– Nem fogadtunk.

– Hát akkor hogyan műveltek meg akkorra nagy földet?

– A mi családunknak ugyan ökre az nem volt – mondta a süket –, de volt egy szekerek, amit a szomszédok gyakran kölcsönvettek, cserébe pedig segítettek nekünk a földeken.

Végül lehetetlenségnek bizonyult a falubelieket a szegény paraszti, gazdag paraszti és a földesúri osztályokba sorolni, mert mindegyik családnak nagyobb földje volt, mint amekkoráival egyedül meg tudtak volna birkózni, és több gabonájuk, mint amit meg tudtak volna enni. Nem volt hát olyan család, aki ne kért volna segítséget mástól a munkák elvégzésére, de olyan sem, akik ne segítettek volna mások munkájában. Azokban az időkben a sánták a vakok lábára támaszkodtak, a vakok pedig a sánták szemével láttak. A süketek a némák fülével hallottak, a némák pedig a süketek szájával beszéltek. A falu népe olyan volt, akár egy nagy család, akik együtt éltek gazdagságban és békességben, harag és összeütközések nélkül.

A vizsgálat végeztével a munkacsoport emberei kiosztottak minden családnak egy tenyérnyi nagyságú fekete könyvecskét. A címlapon a családfő neve szerepelt, belül pedig két oldal volt csupán: az elsőn idézetek Mao elnöktől, a másodikon meg egy oldalnyi szöveg arról, hogy mindenki tartsa tiszteletben a törvényeket, és szolgálja a népet. A munkacsoport ezek után visszatért a kommunába, kisvártatva azonban értesítést küldtek Élvendre, melyben elrendelték, hogy sorjában küldjenek havonta kétszer egy-egy lakost a falu elejétől a végéig – vakokat, bénákat, süketeket és némákat egyaránt – a fekete könyvecskéjükkel együtt a kommunába. Ott nem lesz egyéb dolguk, mint feltenni egy papírsüveget és azzal sétálgatni az utcákon fel-alá, meg esetleg a nagygyűlések alkalmával eltűnni, hogy a színpadon meghurcolják őket egy kicsit.

– Maga földesúri családból való?

– Nem.

– Akkor gazdag parasztok?

– Nem vagyunk azok se.

– Hát, ha se nem földesúr, se nem gazdag paraszt, akkor ugyan mire fel kapta volna a fekete könyvet?

Azzal máris ott termett néhány ember, hogy arcon vágjanak, hogy lágyékon rúgjanak, mire a fájdalomtól térdre rogytál ott a színpadon, a nagygyűlésen résztvevő több száz vagy talán ezernyi néző szeme láttára.

– Mondja hát: mit lopott?

– Nem loptam én semmit, az élvendiek között sosem volt tolvaj egy se.

– És amikor nem volt már mit enni, nem lopott akkor sem egy kis kukoricát vagy édesburgonyát?

– Lett volna nekünk elég ennivalónk, ha a járásbeli épek nem rabolták volna el a gabonánkat, az kitarított volna tíz évig is.

Erre rögtön újabb ütések záporoztak a fejére, s miközben verték, az emberek azzal biztatták egymást, hogy nem kell tekintettel lenni rá, hogy sérültről van szó, mert hát a rossz ember az rossz ember, és ennek a családja bizony temérdek gabonát rejtegetett mások előtt. A nép elment, hogy visszavegye tőlük a tulajdon gabonáját, ennek meg van képe azzal vádolni a népet, hogy raboltak a családjától. Ezért most még nagyobb erővel ütötték, öklök vágódtak az orrába, a szájára, a szemébe, botok csapódtak a fején és a lábán. Vér serkent az orrából. Kiesett egy foga. A szeme körül feketés-lilás foltok keletkeztek. A lábait pedig addig csépezték, hogy ha addig nem lett volna sánta, most biztosan lesántuljon, ha meg sánta volt eleve, akkor lebénuljon egészen. A fél hónap leteltével aztán hazatérhetett a sebeit ápolni, s indulhatott a következő falubeli a fekete könyvével a kezében, hogy elszenvedje ő is ezt a fekete csapást. De valahányszor csak a faluba visszatérő sérült meglátta Mao Zhit, gyűlölködő pillantást vetett rá. Ha meglátta a Mao Zhi nevelte disznót, dühösen bele-rúgott, ha az udvarából való csirkét, azt megdobta kövel, s akárhányszor elvételt az általa ültetett kabak¹ vagy babszarak mellett, letépkedte őket, és péppé taposta, amit aztán a saját disznaival meg kecskéivel etetett meg.

Egy reggelen Mao Zhi arra kelt, hogy a disznót, amit nevelt, megmérgezték, s most holtan fekszik az ölben, de a tojtyúkjai is ettek a disznó takarmányából, így azok is élettelenül hevernek az udvarban. Egy darabig csak állt ott tanácstalanul, aztán mikor kinyitotta a kaput, a falubeliekkel találta magát szemben, akiknek egy része túl volt a kommunabeli ütlegetésen és meghurcoltatáson, másik része pedig még várta a sorát. Mao Zhi kapujában férfiak és asszonyok gyülekeztek, kezükben azzal a fekete könyvecskével. Ahogy feltűnt a kapuban, az emberek előbb fagyos tekintetüket szórták rá, aztán valaki hirtelen arcon köpte, és rávágott egyet a fekete könyvecskével. Közben azért korholta Mao Zhit, amiért meghagyta nekik, hogy az igazságot mondják a kommuna embereinek, de miután igazat mondtak, mind-egyikükre rásütötték, hogy földesurak meg gazdag parasztok, és ezért most mindenkit megvernek és meghurcolnak.

– Menjen és nézze csak meg a saját szemével – kiabálta. – Vak Lint tegnap agyonverték a kommuna székhelyén. Annyit kérdeztek tőle, hogy földesúr-e vagy

gazdag parasztt, mire ő azt felelte, hogy nem is földesúr, meg nem is gazdag parasztt, erre akkorát vágta a fejére azzal a bunkósbottal, hogy ott halt meg azon nyomban a színpadon.

Mao Zhi sietett is azonnal a falu elejébe, Vak Linék házához. A ház ura tényleg meghalt, testét egy ablaktáblára fektették, a családja pedig köré állva zokogott.

Nem volt erre mit mondani.

Mao Zhi hazaballagott hát, és felszedte a kapuja előtt szétdobált fekete könyvecskéket, aztán mankóját a hóna alá igazítva indult rögtön Ciprusfa kommunába. Már besötétedett, mire a forradalmi bizottságba ért, s ott megtalálta azt a forradalmárt, aki a fekete könyvecskéket kiosztotta Élvenben. Nagy csattanással térdre borult előtte, és úgy esekelt neki:

– De hát hogy lehetne Élvenben csupa földesúr mindenki? Nincs olyan falu az egész világon se, ahol ne lakna más, csak földesurak.

– De olyan falu sincs a világon, ahol ne lakna egyetlen földesúr sem – felelte erre a forradalmár.

– Akkor elmondom magának az igazat – szólalt meg ismét Mao Zhi. – Az új Kína megalapítása előtt a családomnak több tucat munyi földje volt, béreseket meg napszamosokat is tartott. Az egész családomnak olyan kényelemben élt, hogy elég volt a kezünket nyújtatnunk, hogy beleadják a tisztá ruhát, meg a szánkat tátanunk, hogy enni kapjunk. Soroljon hát be nyugodtan engem a földesúri osztályba.

A forradalmár izgalommal teli meglepetéssel pislogott rá, aztán még egy sor kérdést tett fel neki, végül elvette tőle a fekete könyvecskéket, visszament az irodájába, és egy halom vörös könyvecskét hozott neki helyette. Pont akkorák voltak ezek is, mint az előzőek, és ugyanúgy két lapból álltak csupán. A címlapon az élvendi családok nevei szerepeltek, az első oldalon idézetek Mao elnöktől, a másodikon pedig az állam politikai és törvényalkotási irányelveiről szóló szöveg. A forradalmár átadta Mao Zhinek a könyvecskéket, s közben azt mondta neki, hogy most már elmehet, de nem mondhatja, hogy a forradalom rosszul bánt a falujukkal, hiszen az új Kína megalapításakor a helyi zsarnokok leverésének céljából végrehajtott földosztás és földreformprogram tanulsága szerint Élvenben is kellett lennie legalább egy földesúrnak és egy gazdag parasztnak. Most, hogy a földesúr meglett, már rendben is volnának.

– Még ma este menjen haza – mondta neki a forradalmár –, és holnap pakoljon magának ágyneműt, aztán siessen rögtön vissza, mert egy napra rá tízezres nagygyűlést tartunk a kommunában, amin mindenképp meg kell majd magát hurcolnunk.

Mao Zhi még aznap este vissza is tért hát a faluba, s kiosztotta a családoknak a vörös könyvecskéket azzal, hogy ezek a forradalmi státuszukat igazolják. Most már mindegyikük szegény, alsó-középosztálybeli parasztként van nyilvántartva, egyedül csak ő maga tartozik a földesúri osztályba. Ezek után tehát bármire is köteleznék a földesurakat meg a gazdag parasztokat, azt mind ő egyes-egyedül fogja elvégezni. Miután a vörös könyvecskéket mind kiosztotta, hazament és becsomagolta a holmiját és az ágyneműjét, aztán még főzött egy fazéknyi ennivalót meg készített egy tál gőzölt

gombócot az immár tizenegy éves lányának. Ez után megvárta, hogy Jumei jóllakottan aludni térjen, majd fogta Élvend egyetlen fekete könyvecskéjét, és a batyuját vállára vetve útnak indult a kommunába, hogy részesüljön a fekete bűnben.

Ekkorra beérett már a kukorica, s a hegyoldalak édesen illatoztak. A holdfény tündöklön simult a falura. A falubeliek elkísérték Mao Zhit a faluból kivezető úton, s közben biztosították róla, hogy gondját viselik Jumeinek a távollétében.

– Menjen csak – biztatták –, a forradalmárok is csupa jó emberek mind; csak mondja azt, amit hallani akarnak, és akkor nem fogják olyan vadul rúgni meg ütni.

– Menjenek haza – mondta nekik. – Már lehet szedni a kukoricát. Addig is, amíg nem vagyok a faluban, tegye mindenki szépen a dolgát. Ha leszedték a kukoricát, szántsák fel a földeket, aztán már vethetik is a búzát.

Azzal már ment is.

A következő napi nagygyűlést a Ciprusfa utca keleti végénél lévő folyóparton tartották. A folyót a gyűlés kedvéért néhány nappal korábban másfelé irányították, hogy a kavicsos medrét gyülekezőhelyként lehessen használni. A gyűlés főattrakciója egy ellenforradalmár pere volt. A férfi három napja kezdte éppen tanári munkáját, amikor a táblára ahelyett, hogy „Éljen soká Mao elnök!”, azt merészelt felírni, hogy „Éljen soká Shi Jingshan!” Shi Jingshan az ő saját neve volt. Gyerekkorában ugyan Shi Heidou-nak hívták, de amikor megkapta tanári kinevezését, úgy érezte, hogy ez a „Heidou”, vagyis „fekete bab” nem elég komoly egy ilyen hivatáshoz, ezért a nevét egy forradalmi zárandokhely, a Jinggang-hegy nevére utalva Jingshanra változtatta. De amikor a diákjainak bemutatkozott, s a nevét fel akarta írni a táblára, véletlenül odabiggyesztette elé azt is, hogy „Éljen soká”.

Mondani sem kell, hogy ezzel olyan gyalázatos bűnt követett el, melyet még a halálával sem tud jóvátenni. Mikor a forradalmárok elfogták, azonnal bűnösnek vallotta magát.

– Tisztában van vele, hogy milyen bűnt követett el? – kérdezte tőle az őt vallató forradalmár.

– Igen.

– Hát akkor mondja!

– Azt írtam a táblára, hogy „Éljen soká Shi Jingshan!”

A forradalmár nagyot csapott az asztalra, és felcsattant:

– Nem mondhatja ki még egyszer, amit leírt! Akárhányszor elismétli, annyiszor súlyosbítja vele a bűnét!

– Hát akkor mit mondjak?

– Csakis az igazat. Azt mondja, ami történt.

A tanár erre lehajtott a fejét és elgondolkodott.

A forradalmár újból megkérdezte tőle, hogy tudja-e milyen bűnt követett el.

– Tudom.

– Hát akkor mondja!

– Felírtam a táblára egy mondatot.

– Miféle mondatot?

A tanár felemelte a fejét és a forradalmárra pillantott, aztán ismét elmondta:

– „Éljen soká Shi Jingshan!”

A forradalmár erre úgy dühbe gurult, hogy az egész teste beleremegett. Felkapta az asztalról a kihallgatási jegyzőkönyvet és a tintás üveget, és mindkettőt a férfi arcába vágta.

– Ha még egyszer ki meri ejteni a száján ezt a mondatot, itt lövöm agyon azonnal! – hörgötte.

– Akkor mit mondják?

– Hát gondolkodjon!

A tanár ismét lehajtotta hát a fejét és a gondolataiba merült.

– Tisztában van vele, hogy mit követett el? – érkezett megint a kérdés.

– Igen.

– Na, mit?

– Felírtam egy mondatot a táblára.

– Milyen mondatot?

A tanár újból a forradalmárra pillantott, de nem mondott inkább semmit, hanem az ujját a földön húzva kirajzolta, hogy „Éljen soká Shi Jingshan!” A forradalmár arca szinte elkékült a méregtől, és megint a remegés rázta.

– A kurva életbe – csattant fel –, leírni rosszabb, mint kimondani! Ezzel csak még jobban tetézi a bűnét!

Végül addig-addig súlyosbodott a helyzet, hogy eldőlt, a tanárt kivégzésre kell ítélni. A kivégzéshez pedig tömeges nagygyűlést kellett szervezni, melynek keretében megtarthatták a nyilvános perét. A nyilvános per lebonyolításához viszont szükség volt még egy vádlottra. Az időpontot az őszi aratás előtti vásári napra tűzték ki, s bár tízezres nagygyűlésnek mondták, de legkevesebb vagy ötvenezer ember csődült össze ott a kiürített folyómederben. Az egy mérföld széles és két mérföld hosszú nézőtérén a seregyi ember úgy festett, mint a földeken szétszórt fekete babszemek. Mindegyikük mellkasán ott virított a nyakukba akasztott vörös könyvecskéjük, mellyel forradalmi státuszukat igazolták. Az őszi napsütés élénksárgán szóródott az égből, s mint megannyi apró láng, melengetően hullámozott szerte a levegőben. A folyó kavicsain gyülekezők a környék falvaiból, tíz, húsz vagy még több mérföldnyi távolságról sereglettek a kommunába, hogy részt vegyenek a gyűlésen, illetve az utána következő vásáron. Ugy összezsúfolódott az a rengeteg ember ott a színpad előtt, hogy sehol egy fikarcnyi rést nem hagytak maguk között. A több ezer vörös könyvecske mindent elborító lángtengerré olvadt össze a tömegben. Harminc évnek kellett eltelnie, mire a járásban újabb példát láthattak egy ehhez fogható roppant nézőseregre, mert bizony az élvendi mutatóványosok lélekhegyi előadásának napjáig még csak hasonlót sem tapasztalhatott meg senki. Hatalmas volt a tolongás, vállak feszültek vállaknak, s egyik kiáltás olvadt a másikba, mintha tízezer ló nyerítene egyszerre. E sosem látott tumultus elébe aztán egyszerre csak felvezették a színpadra

a megkötözött Mao Zhit. Ketten vezették fel a színpadra, mert hát mégiscsak nő volt, no meg a mankóját is elvették tőle. Hiába karoltak bele azonban két oldalról, még így is dülöngélve sántikált, mintha csak egy háromlábú szöcske ugrándozna ott a színpadon. Ahányszor csak szökkent egyet, a nyakába akasztott tábla megrázkódott, s a vékony kötél, melyről függött, vörös csíkot dörzsölt ki a bőrén. Mao Zhi ebben az évben töltötte be a negyvenet, s haja még megőrizte ugyan hollőfekete színet, most azonban szétzilált szalmakazalként omlott sötétkéék felsőkabátjára. A nyakába akasztott fehér papírtáblára azt írták: „Ellenforradalmár, földbirtokos”. S hogy e szavak igazságában senkinek ne lehessen kételye, a táblára a frissen kiosztott fekete könyvecskéjét is felragasztották bizonyítékkul.

Amint a színpadon feltűnt, a több tízezres tömeg egyszeriben úgy elnémult, mintha egytől-egyig bottal vágták volna őket fejbe. No de ki gondolhatta volna, hogy egy nőt, ráadásul egy ilyen benuult lábú nőt rángatnak majd elébük.

Nyomban meg is kezdődött a kihallgatás. Mao Zhi térdre kényszerítették. Holtsápadt arcán kékes-lilásan virítottak ajkai, mintha valaki két színes vonalat húzott volna egy fehér papírra. Az ezek után induló sebes kérdezz-felelek hangosbmondón át áradt a folyómederben sereglő tömeg felé.

– Mi a státusza?

– Földbirtokos.

– Mi a bűne?

– Ellenforradalmi tevékenység.

– Ismétlje el a vallomását.

– Nem voltam ugyan a vörös hadsereg katonája – kezdte Mao Zhi –, de mégis azt állítottam magamról, hogy megjártam Yan'ant. Nem vagyok a forradalom gyermeke, de azt találtam mondani, hogy a szüleim részt vettek az 1927-es nyúl évben zajló vasúti sztrájkban. Nem vagyok párttag, mégis erősködtem, hogy a vörös hadseregben való szolgálat során beléptem a Pártba. Azt hazudtam, hogy a vörös hadsereg katonája vagyok, pedig nincs is katonakönyvem. Azt hazudtam, hogy párttag vagyok, pedig párttagkönyvem sincsen. Az igazság az, hogy ellenforradalmi tevékenységet folytattam, és hogy ne derüljön ki rólam, hogy földbirtokos vagyok, a Balou-hegyekben rejtőzködtem. Az új Kína megalapítása előtti időkben a családomnak több tucat mu nagyságú földje volt, meg ökrei és egy nagy lovaskocsija. Béreseket és napszámosokat tartottunk. Olyan kényelemben éltünk, hogy elég volt a kezünket nyújtatunk, hogy beleadják a tiszta ruhát, meg a szánkat tátanunk, hogy enni kapjunk. Csinálják csak a forradalmat, elvtársak – sóhajtott fel –, nézzenek rám, a bűneim miatt ezerszeres halált érdemlek, végezzenek hát ki Shi Jingshannal együtt.

– Mit evett a családja az új Kína megalapítása előtt? – kérdezték ismét.

– Csupa finomságot – felelte. – Annyi fehér gombócot meg töltött tésztabatyut ettünk, amennyi belénk fért, aztán a maradékot megetettük a disznókkal. De a béreseinknek meg a napszámosainknak nem adtunk belőle egy darabot sem.

– És milyen ruhákat viseltek?

– Csupa selymet meg brokátot. Még az istállóban sem gyékény lógott az ablakban, hanem fekete selyemből készült függöny.

– És mit csinált az új Kína megalapítása után?

– Éjjel-nappal csak azon töprengtem, hogyan lehetne visszatérni a Felszabadulás előtti gondtalan időkbe.

Több kérdést ezek után nem tettek fel neki, hanem a színpad előtt gyülekező nézősereghez fordultak:

– Mondják meg maguk, elvtársak, mit csináljunk egy ilyen ellenforradalmi elemmel? Mit érdemel egy ilyen földbirtokos?

A tengernyi ember a fejét nyújtogatva kiáltotta vissza a választ:

– Golyóhalált neki! Golyóhalált neki!

Ez az örjöngő, lázas ordibálás eldöntötte hát a léte útját.³ Miután levezették annak a három napig tanító Shi Heidouból lett Shi Jingshannak a kihallgatását is, mindkettejüket odavezették a folyópart egyik végéhez, ahol egy előre megásott gödör mellé térdeltették őket, s a hátukra tűzték a kivégzésekkor használatos fatáblákat. A nap szikrázón tűzött a környékre. Az ég azúrkékjét nem törte meg egyetlen felhő sem. A folyó gátján túli mezőkön érett már a kukorica, címerei vöröses-feketére száradtak már a szárán. A levegőben a kukorica édes-sárgás illata a lökdösődésben és kiabálásban megizzadt emberek verejtékének szagával elegyült. Mikor eljött az ideje, hogy a forradalmárok tüzet nyissanak, a mindössze huszonkét éves tanár, Shi Jingshan a rémülettől bénultan terült el a gödör szélén, akár a partra mosott iszap, miközben vizelet és ürülék bűze szállt fel a testéről. Ezzel szemben az élete derekán járó Mao Zhi arcára visszatért az élet, s ajkai sem voltak már lilák. Olyan békésen várakozott, mint az úton megfáradt vándor, aki azért térdelt le csupán, hogy egy kicsit megpihenjen.

Mielőtt még az ítélet végrehajtására sor került volna, a forradalmárok odavezették a se élő, se holt fiatalembernek a kérdést, hogy akar-e még valamit szólani.

– Igen – válaszolta reszketve.

– Mondja hát!

– A feleségem hamarosan szülni fog – magyarázta. – Arra kérem önöket, adják át neki az üzenetemet. Mondják meg neki, hogy miután a gyereket megszülte, tegye valahogy süketté vagy bénává, aztán menjen vele a Balou-hegyek mélyére. Azt beszéljük, van ott egy falu, ahol csupa sérültek laknak. Mivel pedig minden lakó sérült, nem kell az a falu egyik megyének, járásnak meg kommunának se, hogy ügyet sem vet rájuk senki. A falu népe maga vet és maga arat, a saját termésüket eszik, és gondtalanul élvegnének, akár az égi palotában. Mondják meg a feleségemnek, hogy költözzön oda a gyerekekkel.

A forradalmárok erre hidegen kuncogtak fel a háta mögött.

Mao Zhi a fiatalemberre nézett. Mondani szeretett volna neki valamit, de ekkor az ő háta mögé léptek a forradalmárok, és neki is feltették a kérdést, hogy kíván-e utoljára szólani még.

– Igen – felelte.

– Na, halljuk!

– Arra kérném magukat – kezdte –, hogy miután meghaltam, menjenek el a Balou-hegyek mélyén fekvő Élvendre, és mondják meg a falunyi sérült lakónak, hogy ha az egész életükben minden mást el is felejtene, a társadalomból való kilépés ügyét akkor se feledjék. Mondják meg nekik, hogy ne adják fel egészen addig, amíg a falu függetlenné nem válik mindenféle fennhatóságtól, s vissza nem áll a régi, gondtalan rend.

Ahogy Mao Zhi a mondandója végére ért, a mellette térdelő fiatalember ijedten pillantott rá, s úgy tűnt, kérdezne tőle valamit. Csakhogy ebben a pillanatban eldőrdült a puská a háta mögött, és az ifjú tanár teste, akár egy búzával megrakott zsák, elnehezülten borult az előtte álló gödörbe. A felcsapó vér megannyi vörös gyöngyszemként hullott Mao Zhi arcára és körbe a sáros földre.

És hogy mit lett Mao Zhivel? Hiszen tudjuk jól, hogy túlélte. Mint kiderült, csak azért rángatták oda, hogy a fiatalember mellé térdeltessék. Mikor meghallotta a puskaszót, az egész teste riadtan ingott előre, mintha valaki hátulról meglökte volna. De mielőtt még ő is a gödörbe zuhant volna, sikerült visszanyernie az egyensúlyát.

Ezek után még fél hónapig septe a kommuna utcáit, mielőtt hazaengedték. A faluba érve megtudta, hogy Élvend lakossága két fővel bővült: egy fiatalasszonnyal és mindössze pár napos kisbabájával. A gyermek teljesen ép volt ugyan, de édesanyja egyik napról a másikra valamitől lebénuult. Azt mondta, mindenképpen Élvendben szeretne élni, és bármit megtesz, hogy befogadják. Elmesélte, hogy gyermekkorá óta ügyesen hímez, és hogy még a marhabőrre is tud virágot hímezni, így ha megengedik, hogy maradjon, csak kérniük kell, ő kedvükre hímez bármit. Letelepedett hát a faluban, Mao Zhi pedig neki is kiosztott egy vörös könyvecskét, amit aztán nap mint nap talizmánként viselt a nyakában.

De megvolt ám a maga átka a vörös könyvecskéknek is. És bár ez az átok más volt, mint a fekete könyvecskéké, de súlyosságában nem maradt alul attól mégsem.

Téltek-múltak a napok, s míg Mao Zhi Ciprusfa kommuna utcáit septe, és viselte az ellene irányuló küzdelmet, a faluban közben ugyanúgy jegyezték az elévzett munkáért járó pontjait, és félretették a neki járó gabonát. Mikor hazatért, az emberek ismét tisztelettel néztek fel rá. A szomszédok, süket és vak családok, némák meg a szellemi fogyatékkal élő épek is mind felkeresték, hogy üdvözlőjék, s különféle finomságokat vittek neki ajándékba. A gyerekek tálkákban, az asszonyok pedig a ruháikba bugyolálva vagy a zsebeikbe tömködve vitték az ültetni való mogyorós bükkönymagot,⁵ ki tudja eddig hol rejtegetett aszalt barackot, kínai gesztenyét meg más hasonló csemegéket.

Mivel saját önszántából váltotta ki a falu népét, s vállalta helyettük egyedül a fekete csapást, miközben mindenki más a vörös szerencsében részesült, úgy tekintettek hát rá, mint a falu központi személyiségére.

Aztán, mikor két-három évvel később mindenki a teraszos földek⁷ kiépítésén buzgólkodott, a kommuna a Balou-hegyek lejtőire rendelte az összes vörös könyvecskével

rendelkező falubelit és brigádtagot, aztán a falvak lélekszáma alapján kiosztották, hogy kinek melyik hegyoldalon kell dolgoznia. Az élvendiek is kaptak hát egy egész hegyoldalt. A forradalmat ugyanis nem érdekli, hogy sérült vagy-e vagy sem, csak azt nézi, hogy hány vörös könyvecskét osztott ki. A tél végéig pedig két mu teraszos földet kellett kialakítani vörös könyvenként. Élvenden harminckilenc családnak osztottak ki ilyet, vagyis a falubelieknek összesen legkevesebb hetvenhét mu teraszos földet kellett kiépíteniük a hegyoldalon. Utolérte hát őket a vörös vész is. A lejtők megteltek falusiakkal, s vörös zászlókat tűztek ki, meg jelmondatokat ragasztottak ki lépten-nyomon. A sok szikrázó vöröstől a távolból nézve úgy tetszett, mintha lángokban állnának a hegyek, s közben az egész vidék a földet vajú csákányok csattanásaitól meg az újabb és újabb szerszámokat készítő kovácsok kalapácsütéseitől volt hangos.

Az élvendiek persze ugyanolyan serényen dolgoztak, akár az épek, s ott táboroztak ők is azon a kietlen hegyoldalon. Mivel a kialakítandó területet a vörös könyvecskék száma alapján határozták meg, azokat pedig családonként osztották ki, az mindegy volt, hogy egy családban hányan voltak sérültek. Ha egy ötfős családból hárman vakok, egy hétfős családból öten sánták voltak, vagy egy háromfős családban egyetlen ép volt csupán, de még az is gyerek, akkor is ki kellett találniuk valami megoldást, mert akárhogy is, de a tél végéig minden családnak el kellett készülnie a két mu nagyságú teraszos földdel.

S hogy miféle megoldásokat ötöltek ki? Mikor az elrendelt munka elvégzése még igencsak az elején járt, az egyik vak férfi csákánnyal törte a családjának kiosztott földet a hóvihar közepén. Hosszasan erőlködött, de aztán egyszer csak félretette a csákányt. Tizennégy éves vak fiához sétált, és megsimogatta az arcát, aztán lebénult feleségéhez ballagott, és megszorította a kezét. Azt mondta, vécére megy, s elindult a szakadék széléhez. Felesége a háta mögül kiabálta egyre, hogy forduljon jobbra, de a férfi ment tovább konokul, s a szakadékba vetette magát, hogy testét darabokra zúzzák a mélységből meredező sziklák. A forradalmárok ezután felmentették az asszonyt és fiát a munka alól, s hazaküldték őket, hogy eltemethessék a család fejét.

Aztán volt egy másik, öttagú család, akik a gyermekbénulást örökítették generációról generációra – a három gyermekük közül sorvadttal lábakkal született az összes. Egy napon az apjuk elindult a kovácshoz megéleztetni a csákányt, de soha nem ért oda, mert felakasztotta magát az egyik út menti fára. A forradalmárok ezt a családot is hazaengedték, hogy elföldelhessék a halottjukat.

Volt egy olyan család is, ahol ugyan mindenki ép volt, csak hogy nem volt köztük egyetlen férfi sem, az anya egyedül nevelte tizenhárom és tizenöt éves lányait. Mikközben a földet törték, egyszercsak mosolyogva kérdezte tőlük:

- Szeretnétek hazamenni pihenni a faluba?
- Igen! – kiáltottak fel a lányok.
- Akkor készüljétek – szólt az anyjuk –, holnap már indulhattok is.

A lányok azt hitték, anyjuk csak ugratja őket. Estére aztán behúzódtak egy szélvédett helyre aludni, reggel azonban arra ébredtek, hogy anyjuk patkánymérget

ivott, s holtan hever a fekhelyén. A forradalmárok dühösen szapulták az asszonyt, s a két kislányt egymagukban indították útnak, hogy cipeljék vissza anyjuk holttestét a faluba.

Azon a télen harminckilenc élvendi család vonult ki a hegyre a vörös könyvecskékkel, hogy kiépítsék a teraszos földeket, de közülük tizenhárom család feje vitte inkább a halálba magát a vörös könyvecskéjéért. A forradalmárok éktelenül felbőszültek, s nyomban kiadták, hogy minden olyan család, amelyben sérültek vannak, térjen vissza Élvendre, és csak a csupa ép tagból álló családok folytassák a munkát a lejtőn. Amikor azonban körbementek a hegyoldalon fejszámlálást tartani, be kellett látniuk, hogy nincs olyan élvendi család egy sem, amelyben mindenki ép volna. Nem volt hát mit tenniük, mint hogy a forradalmi emberségesség szellemében hazaküldjék valamennyi családot a Balou-hegyek mélyére.

Ez volt hát annak a bizonyos fekete csapásnak és vörös vésznek a története, melyeket a fekete és vörös könyvecskék hoztak az emberek fejére. Sok-sok év eltelté után azonban már csak az idősebbek értették, miről beszélt Mao Zhi anyó, amikor a fekete bűnöket és a vörös bűnöket emlegette. Így történhetett, hogy Lenin emlékcarnokában az a néhány idősebb falubeli, akinek jó volt még az emlékezete, csak ők helyezték el véres ujjlenyomatukat azon a fehér kendőn.

¹⁵ árny: tájszó, mely a valós árnyék helyett arra utal, hogy a társadalomból való kilépést követően az emberek is elveszítik a társadalmi státuszukat és a létük igazolását szolgáló okmányukat, így a társadalom szempontjából olyan, mintha megszűnnének létezni.

Még további magyarázatok

¹ kabak: tájszó; jelentése: tök

³ a léte útja: tájnyelvi kifejezés; jelentése: sors

⁵ mogyorós bükköny: tájszó; jelentése: földimogyoró

⁷ teraszos föld: nem a helyi tájnyelv eleme, hanem a történelemből ránk maradt szakkifejezés. Egyik részről a hegyoldalakra vájt, lépcsőzetesen kialakított sík földeket jelöli, másrészről pedig arra a rövid periódusra utal, melynek során a mezőgazdaságban meghirdetett „Tanuljunk Dazhaitól” jellegű mozgalom a munkamódszerén keresztül valósította meg a forradalmat.

A NYÁR, MEGKERÜLVE A TELET ÉS LEELŐZVE A TAVASZT, VÁRATLANUL BEKÖSZÖNT

A váratlan események sora nem zárul le annyival, hogy azon a bizonyos éjen Liu járásfő ígéretével szemben nem tért vissza a Lélekhegyre, és hogy az élven-dieket kirabolták. Mindezek után ugyanis, az 1998-as tigris évének utolsó nap-jaiban történt még egy eget rengető dolog.

Mert igaz, hogy tél idején jártak, de a nyár, a tavaszt is leelőzve, egyszerre csak uralma alá vonta a Balou-hegyeket. Az idő végérvényesen megbolondult, s eszét vesztette teljesen. Tény, hogy már két hét óta meleg napok köszöntöttek a vidékre, de az a fajta meleg még beleillett a télbe. Aztán az után a bizonyos éjszaka után azonban féhéren szikrázó nap virradt, végleg ledobva magáról a tél bágyadt-sárga álcáját. Az erdők már akkor elkezdtek zöldellni, amint az idő melegebbre fordult, de most már rügybe borultak a fák, a fű mélyzöldben pompázott, az ágak között kabócák cirpelték és verebek civédtek hangosan csivítelve, akár csak a forró nyári napokon. A hegyoldalak között pedig ott gomolyogtak a felszálló pára fehér ködfellegei.

Beköszöntött a nyár.

Nesztelenül lopakodott fel a lejtőkön, de érkezése mégis robbanásszerűre sikerült.

Az élvendiek közül elsőként a Béna Fiúcska ébredt. Előző éjszaka még kihúzogatta a lábába fúródott üvegcserepeket, letörölgette magáról a vért, és bekötözte a sebeit, aztán a fájdalomtól fel-feljajdulva feküdt álmatlanul az ágyán, s csak akkor sikerült nagy nehezen álomba merülnie végre, mikor már pirkadt. Csakhogy alighogy elaludt, kisvártatva arra ébredt fel, hogy szomjúság kínozza, s ajkai olyan szárazak, akár a homokfövény egy perzselő nyári napon. Így lett hát ő az első, aki felkelt.

A szobát vad zümmögés hangja töltötte meg – ahogy az már lenni szokott, a nyárral egyidőben visszatértek a szúnyogok is.

A fiú megdörzsölte a szemeit, s közben, mintha darázs csípte volna meg, hirtelen fájdalom nyilallt a gyermekbénulástól sorvadt lábába. A fájdalom aztán amilyen gyorsan jött, olyan gyorsan el is múlt, lába ismét zsibbadni kezdett, s hamarosan visszaállt a rendes állapotába. Borzasztóan kínozza a szomjúság, fel akart hát kelni, hogy vizet kerítsen, de amint leengedte az imént még a szemeit dörzsölő kezeit, látta ám, hogy a szoba hatalmas ablakain olyan erősen tűz be a nap, mintha lángokban állna az egész mellékszárny. A falakat a szobákban fehérre festették, de ebben a perzselő napsütésben úgy tűnt, mintha itt-ott megpörköldött volna rajtuk a fehér vakolat. A levegőben aranyló por-szemek repkedtek, melyekhez foghatót csak nyáron látni, és enyhe égett szag terjengett, amelyet csak nyáron érezni. A fiú kissé össze volt zavarodva. Az előző éjszaka a mellékszárnyban mindenki fásultan meredt maga elé, vagy nagyokat sóhajtozott a pénzeik elrablása miatt. Szidták a fentieket, a társulat vezetőjét és kísérőit, és azt mondogatták, másnap reggel azonnal indulnak, hogy panaszt tegyenek odafent, meg, hogy megkeresik a járásfőt, és neki is előadják a történeteket. Úgy tűnt, mindenki majd' beleroppan a fájdalomba, s hogy le sem tudják majd hunyni a szemüket. Ehhez képest, mikor a fiúcska felébredt, azt látta, hogy a szobában a többi falubeli meztelenre vetkőzve alusza az igazak álmát. Bár a nap már magasán járt az égen, a többiek hangosan horkoltak, mint akiknek kavicsok gurguláznak a torkukban. A takaróikat félrelokták, s csupaszon heverték. Néhányan legfeljebb egy vékony lepedőt húztak magukra, vagy a hasukra terítettek egy inget, és azzal takargatták be a köldöküket, nehogy felfázzanak a huzattól.

Valóban itt volt a nyár. A fiú annyira szomjas volt, hogy úgy érezte, füstöl a torka. Felkelt hát a matracáról, és átsétált abba a helyiségbe, ahol a csap volt, hogy vizet töltsön magának. De hiába csavarta el a csapot, ameddig csak lehetett, nem jött abból egy csepp víz sem. Keresett hát egy másik csapot, és azt is megpróbálta, de ott sem járt több sikerrel. Ekkor aztán a főbejáratához indult, hogy az emlékcarnokon kívül keresgéljen tovább, de ahogy nyitotta volna a kaput, észrevette, hogy azt bizony kívülről lelakatolták. Rendesen ők maguk retesztették be belülről, amikor pedig ki akartak menni, csak elhúzták a reteszt, és az a duplaszárnyas vörösré mázolt kapu azonnal kinyílt. Most azonban hiába rángatta, meg sem mozdult. A fiú persze nem sejtette, hogy az egész világ a feje tetejére állt, hisz' még csak gyerek volt. Nem tudta, hogy nem az volt az egyetlen furcsaság odakint, hogy a tél eltűnt, s a nyár bevágott a tavasz elé, és elfoglalta a hegyeket. Úgy megbolydult minden, mintha egy új dinasztia lépett volna uralomra, mely teljesen felforgatta a régi rendet. A fiú a kaput rázta egyre, s dühösen kiabált kifelé:

– Nyissák ki, mert szomjan halok!

– Nyissák már ki, mert mindjárt szomjan halok!

Hirtelen egy ép férfi rúgott nagyot a kapuba odakintről, aztán bekiabált:

- Nocsak, hát felébredtek?
- Mindjárt szomjan halok! – ordította ismét a fiúcska.
- És a többiek még nem keltek fel? – érkezett a kérdés odakintről.
- Még nem. De nyissa már ki az ajtót! Inni akarok!
- Csak szomjas vagy, éhes nem is? – kérdezte a férfi.
- Az nem, csak szomjas.

A férfi fagyosan kacagott fel. Hangja rekedtesen csengett, s arra a tagbaszakadt sofőrre emlékeztette a fiút, aki a társulat kellékeit fuvarozta. De bizony annak a sofőrnek az izmai olyanok voltak, akár a kösziklák, s egy csepp hár nem sok, annyi sem volt a testén. Vállai olyan szélesek voltak, akár egy ajtó tábla, egy kézzel fel bír emelni egy kocsikereket, s mindössze egyetlen rúgásától a teherautó egyik végétől a másikig csúszott a kellékekkel megrakott láda. Amint felismerte a sofőr hangját, a fiúcska újból kérlelni kezdte:

- Bácsi, nagyon szomjas vagyok, tessék kinyitni az ajtót!
- Inni szeretnél? – hallatszott kintről. – Akkor hívd ide szépen Mao Zhi anyót!

A fiú visszazaladt hát a mellékszárnyba, hogy megkeresse az anyót. Mao Zhi épp akkor kelt fel, de a vele egy szobában lakó négy unokája és a Béna Asszony még ugyanúgy mélyen aludtak, mint a másik szobában a férfiak, ráadásul még a takarót is félrelökték, s meztelenül feküdtek a matracraikon ők is. A fiúcska szeme először Mao Zhi anyó testén akadt meg, amely olyan volt, akár egy kéve száraz rőzse. Aztán az alvó Béna Asszonyra tévedt, akinek kövér alakjáról pufók szénaboglya jutott az eszébe. A három pirinka, Yuhua, Tonghua és Molyocska sorban egymás mellett feküdtek, s bár testük aprócska volt, de kebleik olyan lágyan gömbölyödtek, akár a frissen gőzölt fehér gombócok. Rög-tön megértette, miért nevezik a női melleket feléjük, „tejgombócoknak”. Hirtelen még hevesebb szomjúság tört rá, és már nemcsak szomjasnak, de éhesnek is érezte magát, s rátört a vágy, hogy odamásszon azokhoz a mellekhez és igyon belőlük. De ami még ennél is fontosabb volt, hogy meglátta az ablak alatt alvó Huaihuát, aki úgy húzódott ki a szoba legszélére, mintha a lehető legtávolabb szeretne kerülni mindenkitől. Huaihua egy vörös lepedőn feküdt az ablakból áradó fényben, s csak egy bugyi és egy fehér, kagyló alakú melltartó volt rajta, mint amilyet a városi nők viselnek. Más semmi sem fedte el meztelen testét, mely úgy tekergőzött a vörös lepedőn, akár egy fehér hal vagy mint egy fehér kígyó. A fiúcska még az ajtóból is érezte azt az üde illatot, amit Huaihua bőre árasztott, mely a lábán, a hasán és az arcán is mindenütt olyan fehér volt, mint a jádekő, és olyan puhának tetszett, akár a fészekből épp csak kiröppent pelyhes tollú kismadár. Nagyon szeretett volna letérdelni, és megcsókolni Huaihua fehér testét, odafeküdni mellé, és megcsókolni hamvas bőrét; „nővéremnek” szólítani, aztán megfogni a párna alatt nyugvó kezét. Csakhogy Mao Zhi anyó már felébredt, felült a matracán, és a nyári ruhája után matatott, miközben

egyre csak azt mormogta az orra alá: – Micsoda idő! Micsoda egy idő! – Mikor a párnája alól előhúzott zöld inget magára vette, hirtelen észrevette az ajtóban álldogáló fiúcskát.

- Fáj még a lábad? – kérdezte tőle.
- Nagyon szomjas vagyok – mondta a fiú.
- Hát igyál vizet!
- De bezárták a kaput kívülről – magyarázta a fiúcska –, és azt mondták, hívjam oda. Az a sofőr áll őrt odakint.

Ezt hallva Mao Zhi anyó zavartnak látszott, szemeit hunyorgatva sandított a fiúcskára, aztán, mint akinek váratlanul eszébe jutott valami, ami ezzel egy időben végérvényesen bizonyosságot nyert, hervadt arca egy csapásra falfehérre sápadt. Azon nyomban feltápáskodott hát a matracáról, s követte a fiút a kristálykoporsót őrző nagytermen át a bejárathoz. Akkor aztán ő is megrángatta néhányszor azt a vörösre mázolt kaput, s arca úgy elhomályosult, mintha csak sűrű ködfellegek borították volna el.

– Hé, ki van ott? – kiáltott ki a kapu szárnyai közti résen. – Ha akar valamit, nyissa ki a kaput és beszéljünk meg.

De miután válasz nem érkezett, újból felkiáltott: – Én vagyok az, Mao Zhi anyó! Nyissák ki a kaput!

Ekkor végre mozgás hallatszott odakint. Előbb néhány ép lépteinek nesztét hallották, ahogy felsietnek a leborulólépcsőn. Aztán a léptek az ajtóban megálltak, s teljes csend lett megint. Kisvártatva újra felharsant annak a kellékeket szállító sofőrnek az érces hangja:

– Mao Zhi anyó, gondolom, tudja, hogy ki vagyok, igaz? Elvégre, az egyenes emberek nem csinálnak semmit titokban, így megmondom én magának, hogy az a sofőr vagyok, aki fél éven át úton volt magukkal, a többiek itt melletttem pedig az emlékcarnok üzemeltetői. No, hát nem kertelek – mondta –, az a helyzet, hogy lelakatoltuk a kaput kívülről, még hozzá azért, hogy adják ide nekünk a pénzeiket. Tudom, hogy tegnap kirabolták magukat – tette hozzá. – Azok a semmirekellő járásbeli káderek meg annak a mocskos társulatvezetőnek az emberei tették. Akkor fogtak hozzá, mikor az előadásból még három műsorszám volt hátra. Aztán, mikor maguk a legutolsó mutatványuk végére értek, gyorsan felpattantak a teherautóra, nekem meg meghagyták, hogy vigyem le őket a hegyről. Persze azt hitték, hogy nem sejtek semmit, így egy petákot sem adtak a pénzből. Úgy van, ahogy mondom, Mao Zhi anyó, tényleg nem kaptam egy huncut garast sem. No, hát az út közepén meg is mondtam nekik, hogy valami baj van a busszal, úgyhogy meg kell állnom megjavítani. Ekkor leszálltak, én meg visszahajtottam. De mi nem vagyunk ám olyan telhetetlenek, mint ők, csak annyit kérünk maguktól, hogy adjanak mindannyiunknak fejenként nyolc-tízezret, és ezzel el is van intézve. Ennyit igazán nem sajnálhatnak tőlem azok után, hogy fél éven át vezettem maguknak azt a te-

herautót. És a társaim se fogják úgy érezni, hogy pusztán a maguk előadása kedvéért hiába örködtek napokon át az emléksarnoknál, hogy egy tapodtat sem mozdultak mellőle, és még enni is csak felváltva mehettek.

Közben odabent felébredt a fülén petárdákat durrogtató Süket Ma is, aki persze a kapuban zajló eseményekből nem hallott egy kukkot sem, miközben kiballagott a vécére. Miután könnyített magán, vetett néhány pillantást a bejárat felé, majd visszatért a mellékszárnyba. Az idő dél körül járhatott. Az emléksarnok hatalmas ablaktábláin át beömlő nap fénye sötétvörösen izzott, mintha parázsló szenet halmozta volna az ablak elé odakint. Nyáron ugyan a tágas főteremben hűvösnek kellett volna lenni, de ebben a téltől elorzott nyáridőben, minthogy az ablakokat mind csukva hagyták, a csarnok levegője forró volt és fülledt, hogy a falubeliek úgy érezték, egy ládába vannak bezárva. Mao Zhi anyó megfordult és az ablakokat vizsgálta, melyek mind megvoltak tíz láb magasak is. Mondani sem kell, lévén, hogy az emléksarnok a hegy tetején épült, az ablakok távolsága a földtől odabent két embernyi magasságra rúgott, kívül pedig lehetett három, négy vagy akár öt embernyi is, ami helyenként már nagyjából két-három emeletnyi magasságot jelentett. Ha tehát nem nyitják ki a kaput, az épületből más úton nem juthat ki senki, mert nemhogy az élvendi sérültek, de még a teljesen ép emberek, akiknek a kezük és a lábuk makkegészséges, ha felmászni még fel is másznak valahogy az ablakba, de azon át kiugrani és épségben földet érni, azt már bizony nem tudnának ők sem.

Mao Zhi anyó nem is nézegette hát tovább azokat az ablakokat.

A bejárat túl oldalán a választát várók egyre türelmetlenebbé váltak, s előbb valaki egy nagyot rúgott a kapuba, aztán felüvöltött:

– Na, átgondolta már Mao Zhi anyó? Hisz' igazán nem kérünk maguktól olyan sokat. Nyolcan vagyunk mindössze, és fejenként tízezret akarunk. Ha annyi már nincs, beérjük fejenként nyolcezerrel is.

– De hát nem maradt semmink – válaszolta Mao Zhi. – Mindenünket elrabolták, nem maradt senkinek egy fityingje sem.

Odakint megint rugdálni kezdték a kaput, aztán azt kiáltották:

– Ha nincs pénzük, hát hagyjuk. De amint lesz, csak kiáltsanak nekünk, ha pedig nem érkezik válasz, dörömböljenek hármat a kapun.

Azzal fogták magukat és elmentek, hallatszott, ahogy lépteik ledübörögnek a leborulólépcsőn. Az emléksarnok egycsapásra elcsendesült. Mikor megfordult, Mao Zhi anyó látta, hogy az élvendiek már mind felkeltek, és ott állnak mögötte egy csomóba gyűlve, mint akik az várják, hogy megnyissa a gyűlést. A nagy meleg miatt a férfiak vagy semmit nem vettek felülre, vagy légfeljebb a vállukra vetették az ingüket. A nők persze mind felöltöztek, de felülre ők is csak egy könnyű nyári blúzt vettek. Még az volt a szerencse, hogy éppen az előző nyáron indultak a Balou-hegyekből a fellépőkörútjukra, s mivel azóta még nem tértek vissza Élvendre, a nyári ruháik ott voltak mind a bőröndjeik-

ben. A falubeliek eddigre már mindannyian értesültek a történekről, és tudták, hogy azok nyolcan nyolcezeret követelnek tőlük fejenként, vagyis több mint hatvanezer jüant kellene előkaparniuk valahonnan. Na de mégis honnan? Az élvendiek annyian voltak, hogy a fél termet megtöltötték, s most egyre csak ide-oda forgatták szemeiket és egymást vizslatták a csarnok halálos csendjében. A különös az egészben az volt, hogy ezúttal egyikük sem tűnt olyan feldűlnak, mint az előző esti rablás után. A könnyek zápora és a bánatos jajveszékelés helyett most mindenki szótlanul álldogált, vagy ült a korláton, mintha csak tudták volna előre, hogy mi fog történni. A nők a férfiakra pillantgattak, de azok csak guggoltak ott, s mintha mi sem történt volna, nyugodtan szívták a cigarettát. Huaihua most is azt az égszínkéket ruháját viselte, amit az előző estén. Bár mosdani ő sem mosdott, de még így is ugyanolyan elragadó volt, mint máskor. A Fállábú Majmot fürkészte, aki azonban nem szólalt meg, csak állt ott karba font kézzel, és az ajkait harapdálta. Huaihua így aztán végül elunta a Fállábút nézni, s pillantását másfelé fordította.

Végtelen némaság szállt a csarnokra.

Mao Zhi anyó a Fállábú Majomra szegezte tekintetét, mint aki vizsgáztatni akarja a fiatalembert, de ugyanakkor mintha csak egyszerűen fel akarna tenni neki egy kérdést.

– Mit csináljunk? – szólalt meg.

– Hát én azt honnan tudjam? – fordult felé a Fállábú. – Ha lenne még pénzem, most az összeset előadnám.

Mao Zhi anyó erre az egyik süketre nézett.

Az a süket eredetileg állt, de erre azonnal leereszkedett a földre és hangosan kiabálta:

– Nekem aztán nincs egy fityingem se, mindet ellopták az utolsó fillérig!

Mao Zhi pillantása órála két ép karú és ép lábú férfira vándorolt tovább, akik szintén egyből védekezni kezdtek:

– Mi eleve nem kerestünk annyit, mint maguk! Maguk minden előadás után két széknyi fizetséget kaptak, mi meg még egy széklábnyt is alig, azt pedig mind a párnánk alá rejtettük, így hát el is lopták az összeset, úgy ahogy volt!

Kár is volt hát tovább boncolgatni a dolgot. Mao Zhi anyó elgondolkodott, aztán visszaballagott a szobájába, s valahonnan elővakart egy tetőcserépnit vas-tagságú pénzköteget, mely csupa vörös színű százas bankókból állt. Mikor a pénzzel a kezében kilépett a szoba ajtaján, négy unokája döbbsen meredt rá. Huaihua az egyik sarokban állt, s arca előbb ledermedt, aztán hirtelen előtört a vér. Mikor a nagyanyja elsétált előtte, egyszer csak elébe ugrott, kitépte a kezéből a pénzköteget, s közben akkorát rántott rajta, hogy az anyó kis híján elesett.

Szerencsére azonban Mao Zhi az utolsó pillanatban visszanyerte az egyensúlyát, s előbb megrettenten pillantott Huaihuára, majd azon nyomban lekevert neki egy pofont. Mao Zhi már nem volt fiatal, s ezen az éjszakán csak még in-

kább megöregedett, így az ütésének alig volt ereje, de hát azért pofonnak mégiscsak pofon volt. Huaihua arca rögtön ki is vörösödött tőle.

– Ez az én pénzem! – kiáltotta Huaihua. – Még egy szoknyát se vettem magamnak, annyira spóroltam vele!

– Tán nem vettél még eleget? – rivallt rá Mao Zhi, miközben haragos tekintetét az arcát simogató Huaihuára meresztette, azzal már indult is megzörgetni a kaput. Odakintről azonnal érkezett az izgatott válasz:

– Na, hát nem megmondtuk? Meg aztán maguknak, élvendieknek ott van a sok rendkívüli képességük. Azokkal egy előadás alatt egy vagyont megkeresnek! Ez a kevés meg sem kottyán maguknak!

A kint álló férfi odakurjantott a leborulólépcső aljában várakozó társainak:

– Hé! Gyertek gyorsan! – ezután ismét bekiabált: – Csúsztassák ki a pénzt a kapu alatt, és utána kinyitjuk maguknak.

Mao Zhi anyó átnyomkodta hát a pénzköteget az ajtóábla alatti résen, a kint álló férfi pedig kihúzta onnan, aztán megint felkiáltott:

– Na, csúsztassa át a többi is gyorsan!

– De hát tényleg nincsen több, csak ez a nyolcezer – mondta az anyó. – Minden mást elvittek tegnap este.

Kintről bosszús hangon érkezett a válasz:

– Tudja, kit próbáljon átverni! Az ördögöt, azt! De velünk ne packázzon! Aztán kisvártatva így folytatta:

– Ez itt nyolcezer jüan, tehát még hétszer ennyi hiányzik. Ha nem csúsztatnak ki nekünk még hétszer nyolcezeret, akkor ott fognak bent éhen meg szomjan dögleni.

Ezek után megint csend lett. Valamivel később újból a sofőr hangját hallották, ahogy odakint visszafojtott hangon magyaráz valamit a társainak, majd pedig elindulnak lefelé a leborulólépcsőn. Mao Zhi anyó ekkor utánuk kiáltott:

– Halló! Tényleg nincs több pénzünk! Ezt a nyolcezeret is csak abból szedjük össze, amit magunknál tartottunk az utolsó fellépéskor.

– Maga csak ne hallózzon itt nekünk – szólt vissza valaki –, és ne jöjjön az átkozott hazugságaival!

– Ha nem hiszik – rivallta Mao Zhi –, hát jöjjenek be, és kutassanak át mindent nyugodtan!

– Hogy az isten verje meg, hát tényleg azt hiszi, hogy a magukféle nyomorultak elbírnának velünk, épekkel?

– Nem félnek a törvénytől? – kérdezte Mao Zhi anyó.

– Mi, épek vagyunk maguknak a törvény.

– Hát Liu járásfőtől? Talán még tőle sem tartanak?

Az emberek erre hangos nevetésben törtek ki odakint.

– Jobb, ha tőlünk tudják: Liu járásfő nagyot hibázott. Ha most nem lenne bajban, maguk szerint azok a járásbeli semmirekellők ugyan hogy merték volna

elrabolni a pénzüket? Ha nem így lenne, mi sem zártuk volna be magukat az emléksarnokba.

Mao Zhi anyó a megrökönyödéstől elnémulva hallgatta, ahogy az emberek lármásan dübögnek le a lépcsőn, s lépteik dübörgése visszhangot ver a terem kőfalain és az élvendiek testén.

Közben olyanmire felmelegedett az idő, hogy a fülledt csarnokban már lélegezni is egyre nehezebb volt. A falübeliek kétségbeesése nőttön-nőtt, miközben az egész testükről ömlött a verejték, szájuk kiszáradt, s egyszerre valamennyiükre rátört a szomjúság és az éhség. A Béna Fiúcska eleve azért kelt fel, hogy a szomját oltsa, mikor észrevette, hogy rájuk zárták a kaput. Mostanra viszont már annyira kitikkadt, hogy hangja sem maradt, amivel vizet kérjen.

– A kurva mindenségit ezeknek – morogta hangosan az egyik süket –, most aztán honnan vegyünk vizet?

Egy néma a torkára mutogatott, s közben dühösen toppantott néhányat a lábával. A csapból ugyan nem folyt a víz, de azért időnként újra és újra megpróbálta valaki, hátha mégis jön belőle pár csepp. Mao Zhi anyónak eszébe jutott a Béna Fiúcska, és körbefürkészett a termen. Végül az egyik sarokban pillantotta meg, a nagybátyja ölében fekvő. Úgy festett, mint egy tejszopó kisbaba az anyja karjában. A nagybácsi hatvanhárom éves volt, és azért kísért a társulató, hogy főzzön rájuk. Megcirógatta a fiúcska homlokát, aztán átfogta a derekánál és odakiáltott Mao Zhinek:

– Muszáj lesz valahonnan vizet szerezni! A fiúnak láza van. Mindenképpen vizet kell kerítenünk! Belázasodott szegényke.

Mao Zhi a fiúcska homlokára tapasztotta a kezét, de azonnal el is kapta onnan, mert mintha csak a tűzbe tartotta volna, az olyan forró volt. Ekkor ismét a kapuhoz sántikált és megzörgette.

– Csúsztassa ki a pénzt a kapu alatt! – hallatszott mindjárt kintről.

– A kisfiú belázasodott. Könyörüljenek rajta, és legalább egy tálkányi vizet adjanak be! – kérlelte Mao Zhi.

A kint álló férfi odaszólt a társainak:

– Vizet akarnak...

– Hát akkor mondd meg nekik, hogy fizessenek érte! – hallatszott távolabbról a sofőr hangja.

– Inni szeretnének? – szólt be ismét a kapu túloldaláról. – Akkor nyúljanak a zsebeikbe!

Mao Zhi anyó meghökkenten válaszolta vissza:

– Maradt még magukban akár egy fikarcnyi jóérzés is?

– Vegye csak úgy – felelte amaz odakintről –, hogy a jó szívünket megtettük a kutyákkal.

– És mégis mennyiért adnának egy tál vizet? – kérdezte az anyó rövid gondolkodás után.

– Száz jüanért – vágta rá nagy hangon a férfi.

– Hogy mennyiért?

– Száz jüanért.

– Hát valóban nincs egy csepp szívük sem?

– Már megmondtam, a jó szívünket megetettük a kutyákkal.

– A fiúcska úgy belázasodott, hogy szinte lángol a homloka.

– No, akkor igyekezzenek mielőbb kidugni a pénzt a résen!

Ezután mást már egyikük sem szólt, a falubeliek pedig mind Mao Zhi anyóra bámultak. Az anyó tehetetlenül pislogott a sarokban fekvő fiúcska nagybátyjára. A nagybácsi gondterhelten horgasztotta le a fejét, mintha csak a kétségbeesés súlya húzná lefelé. Mindenki úgy süppedt a kísérteties némaságba, akár egy mélységes sírverembe. Aztán egyszer csak a Fállábú Majom ugrott a bejárathoz, és kiordított:

– Hogy érne már egy tálkányi víz száz jüant?

– De hát mindjárt meghal az a gyerek – felelte a kint álló férfi –, maguk meg a pénzt sajnálják?

– Egy jüanhoz mit szólnának?

– Elmehtettek a kurva anyátokba, azt!

– Akkor tíz jüan?

– Rohadjatok meg!

– Húsz?

– A fene essen belétek! Még ötvenért se kaptok vizet!

A Fállábú ezek után elnémult. Mao Zhi anyó ekkor ismét elsántikált a mellékszárnyba, összeszedett néhány tízest meg egy maréknyi aprót, aztán visszajött és kikiáltott:

– Nyolcvan jüanról lehetne szó?

A férfi odakintről visszakiabált:

– Egy tál kútróli víz¹ száz jüan, egy tál tésztaleves kétszáz, egy gombóc meg ötszáz. Döntsék el, hogy kell-e vagy sem. Ha nem, hát tőlünk meg is dögölhetnek odabent.

Az anyó erre nem szólt mást semmit, csak kicsúsztatott száz jüant a kapu alatti résen át. Kisvártatva mozgólódás támadt odakint. A falubeliek azt hitték, mindjárt résnyire nyitják majd az ajtót, és gyorsan benyújtanak nekik egy tál vizet. Ehelyett azonban a kintiek egy létrát támasztottak a bejárathoz, azon pedig valaki felmászott, és bekopogtatott a kapu feletti kis ablakon, nyissák ki belülről, hogy beadhassák rajta a vízzel teli tálát. A Fállábú Majom gyorsan felmászott a Néma vállára, s az ablak túloldalán egy huszonéves suhancot pillantott meg rövidre nyírt hajjal és fülig vörösödve. Közel hajolt hát ahhoz a piros archoz és odasúgta neki:

– Ha ma estére az ablak mellé állítod ezt a létrát, adok neked ezer jüant, jó?

A fiatalember azonnal falféhrre sápadt, és csak annyit válaszolt:

– Nekem még kedves az életem. – Azzal fürgén lemászott a létráról és félretolta azt az ajtóból.

Az idő már dél körül járt, s a nap tüzes korongként függött az égbolt kellős közepén. Olyan forróság volt, hogy az emberek, mintha csak kemencébe zárták volna őket, majd' megsültek. Az élvendiek kókadt kórókként heveredtek le a mellékszárnyban kiterített gyékényeikre. Csak a Fállábú Majom maradt még mindig felajzva a víz átvétele után. Néhány férfival együtt átkutatták hát az emléksarnok minden zegzugát, mire végül két ládát és egy ócska asztalt kerítettek, melyeket egymás tetejére állítottak, hogy elérjék róluk az ablakot. A Fállábú óvatosan felmászott a rakásra, és megpillantotta az odakint csendesen nyújtózó hegyormokat. Elképzelni sem tudta, hol lehetett mára az a hatalmas sokaság, akik előző este még elárasztották az egész környéket, s vajon miért nem maradt a hegyen közülük egy lélek sem. A fél éven át a kellékeik fuvarozására használt teherautó az emléksarnok előtti fa tövében parkolt most is, az a hét-nyolc ép pedig mind ott gyülekezett mellette a fa árnyékába húzódva. Már megebedeltek – tányérjaik és pálcikáik ott hevertek körülöttük a földön szétdobálva. Néhányan pókerrel ütötték el az időt, míg mások a fa tövében kiterített gyékényeken sziesztáztak. Mondani sem kell, hogy az a harmincas éveiben járó zömök sofőr volt köztük az ötletgazda, aki most édesdeden aludt alsónadrágra vetkőzve a többiek mellett, mint aki a legkevésbé sem tart attól, hogy az élvendiek végül ne adnák elő a pénzt a kapu alatti nyíláson át. Mint aki úgy érzi, mindent a lehető legjobban intéztek, így felesleges volna bármin aggódnia. A hegyről levezető széles aszfaltút fehéren szikrázott a napfényben, s ettől úgy tűnt, mintha csak porzana egyre, pedig nem volt rajta semmi mozgás, mert bizony nem járt arra egy árva lélek sem. Elképzelhető, hogy a nagy meleg miatt az előző esti látogatók inkább mind hazamentek, ma meg pont ugyanezért nem jött fel senki a hegyre. Mint ahogyan lehetséges az is, hogy a tegnap esti látogatókat ma reggel éppen az emléksarnok üzemeltetői zavarták el a hegyről, netán valamilyen hazugsággal rávették őket, hogy távozzanak; akik meg ma jöttek volna, azokat mind elküldték, esetleg nekik is beadtak valami mesét, hogy miért nem lehet feljönni most a hegyre. Egy szó mint száz, a hegyekben teljes nyugalom uralkodott, s azon a hét-nyolc épen kívül közel s távol nem volt más senki.

Az ablakon át látni lehetett, hogy az emléksarnokot körülvevő fenyők és ciprusok, valamint a sziklaszirten meredező gesztenye- és pagodafák rügyei a melegtől mind kifakadnak, s előbújnak belőlük a friss, zöld levelek. Alighogy egy kis zöld szín megjelent, kikeltek a kabócák is, és hangos ciripelésük úgy áradt a levelek közül, akár a zubogó vízsodor. A lejtőket takaró fűvek és bokrok szempillantás alatt zöldbe borultak, s zöldjükbe szöcskék és bogarak zümmögése és repdesése vegyült.

A hegyek frissen zöldelltek, amerre a szem ellátott.

A nap perzselően tűzött, amitől az odakint üdén burjánzó természet s a végtelenbe hullámzó tágas hegyvidék csak még inkább csábítóan hatott az emlékcarnokban rekedt emberekre, akik úgy érezték magukat, mint akiket ketrecbe zártak. A Fállábúék az egyik ablak után a másikhoz is áttolták a ládából és az asztalból álló rakást, hogy ott is kikémleljenek, de végül meg kellett állapítaniuk, hogy valóban olyan volt, mintha kalitkába zárták volna őket. Ráadásul mintha még fel is akasztották volna a kalitkájukat a magasba, mert hiába másznak fel bármelyik ablakba, egyikből sem tudnak kiugrani, ugyanis az épület két oldalán és a háta mögött is mély szakadék tátong, s az ablaktól a földig a távolság több tíz láb lehet. Csak az elől lévő ablak volt valamivel alacsonyabban, de még az is lehetett legalább kétemeletnyi távolságra a földtől. Viszont a bejárat fölötti ablakot akár valaki válláról is el lehetett érni, és még lemászni sem lett volna probléma onnan, az egyetlen bökkenő csak az volt, hogy két fiatalember állt őrt odakint, ráadásul minden eshetőségre felkészülve maguk mellé készítettek két jókora bunkósbotot, hogy ha netán úgy adódna, azokkal jól elverhessenek valakit.

Az ablakokon át kiszökni tehát lehetetlenség lett volna, különösen, mivel az élvendiek többsége a tetejébe még sérült is volt. De még ha történetesen épek is lettek volna, vajon honnan lett volna merszüik leugrani az ablakból és megkísérelni a kintiek orra előtt leosonni a hegyről.

Mikor végül lemászott az ablakból, a falubeliek mind a Fállábú arcát fűrészték. Olyan sápadt volt, mint aki fejjel sétált neki a falnak.

– Na, hogy látod? – kérdezték.

– Reménytelen – felelte.

Mindannyian elvetették hát a szökés gondolatát. Ehelyett azonban kinyitottak néhány ablakot, hogy kiszellőztessék a csarnokot, s felfrissüljenek kicsit a hegyi levegőtől, majd ki-ki visszatért a mellékszárnyba, és leült vagy lefeküdt a szobájában. Az idő olyan komótosan vonult végig a lejtőkön, akár egy legelő marhacsorda. Mikor aztán a nap is elindult lefelé az égen, odakintről ismét bekiáltott valaki:

– Na! Nem éheztek még meg?

– Halló! Szomjasak-e már?

– Ha igen, akkor csak dugdossák ki a pénzt a kapu alatt és máris hozzuk maguknak az ételt meg az italt.

A kiáltások betüremkedtek az ajtóreszen át, s élesen kongtak a teremben. De az élvendiek nem méltatták őket válaszra, csak hagyták, hogy a hang magától elillanjon, akár egy tovaszálló fuvallat. De hiába illant el, az emberek szomját és étvágát mégiscsak felébresztette, s mintha egy birkanyáj riadt volna fel álmából, olyan hangos felbolydulás indult a falubeliek gyomrában. Így telt el lassanként egy teljes nap, s köszöntött le rájuk az alkonyat. Ekkor viszont arra lettek figyelmesek, hogy az ablakokban kopácsolás csendül. Valaki kiszar-

ladt hát gyorsan a mellékszárnyból, hogy megnézze, mi történik, de már futott is vissza mindjárt a hírrel: az ablakokat beszögezték. Úgy tűnt, mindannyian számítottak rá, hogy ez be fog következni, még annak ellenére is, hogy sérült létükre úgyse próbálnának meg az ablakokon át megszökni. Minthogy pedig úgysem próbálkoztak volna ezzel, mit bánták is ők, hogy beszögezték az ablakokat, rá sem hederítettek a hírhezóra, de még a kalapálásra sem, csak ültek tovább ernyedten a falnak dőlve, vagy feküdtek a földön. Egy szót sem szólt senki, mintha némaságukkal próbálnának dacolni az éhség és a szomjúság ellen, ami annyit ért pont, mintha egy kanál vízzel akarnák megfékezni az egyre hevesebben lángoló tüzet.

Az ablakokban serénykedő kalapácsok mennydörgésként visszhangoztak a falubeliek szívében, hogy minden ütést a mellkasukban éreztek végigremegni, s míg a nap megtette száz- meg száz mérföldes útját az égbolt aljáig, az élvendiek túrták e szűnni nem akaró monoton dübörgést.

A lenyugvó nap egyúttal azonban a vacsoraidőt jelezte, s ez ismét felkorbácsolta az emberek kínzó éhségét és szomját. Akik elbóbiskoltak, most felébredtek, akik pedig révedten bámultak maguk elé, no, ők most is ugyanolyan révedten bámultak tovább. Az ablakon át beáramló napsugarak a korábbi fehér izzásból narancsos, vöröses árnyalatba tompultak, s már nem a kristálykoporsóra, hanem a főterem hátsó ablakaira tűztek. Olyan volt, mintha minden egyes ablakba vörös selymet aggattak volna. Bentről látni lehetett a deszkákat, amivel az ablakokat kívülről beszögezték – úgy nézett ki, mintha mindegyik ablakra sapkát adtak volna. Persze azok odakint csupa épek voltak mind, így hát könnyedén felszegezhetnék azokat a deszkákat az ablakokba, akár milyen mély szakadék tátongott is az épület körül. Mao Zhi anyó végig nem feküdt le, hanem csak ült, és ostobán bámult a szobája ajtaja felé. Az ajtón át pont rálátott a főterem közepén álló kristálykoporsóra. A tetején még mindig ott hevert az a fehér kendő, melyen néhány tucat ujjlenyomat jelezte a társadalomból való ki lépés támogatottságát. Azt persze senki sem tudta, mi járhatott az anyó fejében egész nap, miközben azt a fehér kendőt fürkészte. Szemeit csak akkor vette le róla végül, mikor a nap is lenyugodni készült. Ekkor előbb négy unokájára, majd a szoba másik oldalán ülő Béna Asszonyra pillantott, s a kérdés, amit feltett nekik, úgy hangzott, mintha csak magának tette volna fel:

– Éhesek vagytok?

Mind egyszerre néztek rá.

– Ha van pénzetek – folytatta –, vegyetek magatoknak enni. Nem halhatunk éhen.

– Már besötétedett – szólalt meg a Béna Asszony. – Talán holnap mégis kinyitják nekünk a kaput.

Az anyó ekkor átsántikált egy másik szobába, ami szintén a földön ülő és fekvő falusiakkal volt tele.

– Ha megéheztek, vegyenek tőlük ennivalót – mondta nekik is –, nem halhatunk itt éhen.

Senki sem szólt egy szót sem, csak az ablakon át nézték a lenyugvó napot. Mao Zhi anyó átment hát a következő szobába.

– Hallgassanak rám! Inkább vegyenek enni, ha kell, nehogy itt haljanak éhen!

Onnan pedig rögtön ment a következőbe.

– Vegyenek maguknak enni! Nehogy nekem belepusztuljanak az éhségbe!

Így battyogott végig szobáról szobára, de a végén mégsem vett senki egy tál vizet, vagy akár csak egyetlen gombócot. Az egyikőjük azt mondta, hogy már nincs egy garasa sem, egy másik meg azt, hogy minden pénzét ellopták tőle azok a senkiháziak. Mind azt hajtogatták, hogy nem maradt semmijük, így ha éhen is vesznek, akkor sem tudnak mit csinálni.

Így köszöntött rájuk az alkonyat, és ugyanígy az éjszaka is. Vacsoraidőben persze megállás nélkül kiabáltak nekik odakintről, hogy „Éhesek már?”, „Szomjasak-e?”, meg hogy „Ha megéheztek vagy megszomjaztak, csak csúsztassák ki a pénzt a kapu alatt!” Csak egyvalaki volt az élvendiek között, aki nem bírta tovább, és kiadott egy ötvenest, cserébe pedig kapott egy fél tálka vizet az ablakon át. Rajta kívül azonban senki sem felelt a kiáltozásra, mert mindannyian sajnálták volna azt a kétszáz jüant egy tál tésztalevesért vagy az ötszáz jüant egy gombócért.

Eltelt hát az éjszaka.

Majd pedig egy újabb nap virradt.

A harmadik napra aztán már mindenki úgy kiéhezett, hogy úgy tűnt, a szemek is mindjárt kiesnek a helyükből, de menni is csak a falba kapaszkodva bírtak. A nap pedig ugyanolyan forrón tűzött be az ablakokon, mintha csak tüzes vasdarabokat szórna az emlékcarnokba. Az emberek szája úgy kiszáradt, hogy véres sebek lepték az ajkaikat. Hogy enyhítsék valamelyest a szomjúság okozta gyötrelmet, a mellékszárnyból inkább mind áttelepültek a főterembe, vagy a mosdókba, ahol a csapok voltak. Bár a vizet elzárták, de a levegő itt valamivel mégis nedvesebb maradt, viszont sűrűn terjengett a több napja gyűlő vizelet és ürülék penétráns bűze. A kintiek nyilvánvalóan elszánták magukat arra, hogy kivádják, amíg az élvendieket megtöri az éhség és a szomjúság, és hajlandóak lesznek végre maguktól kiadogatni a pénzeiket. Így azon túlmenően, hogy minden étkezés idején bekibálgattak nekik, hogy éhesek-e meg szomjasak-e már, semmilyen más módon nem kegyetlenkedtek a falubeliekkel, csak hagyták, hogy az idő tegye a dolgát.

Végül persze sikerült is megtörni a bentieket.

A harmadik nap délben, akár az utcai árusok, bekurjantottak a csarnokba:

– Halló! Víz ki kér? Száz jüan egy tál!

– Hát levest ki kér? A tojásos tésztalevesből egy teli tállal adunk kétszáz jüanért, de azt a tálat bizony úgy teliszedjük, hogy túlcsordul a peremén a finom leves.

– És gombócot kinek adhatok? Egy puha fehér gőzölt gombócot, ami akkora, mint egy kisbaba feje, olyan éppen, akár az asszonyok tejgombóca! De van ám itt hagymán pirított sült gombóc is, aranysárgán illatozik, akár egy lángos. Na? Kérnek belőle? A gőzölt gombóc darabja ötszáz jüan, a sült gombócé hatszáz!

– Megálltak a kapuban, és megállás nélkül kurjongattak, de olykor még a létrára is felmásztak, bekukucskáltak az ablakon, s széles mosollyal az arcukon ismételték el vagy tízszer az előbbieket, mintha csak hangosbeszélőbe rikácsolnának. Aztán egy tál vizet nyújtottak be az ablakon:

– Na, kell vagy sem? Kérik vagy nem? Ha nem kérik, kiöntjük.

Azzal máris kiloccsantották az egész tál vizet a terem padlójára. A víz megannyi ezüstös gyöngyszemként csillant fel a levegőben, aztán egy nagy loccsanással gurult szét a márványpadlón, sáros foltot hagyva maga után. Ekkor egy gombócot nyújtottak be az ablakon:

– És ez kell? Na, nem kell senkinek?

Miután válasz nem érkezett, az ablakban álló férfi darabokra szaggatta a gombócot, és a morzsákat szétszórta odakint, mintha csak madarakat etetne. A teremben nem maradt más, csak a friss gombóc bódító illata, mely úgy hatott a bentiekre, mint éhínség idején a szélbe vegyült búzaillat. A földre öntött víz és a szétmorzsolt gombóc illata valamennyi élvendit a főterembe csábított. Mind odagyűltek a bejárat közelébe, s lekucorodva vagy álldogálva nézték, ahogy egyik tál vizet öntik be a másik után, aztán ahogy egymás után szórják szét odakint a gombócok morzsáit.

A déli napsütés olyan tikkasztóan meleg volt, hogy azt már nem is lehetett volna hova fokozni. Több száz éve nem volt példa ehhez fogható forróságra. Az emlékcarnokban a leghalványabb fuvallat sem járt, s a levegőt is mintha már mind elszívták volna az emberek. De a nagy hőségben még izzadni sem tudtak, hiszen egy csepp nedvesség sem maradt már a testükben, amit kiizzadhattak volna. Ha tehát még ennél is tikkasztóbbra fordult volna az idő, rövidesen vért kezdtek volna izzadni mindnyájan. Minthogy nem volt víz, amivel lehúzhatták volna a vécéket, az elmúlt napokban felgyülemlett ürülék és vizelet bűze szétáradt a csarnokban, és úgy vette körbe az embereket, mint a gőzölő edényben sorakozó gombócokat a felszálló pára.

Az ablakból vizet öntöző és a gombócokat szétmorzsoló ép elment sziesztázni, a csarnok pedig a nyomában maradt mély csend és a fülledt levegő miatt most olyan volt, akár egy sírkamra. A főteremben gyülekező élvendiek összerogytak az éhségtől és a szomjúságtól, mintha egyszeriben mindegyikük lebé-nult volna.

Ajkaik elfehéredtek, akár a kiszáradt mészkö.

Odakint annak a néhány épnek a beszélgetésén kívül nem hallatszott közel s távol senki más hangja sem. Vagyis már három napja nem járt egy lélek sem

a hegyen, a külvilág tehát mit sem sejtett mindazokból az eget rengető dolgokból, amik itt zajlottak. Nem tudta senki, hogy az élvendieket három napja bezárták Lenin mauzóleumába, s azóta egy csepp víz meg egy szem rizs nem sok, annyit sem vettek magukhoz. Ugyanígy arról sem volt senkinek tudomása, hogy a Béna Fiúcskát három napja gyötörte a láz, de még ő is csak akkor kaphatott inni egy keveset, ha a falubeliek előbb kicsúszttak egy ötvenest vagy egy százast a kapu alatti résen át.

Ezt már tényleg nem lehetett tovább bírni. A fiúcska nagybátyja a főterem egyik márványoszlopa mellett feküdt az éhségtől aléltn.

Süket Ma egy teljes napja a fal tövében hevert mozdulatlanul, de még a szeme sem rebbent, mint akinek már annyi ereje sincs, hogy bármerre is nézzen.

Az egyik béna asszony, aki a társulatra főzött, nem bírta tovább elviselni a szomjúságot, ezért fogott egy tálát, és abba gyűjtötte a vizeletét. Aztán megitta. S amint megitta, öklendezni kezdett.

A harmadik napon, a délutáni hőségben Mao Zhi anyó egyik oldalon a mankójába, a másikon pedig a falba kapaszkodva elősántikált a mellékszárnybeli szobájából. Arca hamuszürke volt a napok óta tartó kínok nyomán. Ősz haja pedig olyan zilált, akár egy szélfútt szénaboglya. A sötétkék ruhát, amit viselt, eredetileg pont rá szabták, de most úgy lobogott rajta, mintha egy hatalmas zsákot egy száraz kóróra aggattak volna. A falubeliek rá se hederítettek, hisz ő is csak ugyanolyan céltalanul feküdt vagy üldögélt az elmúlt három napban, mint akárki más közülük. Csakhogy ekkor intézett néhány szót a többiekhez, melyekre már nem tudtak nem odafigyelni. Amikor a kintiek a vizet locsolták az ablakból, meg a gombócokat morzsolták szét, az anyó nem tartózkodott ugyan a főteremben, de a történetekkel pontosan tisztában volt. Előjött hát a mellékszárnyból, megállt az egyik sarokban, s bal hóna alatt a mankóval, jobb kezével pedig a falba kapaszkodva a következő kérdést tette fel:

– Már nem öntözik a vizet meg morzsolgatják a gombócokat?

Az emberek erre mind felkapták a fejüket és rápillantottak.

– Tudom, hogy mindenkinek maradt még pénze – mondta ekkor. – Azt is tudom, hogy ki hol tartja a sajátját. Ha nem hiszik, hát vessük le mind a ruháinkat, és hagyjuk, hogy a többiek átkutassák őket, aztán meg emeljük ki a padlólapokat kinek-kinek a matraca alól!

– Nem halhatunk szomjan meg éhen mindnyájan! – folytatta. – Egy tál víz száz jüan, egy tál leves kétszáz, egy gombóc ötszáz. Ha vesznek belőlük, életben maradnak, ha nem, meg fognak halni, ilyen egyszerű. Most mondják meg nekem: vesznek vagy sem?

– Nem kell tovább rejtegetniük a pénzeiket – mondta végül. – A saját pénzükből csak a saját családjuknak kell enni- meg innivalót venni. Higgyék el nekem, akkor sem kell egy vasat sem költeniük másra, ha közben szomjan vagy éhen halnak a többiek, akiknek tényleg egy fillérjük sem maradt.

A terem ezek után ismét csendbe borult, csak a mozgolódást lehetett hallani, ahogy az emberek ide-oda tekintgetnek. Mao Zhi anyó ezek szerint tudott a titkos tartalékaikról, és most lerántotta a leplet gyarlóságukról. Volt, akiben gyűlölet támadt az anyó iránt, volt, aki egyszerűen zavarba jött, de volt olyan is, aki megkönnyebbült, hogy Mao Zhi végre kimondta azt, ami mindannyiuk lelkét nyomta. Csakhogy továbbra is ugyanolyan bénultan ücsörgött a földön mindenki, s egymást fürkésztek, mintha az anyó nem is róluk, hanem bizonyára a mellettük ülőkről beszélt volna az imént. Úgy tűnt, az a gondolat motoszkál a fejükben, hogy ha valaki más elő is venné a pénzét, hogy vizet vegyen magának, az nem tehetné meg, hogy a vízből ne adjon másnak is, és ugyanígy, ha ők maguk nyúlának a zsebükbe, és vásárolnának a kintiektől egy gombócot, azon nekik is osztoznuk kellene a többiekkel. Ami pedig talán még ennél is jobban aggasztott mindenkit, az az volt, hogy aki elsőként halássza elő a pénzét, annak a többiek azonnal nekiugranának, és a sárga földig lehordanák, hogy bassza meg az öreganyját, hogy volt képes elnézni, ahogy három napon és éjen át éheztek meg szomjaztak, miközben neki végig tömve volt a zsebe. Aztán ki tudja, talán még el is oroznáktól a pénzt, és maguknak vennének belőle gombócot, vizet meg levest. Így hát csak ült tovább mozdulatlanul mindenki, s nem szóltak egy szót sem, olyan némaság honolt a teremben, mintha bizony nem lett volna ott egy lélek sem.

A bűz egyre orrfacsaróbbá vált.

Sűrűn kavargott az eldugult vécéből áradó émelyítő szag.

A teremben olyan végtelen csend honolt, hogy úgy tűnt, egyetlen lehulló falevél vagy madártoll lyukat üthetne a padlón, ha estében súrolná a márványoszlopokat, mély barázdát vájna beléjük, ha pedig a kristálykoporsón landolna, apró szilánkokra zúzná azt. Olyan határtalan nagy csend volt ez, amit már nem lehetett volna tovább mélyíteni.

De a levegő sem lehetett volna már ennél füledtebb. A Mao Zhi arcára tapadt tekintetek egyre tanácstalanabbá váltak, aztán lassanként céljukat veszítetten ereszkedtek ismét a földre.

Így teltek-múltak a gyötrelmes percek, mintha az idő egyesével számolná a hajszálakat az emberek fején. Talán eltelt már egy százméröldes útra elegendő idő is, de az is lehet, hogy még csak egy maréknyi hajszál megszámlálására való, mikor Mao Zhi anyó a Béna Fiúcskára pillantott.

A fiú a bejáratához legközelebb eső sarokba húzódott be, hátát a falnak vetve. A kapu feletti ablakon át beöntött víz így pont a lába előtt ért földet, s néhány csepp az arcába fröccsent. Amikor aztán ismét belocsantottak egy tál vizet, még fel is ötlött benne, hogy odatartja a száját, hátha belecsöppen egy kevés, de mivel félt, hogy úgysem sikerülne, végül inkább letett az egészről, és ült tovább mozdulatlanul. Mondani sem kell, hogy az ő arca is sápadt volt az éhségtől és a szomjúságtól. Még egy kissé fel is volt puffedve, és lázasan fénylett,

hogyan volt, akár egy megrothadt alma vagy barack. Kiszáradt száját véres, duzzadt sebek borították. Ahogy Mao Zhi rápillantott, ő is rögtön az anyóra nézett, s mint aki tulajdon anyját vélte volna felfedezni, oda akart szólni neki, de aztán megijedt, hogy talán a szeme káprázik, ezért szólni mégsem szólt, csak nézte az anyót, és várta, hogy ő mondjon előbb valamit.

– Fiúcska! – szólította meg végül Mao Zhi.

A fiú egy hümmögéssel válaszolt.

– Ennél valamit? – kérdezte ekkor.

A fiú bólintott, aztán azt mondta:

– Nagyon szomjas vagyok.

– Akkor add ide nekem azt a pénzt, amit a zsebedbe varrtál – felelte Mao Zhi –, és veszek neked valamit.

A fiúcska ott mindenki szeme láttára levetette hát a nadrágját, s előbukkant alóla virágmintás alsója, melyre egy fehér anyagból készült zsebet varrtak. A fehér zseb púposra volt tömve, de bizony még a szája is be volt annak szegve. A fiú lehorgasztotta a fejét, és a fogaival tépte fel a varrást, végül egy ujjnyi vastag köteg százaz bankót halászott elő, s szófogadóan átnyújtotta az egészet az anyónak. Mao Zhi elvette tőle a köteget, kivett belőle hat bankjegyet, a többi pedig mind visszaadta a fiúnak. Ekkor a kapuhoz lépett, megzörgette, majd kiszólt, hogy egy tál vizet és egy gombócot kér, azzal rögtön át is csúsztatta a pénzt a résen át a túloldalra.

Alig egy szemvillanásnyi idő telt el, s már nyújtották is be a tál vizet meg a gombócot az ablakon. A fiú megállt a kapuval szemben, s amint a kezébe vette őket, ott mindenki előtt nagy gluggyogva beleivott a vízbe, majd egy jókorát harapott a gombócból. Csak egy gyermek volt, s eddig ügyet sem vetett rá senki, de most úgy zubogott végig a termen a hang, ahogy a vizet hörpölte, akár egy fékevesztett folyó árja, aztán pedig, ahogy a gombócot majszolta nagy csámcsogás közepette, a csarnokot elárasztotta az aranyárga illat, mely az ünnepi lakomákra való sürogetést juttatta a többiek eszébe.

A fiúcska pedig önfeledten habzsolt, ügyet sem vetve senki másra.

A gombóccillat forgószeleként seprert végig az emlékcarnokon, nyomában a csámcsogás vízcsobogásszerű neszével. A fiú kicsi volt még, alig múlt tízéves, s nemcsak hogy a sorvadtt jobb lába, de az egész teste olyan vézna volt, akár egy szalmaszál. Máskor, még ha nagyra nyitotta is a száját, akkor se fért volna bele egy tojás, de most mégis sikerült akkorára tátania, hogy azt a nyúlfej méretű gombócot pusztán két-három harapással mind befalta.

A falubeliek egytől-egyig mind arra a gombócra tapasztották szemeiket, és nézték, milyen jóízűen habzsolja be a lágy térszát az a kisfiú.

Senki sem szólt egyetlen szót sem.

A szemekkel falták, ahogy habzsol, a füleikkel itták, ahogy a vizet nyeli. A Félábú Majom a kiszáradástól felrepedezett ajkait nyalogatta. Süket Ma va-

lamiért a szájára tapasztotta az egyik kezét. Tonghua, Huaihua, Yuhua és a kis Molyocska viszont nem a fiúcskát, hanem nagyanyjukat figyelték, abban reménykedve, hátha Mao Zhi anyó is előránt valahonnan egy köteg pénzt, és vesz nekik is egy-egy gombócot, meg egy-egy tál vizet mellé.

Már túl voltak az ebédidőn, de most az időt és a teret is mind a fiúcska csámcsogásának és gluggyogásának zaja töltötte meg.

Kisvártatva aztán Süket Ma is leoldotta magáról a nadrágját, és elordította magát:

– Hisz’ mindjárt meghalunk! Akkor meg mire lesz jó nekünk ez a pénz?

– Azzal előrántott az alsónadrágjából ezerkétszáz jüant, és kikiáltott a kapun:

– Adjanak nekem két gombócot és két tál vizet! – S nyomban kidugta az összes pénzt a résen át.

Ekkor egy harmincas férfi vigyorgó arca jelent meg a bejárat feletti ablakban, s már nyújtotta is a két gombócot és a két tál vizet.

A Néma is dűnnögni kezdett, aztán becsörtetett a mellékszárnyban lévő szobájába. Ott a faltól leszámolt öt padlólapot, s az ötödiket kiemelte a helyéről. Alatta egy nejlonzacskó hevert, abban pedig egy nagy halom pénz. A Néma a pénzzel a kezében visszaballagott a főterembe, kinyújtotta három ujját, és közben vadul nyöszörgött. Mao Zhi anyó elvette tőle a bankjegyeket, és odaszólt az ablakban vigyorgó pofának:

– Három gombócot és három tál vizet kér! Ez pedig itt ezernyolcszáz jüan, számolják csak meg nyugodtan! – Azzal a köteget az ablakon benyúló kézbe helyezte.

A vigyorgó férfi átvette a pénzt, de nem számolta meg, csak hátrakiáltott:

– Igyekeztek már! Három gombóc és három tál víz lesz!

A dolgok innen fogva begyorsultak. Az élvendiek most már nem bujkáltak egymás elől. Úgy volt, ahogy Mao Zhi anyó mondta: ugyan három nappal korábban valóban kirabolták őket, de mindenkinek maradt némi pénz, amit végig magánál tartott. Az asszonyok ott mindenki előtt gombolták hát ki a blúzaikat, s lám, a belsejébe zsebet varrtak, abban pedig pénz lapult. Volt persze olyan is, akinek nem volt zseb varrva a blúzába – ők a mosdóba mentek, s rövidesen néhány százassal a kezükben jöttek elő ismét.

A fiúcska nagybátyja nem mozdult el a helyéről, csak feltépte a nadrágja szárát, s majd’ ezer jüant halászott onnan elő.

A fellépéseken a százhuszonegy éves öreg alakító sánta a ruhái és a mellékszárny helyett a kristálykoporsónál keresgélt. Benyúlt Lenin koporsója alá, és ott tapogatott egy darabig, mígnem egy a városiak által használt bőr tárcát húzott elő, mely tömve volt ropogós százassal. Azt sem tudta, hányat rántott ki hirtelen közülük, miközben azt morogta:

– Bassza meg az öreganyját, hát mit akarunk még ezzel a pénzzel, ha meghalunk?

De bizony nem is vett ezek után gőzölt gombócot meg vizet, hanem rögtön három sült gombócot és három tál tésztalevest rendelt. A gombócokat aransárgára sütötték, s a levest is a lehető legízletesebbre főzték. Miután az ablakon benyújtották neki, amit kért, két tál levest előbb letett a földre, aztán bal kezében a harmadikkal, jobb kezében pedig a három gombóccal a kristálykoporsóhoz sietett, azokat mind rápakolta, és visszaszaladt a maradék két tálkáért. A kristály tündöklően ragyogott, s amint az öreg elhelyezte rajta a gombócait és a leveses tálkákat, olyan volt, mintha csak a császár jáde-asztalán terítették volna meg. Úgy tűnt, mintha nem is azért vette volna ezt a sok mindent, mert éhezett, hanem a többieknek akarná üzeni, hogy most egyenek és igyanak, mert mindennél fontosabb, hogy életben maradjanak. Mintha azt mondaná nekik, hogy a pénz úgysem jó semmire, nincs is annak akkora értéke, hiszen a világon a legértékesebb dolog az evés. S mindehhez olyan hangosan falta a gombócokat, akár egy legelő ökör, aztán nagy szürcsöléssel nyelte a levest, mint aki a sivatagban végre oázisra lelt. Nem is törődött semmi mással, csak evett és ivott, rá sem pillantott a többiekre, mint egy színész, aki a színpadon alakítja az éhező szerepét.

Sokan köréje álltak és bámulták, ahogy eszik, míg mások szintén előkötörték valahonnan a pénzeiket, aztán az ő példáján felbátorodva egyből egy nagy halom gombócot és tésztalevest vásároltak, s közben azt mondogatták:

– Ott egye meg a fene, hiszen már alig élünk, legalább még utoljára együnk-igyük egy jót!

A Fállábú Majom a többiektől félrehúzódva állt a terem szélén mozdulatlanul, és csak figyelte, ahogy esznek, s ahogy innen-onnan szedegetik elő a pénzeiket. Tekintete végül azon a százhuszonegy éves öregre játszó sántán pihent meg, nézte, ahogy a kristálykoporsónak támaszkodva habzsol, s észrevette, hogy evés közben időről-időre odasandít a koporsó alatti résre, ahonnan elébb a tárcáját halászta elő. A Fállábú lelkében erre gyanú ébredt, és egy nagyot káromkodott:

– A kurva nénikédet!

Hogy az öreg sántát szidta-e, vagy saját magát, ki tudja. Mindenesetre ekkor levetette a késhegyeken és a tűztengeren átugró mutatványához készült keménytalpú cipőjét, elővett belőle egy marék százas bankót, és vásárolt magának néhány gombócot meg tésztalevest ő is.

Ahogy evett és ivott, a Fállábú időnként körülkémlelt, s újra és újra visszapillantott arra a pontra, amit az öreg sánta tartott egyre szemmel.

A terem egy szemvillanás alatt ricsajjal telt meg, innen is onnan is felhangzottak a kurjantások, ahogy valaki két gombócot, valaki más pedig egy tál levest rendelt. A falubeliek ott tolongtak mind a bejáratnál, s az öreg sánta példáját követve rikoltozták:

– Úgy is van, a fene vigye el, ha meghalunk, ugyan mire megyünk a pénzzel!

– Egyetek! Igyatok! – kiáltotta valaki. – Még mindig jobb halálra inni meg enni magunkat, mint éhen vagy szomjan halni!

– Nem érdekel, hogy száz jüan egy tál víz! – dörögte valaki más. – Még ha ezer jüant kérnek is érte, akkor se kínlódom így tovább!

Az emlékcarnok csámcsogástól és szürcsögéstől zengett.

– Karok egész erdeje nyújtotta a kapu feletti ablakba a pénzt.

A nap perzselően tűzött. Volt, aki egy hajtásra megitta az egész tál vizet, s már ment is újra az ablakhoz: – Még egy tál vizet kérek!

Volt, aki egy falatra lenyelte az egész gombócot, s máris kikiáltott: – Adjanak nekem még egy gombócot, de most egy olajban sültet!

Csak hogy ebben a pillanatban a bejárat feletti négy kisablak mind egyszerre kinyílt, s négy ép férfi hajolt be rajtuk. Az egyik középső a sofőr volt, aki a másik hárommal ellentétben nem vigyorgott olyan elégedetten. Benyújtotta a nyakát az ablakon és körbenézett, aztán elordította magát:

– Ha kicsit hamarabb észbe kapnak, nem kellett volna napokon át éhezniük!

Majd kisvártatva azt kiáltotta:

– Nagyon sajnáljuk, de a gombóc ára felment: nyolcszáz jüan darabja. A víz ára is emelkedett, mostantól kétszáz egy tál.

A falubeliek egycsapásra elnémultak, mintha a sofőr egy vödör vizet öntött volna a lángoló tűzre. A karok, melyek épp az ablak felé emelték a pénzt, hogy gombócot meg vizet vegyenek, most rögtön visszahúzódtak onnan. Csak egy asszony volt, akinek a döbbenettől még nem volt érkezése visszavonni a karját a magasból, s az egyik ép férfi gyorsan kitepte a kezéből a pénzt, mire az asszony rárivallt:

– Ellopta a pénzem! Maga ellopta a pénzem!

A férfi azonban röhögve szólt vissza:

– Maga szerint mi másra vártunk volna itt három napot, ha nem arra, hogy elvegyük a pénzüket!?

Az asszony erre elnémult, és gyorsan hátrább lépett a bejáratról, közben megtapogatta a blúzába varrt zsebet. A Fállábú a távolból látta, ahogy az öreg sánta ösztönösen a kristálykoporsó alatti rés felé pillant. Az emlékcarnok elcsendesedett, s az összes tekintet újra Mao Zhi anyóra meredt.

Az anyó ez idő alatt végig ott állt a terem közepén lévő oszlop mellett. Huaihua eközben már félrevonult, s csendesen lakmározott egy fél gombóccal meg egy fél tál vízzel a kezében. Senki sem tudta, mikor és honnan kerítette elő a pénzt, amiből ezeket vette, mindenesetre most az egyik sarokba húzódva eszegetett, s még ekkor is tündérien ragyogó szemei közben egyre a nagyanyját, vak nővérét és pirinka hűgait lesték. A nap ugyanolyan tikkasztóan sütött most is, de a levegőben kavargó bűzbe immár gombócillat és a nagy zűrzavarban a földre lötytyintett víz párája vegyült. Akik még nem fejezték be az evést, ott rág-

csálták most is a gombócaikat, és kortyolgatták a vizüket, csak most már olyan halkan, mintha attól tartanának, hogy ha meghallják őket, egy csapat egér vagy veréb orozza majd el nyomban tőlük az ennivalót. Akik pedig mostanáig nem vettek még sem gombócot, sem vizet, keserves arckifejezéssel bámultak Mao Zhi anyóra, mintha azt gondolnák, ha elég kitartóan nézik, jut nekik is valami enni- és innivaló. Fakó arcukon megbánás látszott, mintha csak a túlélés utolsó reményét szalasztották volna el, s menten éhen vagy szomjan halnak. Ernyedten nyúltak hát el ismét a földön, hátukat a falnak támasztva, s hol az anyóra, hol pedig az ablakban kukucskáló épekre néztek, míg végül aztán csüggedten horgasztották le a fejüket.

Az események ekkor tehát újabb fordulatot vettek, az ablakban lógó épek arcára pedig gúnyos mosoly ült. Az épek mögül betűző napsugarak olyan szikrázó fényt vetettek a terembe, hogy a falubelieknek káprázott tőle a szeme. A nap pont az épek feje fölött sütött, ezért csak úgy szakadt belőlük a verejték, így hát mind levetették az ingeiket és a trikóikat, s meztelen válluk úgy leégett, mintha vörös olajjal kenték volna be. Vezetőjük, a sofőr még mindig ott állt az egyik középső ablakhoz támasztott létrán, s most ismét erős hangon, de mindenféle kapkodás nélkül kiáltott a terembe:

– Tudom ám, hogy sokan maguk közül még mindig rengeteg pénzt rejtegetnek. Hisz' fellépésként megkerestek egy vagy akár két széknýt is, fél év alatt így biztosan szép kis vagyontra tettek szert mindnyájan. Legfeljebb az egyik-harmada lehetett annak, ami elloptak maguktól. Na, hát idefigyeljenek! Most már, ha még oda is adnák azt a nyolc-tízezret, amit eredetileg kértünk, akkor se kellene. Itt fogjuk őrizni magukat, és áruljuk szépen tovább a vizet meg a gombócot. De a víz ára bizony megint emelkedett: háromszáz jüan egy tál. A gombócnak pedig innentől fogva ezer jüan darabja. De vehetnek savanyúságot is, az valamivel olcsóbb: kétszáz jüan egy adag. Maguk döntenek el, hogy kell-e ezért az árért vagy sem – tette hozzá –, de ne sokat lamentáljanak rajta, mert hát ki tudja, lehet, hogy holnapra csak még drágább lesz.

Ekkor Mao Zhi anyóra pillantott, és azt mondta neki:

– Én vagyok a kinti épek vezetője, maga meg a benti nyomorékoké. Jól tudom, hogy mennyi mindent megélt már, s talán még a hidak, amin az életében átkelt, azok is több száz mérfölddel hosszabbak, mint az összes út, amit én valaha bejártam. Ne csináljon hát ostobaságot! Ne gyötrődjön odabent, hanem adja elő a pénzt mielőbb inkább!

Aztán a szemét továbbra is az anyón tartva ismét felkiáltott:

– Ezek hát az áraink! Ki kér gombócot meg vizet?

– Na? Kérnek hát, vagy sem? – ismételte a kérdést még mindig az anyót fűrkészve. – Sajnálom, Mao Zhi anyó, de ha nem kérnek gombócot, akkor fel kell emeljem az árát. Most már ezerkétszáz egy darab. És drágult a víz is: egy tál ötszáz jüan. A savanyúságot pedig ezentúl háromszázért adjuk adagonként.

Ezek az áraink. Ha mindenáron éhen akarnak halni, akkor ne vegyenek semmit. Csak gondolják szépen végig, én most elmegyek delet aludni,³ ha döntésre jutottak, csak kiáltsanak!

A teremre ismét csend borult. Akik eddig még nem itták meg a vizüket, azok most gyorsan felhőrpintették a maradékot, az üres tálkáikat pedig a földre tették. Hogy a gombócokat mindenki befalta-e, vagy ami megmaradt belőlük, azt eldugták valahova, nem lehetett tudni. Mindenesetre most mindenki teljesen elnémult megint, s az ablakokat is visszacsukták. Mielőtt a sofőr is visszavonult volna, még utoljára bevigyorgott a falubeliekre, aztán elkurjantotta magát:

– Hallja-e, Mao Zhi anyó, beszéljen a többiek fejével, hogy igyekezzenek a vásárlással, mert ha sokáig halogatják, csak felbőszítenek, aztán megint kénytelen leszek árat emelni! – Azzal eltűnt az ablakból ő is.

A csarnokban ekkor tényleg helyreállt a korábbi néma csend. Az élvendiek, egyik a másik után, mind visszatértek a mellékszárnyban lévő szobáikba. Leheveredtek, vagy leültek a matracaikra, mint akik a halált várták, vagy pedig azt, hogy az épek megelégedik a várakozást, rájuk törik az ajtót, és miután a pénzüket elvették, szabadon engedik őket végre.

Csak a Fállábú Majom maradt a főteremben. Azt látta ugyanis, hogy mielőtt az öreg sánta továbbállt volna a kristálykoporsó mellől, előbb lehajolt, és megint betapogatott alá. Azt azonban nem tudta eldönteni, hogy vajon az öreg keresgélte-e, vagy esetleg éppen akkor rejtett ott el valamit. A Fállábú elhatározta tehát, hogy ő is betapogat a koporsó alá. Ezért előbb a mosdóba ment, mintha könnyítene magán, de csak azt várta, hogy a többiek mind visszamenjenek a szobáikba. A főterem végül teljesen kiürült, s a falubeliek valamennyien a matracaikon pihentek, köztük Mao Zhi anyó is, aki egyik oldalon a vak Tonghua, másik oldalon Molyocska kezét fogva visszasántikált a mellékszárnyba, leült a matracára, s fejét a fal felé fordítva, behunyt szemmel töprengett.

Olyan síri csend volt, hogy hallani lehetett még azt is, ahogy a porszemek repkednek a levegőben.

A Fállábú ekkor előjött a vécéről, odasettenkedett a kristálykoporsó mellé, és egyik kezével kotorászni kezdett alatta. A koporsó a márvány emelvényen két oldalt húzódó kőaljzaton feküdt. Alatta azonban a vastagon álló poron kívül úgy tűnt, nincsen semmi más. Persze mondani sem kell, hogy az öreg sánta eredetileg valóban ide rejtette a pénzét, de az előbb gyorsan magához vette az összeset, s nem hagyott mást a koporsó alatt, csak az odagyúlt port. A Fállábú Majom elcsüggedt, aztán magát korholta, amiért túl sokat pislogott erre, mert ez bizonyára az öreg sántának is feltűnt.

Kihúzta hát a kezét a résből, és a rátapadt port beletörölte a kristálykoporsóba. De csak nem hagyta nyugodni a dolog, ezért a mellékszárny felé pillantott, hogy látja-e valaki, aztán odahajolt a koporsó mellé, és alá kukucskált.

Amit elsőként észrevett, az az volt, hogy az egyik oldalon, a kőaljzat mellett három helyen hagyott nyomot maga után a porban az öreg sánta pénztárcája. De ennél is érdekesebb felfedezés volt, hogy a koporsó alatt, pont középen egy fél könyv nagyságú fekete lyuk tátongott, mintha a márványlapok lerakásakor egy darabot kifelejtettek volna.

Még közelebb húzódtott hát a koporsóhoz, s a kezét addig nyújtogatta, míg elért addig a lyukig. Elképzelése sem volt, hogy mihez is érhetett hozzá abban a fekete lyukban, de a két márványlap, amin a lába volt, hirtelen ereszkedni kezdett, s mielőtt még a Fállábú magához tért volna a döbbenettől, azok az egy láb széles márványlapok több hüvelyknyi mélyre süllyedtek, aztán becsúsztak két oldalt a padlózat alá.

A földön egy jókora fekete gödör keletkezett.

A Fállábú úgy megijedt, hogy lehuppant a földre.

A kristálykoporsó előtt egy két láb hosszú és egy láb széles verem nyílt meg. A Fállábú rögtön ráeszmélt, hogy amikor abban kis fekete lyukban koto-rászott, megnyomhatott valami trükkös szerkezetet. A főteremben nem volt rajta kívül egy lélek sem. A mellékszárny ajtajában sem állt senki. Ugyanígy a bejárat feletti ablakokban sem. A Fállábú Majom tenyere izzadni kezdett, arca pedig holtsápadttá vált. A kristályon visszaverődő fényben letekintve abba a nyílásba annyit tudott kivenni, hogy Lenin koporsója alatt egy verem található. Ez a verem valamivel kisebb volt a felette húzóódó emelvényénél: nagyjából öt láb széles, nyolc-kilenc láb hosszú és három láb mély lehetett. Falait ugyanúgy márványkövekkel rakták ki – tejfehérek voltak, mintha csak fehér selyemmel lennének bevonva. Ebben a tejfehér veremben pedig ott állt egy másik kristálykoporsó, épp olyan, mint Leniné, legfeljebb méretre különbözhetek valamelyest egymástól, de minden más tekintetben egyformák voltak. A Fállábú Majom úgy megrettent a második koporsó látványától, hogy arcáról ömleni kezdett a verejték. Mivel lába a gödörbe lógott, a hideg levegőtől mintha görcsbe rándult volna, s reszketni kezdett. Ki akarta volna rántani onnan, de mintha valami lehúzta volna a lábát, hiába próbálta kiemelni, nem volt hozzá elég ereje. Lehajtotta hát a fejét, hogy körülnézzon a veremben, közben érezte, ahogy a lenyugvó napfény a bejárat fölötti ablakon át veti élénkvoros színét Lenin koporsójára, mely rózsaszín tündökléssel válaszol, mintha bizony nem is kristályból, hanem rózsaszín achátból készült volna. Ez a puha fény aztán elérte az alsó koporsót is, ami erre fekete jáde színűvé vált, csillogása azonban olyan sötét volt és zavaros, mintha víz alól szűrődne fel. A Fállábú ekkor a koporsó fedelén megpillantott egy hosszában nyúló feliratot, csupa sárga írásjeggyel, melyek csillogni nem csillogtak ugyan, de élénken virítottak a kristályon. Az írásjegyek akkorák voltak, mint egy-egy rizses tálka, s a koporsó fejrészétől futottak lefelé, néhány ujjnyi szünetekkel sorakozva egymás alatt. Ókori kancellista írásformában íródtak, melyben a vízszintes vonások vékonyabbak, a függőlegesek

pedig kövérebbek voltak, s egy fakéregnyi vastagságban kidomborodtak a koporsó felszínéből.

A Fállábú felülről indulva kezdte lassanként kiolvasni a kilenc írásjegyet, melyek a következő feliratot adták ki:

Örökké őrizze az emlékezet Liu Yingque elvtárs nevét

A Fállábú Majom meglepetten pislogott, s nem tudta hova tenni a dolgot. Nagy nehezen aztán összerakta magában, hogy a veremben álló koporsót ezek szerint Liu járásfő állíttatta saját magának. Amit azonban továbbra sem értett, hogy vajon minek készíttetett magának koporsót Liu járásfő még az életében, de még ha készíttetett is, miért éppen egy kristálykoporsót, s azt vajon mivégre helyeztette el Lenin emléksarnokának főtermében, ráadásul pont Lenin koporsója alá. A Fállábú egyre csak Liu járásfő koporsóját fürkészte, rajta azzal a kilenc írásjeggyel, s közben egyre mélyebbre merült a gondolataiban. A sárgán virító domború felirat egészen megbabonázta. Az írásjegyek ugyan nem csillogtak, de úgy sárgállottak ott a verem félhomályában, mintha kilenc nap bujkálna a felhők mögött. Tekintetét a kilenc írásjegyre szegezve a Fállábú azon tűnődött, vajon miből is készülhetett ez a felirat. Ha rézből lenne, ebben a nyirkos helyiségben már megfakult volna a színe, s rég nem lenne ilyen élénksárga. De hát akkor mégis miből csinálhatták?

A Fállábúnak az arany ötlött az eszébe.

Amint felmerült benne a gondolat, hogy a felirat aranyberakás lehet, lábában egycsapásra megszűnt a reszketés, s hirtelen forró vér szökött a lábujjából egészen a feje búbjáig. Több sem kellett neki, s máris, mint egy igazi majom, úgy ugrott azonnal a verem aljába, aztán legörnyedve tapogatta végig az írásjegyeket, s mint ki eszt veszttette, próbálta őket valahogy levakarni a helyükből. Csakhogy azt a feliratot jó erősen rögzítették ám a koporsó fedelére, ráadásul a nagy izgalomtól a Fállábú kezei igencsak izzadtak, így akárhogy próbálkozott is, egyetlen vonás nem sok, annyit sem sikerült lekaparni onnan.

A terem levegőjének kavargása odalent a gödörben hangos morajlással visszhangzott, mintha csak egy folyó zubogna a lábai alatt. A Fállábú felegyenesedett, mire a feje nagy koppanással ütődött Lenin koporsójának aljába. Erre úgy megijedt, hogy tetőtől-talpig leizzadt, és a tetejébe még a vizeleési inger is rájött, épp úgy, mint fél évvel korábban, amikor az első fellépésekor úgy érezte, menten összepisálja magát a színpadon. De végül csak sikerült visszatartania. Ekkor aztán megint nekiveselkedett azoknak az írásjegyeknek, feszegette, kápirgálta őket, míg végül nagy nehezen sikerült lefeszegietnie egy apróska vonást az egyikből. A letört darabka alakra és méretre is egy körömrre hasonlított, s vastagsága valóban egy nyárfa kérgével egyeztetett meg. Akármilyen kicsi darab volt is, ahogy a súlyát méregette a kezében, mégis nehéznek tűnt, mintha egy kalapácsfej lapulna a tenyerében.

Tényleg aranyból volt hát.

A Liu járásfő számára készült kristálykoporsó fedelén tehát kilenc aranyból vert írásjegy hirdette:

Örökké őrizze az emlékezet Liu Yingque elvtárs nevét

Mikor rájött, hogy a berakás valóban aranyból készült, rövid álmélkodás után újra nekilátott, hogy lekaparjon belőle még egy darabot. De még egy fél vonást sem sikerült kimozdítania a helyéből, mikor mindenféle gondolkodás nélkül kimászott gyorsan abból a gödörből. Ekkor betapogatott megint a két kőaljzat közé, és bár nem tudta, hogy pontosan mit is nyomott meg, amitől a verem kitárult, csak annyit érzett, hogy abban a lyukban egy faághoz hasonló apró pöcköt ért az ujjához. Ezt a pöcköt előbb befelé tolta, aztán jobbra, majd pedig balra, mire a két márvány padlólap végre elindult egymás felé, s halk mormolással végül elfedte a földön tátongó nyílást.

A Fállábú ebben a pillanatban vette észre, hogy végül csak becsinált a nadrág-jába. A lábai közt átmedvesedett nadrág úgy dörzsölte a bőrét, mint a vizes homok.

Körülkémlelt a néma főteremben, aztán óvatos lépekkel iramodott a mosdóba, ahol egyből megoldotta a nadrágját, de alig néhány cseppet tudott ki-
préselni magából. Hiszen épp csak az imént történt, hogy három nap alatt először ivott egy fél tálka vizet. Nagyon erős pisálhatnékja volt, de minden hiába, csak nem jött semmi. Az a kevéske víz, ami benne volt, az mind a nadrágja alá folyt ott a gödör mélyén.

De még ez után a pár csepp után is úgy megkönnyebbült, s annyira élendett, mint aki már napok óta visszatartotta volna a vizeletét. Állt ott a vécében kigombolt nadrággal, két vállát hátrahúzta, karját pedig a magasba emelte. Ebben a pillanatban aztán meghallotta, hogy a bejárat feletti ablakon át valaki ismét bekurjant:

– Halló! Jöjjenek elő! Élvendiek! Jöjjenek elő! A kománk gyűlést akar tartani, mert volna egy-két szava magukhoz.

Úgy tűnt, valakit megláthatott, mert kisvártatva ezt kiáltotta:

– Menjen, és hívja ide Mao Zhi anyót! A kománk gyűlést akar tartani. Ha szót fogadnak, akkor mindnyájukat elengedjük.

A Fállábú nemsokára léptek zaját hallotta. Előjött hát a mosdóból, és látta, hogy a falubeliek mind a főterembe özönlenek, aztán megállnak Mao Zhi anyó mögött egy nagy kupacban. Senki közülük, még az az öreg sánta se vetett egyetlen pillantást sem a kristálykoporsó irányába. A bejárat feletti kis ablakokban megint ugyanannak a négy épnek az arca jelent meg. Egyikük még most is gúnyosan vigyorgott, de egy másik azonban mélységesen elkomorult. A „kománknak” emlegetett sofőr arca nyugalmat sugárzott. Ezúttal is az egyik középső ablakból fürkészte a termet, míg végül Mao Zhi anyón állapodott meg a tekintete.

– Ide hallgassanak, élvendiek – szólalt meg –, és maga, Mao Zhi anyó! Megmondom maguknak őszintén: beleuntunk odakint a várakozásba. Meleg is van, meg hát haza is akarnánk már menni. Biztos vagyok bene, hogy maguk meg még nálunk is jobban szeretnének végre hazatérni a falujukba, hogy újra szabadon élvehdhessenek. Mind haza akarunk hát menni, úgyhogy beszéljünk végre mindannyian nyíltan egymással. Maguk csupa sérültek egytől-egyig, nincs szükségük hát igazán sok pénzre ahhoz, hogy békében élvehdhessenek. Még ha örült módjára fogyasztják a sót meg a szenet, akkor is alig költenek egy hónapban. No, de hát én se szívesen nézem ám, ahogy itt kínlódnak étlen-szomjan a csarnokba zárva. Elvégre néhányuknak hiányzik a lába vagy a karja, van, aki pedig nem lát vagy nem hall maguk közül, esetleg beszélni nem tud – akárhogy is vesszük, azért nem könnyű maguknak az élet. Na de mi, épek átgondoltuk a dolgokat maguk helyett is. Kifigyeltük, hogy hol rejtegetik a pénzeiket. És utána számoltunk, hogy előadásunként átlagosan legkevesebb fél széknit meg kellett keresniük fejenként. A félévnyi bérüknek pedig a felét, vagy talán a harmadát se rabolták el maguktól, ami megmaradt, azt mind ott dugdossák a ruháik alatt. Most ezt szépen oda fogják adni nekünk. Mindet, az utolsó garasig. Miután a pénzt mind átadták, ki fogok osztani mindegyiküknek háromezer jüant fejenként. Akkor tehát vehetik úgy, hogy a fél éves munkájukért ötszáz jüan havi bért kaptak. Az ötszáz jüanos fizetés pedig még a városban is magasnak számít. Pagodafa járás székhelyén a munkások háromnegyede egész évben nem kap egy fillért sem a munkájáért, én viszont ötszáz jüant fizetek maguknak. Ráadásul fél éven át nem kellett fizetniük az enivalójukért, a ruháikért meg a szállásukért sem. Ha pedig ezt is hozzászámoljuk, akkor olyan, mintha megkerestek volna kilencszázat vagy akár egy ezrest is havonta.

A sofőr ezen a ponton megállt. Az alkonyodó nap épp a jobb arcára tűzött, amin verejtékcseppek gyöngyöztek. Letörölte magáról az izzadságot, majd körbenézett a teremben, és látta, hogy az élvendiek arcába életteli pír szökött, s szavai nyomán most mind egymásra pislognak, mintha a tekinteteikkel próbálnák megbeszélni, mitévők legyenek. Végül aztán valamennyi pillantás Mao Zhi anyó arcára szegeződött, mintha tőle várnák a döntést, vagy hogy megfeleljen az épeknek, esetleg a falubeliekhez intézzen pár szót. Az anyó azonban nem szólt egyetlen szót sem. A terem közepén állt vállát az egyik elülső márványoszlopnak vetve, s egyre csak az ablakban lógó épek arcát meg a beszédet intéző sofőr száját figyelte. Arca falfehér volt, mint akit százszor vagy ezerszer vágtak képen, s még mindig egyre-másra osztják neki a pofonokat.

– Élvendiek! Mao Zhi anyó! – kezdett rá ismét torokszaggató hangon a sofőr, miután letörölte magáról a verítéket. – Eljutott-e a füleikbe, amit mondtam? Egyenlítsük ki hát a számlát! Ideadják nekem az összes pénzt, én pedig visszaosztok mindenkinek háromezret fizetségül, hogy aztán abból élvehdjenek tovább szabadon. A másik választásuk, hogy itt halnak meg az emléksarnok-

ban raboskodva, hacsak nem vásárolják tőlünk tovább ötszáz jüanért a vizet, ezerért a gombócot és háromszázért a savanyúság adagját.

– Persze az is lehet – folytatta –, hogy sajnálnak megválni a pénzeiktől, és inkább nem vásárolnak semmit. De akkor bizony előbb-utóbb itt fognak éhen veszni vagy szomjan pusztulni. No, de végtére is, ha valaki netán tényleg meghalna, hát annyi baj legyen, legalább használatba kerül végre Lenin kristálykoporsója. Gondolják csak végig, hogy mit is szeretnének – tette hozzá –, holtan feküdni abban a kristálykoporsóban, vagy inkább előrukkolni a pénzeikkel, aztán fejenként háromezzerrel a zsebükben hazatérni Élvendre, ahol szabadon élhetnének tovább.

Itt aztán befejezte a mondókáját, s csak meresztette a szemeit a falusiakra, mint aki az ülésen elhangzott beszéde végén várja, hogy a hallgatóság meghozza a döntését.

Az élvendiek azonban mély hallgatásba merültek, és csak Mao Zhi anyót figyelték egyre. A terem fülledt levegője mázsás ólomsúlyként nehezedett a vállaikra. Az anyó egyszerre csak elhúzta vállát a márványoszloptól, felegyenesedett, és elfordult a bejárat feletti ablakoktól. Lassan végignézett a falubelieken, aztán, mintha döntésre jutott volna, ismét visszafordult, és azt kérdezte az ablakban állóktól:

– De ha nem nyitják ki a kaput, akkor hogy akarják összeszedni a pénzt?

A sofőr azonban egy pillanatra sem tétozott, mint ahogyan a fellépőkörút során is elég volt csak körülnéznie, s máris oda parkolta le a kellekeket szállító teherautót, ahová kérték. Bekönyökölt az ablakba, és azt kérdezte a falubeliektől:

– Nos, akkor végiggondolták? Ha igen, akkor csak tegyék, amit mondok. Sorakozzanak fel a terem déli oldalán, és terítsenek egy lepedőt a földre, aztán szép sorjában haladva helyezték el rajta a pénzüket. Aki már rátette, az álljon át a lepedő másik oldalára.

Ezután ismét Mao Zhi anyóra pillantott, mintha csak az arcából próbálna kiolvasni valamit. De bizony semmit sem tudott kiolvasni belőle. Mao Zhi anyó ahelyett, hogy a mellékszárnyból előhozott volna egy lepedőt, világoskék ingét vetette le, s azt terítette a terem közepén a padlóra, majd pedig Tonghuát és Molyocskát kézen fogva elsőként állt oda mellé a déli oldalra.

Az események ezzel hirtelen fordulatot vettek, s egyszerre minden megváltozott. A falusiak – köztük azok is, akik az imént már enyhítették éhüket és szomjukat a gombócokkal, levessel meg a vízzel, és azok is, akik még mindig kiéhezve és kitikkadva roskadoztak – látva, hogy Mao Zhi anyó megkezdte a sort, még egyszer visszaneéztek az ablakban csüngő épekre, aztán egyik a másik után, beálltak ők is a déli falnál alakuló sorba.

A Fállábú Majom és Huaihua is felsorakoztak.

A fülledt levegő enyhülni kezdett.

Az épek szemei hűvösen csillogtak az ablakban, mintha csak jégből volnának.

Nem szólt senki egy szót sem. Mao Zhi anyó, a Béna Asszony, Süket Ma, a világtalan Tonghua és a két pirinka, Yuhua és Molyocska az első sorban álltak

és ültek, míg mások, például az öreg sánta, a Béna Fiúcska és a nagybátyja mögöttük sorakoztak fel. A leghátsó sorban Huaihua és a Fállábú Majom álldogáltak szorosan egymás mellett egy máréknyi falubeli között. A Fállábú vállával megbökte Huaihua vállát, és mosolyogva a fülébe súgta:

– Hallod-e, ha visszaérünk Élvendre, lesz rá pénzem, hogy elvegyelek feleségül.

Huaihua hűvösen sandított vissza rá, de szólni nem szólt, csak egy horkantással felelt. A Fállábú erre ismét rámosolygott: – Most gyönyörű épek gondolod magad, de tudom ám, hogy van annyi arany, amiért hozzám jönnél.

A lány ekkor újból gúnyosan felhorkantott, aztán gyorsan távolabb lépett.

De a Fállábú megint odahúzódott hozzá, rámosolygott és a fülébe suttogetta: – Ha nem jössz hozzám, bänni fogod egy életen át.

Ezután már nem néztek egymásra többet, csak álltak tovább szólanul a többi falusi között a földre terített ing egyik oldalán néma csendben. Hosszú percekig még csak mozdulni sem mozdult senki. Végül aztán Mao Zhi anyó lépett elő a sorból, átállt az ing túloldalára, s unokájához, a vak Tonghuához fordult:

– Tonghua, hiszen te életedben nem láttad még azt sem, hogy milyen színe van a pénznek. Mire kell hát az neked? Vedd csak elő onnan, ahová bevarrtad, és hazamehetünk végre.

Mikor meghallotta, hogy a nagyanyja őt szólítja elsőként, Tonghua össze-rezzent, majd fejét a hang irányába kapta, mintha csak meg akarná nézni az anyó nyugodt és kifürkészhetetlen arcát. Némán álldogált, s úgy tűnt, mint aki elő akarná venni a pénzt, de közben mégis nehezebbre esik megválni tőle. Úgy érezte, patthelyzetbe került. Ebben a pillanatban azonban a Fállábú Majom ugrott elő Huaihua mellől, és a többieket félrelökösve előretolakodott. Mindenki legnagyobb meglepetésére aztán odabicegett a földön heverő kék ing mellé, levetette a cipőjét, és több ezer jüant halászott elő belőle, majd pedig a nadrágjából is előkotort egy kötegni százast, s ezeket mind az ingre helyezte.

– Ez itt az összes vagyonom – mondta. – De hát mi a lószart számít ez a pénz? A legfontosabb, hogy visszamehessünk Élvendre, és nyugodtan élhessük tovább az életünket. – A falubeliékhez intézett szavai végeztével az ablakból figyelő sofőrré pillantott: – Az a lényeg, hogy kinyissa nekünk a kaput. Hogy végül tényleg kiosztja-e nekünk azt a háromezret vagy sem, engem már az sem érdekel, csak mehessünk már haza!

Ezek után, akár egy hős, úgy állt Mao Zhi anyó mellé az ing túloldalára.

A sofőr az ablakból elégedetten nézett vissza rá, s egy bólintással nyugtázta szavait.

Innentől fogva az események újabb fordulatot vettek, mintha a Fállábú megnyitott volna egy ajtót a többiek előtt, s miután elsőként átsétált rajta, most már indulhatott a nyomába mindenki más is. A vak Tonghua szó nélkül vetette le rögtön virágos blúzá, majd felszakította benne a bélést, és egyik pénzköteget húzta elő

onnan a másik után. Végül lehajolt, kitapogatta a földön nagyanyja ingét, és a pénzt mind rátette, aztán, mintha csak látta, magabiztos léptekkel sétált át a túloldalra.

– Molyocska – szólalt meg ismét Mao Zhi anyó –, fogadj szót a nagyanyádnak!

Molyocska kioldotta hát a haját copfba kötő ujjnyi vastag szalagot, s ő is az ingre helyezte azt a néhány köteg pénzt, amit a szalagból kivett, majd pedig felsorakozott a nagyanyja mellé.

A Béna Fiúcska a zsebéből kotorta elő a pénzét.

A Béna Asszony a varrodobozának az aljából.

Az öreg sánta elővette mindhárom pénztárcáját, és az ingre tette őket.

A Süket Ma is előre tolakodott, s a nadrágja szárába dugdosott bankókat odatette a többiekéhez.

Akadtak persze, akik még mindig tétováztak, köztük például az az ötvenéves félkarú, aki egyetlen kezével gyorsabban aprította papírvékony szeletekre a hagymát, az uborkát meg a retket, mint az ép szakácsok szokták. Ezzel a mutatóujjával aztán szép summát keresett meg, de hogy azt hová rejtette el, nem tudta senki. A falubeliek ekkor szép lassan átsorjáztak a terem északi oldalára, a déli oldalon pedig alig néhányan maradtak. A félkarú előbb az ablakban leső négy épre, aztán a szemben sorakozó földijeire pillantott. Végül fogta magát, és elbattyogott a mellékszárnyba, majd egy téli füles sapkával tért vissza. A sapka füleinek a béléséből előrúgta jókora pénzköteget odatette ő is az ingre, de amikor megállt a többiek mellett az északi oldalon, a sofőr ridegen odakiáltott neki:

– Tegye az ingre a sapkát is!

A félkarú azonban meg sem mozdult, csak szorongatta tovább a sapkát.

– Eluntad tán az életedet? – rivallt rá a sofőr. – Ne feledd, hogy hiányzik egy karod! – A félkarú erre letette a sapkát is az ingre. Mert hát a vak is láthatta, hogy annak a sapkának a füle még mindig keményen áll, nyilvánvaló volt tehát, hogy lapul benne még némi pénz.

Az élvendiek végül mind az északi oldalra tömörültek. Akiknek maradt pénzük, azok előadták mindet az utolsó fillérig, akiknek pedig nem, azok magyarázkodtak, hogy bizony tőlük tényleg mindent elloptak három nappal azelőtt, majd átálltak ők is a többiek mellé az ing túloldalára. Azon a világoskék ingen úgy tornyosult a sok pénz, mintha csak zöldségeket rakodtak volna ki egy nagy kupacba, vagy egy rakás cserepet állítottak volna halomba. A nap éppen a pénzrakás tetejére szórta sugarait, hogy a bankókon szereplő ábrák szívérványszínben játszottak tőle. A pénzjegyek fele egészen új volt, s a belőlük áradó friss tinta szaga pillanatok alatt megtöltötte a termet. A falubeliek valahányan azt a több tízezer júannyi pénzt nézték álmélkodva, mintha csak egy halom arany vagy egy valószínűs pénzhegy magasodna ott előttük. Hogy az ablakban csüngő épek mit akarnak velük eztán, arra most senki rá sem hederített, csak azt a nagy rakás pénzt figyelték egyre, de olyan párás tekintettel, mintha

csak édes gyermekükre néznének, s alig várnák, hogy a karjukba ölelhessék. Mindannyian álltak, szorosan egymás mellett, csak a két béna asszony ült a földön, fekete csomót alkotva a terem északi oldalán.

– Mao Zhi anyó, jöjjön ide – szólalt meg a sofőr hidegen. – Senki más ne mozduljon egy tapodtat se! Mao Zhi anyó kösse batyuba a pénzt, de egyetlen bankjegyet se szórjon ám el, aztán hozza ide és nyújtsa fel nekem a mankójára akasztva.

Az emberek némán meredtek az anyóra, mintha nem akarnák, hogy odamenjen az ablakhoz. Csakhogy Mao Zhi anyó egy pillanat múlva már neki is fogott, és tette, amit a sofőr mondott. Az inge csücskeit és a gallérját összefogta, aztán a két ingujjal körbekörözte őket, majd megemelte a batyut, mintha azt próbálgatná, elég szoros-e rajta a csomó. Végül, ahogy a mankójával a magasba emelte, nyugodt arccal fordult a sofőrhöz:

– Fiam, én már elmúltam hetvenegy esztendő. Én vezettem Élvend lakóit a fellépőkörútjukra. Most átadom magának ezt a pénzt, de kérem, nyissa ki nekünk a kaput, hadd mehessünk végre haza Élvendre!

Hangja erőtlen volt, mintha végzetes kórban szenvedő nagybeteg lenne, aki az orvosához fohászkodik gyógyíráért. Erre már az orvos, vagyis a sofőr hangja is ellágyult, s ahogy az anyóra, majd pedig a pénzes batyura nézett, az iménti fagyos pillantás helyébe nyájas kifejezés jelent meg az arcán.

– Amint átvettem a pénzt, máris nyitom maguknak a kaput – mondta, s rögtön elő is húzott egy kulcscsomót a zsebéből, Mao Zhi anyó elé emelte, és megrázogatta, aztán a kulcsok csilingelése közepette még hozzátette: – Nyújtsa csak ide bátran a pénzt! Nem olyan fából faragtak, hogy ne állnám a szavamat!

Mao Zhi anyó erre összeszedte minden erejét, és az ablakhoz emelte a pénzzel tömött batyut.

A sofőr mindenféle kapkodás nélkül vette a kezébe.

Az egész gyorsabban zajlott, mint egy falat gombóc vagy egy korty víz lenyelése. Egy tűhossznyi idő nem sok, annyi sem telt el, s a pénz ott volt mind a sofőr kezében, aki megszorította a batyun az egyik csomót, majd átadta a mellébe álló férfinak azzal, hogy kicsit fogja meg. Ekkor ismét benézett a terembe, s a magasból letekintett Mao Zhi anyóra, aztán az előbbi nyájas hangon tette fel neki a kérdést:

– Az összes pénz itt van?

– Igen.

– Biztos nem dugdosott el senki egy keveset?

– De hiszen maga is láthatta, ahogy előszedték a pénzeiket.

A sofőr hallgatásba révedt. Kidugta a nyelve hegyét, aztán a felső ajkát leszorítva visszanyomta a nyelvét a szájába. Ezt a mozdulatot többször elismételte, míg ajkai egészen benedvesedtek, s vérpirossá váltak. Ekkor egy pillanatra beszippantotta őket, hogy a szája egy vékony csíkká alakult, aztán halkán kérdezte az anyótól:

– Huaihua, a bemondó meg a három pirinka a maga unokái?

Mao Zhi anyó hátrafordult, és végignézett a tömegben álldogáló Tonghuán, Huaihuán, Yuhuán és Molyocskán. Nem értette, miért tette fel a sofőr ezt a kérdést, mindenesetre bólintással felelt neki.

– Hány évesek?

– Tizenhét.

– Akkor mit szólna a következőhöz? – kezdte a sofőr. – Tudom ám, hogy sokan vannak maguk közt, akiknek a karjuk és lábuk ép, mivel pedig nemrég ettek és ittak, új erőre kaptak megint. Hogy elkerüljünk egy esetleges zavargást a kapu kinyitásakor, biztosítékként másszanak ki előbb az ablakon az unokái. Ha a négy lány a mi kezünkben lesz, a bejárat kinyitása után mindenki nyugodtan távozhat, anélkül, hogy egymás vízébe rondítanánk.

Már megint történt hát egy újabb fordulat. A sofőr arcáról eltűnt az iménti pirospozsgás derű, mintha viharfellegek borították volna el hirtelen. De jobban belegondolva, javaslata ésszerűnek tűnt. A falubeliek közelebb húzódtak az anyó háta mögött, s a terem közepébe zsúfolódtak. A nap az emléksarnok elejéből átvándorolt a végébe, s a hátsó ablakokon át szórta bíborszínű sugarait a terembe. Az álló napon át tartó fülledtség lassanként oldódni kezdett, friss levegő járta át a csarnokot, melyet belelegezve a falusiak felocsúdtak a kábaságból. Az idősebbek Mao Zhi mellé léptek, aztán valamelyikük felszólalt a sofőrnek:

– Fiam, nézzen végig rajtunk! Vakok, sánták, bénák, süketek, némák, félkarúak és féllábúak vagyunk egytől-egyig. Az a néhány ép köztünk, az is már mind elmúlt hatvanesztendő. Ugyan ki akarna magukkal torzsalkodni? Kinek volna bátorsága zavargást kelteni? Ha hazaengednek minket Élvendre, olyan hálások leszünk, hogy mindannyian térdre borulunk maguk előtt.

– Elég a mellébeszélésből! – fakadt ki a sofőr, majd az égre pillantott. – Kiadják a négy lánykát vagy sem?

Erre aztán mindenki elnémult, s azonnal Huaihuára és a három pirinkára, majd pedig Mao Zhi anyóra pillantott. Az anyó arca holtsápadt volt, s szája sarka meg-megremegett, mire arcán a ráncok gyors egymásutánban simultak ki, majd mélyültek el ismét, mintha egy pókháló remegne a szélben. Nem tudta, helyes volna-e előre küldeni az unokáit, és azt sem, vajon a lányok vállalnák-e egyáltalán ezt a feladatot. A terem újra mély hallgatásba merült. Ebben a csendben a lenyugvó napsugarak beszűrődése épp olyan hangosnak tűnt, mint odakint a kabócák cirpelése. A falubeliek füle szinte zúgott tőle. Huaihua hirtelen előlépett, s hangosan törte meg a némaságot:

– Én kimegyek! Ha kimenni egyenlő a halállal, még az is élvezetesebb, mint itt bent kínlódni tovább.

Azzal az ablak alatt álló asztalt közelebb tolta a bejáratához, aztán feltette a háromlábú széket az asztal tetejére a hiányzó lábával a kapu felé. Ekkor felmászott az asztalra, onnan pedig a szék tetejére, és a karját a magasba nyújtotta. A kint álló ép férfi megragadta, és a karjánál fogva kihúzta Huaihuát az ablakon.

Felkapaszkodott hát Yuhua is.

Nyomukban rögtön Molyocska.

Csak a vak Tonghua álldogált még mindig a nagyanyja mellett. Mao Zhi anyó kiszólt az épeknek:

– Ő vak.

– De a férfiak azt felelték:

– Akkor is ki kell jönnie, vak lévén biztos érte aggódnak majd a legjobban.

Tonghua elindult hát az ablak felé, s közben azt mondta Mao Zhinek:

– Nagymama, úgysem látok semmit, így nincs is, amitől félhetnék.

Az anyó utánalépett hát, és a bejáratához vezette Tonghuát, majd felsegítette az asztalra, onnan pedig a székre, míg végül az ott álló férfi, mint egy kiscsibét, kiemelte őt az ablakon át.

Amit kellett, megtették, amit kértek tőlük, megadták, amit mondaniuk kellett, azt mind elmondták. Most pedig várták, hogy az épek kinyissák nekik a kaput. Csakhogy annak a sofőrnek az arcán ekkor mosoly derengett fel egy pillanatra, de az olyan vakítóan sugárzott, akár a repcemezők sárgája. A mosoly azonban rögtön el is tűnt, a sofőr pedig nagy hangon kiáltott be az élvendieknek:

– Hogy a fene essen magukba, hát még mindig azt képzétek, hogy az orunknál fogva vezethetnek minket? Azt gondolják, nem fogtunk gyanút? Hogy ilyen könnyedén elhisszük maguknak, hogy tényleg odaadták az összes pénzüket? Tudom ám, hogy még mindig van, amit rejtegetnek! Van, aki a matraca alatt, van, aki a vécé falának réseiben vagy a kristálykoporsó alatt. Az egész emléksarnok teli van a fellépésekért kapott bérükkel! Megmondom hát maguknak! – Hangját közben úgy felemelte, hogy mostanra már a torkaszakadtából üvöltött: – Megmondom én maguknak, hogy mi lesz! Ha nem kotorják elő azonnal az összes elrejtett pénzt, akkor ma este az embereim kiélvendik magunkat Huaihua szépségén, és még mielőtt a nap lemenne, meggyalázzák a három pirinkát is!

Szavai végeztével nyomban lemászott a létrájáról, s mintha csak víz nyelte volna el odalent, azonnal nesztelenül eltűnt.

A lenyugvó nap, csakúgy, mint máskor, vörösen világított be a hátsó ablakokon, vörösre színezve az élvendiek arcát.

Magyarázatok

¹ kútróli víz: a kútról frissen mert hideg víz

³ delet aludni: sziesztázni, déli pihenőt tartani

KINYÍLT A KAPU! KINYÍLT A KAPU!

Az ég teljes sötétségbe borult.

A pénzeket mind az utolsó fillérig kicsúszatták a kapu alatt, hogy már tényleg nem maradt senkinél egyetlen garas sem, sem a ruhájukba rejtve, sem pedig a szobájukban eldugva. Elsőként a Béna Asszony tolt ki a bejárat alatti nyíláson át a blúza ujjába varrt bankjegyeket, utána pedig a Süket Ma kotorta elő a mutatványához használt kétrétegű fémlap lemezei közé bújtatott bankókat, s mind egy szálíg kicsúszattatta azokat is. Legvégül az egyik néma halászta elő a matraca alatti padlólap alá dugdosott utolsó tartalékait, s miután kiadta őket, az élvendiek most már valóban összes pénze kikerült az épekhez. Ekkor aztán lement a nap is, s már egyetlen kósza vörös sugár sem szóródott be többé a hátsó ablakokon át. A falubeliek várták, hogy kinyíljon a kapu, de a pénzeiket kívül begyűjtő ép csak bekiajtott nekik néhány szót:

– Ide hallgassanak! Úgyis besötétedett már, inkább holnap induljanak útnak, ma estére még őrizték azt a kristálykoporsót odabent. Holnap induláskor majd kiosztjuk maguknak a fél éves munkájukért járó fizetséget.

Ezek után ismét minden elcsendesült.

Leszállt hát az éj, pont, ahogyan máskor is, s a szobákra sűrű pára nehezedett. Azzal kapcsolatban, hogy mivel már beesteledett, ezért csak másnap engedik el őket, nem volt ereje senkinek semmit szólni, de még gondolni sem. Mintha az, hogy végül kinyitják-e neki a kaput vagy sem, teljesen lényegtelennek vált volna a számukra.

Mindenki visszatért a szobájába, s a matracán fekvé bámulta a plafont. A holdfény ezüstös vízfolyásként csurgott be az ablakokon át. A hófehér mennyezet halványzöldes árnyalatot kapott a hold fényétől, s ugyanez a szín tükröződött az emberek arcán is. Nem szólt, és kérdezni sem kérdezett senki. Mintha végtelenül kimerültek volna mindnyájan, s csak arra vágytak, hogy lefeküdhesenek végre pihenni, aztán némán várták, hogy történjen, aminek történnie kell. Azt gondolták, így telik majd el az egész éjszaka. Csakhogy vacsoraidő múltán Tonghua, Yuhua és Molyocska éles kiáltásai hangzottak fel a távolból, de olyan messzeségből, mintha a hegy túloldaláról vagy a szakadék mélyéről

törnének fel véres sikolyaik. Hangjuk jéghidegen zengett, akár a kísérteteké, s olyan szakadozva harsant fel, mint ahogy a dermesztő téli hidegben zajlik a folyón a jég. A falubeliek közben az épek izgatott kurjongatásait is hallották:

– Gyere, próbáld csak ki őket te is! Amilyen picurkák, olyan kicsi rajtuk a luk is, feszes és élvendetes. Egy életre banni fogja, aki nem megy végig rajtuk!

A kurjantások után aztán ismét felhangzott a pirinkák fájdalmas sikoltozása. A falubeliek rémülten ültek fel matracaikon e hangokra. Egy darabig még füleltek, aztán egyszerre mind Mao Zhi anyó szobájába tódultak. Az anyó szobájában fehér fénnel izzott a villany, s ebben a fehér ragyogásban Mao Zhi a fal sarkában ülve hallgatta a sikolyokat, s közben egyre-másra mérte a pofonokat saját arcára, de úgy, mintha valaki mást, vagy még inkább mintha egy száraz deszkát ütne. Minden pofon után rekedten kiáltott fel:

– Vigyen el az ördög!

– Vigyen el az ördög!

– Vigyen el az ördög!

– Most rögtön vigyen el az ördög!

– Most rögtön vigyen el az ördög!

A pofonok csattanása és az anyó szidalmái kívül rekesztette a távolból érkező sikoltozást, mintha egy tomboló zápor kerekedett volna a kapunál, ami útját állná a messzebről jövő lármának. A látvány, ahogy a hetvenegy éves idős asszony magát ütlegeli és szidja, mélyen megrendítette az élvendieket. Odasiettek hát, hogy visszafogják.

A vele egy szobában alvó Béna Asszony megfogta a kezét és azt mondta neki:

– Anyókánk, de hisz' nem magát okolja senki. Hallgasson rám, egyetlen szóval sem vádolta magát senki!

A többi falubeli is mind odasereglett, kezeit lefoglák, és próbálták megnyugtatni. Mikor az anyó végre elcsendesült, a kiáltások is elhalkultak odakint. Mintha az egész világ halálát lelte volna hirtelen, csak a hold és a csillagok mozgottak tovább, és szórták fényüket az ablakokon át.

Így telt el lassan az éjszaka.

Az élvendiek egész éjjel álmatlanul vergődtek matracaikon. Nem szóltak, nem beszéltek, meg sem mozdultak, csak várták, hogy eljőjjön a reggel. A Fél-lábú Majom volt az egyetlen, aki nyugtalanul üldögélt a szobájában.

– Bassza meg! – sziszegte, majd egy hajtásra megitta az épektől kapott csapvizet, amitől aztán álló éjen át ment a hasa, hogy állandóan a vécére kellett szaladgálnia. No, de valahányszor kiment a mosdóra, egyúttal szerét ejtette, hogy leosonjon abba a titkos verembe, és egy szög segítségével fokozatosan lekapargassa Liu járásfő kristálykoporsójáról a színaranyból készült felirat mind a kilenc írásjegyét. Közben arra gondolt, hogy innentől fogva ő lesz Élvend legkiváltságosabb lakója, s hogy a faluban ettől fogva nem akad majd párja sem, olyan nagy emberré válik.

Nagy nehezen aztán rájuk köszöntött a következő nap. De még nem is pirkadt, amikor a Béna Fiúcska valamiért felkelt, aztán az emléksarnok bejáratánál elkiáltotta magát:

– Kinyílt a kapu! Kinyílt a kapu!

A falubeliek erre azon nyomban felkászálódtak a matracaikról – bénák, sánták és vakok egyszerre iramodtak a főterem bejárata felé. A nagy tülekedésben egy sántát a földre löktek, egy asszonyt pedig úgy nekitaszítottak a falnak, hogy vérezni kezdett a homloka. A Süket Ma nem hallotta ugyan a kiáltást, de mikor látta, hogy mindenki a kapu felé igyekszik, úgy, ahogy volt, anyaszült meztelenül szaladt elő ő is a szobájából. És valóban: a vörösre mázolt kapu két szárnya tárva-nyitva állt. A reggeli szél úgy szökött a terembe, mintha csak a városkapun át fújna. Az eget még a hajnali köd borította. A csarnok előtti leborulólépcső nedvesen csillogott, a két oldalt sorakozó fenyők és ciprusok pedig fekete árnyakká csomósodtak össze a félhomályban. Az élvendiek a kapuban állva dörzsölgették szemeiket, mint akik egy barlangból vagy egy föld alatti odúból másztak elő. Volt, aki a karját nyújtogatta, meg a derekát nyújtóztatta felfelé, mintha csak az eget akarná magához ölelni. Valakinek aztán eszébe jutott Huaihua és a három pirinka, és rögtön szólt is a többieknek:

– Gyerünk, keressük meg gyorsan Tonghuát, Huaihuát, Yuhuát és Molyocskát!

Erre mindannyian leszaladtak hát a leborulólépcsőn.

A négy nővért azonnal meg is találták a lépcső alatti szuvenírboltokban. Az üzlethelyiségek tele voltak az épek hátrahagyott tányérjaival, pálcikáival, ruháival és egyéb holmijával. A levegőben rothadó zöldségek és romlott étel szaga kavargott. A lányokat meztelenre vetkőztetve hagyták magukra, négy egymás mellett sorakozó helyiségben kikötözve. Tonghuát és Huaihuát egy-egy ágyhoz, Yuhuát és Molyocskát pedig a következő két szobában álló székekhez kötözték. A három pirinkát nem elég, hogy meggyalázták, de mivel olyan kis aprócskák voltak, az erőszaktól felszakadt az altestük, a lábuk köze csupa vér volt, a lábaikat is mintha vörös festékkel kenték volna össze. Hogy ne sikoltozzanak, szájukat saját blúzaikkal és nadrágjaikkal tömték be. Molyocska száját pedig a bugyijával. Mikor a falubeliek rájuk akadtak, már kivilágosodott, s a ködös homályt tündöklő fény váltotta fel. Így aztán tisztán láthatták a lányok törékeny testét borító kékeslila foltokat, s a meggyalázástól holtápadttá vált arcocskáikat. Egyedül Huaihua volt, akinek a testét nem fedték sebek, s arcán a sápadtság helyén ragyogó pír virult.

Ekkor hirtelen mindenki felidézte magában, hogy az előző éjszaka felhangzó sikolyok között nem hallották Huaihua hangját. Aztán arra is ráeszméltek, hogy Mao Zhi anyó még nem jött elő az emléksarnokból, így néhányan visszasiettek a szobájába. Arra a látványra toppantak be, hogy az anyó felöltötte a színpadon viselt halotti öltözkét, s a fekete selyem csak úgy

szikrázik a napfényben. Az anyó kifejezéstelen arccal üldögélt, mint aki pontosan tudja, mi történt az emléksarnok előtt, mint ahogy előre tud a világ valamennyi dolgáról.

– Anyókánk, kinyitották a kaput! – szóltak neki.

– Én már nem akarok tovább élni. Mondják meg a többieknek, hogy induljanak haza mielőbb Élvendre! – felelte Mao Zhi.

– Az épek még az éjjel mind elmenekültek – folytatták. – De anyókánk, maga vezetett minket az utunkon végig, magának kell hát vissza is vezetnie minket Élvendre!

– Mondják meg a falubelieknek, hogy menjenek haza azonnal!

– Huaihua és a pirinkák... meggyalázták őket.

Az anyó elszörnyedve nézett fel, elgondolkodott, aztán így szólt:

– Jól van, legalább ezek után már az összes falubeli tudni fogja milyen rémségekre képesek az épek. Mostantól nem ábrándozik majd senki többé a fellépésekről, és ráébrednek végre, micsoda előnyökkel jár otthon maradni szépen Élvenden.

Miután a nap felkelt, a hegyekre ismét nyári meleg szállt. Mao Zhi anyó halotti ruhájában indult útnak nyomában a batyuikat, bőrdöndjeiket és feltekert matracaikat a hátukon cipelő falubeliekkel, hogy lemásszanak a Lélekhegyről, és visszatérjenek Élvendre. Igazság szerint ekkor még tél volt, s a Balou-hegyeken túl hó és jég borított mindent. Csak itt, a hegyekben köszöntött be a nyár, még a tavaszt is leelőzve. Nem csupán a fák kezdtek rügyezni meg levelet hajtani, de a mezők is zöldelltek már a lejtőkön. Friss zöld szín virult mindenütt, amerre csak a szem ellátott.

Az Élvend felé vezető útjukon aztán a falusiak csupa érdekességnek lehetnek szemtanúi. Láttak például egy csapat épet, akik a mező végében állva fekete kendővel kötötték be a szemeiket, aztán valaki egy bottal kopácsolt nekik erre is, arra is – a világtalan éleshalló mutatványt gyakorolták éppen. De olyanokat is láttak, akik a fülükbé vattát vagy kukoricahajat dugdostak, aztán a fülükre akasztottak egy deszkát vagy egy kartonlapot, és a fülönfüggő petárdás mutatvánnyal kísérleteztek.

A falvak végében pedig lányok és asszonyok üldögéltek a földön, és papírdarabokon meg leveleken próbálgatták az öltéseket. A földeken dolgozó, negyven-ötven esztendő körüli emberek fekete halotti öltözkében kapáltak, talicskázták a trágyát és szórták a tápsót. A hegyen keresztülhaladva úton-útfélen halotti ruhába öltözött épekbe botlottak.

Volt aztán egy olyan falu is, ahol a búzában kapáló majd' száz ember egytől-egyig mind fekete selyemből meg szaténból készült halotti ruhát viselt. A köpenyek hátát tányér nagyságú aranyhímzés díszítette – a hosszú élet, a halottaknak járó áldozat és a halott iránti tisztelet írásjegyei. Beszélgetve és nevetgélve forgatták a kapát a kezükben, miközben a hegyoldalt a selyem és a szatén suhogása töltötte be, s a fekete anyagon szikráztak a napsugarak.

Ezen a falun túlhaladva aztán már nemcsak a középkorú emberek öltöztek tetőtől-talpig feketebe, de még a gyerekek is halotti ruhában mentek az iskolába, s a karon ülő csecsemők hátán is ott ragyogott a sok arannyal hímzett írásjegy.

Szerte a vidéken mindenkre ráaggatták a hosszú élet, a halotti áldozat és a halott iránti tisztelet jeleit, hogy az egész világ ezzel a három írásjeggyel telt meg.

Tizenharmadik könyv

GYÜMÖLCSÖK

Első fejezet

A NAP ALKONYODNI KÉSZÜLT, MIKOR LIU JÁRÁSFŐ VISSZATÉRT A JÁRÁSSZÉKRE

A nap alkonyodni készült, mikor Liu járásfő visszatért a járásszékre.

A Lenin holttestének megvásárlására Oroszországba vezényelt küldöttséggel együtt a délelőtt közepén érkeztek vissza. Liu kiszállította őket a kocsiból, azzal, hogy menjenek mind önállóan haza, ő pedig egyedül indult tovább a Lélekhegyre, hogy szemügyre vegye Lenin mauzóleumát.

Mikor aztán a Lélekhegyről visszaért a járásszék keleti városkapujáig, az ég már szürkülni kezdett. Liu járásfő azonban nem hajtattott át a kapun, hanem a sofőrét is hazaküldte, ő maga pedig ott maradt egymagában a város határában, mint aki attól tart, hogy az úton esetleg szembetalálkozná valakivel. Ott járkált hát inkább fel-alá magányosan, mint egy háborgó szellem.

Meg akarta várni, míg teljesen besötétedik, hogy utána induljon csak haza.

Az év a tél közepe felé járt ugyan, de az idő nem volt igazán hideg, csak a folyó szélein látszott némi jég, középen azonban, akár egy hullámozó fehér szíj, zubogva folyt a víz. A Balou-hegyekben nyári hőség honolt, a fák és a mezők zöldelltek, a hegycsúcson magasló Lenin-emléksarnokot pedig zöld burjánzás és kéklő ég fonta körbe. De ez a különös jelenség csakis a Balou-hegyek mélyén ütötte fel a fejét, a hegyeken túl minden a megszokott mederben haladt, a tél pont olyan volt, mint amilyennek a télnek lennie kell. A fák kopaszon meredeztek. A lejtők kopáran feketéllettek. A hamuszürke és fakósárga búzaszemek téli álmukat aludták a földekben elnyújtózva. A falvak és a házak olyan nesztelenségbe merültek, mint megannyi kísértettanya. Az északi szél, mint a metsző kardél, úgy süvített végig az ereszek alatt, a falvak utcáin, a hegyek között és az utakon.

A napnak nem volt nyoma sem.

A sűrű ég alatt köd gomolygott. Pontosabban nem is köd volt az, hanem a hideg levegő sűrűsödött össze a föld fölött, a lejtőkön, a hegygerinceken és a

völgyek mélyén. Oly bágyadtnak és végtelenül elhagyatottnak tűnt az egész vidék, mint egy ember, aki egy szemhunyasnyit sem tudott aludni ugyan, de mégis fel kell kelnie az ágyból. A nap úgy lapult a felhők mögött, akár egy kukoricalépény a serpenyő aljában.

Az ilyen napokon általában hóesésre lehet számítani, de ez a tél csapadékmentesen telt, így egy szem hópehely nem sok, annyi sem szálldosott a levegőben, csak a hideg vált egyre csípősebbé. A környékbeliek mind megfázással és lázzal küszködtek, hogy a vidék éjjel-nappal köhögéstől volt hangos. A gyógyszereket úgy vásárolták, mint az éhínség idején a gabonát. Csak az állatok nem fenyegette a meghűlés veszélye. A malacok az ólba húzódtak, a napokat mind átaludták, csak enni keltek fel. Evés után aztán hangosat tüsszentettek, majd vissza is bújtak mindjárt az ólba.

A birkák napközben a lejtőkön rágszállták a száraz füvet, a cudar téli éjszakákat pedig a karámban vészelték át.

A tyúkok akkor jöttek elő kapirgálni, amikor a nap kisütött. Homokszínű magvakkal táplálták a bendőjüket. Ha viszont a nap elbújt, a sziklafal tövébe vagy az utcasarkokba húzódtak a hideg szél elől.

Liu járásfő ennek a fagyos télnek a közepén érkezett vissza az oroszországi küldöttséggel együtt Pagodafa járásba. Hat-hét ember ült a kocsiban, s mintha arcukat is dér lepné, olyan meredten bámultak kifelé, mint akik Pekingbe indultak, de helyette Nankingban kötöttek volna ki. Fél hónappal ezelőtt Liu járásfő a Lélhegyre ment a Lenin-emléksarnok avatásához vásárolt vörös selyemszalaggal. A szalag közepére már rákörtözték a virágdísz, és bekészítették az átvágásához használandó vörös nyelvű ollót is. Liu járásfő kezébe vette az ollót, és egy könyvön próbálta ki, de bizony az olyan éles volt, hogy egyetlen nyisszantással levágta a borító egyik sarkát. Közben látta, ahogy az élvendiek elindulnak a számukra kijelölt látványosságokhoz, hogy előadják rendkívüli képességeiket. Fél éve már, hogy ha esett, ha fűjt, nap nap után színpadra álltak, így mutatványukat ekkorra tökéletesre csiszolták. Liu járásfő tehát nyugodt volt afelől, hogy a csarnok átadásának napjára tervezett előadás hatalmas sikert arat majd a többezres nézősereg körében. Arra jutott azonban, hogy a szalagot semmiképp sem vághatja át az élvendiek díszbemutatója előtt, azt jobb lesz inkább az előadás végére időzíteni. Ekkor majd felsétál a színpadra, elvágja a szalagot, kihirdeti az emléksarnok átadását, aztán bejelenti, hogy a Lenin holttestének megvásárlásával megbízott küldöttség már a fővárosba érkezett, ahol éppen az oroszországi utazáshoz szükséges papírokat intézik. Két-három napon belül, miután a papírjaikat kézhez kapták, indulhatnak is Oroszországba, aztán tíz nap, két hét, de legfeljebb húsz nap múlva át is szállíthatják onnan Lenin testét, hogy végre elfoglalhassa helyét az emléksarnokban álló kristálykoporsóban. A mutatványosok alighogy megpihentek az előadás után, mikor Liu járásfő hosszú beszédbe kezd majd a hegyek közt egybegyűlt sokaság

előtt. Öblös hangon fogja zengeni a tengernyi népnek, hogy a következő évre Pagodafa járás költségvetése hiányból ötszázmilliós többletbe fordul át, mely az azt követő évre egymilliárd jüanra, három év múlva pedig kétmilliárd jüanra nő majd. Négy év elteltével aztán a járás valamennyi itt élő család számára nyugati stílusú sátor tetős házat építtet, de onnantól fogva, hogy Lenin holtteste az emléksarnokba kerül, Pagodafa lakosainak sem adót nem kell fizetniük, sem gabonát nem kell többé beszolgáltatniuk, mert az előírt összeget mind a járás kincstárából továbbítják majd az állam felé. A Lenin testének megérkezése utáni második hónaptól fogva minden család kalciumban dús cukrozott tejet iszik majd reggelire, de bizony csak az kap hűtőszekrényt és színes televíziót, aki ki-issza szépen mind fenéig, ellenkező esetben visszavesszük tőlük, ha már korábban ki is utaltuk volna őket nekik. Aki pedig nem eszi meg ebédre az oldalt meg a friss tojást, annak a hónap végén nem jár majd ginzeng és selyemtyúk. Egy szó mint száz, fél évre rá, hogy Lenin teste a Lélhegyre ér, Pagodafa járás lakóinak élete fenekestül fordul majd fel. A földéken dolgozó parasztok fizetést fognak kapni a munkájukért, de nem ám az alapján, hogy milyen a terményük, hanem annak megfelelően, hogy mennyi virágot ültettek a földjeik végébe, és azok mekkora szirmokat bontanak. Azokban a családokban, akik az út mentén fél mu területet ültetnek be virágokkal, minden dolgozónak ezer jüan havi bért fizetünk, így egy év alatt fejenként tízezer jüant is összegyűjthetnek. Akik pedig elérik, hogy a földjükön télen-nyáron viragozzék valami, azoknak tízezer jüan üti majd a markát minden hónapban, s így az év végére százezer jüanjuk is könnyedén félretehetnek. Miután Lenint a Lélhegyen örök nyugalomra helyezik, Pagodafa járás székhelye pezsgő nagyvárossá válik, utcáin víz csörgedezik, s egy szem por nem sok, annyi sem piszkítja el sehol. A járdák pedig nem holmi téglákkal, hanem gránit- vagy márványlapokkal lesznek kirakva. A fontosabb pontokon, mint például az útkereszteződéseknél, vagy a járási bizottság és a népi kormányzat kapuja előtt azonban nem gránit-, de még csak nem is márványlapok borítják majd a járdát, hanem bizony a Funiu-hegyről származó nanyangi jádekő. Persze ez a nanyangi jáde egyébként önmagában talmi dolog csupán, de az urat borítani vele azért mégsem akármilyen. Ugyanakkor, tegyük azért hozzá, hogy a rengeteg pénznek azért megvan a hátulütője is, mert hát az embereket könnyedén megváltoztatja a hirtelen jött gazdagság. Liu járásfő ezt már jó előre végiggondolta, és mindenképp be akart illeszteni a beszédébe egy erre vonatkozó intelmet a járás hétszázharmincezer vidéki és hetvenezer városi lakójának. Figyelmeztetni akarta őket, hogy mikor a járásszéktől egészen a Balou-hegyek legmélyéig már senkit sem aggaszt többé, hogy legyen mit ennie, hol laknia, mit felvennie, és kocsija, amin utazhat, bizony könnyen belebetegedhetnek abba, hogy dúskálnak a pénzben, s a gazdagság egészen a fejükbe szállhat. A lelkére akarta kötni Pagodafa járás százkilencvenezer családjának, hogy a gyermekeiknek semmiképp se engedjék félbehagyni az iskolát, és felhagyni

az újságolvasással, és hogy miután meggazdagszanak, ne csavargással, lakomákkal és pénzszórással töltsék majd a napjaikat. Ki akarta kötni, hogy a járásbeliek nem fogadhatnak házvezetőnőket a szomszédos járásokból, hogy aztán kedvükre parancsolgassanak nekik. Attól tartott, félő, hogy még a legeldugottabb porfészekben is felütheti a fejét a szerencsejáték és az ópiumfüggőség, és még ki tudja hányféle romboló szokás. Fontos volt tehát, hogy Pagodafa járásban mindezeket kiküszöbölendő új jogszabályokat vezessenek be:

§ 1. Akik a házaik körül és a földjeik út menti végében nem ültetnek összesen két mu területen virágokat, azoknak az éves bérük fele (de legkevesebb ötvenezer jüan) levonásra kerül;

§ 2. azok a családok, akiknek gyermekei nem végzik el az egyetemet, büntetésül háromévi bérmegvonásban részesülnek, míg az egyetemi diplomával rendelkező fiatalok családja kétszeres mennyiségű fizetést (de legkevesebb kétszázezer jüant) kap jutalomként;

§ 3. azok a családok, akik felesleges pénzeiket jótékony célokra ajánlják fel, például új kártyaasztalt vesznek a helyi idősök otthonába vagy kiköveztetik a kertetek összekötő ösvényt, a járástól az adományuk kétszeresét kapják majd jutalmul; ellenben akik a pénzüket kártyára vagy ópiumra herdálják el, áttelepítetnek a szomszédos járások legszegényebb falvaiba földet túrni, hogy visszatérjenek a korábbi életükhöz, emellett az egész családjuk többszázézes bére mind szomszédos járások szegény iskoláihoz vagy falvaihoz kerül egészen addig, amíg a tékozló jó útra nem tér, és vissza nem engedtetik Pagodafa járásba.

Annak megelőzésére, hogy a hirtelen jött gazdagság az örületbe hajszolja a járás népét, Liu járásfő már vagy kéttucatnyi új jogszabályt és előírást körmölt le a jegyzetfüzetébe. Pontosan tudta, hogy az emléksarnok felavatásának valódi csúcspontja nem az élvendiek előadása, hanem az ő beszéde lesz. Mint ahogyan azt is előre sejtette, hogy szavai végére érve a nézőközönség ujjongva ünnepel majd, sőt attól tartott, netán őt is olyan hangos üdvívalgással fogják élnenezni, ahogy Mao elnököt a kulturális forradalom fénykorában, és hogy az ő képét is kifüggesztik majd otthonaik falára, s ugyanúgy meghajolnak majd a kép előtt, mint ahogy az emléksarnokban Lenin koporsója előtt.

Liu járásfő ezekben a napokban, egészen attól kezdve, hogy a Lenin testének megvásárlásával megbízott küldöttség elindult Pekingbe, alig bírt aludni, mert vére úgy bugyogott az ereiben, akár forró leves a fazékban. Mikor pedig az élvendiek is útra keltek a Lélekhegyre, végérvényesen kiszállt a szeméből az álom, hogy aztán három éjen és három napon át nem aludt egy szemhunynyt sem, de mégis olyan friss maradt, mint aki egy kiadós alvás után vett zuhanyból lép elő.

Liu járásfő úgy várta az emléksarnok felavatásának napját, akár egy tó vize a szomjazót. De hát akármennyire oltaná is már az ember a szomját, az a tópart bizony még több napnyi járóútra van. Liu egyre türelmetlenebbé vált, de hát mégiscsak ő volt a járásfő, így nem tehetett mást, mint hogy megőrzi nyugalmát, csakúgy, mint a tó vize. Miután a küldöttséget útnak indította, és részt vett a megye és a tartomány gyűlésein, a titkárával együtt a járás déli részére utazott, még a Balou-hegyeken is túlra. Ezen az eldugott vidéken még a telefont sem vezették be, ezért itt keresett megnyugvást háborgó szívének. Nem valamiféle terepszemle céljából, vagy a helyi állapotok felmérésének lefolytatására ment oda, hanem egyszerűen azért, hogy három napra megpihenjen és élvendezzen kicsit egy víztározó partján. A szalag elvágása előtti napon tért csak vissza a járásszékre, hogy fogadja a hazaérkező élvendi társulatokat, majd pedig elkísérje őket a Lélekhegyre. Ekkor aztán ismét rátört az az élvendetes izgalom. Végignézte a mutatványosok újabb műsorszámait, aztán leült az emléksarnokban, de a fenekét még el sem igazította a széken, amikor egy váratlan dolog történt.

Egy halaszthatatlanul sürgős ügyben keresték.

Mintha a tündöklő napsütésben egyszerre csak mennydörgés robaja söpörne végig a vidéken, s a kék eget hirtelen viharfellegek borítanák el, melyekből tomboló eső zuhogna le, egy szempillantás alatt elmosva mind egy szálíg az összes napsugarat.

– Niu titkár üzent a megyei bizottságból, és arra kéri, sürgősen menjen a megyeszékhelyre.

– Mikor?

– Még ma. Most rögtön. Ebben a pillanatban.

– De hát holnap avatnánk az emléksarnokot.

– Niu titkár azt mondta, még ma estig oda kell érnie.

– Muszáj ma? Nem lehetne inkább holnap?

– Azt mondta, hogy még ma este el kell mennie hozzá, a házába.

– De hát mi lehet ennyire sürgős? Egyedül engem hívatott?

– Liu járásfő, maga szerint van még más is, akit Niu titkár a saját házába invitálna?

Az üzenetet a járás egyik helyettes titkára adta át. A megyei bizottságból érkező telefonhívás után lóhalálában szaladt a Lélekhegyre megkeresni a járásfőt, s a nagy sietségben még az út porát sem mosta le az arcáról, az izzadság pedig sárfoltokat rajzolt a homlokára.

– Hogy bassza meg! Nemhogy az avató ünnepélyre nem képes eljönni, de erre még be is zavar itt nekem, ráadásul pont most! – fakadt ki Liu.

– Liu járásfő – vágott közbe nyomban a helyettes titkár –, ha most rögtön útra kel, még visszaérhet a holnap esti ünnepségre.

Így hát el is indult. Nem vitt magával senkit, csak beszállt az autóba, lehajtatott a Lélekhegyről, aztán tovább a megyeszékhely irányába. Amint útközben egy telefonhoz ért, felhívta Niu titkárt.

– Hogy mi ilyen halaszthatatlanul fontos?! – dörgött a titkár hangja a túloldalon. – Ez az úgy a fontosnál is ezerszer, sőt tízezerszer fontosabb! De majd ha ideér, mindent azonnal megtud. – Azzal Niu titkár már le is tette a kagylót, ami épp úgy hallatszott, mintha egy faágat tört volna ketté a vonal túlsó végén. Liu járásfő kiadta a sofőrjének, hogy csak nyomja a gázt, mint az örvült, így valamivel szürkület után meg is érkeztek az ötszáz mérföldnél messzebb fekvő Jiudu városába, ahol egyenesen Niu titkár házához siettek.

A hold hideg fényébe vonta a vidéket, s úgy tetszett, mintha mindent vastag jég borítana. Niu titkár négyszögletes udvarházának kapuján belül azonban olyan langymeleg volt a levegő, épp mint a Lélekhegyen, ahová a nyár különös módon beköszöntött. Liu járásfő a korábbi látogatásaikor a középső épület halljában álló kanapén helyezte egyből kényelembe magát, ezúttal azonban, amint belépett, Niu titkár dermedt arcának láttán megtorpant az ajtóban. Niu titkár kikapcsolta a tévét, és a kezében lévő újságot a dohányzóasztalra dobta, mintha csak egy törülkönyt hajítana félre.

– Éhen halok – mondta Liu a szokásos közvetlen hangnemben, amivel egymás közt beszélni szoktak.

– Hát csak haljon. Nagy baj van! – vetette oda Niu titkár.

– Akármekkora baj is van, muszáj ennem előbb egy falatot.

– Én már egy napja nem bírtam lenyelni egy falatot sem – sandított rá a titkár –, magának meg csak az evésen jár az esze?!

Liu járásfő ekkor már tudta, hogy tényleg nagy baj történhetett, csak bámult meredten Niu titkár arcába, aztán annyit kérdezett:

– Egy korty vizet legalább iharok?

A titkár felállt a kanapéról, és így szólt:

– Arra sincs már vesztegetnivaló időnk. A tartományi kormányzó akar beszélni magával. Azt kérte, holnap kora reggel keresse fel az irodájában.

Liu járásfő tekintetével követte Niu titkárt, és azt kérdezte:

– De hát mégis mi történt?

Niu titkár öntött neki egy pohár vizet, és azt mondta:

– A Lenin testének megvásárlásával megbízott küldöttséget őrizetbe vették Pekingben.

Liu járásfő nem vette el a poharat. Arca egycsapásra holtsápadttá fakult.

– Az meg hogy lehet? A papírjaikkal minden rendben volt, ráadásul még egy halom üres ajánlólevelet is küldtem velük, hogy ha szükség volna rá, akkor töltsék ki azokat is.

A poharat a kezében fogva Niu titkár így felelt:

– Hogy hogyan lehetséges? Azt majd megtudja, miután beszélt a tartományi kormányzóval.

– De én még soha életemben nem találkoztam a kormányzóval.

A titkár sötétvörös szantálfaasztalának támaszkodott, és azt mondta:

– A kormányzó pedig most négyszemközt akar beszélni magával.

Liu átvette a poharat a kezéből, hangos gluggyogások közepette kiitta a vizet, aztán száját törölgetve így szólt:

– Ha látni akar, ám legyen. Végtere is Lenint akarjuk megvenni, nem Mao elnököt.

Niu titkár ismét a járásfőre pillantott, aztán rövid szünet után újból megszólalt:

– Hát csak menjen! Ha most nyomban elindul, még ma éjjel elér a tartomány székhelyére. Aztán, ki tudja, lehet, hogy ez után a találkozás után már nem lesz többé járásfő, és én sem maradok tovább a megyei bizottság titkára.

Erre Liu járásfő is elcsendesedett néhány pillanatra, aztán hangját emelve válaszolt:

– Niu titkár uram, csak ne féljen! Bármilyen nagy dolog is legyen, majd én vállalom érte a felelősséget.

A titkár lassanként mosolyra húzta a száját:

– Ugyan mitől félnék? Hisz' az év végével úgyis nyugdíjba vonulnék.

Liu járásfő öntött magának még egy fél pohár vizet. A víz még mindig elég meleg volt, ezért ide-oda lötyögtette a pohárban, s közben így szólt:

– Iszom még egy kortyot, aztán már indulok is. Nyugodjon meg, Niu titkár uram, nincs olyan folyó, amin ne lehetne átjutni, és nincs az a híd, amin ne lehetne átkelni. Mikor a kormányzóval találkozom, nemcsak azt fogom elmagyarázni neki, milyen jól tesz majd Pagodafa járásnak és a megyének, ha magunknál tudjuk Lenin testét, de azt is, micsoda előnyei fognak származni ebből az egész tartománynak.

Niu titkár még mindig mosolygott, s arca olyan aranylón derengett, akár egy gőzölgő sült gombóc. Anélkül, hogy bármit is szólt volna, elvette Liu kezéből a poharat, és újból megtöltötte, aztán ismét megsürgette, hogy amint megitta a vizét, induljon mindjárt útnak, ugyanis a Jiudut a tartományi székhellyel összekötő utat éppen javítják, ezért elég nehezen járható, így jobb, ha nem késlekedik tovább.

Liu járásfő az éj sötétjében el is indult hát a tartomány központja felé. A sofőr azt mondta, olyan gyorsan száguldottak, hogy az út során hólyag nőtt a gázpedált taposó lábára, hogy az autó kerekei alatt még a holdfény is megremegett az úttesten, s hogy a motor zaja mind elijesztette az út menti fákon alvó verebeket. Mikorra aztán az ég kivilágosodott, megérkeztek a tartomány székhelyére, ahol toronyházak egész erdeje meredezett a magasba.

A városba érve Liu járásfőnek az jutott eszébe, hogy le kellene borulnia saját maga előtt, gyújtani néhány füstölőt, és hullatni néhány könnycseppet. Elvégre mégiscsak a járás első embere volt, aki előtt nyolcszázöttezer hajt fejet, de ezen a reggelen bezzeg még azzal sem meri vesztegetni az időt, hogy legalább egy tálka szójatejet megigyon. Üres gyomorral indult kora reggel egyenesen a

tartományi kormányzat épülete felé. Elmagyarázta jöttének okát, és aláírta a belépési jegyzőkönyvet, majd besétált az udvar barna márványkapuján. A tizenvalahány emeletes épületbe lépve aztán elővette a járásfői igazolványát, mire a portás felszólalt a kormányzó titkárának. A kormányzó azt üzent Liunak, hogy várjon egy kicsit. Ez a kis várakozás aztán vagy félnapnyira nyúlt – több idő telt el, mint ahány utca húzódik egész Pagodafa járásban. Már delet ütött az óra, amikor fentről leszóltak, hogy Liu járásfő menjen a hatodik emeletre. Nem gondolta volna, hogy mindezek után a kormányzó olyan röviden beszél csupán vele, amennyi idő alatt egy vízcsepp hullik az ereszről a földre.

– Foglaljon helyet – mondta a kormányzó. – Nincsen semmi baj, csak azért hívtam ide, mert meg akartam nézni magamnak, miféle ember is maga. Nem képzeltem volna, hogy tartozik alám egy olyan járásfő, akinek volna mersze pénzt gyűjteni Lenin holttestének megvásárlására.

– Nem ül le? – kérdezte Liut. – Hát, ha nem ül le, akkor mehet is nyugodtan, már megnéztem magamnak, miféle nagyszerű ember. Na, menjen, aztán keressen magának szállást, ami jobb még a Kremlnél is. Az embereim már úton vannak Pekingbe, hogy összeszedjék a maguk oroszországi küldöttségét. Két-három nap múlva érkeznek majd a városba. Mindenképp látni akarom őket is, akármilyen elfoglaltak, most már csak meg akarom ismerni Pagodafa járás előjáróit.

– Várja meg szépen – folytatta –, amíg szemügyre veszem az előjáróikat, aztán vigye vissza őket Pagodafa járásba, hogy elő tudják készíteni a helyeiket a következő vezetői gárdának.

Miután Liu egy egész éjszakán át utazott, a tartományi kormányzó ezekkel a szavakkal fogadta. A kormányzó egyáltalán nem emelte fel a hangját, olyan lágyan beszélt, mintha csak a huzat susogna be az ajtórésein át, de hangja mégis lármásan zúgott végig Liu járásfő fejében, s nyomában csak egy megfoghatatlan homály maradt. Három étkezést is kihagyott egymás után, mindössze két pohár vizet ivott az előző este Niu titkár házában, s ebben a pillanatban hirtelen úgy elgyengítette az éhség, hogy attól félt, ott fog menten összeesni a kormányzó irodájában. Lábai olyan gyengévé váltak, akár a tavaszi nyárfavesszők, vagy mint a Pagodafa járásban direkt az ő kedvére készített metélt tészta. Mondani sem kell, hogy semmiképp sem eshetett persze össze a kormányzó irodájában. Elvégre járásfő volt, nyolcszáztízezer ember vezetője. Ez a nyolcszáztízezer ember pedig mind leborulva tisztelegne előtte, így hát hogy is eshetne össze éppen ő a tartományi kormányzó irodájában. A nap odakint aranylón szikrázott az épületek fölött, és betűzött az iroda ablakán. Liu szemei káprázni kezdtek, és kissé megsédült. Úgy nézett most a kormányzóra, mint amikor két évvel korábban a járás börtönének meglátogatáskor az elítéltek meredtek őrá. Sóvárogva vágyott rá, hogy leülhessen. A kanapé ott állt pont a háta mögött, de amikor a kormányzó helyet kínálta, nem ült le, azóta pedig már el

is küldte, így most már nem mert leülni sem. Kínozta a szomjúság, és szeretett volna vizet venni valahonnan, hogy benedvesíthesse kiszáradt torkát. A kormányzó háta mögött egy nagy műanyagtartályt töltött meg a hegyekből hozott forrásvíz. A tartály szájánál egy piros és egy zöld fogantyú ágaskodott, a piros elfordításakor forró, a zöld elfordításakor hideg víz folyt. Liu a vizet fürkészte. A kormányzó is észrevette, hogy a vízre mered. De ahelyett, hogy akár egy cseppet is adott volna neki belőle, amivel gyötrő szomját olthatná, egy fekete dossziét vett fel az asztalról és a hóna alá csapta.

Aztán intett Liunak, hogy menjen. Mintha egy legyet hessegetne.

Nem volt hát mit tenni, Liunak távoznia kellett.

De mielőtt még elindult, körbenézett az irodában. Életében most először lépett a tartományi kormányzó irodájába, s mondani sem kell, egyben utoljára is. Muszáj volt hát jó alaposan szemügyre vennie. Nem akkora volt, mint amekkorára számított, és egyáltalán nem hasonlított a fejében élő, trónteremszerű képre. Összesen három szoba nyílt egymásba, középen egy jókora íróasztal és a hozzá tartozó bőr szék, egy sornyi könyvespolccal, több tucat cserépbe ültetett virággal és a járásfő mögött álló kanapéval. Az íróasztalon három-négy telefonkészülék sorakozott. Más egyebet Liu nemigen látott, legalábbis ezeken kívül mást nem tudott felidézni. Persze a tartományi kormányzó megjelenésére és arcára épp olyan tisztán emlékezett, mint ahogyan a Lenin emléksarnokában elhelyezett kristálykoporsó méreteit is milliméter pontosan tudta fejből. A kormányzó arcának sötét színébe pír vegyült, s úgy fénylett, mintha rendszeresen ginzenggel kenetné magát. Húsos, kerek arc volt, keskeny homlokkal és ősz hajjal keretézve – akár egy túlérett alma, melyet ugyan megannyi ránc hálózott be, de kiváló minőségének köszönhetően még hónapok, sőt évek múltán is finom almailatot árasztott. Krémszínű gyapjúpulóvert, finom anyagból varrt sötétszürke zakót és ezüstszürke gyapjúkabátot viselt kerekorrú fekete bőrcipővel és sötétkék nadrággal. Öltözkéiben tulajdonképpen nem volt semmi különleges, pont olyan volt, mint az utcán bármelyik tekintélyes idős úr. Nem volt a külsejében semmi rendkívüli. Az egyetlen egyedülálló jellemzője a hangja volt, melynek végtelen nyugalma fagyos hideg itatta át. A tartomány kormányzója volt, ezért hát olyan könnyedén beszélt a legsúlyosabb katasztrófákról is, ahogy más az esőről vagy a szélfújásról, s bár számára semmi sem tűnt már ijesztőnek, az az eső és szél bizony ettől még ugyanúgy ledöntötte a házakat, és gyökerestül csavarta ki a fákat a helyükből. Ami másnak dermesztő jég volt, ő úgy ecsetelte, mintha csak a tűzhelyről felszálló melegség lenne. De hiába a melengető szavak, azt a jégdarabot semmilyen láng nem olvaszthatta fel.

A kormányzó azonban úgy beszélt a mindent romba döntő csapásokról, mintha szélben úszó fűzfabarkáról vagy az ökör patájába ragadt szezámmagról lenne szó. Így hát abban a pillanatban Liu járásfő nem is fogta fel a kormányzó szavainak mélységét. Csak arra tudott gondolni, hogy miután egy egész éjsza-

kán át utazott, aztán a tetejébe még egy fél napot várakoztatták, igazán nincs rendjén, hogy néhány szó után már ki is tessékkeljék, mert hát akármilyen hibát is követett is el, annyi kijárna neki, hogy legalább röviden válaszolhasson. A kormányzó azonban, hóna alatt a fekete dossziéval indulni készült, ezért Liu sem tehetett mást, mint hogy kísértájon az irodájából.

Ennyi volt tehát az egész beszélgetés. Egy fél pálcika hosszát sem tette ki ez a kis idő, ami legfeljebb arra volt elég, hogy egy vízcsepp az ereszről lehullva elérjen a földre. Liu járásfő magához sem tért a megilletődéstől, mire remegő lábakkal kilépett az ajtón. Csak ebben a pillanatban kapott észbe hirtelen, és ébredt rá, hogy a találkozó megtörtént, s a kormányzó néhány szavával akár egy vödör trágját, úgy döntötte egész élete fáradságos munkáját a hegycsúcsról a szakadék legmélyére. A forró nyárból egyszeriben a jeges télbe taszított. Mintha egy marék fűzfabarkát és nyárfavirágot eresztettek volna a szélbe, hogy azok pillanatok alatt szálljanak szerte, úgy fújta szanaszét minden igyekezetét ez a pár szó. És hiába találkozott a kormányzóval, anélkül kellett végül elhagynia az irodáját, hogy bármit is mondhatott volna neki.

A szállásán aztán betegség tört ki rajta, s a láza magasra szökött. Ha ez Pagodafa járásban történik, Shi titkár rögtön szaladt volna a kórházba, hogy a legjobb gyógyszereket hozza az ágyához, de itt a tartományi székhelyen álétan feküdt három napon át, s marékszám szedte a gyógyszert, mintha csak sült babot ropogatna. Már azt hitte, sosem fog lemenni a láza, a köhögés pedig a tüdejére húzódik. Amikor azonban a Lenin holttestének megvásárlásával megbízott járási küldöttség a városba érkezett, s ők is eltöltötték azt a cseppnyi időt a kormányzó irodájában, Liu járásfő állapota javulásnak indult, s még a láza is lement, mintha eleve csak azért szökött volna fel, hogy az ágyban fekvé várhassa ki az emberei érkezését.

– Mit mondott a kormányzó?

– Nemigen mondott semmit, csak meg akarta nézni, hogy van-e valami bajunk. Azt mondta, ha szükség volna rá, a tartományi kórház pszichiátriája nyithat egy szakrendelőt Pagodafa járásban.

– Ugyan miféle szakrendelőre gondolt?

– Politikai pszichiátriára. Azt mondta, szerinte beleőrültünk a politikába.

– Hogy bassza meg az öreganyját! És még mit mondott?

– Hogy menjünk vissza Pagodafa járásba és még pár napig folytassuk a munkánkat, amíg meg nem jönnek az új emberek, akik felváltanak minket a posztjainkból.

– Bassza meg azt a jó öreganyját, de még az öreganyja öreganyját is!

Liu járásfő hosszasán szitkozódott, aztán kénytelen-kelletlen haza indult a küldöttséggel együtt. Úgy érezték magukat, mint egy csapatnyi diák, akik tíz éven át szorgosan tanultak, hogy aztán a vizsga napján kizárják őket a teremből. Ráadásul nem csupán az a tízévnnyi kemény munka vész kárba egy szemvillanás

alatt, de egyúttal a jövőbe vetett reményeik is mind szertefoszlának. Még ki sem világosodott, amikor útra keltek. A tartomány központjából vonattal utaztak a megye székhelyéig, onnan pedig a járás által kirendelt autóval tovább a járásszékre. Mindenütt emberek vették őket körül, de egész napon át nem szólt mégsem egyikük egy szót sem. Liu járásfő arcszíne zöldes volt, akár az éretlen datolyaszilva, mintha csak a halálos ágyából rángatták volna elő, olyan szívfa-csaró látványt nyújtott. A több száz mérföldes úton végig legelőlt ült, s mivel nem szólalt meg, a többiek sem mertek hát megmukkanni. A küldöttség eredetileg épp a tartományi székhelyen szerezte be a kiutazáshoz szükséges papírokat, s csak azután indultak tovább a fővárosba. Pekingben aztán már a repülőjegyeiket is megvették, s csupán annyi elintéznivalójuk maradt, hogy az egyik minisztériummal lepecsételtessék a járás által kiállított tanúsítványt Lenin holttestének megvásárlási szándékáról. Egyetlen pecsétre lett volna szükség, egy piros kis körre, benne alig néhány írásjeggyel. A minisztériumban hely-lyel és vízzel kínálták őket, aztán azt mondták, várjanak kicsit, és legyenek türelemmel. Valaki egy-egy pohár vizet öntött mindegyiküknek, aztán rögtön elsietett. Egy pillanat sem telt bele azonban, s máris jött értük valaki más, egy szobába kísérte őket, ahol egy sornyi kérdést tettek fel nekik. Például, hogy rendelkezésükre áll-e a Lenin testének megvásárlásához szükséges teljes összeg, hogy hol épült meg, és mekkora a Leninnek szánt mauzóleum, vagy hogy kellően körültekintőek voltak-e a test megőrzését szolgáló technológiával kapcsolatban. Ezen kívül még az emlékpark felől is érdeklődtek, rákérdeztek a belépőjegy árára, aztán még arra is, hogy milyen tervei vannak a járásnak a befolyó összeg felhasználására. Amit csak kérdezni lehetett, azt mind végigkér-dezték, ők pedig mindent, amit tudtak, megválasztak. Végül pedig azt mondták nekik, hogy a pecsételéért felelős munkatárs reggel a Nagy Falhoz utazott kirándulni, de már értesítették, hogy igyekezzen vissza. A küldöttség tagjait arra kérték, hogy addig várakozzanak, s még étellel is kínálták őket. Csakhogy a várakozás végén a tartományi káderek jöttek, hogy visszakísérjék őket a tartomány központjába.

Mostanra pedig minden véget ért, akár egy opera, miután az összes dalt végigénekelték, a díszleteket elpakolták, s a színészek mind hazamentek. Nem tudta senki, milyen gondolatok járhattak Liu járásfő fejében a hazafelé úton, mint ahogy azt sem sejtette senki, mit láthatott vajon, miután egymaga utazott fel a Lélekhegyre, Lenin mauzóleumához. Mindenesetre mikor a hegyről visszatért, s a járásszék keleti városkapujánál várta, hogy az ég besötétedjen, az arca már egészen holtsápadttá fakult, s olyan szagot árasztott, mint egy rothadásnak indult datolyaszilva. Ráadásul a haja is megőszült hirtelen. Hogy ez az után történt-e, miután a kormányzóval találkozott, vagy esetleg az emléksar-nokban látott-e valamit, amitől így megőszült, azt nem lehetett tudni. Akár-hogy is, de a haja egy fészekalja galamb tollára hasonlított.

Liu járásfő hirtelen megöregedett.

Teljesen és végérvényesen megöregedett.

Ahogy lassan besétált a városba, úgy érezte, a talaj lágyan süpped a talpa alatt, s ha nem vigyáz, bármelyik pillanatban a földre eshet.

Azóta, hogy a Mao Zhi anyó vezette társulatok a Lélekhegyen megkezdtek műsorukat, s Liu járásfő útnak indult, lépéstől-lépésig¹ alig pár nap telt el csupán, mégis úgy tűnt, e néhány nap alatt tíz év, vagy akár egy fél élet illant el, s Pagodafa járás népe azóta el is feledte már őt. Azelőtt számtalan alkalommal ment végig ugyanezen az úton, mikor vidékre látogatott vagy a megyeszékhelyre igyekezett gyűlésezni. Olyankor az autóban ülve nézte, ahogy elsuhan előtte a táj, mintha csak a szél susogna a szeme előtt. De hát ez most már mind a múlté, s nem maradt belőle semmi sem. Régen, ha valamiért esetleg útközben kiszállt a kocsiból, az arra járók azonnal felismerték, s szívélyesen szólólongatták: – Liu járásfő, Liu járásfő! – Köré sereglettek, volt, aki a házába invitálta, hogy egyen velük; volt, aki sámlit hozott neki, hogy megpihenhessen, de olyan is előfordult, hogy újszülött gyermeket adtak a karjába, hogy szerencsét hozzon a kicsinek, esetleg megkérték rá, hogy válasszon neki nevet. Bár kézírása elég közepszerű volt, de felkérték arra is, hogy szerencsehozó sorokat írjon a házaik bejáratához. A gyerekek füzeit vagy könyveiket nyújtották neki, hogy írja alá őket. Valahányszor csak áthajtatott a városon, az utcákon olyan ujjongva fogadták, akár a császárt, s a nép üdvívalgása közepette nem is volt érkezése szétnézni az út két oldalán. Ezen a hűvös éjen azonban egy lélek sem volt már az utcán, a boltok és bódék is mind rég bezártak, a város teljes nyugalomba dermedt. A hosszan elnyúló utcán olyan csend volt, akár egy üres szobában, csak egy csapat tyúk kóválygott előtte az úttesten.

Persze éppen azért szállt ki a kocsiból a városkapunál, s indult sötétedés után az óvároson keresztül haza, hogy ne lássa meg senki. Csakhogy az üres utcán haladva aztán elfogta a nosztalgia, mikor arra gondolt, nincs itt senki, hogy olyan ujjongva köszöntse, mint régen. A járásszék az ő városa volt, mint ahogy az övé volt Pagodafa járás maga is. Nem volt itt senki, aki ne tudta volna, hogy ő Liu járásfő. Micsoda döbbenetet keltett volna, ha látják az utcán sétálni. Ebben a cudar időben azonban csak nagy ritkán botlott egy-egy járókelőbe, de azok is mind igyekeztek haza a hideg elől, s annyira szaporázták a lépteiket, hogy idejük sem jutott Liu járásfőre pillantani. Két asszonyt is látott, akik a házuk kapujából kiáltottak a gyermekeiknek, hogy menjenek be vacsorázni, s bár hosszasan méregették Liut, végül úgy tűnt, mégsem ismerik fel. Kurjantottak még néhányat a gyerekeknek, azzal már csukták is be maguk mögött az ajtót. Az óvárost még csak össze sem lehetett hasonlítani a város modernebb részével. Az utcákon omladozó, romos házak sorakoztak, csak elvétve akadt egy-egy épület, melynek tetejét új cserepekkel rakták ki, falait pedig ép vörös téglából emelték. Ezen a hideg télen e házak úgy néztek ki, mint egy-egy vö-

rösfenyőből faragott koporsó, melyekről még hiányzott a festék. Ahogy magányosan ballagott végig a hosszú utcán, Liu járásfő úgy érezte magát, mintha egy temetőben bolyongna, mintha csak a halálból tért volna vissza, ezért hát az emberek rá sem mernek nézni.

Egyszer aztán szembejött vele két férfi, gyümölcsökkel megrakott kosarakkal – mondani sem kell, hogy az új városrész forgalmas negyedébe igyekeztek gyümölcsöt árulni. A járás lakói voltak egészen biztosan, sőt a legvalószínűbb, hogy innen származtak az óvárosból. Liu járásfő azt gondolta magában, hogy ha felismerik és ráköszönnek, akkor holnap egyiküket a kereskedelmi osztály, másikat pedig a külkereskedelmi osztály helyettes osztályvezetőjének teszi meg. Elvégre most még ő felelt a hivatalnokok kinevezéséért, így hát azt nevezett ki, akit csak akart. Nem is áll meg az osztályvezető-helyettesnél, hanem mindjárt az osztályvezetői székbe ülteti őket, ha ráismernek, ha a közelébe érve leteszik gyümölcsöskosaraikat, és mélyen meghajolnak előtte, aztán izgatottan kiáltják el a nevét, mint régen, mikor az utcákon járt.

Liu járásfő megállt egyhelyben, s várta, hogy a két férfi észrevegye, és a nevén szólítsa.

Csakhogy a férfiak egyetlen röpké pillantást vetettek rá csupán, s már el is sétáltak mellette. Kosaraik recsegték a gyümölcsök súlya alatt, de ahogy távolodtak Liu háta mögött, a hang egyre halkult, míg végül elnémult egészen.

Liu földbe gyökerezett lábakkal nézte, ahogy a két férfit végleg elnyeli az éjszaka sötétje. Nem ismerték meg, s ettől úgy érezte magát, mint akinek a szívét kígyók és darazsak mardossák. Szája mégis mosolyra húzódott, mikor arra gondolt, ez a két férfi még csak nem is sejti, hogy épp most kótyálták el³ esélyeiket az osztályvezető-helyettesi és az osztályvezetői pozíciók betöltésére.

Egymaga bandukolt hát tovább az óvároson át az új városnegyed felé, de valahányszor szembejött valaki, megállt, és várta, hogy felismerjék. Megfogadta magában, hogy aki ráismer, azt bizony megteszi osztályvezetőnek. Csakhogy nem volt senki, aki megismerte volna. Egyetlen ember sem volt, aki, mint régen, már a távolból kiszúrja, és fülig érő mosollyal elébe szaladjon, aztán biccentéssel vagy meghajlással üdvözlje, s elfogódottan rebegje neki: – Liu járásfő.

Az éj pedig közben teljesen besötétedett. A város ilyenkor épp olyan sötétbe borult, akár a falvak utcácskái. Csak a járási bizottság hivatali lakónegyedéhez érve világította meg néhány utcai lámpa a járásfő útját. Azelőtt sosem vágyott rá, hogy felismerjék, és a távolból rákiáltsanak. Ráadásul éppen azért surrant most az éj leple alatt át a városon hazafelé, mert félt, hogy különben meglátja valaki. De végül, hogy a sötétben senki sem ismert rá, szíve olyan üresen kongott, mint egy kifosztott magtár, ahol egy szem gabona nem sok, annyit sem maradt. No, persze arra még mindig bizton számíthatott, hogy a lakónegyed kapujában állomásozó öreg kapuőr megismeri, és sietve szalad elő a fülkéjéből, hogy üdvözlje. A kapuhoz érve azonban nem futott elébe senki. Liu

már messziről látta ugyan, hogy a portásfülkében világosság van, de ahogy közelebb ért, észrevette, hogy a fülkében síri csend honol.

Az öreg portás nem volt a helyén, a fülke ajtaja tárva-nyitva állt, de odabent nem volt egy lélek sem.

Liu megtörölte a lábait a bejáratnál, aztán besétált a lakónegyed udvarába. Ideje volt hazamennie.

Az idejét sem tudta már, mióta nem járt otthon. Mintha valamikor réges-régen a felesége valami olyasmit mondott volna, hogy ha kibírja, akkor három hónapig se jöjjön haza, mire ő azzal vágott vissza, hogy fél éven át be sem teszi majd a lábát.

Úgy tűnt, valóban nem is lépte át az otthona küszöbét az elmúlt fél év alatt. Épp csak elkezdődött a tavasz, amikor távozott, most pedig a tél közepén jártak. A vidéki útjai, a gyűlések és a Lenin-emléksarnok építési munkálatainak felügyelete között fél éve már, hogy nem látogatott haza. Sőt úgy tűnt, már évek óta nem is járt otthon. Ez alatt az idő alatt persze jó néhányszor előfordult, hogy a járasszéken tartózkodott ugyan, de inkább az irodájában éjszakázott, mintsem hazatérjen. Ahogy a lakónegyed udvarába ért, hirtelen ráeszmélt, hogy már nem is tudja maga elé idézni a feleségét. Nem emlékszik pontosan a bőre színére, teste alakjára, s a ruhákra sem, amiket viselni szokott. Az ég vaksötét volt, egyetlen csillag, de még a hold sem látszott rajta, a felhők fekete ködként gomolyogtak a levegőben. Liu megállt egy pillanatra a sűrű feketeségben, s elgondolkodott. Lassanként felidézte, hogy felesége harminchárom vagy talán harmincöt éves, alacsony, bőre fehér, hollófekete haját pedig szereti kibontva hordani. Eszébe jutott, hogy az arcán van egy szemölcs, vagy, ahogy azt mondani szokták: szépségpötty. De arra, hogy ez a fekete folt a felesége arcának bal vagy jobb felén van-e, ha agyonverik sem tudott volna válaszolni.

Arra gondolt, hogy mikor hazaér, az első dolga lesz megfigyelní, hogy melyik oldalon is van ez a szemölcs, mert akárhogy is, de mégis rendjén, hogy erre ne emlékezzen. A házuk felé pillantott, s felesége alakját látta elsuhanni a konyhaablakban. Hirtelen úgy érezte, mintha valami a szívét simogatná, s azonnal megszaporázta lépteit.

Haza akart menni.

Néhány lépés után azonban balra fordult, mert eszébe jutott, hogy előbb mégis inkább el kellene látogatnia az Áhítat Csarnokába. Elvégre már vagy fél éve, vagy talán évek sora óta nem járt is itthon, s ki tudja, mi történhetett ez alatt az ő szentélyével.

Az Áhítat Csarnokához ment hát. Kinyitotta, majd becsukta maga mögött az ajtót, s csak utána kapcsolta fel a lámpát. Ahogy a villany beragyogta a szobát, Liu a szemközti falon függő portrékra pillantott, de látványukra most nem élvendezett úgy, mint máskor. Marx, Engels, Lenin, Sztálin, Mao elnök, Hoxha, Tito, Ho Si Minh, Kim Ir Szen és José Carlos Mariátegui arcképei sorakoztak

a felső sorban, alattuk pedig a tíz kínai tábornok képmása. A korábbiakkal szemben azonban Liu járásfő saját portréja már nem a második sorban volt, Lin Biao helyén, hanem felkerült Marx, Engels, Lenin és Mao elnök mögé.

Liu hosszasan álldogált a terem közepén, s hagyta, hogy az idő csendesen suhanjon tova. Végül aztán leakasztotta a saját portréját Mao elnöké mögül, s áthelyezte Marxé elé, a felső sor legelejére. Ekkor levette a képéhez tartozó toronyot mintázó ábrát, s az üres sorokat mind teliírta és telihúzgálta piros vonalakkal. A legfelső négyzethez érve egy pillanatra elgondolkodott, aztán a következő két sort jegyezte le:

A világ legnagyobb parasztvezére.

A harmadik világ legkiemelkedőbb osztályharcosa.

E két sort kilencszer húzta alá pirossal, hogy a végén úgy tetszett, mintha egy káprázatos vörös sárkány kígyózna alattuk. Egy darabig még elnézte ezt a két sort s a vörös sárkányt, majd letérdelt a fal elé, és a homlokát a földhöz érintette. Ez után még háromszor leborult a saját arcképe előtt is, végül pedig három füstölt gyújtott nevelőapjának a hátsó falon függő képe alatt, azzal elindult kifelé.

Az ajtón túlról motorzaj szűrődött be. Ismerősen csengett a fülében ez a tompa zúgás, épp olyan volt, mint az ő autójának a hangja. Talán Shi titkár tudomást szerzett róla, hogy visszaért a járasszékre, s eljött meglátogatni. Márpedig, ha a titkára meglátja, ő mindenképp úgy üdvözli majd, hogy „Liu járásfő”.

Liu leoltotta a lámpát és kisétált az Áhítat Csarnokából. Háza előtt tényleg ott állt fekete autója, s valóban Shi titkár jött el az otthonába. Amióta csak a járás élére került, végig Shi titkár töltötte be a tikárának posztját, így még ha a világon senki más nem is szólítja soha többé járásfőnek, Shi titkár akkor is biztosan így fogja nevezni.

És tényleg, Shi titkár mindjárt alig győzte ismételtetni, hogy „Liu járásfő”.

Magyarázatok

¹ lépéstől-lépésig: tájnyelvi kifejezés, mely arra utal, hogy valaminek az idejét elnyújtva számítják, belekalkulálva minden pillanatot a legelsőtől a legutolsóig. A kifejezés jelentésének valódi lépésekhez nincsen köze.

³ elkótyál: tájszó; jelentése: elszalaszt egy lehetőséget, s emiatt igazságtalanul nagy kár éri

LIU JÁRÁSFŐ, LIU JÁRÁSFŐ, HA KELL, HÁT LEBORULOK MAGA ELŐTT

– Ne haragudjon rám, Liu járásfő! Vétettem maga ellen!

– A jó öreganyádat! Ha lenne kardom, most azzal szúrnálak le! Ha lenne egy puskám, menten agyonlőnélek! De még ha leszúrnálak vagy lelőnélek, az se mulasztaná el a haragomat!

– Liu járásfő, Liu járásfő! Tényleg vétettem maga ellen, Liu járásfő!

– Térdre! Gyerünk! Boruljatok mindketten térdre előttem!

– Ne őt hibáztasd, nem Shi titkár tehet róla! Minden az én hibám!

– Takarodj! Te, céda! Te, senkiházi koca! Te tetves szuka, te!

– Liu járásfő, ne a feleségét üsse, inkább üssön engem! Nézze, már csupa vér az arca, ha tovább veri, még a végén belehal! Ha agyon akar verni valakit, akkor itt vagyok én. Minden az én hibám, mindenről én, Shi titkár tehetek!

–Hogy ne üssem? Hogy verjem meg inkább magát? Azt hitte tán, hogy magának majd megkegyelmezek?

– Á! Áú!

– Kirúgom az állásából! Aztán, ha leülte a börtönbüntetését, mehet haza földet túrni!

– Rajta hát, üssön csak, Liu járásfő! Rugdaljon, taposson agyon, verjen csak péppé!

– Rohadjon meg az egész családja, az összes őseivel együtt! Máris hívom a rendőröket, hogy vigyék egyenesen a börtönbe! Egyetlen szavam elég hozzá, hogy vesszen a családja, s hogy a jó hírértől megfosszam örökre! Akkor aztán nem érnek majd többet az utcákon futkosó patkányoknál! Ha végeztem magukkal, egy lépést is nehezen tesznek majd meg Pagodafa járásban! De még ételért koldulni sem lesz hova menniük!

– Könyörgöm, ne üsd tovább! Nézd meg, már nincs is magánál! Liu uram, Liu járásfő, könyörögve kérek, ne verd már tovább!

– Hogy a fene essen az öreganyádba is, mondd meg nekem az igazságot! Ha kimész az utcára, mindenki tudja rólad, hogy a járásfő felesége vagy. Ezért szólít mindenki csak „asszonyomnak”, tudod-e?

– Tudom hát, de én nem a járásfő asszonya akarok lenni, csak egy átlagos ember felesége, aki munka után hazamegy vacsorát főzni meg takarítani. Miközben a férjem a kanapén ül, és az újságot olvassa, én a konyhában tüsténkedem. Aztán, mikor feltálozom az ételt, ő félreteszi az újságot és leül velem az asztalhoz. Vacsora után pedig én olvasom az újságot a kanapén, míg ő elmosogat. Miután elkészül az edényekkel, odaül mellém a kanapéra, és együtt nézzük a tévét, meg beszélgetünk, aztán a végén együtt fekszünk le aludni.

– Liu járásfő, engedje meg nekünk, hogy boldogok lehessünk. Ha nem teszi, itt térdelünk maga előtt, míg meg nem virrad.

– Hát víz meg hol van? Azt a kurva anyját, hát még egy korty víz sincs ebben a házban?

–Az ivóvíz elfogyott. De forralok neked máris.

– Az ördög vigye az öreganyját, nem gondoltam volna, hogy miután megteszem a titkáromnak, így hátba szúr majd. Ez még jobban fáj annál is, hogy nem tudtuk megvenni Lenin holttestét!

– Annyira sajnálom, Liu járásfő! Tényleg nagyot vétettem maga ellen!

– Elég már, hagyja abba, még ha véresre is veri nekem itt a homlokát a padlón, akkor se fogok megbocsátani magának!

– Nem is kérem, hogy bocsásson meg. Azok után, amit tettem, méltán haragszik rám.

– Tessék, itt a víz, még forró, hagyd, hogy hűljön egy kicsit.

– Van itthon teafű?

– Zöldet vagy feketét kérsz?

– Nekem kurvára mindegy.

– Jó, akkor zöldet csinállok, az majd segít megnyugodni.

– Álljon fel! Most mondja meg, mit csináljak ezzel az egésszel?

– Liu járásfő, amíg nem mondja, hogy megbocsát, addig én innen fel nem állok.

– Akkor csak térdeljen tovább nyugodtan, de mondja meg nekem, hogy maga szerint mit kellene tennem.

– Könyörgöm magának, Liu járásfő, engedje meg nekünk a boldogságot.

– Igen, engedj minket boldognak lenni! Ha nem teszed, itt térdelünk előtted mindketten, amíg meg nem halunk.

– És hadd halljam, mégis hogyan kellene engednem ezt a boldogságot?

– Engedd, hogy összeházasodjunk! És aztán, minthogy Pagodafa járásban szegényt hoztam a fejedre, helyeztess át minket valahova máshova, akárhová is.

– Liu járásfő, nem fogjuk soha elfelejteni a jóságát! Miután ennyi éven át a titkára voltam, jól tudom, hogy mire vágyik a leginkább. Ha beleegyezését

adja, hogy mi ketten összeházasodjunk, elintézem, hogy leboruljon maga előtt a járásszék összes lakója. Tudom, hogy Lenin testét nem sikerült megvásárolni, de én így is el tudom intézni, hogy a városiak, sőt a járás egész népe mind leboruljon a lábai előtt. Ha nem hiszi el, hát tegyen próbára! Meglátja, már holnap leborul maga előtt mindenki, aki csak az utcán meglátja, s a város összes házának nappalijában kifüggesztik majd az arcképét!

– Hm. Valami csodatevő lénynek képzeled tán magát? Hát megmondom én magának, amit mond, arra nem képes még maga az atya úristen se!

– Liu járásfő, higgye el, be tudom váltani a szavamat!

– Takarodjon innen! Takarodjatok mindketten! Minél messzebb, annál jobb!

– Már fél éve, hogy nem jártál itthon. Én szeretnék... szeretnék még legalább ma estére itt maradni veled, hogy beszélhessünk.

– Nincs mit beszélünk! Amire csak igényt tartasz ebből a házból, azt mind magaddal viheted.

– Nem akarok semmit. Csak apám arcképét szeretném.

– Hát vigyed! Felőlem azt viszel el innen, amit akarsz.

– Akkor hát elmegyünk.

– Menjete csak minél gyorsabban. Ne is lássalak többé egyikőtöket sem!

– Köszönöm, Liu járásfő!... A jószágáért hálával tartozom, és erről nem fogok megfeledkezni. Holnap leborul majd maga előtt a járás egész népe, és úgy fogják tisztelni, akár egy istenséget!

Ötödik fejezet

TÉRDRE BORUL AZ EGÉSZ VILÁG

Liu járásfő élvendező örömkönnyei végül a földre potyogtak.

Nagy meglepetésére, mikor a következő napon kilépett a házából, valóban leborult előtte az egész világ.

Mikor felébredt, a nap már lefelé kúszott az égbolton, s jócskán túl volt már a delelőjén. Liu nem gondolta volna, hogy az elmúlt napok eget rengető eseményei után olyan mély álomba merül majd az ágyába fekve, hogy még Niu titkár többszöri telefonhívásai sem riasztják fel.

Elfáradt, s csak arra vágyott, hogy végre aludhasson egy jót. Így is lett, amint kényelembbe helyezte magát, szemeire álom nehezült.

– Ha otthon van, akkor meg miért nem veszi fel a telefont?

– Ne haragudjon, Niu titkár úr, túlságosan ki voltam merülve.

– A kormányzó telefonált. Csak annyit mondott, hogy a megyei bizottság három napon belül megküldi az új titkárt és az új járásfőt Pagodafa járás élére.

Miután letette a kagylót, Liu járásfő fejében köd kavargott. Niu titkár azt kérdezte tőle, hogy ugye levélben is megküldte az oroszoknak a Lenin holttestének megvásárlásáról szóló szándéknyilatkozatot.

– Már hogyan küldtem volna – felelte Liu –, egy ilyen komoly adásvételnél muszáj előzetesen postázni a szükséges papírokat. De csak a szándéknyilatkozatot küldtük el két példányban, meg hozzá néhány mellékletet tájékoztatásul. Elvégre Oroszország messze van tőlünk, így nem tudunk mindent személyesen megtárgyalni velük, muszáj volt hát előre megküldeni nekik a szándéknyilatkozatot.

Niu titkár erre nagyot ordított:

– Hogy a franc vigye el! Az oroszok a maguk szándéknyilatkozatával együtt küldték vissza Pekingbe az elutasító levelüket. A tartomány vezetői majd' felrobbannak a dühtől.

Liu járásfő tudta jól, hogy ő maga egy személyben volt Pagodafa járás vezetője és a helyi pártbizottság titkára is, vagyis e pillanatban úgy érezte magát, mint aki egy sziklaszirt széléhez ért, s lába alól kifogyott a talaj. Azt kérdezte, mitévő legyen hát.

– Már találtam egy magához való posztot – felelte Niu titkár. – A megye nemrégiben építtetett egy múzeumot, ahol az ősi sírokat mutatják be, a különféle császári dinasztiák Jiuduban eltemetett rokonságának és minisztereinek sírkamráit gyűjtötték ott egybe, és ezeket tárják majd a nagyközönség elé. Ugyan ez a legalacsonyabb vezetői szint, de maga lehetne a múzeum igazgatója.

Liu járásfő épp válaszolni készült, de Niu titkár már le is tette a telefont. Idáig fajultak hát a dolgok, hogy egy-két szó csupán, és már le is fokozták, s hogy még meg is büntetik, annak kapcsán Niu titkár annyit mondott, várja ki a tartományi kormányzat határozatát. Ha lefokozzák, hát lefokozzák, ha pedig még meg is büntetik, azt is elviseli. Ami igazán fontos volt, hogy még mondani akart valamit, de Niu titkár nem várta meg a válaszát, hanem sietve letette a kagylót, mintha valami fertőző kór elől menekülne. A vonal kettejük között fagyosan csengő csattanással szakadt meg, mintha csak egy jégdarabot vágtak volna ketté a túloldalon. Liu járásfő üresen meredt maga elé az ágya szélén ülve. Csak hosszú percek múltán eszmélt rá, hogy még fel sem öltözött. A telefont úgy dobta az asztalra, mintha egy tollseprű lenne, aztán felvette kacsatollal bélelt kabátját. Fejében annak a sírhely-múzeumnak a csontmaradványai és koporsói kavargtak, azokon kívül pedig sűrű, fehér köd. Ült az ágy szélén, és csak bámulta az üres szobát. Szívében sem magány, sem bánat érzése nem motoszkált, ehelyett minden hamisnak tűnt fel előtte, mintha még nem ébredt volna fel, s ezek a szerencsétlen fordulatok mind csak az álmában történtek volna. Bele akart csípni a combjába vagy a kézfejebe, hogy lássa, fáj-e, mert ha igen, akkor ez a valóság, de ha nem, akkor az egész tényleg álom csupán. Mikor azonban a jobb kezét felemelte, hirtelen előntötte a félelem, hogy talán fájdalmat érez majd, s beigazolódik, hogy mindezek az eget rengető rémségek valóban megtörténtek. Visszaengedte hát a kezét, s csak ült tovább dermedten az ágyon. Lassanként érzékelni kezdte, hogy a fejében valami munkálkodni kezd, mintha csak szél támadt volna odabent, ami eloszlatná a ködfelhőket. Koncentrálni próbált, hogy elkapja a bent kavargó gondolatot. Szemeit a szemközti falra szegezte, és némi gondolkodás után felderengett neki, hogy mintha beleegyezett volna Élvendfalva kiválásába, de az ügyet még nem terjesztette a járási bizottság elé. Amint Élvend kilépésére gondolt, Liu meghökkenve tapasztalta, hogy a fejében gomolygó ködben rés támad, s ez a rés aztán egyre nőni kezd, mintha egy kaput nyitottak volna ki, melyen át hirtelen beömlik a fény.

Kisétált a szobából.

Azonnal tartani akart egy gyűlést az állandó bizottságnak. Mielőtt az öt leváltó új járásfő és a bizottsági titkár megérkeznének, még egyszer utoljára le akart vezetni egy gyűlést.

Csak hogy amint kilépett a házból, azzal találta magát szembe, hogy a városban, sőt az egész világon mindenki leborul előtte. Legelsőként az az öreg jött felé mosolyogva, aki a lakónegyed udvarában sepregetett és a szemetet szedte

össze. Az öreg már jócskán túl volt az ötvenen, s vagy tíz éve tartotta tisztán az udvart. Csendben mosolygott, mint aki aranyra vagy ezüstre bukkant a szemét között. Először egy szót sem szólt, csak némán meghajolt a járásfő előtt, s csak akkor nyitotta szóra foghíjas száját, amikor vézna derekát ismét kihúzta:

– Köszönöm magának, Liu járásfő! Most tudtam meg, hogy az év végétől a takarításért több ezres fizetést kapok majd havonta.

Szavai végeztével az öreg fogta a szemetes vödrét, és az egyik kuka felé indult, maga mögött hagyva az értetlenül álló Liu járásfőt. Amint aztán Liu a kapuhoz ért, az öreg portást pillantotta meg, ahogy épp az edényeit öblíti el. Amikor a portás is észrevette a járásfőt, félredobta a kezében lévő tálát és vizesflakont, odarohant hozzá, és mélyen meghajolt előtte ő is.

– Liu járásfő – mondta –, úgy illene, hogy térdre boruljak maga előtt, de már túl öreg vagyok hozzá. Nincsen se fiam, se lányom, az év végével pedig nyugdíjba megyek. De hát azt az álmomban sem mertem volna remélni, hogy éppen most fogják felépíteni a járási idősok otthonát, s a tetejébe még azt is bejelentik, hogy a hatvan év felettiek mind kapnak benne egy szobát, és hozzá a fizetésük kétszeresét nyugdíjként!

A portásfülkében ekkor sípolni kezdett a vízforraló, így az öreg gyorsan besietett, hogy levegye a tűzről.

Liu járásfő kisétált az utcára. Nem számított rá, hogy a tökmagot, cukornádat és télálló almát árusító férfiak és nők, öregek és fiatalok egyaránt mind boldogan mosolyodnak el a láttán, aztán feléje biccentenek, és tiszteletteljesen mondtak neki köszönetet:

– Liu járásfő, nagyon hálásak vagyunk magának! Magának köszönhetjük Pagodafa járás jó szerencséjét! Ezek után nem kell majd soha többé tökmagot árulnunk a téli hidegben!

– Köszönjük, Liu járásfő! Nem is álmodtunk róla, hogy miután egy fél életen át almát árulunk, öregkorunkra otthon pihenhessünk, és lesz mindig mit enni meg inni!

Egy harmincas éveiben járó asszonyka az út túloldaláról jött át bátortalanul. Faluról érkezett a városba, hogy sajátkészítésű tigrisfejet mintázó gyerekcipőcskéit árusítsa. Egy napsütötte, szélvédett sarkot talált magának, s ott árulta a portékáját, de mikor meglátta Liu járásfőt, félénken odajött hozzá ő is, s az addigra köré gyűlt árusokon áttörve letérdelt, és homlokát a földhöz érintetve borult le a járásfő előtt. Arcán örömkönnnyek csurogtak végig, miközben így szólt:

– Liu járásfő, azt beszélük, hogy az év végétől kezdve nem kell többé a földeket művelni minálunk, mert minden hónapban kapunk gabonát, zöldséget és húst is a járástól. Az ideseregő turisták pedig egy halom pénzt kifizetnek majd, hogy otthon kiakaszthassák a falaikra az én tigris-cipőcskéimet.

Liu járásfő kapizsgálta már, hogy a járásszéken az elmúlt éjszaka újabb nagy horderejű fordulat következett be, mert nemcsak hogy mindenki megha-

jolt vagy leborult előtte, és köszönetet mondott neki, de olyan túlvilági mosoly ült az emberek arcán, mintha csak egy bodhiszattva járt volna köztük. Tegnapi még sűrű köd borította az egész világot, mára azonban kitisztult az ég és hét-óra sütött a nap. Az égbolt határtalan kékjét nem szennyezte semmi, mintha frissen mosták volna. Az a néhány felhő pedig úgy úszott rajta, akár a fehér se-lyem. Kora tavaszi jó idő volt. Ha ez a meleg még eltart néhány napig, a fűzfák és nyárfák rügybe borulnak, a mezőkön pedig pirosolni kezdenek a virágok, épp ahogyan két héttel korábban a Lélekhegyen is történt.

Talán valamiféle előjel volt ez a hirtelen jött meleg.

Míg a lakónegyedtől elért a járási kormányzat épületéig, Liu járásfő köré egyre többen gyűltek, hogy meghajoljanak és köszönetét nyilvánítsanak neki. És egyre többen borultak térdre, hogy homlokukat a földhöz érintve tiszteleg-jenek előtte. Az alig egymérföldes út során akkorára duzzadt a tömeg körülötte, hogy már lépni is alig tudott. A hálálkodó szavak és tiszteletteljes meghajlások közepette végül úgy érezte magát, mint egy istenség, aki egyszer csak megjelent a halandók között. Még kora reggel körbement ugyanis az a hír, miszerint csak rosszindulatú pletyka volt, hogy Lenin holttestét nem sikerült megvásárolni. Mindössze arról volt szó csupán, hogy a tartományi székhely és a megyeszékhely egymással vetélkedett, hogy pár napig náluk legyen kiállítva a test, s ez időre szándékosan gördítettek néhány akadályt Liu járásfő és Pagodafa járás elé. A problémákat azonban mostanra mind elsimították, és még Peking is a támogatásáról biztosította a járást. A legújabb értesülések szerint Lenin testét három, de legkésőbb öt nap múlva szállítják majd át Oroszországból a Lélek-hegyre. Liu járásfő pedig további embereket küldött egy Németország nevű helyre, hogy ott Marx és Engels hagyatékának megvásárlásáról tárgyaljanak, és a küldöttség már vissza is jelzett, hogy a németek hajlandóak eladni a járásnak Marx kötött hálóruháját, de ráadásként, tekintettel Pagodafa járás népének Marx iránt tanúsított mély tiszteletére, Marx asztalát, székét és íróasztalát is a járásnak adományozzák. Engels leszármazottai pedig többek között neves ösük fecskefarkú frakkját ajánlották fel Liu járásfő számára, de még azt is megüzen-ték neki, hogy Engels Pagodafa járásbeli díszsíremlékének felavatásán az ő meg-jelenésükre is számíthat, s a járásnak még a repülőjegyeiket sem kell kifizetnie. Vietnámból Ho Si Minh utódai azt jelezték vissza, hogy a volt elnök hagyaté-kán fele-fele arányban osztoznának Pagodafa járással. És még ennél is készsé-gesebben ajánlották fel a jogutódok Albánia és Jugoszlávia egykori vezetői, Hoxha és Tito teljes hagyatékát, beleértve kettejük hamvait is, melyekért egy fillért sem kértek cserébe Liu járásfőtől. Kuba elnöke, Castro még ennél is messzebb ment, mert ugyan a kívánsága az volt, hogy halála után Kubában he-lyezzék örök nyugalomra, de ígéretét adta, hogy hagyatékából Pagodafa járás azt vihet majd el, amit csak akar. Az egyetlen akadályba az Észak-Koreában folytatott tárgyalások során ütköztek, ugyanis Kim Dzsong Il, Kim Ir Szen fia

és utódja az elnöki székben, apja tollát vagy a ruhájából lehasított darabkát is csak száztíz-százötvenezer jüanért lett volna hajlandó eladni a járásnak, régi pisztolyáért pedig kilencmilliót kért. Liu járásfő azonban még a kilencmillióra is rábólintott.

Így hát nem csupán a Lenin-émlécsarnok nyithatta meg rövidesen kapuit, de megkezdheték a többi jeles vezér sírboltjának, díszsíremlékének és a ha-gyatékkukat bemutató múzeumnak építési munkálatait is, hogy a következő évtől azok is fogadhassák a nagyközönséget. A Lélekhegy tíz hegycsúcsa tehát a világ tíz kiemelkedő személyiségének állít majd emléket, márpedig így a kör-nyékbe érkező turisták száma az eredetileg csak a Lenin-mauzóleumhoz be-csült szám három- vagy akár ötszörösét is elérheti. Ide fognak seregleni a szomszédos járasok, a megye, a tartomány, az ország, sőt az egész világ népei, s mint ahogy eddig minden Kínába utazó külföldi ellátogatott Pekingbe, úgy fognak ezentúl látogatást tenni Pagodafa járásban is. Sőt talán épp azzal a céllal érkeznek majd Kínába eleve, hogy Pagodafa járást felkereshessék, Pekingre pedig nem is lesznek kíváncsiak többé egyáltalán. Márpedig, ha alaposan vé-giggondoljuk, a járás bevétele így az egekig szökhet. Azt beszéltek, Liu járásfő már tervekkel készített a vasút és egy repülőtér kiépítésére. De olyan szóbeszéd is járta, hogy legalább három vagy öt új nyomdár kell létesítenie a járásnak, s még azoknak is éjjel-nappal kell üzemelniük ahhoz, hogy elegendő belépőjegyet tudjanak készíteni a temérdek turista számára, akiknek majd száz jüanért árul-ják a jegyek darabját. Kína különféle bankintézetei pedig Pagodafa járásban készülnek megnyitni legnagyobb fiókjaikat, hogy amikor a járás már nem tudja mire költeni azt a rengeteg pénzt, azt az ő gondjaikra bízzák. A bankok ráadásul egymással versengnek majd, hogy a néhány éven belül meggazdagodó járást magukhoz édesgessék, ezért óriási hiteleket bocsátanak a rendelkezésére, hogy a Lélekhegyen gyorsforgalmi út, két oldalán pedig szállodák és vendégfogadók épülhessenek ki.

Pagodafa járás lakóinak élete egyetlen éjszaka leforgása alatt a feje tetejére állt. Mennybéli napjaik már másnap vagy harmadnap rájuk is köszönthettek. Hát hogy is ne hálálkodtak volna mindezt Liu járásfőnek. Hisz' nem volt olyan a járásban, aki ne tudta volna, mennyit fáradozott Liu járásfő Lenin holt-testének megvásárlásán és az élvendi társulatok felállításán. Azt azonban nem sejtette senki, hogy Lenin megvásárlásával egyidőben Liu járásfő már a többi nagy ember maradványainak és hagyatékának beszerzését tervezgeti. Ki gon-dolta volna, hogy efféle roppant feladatok egész sorát intézi majd egy szemvil-lanás alatt. Főleg, mivel az elmúlt napokban a város összes utcájában és síkátorában arról folyt a szó, hogy nem sikerült megvenni Lenin testét az oro-szoktól. No, de kiderült, hogy ez rosszindulatú pletyka volt csupán, s nemhogy Lenin, de még egy sor más nagy ember holtteste és hagyatéka is mind a járás birtokába került, s hamarosan meg is érkeznek hozzájuk.

Liu járásfő mosolyogva kérdezte az embereket, hogy kitől hallották ezeket a híreket.

– A titkárától – felelték. – Márpedig amit a maga titkára mond, az csak igaz lehet.

Liu járásfő egy pillanatra összereszt, de aggodalmát még abban a pillanatban félresöpörte az a rengeteg hálálkodó s előtte leboruló meg hajlongó ember, akik mind igyekeztek áttörni a tömegben, hogy akár csak egyetlen szót is válthassanak, vagy kezet foghassanak vele, vagy hogy a járásfő akár egyszer is megsimogassa a karjukban tartott kisgyermek fejét. A nagy tülekedésben már Liu is alig tudott talpon maradni. Erről befelé nyomakodtak, amarról meg kifelé, míg végül úgy összeszorult a tömeg, hogy egy csepp víz nem sok, annyi sem férközhetett volna közéjük. Az utcai árusok, akik portékáikat az úton terítették ki, hangos kiabálásba kezdtek:

– Eltapossák az almámat! Mind agyontapossák az almámat!

– Szétrugdadják a napraforgómagos zsákjaimat!

Egyikük egy ajtódeszkát fektetett az útra, és azon rendezte el az újévi díszeket és petárdákat. Mikor aztán valaki rálépett az ajtódeszkájára, s a vörös lapra írt szerencsehozó rímek, a tűzhely istenét ábrázoló képek és a petárdák szanaszét gurultak, hogy alig győzte őket összekapkodni, ő is elkiáltotta magát:

– Nem fél tán, hogy felrobbannak a petárdák?

De hát az emberek ügyet sem vetettek semmire, csak azzal törődtek, hogy odagyűlhessenek Liu járásfőhöz, és köszönetet mondhassanak neki, meg leborulhassanak vagy meghajolhassanak előtte. A boltokban vásárolók letették a kosaraikat, és kirohantak az utcára. Az éttermekben eszegetők az asztalra csapták poharaikat és pálcikáikat, s a tömegbe vegyültek ők is. Hajlongtak, hálálkodtak, és még néhány kérdést is feltettek a járásfőnek:

– Liu járásfő, úgy halottam, hogy az utcánkat jövő évben márványlapokkal fogják kikövezni. Igaz ez?

– Igaz az, hogy minden család legkevesebb ötezer jüant kap majd havonta anélkül, hogy bármit is dolgoznia kellene érte?

Valaki pedig ezt kérdezte:

– Jól hallottam, hogy a járás azt utalja majd ki nekünk enni, amit csak kérünk?

– Igaz az, hogy minden család kap egy új házat?

Valaki félénken vetette fel:

– De mi lesz, ha így mindenki ellustul?

– Mi lesz, ha a gyerekek nem akarnak majd iskolába járni?

Mindez valóság volt, az emberek ott nyüzsögtek a szemei előtt. A levegőben a tolongó sokaság izzadságszaga, a szokatlanul meleg réli napsütésben megszikkadt por szaga, a vidékiek évek óta nem mosott sapkáinak olajos szaga, és a városiak új kabátjainak és sáljainak friss pamutillata kavargott. Liu járásfő állt a

tömeg közepén, s hol ennek az embernek a kezét rázta meg, hol amannak a kérdésére felelt. Olyan igazi volt ez az élvendetes élmény a számára, mint amikor felöltözött, s érezte, hogy a ruhái a testét melegítik, vagy amilyen egy vérző sebbe nyilalló fájdalom lehetett. Hullámokban jöttek felé az újabb és újabb köszöneteket nyilvánító és hajbókoló emberek. A nap szikrázóan tündökölt, s melege végigsepert az utcákon és a hemzsező emberfejek között, melyek úgy zsúfolódtak egymás mellett, akár a tökök a földeken. A férfiakon bélelt vagy egyrétegű sapka volt, de akadt köztük olyan is, aki egész télen hajadonfőtt járt. De akárhogy is, a férfiak feje fekete, ősz vagy sötétkék pontként vegyült a tömegbe. Nem így a nők, akik sálát csavartak a nyakuk köré. A városiak gyapjúfonalból kötött hosszú sálát – pirosat, zöldet vagy kéket a koruk és szívlelésük¹ szerint. Hideg időben a sállal a fejüket is beborították, de melegebb napokon csak a nyakuk körül hordták, vagy a vállukra terítették, s pusztá kiegészítővé vált. A vidéki nők közül a fiatalabbak a városiak szívlelését követve szintén hosszú kötött sálát viseltek, a legtöbbjük viszont inkább a négyzögletes kendőket részesítette előnyben, bár abból is csak olcsó darabokra futotta nekik. De hát még ezek az olcsó kendők is ragyogó piros és zöld színekben virítottak, színpompás forgataggá varázsolva az egész utcát. Nem számított hát, hogy leborultak-e vagy csak meghajoltak, színes kavalkádban hullámozott az egész világ.

Az egész világ Liu járásfőt üdvözölte.

Az egész világ feléje özlött.

Liu járásfő szíve legmélyéről élte át a boldogságot. Korábban azt gondolta, ehhez fogható élményben csak a Lenin-emlékszobor felavatásakor lehetne része, sőt, talán inkább csak akkor, ha már Lenin teste is ott fekszik majd a lélekhegyi kristálykoporsóban. De még inkább azt tartotta valószínűnek, hogy miután a járásba már tényleg annyi pénz ömlik, amennyi falevél a fákról lehullik ősszel, s a falvakban senkinek nem kell többé a földet túrnia, mert mindenki azt ehet, amit csak akar, s ha bármire szüksége van, a járás azonnal kiutalja neki, na, majd akkor kezdik így ünnepelni az emberek, de lám, most hirtelen mindez valósággá vált. Láta, hogy a falusiak közül sokan újévi díszeket, petárdákat vagy a tűzhely istenének képét tartják a kezükben. Aztán észrevette, hogy a tűzhely istenének képére egy másik, fényes papírra nyomtatott képet tűztek. Azonnal felismerte, hogy a kép az ő saját hivatalos portréja volt – szélteben két, hosszában három hüvelyk nagyságban. A papír szélei vöröses fényben ragyogtak. Miután már erre a vöröses szegélyre is felfigyelt, és megállapította, hogy a kép valóban az ő arcképe, megkérdezte az embereket, hogy drágán adják-e az újévi díszeket és a petárdákat. Nem drágák, felelték, ahol a járásfő képét is árusítják, ott felesnyiba kerülnek a díszek és a petárdák is, mint másutt.

– Ne az én képet akasszák a falaikra – mondta Liu járásfő –, jobban járnak, ha a hosszúélet istenének vagy a démonokat elűző Zhong Kuinak a képmását teszik ki otthon.

– De hát – vetette ellen valaki – már évtizedek óta ott lóg a hosszúélet istenének és Zhong Kuinak a képe a falunkon, viszont egyikük sem tett semmit azért, hogy végre jó életünk legyen. Liu járásfő bezzeg elintézte, hogy ránk köszöntsön végre a szerencse!

Ezt hallva Liu járásfő teste mélyéről meleg bizsergés tört fel, és áramolt végig az egész lényén. Akaratlanul is hálát érzett a titkára iránt, hogy lehetővé tette számára ezt az élvezetes élményt. Úgy érezte, ezután történéjk akármilyen eget rengető katasztrófa, bármiféle szívszaggató tragédia, ő már mindenért elégtételt kapott azzal, hogy ez a több száz ember meghajolt és leborult előtte. Ő ennyivel megelégszik. Ezért minden megérte. Arca pirosposzsgásan ragyogott, mikor a tömegből lassan kiszakadva továbbindult az utcán. Amikor kisvártatva megérkezett a járási bizottság és kormányzat kapujába, arra gondolt, milyen rövid is ez az út. Rögtön meg is bánta, hogy ennyire sietett. Sajnálta, hogy nem építették inkább tízmérföldnyi hosszúra ezt az utcát, akár a pekingi Chang'an utat. Még az volt a szerencse, hogy a járási bizottság kapuja előtt újabb tömeget pillantott meg. A csaknem térnyi szélességű járdát több száz ember foglalta el – kezükben Liu járásfő vörös szalaggal összekötött, feltekert képmását fogták, mintha csak az istentiszteletkor használatos füstölőket markolásznák. Látszott, azért gyülekeztek ott, mert órá vártak. Nyakukat nyújtogatták, és pipiskedtek, aztán ahogy megpillantották, szívélyes tekintettel fogadták, mintha már száz vagy akár ezer éve várnák a jöttét. Arcukról hála és öröm tükröződött, mindannyian élveztek, amint közeledni látták. Mikor a kapuba ért, a sokaság elejében álló városi és falusi idősök hirtelen térdre borultak az út közepén, s mintha csak parancsra tennék, egyszerre érintették homlokaikat a földhöz, miközben hangosan kiáltották:

– Köszöntjük önt, Liu járásfő! Fogadja hálánkat azért a mennyei szerencséért, amivel megáldott minket.

– Éljen sokáig, Liu járásfő! Éljen száz évig! Éljen tízezer évig is!

– Liu járásfő, Pagodafa járás egész népe borul le maga előtt, hogy köszönetet mondjon!

Hangosan, kórusban visszhangozták szavaikat. Ekkor, mintha valaki utasítást adott volna ki köztük, az utcán gyülekező majd' ezer ember egyszerre borult mind térdre, s a megannyi hollófekete vagy színesben pompázó fejterő egy ütemre hajolt a földig, emelkedett fel, majd hajolt le ismét, akár a búzákálászok a szélben. Minden elcsendesedett, hogy a leboruló emberek lélegzete még a szélnél is hangosabbnak hallatszott. Olyan sokan voltak, s olyan ünnepélyes mozdulatokkal végezték el a tiszteletadást, mint ahogy a régi időkben az idelátogató császárt fogadta Pagodafa járás népe. Az ég tiszta volt, a nap szikrázóan tündökölt, s az emberek még a felettük elúszó felhők suhogását is tisztán hallották. Liu járásfő e pillanatban meghallotta, ahogy egy homlok koppan az aszfalton – bumm-bumm, mintha egy fakalapáccsal ütnének egy dobót. A hangra könny csordult a szeme sarkából.

Oda akart szaladni, hogy felsegítse az elől térdeplő öregeket, de közben meg arra is vágyott, hogy a homlokaik háromszor koppanjanak a földön, hogy végérvényesen bebizonyosodjon, mennyire hálásak neki valóban. Elvégre tudta jól, hogy a szertartás szabályai megkövetelik, hogy háromszor érintsék a homlokukat a földhöz, s a szabály alól nincs kivétel. Miközben ezen tűnődött, az előtte hajlongó száz meg száz fej és hát mögött egyszercsak meglátta, hogy a bizottság épületének kapujában ott sorakozik a járásszék valamennyi kádere. Ott állt az a helyettese is, aki a Lenin testét megvásárolni induló küldöttséget vezette, mint ahogy a Liu járásfő mellett annyi éven át dolgozó, mígnem az előző este a feleségét a saját házába költöztető Shi titkár is.

A káderek értetlenül bámulták az eseményeket, egyedül Shi titkár arcáról sugárzott elégedett, mindent értő mosoly.

Liu járásfő letörölte a könnyeit, és elindult a káderek felé.

– Tartunk egy gyűlést – szólta oda halkán a titkáranak, aztán pedig a megkönyödésből még felocsúdni sem bíró helyettes bizottsági titkárhoz fordult:

– Szóljon az állandó bizottság tagjainak, hogy jöjjenek az ülésterembe, máris tartunk egy bizottsági ülést.

Liu járásfő ezután újból visszafordult az utcán sereglő több száz ember felé. A tengernyi járásbeli homlok ugyan már háromszor is koppant a földön, de nem állt fel onnan egyikük sem, ott térdeltek még mindig, mintha a sok-sok évvel korábbi szokást követnék: amíg a császár nem adott rá engedélyt, senki sem merészelt felegyenesedni a jelenlétében. De miközben térdeltek, egyre csak hátrafelé nyújtogatták a nyakukat, mintha figyelnének valamit. Liu járásfő még egy lépést tett a káderek felé. Megállt az ajtó mellett álló egy méter magas virágtartó mellett. Tél lévén az ágyásban most egyetlen virág sem volt, s a benne lévő földet simára taposták a tartóra egyre-másra felmászó kisgyerekek. A virágtartó mellől követte tekintetével a térdeplő tömeg pillantását, s látta ám, hogy a hátuk mögött még több száz ember érkezik – a környező falvak népei jöttek, s kezükben ott szorongatták ők is Liu járásfő feltekert képmását, akár egy maroknyi füstölőt. Mivel túl sokan voltak ahhoz, hogy a járásfő közelébe férközhessenek, felzárkóztak a többiek mögé, és ők is térdre borultak. Úgy nézett ki, mintha az egész földet körbeérné már a sok térdeplő ember.

Liu járásfő rögtön rájött, hogy az elől lévők azért nem álltak még fel, mert akkor eltakarták volna a járásfőt a többiek elől. Inkább ott maradtak hát a földön, hogy a később érkezők is vethessenek rá egy pillantást, mielőtt még leborulnak, és hálájuk jelül háromszor a földhöz érintik a homlokukat ők is.

A nép százával özönlött tehát a járásszékre a falvakból is, hogy a járási bizottság és kormányzat előtti útra tömörülve, fél vagy akár egy mérföld távolságból akár csak egyetlen pillantást vethessenek Liu járásfőre, aztán a földre boruljanak előtte.

Mire a nap delelőre ért, a tömeg tengernyivé duzzadt, s elöntötte az egész várost, sőt az egész világot is. Liu járásfő szája néma mosolyra húzódott, s él-vendező könnyei az arcáról a földre potyogtak.

Magyarázat

¹ szívlelés: tájszó; jelentése: valaminek az előnyben részesítése, preferálása

Hetedik fejezet

EMELJE FEL A JOBB KEZÉT, AKI NEM TÁMOGATJA ÉLVEND TÁRSADALOMBÓL VALÓ KILÉPÉSÉT

A kapun túl már nem volt egy talpalatnyi hely sem a sok térdeplő ember között, mikor Liu járásfő belépett a bizottság épületébe, hogy megtartsa a legutolsó gyűlését.

– Akármit is mondanak – kezdte a beszédét –, én már eldöntöttem, hogy Élvendre költözöm. Mostantól kezdve Élvendfalva lakói közé tartozom én is. No, persze megvan a feltétele annak, hogy az emberből élvendi lakos válhassék, még hozzá az, hogy sérülnie kell lennie, mert bizony épekből nem lehet soha élvendi. Most pedig arra kérem önöket – folytatta –, hogy adják beleegyezésüket Élvend kiválásához. Jelezze kézfeltartással, aki egyetért, hogy a falu mostantól kezdve ne tartozzék többé Pagodafa járás és Ciprusfa körzet fennhatósága alá!

A teremben teljes csend volt. Liu járásfőn kívül nem emelte fel a kezét senki sem.

Ezt látva Liu járásfő is leengedte a magasba tartott jobb kezét.

– Jól van, akkor megfordítom a dolgot – szólalt meg ismét –, kérem, hogy itt a szemem láttára emelje fel a jobb kezét az, aki nem támogatja Élvend kilépését!

Megint nagy csend lett, és még mindig egyetlen kéz sem emelkedett a magasba.

– Mivel senki sem emelte fel a kezét, a bizottság tehát egyhangúlag megszavazta Élvendfalva társadalomból való kilépését – összegezte a járásfő, majd a jegyzőkönyvet vezető titkárhoz fordult: – A szavazás egyhangú döntéssel zárult, ha elkészült a jegyzőkönyv, léptessék is azonnal hatályba. – Ezután megkért valakit, hogy hívassa a sofőrjét.

Mikor ismét a bizottság tagjai felé fordult, egy kérdést tett fel nekik:

– Maguk nem akarnak Élvendre költözni? Ha nem, hát az ülésnek ezenel vége.

Miután az ülést lezárta, rögtön kisietett. Mindenki azt hitte, hogy az épület előtt térdeplő tömeghez igyekszik vissza, ki gondolta volna hát, hogy alig telik el néhány perc, odalent eszeveszett kiabálás csendül fel:

– Jöjjön valaki! Nagy baj történt! A járásfőt elgázolták!

– Jöjjenek gyorsan! Az autó áthajtott a járásfő lábain!

A kiáltások véres esőként záporoztak a járási bizottság és kormányzat udvarára. Az egész világ vérben ázott.

Tizenötödik könyv

MAGOK

AMI PEDIG EZTÁN KÖVETKEZIK, AZ A JÖVŐ MESÉJE

Mao Zhi anyó eltávozott.¹

Már beköszöntött az újév, s az idő is melegedni kezdett. Rügyeztek a fűzek és a nyárfák, és zöldbe borultak a mezők. A tavasz korán érkezett, s már a legelső holdhónapban a friss fű illata árasztotta el a Balou-hegyeket. Ebben a télvégi tavaszban egyszercsak megjelent valaki Ciprusfa körzetből. A hegyek mélyén lakó rokonaihoz tartott, s amikor áthaladt Élvenden, a falu elején húzóódó ösvényről kiáltotta el magát:

– Halló! Élvendiek! Élvend népe! Hallják-e? Van nálam egy levél a falujuknak, egy hivatalos irat!

Meleg nap volt ugyan, de a levegőben még mindig ott motoszkált a tél. Az élvendiek a falu közepén álló szentjánoskenyérfa köré gyűlve élvezték a napsütést. Mao Zhi anyó úgy megöregedett, hogy egyetlen fekete szál nem maradt a hajában, de még ősz hajszála sem volt egy sem, csak csupa fehér, hogy olyan volt, mintha egy fehér szénaboglya borítaná a fejét. Mióta a társulatokkal együtt visszatért a faluba a Lélekhegyről, le sem vette többé a halotti öltözkékét. Nappal abban főzött, evett, sütkérezett, éjszakára pedig abban feküdt az ágyba.

Alig beszélt már, mintha csak bevarrták volna a száját, vagy mintha már nem is élt volna. Ha pedig néha megszólalt, akkor mindig ugyanazt szajkózta:

– Nemsokára eltávozom, de ha meg kell halnom, hát úgy legyen. Viszont, ha az ember meghal, a teste megmerevedik. Mivel nem sikerült elintéznem, hogy Élvend kiléphessen a társadalomból, magamra haragítottam az egész falu népét. Mindenki csak az alkalomra vár tehát, hogy ha meghalok, s rám kell adják a halotti ruhát, eltörhessék mindkét karomat és lábamat is. Így aztán le nem vetem magamról a halotti öltözkém – tette hozzá –, hogy a falubelieknek ne legyen lehetősége összezúzni a csontjaimat.

A halotti leplekbe csavarva járt-kelt hát napestig, s akár otthon szöszmötölt, akár a faluban bandukolt, állandóan ott volt a nyomában az a tizenhat vagy tizenhét sánta, vak és béna kutya.

A fülönfüggő petárdás Süket Ma fél arca egészen eltorzult a sok robbantgatástól. Amíg az előadások tartottak, semmi baja nem volt, de amint felhagytak a fellépésekkel, s beköszöntött a tél, az arca feldagadt, és akármit csinált, nem akart lelohadni. Amint hát felmelegedett kicsit az idő, elballagott ő is a falu közepére, hogy a nap sugaraival süttesse sérült arcát. Elvégre azt mondják, a nap száz betegségre orvosság, ha tehát kitartóan napozik, a tél végére már meg is gyógyulhat.

A Béna Asszony már nem hímzett többé levelekre és papírdarabokra. Kiült ő is sütkérezni, s nap nap után cipőtalpat foldozott, miközben állandóan arról panaszkodott, hogy a gyerekei talpán biztosan fogak nőttek, mert csak így lehetséges, hogy a cipőik néhány nap után rendre kilukadjanak.

A Fállábú Majom ugyan egyetlen fillér nélkül tért vissza a faluba, de annyi aranydarabkával tömte meg a zsebeit, hogy életében többet nem kellett aggódnia, hogy lesz-e mit ennie és innia. Ráadásul még egy kétszobás házat is akart építeni a hegyre vezető ösvény mentén, hogy nyithasson benne egy vegyesboltot és egy büfét. Azt mondta, főnök akar lenni, és harmincéves korára jól megszédni magát az üzletből. Már ki is kölcsönözte az asztalos összes szerszámát, s álló nap csak polcokat farigcsált a majdani boltjába, hogy az egész falu, de még a lejtők is visszhangoztak az állandó kalapálástól.

Huaihua terhes volt, s a hasa napról-napra jobban gömbölyödött kedvenc piros pulóvere alatt. Sudár termete miatt úgy festett, mintha egy hosszú rúdra akasztottak volna egy kerekded vesszőkosarat. Mivel a Lélekhegyen esett teherbe, s egy gazember fattyát várta, az anyja, Jumei szégyellt hát az emberek szeme elé kerülni, és ki sem tette a lábát otthonról. De mint ahogyan Huaihua pocakját látva mindenki tudhatta rögtön a terhessége okát, egyúttal az is eszükbe juthatott róla, hogy a húgaival is ugyanazt művelték azok az ép férfiak, így hát a vak Tonghuát, s a pirinka Yuhuát és Molyocskát is alig lehetett látni a falu utcáin.

Huaihua maga azonban egy cseppet sem szégyenkezett, s mivel azt mondják, a terhes nőknek jót tesz a mozgás, ő bizony egyetlen napot sem szalasztott el, hogy körbesétáljon a faluban. Mint egy ide-odaguruló labda, úgy járt körbe-körbe ragyogó mosollyal az arcán, s közben valamit állandóan ropogatott. Olyan vidáman járt-kelt, mint akit előnt a büszkeség a hasában növekvő gyermektől.

- Huaihua! Hányadik hónapban vagy? – kérdezték.
- Még csak az elején tartok – felelte napraforgómagot rágcsálva.
- Mikor fogsz szülni?
- Még túl korai volna megmondani.
- És fiú vagy lány?
- Azt nem tudom, de egy biztos: ép lesz.

A Béna Fiúcska asztalosnak tanult, ezért hát nap mint nap a Fállábú Majom házában sürgölődött, s ott segített neki a munkában, ahol csak tudott.

Senki sem tudta, hogy mit csinált egész télen a tübefűző Félszemű, mert amikor a többiek az utcákon bókászta, neki se híre, se hamva nem volt sehol, csak akkor jött elő, miután mindenki más már hazatért. Ilyenkor aztán rátört az aggodalom: – Hát a többiek? Hova lett mindenki? Csak nem fellépni mentek titokban?

A dolgok tehát nagyjából visszaálltak a rendes kerékvágásba. Persze történt egy-két változás, de végtére is ez akkor is bekövetkezhett volna, ha nem mennek el fellépni egyáltalán. S bár úgy tűnt, mintha alig változott volna valami, néhány dolog azonban egész más volt most mégis, mint azelőtt.

Mao Zhi anyó a szentjánoskenyérfa alatt napozott halotti ruhájában, sérült kutyái pedig úgy feküdtek körülötte, mintha csak az unokái gyűltek volna köréje. A Béna Asszony tőle nyugatabbra egy sámlin üldögélt és egy cipő talpát foldozgatta. A Süket Ma egy szélvédett helyet keresett magának a napon, s egy ajtódeszkát helyezett a földre, majd az oldalára feküdt rajta, és úgy süttette beteg arcát. Kicsit arrább néhányan pókerrel meg sakkal mulatták az időt, mikor egyszer csak felhangzott az ösvény felől a kiáltás:

– Élvendiek! Hallották, amit mondtam? Itt van nálam egy hivatalos irat, amit a falukörzet küldött maguknak.

A Béna Fiúcska nem sokkal azelőtt ment fel az ösvényre, hogy kivágjon egy elkorhadt pagodafát, amiből a Fállábú Majom lábat faraghat majd a polcainak a boltba. Visszafele jövet átvette hát a levelet is a küldöncről. A vékonyka pagodafát a vállára vetette, s a háta mögött egy száraz ág lógott a földre, hosszú csíkot húzva az út porába, ahogy a fiúcska bicegve haladt előre. Mikor a falu közepébe ért, megállt a napon üldögélő Mao Zhi előtt, s így szólt:

– Anyó, jött magának egy levél.

Mao Zhi anyó kissé megszeppent.

– Azt mondták, hogy a járás küldött magának valami hivatalos iratot – tette hozzá a fiú.

Az ijedtség erre kíváncsiságba fordult az anyó arcán.

Ahogy a karját nyújtotta, hogy átvegye a levelet, ruhájának fekete selyme felsusogott a mozdulatra. Kezei úgy remegtek, hogy alig bírta kinyitni a borítékot. Végül aztán sikerült feltépnie az egyik végét, s előhúzta belőle az összehajtott, vastag fehér papírt. Amint széthajtotta, s meglátta rajta a felül sorakozó, feketén csillogó szöveget, alul pedig Pagodafa járás pártbizottságának és a népi kormányzatának vörösen virító pecsétjeit, zokogásban tört ki. Azon nyomban fel is állt a sámlijáról, és hangosan sírt fel, hogy a hamuszürke könnycseppek, mint megannyi gyöngyszem gurultak végig fakó és beesett arcán.

A nap melegen sütött. Az idő délfelé járt, s a faluban úgy áradt szét mindenfelé a nyugalom, akár csak a nap melengető sugarai. Hogy Mao Zhi anyó e pillanatban felpattant és sírva fakadt, olyan rémisztően hatott hát, mintha csak egy halott ugrott volna elő a sírjából. Zokogása robbanásszerűen tört elő

a torkából, épp olyan szaggatottan, mint a kályhában égő tűzifa pattogása. A körülötte fekvő kutyák is mind ijedten nyitották ki szemeiket a hangra, aztán fejüket felemelve bámulták az anyót, mint akik nem tudják, mitévők legyenek.

A Béna Fiúcska megrökönyödve lépett hátrább.

A Béna Asszony véletlenül a kezébe szúrta a varrótűt, amivel a cipőtalpat foldozta.

A Süket Ma felült az ajtódeszkán, s a felpuffedt arcából kifolyó váladék a nyakába csurgott.

A pókerezők felemelt kártyái megmerevedtek a levegőben, mintha ők maguk még élnének ugyan, de kezeik ott haltak volna meg hirtelen a paklit a szemük elé tartva.

A várandós Huaihua épp a közelben sétált, s mikor meghallotta nagyanyja jajveszékelését, gömbölyű hasát átölelve szaladt a hang irányába. Kiáltása dübörgő lépteit leelőzve ért a fa alá a távolból:

– Nagymama! Nagymama! Mi történt? Nagymama! Nagymama! Mi lelte magát?

A kártyázók, a Béna Asszony és a Süket Ma is mind torkaszakadtából kiáltották:

– De hát mi történt?

– Mi történt?

Mao Zhi anyó egyszerre csak abbahagyta a sírást. S ugyan sírni már nem sírt, de a könnyei patakokban folytak tovább. Könnyáztatta arcát azonban lassanként ragyogó pír öntötte el. Végignézett a megdöbbenet falubeliekén, aztán lehajolt és bambusz sámliját a fára akasztott haranghoz vitte. Miközben bicegve lépkedett, alig hallhatóan motyogta maga elé:

– Kiléptünk! Végre kiléptünk a társadalomból! Ez egyszer tényleg valóra vált hát. Már több mint egy hónapja kiadták a papírokat. Már biztosan az újév előtt megküldték őket Ciprusfa körzetnek, de nekünk csak most kézbesítették.

Így haladt előre egyik lépésről a másikra, de közben nem nézett a többiekre, mintha nem is lenne ott rajta kívül senki más. Még mindig magában beszélt, mikor odaért a fára kötözött harang alá. A sámlit a harang alá állította, s közben felvett egy követ a földről, aztán felmászott a sámlit tetejére, és jó erősen megkongatta azt az ökrösszekér keréknyi harangot. Az újév első hónapjának végén, ezen a napsütéses délelőttön fényesen kongó harangszó zengett végig Élvend utcáin, aztán ragyogva visszhangzott a lejtők között, s vörösen áradt túl a Balou-hegyeken, hogy az egész világ telecsordult harangkongással.

Az élvendiek előjöttek házaikból. Öregek, fiatalok, férfiak és nők, vakok, sánták, süketek, némák, félkarúak és féllábúak, mind előbújtak a harangszóra. A Féllábú Majom a derekára kötött vászonköténnyel és egy gyaluval a kezében szaladt elő a házából. Jumei ujjai közé odaragadt a tészta, amit az ebédhez gyúrt éppen. Tonghua, Yuhua és Molyocska is a házban sürgölődtek, de most ők is

az utcára futottak, aztán a többi falubelivel együtt a szentjánoskenyérfa alá se-reglettek.

– Mi történik?

– Nem tudjuk!

– De hát miért harangoznak éppen most?

– Csak akkor szabad megkongatni a harangot, ha baj van!

A nagy lármában Mao Zhi anyó egyszerre csak megpillantotta a Féllábú Majmot a tömeg elejében. Átnyújtotta neki a kezében lévő levelet, és arra kérte, hogy olvassa fel jó hangosan a többieknek.

– De hát mi ez? – kérdezett vissza a Féllábú, mire az anyó azt felelte neki, hogy ha felolvassa, rögtön tudni fogja. A Féllábú átvette hát a levelet, kibontotta és átfutotta a tartalmát. Arcán először döbbenet ütközött ki, de ez a döbbenet csakhamar ugyanolyan örömteli izgalommá változott, mint ami az anyó arcáról volt leolvasható. Odasántikált a fa alatt fekvő sziklarakáshoz, felugrott a tetejére, aztán megköszörülte a torkát, integetett az egybegyűlt falubelieknek, majd pedig, mintha csak fontos személyiség lenne, nagy hangon kiáltotta:

– Csendet kérek! Csendet kérek! A jó öreganyjába, hát megkaptuk a papírokat Élvend kilépéséről! Ezennel felolvasom mindannyiuknak ezt az istenverte nyomtatványt, kihirdetem a benne foglaltakat!

A szentjánoskenyérfa alatt akkora csend támadt hirtelen, mintha nem is lenne ott senki.

A Féllábú érces hangját nem kímélve olvasta hát fel Pagodafa járás pártbizottságának és kormányzatának közösen kibocsátott határozatát:

Tájékoztatásul valamennyi osztály, hivatal, város és falukörzet pártbizottságának:

A járásunk északnyugati csücskében, a Balou-hegyek mélyén fekvő Élvendfalva évtizedek óta fenntartott kérelmét, miszerint a település saját óhaja szerint ki kíván válni Pagodafa járás és Ciprusfa falukörzet fennhatósága alól, Pagodafa járás pártbizottsága, valamint a járás népi kormánya alapos kivizsgálás alá vetette, s az ügyben az alábbi határozatot hozta:

I. A mai naptól kezdve a Balou-hegyekben található Élvendfalva nem tartozik többé Pagodafa járás és Ciprusfa falukörzet közigazgatási övezetébe; Pagodafa járás és Ciprusfa falukörzet ezentúl semmilyen közigazgatási jogot nem gyakorol Élvendfalva felett; Élvendfalva pedig semmilyen társadalmi kötelezettséggel nem tartozik Pagodafa járás és Ciprusfa körzet felé;

II. Ciprusfa falukörzet köteles a jelen határozat kiállításától számított egy hónapon belül beszédni és érvényteleníteni Élvendfalva lakóinak lakóhely-azonosítóját és személyigazolványát; amennyiben pedig Élvendfalva lakóit a továbbiakban a Ciprusfalva által kiadott okmányaik valamelyikének használatán kapják, tettük okmányhamisításként kerüljön elbírálásra;

III. Pagodafa járás új közigazgatási térképet bocsát ki, melyen a Balou-hegyek ezen szeglete és az itt található Élwendfalva a járás határain kívülre kerül, s a jövőben ez a terület nem kerül a járás térképén feltüntetésre;

IV. Élwendfalva a mai naptól kezdve független, önálló település, melynek letelepedési, tulajdoni, kárenyhítési és orvosi ellátással kapcsolatos jogai és kötelezettségei nem tartoznak Pagodafa járás és Ciprusfa körzet illetékességébe, ugyanakkor a járás a saját területén nem korlátozhatja Élwendfalva lakóinak szabad mozgását.

A papír alján Pagodafa járás pártbizottságának és kormányzatának hivatalos címe és pecsétje, valamint a dokumentum kiadásának dátuma szerepelt.

Miután végigolvasta a határozatot, a Fállábú Majom újból összehajtotta a lapot, és visszacsúsztatta a borítékba. A nap ekkor már túlhaladt a fa koronáján, sugarai pedig úgy mostak végig a falun, akár egy meleg vízáramlat. A szentjánoskenyérfa ágaira gyűlt galambok és verebek rikoltásai esőként záporoztak a fa körül álló falubeliek fejére. Az emberek értették ugyan az elhangzottakat, de mégis úgy álltak vagy ültek ott továbbra is a Fállábú kezére meredve, mintha még nem fejezte volna be az olvasást, mintha még csak ezután következnenek azok a részek a levélnek, melyek megvilágítják majd az eddigiek jelentését. Az arcokról dermedt nyugalom tükröződött, mintha Élwend kilépése a társadalomból magától értetődő dolog volna, amin nincs mit csodálkozni. Vagy talán az volt a bajuk, hogy egy ekkora horderejű dologhoz, mint a társadalomból való kilépés, kevésnek találták azt az egyetlen papírlapot, rajta a két pecséttel, mintha az egész valószerűtlenül egyszerűen zajlott volna, olyannyira, hogy el sem tudták hinni, megtörtént valóban. Így hát megőrizte mindenki nyugodt arckifejezését, s csak bámultak meredten, mint amikor az ember az ágyban fekvé felig ébred ugyan, de felig már álmot lát. A Fállábú Majom visszatette a levelet a borítékba, és leugrott a sziklarakásról, aztán hirtelen eszébe jutott valami, és hangosan felkiáltott:

– Na, de eztán ha fellépést akarnánk szervezni, kitől kapunk majd ajánlólevelet hozzá? Ha pedig nem lesz hivatalos ajánlólevelünk, ugyan mivel fogjuk megkeresni azt a sok pénzt?

A kérdésért eredendően Mao Zhi anyónak címezte volna, de ahogy felé fordult, látta, hogy a sámliján üldögélő anyó a fa törzsének dőlve alszik. Halotti ruhája most is olyan szikrázóan tündökölt a napsütésben, mint a színpadon a reflektorok fényében. Feje oldalra billent, arcát élvendetes pír ragyogta be, s olyan békés mosoly derengett rajta, akár az alvó gyermekek arcán szokott, mikor valami csodás álmot látnak éppen. A Fállábú elismételte hát neki a kérdését, de miután válasza hiába várt, harmadszorra a kérdése a torkán akadt.

– Mao Zhi anyó! Mao Zhi anyó! – kiáltozta rémülten.

– Anyám! Anyám! – szaladt elő erre Jumei is.

A három pirinka és Huaihua egyszerre vágta át magát a tömegben.

– Nagymama! Nagymama! – kiáltozták. – Mi lelte magát? Miért nem szólal meg?

Felbolydult az egész sokadalom, s a falu meg a hegyoldal is az anyó különféle megszólításait visszhangozta.

De bizony hiába szölongatták ezerszer is, Mao Zhi anyó nem felelt.

Eltávozott.

Békésen mosolyogva hunyt el. A halála pillanatában élvendezés töltötte csordultig a szívét, s ez az öröm ott ragyogott most is az arcán – melegen és bőségesen, mint a nap maga.

Már betöltötte a hetvenegyedik esztendejét is, így temetéséhez ünnepi gyász illet. S bár hangosan siratták a távozását, a falubeliek magukban azért megállapították, hogy a halála igazán irigyrésre méltó volt, mert hát nem sokaknak adatik meg, hogy ilyen békével az arcukon térjenek örök nyugalomra.

Három nappal később temették el. Nem kellett vesződni a halotti ruha megvárással. Már a koporsóját is jó előre elkészíttette magának. Minden előkészület teljes nyugalomban zajlott hát, mindenféle kapkodás és idegeskedés nélkül. Csakhogy aznap, amikor a koporsójával elindultak a néhány mérfölddel arrább fekvő sírhelye felé, valami olyasmi történt, amire senki sem számított. Mivel Huaihua várandós volt, a több száz éves hagyomány szerint nem kísérhette el nagyanyját az utolsó útján. Léven, hogy Mao Zhi anyó családjában nem volt egy férfi sem, a szokások alapján Jumeinek és három lányának, Tonghuának, Yuhuának és Molyocskának kellett előadnia a férfiszerpeket is a gyászmenetben. Minthogy a falubeliek – idősek, fiatalok, vakok, süketek és sánták egyaránt – mind fiatalabbak voltak Mao Zhi anyónál, a szülőtisztelet szabályainak megfelelően úgy érezték helyesnek, hogy elkísérjék koporsóját a végső nyughelyéig. Amire azonban senki sem számított, hogy az a tizenhat-tizenhét vak meg sánta kutya is ott kullog majd velük a gyászmenetben. Már akkor felfigyeltek az ebekre, amikor a faluban megtartott gyászszertartás végén felemelték a koporsót, és a menet elindult, mert az a sok béna kutya is rögtön a nyomukba szegődött. Ők ugyan nem siratták hangos jajveszékéléssel az anyót, mint az emberek, de szemeik alatt porral keveredett könnyek nyomai látszottak. Ott baktattak szép lassan a gyászmenet mögött, némán hullatva könnyeiket – ahogy éltében mindig ott jártak az anyó nyomában, ugyanúgy követték most holtában is.

Csakhogy aztán, mire a koporsóval felértek az ösvényre, már nemcsak tizenhat-tizenhét, hanem húsznál, sőt talán harmincnál is több kutya kullogott a falubeliek mögött. Senki sem tudta, hogy honnan kavardott elő ennyi eb hirtelen, talán a szomszédos falvakból, de az is lehet, hogy a hegyeken túlról jöttek. Volt köztük fekete, fehér és szürke bundájú, de még néhány koszos és csontsovány sánta macska is. Mindenesetre, ahogy a menet haladt, úgy szegő-

dött hozzájuk egyre több és több kóbor állat, míg végül már százan is lehettek, többen még az élvendiekénél is.

Mire a sírgödörhöz értek, a hegyoldal megtelt házi és kóbor kutyákkal meg macskákkal. Amelyik nem vak vagy sánta volt közülük, annak egy füle vagy a farka hiányzott. Kupacokba gyűlve szóródtak szét a lejtőn, akár a szénaboglyák aratás után, úgy állták körül Mao Zhi sírhelyét. Egyetlen hangot sem adott ki egyikük sem, csak ültek mozdulatlanul, és figyeltek, ahogy az anyó koporsója a földbe ereszkedik.

Mikor az élvendiek visszaindultak a faluba, az állatok még akkor is ott gyülekeztek a sírhely körül.

– Micsoda rengeteg kutya – mondta valaki –, még életemben nem láttam ennyi kutyát egyszerre.

– És még a tetejébe csupa nyomorék mind – tette hozzá valaki más.

Ekkor hirtelen fájdalmas nyüszítés csendült fel a sír felől – annak a temérdek kutyának és macskának a gyászos zokogása. Az emberek sírását panaszos kiáltások szakítják meg, de az állatok nem így sírnak, hanem monoton, torokszaggató szűküléssel, akár a sikátorokon át cikázó téli szél süvítése. A gyászmenet tagjai visszanéztek hát a temető felé, s látták, hogy az elébb még a lejtőn szétszórva gubbasztó állatok most mind odasereglettek szorosan Mao Zhi anyó sírja köré. A sírhely a hegyoldalban elterülő búzaföld közepében feküdt, s körötte már nyújtogatták zöld nyakukat az első búzahajtások. A frissen betemetett gödörből a nedves föld savanykás szaga áradt. A kutyák leheveredtek a földre, fejükkel a sír felé, hogy a sok felfelé kandikáló kutyafej a vízből kilógó színes kövekre emlékeztetett. Vonítottak szakadatlanul. Néhány tucat kutya aztán odakullogott a friss sírhalomhoz, s vadul kaparni kezdték a puha földet, mintha csak elő akarnák ásni az anyót a mélyből.

Az élvendiek erre rájuk kiáltottak az ösvényről:

– Hát ti meg mit ástok? A halottat aztán hiába ássátok ki a földből!

– Gyertek inkább!... Mao Zhi anyó ugyan eltávozott, de Élvendfalva még mindig az otthonotok.

A kutyák lassan abbahagyták a kaparást, de csak még hangosabban nyüszítettek, mintha az egész földet bejárná a sikátorokon át süvítő téli szél.

A vak és sánta falubeliek még hosszasan unszolták a vonító állatsereget, míg végül kutyák, macskák és emberek együtt indultak vissza a falu felé. Mikor már a falu elejébe értek az ösvényen, egyszer csak arra lettek figyelmesek, hogy a hegyeken túlról tömegével özönlének feléjük az emberek. A lejtőket ellepő sokaság ráadásul csupa sérültekből állt, voltak köztük vakok, sánták, bénák, süketek és némák, de voltak, akiknek egy karja hiányzott vagy eggyel több ujj nőtt a kezén. Ép alig akadt köztük. Családonként vonultak együtt, egymásba kapaszkodva, kik ágyneműikkel megrakott taligát húzva, kik pedig gabonás zsákokat egyensúlyozva a vállukra vetett hordrúdon. A kocsikon halomban állt

még sok egyéb holmi: ruhanemű, edények, evőeszköz, korsók és cserepek, asztalok, ládák, székek meg ágykeret, kábelek és kötelek, mindezek tetejében pedig csirkék, kacsák, macskák, kismalacok és bárányok gubbasztottak tarka-barka összevisszaságban. Mögöttük kutyák loholtak lógó nyelvvel, száron vezetett ökrök lépdeltek szép komótosan, nyomukban pedig zömök kecskék szökdécseltek. Így haladtak szép lassan a völgy felé. A bénákat felültették a kocsikra, melyeket a vakok húztak, miközben a vállrudat vivő süketek hangosan kiabálva diktálták nekik az utat. Az ökröket és a kecskéket a sánták vezették száron, ha pedig az állatok megmakacsolták magukat, pálcával ösztökdélték őket. Voltak olyan családok is, akik nem rakodtak a szekérre semmiféle holmit, hanem az öregeket és a gyerekeket ültették fel rá. Az egyik kocsin a vak gyerekek egyre csak sorolták a kérdéseiket, a némák pedig buzgón mutogatták a válaszokat, de hiába, mert amazok nem láttak belőle semmit, így csakhamar lármás veszekedés kerekedett köztük. A sokadalom végül elérte az Élvend határában húzóódó ösvényt.

A temetésről visszatérő falubeliek döbbenten nézték őket, aztán megkérdezték:

– Hát maguk meg hová költözködnek?

– Maguk élvendiek, igaz? – kérdezték erre amazok. – Mi a hegyeken túlról jöttünk, egy messzi vidékről. A kormány egy hatalmas víztározót épített, ezért el kellett hagynunk az otthonainkat – magyarázták. – Mindannyiunknak kiosztottak némi pénzt azzal, hogy vagy együtt keresünk új lakhelyet, vagy mehet mindenki a maga feje után, amerre lát.

Ekkor aztán elmesélték, hogy már találtak is maguknak egy helyet, ami bizony még Élvendnél is jobbnak tűnik, mert míg Élvendfalva három járás határában található, ez a völgy összesen hat járás – többek között Fehérkő, Kristályvíz, Pamutvászón és Görbefűz – találkozásánál fekszik, de nem szerepel egyik járás térképén sem. Nem tartozik tehát senkinek a fennhatósága alá, viszont a termőföldje bőséges, és dúskál az ivóvízben is. Ez a százegynéhány sérült ezért úgy döntött, ebben a völgyben fognak letelepedni, a földet művelik majd és békében élvendenek.

– Ne aggódjanak, jobb dolgunk lesz nekünk ott, mint maguknak Élvendfalván – mondták.

– De mégis hol van ez a hely, amiről beszélnek? – kérdezték az élvendiek.

– A Balou-hegyek végében, a Lélekhegy túloldalán – felelték amazok.

A beszélgetés még a végéhez sem ért, de a vándorok már húzták is tovább a taligáikat, és a vállaikra vetették ismét a hordrudakat, hogy az élvendieknek búcsút intve folytassák útjukat a Balou-hegyek túlsó felébe. Az élvendiek még hosszasan álldogáltak ott, s nézték, ahogy az az épek világából érkező száznál is több hozzájuk hasonló sérült lassanként eltűnik előttük az ösvényen. Ekkor, mint akik elveszítettek valamit, csüggedten indultak vissza a falujukba. Mikor

aztán elhaladtak a Virágleány-lejtőnél,³ végignéztek a hegyoldalban nyújtózó termőföldön, melyet nem művelt senki, ezért dúsan virágzó krizantém és a zöldellő tollborzfü nőtte be.

– Most, hogy kiléptünk a társadalomból, kósza földeket⁵ fogunk művelni? – kérdezte valaki.

– Hát persze. Ha kósza napokra⁷ vágyunk, akkor kósza földeket kell művelnünk.

– És a kósza napokkal visszatér majd a sárkány-ünnep,⁹ a fönix-ünnep¹¹ és az idősek ünnepe¹³ is?

– Hát engem hiába kérdezel. Most, hogy Mao Zhi anyó már nincs velünk, ezekről a falu többi öregét kell megkérdezni.

– Hát az élvendező ének¹⁵ hogy szól?

– Mao Zhi anyó eltávozott, rajta kívül pedig félő, hogy más nem is emlékszik már a szövegére.

– De most, hogy Mao Zhi anyó meghalt, ki fogja eztán a falu ügyei intézni?

– Már nem tartozunk semmiféle igazgatás alá, így aztán nemigen lesz milyen ügyet intézni úgyse.

Így baktattak-sántikáltak vissza Élvendre. A falu elejében a domborodó hasú Huaihua várta őket, arcán döbrent kifejezéssel. Mikor megpillantotta a visszatérő gyászmenetet, már a távolból hangos kiáltással fogadta őket:

– Liu járásfőt elgázolták! Mindkét lábára lebényt, és már nem is ő a járásfő. Ideköltözött hozzánk Élvendre. Most a szentély-fogadóban van. Azt mondja, ezentúl ott fog lakni.

A falubeliek úgy meglepődtek a hír hallatán, hogy a lábuk is földbe gyökerezett. Tonghua, Yuhua és Molyocska, mint három földre hullott madár álltak dermedten a sokaság elejében, anyjuk, Jumei pedig úgy elsápadt hirtelen, mintha valaki pofon vágta vagy arcon csókolta volna.

A többi élvendi megszeppenten meredt egymásra, azt sem tudták, mi tévők legyenek. Egyedül a Fállábú Majom arca derül fel a hírre.

Liu járásfő tehát letelepedett Élvendén, s egy lett a falu sérültjei közt.

Huaihua fél év múlva megszülte gyermekét. Egy vézna, törékeny kislánynak adott életet.

Lány volt ugyan, de azért mégis csak a jövőendő nemzedék tagja. Ami pedig eztán következik, az a jövő meséje.

Harmadik fejezet

TOVÁBBI MAGYARÁZATOK: VIRÁGLEÁNY-LEJTŐ, ÜNNEPNAPOK, ÉLVENDEZŐ ÉNEK

¹ eltávozik: jelentése: meghal. Mivel a kifejezés a halott iránti tiszteletre is utal, ezért a Balou-hegyekben olyan személyek esetében használják, akiket életükben mély tisztelet övezett.

³ Virágleány-lejtő: Egy Élvendfalván található hely elnevezése, mely egy valós személyre utal, akit Virágleány néven ismertek.

A falubeliek mind ismerték Virágleány és a róla elnevezett lejtő történetét. Az eset az 1780-as patkány évre nyúlik vissza, amikor is Virágleány éppen tizenhét esztendő volt. Szülei süketnémák voltak, s bár lányuk éles hallással és csengő hanggal született, lábai sánták voltak. Sántasága ellenére azonban tündöklő szépséggé cseperedett – bőre fehér volt, mint a báránnyelű, s arcának halovány pírja akár a vízi orchidea szirma. Mikor szülei még éltek, a háromtagú család Élvendtől nem messze lakott, a hegyoldalban lévő szalmakunyhójukban. Volt saját kútjuk, ökrük, kecskéjük, tyúkjaik és kacsáik is, földjük pedig olyan termékeny volt, hogy még ha egy pálcikát szúrtak volna le, az is kihajtott volna benne. Így teltek-múltak a napjaik békében és kényelemben, mígnem Virágleány betöltötte tizenhetedik életévét, s szépségének párja sem volt szerte a vidéken. A Qing-dinasztia virágkorát élte, a birodalomban pedig béke honolt. Ebben a bizonyos évben egy xi'anbeli fiatalembert neveztek ki Pagodafa járás vezető hivatalnokának. De bizony hosszú út vezetett Xi'antól a Funiu-hegyeken túl fekvő Pagodafa járásig, így hát a fiatalember kerülőutat keresvén a Balou-hegyeken vágott keresztül. Mikor Élvendfalvához ért, nagyon megszomjazott, bezörgetett hát a Virágleányék lakta szalmakunyhóba, hogy ivóvizet kérjen. Ekkor találkozott Virágleánnyal. Miközben a ház kapujánál átvette a vízzel teli tálkát, körütekintett a szülők művelte földön. A búzakalászkodó büszkén nyújtogatták nyakukat az ég felé, s az azévi termés olyan bőségesnek ígérkezett, hogy a család három év alatt sem tudná mind elfogyasztani azt a temérdek búzát. A ház

eresze alatt az elmúlt évekről maradt kukoricacsövek lógtak kétébe kötve, de annyi, hogy ha tíz évig tartó aszály sújtaná a vidéket, akkor sem maradnának itt élelem nélkül. A kunyhó elejében és mögötte veteményesek húzódtak: zöldségeket, virágot és napraforgót is neveltek ott. A virágok épp ekkor bontották szirmaikat, hogy tarka színeikkel fogadják a tavaszt: krizantémok, fehérszirmú hegyi orchideák és tollborzfü holdfényszínű és vörösen izzó virágai tarkállottak az ágyásokban. A kertben lilaakác és barátcsereje burjánzott, a kunyhó falait pedig vadszőlő futotta be. Színes virágok és zöldellő levelek borítottak mindent, s a levegőben fű- és virágillat terjengett. Erre a csodás környékre tévedve a fiatalember úgy döntött, nem megy többé Pagodafa járásba hivatalnoknak, hanem itt fog letelepedni Élvend közelében, s feleségül veszi Virágleányt.

Csak hogy Virágleány családja persze nem egyezett bele, hogy a lányuk olyan férfihoz menjen feleségül, aki az ő otthonukat akarja sajátjának megtenni, ahelyett, hogy maga biztosítana új otthont a feleségének. No meg, mondták, ők mind egyszerű falusi parasztok, hogy is válhatna a lányukból egy járási hivatalnok felesége.

A fiatalember erre előhalászta a batyujából a kinevezését, a hivatalnoki pecsétjét és mindazt a sok tudós tekercset, melyeknek hírnevét köszönhetette, s az ösvény széléről lehajította mindet a szakadék mélyébe.

A Virágleány szülei azt mondták, hogy sérült létükre nem fogadhatnak egy ép férfit vőül.

A fiatalember erre besétált a ház konyhájába. Mindenki azt hitte, hogy a vizes tálkát akarja letenni valahová, arra pedig senki sem számított, hogy a konyhában megragadja az aprító bárdot, és levágja a bal kezét a csuklójánál, hogy innentől fogva sérült legyen ő is.

Így hát nem volt mit tenni, Virágleányt hozzáadták a hivatalnokjelölthöz.

A fiatalember így aztán nem foglalta el a helyét a járás vezetőjének székében, hanem beköltözött a felesége családjának házába. Az apósáék megtanították rá, hogyan tudja azzal az egy kezével a földet művelni, hogyan kapáljon, és hogyan kaszálja le a búzát. Virágleány pedig arra tanította meg, hogyan ültessen zöldséget és virágot a veteményesbe. Így kezdődtek hát mennyei napjaik. Mire Virágleány szülei eltávoztak, az ifjú hivatalnokjelölt eltanulta a kölesvetés, a babültetés, a kukoricaszedés, a búzaaratás és a termőföld művelésének minden csínját-bínját. A hegyoldalon nyáron aranylott a búza, ősszel pedig bunkósbot nagyságú kukoricacsövek terítették be a mezőt. Mikor fehérlett a pamut, úgy tetszett, mintha a bárányfelhők hullottak volna le az égről, repcevirágzaskor pedig olyan sárgán rikított a lejtő, mintha a nap sugarai tükröződnének vissza egy tó vizén. Az év négy évszakjában mindig volt valami a ház körül, ami virágzott vagy termett éppen, s a föld végében hangosan kotkodáltak és hápogtak a jóllakott tyúkok és kacsák. Virágleány pedig nemcsak tündéri szépségével tűnt ki, de a kertészkedést is hön szerette. A hegyekből téli jázmin, vad krizantémot és tollborzfűvet gyűjtött, s azokat a kunyhójuk köré ültette, hogy tavasz kezdetén a jázmin, nyáron a tollborzfüzű, ősszel pedig a krizan-

témok és a különféle tökök és babok virágainak illata lengte be a lejtőt. Még télen is mindig virágzott néhány tö hidegálló virág az eresze alatt, szélétől védett helyen, míg a sziklaszirten hegyi szilvák bontották szirmaikat. A saját maga ültette tollborzfübokrok pedig az ablakokban álló cserepekben zöldelltek, nappal kibontották vörös, krizantémszerű virágaikat, éjszakára pedig összezárták szirmaikat, s leveleik visszatükrözték a hold ezüstös fényét. A szalmakunyhó tájékán így hát egész évben virágillat terjengett, s olyan messze szállt, hogy még a Balou-hegyek túlsó végéig is elért ez a tavaszt idéző illat.

Csodálatos hely volt, igazi mennyei föld.

Napközben, míg a férje a földéken dolgozott, Virágleány ruhákat varrt. Egyikük odakint, másikuk odábent serénykedett, de mindig hallótávolságon belül egymástól, így hangosakat kurjongatva beszélgettek.

– De hát mégis hogy jutott eszedbe, hogy levágd a kezedet?

– Hozzám jöttél volna, ha nem vagyok sérült?

– Nem.

– Na látod.

Néha, mikor a férje a kunyhótól távolabb kapált vagy ásott, s a házból nem hallotta volna a hangját, Virágleány kiállította fűzfavesszőből készült rokkáját a föld végébe, s ott fonta a pamutfonalat, vagy pedig kiült cipőt foldozni a mező szélére.

– Ez a föld aztán igazán dús, teli van olajjal – mondta a férje.

– Jobban tetted volna mégis, ha elmegy járási hivatalnoknak. A férfiak számára az hoz igazi dicsőséget.

– Hát akkor megmondom én neked az igazságot. Hétéves koromban egyszer megálmodtam, hogy ahhoz, hogy mennyei napokat élhessek, szorgalmasan kell tanulnom, aztán, ha az iskoláimat elvégeztem, és megkapom a hivatali kinevezésem, a mennyei napok ott várnak majd rám a hivatalomba vezető úton. Tizenhárom éven át tanultam hát fáradtságot nem kímélve, mire lettem a legmagasabb szintű hivatalnoki vizsgát, és megkaptam a kinevezésem a járás élére. De mikor aztán elérkeztem a házatokhoz, az a tizenhárom évvel ezelőtti álom jelent meg előttem: te, a földék és a virágágyások – minden pont olyan volt, mint álomban. Emlékeztem, hogy álomban kilenc tyúkot láttam, s lám, a ti házatok körül is éppen kilenc tyúk volt. Álomban hat kacska is megjelent, s éppen hat kacsát neveltek ti is. A lány, akit az álomban láttam, három évvel volt fiatalabb nálam, márpedig te éppen tizenhét éves vagy, én meg húsz. De ugyanígy valósággá vált a temérdek gabona, és a lejtőket belepő virágok is. Mondd meg ezek után te, talán rosszul tettem, hogy itt maradtam?

Éjszakánként szorosan ölelték egymást, aztán az ifjú a könyveiben olvasott dolgokról mesélt, a lány pedig a hegyek történeteit beszélte el neki. Az idő könnyedén szaladt tova, akár egy gyors patak vize, vagy a gabona és a virágok illata a szélben. Jó néhány év eltelt, míg egy napon a Virágleány azt mondta férjének, hogy szeretné gyermekkel megajándékozni.

– Attól félek, hogy ép gyermeket fogsz a világra hozni – mondta a férje.
 – Azt remélem, hogy ép gyermeket fogok a világra hozni – mondta az asszony.
 – De ha ép lesz a gyermekünk – mondta a férje –, akkor nem fogja érteni az itteni életet. S ha nem fogja érteni, akkor eldobja majd magától a mennyei napokat, hogy nyakába vegye a világot, ahol aztán szenvedés és gyötrellem lesz az élete.

Az asszony elgondolkodott, de mást már nem szólt. Végül aztán teherbe esett valóban. Mikor már várandós volt, a megye tudomást szerzett róla, hogy a Pagodafa járás élére kinevezett hivatalnok olyan élvendetes életre bukkant a járásba vezető úton, hogy végül nem foglalta el a hivatali székét. A megye rögtön jelentette is hát az esetet a császári udvarnak, ahol arra a határozatra jutottak, hogy a sérült lét élvendezését önként választó hivatalnokjelölt nevetség tárgyává tette az épek dicső világát. Márpedig ez úgy felbőszítette az udvart, hogy azon nyomban kiadták a parancsot: egykezü létére a férfi katonának már nem lesz jó, de főzni biztosan tud, vigyék hát el a seregbe szakácsnak. Akkoriban állandó csaták dúltak Yunnan területén, a félkezű ifjút ezért odautaztatták, hogy főzzön a harcoló katonáknak. Mikor érte mentek, hogy otthonából elhurcolják, Virágleány a lábába kapaszkodva zokogott. – Le kellett volna vágnom mindkét kezemet – mondta a férje –, akkor mindezt elkerülhettük volna. De már ezért a néhány évnyi élvendezésért is megérte. Csak az az egyetlen dolog aggaszt, hogy ha a gyermekünk megszületik, nem lesz majd szíved megnyomorítani. Jegyezd hát meg, amit most mondok: először is várj rám, hogy visszatérjek, másodszor pedig, ha a gyermek világra jött, nyomorítsd el mindenképp legalább az egyik lábát, hogy sántítson, és megkérdőjelezhetetlenül sérült legyen.

Azzal már vitték is a Qing-seregbe.

Felesége pedig megszülte gyermeküket ott, a Virágleány-lejtőn. Egy egészséges, ép fiúnak adott életet. Mivel aggódtak, hogy nehéz szülés lesz, az élvendi asszonyok aznap mind odagyűltek Virágleány ágya köré, s mikor az ép kisgyermek világra jött, együtt örvendeztek. De hát gondoljuk csak el, már hogy is lett volna szíve egy anyának megnyomorítani tulajdon gyermekét? Már attól is könnyek szöktek a szemébe, ha csak egyetlen karcolás esett a fián. Teltek-múltak az évek, s az anya a fiával együtt őrizte a Virágleány-lejtőt, és várta, hogy férje visszatérjen Yunnanból. Mikor aztán a fiú betöltötte a tizenhetedik életévét, azzal állt anyja elé, hogy el akar indulni megkeresni az apját. Egy napon aztán útra kelt valóban, maga mögött hagyta Élwendet és a Balou-hegyeket, s nyakába vette a világot.

S ugyanúgy, mint az apja, a fiú sem tért vissza soha többé.

Hogy hazavonzza férjét és fiát, Virágleány alig termesztett gabonát a földjükön, ehelyett az egész lejtőt virágokkal ültette tele. Krizantém, téli jázmin, hegyi orchidea, lila kunkor és még megannyi tarkabarka virág árasztotta illatát a hegyoldalból, hogy azt még tíz mérföldről is érezni lehetett. Minden évszakban virágzott valami, így a szél egész évben vitte a virágillatot a hegyeken át.

Virágleány azt remélte, hogy a virágillat elszáll egészen a férjéig és a fiáig, s mikor megérzik, hazaindulnak majd a Balou-hegyekbe. Mikor virágai szirmaikat

bontották, kiült a mezőre és könnyes szemekkel nézett a távolba. Hatvanéves volt, mikor a lejtőt borító virágok a legédesebben illatoztak, bódulatba ejtve az egész vidéket, de már mindkét szemére megvakult addigra, annyit meresztette őket a távolba, fiát és férjét lesve, akik azonban nem tértek haza soha.

Az élvendiek soha nem művelték meg ezt a virágokkal teli mezőt, hanem hagyták, hadd burjánozzék rajta tovább a sok virág szabadon. A hegyoldalt pedig Virágleány-lejtőként emlegették.

⁵ kósza föld: a kifejezés arra utal, hogy a családok mind a saját földjeiket művelik, vagyis egy a kollektív földműveléssel és munkával ellentétes, önálló életformát jelöl, melyben ki-ki azt eszi, amit maga megtermel, nem fizet adót, és a kormányzattól teljes mértékben függetlenül él

⁷ kósza napok: gondtalan, kötöttségektől mentes élet, melyet az idők kezdete óta a kósza föld biztosít az emberek számára

⁹ sárkány-ünnep, ¹¹ fönix-ünnep, ¹³ az idősek ünnepe: e három évtizedek óta kiveszett élvendi ünnep a férfiak, a nők, illetve az idősek kora és bölcsessége előtt volt hivatott tisztelni.

A sárkány-ünnep, vagyis a férfiak ünnepe a hatodik holdhónap hatodik napjára, a nők ünnepét jelölő fönix-ünnep a hetedik holdhónap hetedik napjára, az idősek ünnepe pedig a kilencedik holdhónap kilencedik napjára esett. Az ünnepek a Ming-korszakból erednek. A nagy áttelepítések után a Balou-hegyekben megalakult Élvendfalva, de mivel a lakók túlnyomó többsége vak, süket, sánta vagy néma volt, a férfiak nagy része alkalmatlan volt a szántás-vetésre, így bár napjaik nyugalomban teltek, sokan elégedetlenek voltak az élvendi élettel. Ekkortájt történt, hogy egy öregember érkezett a faluba, aki azt mondta az ottaniaknak, hogy ha elindulnak délkeletnek, a vakok visszanyerik látásukat, a süketek újra hallanak, a sánták szélesebben futnak, a némák pedig dalra fakadnak majd, de még a legrútább épből is jóképű dalia válik. A férfiak összedugták hát a fejüket, aztán egy éjszaka titokban nekivágtak az útnak délkelet felé, asszonyaik elől eltitkolva a dolgot.

Mentek-mendégéltek, ha megéheztek, hát beálltak napszámosnak az út menti földeken, vagy ilyen-olyan munkákat vállaltak, ha pedig semmi sem akadt, hát élelmet koldultak a valakitől. Inni a folyók és tavak vizét itták. Útjuk fáradtságos volt és küzdelmekkel teli. Másfél éve bolyongtak már, amikor egy napon egy, az út mentén fekvő ősz hajú öregembert pillantottak meg. Az öregembert éhség és szomjúság kínozza, kérte hát az arra járó élvendieket, hogy adjanak neki enni és inni. Azok persze adtak is neki rögtön. Aztán vették csak észre, hogy az öreg bizony vak, sánta és még süket is. Miután jóllakott és a szomját oltotta, az élvendiek hangosan kiabálva beszéltek hozzá:

– Ugyan sérültek vagyunk mi magunk is, de még fiatalok, ráadásul mindegyikünknek csak egyetlen fogyatéka van. Maga viszont nem elég, hogy elmúlt már

nyolcvanéves, a tetejébe' még vak, sánta, süket, és az egyik karja is hiányzik. Mégis mi vitte rá, hogy útra keljen, ahelyett, hogy inkább otthon maradt volna?

– Már hatvanegy éve úton vagyok – felelte erre az öreg. – Tizenkilenc éves koromban többször is megkíséréltem saját kezemmel véget vetni az életemnek – magyarázta –, mert nem bírtam elviselni ezt a nyomorult létet. Aztán egy éjszaka álmodtam, amiben az Egek ura meghagyta nekem, hogy induljak északnyugat felé, mert arra található a Balou-hegység, a mélyén pedig egy Élwend nevű falu. Azt mondta, hogy Élwend közepében áll egy terebélyes szentjánoskenyérfa, s a titkos gyógyír a fogyatékaimra ez alá a fa alá van elásva. Emiatt indultam hát el délkeletről tizenkilenc évesen. Hatvanegy éve vándorolok immár, s betöltöttem a nyolcvanegyedik életévet. Úgy hiszem, még másfél év, és elérek Élwendre, de ki tudja, megérem-e még egyáltalán azt a napot.

Az öreg ekkor könnyekre fakadt.

Az élvendiek erre felhúzták az öreget a földről, aztán felváltva a vállukra véve indultak vele vissza a Balou-hegyeknek. De miután három napon át cipelték, etették, itatták és gondoskodtak róla, az öreg váratlanul eltávozott. Még a halála előtti éjszakán azt mondta az élvendieknek, az, hogy élete nyolcvanegy évéből hatvanegy esztendőn át vándorolt, pusztán ezért a három napért megérte. Ez után aludni tért, de másnap reggel nem ébredt fel többé.

Miután eltemették, az élvendiek újabb másfél évet gyalogoltak, mire visszaértek Élwendre. De amint a faluba érkeztek, ki-ki hazaszaladt csákányért és ásóért, s nyomban nekiláttak ásni a szentjánoskenyérfa körül. Addig-addig forgatták a földet, míg egy öblös cserépkorsóra akadtak. A korsó egy mahagónidobozkát rejtett, de mivel túl szűk volt a szája ahhoz, hogy elő tudják halászni belőle a dobozt, így hát a korsót összetörték. Mikor aztán a dobozkához hozzáfértek, nyomban felnyitották, csak hogy nemhogy titkos gyógyírre, de még egy morzsányi földdarabra sem akadtak a belsejében.

A falubeliek elhajították hát ezt a dobozkát, és dühösen szidták az öregembert. Végül aztán mindannyian hazamentek lepihenni. Elvégre másfél éven át gyalogoltak délkeletnek, aztán még egyszer másfél éven át hazafelé. Ez alatt a három évig tartó menetelés alatt pedig úgy kimerültek, hogy többet nem említette fel egyik élvendi férfi sem, hogy hagyják el a falut és az asszonyaikat, hanem mind inkább otthon éldegéltek tovább békében, és művelték a földjeiket. Mikor aztán eljött a búzaaratás és a kukoricaszedés ideje, a félkarú férfiak ráeszméltek, hogy a háromévnnyi fáradtságos vándorút után úgy megerősödtek, hogy egy karral is el tudják látni az összes feladatot, amit az épek két karral végeznek. A sánták is felfedezték, hogy a sok gyaloglás után már ugyanolyan fürgén járnak ők is, mint akiknek mindkét lába ép. A vakok annyit tapogatták botjaikkal az utat, hogy mostanra már a botjukkal láttak a szemük helyett, a süketek a háromévnnyi beszélgetés közben megtanultak a többiek szájáról olvasni, a némák pedig a kezeikkel elmutatni a gondolataikat.

A férfiak immár ugyanúgy meg tudták művelni a földjeiket Élwenden, akár az épek. Hogy kifejezzék hálájukat annak a nyolcvanegy éves öregnek, akivel az útjuk

során találkoztak, a kilencedik holdhónap kilencedik napját megtették az idők ünnepének. Az asszonyok pedig ünnepet állítottak a férfiak hazatértének örömére, és annak elismerésül, hogy hiányosságaikból megtanultak erényt faragni maguknak. A férfiak ünnepének, vagyis a sárkány-ünnepnek a hatodik holdhónap hatodikát jelölték ki, ugyanis ezen a napon érkeztek vissza a férfiak Élwendre a vándorútjukról. A férfiak pedig, hogy köszönetet nyilvánítsanak asszonyaiknak, akik három éven át gondoskodtak az otthoni teendőkről és a földek műveléséről, miközben a gyermekeiket nevelték, a hetedik holdhónap hetedik napját fönix-ünnepnek, vagyis a nők ünnepének nyilvánították. Az idők ünnepén a fiataloknak először is le kellett borulniuk az öregek előtt, és homlokukat a földhöz érintve tisztelni előttük. Ezután különféle csemegékkel vendégelték meg az idősöket, majd pedig a faluban kiállították a nekik szánt új öltözeteket, s miután a falubeliek megválasztották a legszebb viseletet, a ruhákat ki-ki ünnepélyesen átadta idős rokonának. A hatodik holdhónap hatodik napjára kitűzött sárkány-ünnep épp a földművelés egyik legmozgalmasabb időszakára esett. Ezen a napon a férfiak egyáltalán nem dolgoztak, a ház körül és a földeken is a nők végeztek el mindent, míg férjeik otthon pihentek. Miután azonban egy napon át henyéltek, még nagyobb energiával vetették magukat a munkába a földeken. A hetedik holdhónap hetedik napjára aztán már túl voltak a munka nehezen, s eljött az ideje, hogy az asszonyok is kipihenjék magukat. Ezen a napon tehát nemcsak hogy a férfiaknak kellett főzniük, de ráadásul a legfinomabb étkeket kellett felszolgálniuk a feleségüknek.

Persze az összes ünnepre hívtak még énekest is, hogy Balou-dallamokat énekeljen a falubelieknek, és elmaradhatatlan volt az oroszlántánc, melynek előadásáért a hegyeken túlról hívtak ép társulat tetemes összeget kért el. A gyerekek ilyenkor petárdákat durrogattak, és mindenki új ruhát öltött magára, egyszóval, épp úgy teltek ezek az ünnepek is, akár a holdújév.

¹⁵ élvendező ének: a legkorábban keletkezett Balou-dallam, más szóval a Balou-dallamok őse. Sok kiáltás, kurjantás jellemző rá, melyek rövidebb versszakokat szakítanak meg. Az előadás módja változó, bizonyos esetekben a hegyoldalon dolgozók dúdolták magukban, máskor ketten felelgettek egymásnak énekükkel a hegy két oldaláról, de olyan is előfordult, hogy a faluban sziesztázók együtt fakadtak dalra. Szabályos ritmussal és dallammal rendelkezik ugyan, de szövege a helyzettől és az évszaktól függően változik. Az idősebb falubeliek leggyakrabban ezzel a szöveggel adták elő:

Hé! Hó! Héka! Hó!

Te süket ott a hegyoldalon, jól fülelj,
Az égben most egy tündérleány énekel,
Feleséged lesz ő, ha énekét megérted,
Ha dalát nem hallod, egyedül kell élned.

Hé! Hó! Héka! Hó!

Te vak ott a lejtőn, szemeid meressed,
Egy aranyszörű nyúl hever most melletted,
Jómód s gazdagság vár, csak meg kell azt fognod,
Gombócon tengődsz majd, hogyha elszalasztod.

Hé! Hó! Héka! Hó!

Te sánta a völgy mélyén, jól figyelj,
Szaladj most gyorsan a hegyre fel,
Ha felfutsz a lejtőn, ép válik belőled,
Máskülönben életed sántán kell leélned.

Hé! Hó! Héka! Hó!

Te béna ott az ösvényen, hallgass rám,
Lakik az égben egy magányos tündérlány,
Állj lábra tüstént, s ő kezét nyújtja neked,
Feleséged lesz ő, ha házadba vezeted.

Az egyszólamú előadásmód általában a hegyoldalban dolgozóakra volt jellemző, akik rosszkedvük elűzésére fakadtak dalra. Az ének dallama és ritmusa megegyezett a többszólamú változatával, az egyetlen különbség az volt, hogy ilyenkor jobban elnyújtották, és még több érzelmmel adták elő. Több éven keresztül éltem Élvenden, hogy ezt a regényt megírhassem, de csak egyetlen egyszólamú szövegváltozatot sikerült összegyűjtenem, mely mindössze két versszakból áll.

Az első versszak így szól:

Dús ez a föld, ej, olajtól csepegő
Az itt termett búzaszem, nehéz, akár a kő,
Felveszek az útról egy lehullott szemet,
Ha megdoblak vele, betörik a fejed.

A második versszak pedig így hangzik:

Te sánta vagy, én meg vak,
Ülj a szekérre, majd húzlak,
Az utat az én lábam tapossa helyetted,
Kettőnkért kell látnia a te két szemednek.

FÜGGELÉK

a magyar kiadáshoz

A FORDÍTÓ MAGYARÁZATAI

Beiping – A mai kínai főváros, Peking (jelentése: északi főváros) a történelem során különböző neveken volt ismert. A Beiping, vagyis „északi béke” elnevezéssel először a Ming-kor első felében (14–15. század) illették, ekkor ugyanis a birodalom fővárosa a mai Nanking (jelentése: déli főváros) volt. A japán megszállás alatt (1937–1945) a Kínai Köztársaság a délen fekvő Csungkingba helyezte át a székhelyét, ez idő alatt pedig Pekinget a kínaiak ismét a Ming-kori nevén, vagyis Beipingként emlegették, ezzel is jelezve, hogy a japánok fennhatósága alatt álló várost nem ismerik el fővárosuként.

erhu – kéthúros, vonós hangszer, kínai hegedűnek is szokás nevezni

füstölő – A kínai kultúrában füstölőt égetni az ősök és a különféle istenségek tiszteletére szokás, ez a rituálé az áldozatbemutató elem, az emberi és a természetfeletti világ közötti kapcsolatteremtés eszköze. A füstölők rituális használata a buddhizmus térnyerésével együtt terjedhetett el Kínában is, de a taoista, a konfuciusus, valamint az őskultuszhoz kapcsolódó szertartásokban szintén megjelent.

jamen – a császárság korában a helyi hivatalok elnevezése

mao: A jüan váltópénzének (jiao) köznyelvi elnevezése. Tíz mao (jiao) felel meg egy jüannak.

mu – kínai területmérték, hozzávetőleg 666 m²-nek felel meg

„a víz már kihűlt ... hozzon egy új kannával” – Kínában a vizet hagyományosan felforralva, melegen fogyasztják. A forralásra azért van szükség, mert a csapvíz anélkül nem alkalmas a fogyasztásra, hideg vizet inni pedig a hagyományos kínai orvoslás szerint egészségtelen szokás.

yin – a kínai filozófia különféle irányzatai, valamint a hagyományos orvoslás alapjául szolgáló *yin* (jin) és *yang* (jang) elmélet szerint a sötét *yin* energia és a világos *yang* energia áramlása határozza meg a világ jelenségeinek alakulását

zongzi – bambuszlevelekbe göngyölt, töltött rizsbatyu, melyet hagyományosan a sárkányhajó-ünnepkor fogyasztanak

Utószó

A regény eredeti címe *Shouhuo*, ami a szerző szülőföldjén – és egyúttal a történet helyszínéül szolgáló Henan tartományban használt nyelvjárásban – megközelítőleg azt jelenti, hogy „élvezni az életet”. Ez a szó egyike azoknak a kifejezéseknek, melyek jelentésére és használatára a szöveghez fűzött megjegyzések adnak magyarázatot. Hogy a jegyzetek ne tűnjenek indokolatlannak, a fordítás során olyan kifejezéseket alkottam, melyek egyszerre tűnhetnek ismerősnek és idegennek, érthetőnek, de mégis pontosításra szorulónak, hogy a magyar fordítás minél hívebben tükrözze az eredeti szöveg nyelvi sajátosságait. Így született például az „élvend” kifejezés, melyet ugyan még az első fejezet végén definiál a szerző, jelentését egészen pontosan mégis a regény egésze tárja az olvasó elé. A „Lenin csókjai” címet az elsőként megjelenő francia nyelvű kötet után – a japán fordításon kívül – minden idegennyelvű kiadás átvette.

Már a kötet fellapozásakor szembetűnhet, hogy mind a szöveg felosztásakor, mind pedig a jegyzetek sorszámozásakor kizárólag páratlan számokkal találkozunk. Ezzel a szimbolikus gesztussal a szerző a kínai cenzúrára utal, azt sugallja vele, hogy a végleges mű tulajdonképpen csupán a történet azon fele, amelyben a cenzúra nem talált kifogásolnivalót. Ez a megoldás azért különösen érdekes, mert az irodalmi cenzúra Kínában a gyakorlatban ritkább esetben jelenti azt, hogy valamit kihúznak egy szövegből. A valóságban ugyanis maguk a szerzők ügyelnek arra, hogy műveik ne sértsék a hatóságok érzékenységét, mivel ellenkező esetben a kiadók sem vállalják a publikációval járó súlyos büntetés kockázatát. Ez az apró, és elsőre talán művészi hóbortnak tűnő megoldás tehát kettős szerepet tölt be: egyrészt a történet hatását fokozza, azt a gondolatot sugallva, hogy amit olvashatunk, az nem minden, sőt épp a leg súlyosabb elemek maradnak rejtve előlünk; másrészt pedig a regény köré rajzolja a könyv közvetlen kontextusát, a kínai államhatóságot, és annak a művészethez és a történelemhez való viszonyát. A szerző kimondatlan üzenete az olvasó felé: amit lehetett, azt mind leírtam.

Meglepőnek tűnhet az is, hogy a szöveg az irodalmi művektől szokatlan módon jegyzeteket tartalmaz. A szövegtörzshöz fűzött megjegyzésekről azonban hamar kiderül, hogy helyenként jóval többet nyújtanak pusztán definícióknál, hiszen nem csupán a szöveg nyelvi sajátosságait világítják meg, hanem

Élvendfalva és a főbb szereplők háttértörténete is ezekben a beékeltszövegrészekben bontakozik ki. Arra a kérdésre, hogy miért éppen ezt a megoldást választotta a szerző, a klasszikus kínai irodalmi hagyományban találhatunk választ. A kínai nyelven írt széppróza legkorábbi formája a *chuanqi* (ejtsd: csu-anci), vagyis „különös történet” néven ismert novellaműfaj, amely nevéhez híven mesebeli lényekkel és csodálatos eseményekkel tarkított történetekkel szórakoztatta olvasóit. A próza eredendően a történetírás eszközeként alakult ki, s ez az elképzelés olyannyira rögzült, hogy a prózai szövegeket Kínában évszázadokon át nem is tudták más formában elképzelni, mint történeti krónikaként. Ennek megfelelően a *chuanqi* is megörökölték a történeti krónikák vonásait, ezekben a hihetetlen történetekben is rendre találkozhatunk történeti hivatkozásokkal, forrásmegjelöléssel, földrajzi és időrendi tájolással, melyek egyrészt a leírtak hitelességét igyekeznek alátámasztani, másrészt pedig magának az írásműnek a presztízsét hivatottak növelni. A regényben használt jegyzetek tulajdonképpen ennek a klasszikus hagyománynak a kínai definíció szerinti modern korra (azaz a császárság utáni időszakra) alkalmazott változatai, hiszen a szépirodalmi eszköztár helyett itt a szakirodalom megoldásával találkozunk, a mesélőt pedig akár a helyi történelem aprólékos kutatójaként képzelhetjük magunk elé. Ezt a képet erősíti, hogy az első könyv jegyzeteiben forrásként megjelölésre kerülnek a „helyi krónikák”, melyekből Élvendfalva történelmi hátterét ismerhetjük meg, s ugyanitt említésre kerül Mao Zhi személye is, azt a benyomást keltve az olvasóban, hogy a hadviselt sánta anyó valós történelmi figura. Ráadásul a regény legelső fejezetéhez mellékelte megjegyzések közül rögtön a másodikban, amely a „forró havazás” kifejezés jelentését ismerteti, az elbeszélő a következő sorban kiszól az olvasónak: „helyi krónikákban akadtam rá”. Egyértelmű szerzői cél tehát, hogy a szöveg dokumentarista elbeszélésnek hasson, és hogy az olvasó azzal a tudattal merüljön el a történetben, hogy azon keresztül egy valós település történelmét és lakóit ismerheti meg.

A regény szerkezete két vonalra bontható. A fővonal az élvendi mutatványos társulatok megalakulásának előzményeit és körülményeit, országos fellépő körútjukat, az őket érő tragédiát, majd pedig Élvendre való visszatérésüket mutatja be Liu járásfő felemelkedésével és bukásával párhuzamosan. A megjegyzéseként beékeltszöveg pedig a történeti előzményeket, Élvendfalva, Mao Zhi és Liu járásfő élettörténetét ismerteti. Utóbbi valós történeti kronológiát követ: a falu eredetét a Ming-korba (1368–1644) helyezi, ezen belül a Hongwu (1368–1398) és a Yongle (1402–1424) uralkodói periódusok során zajló nagy áttelepítéseket jelöli meg a falu megalapítását eredményező eseményként. Még a falu alapítójaként bemutatott Hu Dahai is valós történelmi alak: a Ming-dinasztia megalakulásában kulcsszerepet játszó tábornok segítette trónra a később Hongwu császárként uralkodó Zhu Yuanzhangot. A regény Hu Dahairól szóló leírása azonban nem követi a róla szóló történeti feljegyzéseket. Hu Dahai

ugyanis a valóságban nem Shandongban, hanem a mai Anhui tartomány területén született, perzsa származású családjá a selyemúton vándorolt a mongol uralom alatt álló Yuan birodalomba, és a muszlim vallású *hui* nemzetiség közösségébe tartozott. Természetesen itt szó sincs a szerző tévedéséről, a tényektől való elágazás tudatos eszköz annak jelzésére, hogy a regény története ugyan a valóságban gyökerezik, de fikcióként növekszik tovább. Ezzel a megoldással találkozhatunk a további történelmi utalások esetében is. A Mao Zhi élettörténetének korai szakaszára vonatkozó rész szintén teljesen valós eseményekre támaszkodik: „1936 őszén a Zhang Guotao tábornok vezette negyedik hadsereg elszakadt a többi hadtesttől, s miután elérték Shaanxit, nem álltak meg, hanem továbbmentek nyugat felé”. Mao Zhi a Negyedik Vörös Hadsereg katonájaként előbb részt vesz a hosszú menetelésben, és eljut a kommunisták gyülekezőhelyére, Yan'anba. Csakhogy az ezredét vezető Zhang Guotao Mao Ce-tung ellenlábasává válik, katonáit Sichuanba irányítja, ami súlyos stratégiai hibának bizonyul. A seregben zavargások törnek ki, a katonák elfordulnak a tábornokuktól, sokan visszatérnek Shaanxiba, hogy Maohoz csatlakozzanak. Mao Zhi fiktív személy, Zhang Guotao és a Negyedik Vörös Hadsereg viszont a 20. századi Kína történetének valós elemei. Ez az állandó átjárás a valóság és a fikció között a regény világát mélyen a történelembe ágyazza. Csakhogy a szerző még ennél is összetettebb képet alkot: a regény szerint Mao Zhi édesanyját a Negyedik Vörös Hadsereg zavargásokkal teli korszakában végzik ki mint árulót, majd később rehabilitálják, és halálát hősi önfeláldozásnak titulálják – vagyis maguk a tények is képlékenyek, a történelem igazsága tetszőlegesen alakítható. Ezt a következtetést különösen az támasztja alá, hogy a szövegben korábban idézett helyi krónikákban foglaltak szerint Mao Zhi édesanyja a Kuomintang ötödik bekerítő hadjárata elleni támadás során hősi önfeláldozást tanúsított, s csak a későbbiekben, Mao Zhi személyes visszaemlékezéséből tudjuk meg, hogy anyját eredetileg árulóként végezték ki, ez a verzió pedig a külvilág és az utókor számára ismeretlen marad. A valóságnak és a fikciónak ez a sokrétű keveredése tehát azt az üzenetet hordozza, hogy maguk a történelmi tények sem feltétlenül hordoznak több valóságtartalmat a fikciónál, hogy az igazságot nem egyértelműen találjuk meg a hivatalosként elfogadott adatok és beszámolók között. Tekinthetjük ezt egy újabb utalásnak a kínai történetírói hagyományra, melyben a szokás szerint a következő dinasztia krónikásai jegyezték le az egyel korábbi uralkodói ház történetét. E hagyománynak megfelelően az összes kínai dinasztia története ugyanazt az ívet követi: az alapító egy züllött uralkodót taszít le a trónról, és reformokat hajt végre a birodalom felvirágoztatására, majd miután a dinasztia elérte fénykorát, fokozatos hanyatlásnak indul, egyre alkalmatlanabb és erkölcselenebb vezetők követik egymást, ami végül az uralkodói ház bukásához és egy újabb dinasztia színre lépéséhez vezet. Ezt a körforgást a hiedelem szerint az „égi mandátum” (*tianming*) határozza meg, melyet a helyes

erkölcsökkel bíró nemes uralkodó elnyer az Égalatti kormányzására, de az erkölcstelen utódai e jogot elveszítik. Ettől a szerkezettől nem találunk eltérést a történeti krónikákban, hiszen minden dinasztíának az volt az érdeke, hogy a saját létezősultságát igazolja, a trónfosztást tehát szükségszerű, sőt dicső tettként kellett ábrázolniuk, ugyanakkor a folyamatosság fenntartásának érdekében kapaszkodót is kellett találniuk, amihez visszacsatolhatnak, erre pedig a korábbi nagy uralkodók és az általuk biztosított fénykor emléke volt a legalkalmasabb. A történeti feljegyzések persze valós tényeken alapultak, és minden alkalommal a korabeli helyi krónikákat használták fel az összeállításukhoz. Csakhogy politikai célt is szolgáltak, vagyis nem térhettek el az előre meghatározott üzenettől.

A regényben megjelenő történelmi szál vonatkozásában ráadásul egyértelműen a fikció és a valóság keveredését láthatjuk, hiszen az olyan részletesen taglalt események, mint a nagy ugrás vagy a kulturális forradalom, mind a képzelet alkotta Élvendfalva világába ágyazva kerülnek bemutatásra. Yan Lianke műve Kína 20. századi történelmének vezetői keresztül az olvasót, de teszi ezt úgy, hogy egy-egy néven és évszámon kívül tulajdonképpen mindent eltávolít a valóságtól, olyannyira, hogy még az események is új neveket kapnak. Az 1958 és 1962 között zajló nagy ugrásra utal a „vaskatasztrófa”. A „vaskatasztrófa” története valós tükröt állít ennek az erőltetett és szakszerűtlen gazdasági mozgalomnak a zászlaja alatt hirdetett acéltermelésnek, melynek során a települések egymással versengve igyekeztek minél több acélt beszolgáltatni a helyi kormányzatoknak, de megfelelő technológia és szakértelem híján valójában csak a lakosságtól beszedett fémtárgyakat olvasztották egybe az úton-útfélen felállított kohókban. A központi kormányzat célja az volt, hogy gyorsütemű iparosítást hajtson végre, a földművelés háttérbe szorítása és az ésszerűtlenül megszervezett közétkeztetés azonban egyetlen év alatt óriási éhínséghez vezetett országszerte, s ez három év leforgása alatt húsz-harmincmillió ember halálát okozta. A regényben a „nagy rablás éve” jelöli ezt a korszakot, egészen sajátos módon bemutatva azt. Élvendfalva lakói ugyan felkészülnek a szűkös időkre, Mao Zhi utasításai szerint komoly élelmiszer-tartalékokat halmoznak fel, de sérültségükből fakadó kiszolgáltatottságuk miatt végül az éhező épek kifosztják őket, így minden igyekezetük ellenére ők maguk is ugyanarra az inséges sorsra jutnak.

Hasonlóképpen a „fekete csapás” és „vörös vész” kifejezések a kulturális forradalomra (1966–1976) utalnak. Mao Ce-tung elsődleges célja az volt, hogy megszabaduljon politikai ellenfeleitől, illetve a vele szembeforduló értelmiségiektől, de tágabb értelemben a kulturális forradalom a társadalom megtisztítását, a burzsoá elemek kiszűrését szolgálta. Ahogy a regényben láthatjuk, a társadalom megszűréséhez alkalmazott módszer első lépése a népesség különféle osztályokba sorolása, a második pedig a társadalomra veszélyesnek tekintett

osztályokba tartozók likvidálása volt. Minthogy a helyi kormányzatoknak tartanuk kellett magukat az előre megszabott fejkvótákhoz, a fennhatóságuk alá tartozó területen mindenképpen megfelelő mennyiségű „gazdag parasztot” vagy „földbirtokost” kellett előállítaniuk. Mao Zhi visszaemlékezése arra mutat rá, hogy a különféle mondvacsinált okokból előállított emberek valódi háttere cseppet sem érdekli a sorsukról döntő vörösgárdistákat, akik kedvük szerint süthetik rá a halálbüntetéssel sújtandó bűnvádat bárkire.

A különféle csapások után aztán Mao Zhi elhatározza, hogy elintézi a falu „kilépését a társadalomból”, vagyis megpróbálja visszacsinálni azt, amit korábban ő maga vitt véghez. Nem számít azonban arra, hogy a falu fiatalabb lakói egyáltalán nem vágnak a régi falusi idill visszaállítására, miután a nagyvárosokat bejárva szembesülnek Kína legmodernebb arcával és a fogyasztói kultúrával. Az Élvendfalva idősebb és fiatalabb korosztálya közötti törés az ország valós társadalmi problémájára mutat rá: míg az idősebbek nosztalgiával tekintenek az egyszerű falusi életre, a fiatalok a nagyvárosok csillogásáról ábrándoznak, és a valóságban tömegével vándorolnak el szülőhelyükről egy jobb élet reményében. Az elvándorlás azonban komoly nehézségekkel jár Kínában, ahol az emberek a szülőhelyüknek megfelelő azonosító (*hukou*) alapján jogosultak lakást bérelni, munkát vállalni, egészségügyi ellátásban és oktatásban részesülni. A nagyvárosokba özönlő vidékiek tehát a társadalom szélére szorulnak, és kiszolgáltatott helyzetükben gyakran kényszerülnek méltatlan életkörülmények közé. Az élvendi mutatóanyagok esetében is ezt láthatjuk: megalázó és veszélyes műsorszámokat adnak elő, saját testi épségüket sem féltik, és méltóságukat is hajlandók sutba dobni a magas fizetségért cserébe. Ráadásul, ahogy minél többet látnak a falujukon kívüli világból, annál többre vágnak, és ezzel együtt egyre többre hajlandók. Különösen akkor rajzolódik ki élesen, mennyi mindent képesek megtenni a pénzért, amikor az épek túsul ejtik őket az emléksarokban. Az egyik oldalon az épek gátlástalanságát láthatjuk, a másik oldalon pedig az élvendiek áldozatkészségét: inkább éheznek és szomjaznak, mintsem hogy lemondjanak a pénzükről. Pedig olyan összegekről van szó, amivel azelőtt soha senki nem rendelkezett a faluban, olyan vagyonról, aminek korábban a szükségességét sem ismerték. Idézzük csak fel Liu járásfő állandóan ismételt frázisát arról, hogy a járásnak annyi pénze lesz, hogy nem is tudják majd mire költeni. Kulcsmondat ez, ugyanis a kínai társadalom meghatározó sajátosságára mutat rá: az óriási szakadékra, amely a nagyvárosok és a vidék között húzódik. Élvendfalva lakói annyi pénzt keresnek a fellépéseikkel, amennyit el sem tudnának költeni – Élvenden. Természetesen ugyanez az összeg jóval kevesebbet érne Pekingben vagy Sanghajban. Ahogy láthatjuk, Liu járásfő megérkezése előtt Élvenden senkiben fel sem merült, hogy elhagyja a falut, hiszen nem ismertek más alternatívát. A fellépő körútjuk során azonban átalakul a világképük, és ennek mentén az igényeik is megváltoznak. Amit Élvend tud nyújtani,

az már nem tűnik elégnek, és ezzel párhuzamosan a pénzből is egyre többet akarnak. Még az sem tántorítja el őket, amikor az épek világának sötét oldalával kerülnek szembe, hiszen a fiatalok a fogságban sem szavaznak a társadalomból való kilépésre. A regény nem zárja le ezt a kérdést egyértelműen, mert bár a történet végén a szereplők mind a faluban vannak, a társadalomból való kilépés híre egészen más reakciót vált ki a sokat megélt Mao Zhiből, mint a fiatal Fél-lábú Majomból.

A regényben megjelenő két világ – az épeké és a sérülteké – között óriási szakadék húzódik. Ahogy az Liu járásfő történetéből kitűnik, az épek világában az előbbre jutás, az egyre nagyobb célok elérése a követendő út, miközben a sérültek Élvenden tulajdonképpen a változatlan, nyugodt hétköznapiok fenn-tartását tekintik céljuknak. Az épek világából érkező Mao Zhi az, aki felborítja ezt a rendet Élvenden, de végül sok megpróbáltatás után sikerül helyreállítania azt, amit elrontott. Bukása után pedig maga Liu járásfő is ebbe a minden mástól elzárt világba menekül, még azt a súlyos árat is vállalva, aminek révén egy lehet a falu lakói közül.

A regény magyar nyelvű fordításában a kínai tulajdonnevek és egyéb kínai nyelvű kifejezések írásmódja – eltekintve a magyar nyelvben már elterjedt nevektől és kifejezésektől – a nemzetközi pinyin átírást követi. (A pinyin átírásról és annak a magyar kiejtéshez való viszonyáról bővebben lásd Bartos Huba és Hamar Imre *Kínai–magyar szótárát*.)

Nagy Mariann

TARTALOM

<i>Előszó a magyar kiadáshoz:</i>	
Messzi hegyeken és vizeken túl keresem az olvasómat	5
<i>Első könyv: GYÖKÖCSKÉK</i>	7
<i>Első fejezet: Hőség volt, hó esett, bolond idők jártak</i>	9
<i>Harmadik fejezet: Élvendfalva lakói ismét sürgölődnek</i>	15
<i>Ötödik fejezet: Még további magyarázat: Holthideg</i>	23
<i>Harmadik könyv: GYÖKEREK</i>	29
<i>Első fejezet: Nézzük csak ezt a fickót, ezt a hivatalnokot,</i> <i>ezt a Liu járásfőt</i>	31
<i>Harmadik fejezet: Fegyver dördült, a felhők elvonultak,</i> <i>a nap kisütött</i>	42
<i>Ötödik fejezet: Az 1998-as tigris évének szökőhónapjában</i> <i>megrendezett élvendező ünnepség</i>	53
<i>Hetedik fejezet: Caor távozott, s az emberek szíve</i> <i>a járásfő felé fordult</i>	82
<i>Kilencedik fejezet: A csirketollak égbe meredő fákká cseperednek</i>	88
<i>Ötödik könyv: TÖRZS</i>	95
<i>Első fejezet: Akkora nagy felfordulás kerekedett,</i> <i>mintha fának szaladtak volna</i>	97
<i>Harmadik fejezet: Mao Zhi anyó eldőlt, mint egy köteg szalma</i>	106
<i>Ötödik fejezet: Még további magyarázat: Belépés a társadalomba</i>	114

<i>Hetedik fejezet: Még további magyarázat:</i>	
Negyedik Vörös Hadsereg	122
Kilencedik fejezet: Még további magyarázat: Mennyei napok	130
Tizenegyedik fejezet: Még további magyarázat: Vaskatasztrófa	134
 <i>Hetedik könyv: ÁGAK</i>	139
<i>Első fejezet: No, aztán hirtelen megtörtént az a dolog</i>	141
<i>Harmadik fejezet: A tapsvihar nem akart csendesülni,</i> <i>a bort pedig megitták mind az utolsó cseppig</i>	151
<i>Ötödik fejezet: Fára akasztják a bicikliket a kapu előtt</i>	162
<i>Hetedik fejezet: Két mutatványos társulat alakul,</i> <i>és egy szemvillanás alatt hó fedí be a háztetőket</i>	174
<i>Kilencedik fejezet: További magyarázatok: Az Áhítat Csarnoka</i>	182
<i>Tizenegyedik fejezet: Előtte a nagy emberek,</i> <i>háta mögött a nevelő apja képe</i>	192
<i>Tizenharmadik fejezet: Hé, mégis ki volt az, aki az előbb</i> <i>a házunkból sétált ki?</i>	203
 <i>Kilencedik könyv: LEVELEK</i>	207
<i>Első fejezet: Mindenki felemelte a kezét, hogy karok egész</i> <i>erdeje meredt az égbe</i>	209
<i>Harmadik fejezet: További magyarázatok: A nagy rablás éve</i>	223
<i>Ötödik fejezet: Mind leborultak előtte,</i> <i>s könnyek áztatták a földet</i>	243
<i>Hetedik fejezet: A Lenin-mauzóleum elkészül,</i> <i>és kezdetét veszi az avató ünnepély</i>	253
<i>Kilencedik fejezet: Melyben megannyi csodás egybeesés</i> <i>válík felfedezhetővé, és az égbolton lila fény ragyog</i>	259
<i>Tizenegyedik fejezet: Melyben egyre melegszik az idő,</i> <i>s a tél átfordul perzselő nyárba</i>	272

<i>Tizenegyedik könyv: VIRÁGOK</i>	289
<i>Első fejezet: Egy hófehér kendőt tengernyi vörös folt borít</i>	291
<i>Harmadik fejezet: További magyarázatok:</i> <i>Fekete csapás, vörös vész, fekete bűn, vörös bűn</i>	299
<i>Ötödik fejezet: A nyár, megkerülve a telet</i> <i>és leelőzve a tavaszt, váratlanul beköszönt</i>	312
<i>Hetedik fejezet: Kinyílt a kapu! Kinyílt a kapu!</i>	344
 <i>Tizenharmadik könyv: GYÜMÖLCSÖK</i>	349
<i>Első fejezet: A nap alkonyodni készült, mikor Liu járásfő</i> <i>visszatért a járásszékre</i>	351
<i>Harmadik fejezet: Liu járásfő, Liu járásfő, ha kell,</i> <i>hát leborulok maga előtt</i>	366
<i>Ötödik fejezet: Térdre borul az egész világ</i>	369
<i>Hetedik fejezet: Emelje fel a jobb kezét, aki nem támogatja</i> <i>Élvend társadalomból való kilépését</i>	379
 <i>Tizenötödik könyv: MAGOK</i>	381
<i>Első fejezet: Ami pedig eztán következik, az a jövő meséje</i>	383
<i>Harmadik fejezet: További magyarázatok:</i> <i>Virágleány-lejtő, ünnepnapok, élvendő ének</i>	393
 <i>FÜGGELÉK a magyar kiadáshoz</i>	401
<i>A fordító magyarázatai</i>	403
<i>Utószó</i>	405

X 286775

Yan Lianke

LENIN CSÓKJAI

Nagy Mariann fordítása

Első magyar nyelvű kiadás

Méry Ratio Kiadó, 2019

Felelős kiadó: Méry Gábor

A könyvet tervezte: Fodor Tamás

Felelős szerkesztő: Csillag István

Munkatárs: Demus Zsófia

Kiadói koordinátor: Lelkes János

Nyomta és kötötte az Alföldi Nyomda Zrt., Debrecen

Felelős vezető: György Géza vezérigazgató

ISBN 978-615-5700-57-6

Egy a hegyek mélyére szorult, mindentől elzárt kínai faluban a nyári hőség kellős közepén havazni kezd. A járás vezetője személyesen utazik a helyszínre, hogy felmérje a károkat, és hamar rájön, hogy a falu egytől-egyig fogyatékkal élő lakói lehetnek azok, akiknek segítségével megvalósíthatja saját ambiciózus célját: megvegye Lenin bebalzsamozott holttestét Oroszországtól. A sérült falusiak ugyanis különféle rendkívüli képességgel bírnak: egy béna asszony falevelekre hímez, egy vak lány meghallja még a földre hulló tollpihe hangját is, egy süket férfi a fülére akasztva durrogatja a petárdákat, egy féllábú akadályt ugrik. A járásfő társulatot szervez hát, hogy egy nagyszabású fellépőkörút keretében összegyűlhessen a vásárláshoz szükséges tetemes összeg.

A falu tiszteletbeli vezetője, a vörös hadsereg egykori katonanője azonban más tervet dédelget. A sokat megélt asszony egyetlen célja, hogy helyrehozza azt a hibát, amit az őt befogadó falu népével szemben elkövetett.

A *Lenin-csókjai* egy Kafka-díjas kínai szerző allegorikus regénye történelemről, hovatartozásról, áldozatról, felelősségről, generációs különbségekről, személyi kultuszról és Kína nehezen megismerhető, zárt vidéki közösségeiről.